

S I M B O L I S T I C A
S E M N E L O R

SIMBOLISTICA SEMNELOR

**TIPĂRITĂ CU APROBAREA SFÂNTULUI SINOD
ȘI CU BINECUVÂNTAREA PRAEFERICITULUI PĂRINTE**

DANIEL

PATRIARHUL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE

**EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC
ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ
BUCUREȘTI - 2009**

© 2009

**EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC
ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ
TOATE DREPTURILE REZERVATE
ISBN 978 - 973 - 616 - 117 - 9**

CUVÂNT AUZIT PRIN VEDERE

Când semnul liturgic comunică lauda, mulțumirea și cererea adresate lui Dumnezeu, el dobândește harul divin pentru a sfinți, prin adevărul exprimat, mintea, voința și inima celui ce-l vede și, mai ales, îl descifrează. Gândită și chibzuită de peste 10 ani, dar plămădită începând cu anul 2004, *Simbolistica semnelor* apare acum în completarea Liturghierului tradus în limbajul mimico-gestual și a lucrărilor realizate de Părintele Consilier Eparhial conferențiar doctor Constantin Onu, spre evidențierea persoanelor care comunică vizual. Lucrarea de față adună în cuprinsul ei vocabularul aparținând celor trei Sfinte Liturghii, vocabular ce a generat semnele gestuale de factură creștină concepute în perioada 1996-2006. Plecând de la premisa că până la inițierea misiunii nu se constituise un limbaj mimico-gestual cu specific religios, prezenta carte acoperă o zonă considerabilă, neatinsă până acum pe tărâmul pastoral misionar, lingvistic și chiar liturgic, fiind destinată creștinilor ortodocși cu deficiențe de auz.

Ca un semn al bunăvoinței pe care providența divină o manifestă pentru cei de astăzi și ca o trecere mângâietoare a Duhului Sfânt prin Biserica Sa, a apărut în mod evident necesitatea adoptării unei metode de traducere a Liturghierului în limbajul mimico-gestual, ceea ce presupune o motivare amănunțită a execuției și a creării tuturor unităților gestuale folosite în practica liturgică de preoții care slujesc pentru persoane deficiente de auz. Astfel s-a născut prezenta carte, *Simbolistica semnelor*. Recenta Lege 448/2006, de o importanță fundamentală pentru recunoașterea drepturilor persoanei deficiente de auz, vine în sprijinul acestei acțiuni a Bisericii Ortodoxe Române, prin care au fost concepute semnele astfel orânduite încât să exprime clar realitățile sfinte pe care le semnifică și să fie facilitată participarea evlavioasă și activă a credincioșilor deficienți de auz la viața liturgică a Bisericii.

Fondul lexical care stă la baza lucrării *Simbolistica semnelor* este alfabetarul sacru oferit de Biserica Ortodoxă Română credincioșilor deficienți de auz pentru a aduce laudă lui Dumnezeu Cel în Treime închinat. Cartea *Simbolistica semnelor* aduce prin urmare sistemului de comunicare al credincioșilor deficienți de auz informații gestuale cu încărcătură spirituală; pe acestea le putem numi semne sacre, având astfel în vedere proveniența lor; textul biblic, textul patristic, textul cultic liturgic și iconografia ortodoxă. Tema religioasă servește, prin sugerarea unor semne mimico-gestuale, drept modalitate de a atinge și sensibiliza inima credinciosului deficient de auz.

Gestualul liturgic ortodox este generat de discursul verbal, „declanșatorul semiotic”. Cele mai multe gesturi cultice ce se produc în interacțiunea liturgică sunt adevărate replici cu un rol de actualizare gestuală a unor acte de limbaj (verbal) enunțate de preotul slujitor sau de membrii corului (stranei). Declanșator semiotic – de exemplu: „Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos”, determină gestul de însemnare a credincioșilor participanți cu semnul Sfintei Cruci, combinat cu cel al metaniei mari sau al închinăciunii, și reprezintă realizarea gestuală „efectivă” a două acte de limbaj comparativ.

Gestul de a se închina executat ca „replică” la enunțul corului, sau al preotului slujitor „Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh” reprezintă tot actualizarea unui act de limbaj, expozitiv de data aceasta, dacă avem în vedere semnificația canonică atribuită acestui gest de cult. Adresându-se credincioșilor cu deficiențe de auz, Biserica se poate folosi cu mult succes de imageria biblică și de cea a tradiției în general care transmit o seamă de noțiuni și idei prin analogie cu obiecte, lucruri, ființe și acțiuni fizice. Astfel, poate fi preluat antropomorfismul folosit de tradiție pentru a transmite o seamă de idei complexe pe baza unor acțiuni similare din viața de zi cu zi. Hristos Însuși se folosește de imagini simple, cotidiene, binecunoscute auditoriului Său, tocmai pentru a face mai accesibil mesajul Său.

Credincioșilor deficienți de auz li se potrivește foarte bine Sfânta Tradiție așa cum a fost ea conceptualizată de gândirea Sfinților Părinți ai Bisericii Răsăritene. În acest sens, Biserica nu trebuie să inventeze o nouă formă de limbaj; ea are deja imaginea sau cuvântul vizualizat în icoană și în scris. De aceea, reactivând memoria vizuală a Bisericii, folosindu-se de imaginea zugrăvită și de cea conceptuală pentru a transmite prin intermediul lor lumina lui Hristos, Biserica recuperează timpul de început al său la care se raportează întreaga creștinătate. Așa cum pentru Istoria Religiilor, populațiile actuale care și-au păstrat religiile de început constituie un izvor viu de cercetare, tot astfel și limbajul vizual al Bisericii primit din Tradiție.

În concluzie, îndemnăm pe toți sfințiții slujitori care deserveșc comunitățile de credincioși deficienți de auz, să se aplece cu interes asupra paginilor acestei cărți. Astfel, îmbogățindu-și cunoștințele necesare, ei vor revărsa, prin slujba lor, și mai mult în sufletele credincioșilor frumusețea și bucuria comuniunii omului cu Dumnezeu.

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

INTRODUCERE

Biserica Ortodoxă Română, acceptând ca metodă pastorală comunicarea mimico-gestuală, a fost pusă în fața necesității de a identifica în fondul gestic existent în anul 1996, gesturile laice ale persoanelor surde de gesturile cu încărcătură sacră care apar în comunicarea liturgică dintre credincioșii surzi și preoții oficianți.

Din această grijă și responsabilitate față de mesajul transmis surzilor în Biserică, am clădit acest edificiu comunicațional; dacă limbajul mimico-gestual religios ar fi existat la momentul 1996, ar fi fost o altă situație, dar pe de-o parte, limbajul mimico-gestual laic era și este oricum foarte sărac și neuniformizat din cauze evidențiate de noi și în cartea ***Comunicare și slujire prin limbajul mimico-gestual***, care scoate în evidență rolul legii 448 din 2006. Frumusețea și trăirea noastră a celor auzitori când participăm la o slujbă într-o biserică bine pictată și cu interpretare muzicală pe măsură, sunt stări și trăiri care trebuie provocate, realizate și pentru frații surzi printr-o expunere gestuală corespunzătoare.

Ca urmare, limbajul mimico-gestual religios elaborat începând cu anul 1996 nu-mi aparține în sens propriu, ci își are sorgintea în esteticul teologic-iconografic și gestic-cultic, ca tezaur al Bisericii. Necesitatea creării limbajului mimico-gestual liturgic poate fi foarte ușor explicată dacă plecăm de la câteva din nenumăratele exemple care scot în evidență neputința unei exprimări adecvate într-un spațiu de cult:

- gestul TATĂ, semnat prin răsucirea degetelor, care sugerează o mustață; de aici imposibilitatea noastră ca și clerici de a reprezenta pe Dumnezeu Tatăl printr-un astfel de semn, ceea ce a dus la propunerea semnelor: începând cu A/alfa, secvență desprinsă din semnul canonic al închinării;

- semnele laice pentru ORAȘ, respectiv SAT care apar în ectenia mare, expuse gestic sub forma omului îngâmfat, cu nasul în vânt, respectiv a țărânului, omul simplu care este indicat prin mișcarea de ștergere a nasului sau care poartă sapa sub braț – o exprimare pe care o considerăm nepotrivită spațiului de cult.

Aceste aspecte nu puteau să scape neobservate, pentru că port întreaga responsabilitate a implementării acestui sistem de comunicare în Biserică și este inadmisibil ca un lexic cu conotații de argou să fie acceptat în mesajul liturgic. Limbajul mimico-gestual religios trebuie să conțină gesturi mature și oneste și să evite gesturile nepotrivite spațiului liturgic.

De-a lungul istoriei surzilor, toți cei care își dedicau viața și munca descoperirii limbajului mimico-gestual și propunerii acestuia spre folosire preponderentă în comunicarea dintre persoanele surde, impuneau diferite metode care, în mare parte, erau aceleași, diferențele existente dând naștere la dispute. Pentru că își păstrau cu strășnicie secretul profesional, neadmițând popularizarea concepțiilor proprii, arta de a-i educa pe surzi și fundamentele comunicării gestuale erau înconjurată de mister. Spre deosebire de acești autori occidentali, inițiativa noastră de a populariza metoda gestuală și comunicarea gestuală în general în învățământul special destinat persoanelor surde se regăsește în această carte-eveniment, într-un mod detaliat, minuțios, deschis oricăror contraargumente sau propuneri care să susțină însă în continuare limbajul mimico-gestual ca limbă maternă a surzilor și ca mijloc de comunicare propriu lor.

Ritualul liturgic este înțeles ca situație de comunicare, așa cum fac cei mai mulți dintre autorii care au întreprins studierea ritualurilor. Liturgia bizantină este un context privilegiat de manifestare semiotică, definit, în mod curent, prin câteva aspecte cum sunt: structura dramatică a ritualului, comunicarea simbolică, punerea în scenă a corpului, relațiile stabilite cu sacralul, alimentarea sentimentului religios, pragmatismul – în sens de eficacitate – întregului proces. „*Când a spune înseamnă a face*” din punct de vedere semiotic determină transformarea cuvântului în gest.

Observăm că discursul liturgic verbal generează și orientează semiotic manifestările gestuale definite în cadrul interacțiunii liturgice, folosindu-se de o serie de verbe performative, de enunțuri ilocuționare și prelocuționare, de variații al persoanei sau de indicatori deictici: „*Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu, Care se frânge pentru voi...*”; „*...acesta este sângele Meu, al Legii celei noi, Care, care pentru voi și pentru mulți, se varsă spre iertarea păcatelor*”; „*replicile*” gestuale ale credincioșilor participanți determină executarea închinăciunii sau a metaniei mari.

Majoritatea acestor gesturi liturgice au fost valorizate în scopul unei funcționalități ritualice sau au fost recuperate din paradigma gestuală iconografică și textuală, familiară culturii teologice și vieții eclesiastice, pentru a fi investite cu semnificații comunicaționale.

Dacă muzica se adresează auzului, icoana „*vorbește*” văzului. Personajele și cadrul în care ele sunt dispuse permit cu ușurință descifrarea scenelor și identificarea lor, deși ele sunt numai schematic reprezentate.

Icoana ortodoxă, definită ca echivalent plastic al mesajului evanghelic și totodată ca expresie a vieții liturgice, se integrează ca atare în Tradiția Bisericii, de aici decurgând și caracterul normativ, atributul canonicității cu care este investită. Puternică forță de propovăduire și expresie a dogmelor, icoana se supune regulilor transcendente ale viziunii eclesiastice.

Semnul suprem este Cuvântul întrupat: „*Și acesta va fi semnul: Veți găsi un prunc înfășat, culcat în iesle*” (Luca 2, 12); „*Și i-a binecuvântat Simeon și a zis către Maria, mama Lui: Iată, Acesta este pus spre căderea și spre ridicarea multora din Israel și ca un semn care va stârni împotriviri*” (Luca 2, 34); „*Căci precum a fost Iona un semn pentru Niniviteni așa va fi și Fiul Omului semn pentru acest neam.*” (Luca 11, 30).

În Hristos semnul devine totodată și simbol. Semnul Întrupat nu mai este doar un semnal, un indiciu, fiindcă El este viu, umanul care atrage viața și îndepărtează moartea. Hristos este icoana lui Dumnezeu cel nevăzut (I Corinteni 1, 15), El Însuși Dumnezeu, semnificatul și semnificatul se identifică perfect. Pentru oameni, această identitate nu este întotdeauna evidentă, însă ceea ce îi poate da forță spirituală este participarea.

Gesturile transmit o informație cu o multitudine de amănunte în aceeași acțiune de comunicare; în asemenea cazuri, conotațiile ce însoțesc sensul de bază sunt redade prin varietăți infinite gradate ale parametrilor mișcării (amplitudine, viteză de execuție etc.), care joacă aici rolul intonației din cazul comunicării verbale. Observarea acestor caracteristici ale gestului ne permite să distingem o negație categorică de una ezitantă, dezmințirea vehementă de contestarea timidă. Sensibilitatea receptorului uman la nuanțele înțelesurilor transmise gestual e deosebit de mare.

Privirea, gestul, mimica, tonul sunt parametrii de care depinde bunul mers al relației și tot ei fac obiectul recriminărilor atunci când raporturile dintre comunicatori încep să șchiopăteze.

Comunicarea este un eveniment, iar raportul dintre cei doi poli fundamentali (sursă, destinație) rămâne mereu variabil: nu se poate spune de la început dacă actul comunicațional îi apropie sau îi îndepărtează unul față de celălalt, tăcerea fiind de multe ori prin ea însăși un mesaj plin de semnificații. Tăcerea este și un răspuns: „*Chinuit a fost, dar S-a supus și nu Și-a deschis gura Sa; ca un miel spre junghiere S-a adus și ca o oaie fără de glas înaintea celor ce o tund, așa nu Și-a deschis gura Sa.*” (Isaia 53, 7).

Interesantă este mai ales situarea gestului într-un spațiu propriu de manifestare, spațiul uman, conceput ca un „*aici*”, în care se exercită gesticulația, definit prin raportare la cel non uman,

conceput ca un „*alt loc*”, către care omul își prelungește prezența cu ajutorul gestului. Se acordă o mare atenție și importanță relației gest-spațiu, definind alături de spațiul de care se produce gestualitatea, spațiul personal al fiecărui corp omenesc, precum și spațiul pe care îl decupează gestul prin propria-i actualizare, în funcție de câteva coordonate antropologice fundamentale: stânga-dreapta, verticală-orizontală.

Credinciosul surd, ca și cel auzitor, în general, este conștient de faptul că, atunci când execută gesturile de participare a sa la rugăciune, el nu este niciodată singur, ci sub privirile ochiului divin, ale îngerului păzitor sau ale demonului. Gesturile sale sunt însă manifestate și în prezența altor oameni, mai ales în locurile de rugăciune comună, de aceea ele trebuie să se caracterizeze printr-un anumit ritm de execuție.

În producerea semnelor, asemenea unui tot unitar în care fiecare membru își îndeplinește propria-i funcție, corpul omenesc trebuie să execute gestul, cu decență și în ordine, prin cooperarea tuturor membrilor la realizarea lui. Morala gesturilor se întemeiază pe două noțiuni: legătura dintre suflet și trup, interior și exterior, precum și pe dimensiunea vizuală, plastică și chiar teatrală a gestului.

În acest sens, semnele sacre trebuie guvernate în exprimarea mimico-gestuală după reguli foarte stricte. Semnele limbajului mimico-gestual religios oferă imagine liturgică, care reflectă adevărurile exprimate în textele sacre.

E de netăgăduit că o prea mare libertate lăsată preotului sau interpretului în limbajul mimico-gestual, în prezentarea adevărului de credință, duce la desacralizarea mesajului. Creatorul de semne mimico-gestuale religioase, sacre, trebuie să imprime acestora o dimensiune panortodoxă, universală, să se înscrie în continuitatea liturgică a Bisericii și să răspundă la trei exigențe fundamentale: curăția duhovnicească, să fie în duhul Tradiției Bisericii și să transmită în mod decent execuția semnului.

O imagine care nu poate fi utilizată liturgic nu poate fi mijloc de inspirație pentru un semn religios. Semnele liturgice nu pot fi pe deplin înțelese decât în tradiția și practica ortodoxă; de aici și dificultățile întâmpinate de eterodocșii neinițiați în acest limbaj (de exemplu: reprezentarea gestuală a aurei este preluată din iconografie unde aceasta nu înconjoară capul în întregime, ci partea de deasupra și laturile, oprindu-se la umeri, de o parte și de alta a gâtului; în iconografia romano-catolică, în schimb, aureola se prezintă într-o altă formă: un disc în plan orizontal, poziționat deasupra capului).

De aceea, lucrarea *Simbolistica semnelor* propune o veritabilă teorie a gestului liturgic, care identifică, de-a lungul a câtorva secole ale istoriei, fațetele „*rațiunii gesturilor*”. Aceasta a determinat, în studiul semiotic, două abordări: pe de o parte, am urmărit încercările de interpretare a gesturilor, de reducere a lor la categorii intelectuale, la valori semnificative și norme ale unei culturi. Pe de altă parte, s-a evidențiat, de-a lungul comentariilor și a diferitelor tipuri de reprezentări care însoțesc elementele gestuale în mențiunile lor istorice, felul în care gestul dezvăluie structurile puterii, ierarhiile fundamentale ale societății; căci gesturile pe care oamenii le fac între ei sau le adresează puterilor nevăzute, manifestă în plan simbolic superioritatea recunoscută a lui Dumnezeu față de oameni, a bărbaților față de femei, a regelui față de supușii săi, a clericilor față de laici.

Astfel, problema gestului se află în centrul tuturor marilor dezbateri filosofice și culturale ale epocii moderne: dezbateri despre raporturile între Natură și regulile umane, între om și animal, între rațiune și impulsuri; dezbateri despre originile limbajului și scriere; despre dezvoltarea și clasificarea artelor umanității. Ceea ce putem adăuga este faptul că limbajul mimico-gestual religios, alături de iconografie, face parte din teologia vizuală.

Analizând frescele și reprezentările grafice din tradiția istorică, ajungem să înțelegem că, încă de la începuturile sale, Biserica a încercat, prin intermediul simbolurilor, să-și elaboreze un

limbaj al imaginii care să poată exprima același Adevăr ca și cuvântul sacru. Aceste simboluri provoacă o tensiune între semnificant și semnificat, care împiedică o inițiere a comunității care le folosește. Aceste simboluri încreștinate nu se citesc în aceeași cheie ca simbolurile păgâne, în a căror succesiune se înscriu. Astfel, o mulțime de personaje în poziție de Orantă, din față sau trei sferturi, ne înfățișează Biserica în rugăciune.

Pe aceste considerente, lucrarea *Simbolistica semnelor* nu este o inovație, ci reprezintă în mod clar specificități impuse de comunicarea prin limbajul mimico-gestual; avem speranța vie că această primă întocmire a *Simbolisticii semnelor* pentru surzi va permite preoților și credincioșilor surzi să se pregătească mai bine pentru săvârșirea Sfintei Liturghii, explicarea adevărilor de credință, acestea ducând la o comunicare eficientă și fructuoasă. Astfel, putem afirma că limbajul mimico-gestual religios devine mijlocul principal de transmitere către credincioșii surzi a învățaturii creștine de formare teologică și se integrează ca parte esențială a limbii materne a persoanelor surde, pentru o mai bună înțelegere a Tainelor Bisericii.

În încheiere, dorim să subliniem că lucrarea noastră a fost concepută și prezentată masei de credincioși surzi din arealul ortodox ca un instrument al unității liturgice. Totodată, avem convingerea că membrii Asociației Naționale a Surzilor din România o vor primi ca pe un mijloc de a testa și întări unitatea tuturor, fiindcă, datorită ei, în marea varietate a limbilor, una și aceeași rugăciune, mai înmiresmată decât tămâia se va înălța către Tatăl ceresc prin Marele Arhiepiscop Iisus Hristos. Dorim ca, ceea ce s-a elaborat pe parcursul a zece ani de trudă și a primit girul Sfântului Sinod spre a se publica, să aibă putere și eficacitate, acum și în viitor.

Consilier Eparhial,

Pr. conf. univ. dr. Constantin Onu

A

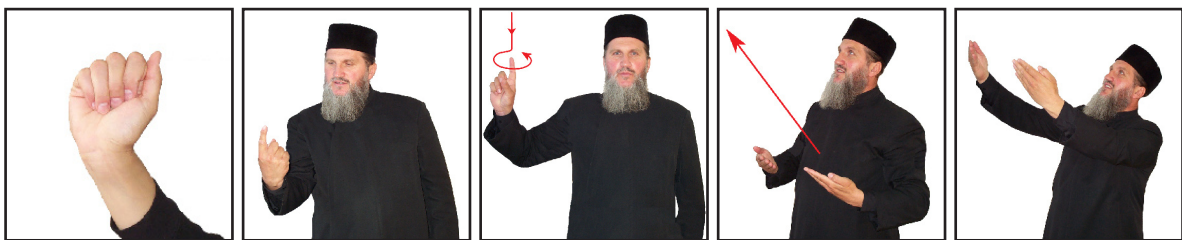
A (ALFA)

Numele primei litere a alfabetului grecesc, corespunzătoare sunetului „a”. Literelor „a” și „z” le corespund în alfabetul grecesc „alfa” și „omega” care, în simbolica creștină, închipuie „începutul și sfârșitul”¹. La Sfântul Ioan Evanghelistul, delimitarea „alfa și omega” este simbolul veșniciei, simbolul lui Dumnezeu: „Eu sunt Alfa și Omega, începutul și sfârșitul” (Apocalipsa 1, 8; 21, 6; 22, 13). Litera „a” / „alfa” este întrebuințată și în știință (logică, fizică, algebră) ca simbol, iar în vorbirea curentă, expresia „de la A până la Z” înseamnă un întreg deplin.

Execuția gestuală a literei „a” / „alfa” îmbracă o formă iconică, pe structura dactilemei A; mâna dreaptă este ridicată până la nivelul umărului, cu palma îndreptată către exterior, iar degetele sunt strânse în pumn, redând un contur asemănător semnului grafic corespondent sunetului „A”. Trebuie menționat, totodată, că această formă iconică face parte adesea din compunerea gestuală a multor semne care desemnează noțiuni al căror nume începe cu litera „A”.

ABEL

Este numele celui de-al doilea fiu al lui Adam și al Evei (Facerea 4, 2), care a fost ucis de fratele său, Cain². El este tipul simbolic al păstorilor și ocrotitorul acestora. Totodată, el este simbolul credincioșilor pioși (Evrei 11, 4) și al sfinților, fiind primul care a adus jertfă bineplăcută lui Dumnezeu. Ca aducător de jertfe, Abel reprezintă simbolic pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos și pe preoți, iar ca cel dintâi care, nevinovat fiind, a suferit nedreptate și moarte, este preînchipuirea

¹ Pr. Victor Aga, *Simbolica biblică și creștină. Dicționar enciclopedic*, editura Arhiepiscopiei Timișoarei, Timișoara, 2005, p. 5.

² Pr. prof. dr. Ion Bria, *Dicționar de Teologie Ortodoxă*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 13.

simbolică a martirilor. Abel este preînchipuirea Domnului Iisus Hristos și prin îndeletnicirea sa de păstor: precum Abel a fost păstor și a adus din prinoasele turmei sale jertfă plăcută, tot astfel și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Păstorul cel bun, a adus și aduce și acum jertfă bineprimită lui Dumnezeu³. Precum Abel pentru credință și pentru dreptate a fost pizmuit și ucis de către fratele său, tot astfel și Domnul nostru Iisus Hristos a fost ucis de către frații Săi (Romani 9, 3) din pizmă (Matei 27, 18). Sângele lui Abel a strigat la cer după răzbunare (Evrei 12, 24), Sângele Domnului nostru Iisus Hristos strigă la cer pentru împăcare⁴.

Execuția semnului este construită pe o schemă locuțională, explicativă, menită să identifice în rândul sfinților pe strămoșul Abel: mai întâi dactilema „A” (mâna dreaptă este ridicată până la nivelul umărului, cu palma îndreptată către exterior, iar degetele sunt strânse în pumn, redând un contur asemănător semnului grafic corespondent sunetului „A”) însoțită de rostirea numelui Abel și urmată de semnele PRIMUL (din poziția anterioară, mâna dreaptă este întoarsă cu palma către gesticulant și primește o configurație indicativă de numeral: 1 – degetul arătător îndreptat în sus, restul degetelor strânse în pumn); PĂSTOR (în configurația anterioară, mâna face o mișcare circulară completă în sens invers acelor de ceasornic, imitând toiagul păstorilor) și JERTFĂ (semn efectuat cu ambele mâini, simetric: palmele orientate în sus, cu degetele răsfirate, sunt îndreptate către înaintea, și efectuează împreună o mișcare de ridicare spre cer, exprimând ideea de „ofrandă” dăruită Domnului).

ACEST, ACEASTA / ACESTA, ACEASTA

Execuția semnului redă în plan vizual indicarea vectorială pe care pronumele demonstrativ de apropiere o presupune: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor și cu vârfurile degetelor îndoite îndreptate în jos; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre, simultană și sincronă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „acesta”.

ACOLO

Sfânta Scriptură folosește acest termen pentru a exprima următoarele diferențe: cea mai importantă diferență pe care o indică termenul este cea ontologică, lumea de aici este supusă

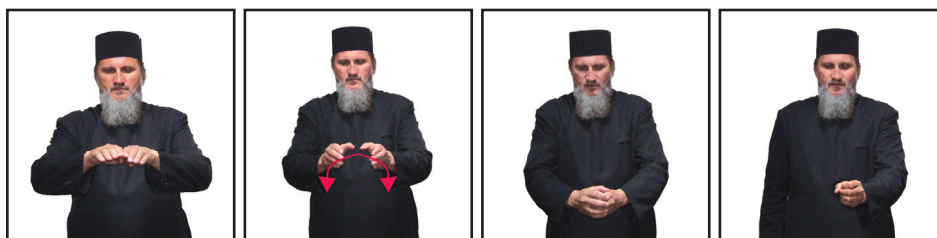
³ Dionisie din Furna, *Herminia picturii bizantine*, editura Sophia, București, 2000, p. 69.

⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 9.

stricăciunii, iar lumea de acolo va fi veșnică, scăldată în lumina dumnezeirii, omul de aici este vremelnic, dar odată răsădit în pământ, la a doua venire a lui Iisus Hristos, va fi ridicat întru cinste; un al doilea sens al termenului este cel care indică diferența dintre natura limitată a omului creat și natura de necuprins a ființei divine⁵. Cel mai bine este ilustrată această diferență în icoana Învierii, în care „aici” este haina primă de lumină a lui Hristos, ca modalitate de a oferi omului, după posibilitățile sale de înțelegere, bunătățile dragostei divine. Iar mergând dincolo de această haină primă, se ajunge în întunericul supraluminos al sofiei divine, al prezenței nemijlocite a lui Dumnezeu. Un alt sens generic al termenului este acela al distanței fizice, geografice.

Execuția semnului este construită, în acest context, pe gestul de indicare directă și concretă a unui loc care este relativ depărtat de persoana care face semnul: mâna dreaptă, având palma în configurația dactilemei D, orientată în jos, indică, la nivelul abdomenului, un plan îndepărtat; pentru aproximarea distanței, vectorul direcțional este fie oblic (exprimând apropierea), fie paralel cu solul (exprimând depărtarea).

ACOPERĂMINTELE SFINTELOR VASE

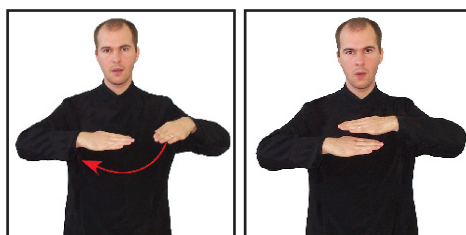
Sunt obiecte sfinte (de cult), ca niște văluri mici, pătrate, făcute din același material din care se confecționează veșmintele liturgice; ele servesc la acoperirea vaselor sfinte și sunt în număr de trei: un vâl pentru Disc, altul pentru Potir și al treilea, mai mare, numit Aer, pentru acoperirea ambelor Sfinte Vase (Discul și Potirul) care se folosesc în săvârșirea Sfintei Liturghii în cultul ortodox. Simbolizează piatra pusă pe Mormântul Domnului. Numele de „aer” îl purta și bucata de pânză cu care se învelea Sfânta Evanghelie (secolele X-XIII), când se ieșea la Vohodul de la sfârșitul slujbei din Vinerea Patimilor. Locul acestui aer l-a luat mai târziu Epitaful. Originea acoperămintelor e legată de șervețelele simple pe care le foloseau creștinii în primele veacuri la acoperirea Darurilor (pâinea și vinul pentru Sfânta Euharistie), spre a le feri de profanare prin atingerea lor de către laici sau prin căderea insectelor. Acoperămintele au luat forma lor de azi numai după ce pâinea euharistică avea să se întrebuițeze sub forma actuală de Agneț (secolul al VIII-lea). Pe fiecare acoperământ se brodează un motiv sfânt sau cel puțin semnul Sfintei Cruci⁶.

Execuția semnului reunește două secvențe gestive: ACOPERĂMÂNT - ambele mâini sunt, inițial, împreunate în formă de boltă la nivelul pieptului, de unde coboară lent și arcuit imitând mișcarea de acoperire a unui obiect; ȚINE - mâna stângă în configurația dactilemei S este cuprinsă, la nivelul abdomenului, de palma mâinii drepte, aflată în configurația dactilemei C, indicând acțiunea de strângere a acoperământului peste sfântul vas și ridicare a sa de la proscomidiar. Gestul este însoțit de rostirea mută a cuvântului „acoperământ”.

⁵ Pr. prof. dr. George Remete, *Dogmatica Ortodoxă*, editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2005, p. 67.

⁶ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *Liturgica Generală*, editura Episcopiei Dunării de Jos, Galați, 2005, p. 507.

ACOPERI

În sens general, termenul are înțelesul de a pune peste un obiect sau peste o ființă ceva care le ascunde sau le protejează⁷. Sfânta Scriptură folosește acest termen pentru a exprima acțiunea prin care Dumnezeu ascunde față de lume păcatele oamenilor, ștergându-le, sau acțiunea prin care păcătosul încearcă să obțină ștergerea păcatelor sale. Ambele acțiuni le găsim reunificate în următorul verset: „*dragostea acoperă toate greșelile*” (I Petru 4, 8). Aceasta este acțiunea în care forța dragostei lui Dumnezeu, Care oferă, se reunește cu forța smereniei și a lacrimilor păcătosului care regretă. Alături de aceasta mai este și acțiunea celui care, săvârșind un lucru negativ, încearcă să obțină cât mai mult rău din actul respectiv: „*au făcut groapă și au ascuns-o*”, sensul fiind de a-l omorî pe omul drept. Bineînțeles că Dumnezeu cel iubitor întoarce acțiunea în asemenea fel încât păcătosul va cădea în groapa pe care el însuși a săpat-o: „*face o groapa, o sapă și tot el cade în groapa pe care a făcut-o*” (Psalmii 7, 15).

Noțiunea de a acoperi păcatele fratelui a primit o semnificație deosebită în creștinism. Pentru că nu este vorba de a-l încuraja pe frate în a păcătu prin ștergerea sau ascunderea păcatelor, ci este vorba despre îndreptarea fratelui prin rugăciunea și smerenia celor care află de păcat: un frate a fost năpăstuit în chinovie pentru desfrânare și a mers la avva Antonie. Iar frații au început să-l mustre pentru păcat. Iar după întâmplare, a mers acolo avva Pafnutie și a spus o pildă ca aceasta: am văzut pe marginea râului un om băgat în noroi până la genunchi și venind unii să-i dea mâna, l-au cufundat pe el până la grumaz. Frații sunt îndemnați să-l acopere pe cel care a greșit sub aripa rugăciunii și smereniei lor, pentru a ajunge din nou la starea de creștin-luptător în arena nevoinței⁸.

Execuția semnului urmează îndeaproape, în plan iconic, acțiunea de a pune peste un obiect sau peste o ființă ceva care le ascunde sau le protejează: coatele sunt îndoite, în plan orizontal, cu brațele așezate în fața trunchiului; palmele au configurația dactilemei B, cu interiorul orientat în jos; din această poziție palma dreaptă va fi ridicată (printr-o mișcare arcuită) și așezată deasupra celei stângi, astfel încât interiorul palmei drepte să se afle deasupra dosului palmei stângi.

ACUM

Termenul desemnează un moment aflat în prezent, în momentul de față⁹. Execuția semnului este construită pe indicarea timpului prezent, identificat de cele mai multe ori cu spațiul din

⁷ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ediția a II-a, editura Univers Enciclopedic, București, 1998.

⁸ *Patericul*, Alba Iulia, 1999, p. 11, pt. Avva Antonie.

⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

imediată apropiere a corpului (în raport cu timpul viitor - indicat în spațiul din fața corpului, sau cu timpul trecut - indicat în spațiul din spatele corpului): semnul este simetric, ambele mâini având aceeași poziție și aceeași mișcare; brațele, îndoite din cot, cu palmele în configurația dactilemei I, coboară pe lângă corp, până în dreptul abdomenului. Semnul se întâlnește în uzul spontan al persoanelor deficiente de auz. Adverbul „*acum*” ocupă un loc important în cadrul gramaticii limbajului mimico-gestual. Pe de o parte funcționează ca adverb de timp, însă este și semn-marcă pentru exprimarea timpului prezent al verbelor. Dat fiind faptul că verbele transpuse gestual nu comportă flexiune, marcatorii adverbiali sunt folosiți pentru indicarea modului și timpului verbal.

ADAM

Cel dintâi cuvânt rostit de către Dumnezeu sub formă de nume către om: „*Adame, unde ești?*” (Facerea 3, 9). Acesta este totodată numele comun tuturor oamenilor, nu nume propriu, care înseamnă în ebraică „*pământesc*” sau „*din pământ*”¹⁰.

Adam este primul om zidit de Dumnezeu (Luca 3, 38), părintele neamului omenesc. El a fost plăsmuit din pământ cu mâna lui Dumnezeu, în ziua a șasea (Facerea 1, 26-31), ca încoronare a creației, primind suflarea de viață nemuritoare prin Duhul lui Dumnezeu. Cinstit cu chipul și asemănarea lui Dumnezeu, înzestrat cu voință liberă și cu puterea să stăpânească făptura creată (Facerea 2, 15), omul este destinat nemuririi.

Prin pizma diavolului și din pricina neascultării sale (Facerea 3; Romani 5, 19), Adam a fost izgonit din rai. Prin căderea sa, răul și moartea au fost introduse în făptura creată și firea omenească (Facerea 3, 17-24).

În plan simbolic, Sfântul Apostolul Pavel face o comparație între Adam, ca preînchipuire al Celui care avea să vină (Romani 5, 14) și Iisus Hristos, „*omul cel nou*”, stabilind anumite antiteze: primul Adam, dintâi, ieșit din pământ, cu trup firesc; ultimul Adam, al doilea, venit din cer, înzestrat cu suflet viu și duh dătător de viață (I Corinteni 15, 45-47)¹¹.

Potrivit acestei tipologiei, există dialectica istorică și ontologică între Dumnezeu și om, între creație și mântuire, căci precum prin căderea și neascultarea unui singur om (Romani 5, 19), Adam, a venit moartea pentru toți oamenii (Romani 5, 12), tot așa prin harul unuia singur, Hristos, a venit răscumpărarea care dă viață tuturor oamenilor (Romani 5, 17-19).

De aceea, Ortodoxia a insistat nu numai asupra unității ontologice a umanității, contemplată în mod colectiv în persoana lui Adam, ci și asupra caracterului dinamic al firii adamice, care este asumată și transfigurată în persoana divină a Fiului lui Dumnezeu¹². În Întruparea și Jertfa Sa, Noul Adam reconstituie starea de nesticăciune pierdută de cel dintâi Adam, omul redevenind „*părtaș al firii dumnezeiești*” (II Petru 1, 4).

Execuția semnului pornește de la configurația de bază a dactilemei A, specifică noțiunilor al căror nume începe cu litera A; palma mâinii drepte este orientată către înainte, degetele sunt strânse în pumn, iar degetul mare atinge tâmpla dreaptă, cu punctul de contact situat în partea de

¹⁰ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 21.

¹¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 17.

¹² *Ibidem*.

sus a capului, indicând un semn de genul masculin¹³. Gestul este însoțit de verbalizarea mută a numelui „Adam”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

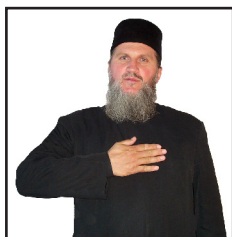
ADEVĂR

Noțiunea de adevăr definește concordanța dintre cunoștințele noastre și realitatea obiectivă; este, în primul rând, oglindirea fidelă a realității în gândire, ceea ce corespunde realității, ceea ce există sau s-a întâmplat în realitate¹⁴. Ca noțiune religioasă, exprimă realitatea divină ultimă, adică personalitatea lui Dumnezeu, a Cărei prezență este evidentă în creație (Romani 1, 19) și comunicată în Revelație¹⁵. „Adevărul lui Dumnezeu” (Romani 1, 18-25) este echivalent cu manifestarea ființei Sale personale inefabile, care face obiectul credinței (II Tesaloniceni 2, 10-12), mântuirea fiind comuniunea efectivă cu misterul lui Dumnezeu revelat (II Tesaloniceni 2, 10). Minciuna este o denaturare și înăbușire a realului (Romani 1, 18), deoarece își are rădăcina în „Antihrist”, tatăl minciunii, impostorul care falsifică realitatea personală, care maschează și deformează personalitatea (I Ioan 2, 22 și 4, 6).

Execuția semnului pornește de la configurația de bază a dactilemei A, specifică noțiunilor al căror nume începe cu litera A; una dintre variantele de formare a semnului presupune execuția lui în plan frontal-lateral, cu o singură mână (cea dreaptă), orientată către înainte și având degetul mare îndreptat în sus; limbajul mimico-gestual românesc înregistrează și o variație a acestui semn, realizat cu amândouă mâinile, dintre care cea dreaptă este mâna activă; semnul este executat în fața corpului, la nivelul abdomenului, cu mâna dreaptă în configurația dactilemei A, cu palma orientată către corp și având degetul mare îndreptat în sus; mâna dreaptă cade pe palma mâinii stângi orientată în sus și aflată în configurația dactilemei B (palma deschisă drept, cu toate degetele întinse). Gestul este însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „adevăr”.

ADORA

Termenul desemnează actul de iubire în cel mai înalt grad, fără limită¹⁶; totodată, noțiunea desemnează atitudinea profund religioasă, însoțită de ritual și gesturi, prin care se exprimă

---

¹³ Pe considerentul că bărbatul este cap femeii, am gândit că este potrivit să localizăm semnele pentru genul masculin în partea de sus a capului.

¹⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹⁵ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 22.

¹⁶ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

dependența și supunerea totală față de Dumnezeu, ca Domn Atotputernic și Atotțiitor¹⁷: „*Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-I slujești*” (Matei 4, 10; 10, 12; Luca 4, 8; Fapte 7, 7; Deuteronomul 6, 13). Adorarea ține de însăși natura religiei Vechiului și Noului Testament (Romani 9, 4) și implică credința în Dumnezeu cel viu și personal, Care intră în dialog conștient cu ființele personale.

Adorarea constituie cultul suprem, sau închinarea în sens propriu, care se cuvine numai persoanelor Sfintei Treimi, și se deosebește de actul de venerare sau de cinstire în general. Urmează supracinstirea Maicii Domnului, în calitatea ei de Născătoare de Dumnezeu și cinstirea îngerilor și a sfinților, pe baza asocierii lor cu persoana lui Hristos. Pâinea și vinul euharistic prefăcute în Trupul și Sângele Domnului se bucură de același cult de adorare, pe când Evanghelia, crucea și icoanele sunt cinstite în mod relativ, adică prin referire la evenimentele și persoanele reprezentate¹⁸. Adorarea se exprimă în acte de prosternare, aducere de ofrande, rugăciuni de invocare și doxologie, în gesturi de pietate și reverență.

Pe aceste considerente semantice, execuția semnului presupune întâietatea transmiterii ideii de trăire personală: mâna dreaptă aflată în configurația dactilemei B (palma deschisă drept, cu toate degetele întinse) este așezată pe piept, cu palma orientată către interior, indicând personalizarea accentuată a exprimării. Mișcarea se desfășoară de-a lungul unui vector vertical și poate fi repetată de 2-3 ori, împreună cu verbalizarea mută a cuvântului „*adora*”.

ADORMI

Termenul desemnează, în sens general, trecerea la starea de somn¹⁹. Primul loc menționat de către Sfânta Scriptură în care este evidențiat acest termen este acela în care Domnul Dumnezeu aduce somn asupra lui Adam, acesta adoarme, iar Dumnezeu ia o coastă pentru a o face pe femeie: „*Atunci a adus Domnul Dumnezeu asupra lui Adam somn greu; și dacă a adormit, a luat una din coastele lui și a plinit locul ei cu carne*” (Facerea 2, 21). Raportat la viața duhovnicească, acest termen ilustrează cazul unui păcătos care adoarme în păcatele sale. Sfinții Părinți arată că după ce omul a săvârșit atât de multe păcate și a căzut în patimă, conștiința sa adoarme întru el. Cu alte cuvinte, omul nu mai este viu lucrător la mântuire, ci a adormit în lenea păcatelor și a patimilor.

Adeseori, Sfânta Scriptură afirmă că păcătosul proiectează propria sa stare sufletească asupra lui Dumnezeu, pe Care și-L imaginează adormit. Sfinții Părinți au accentuat permanent diferența dintre starea omului adormit în păcatele sale, având o conștiință adormită, și starea omului care a ajuns la trezvie. Aceasta este una dintre virtuțile de căpetenie, prin care omul devine, prin harul lui Dumnezeu, capabil a-și cerceta în amănunțire viața, căutând să afle care dintre acțiunile sale interioare și exterioare sunt de la Dumnezeu și care de la diavol. Sfânta Scriptură folosește adesea și noțiunea de „*a adormi întru Domnul*”, sintagmă care exprimă separarea sufletului de trup prin moarte și așteptarea lumnatei a doua veniri a lui Hristos.

¹⁷ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 23

¹⁸ Pr. prof. dr. Tache Sterea, *Teologie Dogmatică și Simbolică*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003, p. 76.

¹⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Execuția semnului este construită pe caracteristica iconică a limbajului mimico-gestual și descrie vizual, prin intermediul pantomimei, poziția generală a omului adormit: palmele deschise sunt poziționate inițial paralel în fața trupului, la nivelul pieptului; împreună inițiază o mișcare către partea stângă a feței, unindu-se la nivelul acesteia în timp ce capul se înclină puțin înspre stânga, luând contact cu palma stângă. Astfel, capul se sprijină pe cele două palme unite. Semnul are ca trăsătură fundamentală iconicitatea, descriind gestual poziția specifică a adormirii. Palmele așezate una deasupra celeilalte (interiorul palmelor este lipit) sunt aduse la nivelul capului, lângă urechea dreaptă sau stânga, simbolizând poziția specifică somnului.

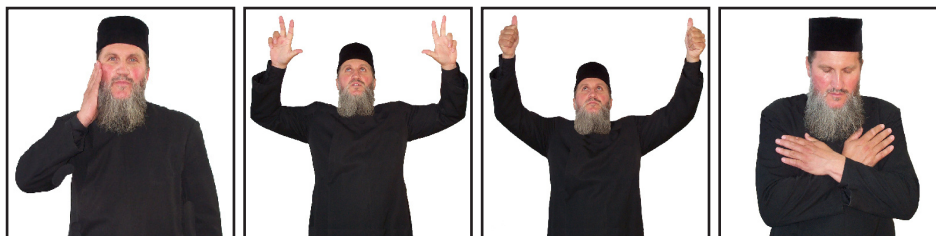
ADORMI ÎNTRU DOMNUL

Termenul desemnează în sens general trecerea la starea de somn, iar în limbaj bisericesc este folosit pentru a indica trecerea la cele veșnice a unei persoane²⁰. În acest context, adormirea este starea în care omul doarme sau abia s-a culcat și l-a prins somnul. Ca substantiv, termenul e folosit o dată în Noul Testament și este tradus prin „*somn de odihnă*” (Ioan 11, 13): „*Iar Iisus vorbise despre moartea lui (Lazăr) iar ei (Sfinții Apostoli) credeau că vorbește de somn ca odihnă*”. Verbul însă este întrebuințat cu sensul de „*a dormi*” (Matei 28, 13; Luca 22, 45; Fapte 12, 6); „*a adormi*”, cu somnul morții, deci în sensul de „*a muri*” (Matei 27, 52; Ioan 11, 11-12; Fapte 13, 36; I Corinteni 15, 6; 15, 18; 15, 20; I Tesaloniceni 4, 13-15; II Petru 3, 4); și „*a muri*” (Fapte 7, 60; I Corinteni 7, 39; 11, 30; 15, 51). Dintre acestea, textelor traduse prin „*a adormi*”, de fapt, li s-a dat figurat acest sens, pentru că în realitate, toți cei indicați prin acest verb erau morți. Dar, pentru că moartea este numită uneori „*somn*” (Marcu 5, 39), de aceea se zice că cei morți au adormit, spre a învia în ziua cea de apoi²¹.

Execuția gestului face trimitere clară la modul de așezare a mâinilor pe pieptul celui decedat atunci când trupul neînsuflit este așezat spre îngropare: ambele mâini în configurația dactilemei B (palma deschisă drept, cu toate degetele întinse) sunt încrucișate pe piept, cu palmele orientate către interior. Gestul este însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*adormit*” sau „*mort*”, precum și de o mimică adecvată, cu ochii închiși și bărbia căzută în piept.

ADORMIREA MAICII DOMNULUI

²⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

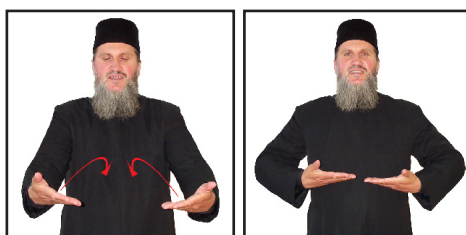
²¹ Pr. prof. dr. George Remete, *op.cit.*, p. 93

Este sărbătoarea prăznuită la 15 august, în amintirea zilei în care Sfânta Fecioară Maria și-a dat obștescu sfârșit²²; cuvântul „Adormire”, în Biserica Ortodoxă Română, nu derivă de la „Dormitio” (termen folosit în Biserica Romano-Catolică), ci „Adormire” derivă direct din rădăcina latină (dormio, dormire) și e format pe teritoriul Daciei organizate, al unui popor latin, iar sărbătoarea respectivă a Maicii Domnului datează la români, cel puțin din secolul al XVI-lea. Adormirea Maicii Domnului, numită în popor (în Moldova) și cu termenul slavon “*Uspenia*”, se leagă și de tradiția pioasă veche, cunoscută mai întâi în Apus și venită apoi în Răsărit, după care, la 3 zile după Adormirea ei, Sfânta Fecioară Maria ar fi fost ridicată cu trupul la cer, ca și Fiul ei; de aceea, în Apus, în vremurile mai noi, această sărbătoare e numită și Assumptio Beatae Mariae Virginis – Ridicarea la cer a Sfintei Fecioare Maria.

Știri documentare despre existența acestei sărbători (a Adormirii Sfintei Fecioare – Sfânta Maria Mare) datează din secolul al V-lea, când se sărbătorea în Siria. Locul de origine al acestei sărbători este Ierusalimul, unde în ziua de 15 august se aniversa sfințirea unei biserici a Maicii Domnului, zidită în secolul al V-lea. Sărbătoarea s-a generalizat și în Răsărit în același secol, când împăratul bizantin Mauriciu (582-602) a rezidit biserica Maicii Domnului din Ghetsimani (Ierusalim) și a fixat definitiv și data de 15 august, pentru sărbătorirea ei²³.

Execuția semnului este construită pe o schemă locuțională, explicativă, menită să exprime iconic esența evenimentului pe care îl desemnează²⁴: mai întâi semnul pentru MAMĂ (mâna dreaptă în configurația dactilemei B atinge ușor cu palma obrazul drept, indicând o mișcare de mângâiere, specifică sentimentului matern), urmat de semnul DOAMNE (configurația de baza a mâinii are degetele inelar și mic lipite strâns de podul palmei, cu celelalte trei degete întinse pentru a simboliza cele trei persoane ale Sfintei Treimi, anume pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt; ambele mâini, având această configurație, sunt înălțate înaintea trupului, la nivelul capului; de aici, cele trei degete întinse ale fiecărei mâini descriu în aer o mișcare circulară către înainte, timp în care și degetele arătător și mijlociu se strâng în palmă, mâinile având la finalul mișcării numai degetul mare întins cu vârful în sus), apoi de semnul MORT (ambele mâini în configurația dactilemei B sunt încrucișate pe piept, cu palmele orientate către interior; gestul este însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „adormit” sau „mort”, precum și de o mimică adecvată, cu ochii închiși și bărbia căzută în piept).

ADUCE

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a exprima actul prin care omul Îi oferă lui Dumnezeu ofrandă și dar. De cele mai multe ori, actul de aducere, oferire de ofrande se înscrie în parcursul Vechiului Testament, unde conform Legii transmise evreilor de către Moise, anumite sărbători și anumite momente din viața omului sunt marcate prin astfel de ofrande. Această oferire din partea omului culmina în noaptea de Paști, când era jertfit un miel, ca aducere aminte de trecerea prin Marea Roșie.

²² Constantine Kavarnos, *Ghid de iconografie bizantină*, editura Sophia, București, 2005, p. 130.

²³ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *Liturgica specială*, editura Lumea Credenței, București, 2006, p. 91.

²⁴ Leonid Uspensky, Vladimir Lossky, *Călăuziri în lumea icoanei*, editura Sophia, București, 2003, p. 232.

În Noul Testament, sensul ofrandei este total schimbat, pierzându-și sensul material și accentuându-se îndeosebi sensul spiritual: nu sângele țapilor și al vițelilor este necesar pentru refacerea relațiilor cu Dumnezeu, ci dragostea și iertarea față de toți oamenii²⁵. Acest act de aducere de ofrande trebuie să aibă la bază dragostea și respectul desăvârșit. Atunci când omul decide să-I ofere lui Dumnezeu un lucru care nu este corespunzător, suntem vinovați: atunci când Abel și Cain aduc ofrandă lui Dumnezeu, Abel îi aduce ceea ce este deosebit, iar Cain aduce ceea ce merita aruncat. Iar rezultatul este că Dumnezeu „*spre Cain și spre darurile lui n-a căutat. Și s-a întristat Cain tare și fața lui era posomorâtă*” (Facerea 4, 5). Sfintele Evanghelii afirmă că oamenii aduceau la El (Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos) pe toți cei care sufereau de felurite boli și chinuri (Matei 4, 24). În același mod noi îi aducem lui Dumnezeu la sfintele slujbe ofranda trupurilor și sufletelor noastre. Iar dacă darul lui Cain a fost respins de Dumnezeu pentru că nu era bun, trebuie să avem grijă să nu se întâmple la fel și cu trupurile și sufletele noastre.

Execuția semnului oglindește sensul primar al termenului, care desemnează acțiunea de a lua cu sine un lucru și a veni cu el undeva sau la cineva (pentru a-l preda), sau de a apropia ceva de sine sau de o parte a trupului său: brațele, îndoite din coate la nivelul abdomenului, au ambele palme în configurația dactilemei B, cu fața palmei orientată în sus; mișcarea este simetrică, plecând dintr-un punct mai îndepărtat din fața corpului și apropiindu-se de acesta pentru a exprima apropierea personalizată a însușirii unui obiect.

ADUNA

Termenul desemnează, în sens general, acțiunea de a strânge la un loc ceea ce se află răspândit, împrăștiat, risipit; a aduna din toate părțile, a strânge, a concentra²⁶. Termenul este folosit de Sfânta Scriptură pentru a caracteriza omul care încearcă să strângă cât mai multe lucruri, fie de natură materială, fie de natură spirituală.

Sensul acesta îl regăsim în viața omului după căderea în păcat. Înainte de cădere, în perioada în care omul stătea alături de Dumnezeu în rai, omul nu era preocupat să-și adune bunuri materiale, iar cele spirituale îi erau oferite toate în mod nemijlocit de către Dumnezeu. După cădere, dorința de a aduna cât mai multe lucruri materiale vine uneori să suprimă dorința omului de Dumnezeu.

Pentru a indica această patimă, Sfânta Scriptură folosește termenul „*Mamona*”, desemnând patima adunării de bogății. Împotriva acestui duh vorbește Domnul nostru Iisus Hristos atunci când afirmă: „*Nu vă îngrijiți pentru sufletul vostru ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; au nu este trupul vostru mai mult decât mâncarea și decât îmbrăcămintea?*” (Matei 6, 25).

Mesajul pe care îl transmite Mântuitorul Iisus Hristos este acela că trebuie să adunăm în viață cât mai multe lucruri duhovnicești, cele materiale fiind întotdeauna trecute pe planul al doi-

²⁵ Pr. prof. dr. N. Chițescu, Pr. prof. dr. Isidor Todoran și Pr. prof. dr. I. Petreuța, *Teologia Dogmatică și Simbolică*, editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2004, p. 74.

²⁶ Cf. *Dicționarului Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

lea al vieții. „Nu vă adunați comori pe pământ unde furii le fură... ci vă adunați comori în cer”, comoara în cer fiind echivalentul faptelor bune izvorâte din dragoste²⁷.

Execuția semnului este construită iconic pe exprimarea sensului inițial al cuvântului, de a aduna din toate părțile, a strânge la un loc ceea ce se află răspândit, împrăștiat: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în sus, în fața corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, având palma în configurația dactilemei B, ușor îndoită, și descrie o mișcare arcuită, de la dreapta la stânga, punctând pe alocuri cuprinderea unor obiecte imaginare răspândite în plan orizontal, în fața corpului, pe care le adună deasupra palmei stângi.

AER

Termenul desemnează, în sens general, amestecul de gaze care alcătuiesc straturile inferioare ale atmosferei și care este absolut necesar vietăților aerobe²⁸. Primul loc în care Sfânta Scriptură face referire la acest termen este în cartea Facerea, în locul în care este descrisă creația: „La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul” (Facerea 1, 1).

Sfinții Părinți au tâlcuit adesea versetul afirmând că aici Dumnezeu a creat lumea nevăzută – lumea îngerilor, și lumea văzută – lumea oamenilor²⁹. Lumea nevăzută este socotită a fi aerul din imediata apropiere a pământului. Sfinții Părinți afirmă că duhurile slujitoare, îngerii, sălășluiesc în apropierea oamenilor, ascunși ochilor acestora, pentru a le transmite mesajele lui Dumnezeu și pentru a-i îndruma către mântuire.

Părintele Cleopa, plecând de la Hexaimeronul Sfântului Vasile cel Mare, afirmă că Dumnezeu a creat trei ceruri. Cerul întâi este văzduhul, al doilea cer este eterul – un fel de foc deasupra văzduhului, și al treilea cer este cerul îngerilor³⁰. Aici a fost răpit Sfântul Apostol Pavel și a „auzit cuvinte de nespus pe care nu se cuvine omului să le grăiască” (II Corinteni 12, 2-4).

Execuția semnului este construită pe ideea că percepția conștientă a prezenței aerului depinde de mișcarea acestuia; în acest sens, gestul care desemnează ideea de aer reproduce în plan vizual mișcarea acestuia: ambele mâini sunt ridicate simetric în fața capului, ușor depărtate una de cealaltă; palmele au configurația dactilemei B, cu degetele ușor răsfrate, și sunt îndreptate cu fața către cel care face semnul; mișcarea este repetitivă, de apropiere-depărtare, imitând mișcarea aerului.

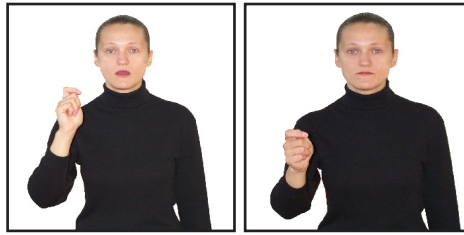
²⁷ Pr. prof. dr. Tache Sterea, *op.cit.*, p. 45.

²⁸ Cf. *Dicționarului Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

²⁹ *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986, p. 34.

³⁰ „*Zece convorbiri duhovnicești cu arhimandritul Cleopa Ilie*”, editura Episcopiei Romanului și Hușilor, 1993, p. 6.

AFARĂ

Termenul desemnează, în sens general, un loc situat dincolo de limitele unui spațiu închis sau apropiat, în exterior³¹. Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a face diferența dintre omul interior, duhovnicesc și omul exterior, trupesc, precum și pentru a face diferența între cei care sunt în adunarea sfinților – Biserica, și cei care încă nu fac parte din ea. Primul sens este ilustrat de cuvintele Sfântului Apostol Pavel care, adresându-se corintenilor, le spune: „... *chiar dacă omul nostru de afară se trece, cel dinlăuntru, însă, se înnoiește din zi în zi*” (II Corinteni 4, 16). Sfântul Apostol Pavel vrea să transmită creștinilor nădejdea în faptul că răbdarea și stăruința în credință, chiar dacă cer plătit prețul vieții noastre, sunt garanție a învierii noastre cu Dumnezeu.

Al doilea sens este ilustrat de versetul adresat Colosenilor: „*Umblați cu înțelepciune față de cei ce sunt din afară (de Biserică), prețuind vremea*” (Coloseni 4, 5). Participarea directă, activă și conștientă la Trupul lui Hristos, care este Biserica, presupune din partea credinciosului o atitudine de prețuire și respect pentru aceia care nu au încă suficientă credință. Noțiunea de „afară” desemnează, de regulă, spațiul din care omul încearcă să-L excludă pe Dumnezeu: „*Deci, după ce a luat acea bucățică de pâine, a ieșit numaidecât. Și era noapte*” (Ioan 13, 30). Locul din afară, locul unde era noapte, este locul în care diavolul a intrat în inima lui Iuda.

Execuția semnului este constuită în jurul vectorului direcțional care exprimă ideea de spațiu exterior celui definit de persoana care face semnul: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, având brațul îndoit din cot, la nivelul abdomenului, și palma în configurația dactilemei T; din această poziție inițială, mâna descrie o mișcare arcuită de coborâre, către înaintea, indicând fie aruncarea unui obiect în afară, fie locul exterior, situat dincolo de limitele spațiului definit de persoana care face semnul.

AFIEROSIRE

Fiecare credincios aduce la altar propria sa jertfă duhovnicească, pe care a consacrat-o în afară de altar, în virtutea preoției sale³²; aducere, punere înaintea Darurilor, a pâinii și vinului pentru Euharistie, consfințire, proscomidire. Aferosire este și închinarea, consacrarea lui Dumnezeu a unei persoane, cum este și sfințirea unui preot prin Sfânta Taină a Hirotoniei, prin care acesta

³¹ Cf. *Dicționarului Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

³² Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 233.

se consacră, se dăruiește slujirii lui Dumnezeu, se afierosește, încredințându-se Lui; în Vechiul Testament, toți pruncii întâi născuți, de parte bărbătească, erau aduși la templu și afierosiți, închinată Domnului. Fecioara Maria și bătrânul Iosif, la 40 de zile după nașterea lui Iisus, au adus Pruncul la templu spre a-L încredința lui Dumnezeu, după Lege. Aici, Iisus este întâmpinat de dreptul Simeon, bătrânul preot al templului, căruia i s-a profețit că nu va muri până nu va vedea pe Mesia. Acest obicei s-a păstrat și în Biserica Ortodoxă; la noi, după ce este botezat și uns cu Sfântul Mir, copilul este înfășat și apoi „*încredințat*” în brațele preotului – care simbolizează brațele Bisericii – după care preotul dă copilului Sfânta Împărtășanie³³.

Execuția semnului implică folosirea ambelor mâini, pentru a transmite ideea de consacrare a jertfei personale: mâna stângă are un rol pasiv, pentru a stabili locul de contact și a desemna obiectul care urmează să fie consacrat, fiind întinsă în fața corpului, cu palma în configurația dactilemei „B” îndreptată în sus și indicând ușor spre dreapta; palma stângă formează astfel un plan orizontal pe care coboară vertical mâna dreaptă, aflată inițial în configurația dactilemei „B”, stabilindu-se astfel primul punct de contact, corespunzător unei drepte verticale în planul mâinii stângi; a doua componentă a mișcării presupune coborârea din nou asupra mâinii stângi a mâinii drepte, de data aceasta având degetele îndoite și stabilind un al doilea punct de contact, identic cu primul, însă corespunzând unei drepte orizontale în planul mâinii stângi care, alături de dreapta verticală anterioară, formează o cruce imaginară care transmite ideea de consacrare. Mișcarea este una de amplitudine mică și poate fi repetată de trei ori, însoțită de verbalizarea mută a cuvântului „dar” sau a formulei „*În numele Tatălui, și al Fiului, și al Sfântului Duh. Amin*”.

AFLA

Este cuvântul de căpetenie al Sfintei Scripturi, deoarece exprimă regăsirea fiului risipitor în fața Tatălui ceresc. Această bucurie este în cel mai plener mod exprimată de către Sfântul Apostol Andrei, fratele lui Simon Petru: „*Acesta (Andrei) a găsit mai întâi pe Simon, fratele său și i-a zis: am găsit pe Mesia (care se tâlcuiește: Hristos). Și l-a adus la Iisus... Filip a găsit pe Natanael și i-a zis: Am aflat pe Acela despre Care au scris Moise în Lege și proorocii...*” (Ioan 1, 41-45).

Căutarea adevărului este actul de căpetenie al fiecărei ființe umane³⁴. Suntem creați pentru a găsi Adevărul, având această lege și poruncă înscrisă în adâncul ființei umane, conform poruncii Creatorului, care ne cere să ajungem de la chip la asemănare. Este de remarcat faptul că găsirea Adevărului te determină să te transformi în transmițător al Acestuia. Apostolii, ghidați de Dumnezeu, au căutat alți Apostoli, iar după Înălțare, Apostolii au căutat urmași vrednici ai lui Hristos, în calitate de „*pescari de oameni*”. Căutarea Adevărului este un dat al ființei umane. Această căutare este binecuvântată și dorită de Dumnezeu. Noțiunea „*crede și nu cerceta*” nu caracterizează învățătura Bisericii Ortodoxe. Biserica accentuează însă faptul că nu putem cerceta decât până în punctul în care rațiunea noastră poate pătrunde. Tot ceea ce depășește rațiunea umană trebuie acceptat prin credință (încredere) și dragoste față de Dumnezeu.

Execuția semnului accentuează iconic sensul primar al termenului, anume acela de „*a găsi, a descoperi (căutând sau întâmplător), a lua cunoștință despre ceva*”: mâna stângă îndeplinește

³³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 45.

³⁴ *Învățătura de credință...*, ed.cit., p. 22.

o funcție pasivă, fiind îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului și având palma în configurația dactilemei D; mâna dreaptă, având aceeași configurație ca și mâna stângă, dar cu cotul ridicat până la nivelul pieptului, îndeplinește o funcție activă, descriind o mișcare în plan orizontal, ușor arcuită spre dreapta, de legătură între ochiul drept și mâna stângă. Privirea urmărește mișcarea mâinii drepte, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*afla*”.

AGHEASMĂ MARE

Etimologic, termenul este de proveniență grecească și înseamnă „*sfințire*”. La noi, prin agheasmă se înțelege atât apa sfințită, cât și slujba pentru sfințirea ei³⁵. Se numește Sfințirea cea mare a apei pentru că apa de la Bobotează are o putere deosebită, fiind sfințită printr-o îndoită chemare a Duhului Sfânt în cursul rugăciunii de sfințire, iar sfințirea are loc în însăși ziua în care Mântuitorul a sfințit apele, botezându-se în Iordan. Simbolizează apele Iordanului, sfințite prin botezul lui Iisus³⁶. Solemnitatea și procesiunile de la sfințire înseamnă bucuria arătată și în mod extern pentru botezarea Domnului în Iordan. Agheasma mare e întrebuițată la toate momentele de viață: o beau cei ce la mărturisire s-au arătat nevrednici de a se cumineca; o beau bolnavii, se stropesc fântânile, morții ș.a. Se păstrază nestrucată ani de zile. Cu agheasmă mare (sau cum îi zice poporul „*cu Iordanul*”) sfințită în preziua sărbătorii, în ajunul Bobotezei, merge preotul prin casele credincioșilor și le sfințește³⁷.

Execuția semnului este construită pe o schemă locuțională, explicativă, menită să exprime iconic esența evenimentului pe care îl desemnează: mai întâi semnul pentru APĂ (se imită semnul turnării unui lichid dintr-o sticlă: mâna dreaptă în configurația dactilemei A, aflată inițial cu degetul mare îndreptat în sus, este răsturnată cu palma în jos, în planul dinaintea corpului, însă păstrându-și configurația inițială); apoi semnul SFINȚIRE (mâna dreaptă în configurația dactilemei H punctează înaintea corpului, în plan vertical, cele patru brațe ale Sfintei Cruci, în succesiunea sus-jos, stânga-dreapta) și semnul APĂ CURGĂTOARE (gest simetric care presupune ambele mâini în configurația dactilemei B, cu palmele orientate în jos și având vârfulurile degetelor îndreptate către înainte; mișcarea este sincronă, de la dreapta la stânga, imitând în plan iconic mișcarea ondulatorie a valurilor. Gestul este însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*agheasmă mare*”).

AGHEASMĂ MICĂ

³⁵ *Învățătura de credință...*, ed.cit., p. 292.

³⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 21.

³⁷ *Ibidem*.

Se mai numește în popor și sfeștanie, care înseamnă „*luminare*” sau „*slujba luminilor*”³⁸. Se sfințește de către preoți în tot timpul și în tot locul. Agheasmă mică are același efect ca și agheasmă mare, adică sfințește, curăță, vindecă și e simbolul curăției sufletești.

În biserică se săvârșește Agheasmă mică, de regulă la fiecare zi întâi a lunii sau numai la 1 August (începutul Postului „*Sântă-Măriei*”), la 1 septembrie (începutul anului bisericesc) și în Vinerea din Săptămâna Luminată (Izvorul Tămăduirii), zile când preoții obișnuiesc să meargă cu botezul în casele credincioșilor³⁹. Sfeștania (Agheasmă mică) în case, la cererea credincioșilor, pentru sfințirea casei, se face mai ales în zilele de post: miercuri și vineri dimineața (înainte de a mânca) și de preferință, în cursul posturilor mai lungi (de ex. în prima și ultima săptămână din Postul Mare), precum și la datele de mai sus, când se face și în biserică, dar și în alte ocazii, după anumite momente (mutatul în casă nouă, sfințirea unei fântâni, a cimitirului etc.).

Slujba Agheasmei mici este mai restrânsă decât a Agheasmei mari, iar efectele ei sunt enumerate în începutul acestei slujbe, care se află în Molitfelnic și Aghiasmatar: „*sfințirea apei acesteia, pe care Duhul Sfânt, prin rugăciunile preoților o sfințește, multe feluri de lucrări are ... că prin stropirea ei, duhurile cele viclene din tot locul se gonesc și se iartă păcatele cele mici de preste toate zilele, adică nălucirile diavolești, gândurile cele rele; iar mintea se curățește de toate lucrurile cele spurcate și îndreptată spre rugăciune se face ... bolile gonește și dă sănătate sufletească și trupească (...) toți cei ce o primesc cu credință iau sfințenie și binecuvântare ...*”⁴⁰.

În casele credincioșilor, agheasma se păstrează în loc de cinste în sticle curate, în care se pune un fir de busuioc. În caz de boală, bolnavii gustă din această apă sfințită sau se stropesc cu ea; dacă se învechește nu trebuie aruncată, ci se toarnă la rădăcina florilor sau a copacilor.

Execuția semnului este construită pe o schemă locuțională, explicativă, menită să exprime iconic esența evenimentului pe care îl desemnează: mai întâi semnul pentru APĂ (se imită semnul turnării unui lichid dintr-o sticlă: mâna dreaptă în configurația dactilemei A, aflată inițial cu degetul mare îndreptat în sus, este răsturnată cu palma în jos, în planul dinaintea corpului, însă păstrându-și configurația inițială); apoi semnul SFINȚIRE (mâna dreaptă în configurația dactilemei H punctează înaintea corpului, în plan vertical, cele patru brațe ale Sfintei Cruci, în succesiunea sus-jos, stânga-dreapta) și semnul STROPIRE (gestul imită stropirea cu busiocol: mâna dreaptă în configurația dactilemei T punctează înaintea corpului, deasupra capului, în plan vertical, cele patru brațe ale Sfintei Cruci, în succesiunea sus-jos, stânga-dreapta). Gestul este însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*agheasmă mică*”.

AGNEȚ

Este bucata de pâine de formă pătrată, pe care preotul o taie din prescură și o așează pe Sfântul Disc când oficiază Sfânta Liturghie; simbolizează pe Iisus Hristos în momentele principale din viața pământească și care împreună cu vinul din Sfântul Potir, se preface în Trupul și Sângele Său⁴¹. Are forma unui sigil pătrat cu inscripția IS-HS-NI-KA, scoasă la proscomidie din prima

³⁸ *Învățătura de credință...*, ed.cit., p. 291.

³⁹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 231.

⁴⁰ *Molitfelnic*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006, p. 139.

⁴¹ Ioan M Stoian, *Dicționar religios*, editura Albatros, p. 19-20.

prescură. Agnețul închipuie Trupul Domnului Hristos. Tăierea agnețului din prescură simbolizează zămislirea și Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos din Preacurata Fecioară Maria. Înfigerea copiei și tăierea în prescură la dreapta și la stânga sigiliului înseamnă blândețea („*ca o oaie*”) și răbdarea, predarea de bunăvoie spre Patimă și Moarte de Cruce („*ca un miel*”); înfigerea și tăierea de sus și de jos închipuie judecarea și moartea, iar ridicarea agnețului din prescură simbolizează convingerea că Iisus a murit („*că s-a luat...*”) pentru păcatele noastre. Înjunghierea în formă de cruce a agnețului, pe partea opusă sigiliului, și rostirea „*junghie-Se mielul*” înseamnă Patimile și Moartea Domnului nostru Iisus Hristos pe Cruce ca o Jertfă preasfântă, împungerea cu copia în partea ce are inscripția de „*IS*” (Iisus) închipuie „*împungerea*” cu sulița de către sutașul Longhin, în coasta Mântuitorului. Turnarea apei și a vinului în potir, adică „*amestecarea sfântă*”, e chipul curgerii sângelui și a apei din coasta Mântuitorului. Agnețul așezat pe disc, câtă vreme este la proscomidie, simbolizează pe Domnul Iisus în iesle, iar când este pe Sfânta Masă închipuie Trupul jertfit al Mântuitorului⁴².

Execuția semnului se concentrează pe reprezentarea iconică a formei de cub cu pecete pe care o are agnețul: mai întâi, cele două mâini, aflate în configurația dactilemei C, delimitează în plan vertical un pătrat; apoi, mâna dreaptă, păstrând aceeași configurație, dar îndreptată cu palma în jos, indică în plan vertical înălțimea pe care o are agnețul și completează astfel conturul imaginar al unui cub. Gestul este însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*agneț*”.

AICI

Execuția semnului redă iconic în plan gestual, vizual, indicarea unui loc relativ apropiat de cel care face semnul⁴³: mâna dreaptă, având palma în configurația de bază a dactilemei D, este îndreptată, în plan vertical, cu degetul arătător în jos, indicând locul din fața gesticulantului, aflat în imediata sa apropiere. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*aici*”.

AJUTA

⁴² Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 32.

⁴³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

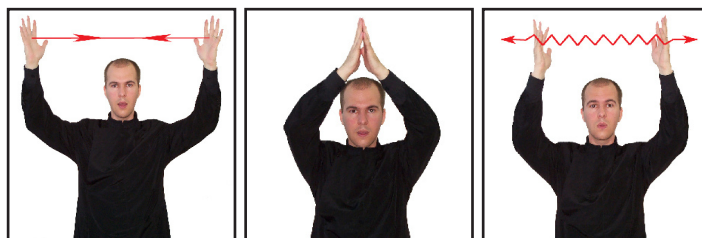
Termenul desemnează acțiunea de a da ajutor sau sprijin, precum și strângerea de bunuri materiale, colectă, pentru a suplini lipsurile săracilor din comunitățile creștine⁴⁴. Colecta apare ca „rod” al dragostei, sau ca „dar”, „har” și „dăruire” (Romani 15, 28), ca expresie a spiritului comunitar al creștinismului primar. Este activitatea prin care se exprimă cel mai bine porunca dragostei față de aproapele. Iisus Hristos a încercat permanent ca prin faptele și cuvintele Sale să illustreze faptul că o dragoste rămasă la nivelul declarațiilor, dar fără materializare concretă este un lucru absurd, în vreme ce o faptă bună, chiar dacă nu este însoțită de declarații de dragoste, este o nestemată înaintea lui Dumnezeu.

Două pilde oferite de către Iisus Hristos vin să illustreze acest lucru: parabola Samarineanului milostiv și cea a Înfricoșătoarei Judecăți (Matei 25). Parabola Samarineanului milostiv arată faptul că nu cuvântul dragostei, pe care îl purtau atât preotul cât și levitul, atât ca evrei cât în special ca slujitori ai Legii, mântuiește, ci fapta dragostei este cea care mântuiește. În special atunci când vine de la sau se îndreaptă spre cel care ar trebui să îți fie ție dușman (samarineanul). Iar înfățișarea Înfricoșatei Judecăți arată că suntem judecați după măsura în care dragostea noastră față de Dumnezeu se concretizează în faptele de ajutorare a aproapelui, a celui din temniță, a celui străin, a celui din spital. Parabola Samarineanului milostiv înfățișează viața noastră pe pământ, modalitatea în care alergăm către mântuire. Iar la Înfricoșata Judecată se vor înfățișa atât preotul, levitul, călătorul, dar și samarineanul și tâlharii. Sfânta Scriptură accentuează permanent faptul că ajutorul de la Dumnezeu este cel care trebuie căutat de către credincios, deoarece ajutorul de la om este îndoielnic și vremelnic: „Nădăjduiește întru Domnul și El te va ajuta” (Proverbe 20, 22).

Cel mai mare ajutor pe care un om îl poate oferi altuia este îndrumarea către calea lui Dumnezeu: „Spuneau părinții despre avva Macarie cel Mare, că s-a făcut Dumnezeu pământesc. Că precum este Dumnezeu acoperind lumea, așa s-a făcut și avva Macarie acoperind greșelile ce le vedea, ca și cum nu le-ar fi văzut și care le auzea, ca și cum nu le-ar fi auzit”⁴⁵. Cuvântul: „celui care te lovește peste obraz, întoarce-i și celălalt obraz” însoțește această pildă, deoarece acoperirea greșelilor și rugăciunea pentru îndreptarea fraților sunt modalități prin care îl ajutăm pe aproapele să ajungă la Dumnezeu.

Execuția semnului reproduce iconic acțiunea de sprijinire: ambele mâini au configurația dactilemei B și sunt încrucișate în dreptul degetelor mari, în fața corpului, la nivelul abdomenului. Mâna activă (dreaptă), aflată sub mâna stângă, execută o mișcare de amplitudine medie, de sprijinire, de ridicare. Gestul este însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „ajutor”.

ALILUIA

Este o expresie liturgică de bucurie și de slăvire a lui Dumnezeu, folosită mult în unii psalmi și în cântările cultice⁴⁶. Totodată, este o cântare de preamărire și formulă de încheiere a cântărilor de laudă. S-a luat din iudaism, unde se întrebuița nu numai la serviciile divine, ci și în viața publică. În Biserica veche se cânta la toate ocaziile solemne, precum se cântă și azi în

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ *Pateric*, p. 146.

⁴⁶ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *Dicționarul Noului Testament*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995, p. 27.

Biserica Ortodoxă. Cântarea „*Aliluia*” simbolizează lauda și preamărirea lui Dumnezeu din partea oamenilor. „*Aliluia*” de la sfârșitul imnului heruvimic se numește și Cântarea întreit sfântă, cu care îngerii laudă pe Dumnezeu în ceruri, iar „*Aliluia*” înainte de citirea Evangheliei înseamnă mulțumită și laudă lui Dumnezeu pentru harul ce se revărsă prin sfințele învățături⁴⁷.

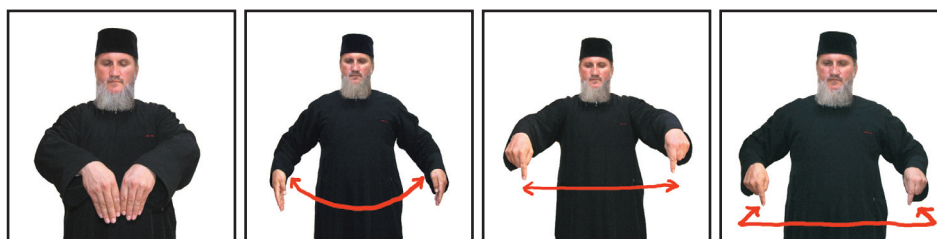
Execuția semnului este construită pe una dintre formele de exprimare ludică a bucuriei și imită oarecum gestul „*aplaudatului*”: ambele mâini, aflate în configurația dactilemei B, cu vârful degetelor orientate în sus, sunt ridicate deasupra capului, de o parte și de alta a acestuia; mișcarea, însoțită de o ușoară fluturare a degetelor, este una de întâlnire, deasupra capului, pentru ca apoi cele două mâini să se depărteze iar una de cealaltă, revenind în poziția inițială. Mișcarea poate fi repetată de trei ori. Gestul este însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Aliluia*”.

ALT, ALTĂ, ALȚI, ALTE

Execuția semnului indică în plan gestual faptul că ființa sau lucrul al cărui nume îl determină nu este aceeași sau același cu ființa sau lucrul despre care a fost vorba, care este de față sau este cel obișnuit⁴⁸: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, având brațul îndoit din cot și palma în configurația dactilemei F ridicată până la nivelul capului, în lateral, deasupra umărului drept; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de răsucire din încheietură, în sensul acelor de ceasornic, care poate fi repetată pentru a transmite ideea de plural. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*alt*”.

ALTAR

Termenul denumea la păgâni locul înălțat (zidit mai înalt) pe care se ardeau animalele de sacrificiu⁴⁹. Avraam îl duce pe Isaac să-l jertfească lui Dumnezeu, sus pe muntele Moria – pe care se va zidi Ierusalimul – și acolo înalță rugul de jertfă. Altarul (numit și presbiterium – locul preoților, locul cel mai sfânt; gr. Βημα, τό, ἱερατεῖον, τό – vima, ierateion) este în arhitectura bisericii creștine unul dintre cele trei spații, în care aceasta se împarte. Primul spațiu, dinspre răsărit

⁴⁷ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 25.

⁴⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit..

⁴⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

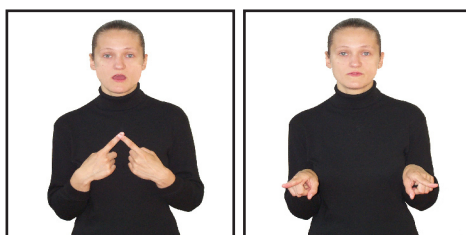
și mai înălțat (pe solee) decât restul interiorului, este partea cea mai tainică și sfântă, fiind destinată preoților (clericilor) slujitori și săvârșirii Sfințelor Taine ale cultului divin (Sfânta Liturghie, Taina Hirotoniei, slujba sfințirii Sfântului Mir, a sfințirii bisericii și a antimiselor).

Altarul cuprinde spațiul dintre suprafața interioară a zidului de răsărit al bisericii și peretele de icoane (catapeteasma) care-l desparte de naos. Zidul de răsărit al altarului este, în general, semicircular în interior, și rotund sau hexagonal în exterior. Spațiul semicircular din interior constituie absida principală a bisericii; ea se lărgeste lateral prin două abside mai mici, numite absidiolate, care formează la nord proscomidiarul și la sud, diaconiconul, numite odinioară pastoforii. Partea superioară (tavanul) a absidei principale este o semicalotă⁵⁰.

Biserica din primele veacuri avea un singur altar, construcție care, conform tradiției, s-a păstrat până azi în bisericile ortodoxe. Sunt și câteva excepții de biserici ortodoxe cu două sau trei altare (de exemplu Sfântul Atanasie de la Athos, Biserica Sfântului Vasile și Uspenskaia din Moscova, Biserica Greacă din Brăila, Sfântul Nicolae Domnesc din Iași ș.a.) dar în care nu se slujește decât o singură liturghie pe zi, altarele mai mici fiind folosite pentru slujbe în sărbători mai mici; bisericile apusene (catolice), în mare parte, au mai multe altare (biserica Sfântul Petru din Roma are 25 de altare), așezate în firide, de-a lungul pereților, în afară de altarul principal așezat la răsărit, în nava centrală. Asemenea biserici au apărut în Evul Mediu, împreună cu obiceiul de a se săvârși mai multe liturghii într-o zi, în aceeași biserică în câte unul din altare sau chiar pe același altar. În mijlocul altarului se află Sfânta Masă, pe care se săvârșește Sfânta Jertfă a Legii Noi. Altarul este locul sfânt în care se săvârșește Sfânta Liturghie, este locul de jertfă și simbolizează Golgota, pe care o singură dată S-a adus Iisus ca Jertfă sângeroasă⁵¹. În altar se intră cu sfințenie; sfințele canoane (norme, legi ale Bisericii) nu permiteau intrarea în altar decât persoanelor sfințite (Canon 19, Sinodul din Laodiceea), iar femeilor le este interzisă intrarea în Sfântul Altar.

Execuția semnului descrie în plan orizontal din fața corpului, la nivelul abdomenului, pătratul reprezentat de planul Sfintei Mese: degetele arătătoare ale ambelor mâini, orientate către pământ, desenează în planul orizontal un pătrat imaginar; gestul poate fi completat și explicat printr-o mișcare care să descrie semicercul absidei altarului, care circumscrie jertfelnicul: mâna dreaptă în configurația dactilemei B, având palma orientată cu fața către gesticulant și vârful degetelor în sus, delimitează amplu, de la stânga la dreapta, un semicerc. Semnul este însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „altar”.

ALTFEL

Execuția semnului indică în plan gestual faptul că acțiunea al cărui nume îl determină nu este aceeași cu acțiunea despre care a fost vorba, care este de față sau este cea obișnuită⁵²: este un gest simetric în plan vertical, care implică ambele mâini, având brațele îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul abdomenului, cu palmele în configurația dactilemei D; în punctul de

⁵⁰ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 78.

⁵¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 26.

⁵² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

plecare al semnului, cele două mâini au degetele arătătoare încrucișate la nivelul primului rând de falange; mișcarea este una de coborâre și deschidere amplă, simultană, în lateral, până la nivelul abdomenului, cu degetele arătătoare îndreptate către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*altfel*”.

AMIN

Este un cuvânt adesea folosit și de Domnul nostru Iisus Hristos în vorbirea Sa, pentru a întări cele afirmate: „*Amin, Amin, zic vouă!*” (Ioan 5, 19-25) în sensul de „*adevărat, adevărat zic vouă!*”, deci în sens afirmativ, hotărât, ferm (I Corinteni 14, 16; II Corinteni 1, 20; Apocalipsa 1, 7). „*Amin*”, ca formulă de încheiere a unor rugăciuni⁵³, înseamnă: „*Așa să fie!*” sau „*Așa va fi!*”. La sfârșitul Simbolului de Credință înseamnă: „*Așa este!*”, „*Așa e sigur!*”. Simbolizează adevărarea celor mărturisite și dorința de a ni se împlini cererile pioase⁵⁴. Dacă e la începutul vorbirii, „*Amin, amin grăiesc vouă...*” îndreaptă atenția ascultătorilor asupra unei idei, ce urmează.

Execuția semnului pornește de la configurația de bază a dactilemei A, specifică noțiunilor al căror nume începe cu litera A; semnul este realizat cu amândouă mâinile, dintre care cea dreaptă este mâna activă; semnul este executat în fața corpului, la nivelul abdomenului, cu mâna dreaptă în configurația dactilemei A, cu palma orientată către corp și având degetul mare îndreptat în sus; mâna dreaptă cade pe palma mâinii stângi orientată în sus și aflată în configurația dactilemei B (palma deschisă drept, cu toate degetele întinse). Gestul este însoțit de o mimică hotărâtă, precum și de verbalizarea mută a cuvântului „*Amin*”.

AN

Termenul indică perioada de timp cuprinzând douăsprezece luni, în care Pământul face o revoluție în jurul Soarelui⁵⁵. Execuția semnului indică în plan gestual o unitate de timp, care din punct de vedere lingvistic, ține de domeniul abstractului: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în

⁵³ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 29.

⁵⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 30.

⁵⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei); degetul arătător și cel mare ating bărbia. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „an”.

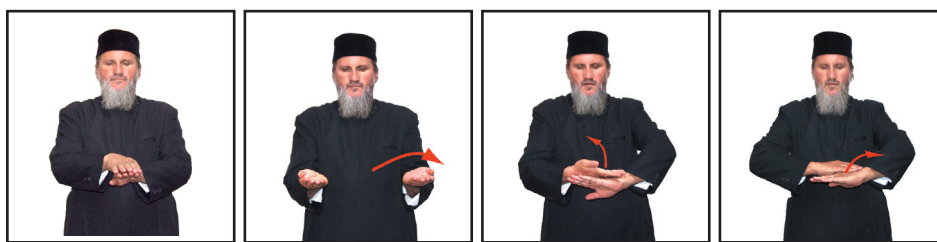
ANAFURĂ

Este pâinea sfințită, rămasă din prescura din care s-a scos Sfântul Agneț. În vechime, se cuminecau toți creștinii la Sfânta Liturghie; mai apoi, se împărtășeau numai cei pregătiți, iar celorlalți li se împărțea anafură, de unde și denumirea de „*antidoron*”. Împărțirea anafurei mai simbolizează agapele, ospetele din biserica primară, când creștinii, la sfârșitul Sfintei Liturghii, mâncau prinoasele aduse la biserică⁵⁶.

Execuția semnului este construită locuționar, pe o schemă explicativă: semnul inițial, PÂINE (se imită pantomimic gestul tăierii feliilor de pâine cu un cuțit imaginar: ambele mâini au palmele în configurația dactilemei B; mâinile se încrucișează în fața corpului, în plan central, la nivelul abdomenului, cu punctul de contact definit inițial la mijlocul palmei stângi, care are un rol pasiv, închipuind „pâinea”, care este tăiată de către „cuțitul” reprezentat de mâna dreaptă – mișcarea este repetată, explicativ, de 2-3 ori) este continuat cu cel pentru OBIECT SFÂNT (mâna dreaptă în configurația dactilemei U descrie pe toată lungimea antebrațului stâng, cu mâna aflată în aceeași configurație, o mișcare către înainte, spre vârful degetelor). Gesturile sunt însoțite de verbalizarea mută a cuvântului „*anafură*”.

ANTIMIS

Este cel mai important dintre obiectele liturgice; confecționat dintr-o bucată de pânză de in sau de mătase, în formă de pătrat cu laturile de circa 50-60 de cm, are pe el imprimată scena pregătirii pentru înmormântare a Trupului Domnului și conține particile din moaște de sfinți. Pe el sunt reprezentate punerea în Mormânt și Patimile lui Hristos, care se așează pe altarul Bisericii în vederea liturghiei credincioșilor. Antimisul conține o parte din moaștele unui sfânt sau martir și poartă semnătura episcopului locului. Tradiție păstrată din primele secole, antimisul înlocuia un altar sfințit, fiind indispensabil pentru oficierea Sfintei Liturghii. Canonul 31 al Sinodului VI ecumenic interzice liturghia în case de rugăciune sau locuri particulare. De asemenea, canonul 7 al Sinodului al VII-lea ecumenic interzice sfințirea bisericilor fără moaștele martirilor. În general,

⁵⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 31.

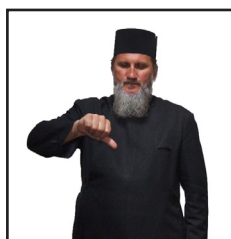
moaștele martirilor, fie că sunt așezate sub masa altarului, fie că sunt prinse în antimis, reprezintă Biserica cerească pe temelia căreia stă Biserica pământească.

Preotul primește antimisul de la episcopul său, a cărui semnătură garantează nu numai existența unei comunități euharistice locale, ci și comuniunea sacramentală ce există între el și preot⁵⁷. Antimisul sfințit este absolut necesar pentru săvârșirea Tainei Euharistice, cu toate că Pidalionul amintește cazul lui Lucian martirul, preot din Antiohia, care, fiind în închisoare, săvârșește liturghia pe pieptul său. Teodoret de Cyr folosește mâinile diaconului său în loc de altar, iar Sfântul Ioan Hrisostom nu ezită să spună că mâinile sfinte ale preotului sunt mai prețioase decât altarul⁵⁸.

Antimisul poate înlocui Sfânta Masă și de aceea are aceeași simbolică, adică închipuie Mormântul Domnului. Lipsind Sfânta Masă, se poate săvârși Sfânta Liturghie oriunde (câmp, tabără...) pe Sfântul Antimis. Originea și-o are din timpurile persecuțiilor, când creștinii nu aveau locuri stabile de închinare, ci se ascundeau unde li se prilejuia. Ca acoperământ pe Sfânta Masă, și fiind învelit în iliton, simbolizează sindonul, giulgiul cu care a fost înfășat Trupul Domnului la îngropare, și mahrama de pe cap (Ioan 20, 7). Fără antimis nu se poate oficia Sfânta Liturghie. Sfințirea lui numai de către episcop închipuie binecuvântarea arhierescă, împărtășită preotului de a săvârși cele sfinte.

Execuția semnului este construită pe o schemă explicativă, care identifică locul și forma obiectului pe care îl exprimă: ambele mâini au configurația dactilemei B și imită în plan orizontal, în fața corpului, la nivelul abdomenului, desfacerea Sfântului Antimis pe Sfânta Masă, dintr-o poziție centrală: mai întâi, ambele mâini sunt așezate una lângă cealaltă, cu palmele orientate în jos și cu vârfurile degetelor către înainte, iar mișcarea este una de deschidere, întâi către stânga, apoi spre dreapta; mișcarea este apoi repetată pe o axă orizontală perpendiculară planului vertical reprezentat de corp: palma stângă deschizându-se către corp, iar cea dreaptă către înainte. Cele două secvențe sunt însoțite de verbalizarea mută a cuvântului „*Sfântul Antimis*”.

APĂ

Termenul desemnează lichidul incolor, fără gust și fără miros, compus hidrogenat al oxigenului, care formează unul dintre învelișurile Pământului⁵⁹. Execuția semnului îmbracă o formă iconică, care imită turnarea unui lichid dintr-o sticlă: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, și având palma în configurația dactilemei A, cu vârful degetului arătător îndreptat în sus; din această poziție de început, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de răsucire din încheietură, în sens invers acelor de ceasornic, imitând turnarea unui lichid. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*apă*”.

⁵⁷ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 145.

⁵⁸ Sfântul Ioan Hrisostom, *Despre preoție III*, 4, trad. cit., p. 71.

⁵⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

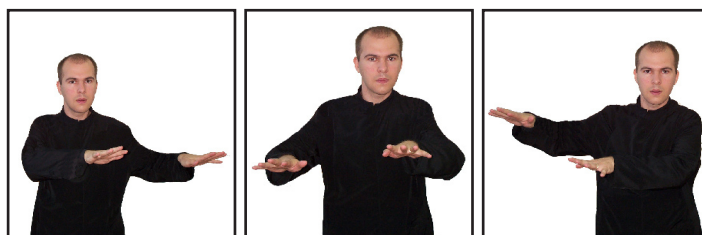
APĂRA

Dumnezeu este Cel în care trebuie să nădăjduim spre apărare, în toată viața noastră. Suntem datori a-i ajuta permanent pe frați, însă în momentul în care avem nevoie de apărare, trebuie să conștientizăm că orice apărare de la om este vremelnică și neputincioasă. Dumnezeu este Dumnezeu și Apărător puternic în faptă și în cuvânt: „*El este Tatăl orfanilor; Apărătorul văduvelor*” (Psalmii 68, 5). „*Sau ți se pare că nu pot să rog pe Tatăl Meu și să-Mi trimită acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri?*” (Matei 26, 53). În același mod în care Dumnezeu îi ajută pe oameni și oamenii trebuie să se ajute unii pe alții. În Vechiul Testament, proorocii anunță pedeapsa lui Dumnezeu asupra celor care nu ajută și apără pe săraci și pe văduve, iar în Noul Testament Dumnezeu ne îndeamnă să oferim oamenilor acele bunuri pe care și noi le dorim din partea lui Dumnezeu. Cel mai mare dușman al neamului omenesc este moartea. Iar Hristos, Care este Apărătorul nostru puternic și tare, ne-a făgăduit că ne va ajuta să ieșim și să scăpăm din lațul și din groapa morții. Din dragostea și dorința de a ne ajuta pe noi, Hristos a acceptat să moară, pentru ca prin Moartea Sa să calce moartea⁶⁰. Cuvântul folosit cel mai des este cel care se traduce prin „*apologie*”, prin Sfântul Apostol Pavel, când este vorba de apărarea sa la învinuirea de „*hulitor*” și „*trădător*” pentru care iudeii voiau să-L omoare (Fapte 25, 16) sau când iudaizantii îi contestau apostolatul⁶¹: „*apărarea mea către cei care mă judecă aceasta este*” (I Corinteni 9, 3).

Execuția semnului îmbracă o formă iconică, pantomimică, a gestului natural de apărare, și anume oprirea unui atac dinspre exterior: ambele mâini, în configurația dactilemei B, având palmele orientate către înaintea, opresc un atac imaginar venit dinspre stânga. Mișcarea este una de barare și poate fi repetată de 2-3 ori, pentru a sugera ideea de menținere a acțiunii pe o perioadă mai îndelungată de timp. Semnul este însoțit de o mimică preocupată (încruntată) și angajată, precum și de verbalizarea mută a cuvântului „*apăra*”.

APE / (ÎNTINDERE DE) APĂ

Noțiunea de „*întindere de ape*” face trimitere la un element al creației. Părintele Dumitru Stăniloae afirmă că „*din lucrarea Duhului Sfânt asupra apelor au luat ființă în Fiul (Coloseni 1, 16) toate formele diferite de existență creată, la începutul lumii... Apa originară, din Biblie, nu este identică cu apa definită de după aceea. Dar ea nu e nici o materie care să fie de sine-stătătoare*”

⁶⁰ Pr. prof. dr. George Remete, *op.cit.*, p. 122.

⁶¹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 14.

în fața Duhului, putându-se face din ea orice. Căci și ea este creată de Dumnezeu și are în ea în mod virtual rațiunile și potențele existențelor definite – chipuri ale rațiunilor Logosului – ce vor apărea prin suflarea Duhului”⁶². Ploaia este oferită de către Dumnezeu oamenilor și pământului fie ca element de binecuvântare, care face natura să rodească, fie ca element de blestem, care se constituie într-o luare-aminte asupra păcătoșeniei oamenilor – ca în cazul potopului din vremea lui Noe sau a neplouării din timpul Sfântului Ilie. Așa se vorbește despre apa potopului prin care a pierit lumea cea veche, din care a fost scăpat numai Noe, părintele lumii noi, cu familia sa, prin corabie (Facerea 6, 13; 7, 7).

În apă boteza Sfântul Ioan, Înaintemergătorul Domnului, în râul Iordan, și tot acolo a primit a-L boteza și pe Iisus, „ca să se împlinească toată dreptatea” (Matei 3, 15-17). Deosebit de apa care întreține viața, se vorbește în Noul Testament și de un alt fel de apă, de „apa cea vie” (Convorbirea cu femeia samarineancă – Ioan 4, 10). Această apă vie, spirituală, devine în cel care o primește de la Hristos „Izvorul vieții”, „izvor de apă curgătoare spre viața veșnică” (Ioan 4, 14). Prin această apă vie se înțelege învățătura Evangheliei, harul Sfintelor Taine și darurile Sfântului Duh care s-au revărsat la Cincizecime peste Sfinții Apostoli și Biserică, așa-numitele harisme (Ioan 7, 38-39; Fapte 2, 1-4; I Corinteni 12, 6-11).

Execuția semnului reproduce în plan iconic mișcarea unduită a valurilor de pe suprafața unei întinderi de apă: ambele mâini, îndoite din cot, în fața abdomenului, cu palmele în configurația dactilemei B și fața îndreptată în jos, îndeplinesc o funcție activă; mișcarea este ondulatorie, de la dreapta la stânga, imitând mișcarea valurilor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „apă”.

APLECA

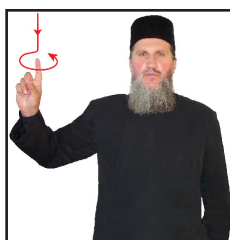
Execuția semnului reproduce în plan iconic acțiunea de a face ca ceva sau cineva să-și schimbe poziția verticală prin îndoire spre pământ⁶³: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, de sprijinire a mâinii drepte, fiind îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, și având palma în configurația dactilemei A, lipită de șoldul drept; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, cu care se sprijină pe pumnul mâinii stângi; mâna dreaptă are palma în configurația dactilemei A, înălțată până în dreptul capului, în lateral, deasupra umărului, de unde descrie o mișcare scurtă de îndoire, din încheietură, către înainte, imitând mișcarea de înclinare a capului. Privirea însoțește mișcarea, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „apleca”.

---

⁶² Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică*, vol. III, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997, p. 25.

⁶³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

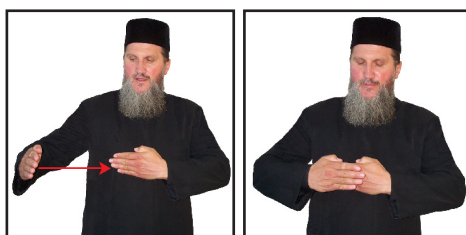
APOSTOL

Cu acest nume sunt indicate în Noul Testament unele persoane alese și trimise în misiune cu înputerniciri și daruri deosebite, în virtutea slujirii pe care Hristos o dă și pe care o îndeplinește un apostol sau un trimis al lui Hristos sau al Bisericii, în numele și sub ascultarea ei. Cuvântul se întâlnește la alegerea lui Matia „*ca să ia locul slujirii și apostoliei din care a căzut Iuda...*” (Fapte 1, 25) și la alegerea lui Pavel. El vorbește despre sine că „*a primit harul și apostolia prin Hristos*” (Romani 1, 5; Galateni 1, 1) direct, nu de la oameni⁶⁴. Scriind corintenilor, el le spunea: „*voi sunteți pecetea apostoliei mele în Domnul*” (I Corinteni 9, 2); iar galatenilor care, din cauza iudaizanților, puneau în discuție apostolatul său la neamuri, pe motiv ca nu l-a cunoscut și el n-a fost ales de Hristos: „*Căci cel ce a lucrat prin Petru în apostolia tăierii-împrejur, a lucrat și prin mine la neamuri*” (Galateni 2, 8).

Execuția semnului este construită pe o componentă explicativă, derivată din compunerea a două secvențe gestuale⁶⁵: PĂSTOR (mâna dreaptă în configurația dactilemei D, cu vârful degetului arătător orientat în sus, coboară scurt pe o axa perpendiculară planului orizontal al solului, până în dreptul umărului drept), augmentat apoi printr-un semn menit să transmită ideea de UNIVERSALITATE și VEȘNICIE (mișcarea este continuată la nivelul umărului drept, unde degetul orientat cu vârful în sus descrie în plan orizontal o mișcare circulară, în sens invers acelor de ceasornic). Gestul este însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*apostol*”.

APROPIA

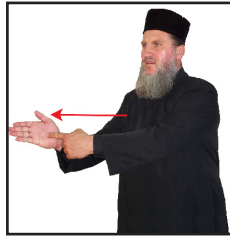
Execuția semnului reproduce în plan vizual deplasarea în spațiu tot mai aproape de cineva sau ceva⁶⁶: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată către persoana care face semnul; mâna dreaptă, având aceeași configurație, îndeplinește o funcție pasivă și este plasată oarecum mai departe de corp, de unde descrie o mișcare amplă de apropiere, până la a atinge dosul mâinii stângi. Privirea însoțește mișcarea, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*apropia*”.

⁶⁴ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 29.

⁶⁵ Arhim Sofian Boghiu, *Chipul Mântuitorului în iconografie*, editura Bizantina, București, 2001, p. 43.

⁶⁶ Cf. *Dicționar Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

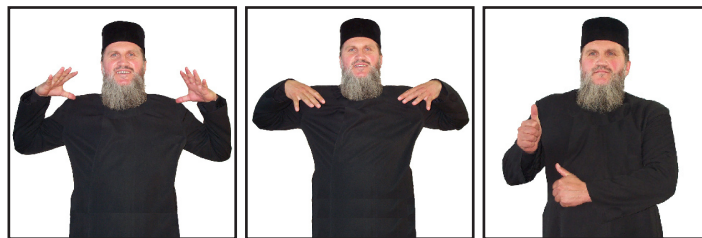
ARĂTA

Termenul se întâlnește de mai multe ori în Sfânta Scriptură, mai ales ca verb și ca substantiv verbal: „arătare”, „vedenie”. În cele mai multe cazuri, cuvintele acestea se referă la arătările Domnului Hristos după Înviere, spre a-i mângâia pe ucenici și a le reda încrederea în misiunea pentru care i-a ales și pentru a dovedi, și prin Înviere, dumnezeirea Sa. Deosebit de aceste arătări sunt alte arătări sau „vedenii”, în vis sau aievea, așa-zisele „arătări cerești” (Fapte 26, 19). Arătarea lui Dumnezeu și arătarea îngerilor, în limbaj teologic, poartă denumirea de teofanii și anghelofanii⁶⁷. Folosim noțiunea de teofanie pentru momentul în care, la stejarul Mamvri, Dumnezeu i s-a arătat lui Avraam: „Apoi Domnul s-a arătat iarăși lui Avraam la stejarul Mamvri, într-o zi pe la amiază” (Facerea 18, 1). Același termen este folosit pentru a identifica, în arătarea Sfintei Treimi la Botez, cele trei Persoane: „Și s-a pogorât Duhul Sfânt peste El în chip trupesc, ca un porumbel, și s-a făcut glas din cer: Tu ești Fiul Meu cel iubit, întru Tine am binevoit” (Luca 3, 22). Iar atunci când vorbim despre arătare de înger, despre anghelofanie, vedem că Dumnezeu îi folosește pe aceștia pentru a comunica oamenilor voința Sa: „i s-a arătat în vis un înger al Domnului...” (Matei 1, 20). Cea mai importantă arătare a unei Persoane este arătarea Fiului lui Dumnezeu a treia zi după moarte, ca dovadă a dumnezeirii Sale: „Dumnezeu L-a înviat a treia zi și a îngăduit să se arate” (Fapte 10, 40). Saul, prigonitorul de creștini, martorul uciderii Sfântului Arhidiacon Ștefan, devine la rândul său martor al Învierii și arătării Domnului, dând mărturie pentru aceasta până la marginile lumii, cu propria sa viață. Dumnezeu este permanent rugat să se coboare în viețile oamenilor pentru a le descoperi calea cea strâmtă care duce către mântuire: „Arată-mi calea pe care trebuie să umblu” (Psalmii 143, 8).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de arătare, de prezentare sau de descriere a ceva sau a cuiva cu ajutorul cuvintelor, a reprezenta⁶⁸: mâna stângă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către înainte și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei D și atingând podul palmei stângi cu vârful degetului arătător; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă către înainte, simultană și sincronă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „arăta”.

ARHANGHEL

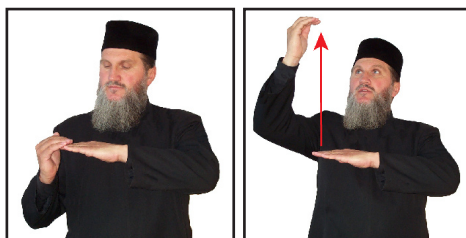
⁶⁷ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 34.

⁶⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Îngeri de treapta a treia (Începători, Arhangheli și Îngeri) a celor nouă cete, Arhangheli sunt înfățișați cu haine ostășești, cu brâuri de aur, cu săbii în mâini ca luptători contra Satanei. În special Gavriil e închipuit ca vestitor al Nașterii Domnului, ținând un crin alb în mână; Mihail, numit și îngerul morții, are sabia de foc cu care a ucis pe balaur, iar ca îngerul judecății și dreptății are în mână cumpăna. Pe Rafail îl vedem în chipul unui călător cu toiag și cu ulcior, ori ținând în mână peștele cu care a vindecat pe Tobie; ca înger păzitor, poartă un copilaș de mână și-l ferește de prăpastie. Uriel e închipuit ca străjuitor al Mormântului Domnului, ori în tovărășia lui Moise, pe care, după tradiție, acest înger l-a îngropat. Sfânta Scriptură îi consemnează îndeobște pe aceștia trei; Uriel, ca și al patrulea, apare numai în a patra carte a lui Ezdra⁶⁹.

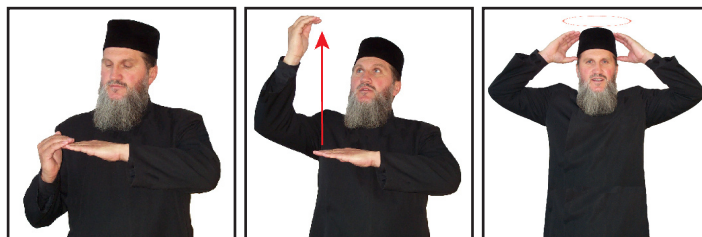
Execuția semnului este construită pe o schemă locuțională, explicativă, menită să identifice în rândul cereștilor puteri pe arhangheli: mai întâi semnul ÎNGER (semn simetric, efectuat cu ambele mâini având degetele răsfirate și palmele orientate în jos; degetele mari ale ambelor mâini ating corpul la nivelul umerilor, iar mișcarea este una de fluturare „*a aripilor*”) însoțită de verbalizarea mută a cuvântului „*înger*” și urmată de semnul OSTAȘ (ambele mâini în configurația dactilemei A sunt așezate una deasupra celeilalte, în partea dreaptă a corpului, cu degetele mari orientate în sus, închipuind cureaua unei arme pusă pe umăr), însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*arhanghel*”.

ARHI-

Execuția semnului este menită să descrie ideea de superioritate a persoanei determinate de cuvântul care este precedat de acest prefix⁷⁰: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, de sprijinire a mâinii drepte, și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața orientată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, având palma în configurația dactilemei B, ușor îndoită; la începutul mișcării de înălțare, degetele mâinii drepte ating degetele mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare dreaptă în sus. Privirea însoțește mișcarea, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*înalt*”.

ARHIEPISCOP

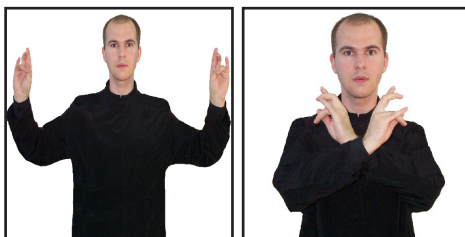
⁶⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 34.

⁷⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Arhiepiscopia este instituția bisericească ce are în subordine (administrativ), episcopiile aferente. Arhiepiscopia se află în subordinea unei mitropolii. Arhiepiscopul este episcopul unei arhiepiscopii importante din punct de vedere al dimensiunii, al istoriei sau al amândurora și care se numește arhiepiscopie⁷¹. Atunci când un episcop devine arhiepiscop, el nu este consacrat din punct de vedere ierarhic, ci administrativ, fiind instalat în noua funcție în cadrul ceremoniei Sfintei Liturghii.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează: ARHI- (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, de sprijinire a mâinii drepte, și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața orientată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, având palma în configurația dactilemei B, ușor îndoită; la începutul mișcării de înălțare, degetele mâinii drepte ating degetele mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare dreaptă în sus); EPISCOP (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei C și vârful degetelor unite în zona de mijloc a frunții; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare semicirculară, simultană și sincronă, pe conturul capului, desenând în aer forma rotundă a cadrului mitrei). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*arhiepiscop*”.

ARHIEREU

Termenul denumește, din punct de vedere etimologic, pe cel care este mare preot sau mai mare peste preoți. Preoția, arhieria sau harul arhieresc reprezintă o demnitate, o chemare și o sfințire specială; ea se dă de sus, nu se ia de la sine: „*Căci nimeni nu-și ia singur cinstea aceasta, ci dacă este chemat de Dumnezeu, ca și Aaron*” (Evrei 5, 4). Denumirea de arhieriu a trecut și la episcopi, treapta superioară a preoților, care primesc harul prin hirotonie și hirotonesc preoți și diaconi⁷². În acest context, arhierii (episcopii) sunt urmașii mijlociți - prin punerea mâinilor asupra lor - ai celor 12 Apostoli. În cel mai înalt grad ecleziastic, ei pot săvârși toate Tainele și toate ierurgiile.

Arhierii simbolizează puterea și dregătoria Apostolilor, cărora trebuie să le urmeze prin viață austeră și prin propovăduirea cuvântului dumnezeiesc. Diferitele numiri ale arhierelui închipuie felul dregătoriei: se numește arhieriu - ca preotul cel dintâi, cel mai mare; episcop - ca păzitor asupra credincioșilor; ierarh - ca prim conducător al clerului; chiriarh - ca prim conducător în biserică, adică conducătorul unei biserici întregi. Spre a simboliza puterea lor sacramentală și administrativă, arhierii au insignii specifice. Cele mai de seamă sunt toiagul (cârja), ca semn al

⁷¹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, editura Episcopiei de Caransebeș, Caransebeș, 2001, p. 34.

⁷² Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 42-43.

pedepsirii păcatelor eparhioților săi; crucea pectorală; inelul episcopal; insignii sacerdotale: mitra, ornatele sacre (sacos, bedernița, engolpion, omofor, mantia)⁷³.

Execuția semnului redă în plan vizual gestul specific de binecuvântare al arhierelui, în cadrul sfintelor slujbe: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața umerilor, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei H, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, de încrucișare în fața pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*arhieru*”.

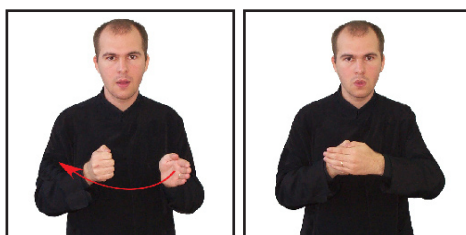
ARHIEREUL VECHIULUI TESTAMENT

Arhierul Vechiului Testament a fost preînchipuirea lui Hristos. Domnul nostru Iisus Hristos este arhierul cel mai mare, care s-a adus pe Sine Însuși jertfă pentru popor și a fost adevărat mijlocitor, împăcarea noastră (Evrei 4, 14; Romani 8, 34) prin sfințenia Sa, nu prin sorți sfinți ca și arhierul Vechiului Testament. Arhierul se trăgea din neamul lui Aron, trebuia să fie curat, fără defect, bărbat al unei singure femei etc. Hristos are preoția veșnică și o exercită în cer și pe pământ; mireasa lui Hristos, Biserica, este fără de păcat, ca și Hristos și cu totul sfântă. Arhierul a fost uns cu mir; Iisus a fost uns din veci, numit fiind și „*Unsul Domnului, Mesia*” (Ioan 1, 41; Daniel 9, 24). Veșmintele preoțești erau din patru bucăți, spre a exprima deplinătatea preoției, referința lor către lume; cele ale arhierului erau de două ori mai multe (opt bucăți), spre a exprima demnitatea mai mare a lui față de cea a preoților⁷⁴.

Execuția semnului reproduce în plan vizual hoșenul sau pectoralul purtat de arhierul Vechiului Testament, în care se păstrau Urim și Tumim, adică „*Arătarea*” și „*Adevărul*”; ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, având palmele în configurația dactilemei D; pornind de la baza gâtului, degetele arătătoare desenează în jos, spre piept, lănișoarele de care era atârnat pectoralul, reprezentat în plan vizual prin trasarea cu degetele arătătoare a unui dreptunghi, pe pieptul persoanei care face gestul. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Arhierul Vechiul Testament*”.

ASCUNDE

⁷³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 27.

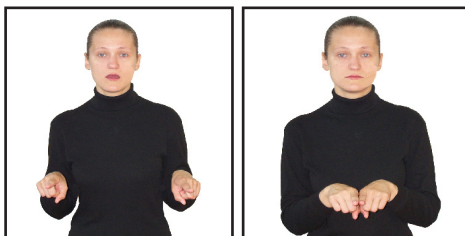
⁷⁴ *Ibidem.*

Prin definiție, omul păcătos este acela care încearcă să ascundă de Dumnezeu păcatele sale. Omul păcătos încearcă să uite faptul că Dumnezeu este pretutindeni în toată puterea Sa și este Atotștiutor. De aceea, Sfânta Scriptură atrage permanent atenția asupra faptului că putem ascunde păcatele noastre înaintea oamenilor, dar niciodată nu le vom putea ascunde înaintea lui Dumnezeu: „*Greșelile mele nu-Ți sunt ascunse*” (Psalmii 69, 5). Accentuând această relație păcătos umană de a ascunde față de Cel ce nimic nu poate fi ascuns, Sfinții Părinți au afirmat că diavolul umblă permanent cu o pătură și cu o trompetă: cu pătura îți creează senzația că îți poți ascunde păcatul, iar cu trompeta îți vestește păcatul către toată lumea, pentru a te duce în deznădejde. O a doua semnificație a termenului este aceea de apărare: „*te vei ascunde sub aripile Lui*” (Psalmii 91, 4).

Atâta vreme cât conștientizăm neputința ajutorului care izvorăște de la oameni, trebuie permanent să nădăjduim în ajutorul Celui Preaînalt, să ne ascundem sub acoperământul aripilor Lui. Versetul în sine exprimă prin această metaforă atât neputința firii umane, dar și covârșitoarea putere care izvorăște din dragostea lui Dumnezeu. Orice faptă bună săvârșită de către om trebuie să fie făcută în ascuns, astfel încât să nu știe dreapta ce face stânga, astfel încât „*Tatăl tău, care vede în ascuns, îți va răsplăti*” (Matei 6, 4). Porunca smereniei trebuie să înconjoare toată fapta bună, pentru a nu avea laudă de la oameni, ci de la Dumnezeu⁷⁵.

Execuția semnului reproduce în plan vizual acțiunea de așezarea a unui lucru într-un loc în care să nu poată fi văzut sau găsit⁷⁶: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei A; mâna dreaptă, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite, îndeplinește o funcție activă și descrie o mișcare de cuprindere a pumnului mâinii stângi, de la dreapta la stânga. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ascunde*”.

ASEMĂNARE

Este comparația unui obiect, persoană sau ființă, cu altceva sau cu altcineva, pentru a pune în lumină ceea ce le apropie⁷⁷. Termenul este cel de la crearea omului, „*după chipul și asemănarea*” lui Dumnezeu, expresie pe care o folosește numai Sfântul Iacob când zice despre limbă „*cu ea binecuvântăm pe Dumnezeu și Tatăl, și cu ea blestemăm pe oameni, care sunt făcuți după asemănarea lui Dumnezeu*” (Iacob 3, 9).

Execuția semnului reproduce în plan vizual faptul că un obiect are însușiri, trăsături comune cu cineva sau cu ceva: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, de o parte și de alta a trupului, și au palmele în configurația dactilemei D, cu degetele arătătoare îndreptate către înainte; cele două mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de apropiere una de cealaltă, care poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana

⁷⁵ *Învățătura de credință...*, ed.cit., p. 167.

⁷⁶ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁷⁷ Cf. *Dicționarului Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*la fel*”.

ASTĂZI

Execuția semnului este construită pe indicarea timpului prezent, identificat de cele mai multe ori cu spațiul din imediata apropiere a corpului (în raport cu timpul viitor - indicat în spațiul din fața corpului, sau cu timpul trecut - indicat în spațiul din spatele corpului): semnul este simetric, ambele mâini având aceeași poziție și aceeași mișcare; brațele, îndoite din cot, cu palmele în configurația dactilemei I, coboară pe lângă corp, până în dreptul abdomenului. Semnul se întâlnește în uzul spontan al persoanelor deficiente de auz. Adverbul „*acum*” ocupă un loc important în cadrul gramaticii limbajului mimico-gestual. Pe de o parte funcționează ca adverb de timp, însă este și semn-marcă pentru exprimarea timpului prezent al verbelor. Dat fiind faptul că verbele transpuse gestual nu comportă flexiune, marcatorii adverbiali sunt folosiți pentru indicarea modului și timpului verbal.

ASUPRA

Execuția semnului reproduce în plan vizual ideea de suprapunere, de aplicare, directă sau mediată, prin extensiune, accentuând exprimarea unui spațiu situat în partea de sus, în partea imediat superioară, sus, peste ceva⁷⁸: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, peste palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*peste*”.

---

⁷⁸ Cf. *Dicționarului Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

AȘTEPTA

Este un verb care exprimă atitudinea de speranță, răbdare și rugăciune a celui care se află în ispită. Opusul acestei atitudini de înțelegere și ascultare este neliniștea și furia. După căderea în păcat, atât omul cât și natura sunt într-o perpetuă căutare. Natura nu mai poate recunoaște în om pe cel pentru care a fost creată. Omul este stăpânit de durere și de suferință, lucruri care îl înspăimântă, pentru că el nu este creat pentru ele. Iar cel mai mult, omul este înspăimântat de moarte, pentru că știe că raiul era închis și păzit de arhangheli. Acela care într-o asemenea stare căuta săvârșirea și plinirea binelui, era un om drept înaintea lui Dumnezeu, un om care aștepta împlinirea făgăduințelor mesianice.

Sfânta Evanghelie a Sfântului Luca ne indică un asemenea om, atunci când îl prezintă pe dreptul Simeon: „Și iată era un om în Ierusalim, cu numele Simeon, și omul acesta era drept și temător de Dumnezeu, așteptând mângâierea lui Israel și Duhul Sfânt era asupra lui” (Luca 2, 25). Simeon era un om care își depășise timpul, care aștepta împlinirea profețiilor știind că el însuși era o mărturie a faptului că Dumnezeu lucrează prin profeții. În calitate de traducător al Septuagintei, textul de la Isaia 7, 14 i-a pus la îndoială credința. Iar îngerul lui Dumnezeu este cel care i s-a arătat și i-a spus că nu va muri decât atunci când Fecioara Îl va naște pe Dumnezeu. Lucru pe care Simeon îl mărturisește, afirmând că atât așteptarea naturii, cât și a lumii a luat sfârșit. „Noi așteptăm în Duhul nădejdea dreptății din credință” (Galateni 5, 5), „după așteptarea și nădejdea mea” (Filipeni 1, 20; Tit 2, 13); ca substantiv verbal, se vorbește despre așteptarea Împărăției lui Dumnezeu (Marcu 15, 43; Luca 23, 51); avem consemnarea așteptării învierii morților, și a dreptilor și a nedreptilor (Fapte 24, 15; Ioan 5, 28) sau așteptăm mila Domnului (Iuda 21); se amintește și de Cetatea Cerească, de unde așteptăm pe Mântuitorul (Filipeni 3, 20).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a sta undeva un anumit timp, pentru a vedea pe cineva sau ceva: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, și au palmele în configurația dactilemei L, cu degetele arătătoare îndicând către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de apropiere de piept. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „aștepta”.

ATENȚIE

Execuția semnului redă în plan vizual însușirea unei acțiuni care constă în orientarea și în concentrarea activității psihice într-o anumită direcție, respectiv interesul, grija, preocuparea

specială a cuiva pentru ceva⁷⁹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului și are palma în configurația dactilemei A; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, are palma în configurația dactilemei V, și descrie o mișcare scurtă de coborâre deasupra pumnului mâinii stângi, pe care o atinge cu încheietura. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*atenție*” și de o mimică preocupată.

ATOTȚIITOR

Termenul este adesea folosit în locul celui de Pantocrator; una din însușirile firii dumnezeiești. Dumnezeu nu este numai ființă spirituală, personală, Infinit, Drept, Bun, Iubitor, Creator, ci și Atotputernic, Atotștiutor, Omniprezent, Proniator și Atotțitor⁸⁰. Dumnezeu Însuși Se definește: „*Eu sunt Alfa și Omega, zice Domnul Dumnezeu, Cel ce este, Cel ce era și Cel ce vine, Atotțitorul*” (Apocalipsa 1, 8). Domnul Dumnezeu, Atotțitorul poartă grija nu numai pentru păstrarea acestei lumi, ci este Atotțitor și al lumii cerești.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al cuvântului pe care îl desemnează: DUMNEZEU (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă, în sens invers acelor de ceasornic, care se poate repeta de două ori); POARTĂ DE GRIJĂ (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului și are palma în configurația dactilemei A; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, are palma în configurația dactilemei V, și descrie o mișcare scurtă de coborâre deasupra pumnului mâinii stângi, pe care o atinge cu încheietura); LUMII (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și vârfurile degetelor îndreptate către înaintea; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare semicirculară amplă, simultană și sincronă, conturând în fața corpului forma aproximativă a unui glob pământesc). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*atotțitor*”.

AUR

⁷⁹ *Ibidem.*

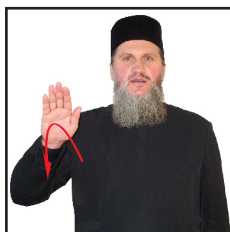
⁸⁰ Pr. prof. dr. George Remete, *op.cit.*, p. 98.

În calitate de metal nobil, era considerat, atât de cei din Vechiul Testament cât și de cei din Noul Testament, vrednic pentru a împodobi lăcașul lui Dumnezeu. Dovezi despre folosirea sa pentru lauda lui Dumnezeu avem încă din primele capitole ale Sfintei Scripturi: „*tot argintul și aurul să fie închinat Domnului*” (I Regi 7, 51, Isaia 6, 19). Diavolul a căutat însă încă de la început să-i ducă pe oameni departe de adevăratul Dumnezeu. Și pentru aceea a pus în inimile păgânilor să ofere și ei acest metal nobil pentru cinstirea idolilor: „*Idolii lor sunt argint și aur*” (Psalmii 135, 15). Sfinții Părinți au tâlcuit permanent acest lucru afirmând că atunci când ființa păgânilor era lipsită de lumina directă a divinității, nu L-au mai căutat pe Dumnezeu adevărat, ci s-au mulțumit cu materia creată de El.

Sfânta Scriptură se constituie prin avertismentele pe care le adresează într-un avertisment la adresa celor care cinstesc natura în locul Dumnezeului adevărat, fie că este vorba despre cei care cinstesc propriile lor închipuiri, numite idoli, fie de cei care cinstesc bogăția în sine⁸¹. Atunci când i se recunoaște aurului o valoare în sine, i se recunoaște numai pentru a evidenția calitățile unui alt lucru: „*pentru încercarea credinței voastre, care este mult mai scumpă decât aurul care piere*” (I Petru 1, 7). Credința, înțelepciunea, dragostea – toate acestea prețuiesc mai mult decât orice lucru material. Sfânta Scriptură folosește și sintagma „*aur lămurit în foc*”, înțelegând prin aceasta virtutea care este purificată și desăvârșită prin răbdarea în ispite.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de prelucrare, prin lovire, a unui metal – în cazul de față, a aurului: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului și are palma în configurația dactilemei A; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, are palma în configurația dactilemei J, și descrie o mișcare scurtă de coborâre deasupra pumului mâinii stângi, pe care o atinge cu încheietura. Mișcarea poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*aur*”.

AVEA

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a exprima deplina relație de dragoste a omului față de Dumnezeu: „*Pe cine altul am eu în cer afară de Tine?*” (Psalmii 73, 25). Psalmii vin să facă diferențierea între idolii care erau plăsmuiri ale imaginației umane și adevăratul Dumnezeu, Care locuiește în cer și în inimile oamenilor. Din punctul de vedere al idolatriilor, cerul era locul în care panteonul lor de zei își desfășurau activitatea lor zilnică, activitate care cuprindea tot atâtea păcate și nimicnicii câte are viața omului obișnuit: Zeus caută să-și uzurpe tatăl-Cronos, cel care a fost primul zeu, Afrodita caută locuri în care să fie admirată, Cupidon dăruia săgețile dragostei sale împingându-i pe oameni la desfrâu și alte păcate. Dar atâta vreme cât erau atât de multe zeități, aceasta nu putea însemna decât faptul că nici unul dintre ei nu era Cel adevărat. Iar inima omului credincios nu poate să exclame cu Psalmii, că Singurul Dumnezeu din cer nu poate fi decât Dumnezeu, toți ceilalți fiind îngeri, creați ca duhuri slujitoare.

⁸¹ *Învățătura de Credință...*, ed.cit., p. 78.

Într-o lume care se identitică tot mai mult verbului „a avea” ca formă de manifestare a idolatriei față de zeul bogăției, Mântuitorul nostru Iisus Hristos vine și oferă o sentință simplă: „du-te și vinde ce ai, dă la săraci și vei avea comoară în cer” (Marcu 10, 11). În fața atitudinii hrăpărețe a celui care strânge pentru a fi lăudat în viața aceasta și pentru a căuta să-și asigure cât mai bine traiul, Iisus Hristos oferă exemplul săracului Lazăr și al dreptului Iov, care L-au lăudat pe Dumnezeu în sărăcia lor, conștienți că adevărata bogăție a unui om nu poate fi decât în ceruri.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a stăpâni, a poseda, a deține⁸²: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată la nivelul capului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei B, cu fața palmei îndreptată către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de îndoire din încheietură către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „avea”.

AVRAAM

Este părintele poporului evreu⁸³; patriarh al Vechiului Testament, a fost fiul lui Terah, descendent din neamul lui Sem, unul din fiii lui Noe, cel care, pentru credința sa într-un singur Dumnezeu, a fost mântuit de Dumnezeu de potop și a salvat astfel neamul omenesc și viața pe pământ. Când Dumnezeu a alungat din rai, blestemându-i pe primii oameni pentru păcatul neascultării și nesocotirii cuvântului dumnezeiesc, nu i-a părăsit cu totul, ci le-a dat speranța trimiterii pe pământ a unui Mântuitor care să le spele păcatul și să mântuiască neamul omenesc⁸⁴. Pentru împlinirea acestei promisiuni, Dumnezeu l-a ales pe Avram (așa se numea înainte de a fi ales), care trăia cu familia sa în cetatea Ur din Caldeea (în Mesopotomia) și a poruncit să se stabilească în țara Canaanului. Aici Avram, care și-a schimbat acum numele în Avraam în urma legământului pe care Dumnezeu l-a făcut cu el (Facerea 12, 1-2), a dat naștere „poporului ales” numit Israel, după numele unuia dintre urmașii lui Avraam, Iacov-Israel, fiul lui Isaac și părintele celor douăsprezece seminții ale poporului evreu. Din acest popor ales (Deuteronomul 14, 1-2), al lui Israel, care a dus mai departe credința într-un singur Dumnezeu, avea să se nască Iisus Hristos, Mântuitorul, care să ridice păcatul lumii (Facerea 12,1-5; Fapte 7, 1-8).

Execuția semnului redă în plan vizual oprirea mâinii lui Avraam de către îngerul Domnului atunci când acesta a vrut să-l jertfească Domnului Dumnezeu pe Isaac, fiul său: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind ușor îndoită din cot și ridicată la nivelul capului, deasupra umărului drept; palma mâinii drepte este în configurația dactilemei A, imitând apucarea unui cuțit cu care urmează să fie jertfit Isaac; mișcarea de coborâre și lovire este oprită, în fața corpului, la nivelul feței, de mâna stângă, care îndeplinește și ea o funcție activă, având palma în configurația dactilemei C; punctul de contact dintre cele două mâini este unul ferm, mâna stângă cuprinzând încheietura mâinii drepte și curmând astfel mișcarea de lovire a acesteia. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „Avraam jertfă Isaac”.

⁸² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁸³ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 51.

⁸⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 29.

B

BATJOCURĂ

Este disprețul, sau luarea în râs a cuiva, particular sau public⁸⁵. Proorocii și sfinții au suferit batjocură, biciuiri, lanțuri și închisoare pentru Dumnezeu⁸⁶ și apărarea Legii Lui (Evrei 11, 36). Un exemplu de batjocură este cel al slugilor „*omului-împărat*”, trimise să vestească pe cei chemați la nunta fiului său (Matei 22, 6). Un alt text lămurește că Dumnezeu nu se lasă batjocorit (Galateni 6, 7).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a face pe cineva de râs, de rușine, de ocară: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului și are palma în configurația dactilemei A; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, are palma în configurația dactilemei D, cu degetul arătător îndreptat către înainte, și descrie o mișcare scurtă de coborâre deasupra pumului mâinii stângi, pe care o atinge cu încheietura. Mișcarea poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*batjocură*”.

BĂTRÂN

Bătrânețea este vârsta înaintată când organele trupului slăbesc și nu mai pot activa⁸⁷. În Sfânta Scriptură se spune că Elisabeta – soția preotului Zaharia – „*a zămislit fiu la bătrânețe*” (Luca 1, 36) din voia lui Dumnezeu; acest prunc avea să devină Prooroc, Înaintemergător și Botezătorul Domnului. În cel de-al doilea text „*gerousia*” exprimă într-un cuvânt grupul de

⁸⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁸⁶ Pr. prof. dr. George Remete, *op.cit.*, p. 67.

⁸⁷ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*. ed.cit.

„bătrâni ai poporului” iudeu, care alături de arhierii și preoți, sau de cărturari și farisei, alcătuiau Sinedriul evreiesc, sau Tribunalul suprem care judeca toate marile pricini religioase, osândind și la moarte⁸⁸. Termenul indică de obicei pe cei în vârstă, înțelepți, ca în Matei 16, 21; 21, 23 și 26, 35, precum și în alte locuri, în care este vorba de: „bătrânii poporului” sau membrii sinedriului, cel mai înalt for de judecată⁸⁹. În același sens e folosit și de Sfântul Apostol Pavel (I Timotei 5, 1-2).

Execuția semnului indică în plan gestual o unitate de timp, care din punct de vedere lingvistic, ține de domeniul abstractului: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, cu palma în configurația dactilemei A; pumnul mâinii drepte atinge și susține bărbia. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „bătrân”.

BEA

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a înghiți un lichid⁹⁰: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată în dreptul feței, având palma în configurația dactilemei C; mișcarea imită ridicarea unui pahar până în dreptul gurii. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „bea”.

BEDERNIȚĂ

Este o bucată de stofă prețioasă, de formă romboidală, care se atârână la coapsa dreaptă, legându-se fie de brâu, fie de gât, cu o panglică trecută peste umărul stâng. Cei mai vechi tâlcuitori ai cultului ortodox leagă simbolismul bederniței de șervetul cu care s-a șters Pilat pe mâini după ce s-a spălat ca să arate că nu este vinovat de sângele lui Hristos (Matei 27, 24). După alții, bedernița amintește brâul sau ștergarul cu care Mântuitorul s-a încins și apoi a șters picioarele ucenicilor Săi, după ce le-a spălat. Alți interpreți, plecând de la formula pentru îmbrăcarea bederniței, spun că aceasta se pune la brâu ca o armă (o sabie), închipuind crucea și având scrisă pe dânsa Învierea, ceea ce arată puterea asupra morții sau biruința învierii întru Hristos. Cu alte cuvinte bedernița, înseamnă sabia Duhului care este cuvântul lui Dumnezeu (Efeseni 6, 17), cu care trebuie să fie înarmat arhierul pentru a tăia sau a respinge cu ea învățăturile greșite ale ereticilor și ale

⁸⁸ Pr. prof. dr. Ioan Mircea, *op.cit.*, p. 34.

⁸⁹ *Ibidem.*

⁹⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit

credincioșilor care nu ascultă de autoritatea Bisericii; de aceea bedernița se leagă de brâu cum își încing ostașii sabia⁹¹.

Execuția semnului îmbracă forma descrierii iconice a obiectului pe care îl desemnează: ambele mâini, având degetul arătător extins, pornesc din dreptul umărului stâng și coboară până la nivelul șoldului drept, unde descriu o formă de romb specifică bederniței.

BELȘUG

Este un termen care reflectă dărnicia lui Dumnezeu revărsată asupra neamului omenesc, în special asupra celor credincioși: „*El judecă popoarele și dă belșug de hrană!*” (Iov 36, 31). Adevărată noțiunea de „*belșug*” nu este pusă neapărat în legătură cu vrednicia omului, cât în special cu marea milostivire a lui Dumnezeu. Iar lucrul care trebuie subliniat este acela al faptului că belșugul naște întotdeauna responsabilitatea aceluia care îl primește față de cei care nu au.

Exemplul bogatului căruia i-a rodit țarina și exemplul bogatului nemilostiv vin să întărească afirmația conform căreia belșugul folosit în sporirea zgârceniei și a părerii de sine nu poate duce decât către iad⁹². Viața unui om nu poate fi măsurată în belșugul casei sale, deoarece de cele mai multe ori acesta este un lucru din exterior, care nu depinde de el și este un lucru care stârnește invidia și răutatea celorlalți. Mântuitorul nostru Iisus Hristos accentuează faptul că nu belșugul îl face pe om să aibe un oarece bun sau o casă binecuvântată: „*viața cuiva nu stă în belșugul avuției lui*” (Luca 12, 15). „*Prin Hristos avem parte de belșug și mângâiere*” (II Corinteni 1, 5), afirmă Sfântul Apostol Pavel, evidențiind bogăția darurilor pe care le primim din partea lui Dumnezeu, atâta vreme cât avem dragoste și credințioșie întru El⁹³.

Execuția semnului redă în plan vizual personificarea unei cantități îndestulătoare de bunuri necesare traiului, abundența sau bogăția: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului și are palma în configurația dactilemei C, atingând cu degetele răsfirate pieptul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de depărtare de corp, combinată cu o strângere a degetelor în pumn. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*belșug*”.

BIBLIE

⁹¹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 533-534.

⁹² *Învățătura de credință...*, ed.cit., p. 123.

⁹³ Pr. prof. dr. George Remete, *op.cit.*, p. 29.

Este cuvântul lui Dumnezeu descoperit oamenilor⁹⁴. Scrisă sub inspirația Duhului Sfânt, Biblia este o carte sfântă, cu totul deosebită de toate celelalte cărți care s-au scris vreodată. Ea mai este numită și Sfânta Carte, Cuvântul lui Dumnezeu, Sfintele Scripturi (Scrieri sfinte) și este formată dintr-o colecție de cărți împărțite în Vechiul Testament și Noul Testament. Sintetizând caracterul și valoarea Sfintei Scripturi, Sfântul Apostol Pavel scrie: „*Toată Scriptura este insufletă de Dumnezeu și de folos spre învățatură, spre muștrare, spre îndreptare, spre înțeleptirea cea întru dreptate, astfel ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit, bine pregătit pentru orice lucru bun*” (II Timotei 3, 16-17).

Sfânta Scriptură a fost scrisă în limba ebraică (Vechiul Testament) și în limba greacă (Noul Testament, în afară de Evanghelia lui Matei, scrisă în limba aramaică, ebraica vorbită în vremea Mântuitorului)⁹⁵. Vechiul Testament a fost tradus în limba greacă sub numele de Septuaginta, în vremea lui Ptolomeu Philadelful (n. 230 î.Hr.), la Alexandria, în Egipt, de un grup de 72 de învățați. În secolul al IV-lea d.Hr., Biblia a fost tradusă în întregime în limba latină de Sfântul Ieronim și poartă numele de Vulgata. Sfântul Ieronim a folosit termenul de Testament, pentru cele două părți ale Bibliei, traducând în limba latină termenul ebraic berith cu care era numit Vechiul Testament și care în limba greacă a fost tradus cu διαθήκη, ή – diatiki = legământ (Testament) de către traducătorii Septuagintei. În secolul IX a fost tradusă Biblia în limba slavonă. Începând din secolul al XVI-lea, după apariția Protestantismului a început a fi tradusă în toate limbile naționale.

Adevărurile de credință care stau la baza învățaturii creștine le găsim în Biblie și Sfânta Tradiție. Creștinii iau Biblia așa cum a fost întocmită. Finalitatea Vechiului Testament se află în Noul Testament. Textele Sfintei Scripturi care vorbesc despre adevărurile descoperite sunt instrumente de cercetare în arheologia biblică⁹⁶.

Execuția semnului redă în plan vizual gestul iconic al deschiderii unei cărți de mari dimensiuni: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B lipite una de cealaltă, cu vârful degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, în lateral, imitând deschiderea unei cărți. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Biblie*”.

BINE

Este o valoare și o noțiune religioasă și nu are numai o calificare morală. În Facerea (3, 2-3) se vorbește de cunoașterea binelui de către om, care este o experiență conștientă a lui Dumnezeu în actele Sale de iubire. Binele nu este o simplă calitate etică sau aptitudine morală, ci este un reflex al harului, o „*rază arătătoare de Dumnezeu*”, o lucrare îndumnezeitoare care vine în om din Binele

⁹⁴ *Învățătura de credință...*, ed.cit., p. 54.

⁹⁵ Pr. prof. dr. Ioan Bria, *op.cit.*, p. 35.

⁹⁶ *Ibidem*, p. 36.

ultim, suprem, care este Dumnezeu⁹⁷. Binele se identifică cu însăși Calea, al cărei început este credința, cu „*arta de a trăi*” după Evanghelie. Binele se identifică cu bunătatea (Romani 15, 14), cu imitarea filantropiei divine și cu „*facerea de bine*”, proba iubirii față de Dumnezeu (I Petru 2, 20; 3, 6) și față de aproapele (Luca 6, 33).

Ca facultate centrală, binele este prezent în toate virtuțile creștine, care nu sunt altceva decât diverse aspecte ale făcerii binelui. În spiritualitatea filocalică, desăvârșirea, culmea „*vieții în Hristos*”, este armonia deplină dintre frumos și bine. Opus lui RĂU; ceea ce trebuie să fie bineplăcut lui Dumnezeu și oamenilor. Ca locuțiune adverbială: „*a face binele*”, cum spune Domnul la adresa celor care cârteau pentru femeia care I-a turnat mirul de nard, de mare preț, pe cap, răspunzând: „*Lucru bun a făcut ea pentru Mine...*” (Marcu 14, 6)

Execuția semnului redă în plan vizual fie un mod prielnic, favorabil, avantajos și util, fie concordanța cu regulile eticii sociale, în mod cuviincios, adică ceea ce corespunde cu morala, ceea ce este recomandat din punct de vedere etic⁹⁸: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei P și sunt îndreptate cu vârful degetelor în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă de coborâre simultană și sincronă, care poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*bine*”.

BINECUVÂNTA

Este un act sau un semn prin care cineva imploră darul lui Dumnezeu asupra celui binecuvântat. O poate săvârși oricine (părinții asupra fiilor etc.), „*cel mai mic se binecuvântează de către cel mai mare*” (Evrei 7, 7). Binecuvântarea bisericească și liturgică o pot face numai preoții, care, prin rugăciune și prin semne externe, cer darul lui Dumnezeu și sfințenie asupra persoanelor (asupra copilului la botez, asupra femeii la 40 de zile după naștere, asupra mortului etc.) și asupra lucrurilor (vase sfinte, colivă, grâu etc.) binecuvântate de ei⁹⁹. Această binecuvântare, preotul o poate face numai la serviciile divine (numai episcopul poate binecuvânta și afară de servicii).

Binecuvântarea se face în forma crucii și anume: fie cu mâna goală, cu crucea în mână ori cu Sfântul Potir și cu Sfântul Disc, fiindcă în acest caz Domnul e cel ce binecuvintează; de aceea poporul îngenunchează la binecuvântarea cu Sfintele Daruri. După serviciul divin și după predică preoții dau binecuvântarea în numele Sfintei Treimi, cu mâna dreaptă și cu crucea. Binecuvântarea asupra mulțimii se face cu mâinile ridicate, cum se făcea în cultul mozaic (Leviticul 9, 22), iar asupra unei persoane de obicei se face prin punerea mâinilor asupra sa¹⁰⁰. Iconografia ortodoxă ni-L înfățișează pe Domnul nostru Iisus Hristos binecuvântând și cu ambele mâini (Luca 24, 50). Episcopul, în biserică, la fiecare rostire de „*Pace tuturor*”, binecuvintează pe credincioși ca semn de autoritate supremă bisericească, ca locuitor al Domnului Hristos. La Sfânta Liturghie se face binecuvântarea de șapte ori și anume: înainte de citirea Sfintei Evanghelii preotul binecuvintează

⁹⁷ Calist Catafygiotul, *Despre viața contemplativă*, 69, în Filoc. rom., vol. 8, p. 478.

⁹⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁹⁹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 98.

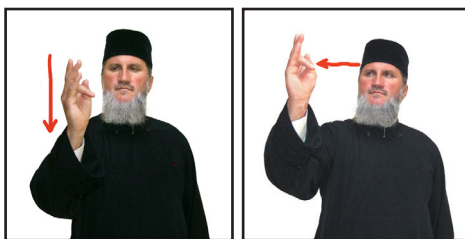
¹⁰⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 45.

pe credincioși cu „*Pace tuturor*”. Aceasta este salutarea ce o dădea Iisus oriunde intra și pe care a recomandat-o și Apostolilor Săi. Printr-înșă se cere pacea și binecuvântarea lui Dumnezeu, pentru ca creștinii să aibă pace în conștiința lor și să asculte cu vrednicie cuvântul, împăcați cu sine înșiși și cu toată lumea.

La sfârșitul Sfintei Liturghii „*Binecuvântarea...*” înseamnă binecuvântarea Mântuitorului asupra Apostolilor înainte de suirea Sa la ceruri. Această binecuvântare a Domnului reprezintă ultimele Lui cuvinte, după ce a săvârșit lucrarea Sa de mântuire pe pământ. Tot astfel cuvintele de binecuvântare ale preotului sunt cuvintele de încheiere ale Sfintei Liturghii, care ne-a prezentat viața și lucrările de pe pământ ale Mântuitorului. Credincioșii au să primească îngenuncheați această binecuvântare, ce se face în numele Sfintei Treimi. Înainte de împărtășirea acestei binecuvântări, preotul, cu mâinile ridicate, cere darul lui Dumnezeu asupra credincioșilor¹⁰¹.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a gestului de cuprindere a întregii mulțimi de credincioși în actul binecuvântării: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, având palmele în configurația dactilemei S, unite în fața gurii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de deschidere către înainte, simultană și sincronă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*binecuvântare*”.

BINECUVÂNTAREA LITURGICĂ

Binecuvântarea se face în forma crucii și cu mâna dreaptă (episcopul o dă cu ambele mâini în semn de superioritate și după exemplul Mântuitorului: „*și ridicându-și mâinile sale...*” - Luca 24, 50), ca luminătorul credincioșilor; episcopul, când oficiază, binecuvintează și cu dicherul și tricherul, având lumânările aprinse¹⁰². Configurația mâinii este următoarea: degetul cel mare (policular) îl așază peste cel de al patrulea (inelar), ca ambele suprapuse să alcătuiască o cruce, în formă de X. Al doilea deget (arătătorul) este întins spre a forma litera I; al treilea, adică mijlociul se încovoie puțin în forma literei C, ca astfel ambele să formeze inițialele IC. Tot astfel e încovoiat și al cincilea deget (degetul mic), în forma literei C, formând acum toate laolaltă monogramul Mântuitorului IC. XC¹⁰³. Cercul format de policar și inelar simbolizează veșnicia, iar celelalte trei degete închipuie pe Sfânta Treime.

Binecuvântarea liturgică are să se săvârșească cu capul descoperit și cu deplină pietate, simbolizând că se face în numele lui Dumnezeu. După rostirea Simbolului de Credință, la „*Harul Domnului nostru Iisus Hristos...*”, preotul binecuvintează pe credincioși și îi face atenți că se pregătesc pentru Jertfa cea mai mare și cum ei, slabi fiind, se cere darul lui Dumnezeu care să le ajute a se împărtăși de această jertfă, cu demnitate deplină; această jertfă ni se dă numai cu îndurarea lui Dumnezeu („*Mila păcii...*”); binecuvântarea aceasta în unele biserici se face cu Sfânta Cruce prin ușile deschise anume pentru acest moment¹⁰⁴. Binecuvântarea aceasta corespunde formulei biblice a Sfântului Apostol Pavel de la II Corinteni 13, 13.

¹⁰¹ *Ibidem*.

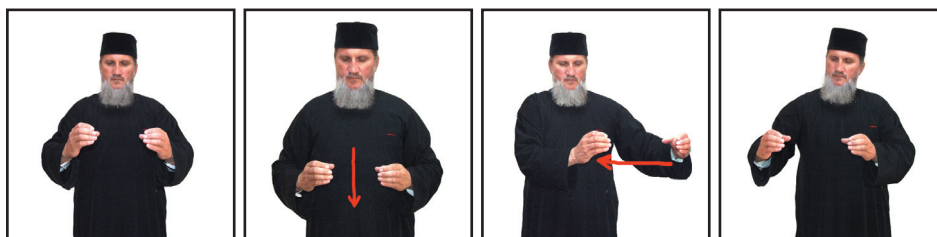
¹⁰² Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 78.

¹⁰³ Dionisie din Furna, *Erminia picturii bizantine*, editura Sophia, București, 2001, p. 145.

¹⁰⁴ Pr. Victor Aga, „, p. 46.

Execuția semnului imită modul în care preotul liturghisitor binecuvântează pe credincioși în cadrul cultului liturgic: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, având palma în configurația dactilemei H (adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare); mișcarea amplă are două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci: mai întâi pe verticală, de sus în jos, apoi pe orizontală, de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*pace vouă tuturor*”.

BINECUVÂNTAREA MARE

Preotul, având capul descoperit, ia Sfânta Evanghelie cu amândouă mâinile, o ridică puțin și zice: *“Binecuvântată este Împărăția Tatălui, și a Fiului și a Sfântului Duh, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor”*¹⁰⁵. Tot astfel, la Sfintele Taine, preotul, închinându-se, sărută Sfânta Cruce și Sfânta Evanghelie, făcând binecuvântarea asupra cununiilor, uleiului sau cristelniței, cu Sfânta Evanghelie¹⁰⁶.

Execuția semnului imită modul în care preotul liturghisitor, la momentul binecuvântării celei mari, binecuvântează cu Sfânta Evanghelie deasupra Sfântului Antimis (în cadrul Sfintei Liturghii) sau deasupra cununiilor, cristelniței sau uleiului (în cadrul Sfintelor Taine): ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei C și sunt îndreptate cu vârfurile degetelor către interior, una către cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, cu două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci, culcată în plan orizontal, în fața celui care face semnul: mai întâi, axa cea mare a Sfintei Cruci, înainte și înapoi, apoi axa cea mică, de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*binecuvântare mare*”.

BINECUVÂNTAREA CU SFINTELE DARURI

La Vohodul cel Mare, preotul binecuvântează pe popor cu Darurile pregătite rostind „*Și pe voi pe toți...*”; poporul primește această binecuvântare în genunchi, ca și când Însuși Domnul ar

¹⁰⁵ v. *Liturghier*.

¹⁰⁶ v. *Molitfelnic*.

binecuvânta, Sfintele Daruri simbolizând pe Mântuitorul. La rostirea „*Și să fie mila...*”, pregătind preotul pe credincioși spre cuminecare, prin puterea darului său sacerdotal și cu ajutorul lui Dumnezeu, cere asupra credincioșilor îndurările lui Dumnezeu, adică a Însuși Domnului Iisus Hristos ca să-i întărească în credință, într-un cuget (Romani 15, 5) și le împărtășește prin binecuvântare cu semnul Sfintei Cruci pogorârea acestei îndurări. Binecuvântarea poporului de către preot, cu Sfântul Potir și cu rostirea „*Mântuiește...*” înseamnă binecuvântarea ce a împărtășit-o Iisus Apostolilor Săi după Înviere, arătarea darurilor închipuind arătarea Mântuitorului (Ioan 20, 19), precum mai simbolizează și binecuvântarea înainte de înălțare; făcându-se această binecuvântare cu Sfintele Daruri, poporul o primește în stare de îngenunchere, ca și când Domnul ar împărtăși-o Însuși cum a făcut-o Apostolilor¹⁰⁷.

Execuția semnului imită modul în care preotul liturghisitor, în cadrul Sfintei Liturghii, la momentul Vohodului Mare, binecuvântează cu Sfintele Daruri pe credincioși: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralele una în raport cu cealaltă și ridicate la nivelul umerilor; palmele sunt în configurația dactilemei O și sunt îndreptate cu vârfurile degetelor către interior, una către cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, cu două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci: mai întâi pe verticală, de sus în jos, apoi pe orizontală, de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Și pe voi pe toți...*”.

BINEFĂCĂTOR

Termenul este folosit pentru a indica pe cel care săvârșește, înfăptuiește binele. Un alt sens este cel prin care este indicată o persoană apropiată, care poartă de grijă cui-va. Binele este o valoare și o noțiune religioasă și nu are numai o calificare morală¹⁰⁸. În cartea *Facerea* (3, 2-3) se vorbește despre cunoașterea binelui de către om, care este o experiență conștientă a lui Dumnezeu în actele Sale de iubire. Binele nu este o simplă calitate etică sau o atitudine morală, ci este un reflex al harului: „*o rază arătătoare de Dumnezeu*”, o lucrare îndumnezeitoare care vine în om din binele ultim care este Dumnezeu¹⁰⁹.

Binele se identifică cu însăși Calea, al cărei început este credința, cu „*arta de a trăi*” după Evanghelie. Binele se traduce cu bunătatea (Romani 15, 14), cu imitarea filantropiei divine și cu „*facerea de bine*”, proba dragostei față de Dumnezeu și față de aproapele. Ca facultate centrală, binele este prezent în toate virtuțile creștine, care nu sunt altceva decât diverse aspecte ale săvârșirii binelui. În spiritualitatea filocalică, desăvârșirea, culmea „*vieții în Hristos*” este armonia deplină între frumos și bine, între credință și bine: „*căci credința este binele concentrat înăuntru, iar binele este credința activată*”¹¹⁰.

¹⁰⁷ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 56.

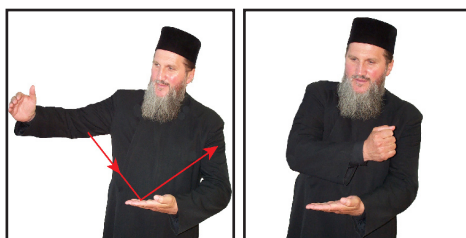
¹⁰⁸ Pr. prof. dr. Ioan Bria, *op.cit.*, p. 59.

¹⁰⁹ Calist Catafygiotul, *Despre viața contemplativă*, 69, în *Filocalia*, vol. 8, p. 478.

¹¹⁰ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Thalasia*, 55, scolia 13, în *Filocalia*, vol 7, p. 277.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să reprezinte persoana care face bine altora: semnul pentru BINE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei P și sunt îndreptate cu vârfurile degetelor în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă de coborâre simultană și sincronă, care poate fi repetată de două ori; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „bine”) este completat cu verbul A FACE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, și are palma în configurația dactilemei A; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație și poziție ca și mâna stângă, cu mențiunea că este așezată, în raport cu aceasta, un pic mai sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară în plan vertical, în sensul acelor de ceasornic, care poate fi repetată de două ori; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „face”) și semnul marcă pentru PERSOANĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul umărului drept, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul șoldului; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „persoană”).

BIRUI

Este un verb care indică succesul în lupta cu ceea ce este potrivnic¹¹¹. Sfântul Apostol și Evanghelist Ioan descrie viața noastră ca o luptă. În cadrul Sfintei Taine a Botezului primim armele pe care avem dreptul a le folosi: credința, nădejdea și dragostea, virtuți care sporesc prin rugăciune și prin participarea cât mai conștientă la Sfânta Taină a Euharistiei. Sfântul Ioan afirmă: „*Oricine este născut din Dumnezeu biruiește lumea (adică ispitele și greutățile din lume) și aceasta este biruința care a biruit lumea: credința noastră*” (I Ioan 5, 4). Iar această credință este aceea că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu și El a zis: „*Îndrăzniți! Eu am biruit lumea!*” (Ioan 16, 33).

Unul dintre cei mai mari dușmani pe care diavolul l-a adus în trupurile și viețile noastre este moartea. Omul este creat pentru viața veșnică prin bucuria primirii harului divin¹¹². Moartea apare în lume ca accident, ca opțiune deliberată a protopărinților. Atunci când trăim în Hristos știm că moartea reprezintă un prag, o trecere, o separare temporară a trupului de suflet și a sufletului de cei iubiți ai săi. Moartea a fost însă biruită de Hristos, iar în această biruință se ascunde și posibilitatea biruinței noastre: „*Iar când acest trup stricăcios se va îmbrăca în nesticăciune și acest trup muritor se va îmbrăca în nemurire, atunci va fi cuvântul care este scris: Moartea a fost înghițită de biruință. Unde îți este, moarte, birunța ta? Unde îți este, moarte, boldul tău?*” (I Corinteni 15, 54-56).

¹¹¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹¹² *Învățătura de credință...*, ed.cit., p. 156.

Puterea și legea morții este păcatul. Acela care este în păcat, este vrednic de moarte. Dar acela care a părăsit păcatul, a biruit moartea. Biruința asupra ispitelor aduce după sine modificarea celor apropiați ai noștri. Această biruință îl poartă spre rai atât pe cel care a purtat lupta, cât și pe cel care a fost modificat: „*Deci, dacă vrăjmașul tău este flămând, dă-i de mâncare... Nu te lăsa biruit de rău, ci biruiește răul cu bine*” (Romani 2, 20-21). Termenul definește succesul în lupta cu ceea ce este potrivnic. În sens propriu, este folosit cuvântul în Epistola I Ioan 5, 4 unde Apostolul spune: „*Oricine este născut din Dumnezeu biruiește lumea și aceasta este biruința care a biruit lumea: credința noastră*”. De aceea, Hristos este Cel ce a zis: „*Îndrăzniți! Eu am biruit lumea*” (Ioan 16, 33). În sens spiritual, I Corinteni 15, 54-55: Sfântul Apostol Pavel spune că moartea va fi biruită definitiv.

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de câștig, de biruință, ca urmare a înfrângerii unui dușman sau adversar: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața orientată în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, are aceeași configurație cu mâna stângă, fiind însă ridicată la nivelul umărului drept și având fața îndreptată către stânga; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de la dreapta la stânga, mai întâi de coborâre asupra mâinii stângi, apoi de ridicare, moment în care degetele se strâng în pumn, astfel încât la sfârșitul mișcării, mâna dreaptă să aibă palma în configurația dactilemei A. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*biruință*”.

BISERICĂ - COMUNITATE EUHARISTICĂ

Noul Testament a consemnat o mulțime de imagini, denumiri și simboale ce s-au atribuit Bisericii în perioada apostolică : „*poporul lui Dumnezeu*” (I Petru 2, 10); „*trupul lui Hristos*” (Romani 12, 4; I Corinteni 12, 13, 27); „*templul lui Dumnezeu*” (I Timotei 3, 15; Efeseni 2, 19; I Corinteni 3, 16); „*preoție împărătească*” (I Petru 2, 9); „*mireasa lui Hristos*” (Apocalipsă 21, 2). „*Trupul lui Hristos*” exprimă cel mai bine raportul dintre Hristos și Biserică. Hristos este, după Învierea Sa, Capul Bisericii, pe care a răscumpărat-o cu Însuși Sângele Său (Fapte, 20, 28) și a înălțat-o, în umanitatea Sa, la dreapta Tatălui, restaurând întreaga creație (Coloseni 1, 18-19). Biserica reprezintă astfel „*semnul*” sau sacramentul umanității răscumpărate (Efeseni 1, 23), care trăiește din puterea lui Hristos cel înviat și așteaptă a doua Sa venire¹¹³.

Din această perspectivă hristologică, Biserica se află în starea lui Hristos, este hristoforă (Efeseni 5, 25-27), în sensul că există o coincidență ontologică între Hristos și Biserică. Teologia ortodoxă mai recentă a dezvoltat următoarele aspecte ale doctrinei despre Biserică. Biserica simbolizează cerul, ca și lăcașul cel mai sfânt al lui Dumnezeu. E și numită casa lui Dumnezeu, poarta raiului, prin care intrăm în viața de fericire, Tronul lui Dumnezeu, prezent în Euharistie¹¹⁴.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să reprezinte comunitatea credincioșilor care mărturisesc pe Hristos, drept „*cap al Bisericii*”, prezent tainic

¹¹³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 57.

¹¹⁴ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 81.

și real în cadrul acesteia, prin Trupul și Sângele Său, adus jertfă în cadrul Sfintei Liturghii¹¹⁵: semnul pentru HRISTOS (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului, și ridicată la nivelul umărului stâng, având palma în configurația dactilemei H (adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare); din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre oblică de-a lungul corpului, până în dreptul șoldului drept; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Hristos*”), este completat de semnul pentru TRUP (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, paralel una în raport cu cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu fața către interior, lipite de trup; din această poziție inițială, cele două mâini descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de coborâre, până în dreptul abdomenului; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*trup*”) și de semnul pentru JERTFĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei B și sunt îndreptate cu fața în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, de urcare către înainte; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*jertfă*”).

BISERICĂ - SPAȚIU DE CULT

Edificiul bisericii, ca zidire și aranjament se deosebește vădit de celelalte case, simbolizând că este lăcaș al împăratului împăraților. De aceea, în biserică avem să stăm cu evlavie deplină, socotind că stăm în fața lui Dumnezeu. Se zidește pe loc înălțat, fiind biserica icoana Bisericii lui Hristos, „*cetatea deasupra muntelui*”, ca aducere aminte de cetatea Sionului ceresc (Apocalipsa 21, 10). E mai înaltă decât alte edificii, arătând că este casa lui Dumnezeu și nu a oamenilor. E zidită cu altarul spre răsărit, spre soarele nostru spiritual și moral Hristos și pentru că acolo a fost raiul, spre care năzuim. E ridicată pe temelie de piatră și în forma crucii, pentru că tăria și viața ei este Crucea Domnului, prin care ne-am mântuit. Mai poate fi zidită și în forma unui dreptunghi, aducându-ne aminte de corabia lui Noe, care plutea sub Pronia dumnezeiască și care simbolizează plutirea bisericii spre rai, pe marea vieții plină de primejdii. Forma de navă simbolizează forma celui mai mare templu al lui Dumnezeu, adică a pământului, care și-l închipuiau cei vechi în formă de pătrat. Intrarea bisericii e la apus, care înseamnă întunericul spiritual și moral. Împărțirea bisericii în patru părți (altar, naos, pronaos și pridvor) simbolizează pe Sfânta Treime într-un Dumnezeu (Apocalipsa 1, 1-2). Turnul ne arată mărirea lui Dumnezeu și ne îndeamnă a ne înălța cugetele numai în sus, spre ceruri. Piatra fundamentală, numită și piatra din capul unghiului (Psalmul 117, 22; Matei 21, 42), se sfințește, pentru că e simbolul lui Hristos, despre care zice Sfântul Apostol Pavel „*că altă temelie nu avem...*” (I Corinteni 3, 11). Pe această temelie trebuie să se reazăme biserica și creștinismul. Piatra fundamentală trebuie să fie de forma unui cub, ca

¹¹⁵ Daniel Rousseau, *Icoana, lumina feței Tale*, editura Sophia, București, 2004, p. 30.

simbol al dreptății depline, cum a fost aceasta în Domnul și cum trebuie să fie în fiecare biserică și în fiecare creștin. Precum biserica simbolizează creștinismul, astfel pietrele și cărămizile bisericii închipuie pe creștini, din care se zidește până la sfârșitul veacurilor biserica sufletească, zidurile împărăției lui Dumnezeu. Tencuiala bisericii înseamnă iubirea creștină și virtutea credinței, care au să țină laolaltă pe creștini, precum tencuiala ține pietrele laolaltă. Bolta bisericii servește spre a o deosebi de celelalte ziduri profane și simbolizează strădania credincioșilor de a se înălța pururi cu gândul spre cer, spre patria adevărată. Fiindcă biserica este loc sfânt, casa lui Dumnezeu, se cuvine să intrăm într-însa cu deplină evlavie și la intrare rostind rugăciunile rânduite¹¹⁶.

Execuția semnului redă în plan vizual conturul specific al unui edificiu construit și amenajat special pentru celebrarea cultului creștin: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul capului și au palmele în configurația dactilemei B; din această poziție inițială, mâinile delimitează în plan vertical, de sus în jos, mai întâi cele două axe perpendiculare ale Sfintei Cruci care împodobește acoperișul bisericii, pantele oblice ale acestuia, precum și zidurile verticale. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*biserică*”.

BLÂND

Blândețea este privită în creștinism ca o virtute fundamentală, care trebuie să se regăsească neapărat și în viața creștinului. Este atât de importantă, încât se regăsește în îndemnul Mântuitorului nostru Iisus Hristos¹¹⁷, Care permanent le cere oamenilor să Îi urmeze: „*învățați de la Mine, căci sunt blând și smerit cu inima*” (Matei 11, 29). Știm că Iisus Hristos a fost Profetul desăvârșit în faptă și în cuvânt. Iar diferența fundamentală între Profetul-Cuvântul și ceilalți profeti este aceea că dacă ceilalți profeti doar îndrumau pe oameni să facă binele, ei nefiind permanent capabili să-l facă, Iisus Hristos confirmă toate îndemnurile pe care le adresează oamenilor prin aspectele vieții sale. În El singur, voința umană urmează voinței divine fără nici o luptă interioară, căutând binele suprem, adică pe Dumnezeu. Este atât de importantă această virtute, încât Domnul nostru Iisus Hristos consideră că trebuie enumerată între Fericiri: „*Fericiți cei blânzi, că ei moștenesc pământul*” (Matei 5, 5), verset care vine să confirme Psalmii: „*Cei blânzi moștenesc pământul*” (Psalmii 37, 11).

Blândețea este trăsătura fină a caracterului celui care, asemenea lui Moise, deși Îl vede pe Dumnezeu pretutindeni și permanent caută să împlinească binele, se socotește pe sine nevrednic oricărui lucru din cele ce există. „*Au venit unii dintre bătrâni la avva Pimen și i-au zis: de vom vedea pe frați că dormitează în biserică, voiești să-i îmboldim ca să fie treji la priveghere? Iar el le-a zis lor: cu adevărat de voi vedea pe fratele că dormitează, pun capul lui pe genunchii mei și-l odihnesc*”¹¹⁸. Sigur că avva Pimen niciodată nu ar fi acceptat ca trupul său să adoarmă la priveghere, dar dacă un frate nu ar fi fost capabil să se roage, prefera să îl țină cu dragoste și pace în

¹¹⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 58.

¹¹⁷ *Învățătura de credință...*, ed.cit., p. 67.

¹¹⁸ *Pateric*, p. 192.

biserică, decât să fie judecător și să-l smintească. Este calitatea celui iubitor și temperat. „*Fericiți cei blânzi, că aceia vor moșteni pământul*” (Matei 5, 5). Blândețea este însușirea sau proprietatea lui Iisus, a lui Dumnezeu și a Duhului Sfânt, pe care El o acordă și celor ce cred și se silesc să o cultive. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel vorbește de „*blândețea și îngăduința lui Hristos*” (II Corinteni 10, 1).

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica specifică a omului care este pașnic, prietenos, blajin¹¹⁹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată la nivelul feței, atingând cu palma în configurația dactilemei B, obrazul drept; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare de amplitudine restrânsă în sens invers acelor de ceasornic, mângâind obrazul drept pentru a sugera ideea de blândețe. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*blând*”.

BOCET

Cuvântul denumește plânsul zbuciumat, însoțit de vaiete, strigături și tânguiri, lamentația improvizată, uneori versificată și cântată pe o anumită melodie tristă, care însoțește manifestările funerare¹²⁰.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să exprime ideea de plâns zbuciumat, însoțit de vaiete, strigăte, tânguiri: semnul pentru PLÂNGE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată la nivelul feței, având palma în configurația dactilemei D; din această poziție inițială, mâna dreaptă atinge cu degetul arătător obrazul drept, descriind o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, care poate fi repetată de două ori; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*plânge*”) este completat de semnul pentru TÂNGUIRE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și ridicate în plan lateral, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei B, atingând tâmpilele cu degetele ușor îndoite; din această poziție inițială, capul descrie o mișcare amplă și lentă de balansare în lateral, de la stânga la dreapta și înapoi, care poate fi repetată de două ori; ochii sunt închiși, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Vai... vai!...*”).

BOLNAV

¹¹⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹²⁰ M. Stoian, *op.cit.*, p. 41.

Este persoana suferindă care are nevoie de îngrijire și de tămăduire. „*bolnav am fost și M-ați cercetat*”; și de asemenea „*bolnav, și nu M-ați cercetat*” (Matei 25, 34; 25, 44). Mântuitorul a dat și Sfinților Apostoli harisma sau darul de a tămădui bolnavi (Luca 10, 9). Termenul denumește persoana suferindă, care are nevoie de îngrijire și de tămăduire¹²¹. Termenul e folosit de șase ori cu acest sens propriu. În primul text e vorba de scena Judecării de Apoi, când Domnul le va spune celor înviați, dreptilor: „... *bolnav am fost și M-ați cercetat ...*”; iar celor de-a stânga: „*bolnav, și nu M-ați cercetat ...*” (Matei 25, 34, 44).

Mântuitorul a dat și Sfinților Apostoli harisma sau darul de a tămădui bolnavi (Luca 10, 9), dar, cu care ei au tămăduit mulți bolnavi (Fapte 4, 9; 5, 14). Ultimul text vorbește de creștinii care se împărtășesc, cu nevrednicie, cu Trupul și Sângele Domnului, și se îmbolnăvesc. „*De aceea – zice Sfântul Apostol Pavel – mulți dintre voi sunt neputincioși și bolnavi și mulți au murit*” (I Corinteni 11, 30). De aceea, împărtășirea creștinului trebuie precedată de Taina Spovedaniei, pocăință și împlinirea canonului dat de Duhovnic.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a ideii de suferință, de boală: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U, cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă are aceeași configurație ca și mâna stângă, cu mențiunea că este un pic mai ridicată decât aceasta și orientată perpendicular pe direcția mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre deasupra mâinii stângi, cu punct de contact la nivelul degetelor, care poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*bolnav*”.

BOTEZ

„*Baia nașterii celei de-a doua*” (Tit 3, 5), actul nașterii în Dumnezeu (Ioan 3, 3-5), semnul iluminării spirituale și al îmbrăcării în Hristos (Galateni 3, 27), Botezul este una dintre Tainele instituite direct de Mântuitorul (Matei 28, 18-19) și predicate de Apostoli (Fapte 2, 38; 10, 48), ca fiind actul de inițiere în istoria mântuirii (Matei 3, 11), de intrare în Biserică (Efeseni 5, 26), de imitare sacramentală a Morții lui Iisus (Matei 20, 22-23; Luca 12, 50): „*Noi deci, prin botezul în Moartea Lui, am fost îngropați împreună cu El, pentru ca, după cum Hristos a înviat din morți, prin slava Tatălui, tot așa și noi să trăim o viață nouă*” (Romani 6, 4)¹²². Prin întretaiea în apă „în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”, omul se curăță de păcatul strămoșesc și de păcatele cele de până la botez. Simbolismul botezului cuprinde: ducerea pruncului spre botezare la opt zile după naștere e aducere aminte de Tăierea Împrejur și punerea numelui lui Iisus la opt zile. Catehumenul major, ori nașul cu pruncul stau în fața ușilor, în tindă, simbolizând că cel nebotezat nu e încă membru al bisericii, ci se oprește în locul penitenților și că, fără botez, omul nu poate intra în cer, pe care îl închipuie biserica. Preotul dezbracă pe catehumen de brâu, de fașe și de haine, însemnând că îl dezbracă de omul cel vechi și-l înfățișează așa gol, adică nevinovat,

¹²¹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 56.

¹²² Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 76.

cum fusese și Adam în fața lui Dumnezeu. Catehumenul stă cu fața spre răsărit, descins, desculț (în cămașă dacă e major), cu mâinile în jos, simbolizând că așteaptă mântuirea de la Hristos, Răsăritul cel de sus. Preotul apoi cu mâna dreaptă îl binecuvintează și-l însemnează de trei ori prin semnul crucii: în frunte, la gură și la piept, suflând de fiecare dată asupra lui în forma crucii ca simbol al pogorării Duhului Sfânt și ca semn de exorcizare. Precum Mântuitorul a suflat peste Apostoli zicându-le „*luați Duh Sfânt*” și prin aceasta le-a împărtășit pe Sfântul Duh și puterea de dezlegare, astfel și catehumenul, prin suflarea preotului și prin semnul crucii, să se trezească din moartea sufletească. Binecuvântarea la frunte înseamnă sfințirea minții, spre a primi și a mărturisi numai adevărul; la gură spre a mărturisi numai adevărul; la piept spre a-și întări inima în contra patimilor. La fiecare însemnare preotul rostește „*mâinile Tale m-au făcut...*”, închipuind că toți suntem făpturi ale lui Dumnezeu, însemnarea de câte trei ori cu semnul crucii simbolizează că Sfântul Botez se împărtășește în numele Sfintei Treimi. Ca amintire a numirii lui Iisus la opt zile, preotul pune mâinile asupra catehumenului și îi dă numele unui sfânt, care va fi patronul celui botezat, protectorul și mijlocitorul lui. Preotul pune mâna (sau epitrahilul) pe cap, ca simbol de binecuvântare de sus și că îl ia pe cel botezat sub scutul său. La fiecare din cele trei lepădări preotul suflă asupra catehumenului în forma crucii, simbolizând izgonirea puterii diavolești; deodată cu suflarea îl înseamnă la gură, la piept și la frunte, rostind de fiecare dată „*gonește...*”, ca simbol al eliberării tuturor simțurilor de sub stăpânirea celui rău. Întoarce apoi pe catehumen spre apus (majorii ridică mâinile în sus) închipuind privirea ultimă spre întuneric, spre lăcașul spiritului rău, iar ridicarea mâinilor înseamnă că cel ce a venit la botez nu mai are nimic din legea veche, a păcatului. Prin întrebările întrebări de lepădare biserica dorește să știe dacă catehumenul vrea să se lepede de satana. Catehumenul (la prunci, nașii) suflă și scuipe asupra satanei, ca exprimare a disprețului și a gonirii acestuia din inimă. Catehumenul se întoarce apoi spre răsărit însemnând că nu numai se leapădă de diavol, ci dorește a se uni cu Hristos; lasă mâinile în jos, ca semn de supunere deplină și de credință în învățăturile Bisericii; preotul îl împreună cu Hristos și-l provoacă să se închine Domnului, precum a făcut orbul din Evanghelie. Catehumenul (la prunci, nașul) rostește de trei ori împreună și de trei ori Simbolul Credinței în virtutea precizării „*cel ce va crede...*”.

După ce catehumenul primește de la preot lumânarea aprinsă, se face îmbisericia, adică catehumenul se închină și intră în biserică; rostirea de trei ori a Simbolului Credinței închipuie credința catehumenului în Sfânta Treime; lumânarea aprinsă închipuie lumina credinței, cu care botezatul are să fie totdeauna înzestrat spre întâmpinarea Domnului, ca și fecioarele înțelepte; lumânarea aprinsă mai închipuie că cel ce se botează a trecut acum de la întuneric la lumina vieții. Mergând la cristelniță, preotul tămâiază apa ca semn al miresmei Sfântului Duh, care se pogoară și o sfințește; suflă asupra-i de trei ori în semnul crucii, ca simbol că o curăță de puterile vrăjmașului; la binecuvântarea untului de lemn încă suflă de trei ori, simbolizând prin suflare pogorârea darului Duhului Sfânt spre sfințire și apoi face în apă semnul Sfintei Cruci cu degetul muiat în untul de lemn. Preotul unge cu untul de lemn sfințit (simbolul îndurării lui Dumnezeu) în chipul Crucii pe catehumen: la frunte spre ștergerea păcatului strămoșesc, la piept și la spate spre vindecarea sufletului și a corpului și ca o platoșă în contra ispitelor (Efeseni 6, 11), la urechi spre ascultarea credinței („*cel ce are urechi...*” Matei 13, 9), la nas spre a fi bună mireasmă lui Dumnezeu, la mâini spre a face numai fapte bune, la picioare spre a purcede în cărările dreptății. Se ung deci toate mădularele în semn de alungare a tuturor răutăților și spre a simboliza Îngroparea cu Iisus prin Sfântul Botez, căci și Iisus a fost uns la Îngroparea Sa cu mireme. Preotul afundă pe catehumen în apă, în materia botezului, de trei ori, rostind formula sfințitoare „*Se botează...*”. Trei afundări sunt semnul Sfintei Treimi și închipuie moartea, îngroparea (simbolizată prin afundare) și învierea (scoaterea din apă) prin Hristos și renașterea. Trei afundări mai închipuie cele trei zile în mormânt ale Domnului. Botezatul e îmbrăcat în cămașă albă (alba), copiii într-un giulgiu, care

este simbolul curăției sufletului, ca semn să păstreze această stare neîntinată, albă, curată până la ceasul din urmă¹²³.

Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea de întreită afundare a pruncului în apa Sfântului Botez, de către preot: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralel una în raport cu cealaltă, au palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite, cu palmele orientate una către cealaltă, mâna dreaptă situată ușor deasupra celei stângi (gest ce imită ținerea unui prunc); din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de coborâre, repetată de trei ori, urmată de o mișcare de ridicare (a pruncului) până aproape de nivelul feței. Privirea urmărește vectorul mișcării, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „botez”.

BOTEZUL DOMNULUI

Este sărbătoarea instituită în amintirea botezului primit de Mântuitorul din mâna Sfântului Ioan Botezătorul în apa Iordanului (Matei 3, 13-17; Luca 3, 21-22), prăznuită în data de 6 ianuarie. Se mai numește și Epifania sau Teofania, adică Arătarea Domnului, pentru că în această zi Mântuitorul, Care stătuse până atunci necunoscut, S-a arătat sau a ieșit pentru prima oară în lume, fiind arătat sau mărturisit ca Mesia, atât prin glasul lui Ioan cât și prin glasul Tatălui din ceruri¹²⁴. Pentru a arăta că Iisus a sfințit apele prin botezul Său, Biserica noastră în această zi săvârșește sfințirea Apei Mari (Agheasmă Mare) la râu ori în biserică, ale cărei ceremonii simbolizează Însuși Botezul Domnului în râul Iordanului. Precum Moise a întins mâna asupra mării și a despărțit-o, așa preotul cu cuvintele „*Tu însuși...*” la fiecare dintre cele trei rostiri binecuvintează cu mâna și afundă crucea în apă. Atingerea apei cu mâna înseamnă că Duhul Sfânt s-a pogorât asupra ei și a sfințit-o. La troparul „*În Iordan...*” afundă de trei ori crucea în apă, simbolizând întreita cufundare a Domnului în apele Iordanului, crucea închipuind pe Hristos. Stropirea cu busuiocul în cele patru părți ale lumii înseamnă că toți oamenii din cele patru puncte cardinale ale lumii au să primească botezul, iar stropirea fiecărui credincios înseamnă împărtășirea de sfințenie pentru toți creștinii. Creștinii, o săptămână după Bobotează, beau apă din izvoare și fântâni, ca și cum acestea ar fi sfințite și nu spală cu apă din râu în aceste zile.

În ajunul sărbătorii se ține post și se săvârșește sfințirea Apei Mari întru amintirea botezului catehumenilor, care se făcea în vechime în această zi. Cu agheasmă stropește preotul toate casele credincioșilor, spre a le sfinți și spre a-i pregăti pentru marea sărbătoare. Sărbătoarea se numește „*Arătarea Domnului*” și pentru faptul că, la Botezul Său, Iisus s-a arătat lumii întregi, pe când la Nașterea Sa se arătase numai câtorva persoane. Aruncarea crucii în râu, obișnuită în unele părți, înseamnă intrarea Domnului în Iordan, botezul și sfințirea apelor, crucea însemnând pe Hristos. E credința la popor, că cel ce scoate crucea din apă va fi ferit de orice boală în acel an¹²⁵.

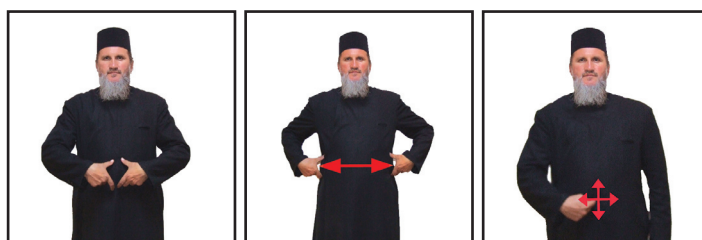
¹²³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 51.

¹²⁴ Pr. prof. dr. Ene Braniște. *op.cit.*, p. 201-202.

¹²⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 54.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să illustreze canonul iconografic de reprezentare a praznicului Bobotezei¹²⁶: semnul pentru HRISTOS (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului, și ridicată la nivelul umărului stâng, având palma în configurația dactilemei H (adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare); din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre oblică de-a lungul corpului, până în dreptul șoldului drept; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „Hristos”) este urmat de precizarea locului, APE (ambele mâini, îndoite din cot, în fața abdomenului, cu palmele în configurația dactilemei B și fața îndreptată în jos, îndeplinesc o funcție activă; mișcarea este ondulatorie, de la dreapta la stânga, imitând mișcarea valurilor; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „apă”) și de determinantul verbal AFUNDARE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în plan lateral, având palma în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor orientate către înaintea și fața palmei îndreptată în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare de coborâre, de amplitudine medie, care poate fi repetată de două ori; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „afundare”).

BRĂU

Este o piesă vestimentară de stofă, lungă de aproximativ 0,5 m și lată de 6-8 cm, cu care arhiepiscopul și preotul se încing peste stihar, strângându-l în jurul mijlocului, spre a nu-i incomoda la lucrarea celor sfinte. Preotul și arhiepiscopul îmbracă brăul la săvârșirea Sfintei Liturghii și a celorlalte slujbe, la care trebuie îmbrăcate toate veșmintele. După ce îl binecuvântează, ei sărută crucea de la mijlocul brăului și se încing cu el peste stihar și epitrahil, zicând: „*Binecuvântat este Dumnezeu, Cel ce mă încinge cu putere și a făcut fără prihană calea mea, Cel ce întocmește picioarele mele ca ale cerbului și peste cele înalte mă pune*” (Psalmii 17, 35-36).

În tâlcuirea liturgică a patriarhului Gherman al Constantinopolului, brăul este numărat între veșmintele arhieresti, însemnând marea cu care Hristos, împărățind, S-a încins cu o putere deosebită a dumnezeirii. Simeon al Tesalonicului numără brăul între veșmintele preoțești și arhieresti, arătând totodată și semnificația lui simbolică și spirituală: el închipuiește puterea ce s-a dat arhierelui de la Dumnezeu peste mijlocul său și totodată datoria slujirii, căci cel ce slujește se încinge; de aceea, brăul amintește și de fota (ștergarul) cu care s-a încins Mântuitorul în seara Cinei, când a spălat picioarele ucenicilor, arătând smerenia Lui¹²⁷. Brăul preoților închipuie puterea primită de la Dumnezeu de a săvârși cele sfinte („*Cel ce mă încinge cu putere...*”). Mai înseamnă abnegație și curăție, precum și puterea de a învinge lăuntru nostru aplecat spre ispită, spre rele.

Brăul, ce-l poartă preoții, clericii peste reverendă și în afară de funcțiunile religioase divine, formează un insigne special, prin care se deosebesc de ceilalți credincioși. Simbolizează gătitura

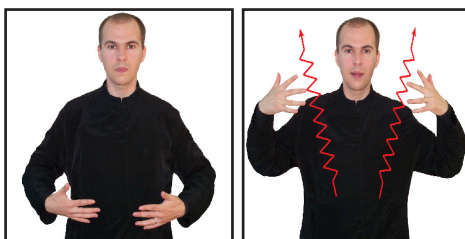
¹²⁶ Dionisie din Furna, *op.cit.*, p.103, Botezul lui Hristos.

¹²⁷ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 524.

veșnică a preotului în slujba lui Dumnezeu, abnegație, lepădare de lume și legătura preotului cu Biserica. Mai e și o avertizare, ca preotul să stea totdeauna gata spre propovăduirea Evangheliei, conform cuvintelor apostolice: „*încinge coapsa ta...*” (Luca 12, 35). Culoarea brâului e o distincție de grad ierarhic și de onoare. Preoții ortodocși poartă brâu roșu, ca și protopopii și asesorii, aceste din urmă două categorii având și reverenda blănită roșie; episcopii, arhimandiiții au brâu violet, monahii au brâu negru¹²⁸.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să identifice brâul în rândul celorlalte veșminte liturgice preoțești: semnul pentru BRĂU (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei C – ușor modificată: degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei; cele două mâini se ating la nivelul degetelor în zona centrală a abdomenului, de unde descriu o mișcare simultană și sincronă în lateral, până în dreptul șoldurilor; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*brâu*”), este completat de determinantul de identificare CRUCE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei D și atingând cu vârful degetului arătător mijlocul abdomenului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare compusă din două segmente perpendiculare, corespondente ale celor două axe ale Sfintei Cruci, mai întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta; privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cruce*”), pentru a indica semnul Sfintei Cruci care împodobește în cele mai multe dintre cazuri acest veșmânt preoțesc.

BUCURA

Este starea de mulțumire sufletească sau de mare satisfacție pricinuită de vreun mare eveniment fericit¹²⁹ sau ca rezultat a unei activități jertfelnice. Bucuria, ca har sau ca dar obiectiv, vine de sus, de la Dumnezeu. Căci Dumnezeu, Care este Iubirea, este și Pacea și Bucuria și Bunătatea, de care împărtășește și pe cei credincioși (Romani 5, 5). În acest sens se spune „*Dumnezeul nădejzii să vă umple pe voi de toată bucuria și pacea în credință, prin puterea Duhului Sfânt*” (Romani 15, 13). Biserica Ortodoxă afirmă că Dumnezeu l-a creat pe om pentru a-l împărtăși de bunătatea și dragostea Sa.

Pentru aceea, Sfinții Părinți afirmă că traseul vieții omului trebuie să fie următorul: existență – existență fericită – veșnică existență fericită, permanent fiind făcută precizarea că această existență trebuie să de desfășoare numai după legea și porunca Domnului. Existența după voia lui Dumnezeu, existența fericită în granițele cărării celei strâmte duc la veșnică existență fericită în raiul divin. Iar toate acestea sunt însoțite de bucuria și veselia duhovnicească. Orice existență în afara Legii lui Dumnezeu nu este decât întristare și nefericire¹³⁰. De aceea, cuvintele rostite lumii la Întruparea Domnului sunt: „*Vă aduc o veste bună, care va fi o mare bucurie pentru tot poporul*” (Luca 2,

¹²⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 58.

¹²⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹³⁰ *Învățătura de credință...*, ed.cit., p. 90.

10); „când au văzut ei steaua, nu au mai putut de bucurie” (Matei 2, 10). Bucuria Domnului este bucuria care izvorăște din mântuirea păcătoșilor – în parabola oii celei pierdute, este accentuată veseliea aceluia care gășind oaia cea pierdută, se întoarce cu ea la casa lui.

Raiul este bucuria aceluia care ajungând de la chip la asemănare, se unește și trăiește alături de Dumnezeu. Raiul este locul în care bucuria regășirii naște veseliea cea duhovnicească: „pentru ca bucuria Mea să rămână întru voi și bucuria voastră să fie deplină” (Ioan 15, 11). Un vânător l-a văzut odată pe avva Antonie glumind cu frații și s-a smintit. Atunci chemându-l, bătrânul i-a cerut să-și întindă arcul său de trei ori, din ce în ce mai mult. Iar a treia oară, vânătorul i-a spus că dacă îl va mai întinde, îl va rupe. Atunci bătrânul i-a spus că în același mod trebuie să glumească cu frații, pentru că sufletele lor să nu se rupă, să nu dispere¹³¹.

Execuția semnului redă în plan vizual expresia vie a sentimentului de bucurie, de mulțumire vie și satisfacție sufletească: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de înălțare, completată semantic prin fluturarea degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „bucurie”.

BUN

Este însușirea sau calitatea de a fi bun și stare opusă răului și răutății¹³². În gradul suprem, bunătatea este un atribut, o însușire firească a Sfintei Treimi, față de lume. Este un atribut al lui Dumnezeu Tatăl, El fiind Singurul cu adevărat bun (Matei 19, 17; Marcu 10, 18; Luca 18, 19); din această bunătate a Sa, El împărtășește și celor ce cred. Acela Care naște bunătatea, în calitate de Bunătate veșnică, nu poate fi decât Dumnezeu: „De ce-Mi zici bun? Nimeni nu este bun decât numai Unul Dumnezeu” (Matei 19, 17). După participarea la Sfânta Taină a Botezului, omul primește iertarea pentru păcatul strămoșesc. În trupul și sufletul său rămân însă semințe ale îndoielii, împotriva cărora va trebui să lupte întreaga sa viață, împotrivindu-se ispitelor. Nimeni nu poate face binele prin propria sa voie și prin propria sa rațiune, decât numai prin harul și ajutorul lui Dumnezeu: „Fără Mine nu puteți face nimic” (Ioan 15, 5).

Binele și bunătatea ne sunt date de către Dumnezeu atât ca lege, cât și ca răsplătire. Avem datoria de a face binele, deoarece existăm din bunătatea lui Dumnezeu¹³³. Iar dacă vom face bine în această viață vremelnică știm că vom avea răsplată în binele cel veșnic. Avem datoria de a face binele, deoarece faptele noastre bune se constituie în criteriu de judecată pentru fiecare dintre noi (Matei 25), dar ne arată pe noi și vrednici, cât este uman posibil, să continuăm a exista: „Orice pom care nu face roadă bună va fi tăiat și aruncat în foc” (Matei 3, 10). Atunci când săvârșim o faptă bună, noi nu suntem doar primitori, ci plinitori ai poruncilor și ne transformăm în propovăduitori ai Evangheliei: „Așa să strălucească faptele voastre cele bune înaintea oamenilor, ca văzând ei faptele voastre cele bune să slăvească pe Tatăl vostru cel din ceruri” (Matei 5, 16).

¹³¹ Pateric, p. 7.

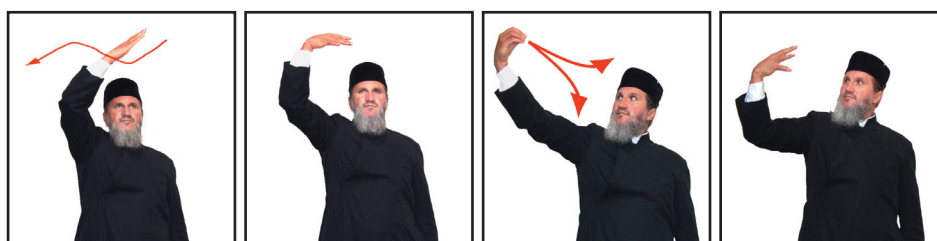
¹³² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹³³ Pr. prof. dr. George Remete, *op.cit.*, p. 93.

Acela care săvârșește binele se pregătește pe sine de Înfricoșătoarea Judecată a lui Hristos: „îngerii vor despărți pe cei răi de cei buni” (Matei 13, 49). Oamenii optează în viață între bine și rău, între cei buni și cei răi, între Dumnezeu și îngerii răi. De aceea și sfârșitul vieții noastre va fi în funcție de faptele noastre: bucuria și binele, dacă le-am făcut în viață, plânsul și întristarea pentru cei ce au urmat diavolului.

Execuția semnului redă în plan vizual fie un mod prielnic, favorabil, avantajos și util, fie concordanța cu regulile eticii sociale, în mod cuviincios, adică ceea ce corespunde cu morala, ceea ce este recomandat din punct de vedere etic, fie persoana care face în mod obișnit bine altora, care se poartă bine cu alții, binevoitor: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei P și sunt îndreptate cu vârful degetelor în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă de coborâre simultană și sincronă, care poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*bun*”.

BUNAVESTIRE

Este praznicul instituit în amintirea zilei în care Sfântul Arhanghel Gavriil a vestit pe Sfânta Fecioară că ea va naște pe Mesia (Luca 1, 26-38), când S-a și zămislit dumnezeiescul Prunc în pântecul Sfintei Fecioare, prin puterea Sfântului Duh; ea a fost așezată cu nouă luni înainte de nașterea cu Trup a Domnului, adică la 25 martie¹³⁴. Simbolizează începutul mântuirii neamului omenesc; de aceea se săvârșește Sfânta Liturghie deplină, adică a Sfântului Ioan Gură de Aur, chiar în timpul Postului Mare. În icoanele ortodoxe ce înfățișează Bunavestire, Sfânta Fecioară Maria este zugrăvită cu mâinile pe piept¹³⁵, după obiceiul oriental, spre a însemna umilința către Dumnezeu, exprimată prin cuvintele biblice „*iată roaba Domnului*” (Luca 1, 38).

Sărbătoarea s-a așezat întru amintirea momentului când Arhanghelul Gavriil i-a vestit Fecioarei că, pentru virtuțile și viața ei cea sfântă, Dumnezeu a învrednicit-o să fie Maica lui Hristos. Poporul nostru crede și ține sărbătoarea asemenea cu Sfintele Paști și o cinstesc cu deosebire femeile ca o recunoștință, pentru că Dumnezeu, prin alegerea Sfintei Fecioare, a ridicat femeia din starea ei de decadență, din treapta de jos socială, la o înălțime cuvenită. Multe case creștine au această sărbătoare ca ocrotitoare familială. Dezlegarea de a mânca pește este o reminiscență a timpurilor când Postul Mare se ținea numai cu sec. Peștele este simbolul lui Hristos și este icoana creștinului, iar dezlegarea la pește indică însemnătatea sărbătorii pentru istoria mântuirii¹³⁶.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual semnificația evenimentului pe care îl desemnează: DUHUL SFÂNT (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată deasupra capului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor răsfrate îndreptate spre

¹³⁴ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 233.

¹³⁵ Mihaela Palade, *Iconoclasmul în actualitate*, editura Sophia, București, 2005, p. 35.

¹³⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 59.

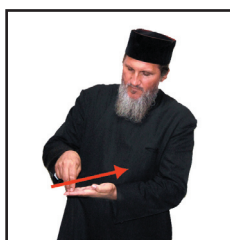
partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare ondulantă către dreapta, completată de o ușoară fluturare a degetelor); POGORÂRE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este ridicată în partea laterală a corpului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei C, cu vârfurile degetelor răsfirate îndreptate oblic către cer; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către capul persoanei care face semnul, completată la jumătatea distanței de tranziția către configurația dactilemei P; al doilea segment al mișcării presupune rotirea din încheietură a mâinii drepte, cu vârfurile îndreptate către capul persoanei care face semnul, de unde mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre până în dreptul tâmpiei drepte, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Bunavestire*”.

BUNĂTATE

Execuția semnului redă în plan vizual fie un mod prielnic, favorabil, avantajos și util, fie concordanța cu regulile eticii sociale, în mod cuviincios, adică ceea ce corespunde cu morala, ceea ce este recomandat din punct de vedere etic, fie persoana care face în mod obișnit bine altora, care se poartă bine cu alții, binevoitor¹³⁷: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei P și sunt îndreptate cu vârfurile degetelor în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă de coborâre simultană și sincronă, care poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*bunătate*”.

BURETE

Termenul desemnează obiectul de cult care se păstrează în antimisul împăturit pe Sfânta Masă și se folosește în timpul Sfintei Liturghii, îndată după desfacerea Sfântului Antimis, pentru strângerea firimiturilor rămase eventual pe Sfântul Antimis (la cererea „*Să-i unească pe dânșii...*”, din ectenia pentru catehumeni) și apoi la strângerea și punerea în Sfântul Potir a părților din Sfântul Trup și a miridelor de pe Sfântul Disc, după împărtășirea preotului și a credincioșilor. Se folosește,

¹³⁷ Cf. *Dicționarului Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

de asemenea, la împărtășirea sfințiților slujitori, ori de câte ori ating părți din Sfântul Agneț, pentru a-și șterge degetele și palmele de firimiturile din Sfântul Trup rămase eventual pe ele. Buretele ne aduce aminte de buretele îmbibat cu oțet și cu fiere, care a fost întins Mântuitorului pe Cruce, pentru potolirea setei (Matei 27, 48)¹³⁸. Un alt burete se folosește pentru ștergerea și uscarea Sfântului Potir la proscomidar, după consumarea celor rămase din Sfintele Daruri, la sfârșitul Sfintei Liturghii. Acesta se păstrează totdeauna la proscomidar (unii îl țin în potir).

Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea specifică de strângere a miridelor de pe Sfântul Disc sau de pe Sfântul Antimis, cu ajutorul burețelului: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața orientată în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, având palma în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor orientate către centrul palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de ștergere, desupra palmei mâinii stângi, imitând ștergerea Sfântului Antimis în semnul Sfintei Cruci. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*burețel*”.

BUSUIOC

Busuiocul este o plantă ierboasă, originară din Asia Tropicală. Termenul de busuioc vine din limba greacă, *basileos*, însemnând *rege*. Termenul desemnează un mănunchi sau pământul de busuioc folosit de către preot atunci când stropește cu aghiasmă. În Moldova se numește pământul sau mănunchiul de busuioc cu care preotul stropește cu agheasmă casele credincioșilor când merge cu botezul. Derivă din corespondentul slavonesc pentru *sfânt*.

Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea specifică de stropire cu busuiocul, marcat gestual sub forma unui mănunchi: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în lateral, și ridicată până la nivelul umărului, având palma în configurația dactilemei T; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către înainte, apoi de la stânga la dreapta, imitând stropirea cu agheasmă în semnul Sfintei Cruci. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*busuioc*”.

BUZE

¹³⁸ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *ed.cit.*, p. 510.

Termenul indică limitele exterioare ale gurii¹³⁹. Sfânta Scriptură îl folosește atrăgând atenția credincioșilor asupra faptului că trebuie să împlinim ceea ce rostim, trebuie să împlinim în propria noastră viață cuvintele pe care le rostim. În caz contrar, ne arătăm a fi duplicitari și mincinoși înaintea lui Dumnezeu. Grăim într-un fel, dar acționăm în alt fel; grăim potrivit poruncilor, dar acționăm împotriva poruncilor, arătându-ne nevrednici de harul primit la Taina Botezului și nevrednici de Trupul și Sângele Domnului: „*Poporul acesta Mă cinstește cu buzele, dar inima lor este departe de Mine*” (Matei 15, 8). Versetul accentuează faptul că înaintea lui Dumnezeu nimic nu poate fi ascuns. Dumnezeu a creat inima omului, astfel încât omului îi va fi imposibil să ascundă ceva în inimă. Dacă oamenii pot fi păcăliți prin cuvinte frumoase, gândurile pe care le purtăm în spatele acelor cuvinte vor fi permanent înaintea lui Dumnezeu.

Despre iudei și despre păgâni, Sfântul Apostol Pavel spune: „*Mormânt deschis este gâtul lor, viclenii vorbit-au cu limbile lor, venin de viperă este sub buzele lor*” (Romani 3, 13). Putem folosi buzele pe care Dumnezeu ni le-a dăruit pentru a-L preamări în rugăciune și în cântare după cum putem folosi aceleași buze pentru a așeza curse în fața fraților, agonisind păcate pentru noi și ispite pentru ei. Datoria ne este aceea de a-L lăuda pe Dumnezeu: „*așadar prin El să aducem pururea lui Dumnezeu jertfă de laudă, adică rodul buzelor, care preaslăvesc numele Lui*” (Evrei 13, 15).

Execuția semnului indică direct către fiecare dintre cele două părți carnoase care mărginesc gura și acoperă dinții: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului și ridicată până în dreptul feței, având palma în configurația dactilemei D, cu degetul arătător îndreptat către gură, în jurul căreia descrie o mișcare circulară în sens invers acelor de ceasornic. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*buze*”.

---

¹³⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Llimbii Române*, ed.cit.

C

CAIN

Fiul cel mare al lui Adam, care a ucis pe fratele său, Abel¹⁴⁰. Blestemat de Dumnezeu pentru fapta sa, Cain, ucigașul, a ajuns pribeag pe fața pământului și, ca să nu fie ucis, a fost însemnat de Dumnezeu (Facerea 4, 14-15). A fost primul fiu al celui dintâi cuplu uman, Adam și Eva (Facerea 4, 1). Din invidie a ucis pe fratele său Abel. Blestemat de Dumnezeu pentru fapta sa, Cain, ucigașul, a ajuns pribeag pe fața pământului și, ca să nu fie ucis, a fost însemnat de Dumnezeu (Facerea 4, 14-15). Cain este amintit de trei ori în Noul Testament¹⁴¹. Prima dată, pentru a arăta fapta lui Abel, care „a adus lui Dumnezeu mai bună jertfă decât Cain, pentru care a luat mărturiile că este drept ...” (Evrei 11, 4). A doua oară, Sfântul Evanghelist Ioan vorbește despre dragostea de frați, opunându-o exemplului rău: „Nu precum (a făcut) Cain, care era de la cel viclean, și a ucis pe fratele său. Și pentru care pricină l-a ucis? Fiindcă faptele lui erau rele, iar ale fratelui său erau drepte” (I Ioan 3, 12). O ultimă amintire se face de Cain în Epistola lui Iuda¹⁴². Aici, apostolul, după ce vorbește de ereticii care „schimbă harul lui Dumnezeu și tăgăduiesc pe Hristos ca Stăpân și Domn”, îi aseamănă cu „dobitoacele necuvântătoare”, zicând: „Vai lor! Că au umblat în calea lui Cain și pentru plată s-au dat cu totul în rătăcirea lui Balaam și au pierit în rătăcirea lui Core” (Iuda 11).

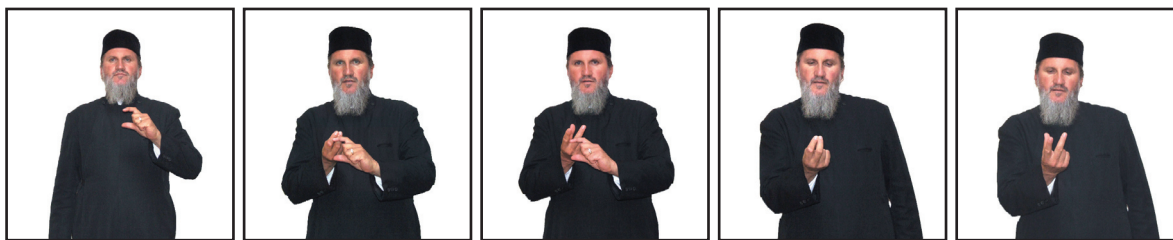
Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să identifice în rândul personajelor Vechiului Testament pe Cain: indicarea numelui este redată prin reprezentarea dactilemei C, urmată de semnul specific de LOVIRE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, având aceeași configurație ca și mâna stângă, cu mențiunea că mâna dreaptă este ridicată în plan lateral, deasupra umărului drept; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre asupra mâinii stângi, imitând lovirea acesteia). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „Cain”.

¹⁴⁰ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 76.

¹⁴¹ *Ibidem*.

¹⁴² Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 32.

CANDELĂ

Obiect de cult folosit în biserică pentru a lumina în fața unei icoane¹⁴³, unde este suspendat sau așezat pe un suport fixat pe rama icoanei; suportul are forma unui pahar din metal, marmură sau ceramică, ce poate fi încrustat sau perforat și în care se pune un pahar de sticlă, care conține untdelemn. La suprafața untdelemnului se pune o feștilă care se aprinde și care arde până se consumă tot untdelemnul din pahar. Lumina candeliei este un omagiu, un semn de cinstire a sfântului zugrăvit pe icoană, este și o jertfă adusă lui Dumnezeu prin arderea untdelemnului. Candelele se aprind atât în biserică, cât și la icoanele din casele credincioșilor, precum și în cimitire, la căpătâiul mormintelor¹⁴⁴.

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului pe care îl determină; din acest punct de vedere, structura locuționară poate fi analizată în funcție de părțile sale componente și anume: VAS (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C ușor modificată: degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei) și FLACĂRĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei P, cu vârful degetelor orientate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre, completată cu deschiderea degetelor, pentru a sugera flacăra candeliei). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „candelă”.

CAP

Părinții au preluat acest cuvânt și îl folosesc pentru a exprima relația în care se află Biserica, trup al lui Hristos, cu Hristos, Care este Capul ei. Noțiunea în sine implică atât activitatea de conducere, cât în mod special, în cazul relației Hristos - Biserică, relația de totală dependență a Bisericii față de Hristos: Biserica nu poate exista în afara relației cu Hristos, în același mod în care trupul nu poate exista fără cap¹⁴⁵. Sfântul Ciprian al Cartaginei este acela care precizează cel mai bine acest aspect, atunci când afirmă: în afara Bisericii (cu alte cuvinte în afara relației directe

¹⁴³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit

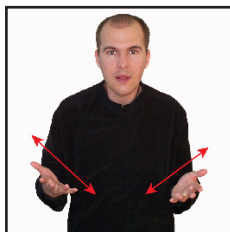
¹⁴⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 39.

¹⁴⁵ Egon Sendler, *Icoana, chipul nevăzutului, Elemente de teologie, estetică și tehnică*, editura Sophia, București, 2005, p. 118.

cu Hristos în cadrul Trupului Său), nu există mântuire. Sau, așa cum spuneau Părinții înainte sa, cel care nu are Biserica drept mamă, nu Îl poate avea pe Dumnezeu drept Tată. Hristos este Cap al Bisericii¹⁴⁶. Fiecare credincios ocupă în Biserică un loc pentru care a fost creat de către Dumnezeu, devenind mădular al Bisericii, luptător și lucrător pentru mântuirea sa și a celorlalți credincioși: „*El este Capul trupului, al Bisericii*” (Coloseni 1, 18). Relația de conducere se manifestă și în cadrul relațiilor de familie, în care Sfântul Apostol Pavel precizează faptul că „*bărbatul este cap femeii*” (Efeseni 5, 23). Lucrul acesta nu trebuie înțeles ca afirmație a superiorității absolute a bărbatului față de femeie, ci ca pildă a modalității în care cei doi trebuie să conlucreze pentru a împlini împreună poruncile lui Dumnezeu.

Execuția semnului redă în plan vizual indicarea precisă a extremității superioare a corpului omenesc, unde se află creierul și principalele organe de simț¹⁴⁷: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din corp, la nivelul pieptului, în plan lateral corpului, având palma în configurația dactilemei B și atingând cu degetele ușor îndoite tâmpla dreaptă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cap*”.

CARE / CINE / CEL / CEA

Execuția semnului redă în plan vizual pronumele relativ cu funcție interogativă care joacă rolul de element de legătură între propoziția regentă unde se află numele căruia îi ține locul și propoziția subordonată¹⁴⁸: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte și fața orientată oblic în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de apropiere una către cealaltă, care poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*care*” și, după caz, de o mimică întrebătoare.

CASĂ

¹⁴⁶ *Ibidem.*

¹⁴⁷ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹⁴⁸ *Ibidem.*

Sfânta Scriptură folosește termenul în special cu valoare figurativă. Este folosit în primul rând pentru a indica starea de umilință și decădere în care erau evreii în Egipt, înainte de eliberarea lor : „*vezi să nu uiți pe Domnul, Care te-a scos din țara Egiptului, din casa robiei*” (Deuteronomul 6 , 12). După ce Dumnezeu a făcut semne și minuni mari în pământul Egiptului prin Iosif, arătând poporul evreilor ca popor ales al Său, intervine, în timp, o înstrăinare între egipteni și evrei. Văzând că evreii sunt numeroși, sunt ocrotiți și păziți de Dumnezeu, egiptenii au căutat să îi omoare sau să îi alunge din țară, punându-i la muncile cele mai umilitoare și mai grele. Iar actul ultim de umilință era acela prin care faraon cerea să fie omorâți toți nou-născuții evrei de parte bărbătească și să fie lăsate în viață numai fetele. La momentul respectiv, starea evreilor era disperată, nu puteau să își afirme voința, erau obligați să accepte uciderea copiilor, nu aveau unde să se refugieze. Dumnezeu intervine în viața egiptenilor, aducând plăgi atât de grele încât sunt obligați să elibereze evreii¹⁴⁹.

Prin gura lui Moise, Dumnezeu atrage atenția evreilor asupra faptului că această minune a fost săvârșită de către El atunci când ei nu mai aveau nici o nădejde, iar pentru acest lucru vor trebui să fie permanent mulțumitori. Un alt sens pentru care este folosit termenul este acela prin care este indicată locuința, starea veșnică a credincioșilor: „*Avem o clădire în cer de la Dumnezeu, o casă care nu este făcută de mână, ci este veșnică*” (II Corinteni 5, 1). Iar la această stare de veșnică bucurie gătită în cer de către Dumnezeu nu putem avea acces decât dacă zidim încă din această viață casa credinței și dragostei pe temelia cuvintelor Domnului, temelie nemișcată, pe care valorile vieții acesteia nu o vor zgudui.

Învățătura Sfinților afirmă faptul că există o Biserică Luptătoare și o Biserică Triumfătoare. Biserica Luptătoare este a celor vii, care se luptă pentru câștigarea mântuirii. Biserica Triumfătoare este a celor din cer, a sfinților care au biruit în lupta acestei lumi, care au primit cununa biruinței lor și acum sunt alături de Dumnezeu și de îngerii Săi. Despre această Biserică, în care sălășluiește Dumnezeu, în care se bucură sfinții, în care laudă îngerii, vorbește Sfântul Apostol Pavel, care atrage atenția credincioșilor că spre acea locuință ne îndreptăm, toate cele de pe pământ fiind vremelnice și schimbătoare. Casa omului este prin definiție locul în care acesta trăiește, pe care îl înfrumusețează pentru a îl prezenta cât mai de amirat către apropiații săi. Dar cea mai importantă este casa sufletului nostru, care trebuie să fie împodobită cu cât mai multe virtuți, pentru că atunci când Hristos va locui în ea prin Sfânta Euharistie, să fie primit în cinste.

Execuția semnului redă în plan vizual conturul specific al unui edificiu construit și amenajat special pentru locuit¹⁵⁰: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul capului și au palmele în configurația dactilemei B; din această poziție inițială, mâinile delimitează în plan vertical, de sus în jos, mai întâi cele două pante oblice ale acoperișului, precum și zidurile verticale. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*casă*”.

CATAPETEASMĂ

¹⁴⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 45.

¹⁵⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Este peretele de lemn sau de zid ce desparte altarul de naos, spre a deosebi locul celor mai sfinte. S-a dezvoltat din grilajul ce și până azi desparte altarul de naos în bisericile apusene, precum și din necesitatea că, în măsura în care se înmulțeau creștinii, intrau în biserică și mulți din cei nepregătiți, cărora nu le era permis să privească lucrările sfinte. Iconostasul simbolizează catapeteasma Vechiului Testament și e o carte deschisă a istoriei mântuirii, cu icoanele Vechiului și Noului Testament. Catapeteasma simbolizează cerul și pe Dumnezeu între sfinții Săi, cu îndemnul de a le urma acestora. Cele trei uși ale iconostasului simbolizează pe Sfânta Treime¹⁵¹.

Așezarea sfințelor icoane ne înfățișează întreaga istorie a mântuirii. La temelia iconostasului, în rândul de jos, stau icoanele din Vechiul Testament: Zaharia cu jertfa, șarpele de aramă, jertfa lui Melchisedec etc. În rândul al doilea este înfățișat Mântuitorul ca proroc ori ca învățător, la dreapta lui e Maica Sfântă, ambii lângă ușile mari (simbolul Raiului), pentru că ei ne-au deschis ușile raiului. Lângă strana dreaptă se află icoana hramului sau a Sfântului Ioan Botezătorul, iar la strana stângă e icoana unui sfânt (de regulă a Sfântului Nicolae) mai însemnat al bisericii. În rândul deasupra ușilor sunt așezate icoanele celor 12 praznice împărătești, având în mijlocul lor Cîna cea de Taină, spre închipuire că în altar se săvârșește actul Cinei din urmă. În partea de jos a icoanei Cinei celei de Taină se află icoana mahramei sfinte, care simbolizează blândețea lui Iisus manifestată și în chinurile cele mai grozave; blândețea aceasta să fie și creștinilor îndemn de a-I urma în această virtute și în iertare. În rândul următor sunt Sfinții Apostoli ca cei mai de seamă împreună lucrători cu Domnul, în mijloc având pe Mântuitorul ca Împărat și ca Arhieru, de o parte pe Maica Sfântă și de alta pe Sfântul Ioan Botezătorul. Cel din urmă rând de sus are icoanele profesiilor cu insigniile lor și cu semnele, prin care au preînchipuit Nașterea Domnului. În vârful iconostasului, la mijloc, se află icoana Răstignirii, prin care s-a desăvârșit opera mântuirii.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual peretele despărțitor împodobit cu icoane între altar și restul bisericii¹⁵²: mai întâi semnul descriptiv pentru CRUCE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind ridicată la nivelul capului, în fața corpului și având palma în configurația dactilemei C ușor modificată: degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă formată din două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci: mai întâi pe verticală, de sus în jos, apoi pe orizontală, de la stânga la dreapta), care împodobeste partea de sus a iconostasului, urmat de semnul compus PERETE ICOANE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, având palmele în configurația dactilemei B cu degetele răsfirate și palmele orientate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă simultană și sincronă de indicare a planului fiecărei icoane care împodobeste iconostasul, mai întâi de-a lungul unui registru plasat la nivelul feței, apoi la de-a lungul unui registru situat undeva mai jos). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*catapeteasmă*”.

CATEHIZA

¹⁵¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 47.

¹⁵² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Termenul denumește acțiunea de a învăța pe altul. Ca substantiv, cuvântul nu este folosit în Noul Testament, ci numai ca acțiune verbală. Întreaga noțiune de catehizare are sensul de: a ține, a reține, a păstra, a instrui, a învăța pe alții adevărurile de temei despre Hristos, mântuire, Tainele Bisericii, Tradiție – adevăruri pe care cei ce le ascultă le primesc și le țin cu tărie¹⁵³. În acest sens, Apostolul Neamurilor scrie Corintenilor: „*Vă aduc aminte, fraților, Evanghelia pe care v-am binevestit-o, pe care ați și primit-o, întru care și stați, prin care și sunteți mântuiți... dacă o țineți cu tărie*” (I Corinteni 15, 2).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de transmitere sistematică a cunoștințelor și deprinderilor dintr-un domeniu oarecare, sau de sfătuire și povățuire a cuiva să facă ceva, arătându-i cum să procedeze¹⁵⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și ridicate la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor orientate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu în plan orizontal o mișcare simultană și sincronă de depărtare una de cealaltă, către lateral, segmentată de punctarea unor repere care să sugereze transmiterea sistematică a cunoștințelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „catehiza”.

CĂDELNIȚĂ

Este un mic recipient de metal legat de lănțișoare care se unesc sus într-un mâner, de obicei cu două inele prin care se introduce degetul mare și cel arătător, ori arătătorul și mijlociul mâinii drepte, cu care se mânuiește cădelnița, fiind folosită la cădirile sau tămâierile prevăzute de tipic în rânduielile sfințelor slujbe¹⁵⁵. Cel mai adesea se întâlnește sub forma unui vas mic de metal, artistic lucrat, care se atârână de trei lănțișoare și în care se arde tămâie în scop de împrăștiere a mirosului ei bun. Sub această formă apare și la evreii Vechiului Testament și o amintește și Apocalipsa (8, 3). Cădelnița închipuie visteria în care magii au adus daruri pruncului Iisus, precum mai simbolizează și vasul în care mironosițele au purtat mirul pentru a unge trupul Domnului Iisus la mormânt.

Cădelnița înseamnă firea omenească, focul simbolizează dumnezeirea lui Iisus, iar fumul închipuie mirosul cel bun al Duhului Sfânt. Fumul ce se înalță din cădelniță mai înseamnă ridicarea rugăciunii credincioșilor către Dumnezeu „*să se îndrepteze rugăciunea mea, ca tămâia înaintea Ta...*”. Forma ei de turnuleț ne aduce aminte de frumusețea casei de fericire în împărăția cerului. Ornamentele de pe cădelniță, cu figuri de frunze, plante, de animale etc, înseamnă că întreaga natură înalță deodată cu noi rugăciuni de adorare către Cel Prea Înalt și că rugăciunea curată este bine primită înaintea lui Dumnezeu¹⁵⁶.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea cădelniței, anume de recipient de metal legat cu lănțișoare folosit la cădirile

¹⁵³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 46.

¹⁵⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹⁵⁵ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 497.

¹⁵⁶ Pr. Victor Aga, „, p. 48.

sau t m ierile prevăzute de tipic în r nduierile sfintelor slujbe¹⁵⁷: semnul TĂMÂIE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în faţa corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor orientate către partea dreaptă a corpului  i fața palmei orientată în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, are aceeași așezare ca  i mâna stângă, având însă palma în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor orientate în sus şi cu dosul palmei așezat în podul palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de ridicare până în dreptul feței, completată de deschiderea degetelor) este completat semantic cu determinantul verbal C DIRE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul șoldului, având palma în configurația dactilemei T; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare de balansare din umăr, către înainte, care poate fi repetată de două sau de trei ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „c delni  ”.

CĂLĂTORI

Este un termen prin care este indicată în special menirea oamenilor, de vremelnici  i străini în această lume. Suntem creați pentru Dumnezeu şi orice lucru care intervine între noi şi Dumnezeu, fie temporal, fie spa ial, nu poate decât să ne întristeze. Spațiul dintre naștere și moarte şi este acordat fiecăruia dintre noi pentru a- i declara dragostea sa, care se îndreaptă fie spre Dumnezeu, fie spre diavol.  n cadrul acestui spațiu suferim pentru că nu îl putem vedea pe Dumnezeu fața către fața. De aceea așteptăm, în virtutea credinței, nădejdei  i dragostei noastre,  nt lnirea cu Dumnezeu de după moarte,  nt lnire  i găsire din care nimeni nu ne va mai putea tulbura¹⁵⁸.

Toate lucrurile trecătoare ale acestei vie i, lucruri care trebuie dep  ite  i transfigurate prin har, sunt obstacole în calea trăirii depline  i perfecte în dragostea lui Dumnezeu.  n așteptarea acelei  nt lniri, suntem călători într-un trup care nu este neapărat al nostru, c t este responsabilitatea noastră. Prochimenul, glas 6, de la Apostolul indică cel mai bine acest lucru, at t prin semnificația cuvintelor, c t şi prin slujba căreia este dedicat: „*Fericită este calea în care mergi astăzi suflete, că s-a gătit  ie loc de odihnă*”¹⁵⁹. Apostolul acesta este citit la înmormântare, moment în care omul este la sfârșitul căii sale  i  ncet nd a mai fi călător, devine cetăţean al Cet  ii celei fericite, a Ierusalimului celui de sus, în care str luce te pururea slava lui Dumnezeu. Este un aspect de durere al slujbei prin care se încearcă mângâierea sufletească a celor care se despart temporar de cel adormit. Dar dincolo de acest aspect de durere, sunt alte două aspecte importante care sunt transmise:  n primul r nd, faptul că tot ceea ce avem este un bagaj de călător, care ne va fi luat, iar în al doilea r nd, faptul că judecata  i așteaptă pe to i oamenii şi va fi dreaptă  i definitivă, făcută de Judecătorul cel drept. Cuvintele de la finalul Apostolului indică cel mai bine care trebuie să fie atitudinea creștină de la înmormântare: „*Fericit este cel pe care l-ai ales şi l-ai primit, Doamne*”. C t sunt de trecătoare toate pentru cel care este în lume vedem din Sedealna, glas 6: „*Cu adevărat de ert ciune sunt toate  i viața aceasta este umbră  i vis: ca în de ert se tulbură tot p m nteanul,*

¹⁵⁷ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹⁵⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 49.

¹⁵⁹ *Panihida*, p. 40.

precum a zis Scriptura: când dobândim lumea, atunci în groapă ne sălășluim, unde împreună sunt împărații și săracii”. Iar toți cei care au trăit în credința și dragostea pentru Dumnezeu, permanent au mărturisit că ei „*sunt străini și călători pe pământ*” (Evrei 11, 13).

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de a face un drum spre un loc mai îndepărtat, a fi pe drum¹⁶⁰: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată la nivelul umărului, având palma în configurația dactilemei I; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare segmentată către înainte, punctată de opriri ale vectorului direcțional. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*călători*”.

CĂLCA (PĂȘI)

Cu sens figurativ, Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a indica modul în care păcătosul încalcă Legea lui Dumnezeu, atrăgându-și pedeapsa și mânia Acestuia, în vreme ce drept credinciosul împlinește Legea lui Dumnezeu, primind binecuvântare pentru acest lucru¹⁶¹. Cel drept va fi lăudat și binecuvântat de către Dumnezeu dacă va putea exprima, împreună cu Iov, „*niciodată nu am călcat poruncile Celui Sfânt*” (Iov 6, 10). Un om care va întoarce însă pe cel rău de la căile sale, va primi binecuvântare și își va mântui sufletul: „*cine întoarce un păcătos de la rătăcirea căii lui, va mântui un om de la moarte*” (Iacov 5, 20). Atunci când un om știe că din mila lui Dumnezeu, a împlinit poruncile divine, poate să le ceară celorlalți, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel: „*De aceea vă rog să călcați pe urmele mele*” (I Corinteni 4, 16).

Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea pe care o fac picioarele în timpul mersului¹⁶²: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul șoldurilor, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor orientate către înainte și fața palmei îndreptată în jos; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare ciclică amplă, simultană și alternativă, către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*călca*”.

CĂLCA (STRIVI)

¹⁶⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹⁶¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 52.

¹⁶² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea pe care o fac mâinile atunci când strivesc ceva: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul șoldurilor, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu palmele lipite, mâna dreaptă fiind așezată peste mâna stângă; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare de răsucire în plan orizontal, paralel cu solul, simultană și alternativă, imitând strivirea unui obiect. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „călca”.

CĂLDĂRUȘĂ

Este un vas mic de aramă ori de argint, cu toarte sau mâner, în care se pune apă sfințită cu care preotul „botează” (stropește) casele credincioșilor, la Bobotează. Asemenea vase, de diverse forma și mărimi, se folosesc în general la sfințirea apei mari de la Bobotează. Ele simbolizează apa Iordanului, sfințită prin botezul Mântuitorului¹⁶³.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea căldărușei, anume de recipient de metal prevăzut cu toartă, folosit la sfințirea și transportarea agheasmei, așa cum sunt ele prevăzute de tipic în rânduielile sfintelor slujbe¹⁶⁴: VAS ROTUND (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, cu vârful degetelor arătătoare orientate în jos; din această poziție inițială, ambele mâini descriu în plan orizontal o mișcare semicirculară, simultană și sincronă, delimitând în spațiu forma rotundă a vasului de metal), cu TOARTĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei A, cu dosul palmei orientat către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de înălțare în plan vertical, sugerând ridicarea căldărușei, de toartă). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „căldărușă”.

CĂLUGĂR

¹⁶³ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 503.

¹⁶⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Orice realitate a Bisericii este o realitate care nu poate fi surprinsă decât foarte greu în cuvinte și aceasta deoarece orice cuvânt, ca instrument al rațiunii și ființei umane, nu poate exprima și caracteriza decât o parte a unui lucru care nu este decât în parte uman. Un om care analizează societatea în mod obiectiv ar spune că un călugăr este o persoană care depune trei făgăduințe: sărăcie, castitate, ascultare, intrând apoi, pâna la moarte, într-un așezământ monahal. Dar o asemenea caracterizare ar scăpa din vedere esențialul: călugărul este ființa mistuită, arzând de dragostea lui Dumnezeu, care simte că toate lucrurile îi fură din timpul care trebuie închinat acestei dragoste¹⁶⁵. Călugărul nu este omul care fuge din lume urând lumea, ci iese din lume tocmai pentru a o purta într-o rugăciune cât mai înaltă. Călugărul renunță la bogăție, încercând să Îl imite în viața sa cât de mult pe Iisus Hristos, despre care Sfintele Evanghelii relatează că a flămânzit. Călugărul face ascultare, deoarece această supunere a voinței sale este aceea care lucrează smerenia, virtute opusă primului păcat din ordinea creată, adică mândriei lui Lucifer. Călugărul depune votul castității, nu pentru că urăște familia, ci pentru că simte că ispita desfrâului trebuie depășită în acest chip. Călugărul este persoana care încearcă să se depășească pe sine, cu harul lui Dumnezeu. Atunci când Mântuitorul Iisus Hristos este întrebat care sunt poruncile care duc la viața veșnică, El a sintetizat două porunci: să Îl iubim pe Dumnezeu din toată puterea noastră și să ne iubim aproapele ca pe noi înșine. Alături de poruncile fundamentale, El a mai formulat însă o serie de sfaturi evanghelice, a căror împlinire a dus la apariția instituției monahale. Actele exterioare care însoțesc aceste ființe îndrăgostite de Dumnezeu sunt acte care fac trimitere directă la grădina Paradisului, loc în care animalele ascultau de cuvintele oamenilor¹⁶⁶. Vedem astfel în Viețile Sfinților un Sfânt Antonie aducând la ascultare șerpi și monștri, un Ieronim cu trupul uscat de post alături de un leu înfricoșător, un Sfânt Ioan Colov udând un lemn uscat, un Sfânt Macarie care vorbește cu un craniu. Călugării sunt cei care au supus lumea pentru că și-au supus trupul și sufletul. Trăsătura caracteristică a călugărilor va fi însă permanenta smerenie: un guvernator al Egiptului s-a dus într-o zi în deșertul Sketis ca să-l vadă pe avva Moise, fost tâlhar, devenit unul dintre cei mai faimoși pustnici. Apropiindu-se de acel loc s-a întâlnit pe drum cu un bătrân căruia i-a cerut să îi indice unde se găsea chilia acelui monah. „*Ce vreți de la el, este un nebun și un eretic*”, a spus acel bătrân. Guvernatorul și-a urmat însă calea și ajungând la biserică a aflat că bătrânul pe care îl întâlneau nu era altul decât avva Moise¹⁶⁷.

Execuția semnului redă în plan vizual barba, ca și caracteristică specifică a călugărilor: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu dosul palmei orientat către înaintea și vârful degetelor atingând bărbia; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre, completată de tranziția către configurația dactilemei P. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*călugăr*”.

CĂLUGĂRIȚĂ

¹⁶⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 54.

¹⁶⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 29.

¹⁶⁷ *Pateric*, p. 151.

Este de remarcat faptul că Biserica Ortodoxă a considerat permanent că șansele de mântuire și sfințire sunt oferite de Dumnezeu în mod egal, atât femeilor, cât și bărbaților. Așa se face că în Pateric - una din cele mai importante cărți ce relatează despre călugări - găsim consemnate cuvinte și fapte minunate, săvârșite de către călugărițe. Întâlnim astfel o călugăriță pe nume Sara, despre care se relatează că „*deasupra răului a petrecut, lucrând șazeci de ani și nu s-a aplecat să-l vadă*”¹⁶⁸. De asemenea, se relatează că „*altădată au venit la ea doi pustnici mari. Și când mergeau, ziceau între ei: să smerim pe bătrâna aceasta. Și i-au zis: vezi să nu se înalțe cugetul tău și să zici: iată pustnicii vin la mine care sunt femeie. Le-a zis lor maica Sara: adevărat, cu firea sunt femeie, dar nu și cu mintea*”. Iată că Dumnezeu știe să dăruiască smerenie și înțelepciune și să le facă pe amândouă să locuiască în aceeași casă.

Execuția semnului redă în plan vizual acoperământul capului, ca și caracteristică specifică a călugărițelor: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată peste cap, având palma în configurația dactilemei V în dreptul tâmplei stângi, cu vârful degetelor orientate în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare ce urmărește linia capului, în sensul acelor de ceasornic, pe sub bărbie, care se termină în dreptul urechii stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*călugăriță*”.

CĂTRE

Execuția semnului reproduce în plan vizual ideea de deplasare spre un plan exterior persoanei care face semnul, accentuând exprimarea unui spațiu situat în afara spațiului de formare a semnelor¹⁶⁹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu menținerea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, peste palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*către*”.

CĂUTA

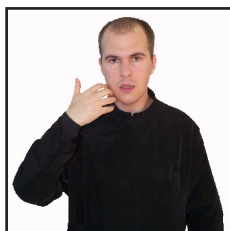
¹⁶⁸ *Ibidem*, p. 241.

¹⁶⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a încerca să găsească pe cineva sau ceva, de a umbla după ceva¹⁷⁰: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei U, cu vârful degetelor îndreptate una către cealaltă; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă circulară către înainte, simultană și alternativă, care poate fi repetată de câteva ori pentru a sugera căutări asidue. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*căuta*”.

CÂND

Execuția semnului redă în plan vizual precizarea unor nuanțe de timp¹⁷¹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite, și atingând cu dosul palmei obrazul drept; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de înălțare către nivelul urechii, care poate fi repetată de mai multe ori, pentru a accentua nota interogativă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*când*”.

CÂNTA

În Vechiul Testament, cântarea însoțea actul de aducerea de jertfa și actul de rugăciune închinat lui Dumnezeu. Încă din Leviticul se menționează faptul că au fost rânduiți cântăreți din psaltiri care să îi aducă laudă lui Dumnezeu: „Spune fiilor lui Israel, în luna a șaptea, ziua întâi a lunii să vă fie zi de odihnă, sărbătoarea trâmbițelor și adunare sfântă să faceți” (Leviticul 23, 24). Cel mai bine ilustrează acest lucru psalmii, în care se afirmă: „*Cântați psalmi și bateți din timpane, cântați dulce din psaltire și din alăută! Sunați din trâmbiță, la lună nouă, în ziua cea binevestită a sărbătorii noastre*” (Psalmii 80, 2-3). Cântarea însoțește actul de laudă a lui Dumnezeu, așezând cuvintele rugăciunii în sunete: „*Și deodată s-a văzut, împreună cu îngerul, mulțime de oaste cerească lăudând pe Dumnezeu și zicând: Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace,*

¹⁷⁰ *Ibidem.*

¹⁷¹ *Ibidem.*

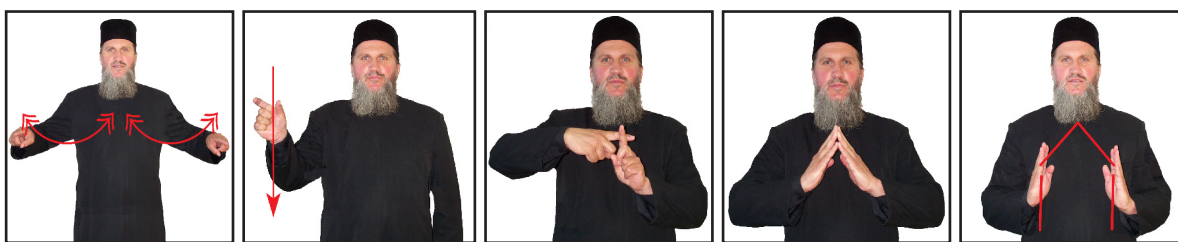
între oameni bunăvoire” (Luca 2, 13-14). Această cântare a îngerilor este repetată de oamenii care sunt în biserică și îi aduc laudă și slavă lui Dumnezeu¹⁷².

Cântările bisericești întrebuințate în cult sunt de două feluri: cântări de origine biblică, al căror text îl găsim în cărțile Sfintei Scripturi, a Vechiului Testament; cântări de origine nescripturistică sau imne liturgice, care prezintă forme ale poeziei imnografice scrisă de diferiți poeți bisericești (imnografi și melozi). Psalmii biblici sunt moșteniți din cultul iudaic, fiind între cele mai vechi cântări folosite în cult. Cei mai importanți psalmi erau aceia mesianici, cu alte cuvinte aceia care profeteau Întruparea Mântuitorului. Cântarea psalmilor se făcea în vechime în două moduri: cântarea responsorică, folosită în biserică până în secolul IV; cântărețul dădea tonul și conducea cântarea, iar credincioșii îl acompaniau prin anumite refrene sau răspunsuri scurte; psalmodierea sau cântarea antifonică (alternativă) constă în executarea întregului psalm de către toți credincioșii din biserică, împărțiți în două grupe sau coruri, care cântau alternativ versetele psalmilor. Apoi, la final se uneau și cântau în comun finalul, care putea să fie ori un verset din finalul psalmului, ori o formulă doxologică.

Cântările de origine nescripturistică sau imnele creștine au fost alcătuite la început pe baza celor biblice și după modelul lor, ca de exemplu doxologia mică (*Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh*) și doxologia mare în forma ei mai dezvoltată (*Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu ...*)¹⁷³.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de emitere, cu vocea sau cu un instrument, a unui șir de sunete muzicale care se rânduiesc într-o melodie sau acord¹⁷⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, de o parte și de cealaltă a corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu vârful degetelor arătătoare îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de pendulare între exterior / lateral și interior, care poate fi repetată de câteva ori, pentru a accentua lungimea perioadei de timp pe care se întinde acțiunea. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „cânta”.

CÂNTĂREȚ BISERICESC

Termenul denumește o treaptă a clerului inferior rânduit prin hirotésie, ca treaptă ajutătoare a preoției¹⁷⁵. Apare printre slujitorii bisericii mai târziu decât anagnostul, ale cărui atribuții le va lua, fiind un timp chiar o dedublare a lui. În Orient, prin secolele IV-V, erau folosite și femeile pentru slujba de cântăreț și de lector. Până prin secolele VII-VIII, toți credincioșii care participau la Sfânta Liturghie cântau în biserică (cântau imne liturgice și dădeau răspunsuri la ectenii). Inițial, funcția de cântăreț a fost creată cu scopul instruirii credincioșilor și al îndrumării lor în timpul cântării în biserică, mai ales din secolul al IV-lea, când începe cântarea antifonică. Acest rol devine și mai

¹⁷² Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 56.

¹⁷³ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 159-160.

¹⁷⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹⁷⁵ Ioan M Stoian, *op.cit.*, p. 60.

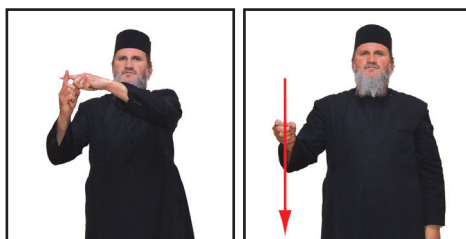
important prin secolul al VIII-lea, în faza psaltichiei (cântarea pe 8 glasuri, sistematizată de Sfântul Ioan Damaschinul); această cântare nu putea fi executată corect decât de cântăreți de profesie¹⁷⁶.

Cântăreții bisericești de azi au, în afară de cântarea la strană, multiple sarcini, pe care, Biserica primelor veacuri, le îndeplineau persoane special angajate (dovadă sunt diferitele denumiri ce însă i se mai atribuie în vechile cărți bisericești: eclesiarh, canonarh, candilapt). În bisericile de sat, toate activitățile mărunte în legătură cu cerințele cultului (întreținerea curățeniei în biserică, aprinderea candelilor și lumânărilor, aducerea celor necesare pentru slujbă, tragerea clopotelor, toaca ș.a.) sunt îndeplinite azi de cântăreț, numit și paracliser și palamar, crâsnic sau făt (în Bucovina și Ardeal); cântărețul se mai numește și Țârcovnic.

În „*Povățuirile*” de la sfârșitul Liturghierului¹⁷⁷, cântărețul e numit și eclesiarh. În sensul vechi al acestui cuvânt, eclesiarhul este călugărul hirotomit, slujitor în mănăstiri și episcopii, care era ajutat de paraclisier (paraclisier). Sarcina eclesiarhului era să supravegheze executarea tipicului (adică a rânduielilor bisericești tradiționale), ca și azi la catedrale și la mănăstirile mai mari; de asemenea, în unele cărți se mai păstrează vechi apelative: canonarh (cei care cântau canoanele și imnele), candilapt (aprinzătorul de candelile), sarcini care sunt toate îndeplinite azi de cântăreț.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să indice locul și funcționalitatea cântărețului bisericesc în rândul personalului care deservește un spațiu de cult, prin succesiunea semnelor: CÂNȚA (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, de o parte și de cealaltă a corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu vârful degetelor arătătoare îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de pendulare între exterior/lateral și interior, care poate fi repetată de câteva ori, pentru a accentua lungimea perioadei de timp pe care se întinde acțiunea); PERSOANĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul umărului drept, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul șoldului); BISERICĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul capului și au palmele în configurația dactilemei B; din această poziție inițială, mâinile delimitează în plan vertical, de sus în jos, mai întâi cele două axe perpendiculare ale Sfintei Cruci care împodobește acoperișul bisericii, pantele oblice ale acestuia, precum și zidurile verticale). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*cântă biserică*”.

CÂRJĂ

Este un baston înalt, cât un stat de om, din lemn ori, mai des, din metal, împodobit cu plăcuțe de aur, fildeș sau argint; el se termină la capătul de sus cu doi șerpi afrontați, peste care se suprapune un glob, surmontat de o mică cruce. Pe mânerul toiagului se înfășoară de obicei o

¹⁷⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 57.

¹⁷⁷ v. *Liturghier*, p. 425.

maramă cusută cu fir, pentru podoabă și pentru a fi mai lesne de purtat. Arhieriei primesc cărja ori de câte ori intră în biserică și slujesc, iar când asistă numai la serviciul divin, ei rămân cu cărja pastorală obișnuită (mai simplă), pe care o poartă și în afară de biserică. La înmânarea cărjei, diaconul rostește cuvintele din Psalmii 109, 2: „*Toiagul puterii tale ți-l va trimite Domnul din Sion...*”.

Cârja simbolizează puterea de a păstori Biserica și autoritatea pastorală a arhierelui¹⁷⁸, de a paște turma cuvântătoare încredințată lui, după modelul lui Moise și Aaron care purtau toiage, semne văzute ale autorității și puterii lor de a conduce pe poporul evreu (Ieșirea 7, 20; 8, 16-17). Cei doi șerpi de la capătul de sus al cărjei simbolizează înțelepciunea pastorală a arhierelui (Matei 10, 16), iar globulețul cu cruce dintre capetele șerpilor simbolizează globul pământesc și ne arată cum Hristos a sfârșit prin Cruce capetele nevăzuților balauri (diavolul a ispitit pe primii oameni luând chip de șarpe). De aceea, cărja, în întregimea ei, simbolizează și Crucea lui Hristos, în numele Căruia păstorește arhierelul, iar după unii ea amintește și trestia cu care a fost pus buretele de la Patimi (Matei 27, 48) și condeiul de trestie cu care Domnul a scris mântuirea neamului omenesc¹⁷⁹.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului pe care îl denumește, prin succesiunea semnelor: CRUCE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, având palmele în configurația dactilemei D, cu degetele arătătoare încrucișate perpendicular, în plan vertical, deasupra umărului drept – poziție ce redă iconic forma simbolică a celor două axe ale Sfintei Cruci); TOIAG (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în plan lateral, având palma în configurația dactilemei S, ridicată în fața corpului, în plan lateral, la nivelul umărului drept; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în linie dreaptă, până la nivelul șoldului, sugerând axul unui toiag sau baston mai înalt). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*cârjă arhierelul*”.

CEATĂ

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a indica împărțirea unui grup numeros de oameni sau îngeri în grupe sau părți mai mici. Atunci când este vorba despre oameni, versetul care ilustrează cel mai bine această împărțire este acela care vorbește despre Zaharia, tatăl Sfântului Ioan Botezătorul: „*era un preot numit Zaharia, din ceata lui Abia*” (Luca 1, 5). În cadrul legii ceremoniale pe care Moise o transmite evreilor, se face o împărțire a preoților în cete preoțești, rânduinându-se fiecărei cete un anumit timp în care să slujească. Termenul mai apare de câteva ori în Sfânta Scriptură, având însă mai mult o nuanță peiorativă: „*Și a grăit lui Core și tuturor părtașilor lui (cetei lui)*” (Numerii 16, 5). Sfinții Părinți au preluat acest termen pentru cele nouă cete îngerești, care stau în preajma lui Dumnezeu. Astfel, Sfântul Dionisie Areopagitul vorbește

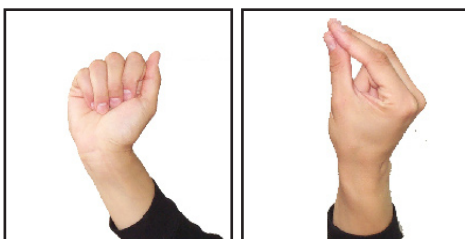
¹⁷⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 63.

¹⁷⁹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 536-537.

despre cele nouă cete îngeresti, indicând că acestea sunt: Scaunele, Heruvimii, Serafimii, Domniile, Stăpâniile, Puterile, Începătoriile, Arhanghelii și Îngerii.

Execuția semnului redă în plan vizual un grup neorganizat de oameni, adunați de obicei în vederea unui scop comun¹⁸⁰: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața palmei orientată în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu degetele ușor răsfirate orientate în jos, deasupra palmei stângii; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, deasupra palmei stângi, pentru a sugera iconic un grup delimitat clar în spațiu. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „grup”.

CEL VECHI DE ZILE

Pronunția primei litere din alfabetul grecesc, împreună cu omega, ultima literă a aceluiaș alfabet, formează expresia pe care Sfântul Evanghelist Ioan o aude în descoperirea ce i se face¹⁸¹. Domnul Dumnezeu zice: „*Eu sunt alfa și omega, Cel ce este, Cel ce era și Cel ce vine, Atotțiitorul*” (Apocalipsa 1, 8); adică Cel veșnic, fiindcă El nu are început și sfârșit ca noi oamenii¹⁸².

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual ideea de început și sfârșit, prin dactilarea primei și ultimei litere din alfabetul grec: ALFA (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei A, ridicată deasupra umărului drept) și OMEGA (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei P, cu vârful degetelor orientate în sus, ridicată deasupra umărului drept). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*alfa și omega*”.

CER

¹⁸⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹⁸¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 64.

¹⁸² Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 26.

Este unul dintre termenii rostiți la Creație, unde se arată că a fost făcut întâi cerul și apoi pământul, ca partea de deasupra a acestuia. „*La început, Dumnezeu a făcut cerul și pământul*” (Facerea 1, 1). Cerul și pământul alcătuiesc universul, cosmosul; termenul este folosit în multe sensuri: cerul material este spațiul în care apare și există pământul, și în care, deasupra văzduhului, pe bolta cerească, există astrele cerești, planetele, soarele cu sistemul său și stelele cu toate galaxiile. Cerul simbolizează Tronul lui Dumnezeu (Isaia 66, 1; Matei 5, 34) „*Cerul e scaun și pământul așternut picioarelor lui*”. Culoarea azurie ca safirul și ca cristalul a bolții cerești (Ieșirea 24, 10) înseamnă curăția și sfințenia, ce domnesc în cer. Trei ceruri închipuie pe Dumnezeu, cu îngerii și cu sfinții și sunt simbolul Treimii (II Corinteni 12, 2). Șapte ceruri, după cele șapte planete cunoscute în vechime, înseamnă cele șapte daruri ale Duhului Sfânt. În biserici, cerul este închipuit prin cupole și prin boltiturile colorate azuriu și presărate cu stele. Cerul și pământul sunt înfățișate cu două cercuri puse una deasupra celeilalte. În vechea artă creștină, cerul este simbolizat prin monogramul și crucea lui Hristos, prin mâna lui Dumnezeu și prin emblemele evangheliștilor. Mai târziu este închipuit ca o mare cristalină, conform cuvintelor de la Iezechiel 1, 22. În unele icoane cerul e închipuit ca un moșneag bărbos, căruia vântul i-a ridicat mantia peste cap. Se mai simbolizează printr-un voal, palmier, un arbore înflorit, soare, biserică, ușa bisericii, pășune înflorită, printr-o ceată de sfinți, de îngeri¹⁸³ etc.

Execuția semnului redă în plan vizual bolta cerească: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul capului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos, ridicate deasupra capului; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, arcuită către lateral, care poate fi repetată de câteva ori, pentru a sugera arcuirea specifică a boltei cerești. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „cer”.

CERCETA

Este un verb care exprimă din punct de vedere uman o acțiune de căutare meticuloasă, iar din punct de vedere divin, o acțiune prin care Dumnezeu Își manifestă prezența. Atunci când vorbim despre manifestarea prezenței lui Dumnezeu, o întâlnim în minunile pe care Dumnezeu le săvârșește: „*Când a cercetat Dumnezeu pe Ana, ea a rămas însărcinată*” (I Samuel 2, 21). Dumnezeu îl cercetează pe om, oferindu-i ajutorul și suportul Său în funcție de rugăciunea omului sau de planul divin. Ana primește de la Dumnezeu un copil atunci când din punct de vedere uman acest lucru nu mai era posibil. Aceasta înseamnă că Dumnezeu l-a cercetat pe robul Său, pe cel care are credință și dragoste față de El. Tot ca o manifestare Atotputerniciei lui Dumnezeu trebuie consemnată modalitatea prin care Acesta poate să afle gândurile și dorințele adevărate ale inimilor oamenilor, dincolo de cuvintele pe care acestia le folosesc pentru a se ascunde: „*căci Dumnezeu cercetează toate inimile și pătrunde toate închipuirile și toate gândurile*” (I Regi 28, 9).

Dorința de a ne mântui, de a ne afla în veșnicie în preajma lui Dumnezeu în Rai, îl animă pe fiecare dintre noi. Dar calea care duce către Rai a fost numită de către Însuși Hristos a fi „*strâmtă*”, lucru care indică faptul că este dificil să te menții pe ea, atât din punct de vedere al voinței, cât

¹⁸³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 29.

și din punct de vedere al cunoașterii direcției. Iar aici intervine Scriptura, care spune: „*Cercetați Scripturile că în ele aveți viață veșnică*” (Ioan 5, 39). Pentru a te afla pe calea spre mântuire, ai nevoie de un Îndrumător bun, care să te poarte spre Rai prin Sfintele Taine și prin Sfânta Biserică. Pe calea către Rai pot interveni duhurile necurate ale diavolilor, de aceea Sfinții ne avertizează permanent asupra faptului că trebuie să ne îngrijim să aflăm permanent care este persoana ce se află în spatele cuvintelor și faptelor ce le primim: „*cercetați duhurile, dacă sunt de la Dumnezeu*” (I Ioan 4, 1). Darul sau harisma discernământului, așa cum a fost el numit mai târziu, este unul dintre cele mai de preț daruri ale vieții duhovnicești.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a încerca să găsească pe cineva sau ceva, de a umbla după ceva¹⁸⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei U sau F, cu vârfurile degetelor îndreptate una către cealaltă; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă circulară către înainte, simultană și alternativă, care poate fi repetată de câteva ori pentru a sugera căutări asidue. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cerceta*”.

CERE

Este acțiunea prin care o persoană solicită un lucru, fie de la o altă persoană, fie de la Însuși Dumnezeu. Sfânta Scriptură accentuează permanent faptul că atunci când cerem un lucru, trebuie mai întâi să îl rugăm pe Dumnezeu să ne lumineze mintea, să înțelegem dacă acel lucru ne este de folos pentru mântuire sau nu: „*Tatăl vostru știe de ce aveți trebuință, mai înainte ca să-I cereți voi*” (Matei 6, 8). Iar dacă avem nevoie într-adevăr de un lucru, să îl cerem întâi de la Dumnezeu, Care dăruiește viață tuturor, iar în al doilea rând să îl cerem de la oamenii cărora le sunt încredințate lucrurile.

Cele mai importante lucruri pe care trebuie să le cerem sunt virtuțile. Aceasta deoarece virtuțile vor merge împreună cu noi în viața veșnică, după ce ne vor ghida prin această viață: „*Dacă vreunui dintre voi îi lipsește înțelepciunea, să o ceară de la Dumnezeu*” (Iacob 1, 5). Atunci când suntem în situația de a oferi, trebuie să știm că vom fi judecați în funcție de ce oferim și cât oferim. Este demn de remarcat faptul că porunca aceasta o găsim menționată încă din Vechiul Testament ca adresându-se nu numai celor care erau evrei, dar cuprinzându-i și pe străini: „*dă străinului aceuia tot ce îți va cere*” (I Regi 8, 43). Iar în Noul Testament, Mântuitorul merge și mai departe și recomandă evreilor să nu se ascundă de cei care năzuiesc la ajutorul lor, „*ci celui ce îți cere, dă-i*” (Luca 6, 30), pentru a fi în asemenea Tatălui ceresc.

Cererile sunt adeseori asociate rugăciunilor¹⁸⁵. Găsim astfel menționate în Liturghier faptul că în cadrul Sfintei Liturghii pot fi inserate în cadrul ecteniilor cereri speciale, fie pentru oamenii care sunt în mari ispite, fie pentru cazurile în care societatea însăși este amenințată. Liturghierul prevede că mai întâi în cadrul Sfintei Proscomidii preotul să scoată o miridă pe care să o asocieze

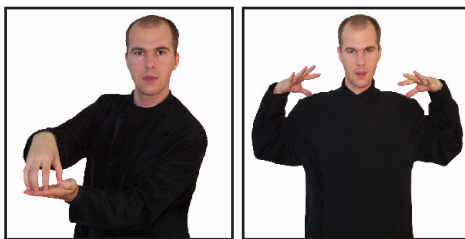
¹⁸⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹⁸⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 67.

acelei cereri, urmând apoi ca în cadrul ecteniilor să fie inserate acele cereri, fie pentru cei bolnavi, pentru cei care sunt în închisori, pentru cei care doresc să câștige cele necesare vieții. Cererea în cadrul rugăciunii adresate lui Dumnezeu este binecuvântată, pentru că se desfășoară după porunca lui Dumnezeu: „*cereți orice veți vrea și vi se va da*” (Ioan 15, 7). Responsabilitatea celor primite o va purta însă permanent omul asupra sa, urmând să dea mărturie lui Dumnezeu pentru toate cele primite.

Execuția semnului descrie în plan vizual acțiunea de a te adresa cuiva pentru a obține ceva, pentru a-l convinge să-ți îndeplinească o dorință¹⁸⁶: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și vârful degetelor îndreptate oblic către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite, îndreptate către palma stângă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre asupra mâinii stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cere*”.

CETELE ÎNGEREȘTI

Referindu-se la numărul îngerilor, Sfânta Scriptură folosește diferite numiri spre a arăta mulțimea lor, dar nicăieri numărul lor nu este precizat; astfel de numiri sunt: „*legiuni*” sau „*legheoane*” (Matei 26, 53), „*tabără*” (Apocalipsa 20, 9), „*zeci de mii*” sau „*mii de mii*” (Daniel 7, 10; Apocalipsa 5, 11), „*mulțime de oaste*” (Luca 2, 13), „*oștirea lui Dumnezeu*” (Facerea 32, 1); toate aceste denumiri arată că numărul lor este foarte mare. Sfântul Ioan Gură de Aur vorbește de „*popoare infinite de puteri netrupești, ale căror mii nu le poate număra nimeni*”, iar Sfântul Clement Alexandrinul spune că îngerii sunt în număr infinit. Desigur, nu putem deduce numărul îngerilor nici din faptul că fiecare om are un înger păzitor, deoarece în paza unui înger pot fi mai mulți oameni deodată. Dar este de presupus că numărul lor a rămas același după căderea cetei celor răzvrătiți, căci n-avem dovezi că Dumnezeu a creat alți îngeri în locul acelor. De aceea, ei fiind spirite, nu se înmulțesc nici nu mor, numărul lor rămânând același.

Deși sunt ființe spirituale, nu toți îngerii sunt egali între ei. Datorită perfecțiunii lor în funcție de însușirile cu care au fost înzestrați de Dumnezeu atunci când au fost creați, ei sunt de mai multe categorii. După Sfânta Scriptură și după cele cuprinse în scrierea „*Despre ierarhia cerească*” a Sfântului Dionisie Areopagitul, îngerii se împart în nouă cete, grupați în trei triade, sau clase, în ordinea lor ierarhică: 1. Scaunele, Heruvimii, Serafimii; 2. Domniile, Stăpâniile, Puterile; 3. Începătoriile, Arhanghelii, Îngerii. În această ordine, cetele îngerești stau în jurul tronului ceresc, cei din prima triadă fiind pe cel mai înalt plan, care iau cunoștință în mod direct de voia și de mesajele divine, comunicându-le celorlalți din celelalte clase¹⁸⁷.

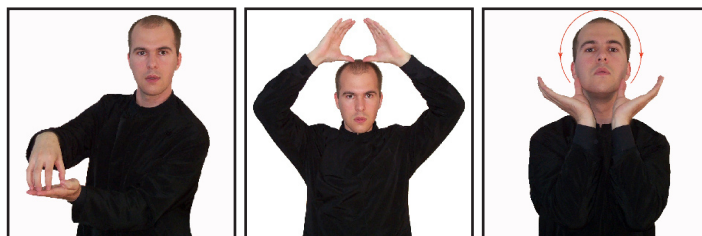
¹⁸⁶ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

¹⁸⁷ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *op.cit.*, p. 154. 155.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară cu corespondent etimologic: CEATĂ (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața palmei orientată în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu degetele ușor răsfirate orientate în jos, deasupra palmei stângii; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, deasupra palmei stângi, pentru a sugera iconic un grup delimitat clar în spațiu) și ÎNGER (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor răsfirate și cu podul palmelor îndreptat în jos, atingând cu vârful degetelor mari umerii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de fluturare a degetelor, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*cete îngeri*”.

CETELE SFINȚILOR

Învățătura Bisericii noastre este că acelor creștini - sau chiar unor persoane alese din Vechiul Testament - care în timpul vieții pământești s-au arătat pilde desăvârșite de viață religioasă și morală și care, după trecerea lor la cele veșnice, duc o viață fericită în cer, gustând o parte din fericirea pe care o vor primi deplin după Judecata Universală¹⁸⁸, li se cuvine o cinstire și o închinare relativă, manifestată în sărbătorile consacrate lor, în bisericile ridicate în cinstea lor, în preamărirea vieții și a faptelor lor, în sljbele rânduite de Biserică întru cinstirea și pomenirea lor, în venerarea moaștelor și icoanelor lor și în rugăciunile adresate lor spre a mijloci la Dumnezeu pentru noi. Aceștia împreună cu îngerii formează ceata sfinților, dintre care cea mai vrednică de cinstire este Sfânta Fecioară Maria, Maica Domnului, căreia Biserica îi dă un cult de preacinstire sau supravenerare¹⁸⁹.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară cu corespondent etimologic: CEATĂ (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața palmei orientată în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu degetele ușor răsfirate orientate în jos, deasupra palmei stângii; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, deasupra palmei stângi, pentru a sugera iconic un grup delimitat clar în spațiu) și SFÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*cete sfinți*”.

¹⁸⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 69.

¹⁸⁹ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *op.cit.*, p. 286.

CHEMA

Este un verb prin care Sfânta Scriptură indică încercarea realizării unei relații de comunicare și comuniune. Verbul este folosit uneori pentru a indica modul în care omul poate comunica cu Dumnezeu. Rugăciunea este o comunicare a omului cu Dumnezeu. Iar Scriptura subliniază timpul și modul în care această chemare are loc: „*Atunci au început oamenii să cheme Numele Domnului*” (Facerea 4, 26).

Teologii au preluat acest verset și au formulat următoarea definiție teologică: numele este locul ființei, chemarea ființei. Dumnezeu este Atotprezent. Dumnezeu nu trebuie să fie chemat în viața omului, dacă El s-ar retrage din viața omului, atunci omul ar merge în neființă, lucru pe care Dumnezeu în virtutea dragostei Sale, nu l-ar accepta niciodată.

Dumnezeu este permanent prezent în viața omului. Chemarea numelui lui Dumnezeu are semnificația faptului că omul ajunge la concluzia că nu își este suficient sieși, că are nevoie de Absolutul personal - Dumnezeu. Chemarea aceasta are sensul de rugăciune, act de comunicare prin care omul încearcă să se ridice de la cele trecătoare către cele veșnice.

Numele lui Dumnezeu era considerat în Vechiul Testament o mare taină, pentru că numele în sine este locul prezenței ființei divine¹⁹⁰. Numele lui Dumnezeu - Iahve, nu putea fi pronunțat decât în locuri speciale, de persoane speciale, oamenii de rând căzând sub încălcarea poruncii: „*Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert, că nu va lăsa Domnul nepedepsit pe cel ce ia în deșert numele Lui*” (Ieșirea 20, 7).

Credincioșii sunt chemați să devină mădulare în Trupul lui Hristos, în Biserică: „*prea iubii ai lui Dumnezeu... chemați să fiți sfinți*” (Romani 1, 1). Suntem chemați să devenim dumnezei după har, prin participare la Trupul lui Hristos: „*Credincios este Dumnezeu, Care v-a chemat la părtășia cu Fiul Său Iisus Hristos*” (I Corinteni 1, 9).

În sens nou-testamentar, este strigarea sau apelul tainic făcut de Dumnezeu, ca sufletele să vină la El, sau chemarea făcută oamenilor de către Hristos și de Apostolii și slujitorii Bisericii, prin cuvântul Evangheliei, ca să urmeze calea credinței și a mântuirii. Chemarea este uneori personală, ca cea a Apostolilor (Matei 4, 21) sau „*chemând Iisus la Sine pe cei doisprezece ucenici ai Săi, le-a dat puterea asupra duhurilor necurate*” (Matei 10, 1). Chemarea este și generală (Matei 11, 28): Dumnezeu, Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină (I Timotei 2, 4).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a spune, a striga, a comunica cuiva să vină aproape sau într-un anumit loc¹⁹¹: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în față, la nivelul abdomenului, în plan paralel cu solul, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei U, cu vârful degetelor îndreptat către înainte și podul palmelor orientat în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă, de apropiere de trup, prin îndoirea brațelor din cot, sugerând apropierea celor chemați. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*chema*”.

¹⁹⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 71.

¹⁹¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

CHIN

Este un termen care indică suferință profundă, de cele mai multe ori ca urmare a unor pacate, iar alteori ca ispită menită a evidenția credința și dragostea credincioșilor. Chinurile sunt de cele mai multe ori asociate cu pedepsele ce sunt primite în iad de către păcătoși: „*Și în iad, ridicându-și ochii, fiind în chinuri, el a văzut de departe pe Avraam și pe Lazăr în sânul lui*” (Luca 16, 23). Chinul evidențiază o serie de suferințe, atât fizice cât și psihice, care poartă amprenta libertății umane, care le susține și le promovează. Chinurile iadului sunt veșnice, lucru care este cel mai înfricoșător. Chinurile iadului atrag după sine modificarea în rău a personalității omului, care devine din ce în ce mai mult asemenea diavolilor care îl înconjoară. Chinurile iadului sunt hrănite de pofta și dorința păcătoșilor, care nu va mai găsi acolo nici o modalitate de împlinire¹⁹².

Învățătura Bisericii afirmă că deși calitatea și cantitatea pedepselor iadului nu sunt aceleași pentru totii păcătoșii, ele fiind în funcție de gradul de răutate a faptelor și intențiilor săvârșitorilor, pedepsele iadului sunt veșnice. Sfinții afirmă că la înviere păcătoșii primesc pedepse veșnice, spre a putea suferi astfel osânda păcatelor lor, ca să nu se mistuie niciodată, arzând în focul veșnic. Sfântul Chiril al Alexandriei este cel care a descris aceste chinuri: „*Dreptii dănțuiesc, păcătoșii sunt legați. Dreptii cântă, păcătoșii se tânguiesc... Dreptii au cântarea, păcătoșii prăpastia. Dreptii în sânurile lui Avraam, păcătoșii în torentele de foc ale lui Beliar. Dreptii în odihnă, păcătoșii în osândă. Dreptii se răcoresc, păcătoșii ard. Dreptii se veselesc, păcătoșii se usucă de întristare ...*”¹⁹³.

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de durere fizică în general, sau de încercare, suferință, pătimire¹⁹⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei L, cu vârfurile degetelor mari îndreptate către piept și cu vârfurile degetelor arătătoare îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă circulară către persoana care face semnul, simultană și alternativă, care poate fi repetată de câteva ori pentru a sugera o suferință prelungită. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*chin*”.

CHIP

¹⁹² Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 73.

¹⁹³ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *op.cit.*, p. 459.

¹⁹⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Este înfățișarea, felul, forma, modul sub care se prezintă o ființă umană. „S-a arătat în alt chip la doi dintre ucenici, care mergeau la o țarină” (Marcu 16, 12). În înțeles spiritual, metaforic, expresia, „*asemenea chipului omului*”, este folosită în texte unde citim despre creștini „*ca cei pe care Dumnezeu i-a cunoscut mai dinainte, mai dinainte i-a hotărât să fie asemenea chipului Fiului Său, ca să fie El, întâi născut între mulți frați*” (Romani 8, 29). Sfinții Părinți afirmă, plecând de la textul Sfintei Scripturi, faptul că omul a fost creat de către Dumnezeu „*după chipul Său*” (Facerea 1, 26). Omul este imaginea în care se reflectă ființa personală, liberă, a lui Dumnezeu (II Coloseni 3, 18). Antropologia creștină, învățătura despre crearea omului, are un caracter teologic, în sensul că depinde de învățătura despre Dumnezeu.

Chipul are în om, în raport cu Dumnezeu și cu celelalte creaturi, un caracter potențial, dinamic. În prima manifestare a voinței divine cu privire la om, Sfânta Scriptură consemnează faptul că Dumnezeu dorește să-i ofere omului atât chipul, cât și asemănarea Sa. După creare însă, se afirmă că Dumnezeu i-a dăruit omului chipul Său, acesta având libertatea de a merge de la chipul lui Dumnezeu la asemănarea cu Dumnezeu, dar și posibilitatea de a regresa. Chipul lui Dumnezeu reprezintă acele virtuți care ne deosebesc de restul creației supusă nouă, virtuți prin care căutăm să împlinim binele: rațiune, voință și sentiment.

Asemănarea cu Dumnezeu nu înseamnă identificarea cu Dumnezeu, ci urcarea în virtute pe cât este posibil din punct de vedere uman. Noțiunea de „*chip*” nu indică o stare definitivă a umanului, deoarece firea omenească este destinată asemănării, ca fruct al libertății. Omul avea posibilitatea de a câștiga asemănarea, după cum avea posibilitatea de pierdere a formei originare a chipului. Omul poate înainta spre Dumnezeu și spre asemănare sau poate regresa în funcție de persoana spre care își îndreaptă dragostea sa – către Dumnezeu sau spre diavol.

După căderea în păcat, chipul este desfigurat, dar nu este distrus. Omul păstrează întru el dorința de a săvârși binele și poate pune în mișcare puterile trupului său către această dorință. De aceea se consemnează și în cadrul slujbei de înmormântare: „*Chipul slavei Tale celei negrăite sunt, deși port rănila păcatului*”. Chipul lui Dumnezeu a fost desfigurat, dar nu a fost distrus. Iar mărturia cea mai elocventă în privința aceasta, alături de Iov, o avem în Schimbarea la Față a Domnului, când pe Tabor s-au arătat dreptii Vechiului Testament, care în virtutea profețiilor mesianice și a virtuților sădite de Dumnezeu în ei, au căutat săvârșirea binelui și unirea cu Dumnezeu.

Execuția semnului redă în plan vizual înfățișarea, felul, forma, modul sub care se prezintă fața unui om¹⁹⁵: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului, în planul lateral corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu vârful arătător îndreptat către tâmpla dreaptă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară completă, în sens invers acelor de ceasornic, urmând conturul capului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*chip*”.

CHIVOT

Termenul denumește un obiect prețios de cult creștin, de forma unei bisericuțe de metal prețios, așezat pe Sfânta Masă din altar, în care se păstrează, într-o cutiuță din metal prețios,

¹⁹⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Sfânta Împărtășanie pe tot anul, pentru împărtășirea grabnică a bolnavilor și a copiilor¹⁹⁶, precum și Sfântul Agneț pentru Liturghia Darurilor mai înainte sfințite, de la sfințirea până la folosirea lui. Chivotul ne aduce aminte de vasul (năstrapa de aur) cu mană, care se păstra în Chivotul Legii din Templul Vechiului Testament (Evrei 9, 4)¹⁹⁷.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să exprime forma și funcționalitatea obiectului bisericesc pe care îl determină: BISERICĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul capului și au palmele în configurația dactilemei B; din această poziție inițială, mâinile delimitează în plan vertical, de sus în jos, mai întâi cele două axe perpendiculare ale Sfintei Cruci care împodobește acoperișul bisericii, pantele oblice ale acestuia, precum și zidurile verticale) și MINIATURĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte și podul palmei orientat în sus). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*chivot*”.

CHIVOTUL LEGĂMÂNTULUI

Termenul denumește lada dreptunghiulară, păstrată în Cortul Mărturiei, în care evreii păstrau Tablele Legii, vasul cu mană și toiagul lui Aaron¹⁹⁸. Chivotul Legii era semnul văzut al alianței dintre Iahve și Israel, poporul Său. De aceea, Chivotul se numea și Arca alianței sau Arca Legământului sau Tabernacol; aici se păstrează Tablele Legii, toiagul lui Aaron și, după așezarea în Canaan, tot aici s-a pus și năstrapa (vasul) cu mană (hrană pentru pustie), în amintirea exodului și a grijii lui Dumnezeu față de poporul lui Israel. Chivotul avea forma unei cutii cu un capac frumos împodobit cu doi heruvimi (în basorelief) auriți (Ieșirea 25, 10-22), lucrată din lemn scump.

Cortul Mărturiei este primul lăcaș de închinare construit de evrei; era împărțit în Sfânta Sfintelor și Sfânta. În Sfânta Sfintelor nu intrau decât preoții; aici, pe o masă, se aflau obiectele sacre: sfeșnicul cu șapte brațe și Chivotul Legii. Cortul sfânt (al mărturiei sau legământului) era un sanctuar portativ care împreună cu Chivotul au însoțit poporul evreu în toate rătăcirile prin pustiu și în Canaan, până la construirea templului din Ierusalim. Principalul loc de cult era acolo unde se aflau acestea – Templul a fost construit de Solomon la Ierusalim, unde David așezase capitala regatului său. A fost cel mai frumos sanctuar închinat vreodată lui Iahve, fiind construit din lemn prețios, marmură și piatră, împodobite cu aur, fildeș, argint și nestemate. Aici, în Sfânta Sfintelor, a fost așezat și Chivotul Legii (secolul X î.Hr.). Templul a avut un destin dramatic: a fost distrus de babilonieni, sub Nabucodonosor (anul 586 î.Hr.), apoi reconstruit de evreii reveniți din exilul babilonian; mărit și înfrumusețat de Irod, în anul 18 î.Hr., templul a fost dărâmat de romani, în anul

¹⁹⁶ Ioan M Stoian, *op.cit.*, p. 59.

¹⁹⁷ Apud Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 497.

¹⁹⁸ Ioan M Stoian, *op.cit.*, p. 59.

70 d.Hr., o dată cu distrugerea Ierusalimului. O reminiscență din faimosul templu este azi „Zidul plângerii” din Ierusalim, la care vin în pelerinaj evreii din toată lumea.

Acesta este, totodată, termenul cu care Apostolul Pavel numește corabia lui Noe (Evrei 11, 7); iar în sens metaforic termenul denumește „Chivotul Așezământului” (Testamentului) care era o ladă dreptunghiulară și care se află în „Cortul mărturiei” (Evrei 9, 2-4); în Chivot erau vasul de aur cu mană, toiagul lui Aaron, care a odrăslit, și Tablele Legii. Deasupra Chivotului erau „Heruvimii slavei, care umbreau altarul împăcării” (Evrei 9, 2-5; Apocalipsa 11, 19) și care închipuiau prezența lui Dumnezeu în Cortul mărturiei și mai apoi în Templu. De aici a rămas și în cultul creștin numele de Chivot, dat cutiei dreptunghiulare, de argint, în formă de corabie și cu turla ca de bisericuță aflată permanent în Sfântul Altar, pe Sfânta Masă, în care Chivot se păstrează Sfânta Împărtășanie, pe tot anul, pentru împărtășit bolnavii. Vechiul Chivot al Mărturiei conținea vasul cu Mana cerească. Chivotul Noului Așezământ (Testament) cuprinde însăși „Pâinea care S-a pogorât din cer” (Ioan 6, 32-35, 48-51), adică Trupul și Sângele lui Hristos (Ioan 6, 53-56), care dă viață veșnică¹⁹⁹.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să exprime forma și funcționalitatea obiectului pe care îl determină, adică un obiect de lemn sau de metal, în formă de cub sau de paralelipiped, gol în interior, având pe capac doi îngeri sculptați, în care se păstrau Tablele Legii, vasul cu mană și toiagul lui Aaron, care era purtat pe umeri de către evrei în cursul deplasărilor sale până la stabilirea în Sfânta Sfintelor: CUTIE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârful degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de delimitare a pereților/laturilor cutiei, mai întâi în plan orizontal, apoi în plan vertical); ÎNGER (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor răsfirate și cu podul palmelor îndreptat în jos, atingând cu vârful degetelor mari umerii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de fluturare a degetelor, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori); PURTAT PE UMĂR (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umărului drept, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei A, cu pumnul mâinii drepte așezat înaintea celui stâng; mâinile imită poziția specifică de sprijinire pe umăr a axului unei pârghii, folosit la deplasarea unor obiecte mai grele, de către doi sau patru oameni). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „chivot Vechiul Testament”.

CINE

Execuția semnului redă în plan vizual pronumele interogativ care ține locul unui substantiv care denumește o persoană sau un animal, sau care introduce întrebările la care se așteaptă ca

¹⁹⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 74.

răspuns un nume de persoană, arătând identitatea unui individ²⁰⁰: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului, în plan lateral corpului, având palma în configurația dactilemei I; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de pendulare de la stânga la dreapta, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică interogativă și de verbalizarea mută a cuvântului „cine”.

CINSTIT

Este un termen care indică modul în care o persoană primește încuviințarea și acceptarea faptelor sale. Cinstea este acordată aceluia care își împlinește în mod corect datoriile, căutând să împlinească poruncile lui Dumnezeu. Despre această cinste vorbește Sfântul Apostol Pavel atunci când, adresându-se lui Timotei, îi spune: „*Preoții, care își țin bine dregătoria, să se învrednicească de îndoită cinste, mai ales cei care se ostenesc cu cuvântul și învățătura*” (I Timotei 5 , 17).

Datoriile pe care preoții le au față de Dumnezeu sunt extraordinar de mari, depășind cu mult posibilitățile oricărui om. Preotul nu poate decât să se roage lui Dumnezeu, ca Acesta să îl învăluie în harul Său, pentru a depăși ispitele și pentru a face cât mai mult bine. Sfântul Apostol Pavel precizează care sunt cele două aspecte ale vieții pastorale: activitatea liturgică, prin care trebuie să îi ofere lui Dumnezeu rugăciunile sale și ale credincioșilor și activitatea misionară, prin care trebuie să propovăduim cuvântul lui Dumnezeu.

În calitate de slujitori ai lui Dumnezeu, preoții sunt demni de cinste. Cel dintâi care face acest lucru este Dumnezeu, Care îi cinstește pe cei care îl iubesc, așezându-i în locul cinstit de slujitori ai lui Dumnezeu. Iar credincioșii, alături de preoții care Îl laudă și iubesc pe Dumnezeu prin sfintele slujbe, trebuie să aducă îndoită cinste acelor preoți care se ocupă și de activitatea de misionarism.

Cinstea trebuie adusă mai întâi lui Dumnezeu, în calitate de Creator plin de dragoste. Cinstea trebuie adusă preoților, în calitate de slujitori ai lui Dumnezeu. Cinstea trebuie adusă părinților, în calitate de oameni care au chemat în viața lor puterea lui Dumnezeu, ca să nască prunci: „*Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie ție bine și să trăiești ani mulți pe pământul pe care ți-l va da Dumnezeu*” (Ieșirea 20, 12).

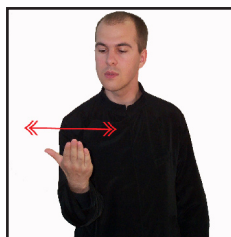
Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a ideii de persoană care este de bună credință, corect, onest, care nu înșală²⁰¹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U, cu vârfurile degetelor îndreptate către înaintea; mâna dreaptă are aceeași configurație ca și mâna stângă, cu mențiunea că este un pic mai ridicată decât aceasta și orientată perpendicular pe direcția mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către înaintea, pe axul definit de mâna stângă, care poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată

²⁰⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

²⁰¹ *Ibidem*.

către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cinstit*”.

CITI

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de parcurgere a unui text (pronunțând cuvintele sau nu) pentru a lua cunoștință de cele scrise, sau de a rosti, a urmări un text cu glas tare pentru a comunica cuiva conținutul lui²⁰²: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către chipul celui care execută semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate oblic în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de pendulare de la stânga la dreapta, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*citi*”.

CLER

La început, toți cei care erau în serviciul unei Biserici erau numiți clerici și formau clerul. Astăzi, termenul de cler se referă numai la episcopi, preoți și diaconi, slujitori introduși în misiunea Bisericii printr-o Taină numită hirotonie sau „*punerea-mâinilor*”. Biserica este Trupul lui Hristos prelungit peste veacuri în credincioși. În cadrul acestui trup, sunt mădulare care au funcție de slujire, mădulare care au funcție de susținere, dar și mădulare care au funcție de conducere. Capul Bisericii este Hristos, Cel Care își exercită peste veacuri puterea de conducere prin intermediul Sfințelor Sinoade și ale preoților. Un mădular nu poate exista fără celelalte. Conducerea nu poate fi făcută decât într-un Trup care este capabil a îndeplini virtuțile. Mădularele Trupului își completează activitatea unul altuia. Este o activitate care izvorăște din dragoste și se bazează pe smerenie.

Corpul Bisericii, poporul lui Dumnezeu, se împarte în cler și în mireni, în oameni care au primit punerea-mâinilor, dreptul de a săvârși o slujire specială în Biserică și oameni care nu au acest drept. În virtutea Tradiției, Biserica subliniază importanța prezenței femeii în Biserică și importanța mesajului creștin pe care îl transmite în calitate de mamă, soră sau soție. Femeia nu are însă dreptul de a accede în cler. Această împărțire nu are la bază o împărțire și subordonare ierarhică a omenilor²⁰³. Fără credincioși, nu ar exista parohii. Fără credincioși în biserică, activitatea liturgică a preotului nu își găsește persoanele în care să se împlinescă. Dacă o persoană este

²⁰² *Ibidem.*

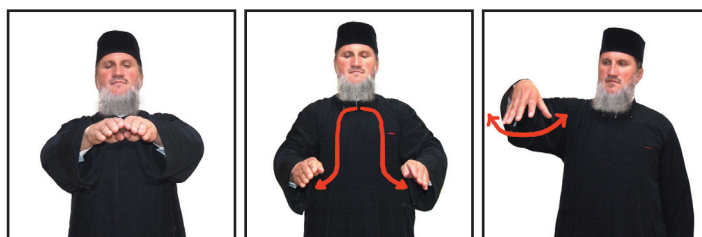
²⁰³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 29.

născută bărbat sau femeie, iar un bărbat poate purta sau nu responsabilitatea slujirii preoțești, sunt lucruri pe care Dumnezeu caută să le ofere fiecărei persoane în virtutea Proniei divine, în virtutea înțelepciunii Sale plină de dragoste. Iar pentru cei care sunt acceptați în cler, vor rămâne permanent vii avertismentele Sfântului Ioan Gură de Aur care afirmă: „*puțini preoți se vor mântui*”, iar părintele Arsenie Boca ne spune că: „*Nu toți cei din lume vor pieri, nici toți cei din mănăstire se vor mântui*”.

Execuția semnului redă în plan vizual indicarea efectivă a veșmântului preoțesc specific clerului: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei T și atingând cu aceasta pieptul. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cler*”.

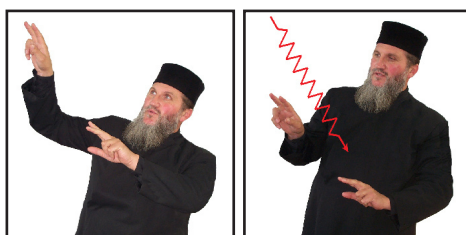
CLOPOT

Este un obiect de cult metalic în formă de pară, deschis la partea de jos și prevăzut cu o limbă mobilă în interior, care, lovindu-se de pereții lui, produce sunete caracteristice. Clopotul este așezat de obicei în turnul sau turla bisericii, sau în clopotniță, care când se trage cheamă pe credincioși la liturghie, la înmormântări, la rugăciune²⁰⁴.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să exprime forma și funcționalitatea obiectului pe care îl determină, adică un obiect metalic în formă de pară, deschis în partea de jos și prevăzut în interior cu o limbă mobilă care, lovindu-se de pereții obiectului, produce sunete caracteristice²⁰⁵: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor îndreptat în jos și vârful degetelor orientate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și simetrică de coborâre, pe conturul de pară, specific clopotelor; semnul este completat de un determinant verbal, care arată funcționalitatea clopotului: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu degetele răsfirate orientate în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de pendulare de la stânga la dreapta, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*clopot*”.

COBORÎ

²⁰⁴ Ioan M Stoian, *op.cit.*, p. 61.

²⁰⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Este un verb pe care Sfânta Scriptură îl folosește de cele mai multe ori pentru a exprima modalitatea prin care Dumnezeu acceptă să devină Om, pentru ca mesajul Său să fie primit în cel mai mare grad de către oameni. Dumnezeu se coboară oamenilor, acceptă să se micșoreze, pentru a-i ridica pe oameni: „*M-am coborât din cer nu ca să fac voia mea, ci voia Celui ce M-a trimis*” (Ioan 6, 38). Pogorârea, Întruparea și Moartea Fiului lui Dumnezeu pentru mântuirea neamului omenesc constituie marea taină a credinței creștine: „*Cu adevărat mare este taina drepte credințe: Dumnezeu S-a arătat în trup*” (I Timotei 3, 16). Această coborâre a Fiului lui Dumnezeu întrupat, Care rămâne în același timp ceea ce era (Dumnezeu) și ia ceea ce nu era (fire de om), „*chip de rob*”. Actul acesta poartă numele de chenoza și este baza mântuirii oamenilor²⁰⁶. Întruparea, chenoza lui Hristos, privește două aspecte: acela al smereniei Fiului lui Dumnezeu, Care acceptă să devină Om adevărat; acela al modului în care și-a impropriat toate ale noastre în ipostasul Său dumnezeiesc, în chip neamestecat și neschimbat. Îngerii, ca duhuri slujitoare, creați de către Dumnezeu pentru a fi purtători ai mesajelor Sale, se coboară în viețile oamenilor, oferind atât mesaje, cât și vindecare: „*un înger al Domnului se coboră din când în când în scaldătoare și tulbură apa*” (Ioan 5, 4). Atunci când sunt purtați de Duhul lui Dumnezeu și propovăduiesc, Sfinții Apostoli primesc prin credința în Dumnezeu, puterea de a săvârși minuni. Iar aceste minuni îi vor face pe păgâni să exclame: „*Zei s-au coborât la noi în chip omenesc*” (Fapte 14, 11).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de deplasare în jos, spre pământ, a veni în jos din înălțime²⁰⁷: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, în plan lateral, deasupra umărului drept, având palmele în configurația dactilemei V, mâna dreaptă fiind așezată mai sus decât mâna stângă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de coborâre către piept, însoțită de o ușoară fluturare alternativă a degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cobori*”.

COLIVĂ

E o jertfă întru amintirea celor morți și e simbolul morții trupești, al credinței noastre în viața veșnică și în învierea morților. Germenul vieții e ascuns în grăunte, care numai dacă îl semănăm și numai după ce putrezește produce o nouă viață. După cum grăuntele veghează și renaște prin descompunere, așa și trupul prin putrezire și descompunere renaște pentru o viață nouă. Coliva e deci simbolul morții, al învierii și al nemuririi neîntrerupte. Coliva îndulcită simbolizează credința și nădejdea că sufletul evlavioșilor va avea după moarte viață plină de dulceață. Gustarea din colivă închipuie legătura noastră cu cel mort și că și noi așteptăm moartea, îngroparea și învierea.

Ridicarea colivei închipuie înălțarea rugăciunii spre îndurarea lui Dumnezeu. La ridicarea colivei, neamurile și toți cei prezenți se prind cu mâinile unul de altul, ceea ce simbolizează legătura de iubire între vii și morți, precum și participarea într-un gând la rugăciunile înălțate. În ceea ce privește originea, adevărata colivă este cea făcută din grâu, precum a dispus și Sfântul Teodor să se facă colivă de grâu fiert. Grăuntele e un simbol al vieții creștinului, cum rostește Mântuitorul

²⁰⁶ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *op.cit.*, p. 233.

²⁰⁷ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

(Ioan 6, 51). Iisus, spre a ne mântui, a trebuit să moară și apoi să învieze, ca să ne deschidă calea vieții, să ne dea roadă vieții. Tot așa au fost și Apostolii; prin moarte, au dat roade de viață veșnică (Ioan 11, 25). Fiecare om se aseamănă grăuntelui: după moarte, va învia și se va înfățișa în fața lui Dumnezeu²⁰⁸.

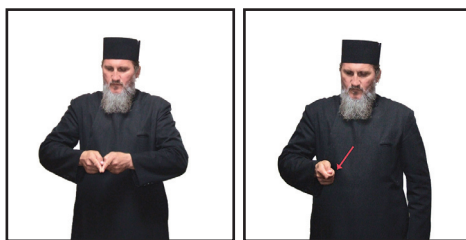
Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de ridicare, în cadrul cultului liturgic, a platoului pe care este așezată coliva: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de ridicare și coborâre, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „colivă”.

CONDUCE

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a îndruma un grup de oameni, având întreaga răspundere a muncii în domeniul respectiv²⁰⁹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei F, așezată deasupra palmei stângi, pe care o atinge cu degetele mare și arătător; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă, simultană și sincronă, către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „conduce”.

COPIE

Este un cuțit de metal, în formă de suliță sau lance, cu care la proscomidie se scot din prescuri Sfântul Agneț și miridele, se junghie cruciș Sfântul Agneț în patru părți și apoi se împunge în partea dreaptă sub numele Iisus. Tăișul copiei are forma unui triunghi, iar mânerul, care poate fi de metal ori de lemn, are la capăt o cruce. În tâlcuirea liturgică a Patriarhului Gherman al

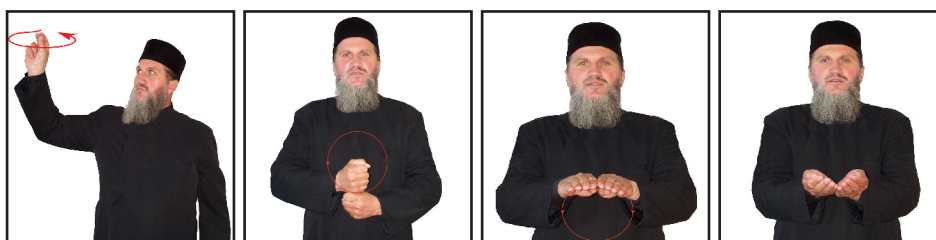
²⁰⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 29.

²⁰⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Constantinopolului găsim cea dintâi mențiune despre întrebuințarea și simbolismul acestui obiect „în loc de sulița cu care a fost împuns Hristos pe cruce este și copia”²¹⁰.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: LAMĂ TRIUNGHIULARĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, unite la nivelul degetelor arătătoare îndreptate către înainte), prevăzută cu un MÂNĂR (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei T; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către înainte). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „copia”.

CREATOR

Termenul denumește însușirea externă a Tatălui de Creator, deoarece Lui I se atribuie în mod special crearea lumii. Cu toate că toate Persoanele Treimice au luat parte la creație, însușirea specială de creator revine Tatălui, ceea ce s-a precizat și în articolul I din Simbolul credinței: Cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute²¹¹. Conform învățaturii ortodoxe, Dumnezeu a creat lumea din nimic, prin glasul Său: „*La început, Dumnezeu a făcut cerul și pământul*” (Facerea 1, 1). Chiar verbul ebraic „*bara*” exprimă această realitate a creării din nimic, în timp, odată cu crearea timpului.

Această învățătura despre crearea lumii din nimic este specifică celor trei mari religii: creștinism, islam, iudaism. Dumnezeu a creat lumea plecând de la nimic. Dacă am afirma că Dumnezeu ar avea nevoie de ceva pentru a crea, ar însemna să afirmăm o imperfecțiune a lui Dumnezeu. În timp, au apărut o serie de învățături contrare învățaturii ortodoxe despre crearea din nimic: panteismul, care afirmă că Dumnezeu și substanța lumii sunt același lucru, Dumnezeu fiind cu totul în toate; materialismul, care afirmă că la baza existenței stau două principii veșnice, unul de natură spirituală și altul de natură materială; deismul, care afirmă că Dumnezeu a creat lumea, după care a părăsit-o, lăsând-o să se desfășoare după propriile sale legi.

În afara acestor concepții, există și părerea grecilor, care afirmau în Antichitate că Dumnezeu nu trebuie privit decât ca un semizeu, un organizator al materiei și în nici un caz ca și Creator al ei. Împotriva acestora ia atitudine Sfântul Atanasie, care afirmă că dacă teoria grecilor ar fi adevărată, ar însemna să afirmăm o imperfecțiune a lui Dumnezeu. Căci după cum un tâmplar are nevoie de lemn să facă un scaun, în același mod și demiurgul are nevoie de materie pentru a organiza. Lucru care ar știrbi afirmația despre Atotputernicia lui Dumnezeu. Dumnezeu a adus la existență tot ceea ce există pentru a oferi făpturii posibilitatea participării la dragostea Sa. Este de menționat faptul că Biserica a afirmat permanent faptul că suntem creați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu,

²¹⁰ Apud Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 493.

²¹¹ Pr. prof. dr. Tache Sterea, *op.cit.*, p. 147.

orice altă afirmație despre modul în care omul a luat ființă distrugând principalul său dar, acela de chip al lui Dumnezeu: „*Dumnezeu a făcut pe om după chipul Său*” (Facerea 1, 27).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual atributul de Creator al lui Dumnezeu: DUMNEZEU (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă, în sens invers acelor de ceasornic, care se poate repeta de două ori); FACE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, și are palma în configurația dactilemei A; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație și poziție ca și mâna stângă, cu mențiunea că este așezată, în raport cu aceasta, un pic mai sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară în plan vertical, în sensul acelor de ceasornic, care poate fi repetată de două ori); LUMEA (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare semicirculară amplă, simultană și sincronă, conturând în fața corpului forma aproximativă a unui glob pământesc). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Dumnezeu Creator*”.

CREDE

Termenul denumește puterea sufletească de a accepta, ca adevărate, datele învățaturii de credință, ce nu pot fi înțelese rațional uneori sau nu pot fi văzute cu ochii (Evrei 11, 1). Credința creștină este condiția esențială în mântuire, este mijlocul, modul sau calea prin care noi primim harul divin, care ni se oferă prin Hristos pentru a conlucra cu El, mântuirea subiectivă fiind o sinergie (împreună-lucrare) a harului primit cu credința care îl accepta și cu faptele bune care concretizează acest synergism. Credința este răspunsul nostru la chemarea lui Dumnezeu și a lui Hristos și la oferirea harului Său.

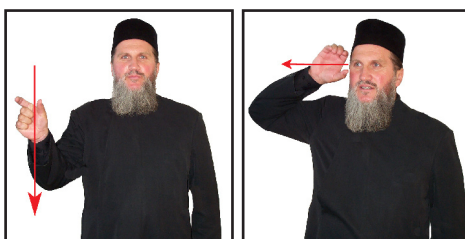
Credința este ea însăși un dar al lui Dumnezeu, în sensul că ea n-ar fi posibilă dacă nu s-ar simți chemarea și atracția harului lui Hristos, care o provoacă (Romani 10, 14)²¹². „*Nici credința nu e de la voi*”, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, „*căci de n-ar fi venit Hristos și de nu ne-ar fi chemat, cum am fi putut noi să credem?*”. Celui ce crede, toate îi sunt cu putință (Marcu 9, 23). Credința implică și voință, simț interior și efort. Credința e una dintre cele trei virtuți principale. E simbolizată prin o cruce, ori printr-o cruce așezată pe o stâncă. Aceasta înseamnă tăria crucii și temelia credinței, pentru că credința s-a întemeiat și s-a propagat de pe urma Jertfei de pe Cruce. Iconografia mai închipuie credința printr-o cunună de trandafiri, încolăcită pe după cruce, ceea ce simbolizează frumusețea sufletească și cununa dreptății, ce izvorăsc din credința creștină. Tăria credinței e semnificată printr-o stâncă²¹³.

²¹² Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 107.

²¹³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 78.

Execuția semnului redă în plan vizual starea de a fi încredințat sau convins de un fapt, de existența sau de adevărul unui lucru²¹⁴: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, în plan lateral în raport cu corpul, având palma în configurația dactilemei C; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de apropiere de cap, cu punct final în zona tâmplei drepte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*crede*”.

CREDINCIOS

Termenul denumește faptul de a crede, convingere, siguranță, certitudine: care crede în existența lui Dumnezeu și se conformează adevărilor religioase „*Fii credincios până la moarte și îți voi da cununa vieții*” (Apocalipsa 2, 10). Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual ideea de persoană care crede în existența lui Dumnezeu și se conformează practicilor religioase²¹⁵: marcatorul substantival PERSOANĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul umărului drept, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul șoldului) este însoțit, în cazul de față, de verbul CREDE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, în plan lateral în raport cu corpul, având palma în configurația dactilemei C, lipită de tâmpla dreaptă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă către înainte). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*credincios*”.

CRISTELNIȚĂ

Este vasul (un fel de cazan portativ susținut de un picior înalt și având două toarte) cu apă în care se face botezul pruncilor; colimvitra a luat locul baptisteriilor de odinioară. Ea are un dublu sens simbolic: închipuie și apa Iordanului în care Iisus a fost botezat și mormântul în

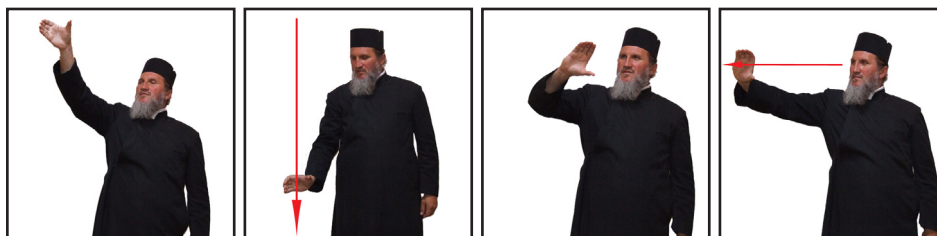
²¹⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

²¹⁵ *Ibidem*.

care a fost îngropat²¹⁶. Apa din cristelniță se sfințește prin binecuvântarea preotului cu semnul Sfintei Cruci prin rostirea unei rugăciuni speciale, prin exorcizare (sufflă asupra apei în semnul crucii) și prin invocarea Duhului Sfânt. Întreita afundare a pruncului în apa sfințită din cristelniță (însoțită de formula sacramentală „*Se botează robul lui Dumnezeu ...*”) arată că Sfânta Treime este temeiul credinței ortodoxe, închipuind, în același timp, cele trei zile cât a stat Domnul în mormânt; închipuie moartea pentru viața în păcat și îngroparea împreună cu Hristos a celui ce se botează, iar prin scoaterea din apă se închipuie învierea împreună cu El, pentru viața cea nouă în Hristos. Fiecare creștin de curând botezat devine un hristofor (purător de Hristos). În Biserica veche a primelor veacuri creștine, botezul se făcea numai prin afundare de trei ori; începând ca botezul să se facă prin stropire (dar numai pentru cei bolnavi, care nu se puteau ridica din pat); practica s-a generalizat, cu timpul, în Biserica Romano-Catolică și apoi la protestanți.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: VAS ROTUND (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, cu vârfurile degetelor arătătoare orientate în jos; din această poziție inițială, ambele mâini descriu în plan orizontal o mișcare semicirculară amplă, simultană și sincronă, delimitând în spațiu forma rotundă a vasului de metal), folosit la BOTEZ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralel una în raport cu cealaltă, au palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite, cu palmele orientate una către cealaltă, mâna dreaptă situată ușor deasupra celei stângi (gest ce imită ținerea unui prunc); din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de coborâre, repetată de trei ori, urmată de o mișcare de ridicare (a pruncului) până aproape de nivelul feței). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*credincios*”.

CRUCE

Termenul denumește semnul compus din două linii întretăiate. Hristos este Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatele lumii (Ioan 1, 29). El a luat asupra Lui păcatele noastre ca să ne răscumpere pe Cruce (I Petru 2, 24). Și astfel: „*Hristos ne-a răscumpărat din blestemul Legii, făcându-Se pentru noi blestem, pentru că scris este: blestemat este tot cel spânzurat pe lemn*” (Galateni 3, 13), aici „*lemn*” însemnând crucea din lemn. Prin Răstignirea Lui, Crucea a devenit Altarul pe care Hristos S-a jertfit pentru a ispăși păcatele lumii și a săvârși răscumpărarea oamenilor, „*rupând zapisul păcatelor*” (Coloseni 2, 14) și luând asupra-Și blestemul. Dar, stropită și sfințită cu Sângele lui Hristos, Crucea sau Altarul Jertfirii lui Hristos devine „*de mare sfințenie*”, cu mult mai mult decât altarul și toate obiectele din templul Vechiului Testament²¹⁷.

Crucea este simbolul celei mai sublime idei și lucrări din opera mântuirii. E chipul lemnului de viață făcător, pe care a fost răstignit Mântuitorul și care din semn de ocară a devenit cel mai

²¹⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 79.

²¹⁷ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 108.

venerat obiect sfânt, prin roadele aduse de El. Ne descoperim capetele și ne închinăm la privirea ei, fiindcă ne înfățișează pe Domnul Hristos pătimind pentru noi. Trebuie să o avem în casele noastre ca insigniuă că suntem creștini și ca armă în contra tuturor relelor, precum și la toate serviciile divine ca mijlocitoare către Dumnezeu. Pe turnurile bisericilor înseamnă scutul acestora, ce străjuiește ca o păzitoare a credincioșilor, ca un steag de biruință. Crucea pe altar închipuie prezența lui Dumnezeu aici. Pe steaguri simbolizează crucea de pe steagul creștin al lui Constantin cel Mare. Pe pieptul și pe mitra arhierilor înseamnă biruința asupra păgânismului. Lângă drumuri și la țarine e semn de ajutor și de ocrotire a acestora, iar călătorilor le servește de mângâiere și scut. Crucea de la mormânt este un simbol al nădejzii în înviere²¹⁸.

Patru brațe ale crucii închipuie cele patru virtuți: iubirea, răbdarea, ascultarea și umilința sau și cele patru daruri ale mântuirii: deschiderea cerului, biruința asupra iadului, harul și iertarea păcatelor. Înscrișul „*INRI*” înseamnă zăpășul de acuzare din partea iudeilor că Iisus ar fi uzurpat titlul de rege al Iudeilor, iar inscripția „*NIKA*” (învinge) înseamnă învingerea lui Iisus asupra morții. Capul de mort și oasele la picioarele crucii simbolizează moartea, învinsă de Iisus. În vechime crucea avea culoare verde, spre a închipui pomul vieții din rai. Șarpele încolăcit pe cruce înseamnă pe diavolul²¹⁹.

Închipuiri ale Crucii în Vechiul Testament au fost: pomul cunoștinței binelui și al răului; arca lui Noe, căci precum Noe cu ai săi s-au mântuit prin arcă, așa s-a mântuit lumea prin cruce; lemnele ce le-a dus Isac pe muntele Morea, ca să fie sacrificat; și Iisus și-a dus singur Crucea pe munte; scara ce a văzut-o Iacob în vis; toiagul lui Moise, cu care a despărțit marea și a trecut poporul din robie; lemnul cu care a îndulcit Moise apa amară a lacului Mera; stâlpul pe care Moise a ridicat șarpele de aramă în pustie (Numerii 21, 8; Ioan 3, 14); precum la vederea acestuia au pierit toți șerpii ținutului, așa prin Cruce au pierit toți dușmanii mântuirii și la facerea semnului Sfintei Cruci pier toate relele și ispitele²²⁰.

Execuția semnului redă în plan vizual forma specifică a obiectului format din două bucăți de lemn, de piatră sau de metal, așezate perpendicular și simetric una peste cealaltă și constituind simbolul credinței creștine²²¹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, având palma în configurația dactilemei C; mișcarea amplă are două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Crucii: mai întâi pe verticală, de sus în jos, apoi pe orizontală, de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cruce*”.

CRUCE PECTORALĂ

Este un însemn a demnității arhieresti, pe care arhierii o poartă la piept. Din cele mai vechi timpuri creștinii purtau la gât o mică cruce; dar crucea pectorală a arhierelui își are originea

²¹⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 80.

²¹⁹ *Ibidem*.

²²⁰ *Ibidem*, p. 82.

²²¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

în engolpion care avea la început două forme: una de iconiță-medalion și alta de cruce. De la un timp, de vreme ce nu a mai avut în interior sfinte moaște și devenind o simplă podoabă, aceste două forme de engolpion au devenit independente una de cealaltă, luând naștere două ornate deosebite, a căror purtare s-a restrâns numai la membrii clerului.

În Biserica Ortodoxă Română dreptul de a purta cruce în permanență îl are numai arhiereul, care o poate acorda, ca o distincție, și preoților cu rangul onorific cel mai înalt (iconom-stavrofor). Arhiereul poartă crucea pectorală nu numai la serviciul divin, ci și în afară de el. Când o pune în vederea slujirii, arhiereul ori diaconul, în locul lui, rostește cuvintele din Sfânta Evanghelie: „*Zis-a Domnul: Cel ce voiește să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze*” (Marcu 8, 34). Crucea pectorală simbolizează Crucea lui Hristos, fiind semn al biruinței, al întăririi și al povățuirii, cu care suntem atrași la Hristos, omorând poftetele, izgonind pe vrășmași și fiind păziți de pretutindeni. Ea aduce aminte și de cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „*Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda decât în crucea Domnului nostru Iisus Hristos*” (Galateni 6, 14)²²².

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: LANȚ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, având palmele în configurația dactilemei D; pornind de la baza gâtului, degetele arătătoare desenează în jos, spre piept, lănișoarele de care este atârnată crucea pectorală); CRUCE PECTORALĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei F și atingând cu vârfurile degetelor mijlocul părții de jos a pieptului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare compusă din două segmente perpendiculare, corespondente ale celor două axe ale Sfintei Cruci, mai întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cruce*”.

CTITOR

Execuția semnului redă în plan vizual persoana care sprijină și suportă în total sau în parte cheltuielile pentru ridicarea și înzestrarea unei biserici sau a unei mănăstiri²²³: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și vârfurile degetelor îndreptate către dreapta (gestul imită postura domnitorilor, așa cum apar ei zugrăviți în frescele votive, pentru a transmite ideea de susținere permanentă a locașului de cult ctitorit de către persoana care a întemeiat-o). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ctitor*”.

²²² Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 536.

²²³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

CUGET

Sfânta Scriptură folosește acest termen pentru a denumi mai multe lucruri: conștiința omului, sau rațiunea sau gândurile acestuia. Mântuitorul folosește termenul atunci când, adresându-se învățătorului de lege îi spune: „*Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tau*” (Matei 22, 37). Ceea ce vrea Iisus Hristos să indice aici e faptul că trebuie să te atașezi de Dumnezeu cu întreaga ta ființă, nu doar cu rațiunea ta. Sfântul Apostol Pavel vorbește despre cuget considerând că prin acest cuvânt trebuie să ne raportăm la conștiința noastră: „*Bărbați frați, eu cu bun cuget am viețuit înaintea lui Dumnezeu până în ziua de astăzi*” (Fapte 23, 1). Sfântul Apostol Pavel afirmă că în tot ceea ce a făcut a avut mărturia conștiinței sale, care l-a încredințat că acționează conform poruncilor lui Dumnezeu.

Execuția semnului redă în plan vizual capacitatea de a gândi, respectiv gândirea²²⁴: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, în plan lateral corpului, având palma în configurația dactilemei P și atingând cu vârfurile degetelor tâmpla dreaptă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară către înainte, în sens invers acelor de ceasornic. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cuget*”.

CUM

Execuția semnului descrie în plan vizual conceptualizarea abstractă a adverbului de mod pe care îl desemnează: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă are aceeași configurație ca și mâna stângă, cu mențiunea că este un pic mai ridicată decât aceasta și orientată perpendicular pe direcția mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către înainte deasupra mâinii stângi, cu punct de contact la nivelul degetelor, care poate fi repetată de două ori sau mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cum*”.

---

²²⁴ *Ibidem.*

CUNUNĂ DE SPINI

Este cununa pe care au împletit-o soldații romani și au pus-o pe capul lui Iisus, după ce a fost osândit la răstignire, punându-I și o trestie în mâna dreaptă²²⁵. Ca semn al autorității Lui împărătești, dar în batjocură²²⁶, I-au pus și Domnului Hristos o cunună de spini pe cap și o trestie în mână, pentru ca apoi îngenunchind înaintea Lui, să-și bată joc de El, zicând: „*Bucură-Te, Regele iudeilor*” (Matei 27, 29; Marcu 15, 17; Ioan 19, 2).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să exprime în plan vizual forma cununii de spini cu care ostașii romani au împodobit, în semn de batjocură, capul Mântuitorului nostru Iisus Hristos: CUNUNĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, fiind îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei P și atingând cu vârfurile degetelor mijlocul frunții; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare semicirculară, simultană și sincronă, pe conturul capului, până în dreptul tâmplilor, pentru a reda în plan vizual forma rotundă a cununii); SPINI (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, fiind îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei P și atingând cu vârfurile degetelor părțile laterale ale frunții; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă, simultană și alternativă, în sus și în jos, pentru a reda în plan vizual spinii). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*cunună de spini*”.

CUNUNIE

Termenul denumește oricare dintre obiectele de metal, în formă de cununi împărătești (diademe), cu care se încununează capetele mirilor la slujba cununiei. Ele sunt de origine mai nouă, înlocuind cununile de lauri, merișor ori de flori, care se puneau odinioară pe capetele mirilor²²⁷.

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, fiind îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei L și atingând cu vârfurile degetelor mijlocul frunții; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare

²²⁵ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 113.

²²⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 84.

²²⁷ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 503.

semicirculară, simultană și sincronă, pe conturul capului, până în dreptul tâmplilor, pentru a reda în plan vizual forma rotundă a cununii, având la final configurația dactilemei P. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cununie*”.

CURAT

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a prezenta în adevărata sa măsură inima și conștiința omului înaintea lui Dumnezeu. Va exista permanent un contrast între Dumnezeu, Cel curat în toate pentru că pe toate le iubește și om, care împrăștiindu-se între lucruri pe care le iubește pătimăș și lucruri pe care nu ar trebui să le iubească, este necurat înaintea lui Dumnezeu: „*cum ar putea cel născut din femeie să fie curat?*” (Iov 25, 4). Conștiința propriei și permanentei păcătoșenii înaintea lui Dumnezeu va genera însă dorința de curăție interioară, de care, însă, numai El va fi capabil: „*inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule*” (Psalmii 50, 11). În cadrul Sfintei Biserici, suntem chemați să ne curățim sufletele atât prin rugăciunea personală, cât și prin spovedania în fața duhovnicului. Este atât de importantă noțiunea de curăție sufletească în creștinism, încât Mântuitorul a menționat-o chiar în Predica de pe Munte: „*Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*” (Matei 5, 8). Mântuitorul aseamănă inima cu ochiul: ochiul este organul vederii pământești, iar inima este organul contemplării lui Dumnezeu. După cum un ochi sănătos poate vedea clar, în același mod o inimă care nu este acoperită de gândurile rele, Îl poate cunoaște și iubi pe Dumnezeu²²⁸.

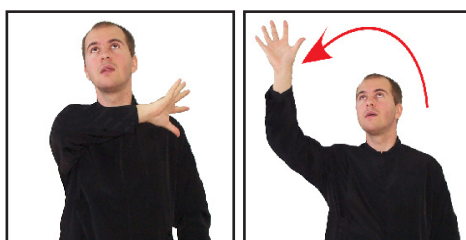
Curăția inimii nu este numai o treaptă superioară pe calea ce duce către desăvârșire, dar și o condiție principală a unei fapte cu adevărat creștine. Curăția inimii este condiție a unei vieți creștine și a unei rugăciuni puternice. După cum într-o împărăție nu pot conduce în același timp doi împărați, nici în inimă nu pot sta împreună gândurile rele și cele binecuvântate. Unul dintre locurile cutremurătoare ale Sfintei Scripturi în care apare acest termen este cel în care Sfântul Pavel se adresează credincioșilor, mărturisindu-le că: „*Vă mărturisesc astăzi că sunt curat de sângele tuturor*” (Fapte 20, 26). Sfântul Pavel vrea să afirme faptul că din punct de vedere al conștiinței sale, a făcut toate lucrurile pe care era dator ale face pentru a răspândi credința în Dumnezeu. De aceea, la Judecată, înaintea lui Dumnezeu, nu va putea fi considerat răspunzător pentru faptele lor rele.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a ideii de lucru lipsit de murdărie sau de pete, curățat²²⁹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă are aceeași configurație ca și mâna stângă, cu mențiunea că este un pic mai ridicată decât aceasta și orientată perpendicular pe direcția mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către înainte, pe axul definit de mâna stângă, care poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*curat*”.

²²⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 93.

²²⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

CURCUBEU

Este simbolul păcii și al împăcării lumii cu Dumnezeu, fiindcă cuprinde și leagă cerul cu pământul. În Vechiul Testament e semnul legământului (Facerea 9, 9) pe care l-a făcut Dumnezeu cu poporul ales; pentru creștini înseamnă legământul cel nou prin Moartea Domnului. Curcubeul e simbolul Sfintei Fecioare Maria, care este Maica împăcării lumii cu Dumnezeu. Fiind chipul păcii cu Dumnezeu, curcubeul mai e și simbolul lui Iisus, care ne-a adus această pace. Este și chipul Sfintei Euharistii, prin care ni se dă chezașia vieții veșnice și a milei dumnezeiești, conform legământului prin Iisus Hristos. Cele șapte culori ale curcubeului închipuie cele șapte Taine ale Bisericii. Principale culori sunt albastru, simbolul potopului, roșu, al focului ce mistuie lumea și verdele, chipul nădejzii; toate trei simbolizează pe Sfânta Treime într-un Dumnezeu, căci precum curcubeul are trei culori principale dar este numai un curcubeu și nu trei, astfel în Dumnezeu sunt trei persoane deosebite și totuși numai același Dumnezeu este unul singur²³⁰.

Execuția semnului redă în plan vizual forma vizibilă, arcuită a fenomenului optic care se datorează refracției, reflexiei totale și dispersiei luminii solare în picăturile de apă din atmosferă și care are aspectul unui imens arc multicolor desfășurat pe cer²³¹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către înainte și vârful degetelor răsfrate, îndreptate în sus, așezată deasupra umărului stâng; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*curcubeu*”.

CUTREMUR

Termenul este folosit de Sfânta Scriptură pentru a ilustra teama întregului Univers la moartea Mântuitorului Iisus Hristos, precum și la a doua Sa venire. Întruparea lui Hristos a fost marea taină a creației, act de care nici chiar îngerii nu au știut nimic. Lucrul acesta îl mărturisește Biserica în cântările sale, când afirmă „*Cu adevărat mare este taina dreptei credințe: Dumnezeu S-a aratat în trup*” (I Timotei 3, 16). Dumnezeu s-a întrupat, a suferit pentru noi oamenii în moarte înjosoare, moarte de rob, pentru ca pe toți să îi cuprindă în durerea și în dragostea Sa. Ierusalimul

²³⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 80.

²³¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

s-a cutremurat de două ori: atunci când Hristos a intrat în el și atunci când Hristos l-a părăsit. Atunci când Hristos a intrat în Ierusalim, Sfântul Evanghelist Matei mărturisește că „*intrând El în Ierusalim, toată cetatea s-a cutremurat, zicând: Cine este Acesta?*” (Matei 21, 10). Iar atunci când Hristos a murit, se afirmă că: „*iată, catapeteasma templului s-a sfâșiat în două de sus până jos, și pământul s-a cutremurat și pietrele s-au despicat*” (Matei 27, 51). Ierusalimul l-a recunoscut pe Hristos ca Dumnezeu, dar din nefericire, era dominat de teamă și de ura fariseilor și nu de dragostea profeților. Pământul l-a recunoscut pe Hristos ca Dumnezeu, prin cutremurarea sa anunțându-i pe cei din iad că a venit Răscumpărătorul, moment în care pietrele s-au despicat și multe trupuri ale dreptilor au înviat și s-au arătat în cetate. Cutremurul ca fenomen natural menit a atrage atenția oamenilor la mânia lui Dumnezeu este menționat de Sfânta Scriptură în legătură cu sfârșitul lumii și cu Parusia: „*va fi foamete și ciură și cutremure pe alocuri*” (Matei 24, 7).

Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea puternică și bruscă a scoarței pământului, specifică cutremurelor: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare rapidă și bruscă de pendulare de la stânga la dreapta, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cutremur*”.

CUVÂNT

Este un termen cheie al Sfintei Scripturi, deoarece exprimă o relație cel puțin dialogică, cu alte cuvinte o relație opusă închistării și urii. Dumnezeu a zidit întreaga creație prin puterea cuvântului Său: „*El a zis și s-a făcut, El a poruncit și s-a zidit*”. Cuvântului Domnului, cuvânt viu și lucrător, dă viață și în prezent, tuturor acelor care cred în El. Pentru mulți din oamenii societății de astăzi, postul este un element dispensabil, de care se pot lipsi foarte ușor. Iar ca argumente pentru această atitudine, fiecare va căuta lucruri aparent imbatabile. Atunci când Hristos este la începutul activității Sale publice, El a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți, după care a fost ispitit de diavol. Iar prima ispită a fost adresată exact la adresa trupului care flămânzise, diavolul cerându-i să prefacă pietrele în pâini. Iar în acel moment, Iisus Hristos răspunde: „*Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu orice cuvânt care iese din gura lui Dumnezeu*” (Matei 4, 4). Iar aceste cuvinte le-a rostit pentru a arăta însemnătatea postului și a cuvântului divin din care acesta izvorăște²³².

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a unității de bază a vocabularului, care reprezintă asocierea unui sens sau a unui complex de sensuri cu un complex sonor sau gestual²³³: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenu-

²³² Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 91.

²³³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

lui, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei F, și atingându-se la nivelul vârfulor degetelor, în fața corpului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de răsucire, simultană și alternativă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cuvânt*”.

CUVIOS

Sfântul Apostol Pavel recomandă în I Timotei 2, 2: „*Să petrecem viața pașnică și liniștită, întru toată cuvioșia și buna-cuviință*”²³⁴. Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea specifică a posturii persoanei care este cucernică, evlavioasă și smerită²³⁵: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, având palmele împreunate perpendicular în fața pieptului. Privirea este îndreptată în jos timp de câteva secunde, apoi către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*cuvios*”.

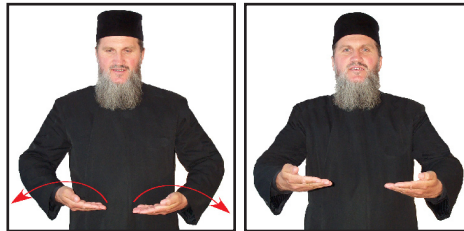
---

²³⁴ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 116.

²³⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

D

DA

Este un verb care descrie actul prin care o persoană oferă alteia un lucru. Îl întâlnim în momentul în care Eva îi oferă bărbatului ei să mănânce din fructul cunoștinței binelui și răului: „*A luat deci din rodul lui, a mâncat și a dat și bărbatului ei*” (Facerea 3, 6). Actul se înscrie în mod obișnuit în actele egoist umane prin care acela care a căzut într-un păcat va încerca să atragă și alt om alături de el, în cursă. Ceea ce omul poate oferi unui alt om se înscrie în ciclul ofertelor acestei lumi, supuse schimbării și egoismului. Lucrul care a înfricoșat permanent omul este moartea. Aceasta deoarece omul nu a fost creat pentru a muri, ci pentru a fi un veșnic partener de dialog al lui Dumnezeu.

Oamenii care au încercat să își agonisească nemurirea pământească sau au încercat să adauge ei înșiși în vreun fel zile la zilele lor au eșuat. Psalmii accentuează faptul că singur Dumnezeu este Cel care poate dărui viață: „*Viață a cerut de la Tine și i-ai dat lungime de zile în veacul veacului*” (Psalmii 20, 4). Sfânta Scriptură mai folosește termenul și cu noțiunea de eliberare, accentuând responsabilitatea pe care fiecare dintre noi o are față de aproapele său: „*Nu știți voi postul care Îmi place? zice Domnul. Rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți și sfărâmați jugul lor*” (Isaia 58, 6). La vremea la care Isaia se adresa evreilor, exista în anumite locuri obiceiul ca un om care avea prea multe datorii să devină sclav, ca modalitate de plată a datoriilor. Isaia atrage atenția evreilor asupra faptului că dacă Dumnezeu l-a creat pe om oferindu-i Chipul Său, atunci nu avem încuviințarea divină în a pune în lanțuri și în jug un om.

Acțiunea poate fi extinsă în timp. Astăzi nu mai putem vorbi despre sclavagism. Dar și astăzi sunt oameni care stau în jugul și lațul robiei față de diavol. De aceea avem datoria de a rupe această legătură așezată asupra aproapelui nostru, ridicându-l din starea decăzută în care se află. Cel mai de preț lucru care poate fi oferit în această lume este viața veșnică. Iar aceasta nu poate fi oferită decât de către Iisus Hristos: „*Eu le dau viața veșnică și nu vor pieri în veac, și din mâna Mea nimeni nu le va răpi*” (Ioan 10, 28). Orice lucru pe care îl poate oferi în această viață este infinit inferior lucrului pe care Dumnezeu îl poate oferi. Pentru că Dumnezeu poate oferi viața veșnică, veșnică odihnă și bucurie în Rai. Acesta este un lucru care trebuie să fie subliniat, deoarece orice om care primește un dar trebuie să devină la rândul său un dăruitor: „*Ale Tale, dintru ale Tale, Ție îți aducem, de toate și pentru toate*”²³⁶.

²³⁶ Liturghier, p. 47.

Actul de a oferi din dragoste față de Dumnezeu poate întâlni uneori aceeași dragoste față de Dumnezeu, caz în care nu putem decât să ne minunăm de putearea omului purtat de Dumnezeu. A venit la schit un străin și a adus mult aur, rugându-l pe preot să îl dea fraților. Iar preotul a spus că nu au frații trebuință. Dar silit fiind, a pus aurul într-o coșniță și l-a așezat la ușa bisericii, zicând că cel care are trebuință să ia. Dar nimeni nu s-a atins. Iar unii nici nu s-au uitat la aur. Și a zis preotul către străin: Dumnezeu a primit dragostea ta. Ia-l și împarte-l săracilor²³⁷. Actul de milostenie a fost primit de Dumnezeu. Dar frații nu au primit milostenia, socotind că se îngreunează cu ispite straine. Și așa, atât străinul cât și frații au urcat pe scara desăvârșirii.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a întinde, de a înmâna sau de a oferi cuiva, ceva²³⁸: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei B și sunt îndreptate cu fața în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, către înainte, însoțită de depărtarea palmelor în lateral. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „da”.

DAR

Este un obiect care în Biserică are semnificație de ofrandă, iar în cadrul relațiilor umane reprezintă o manifestare a dragostei și a respectului. Acela Care face primul daruri este Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu a creat întreg Universul și l-a dăruit omului, pentru a se putea mântui în cadrul său. Al doilea mare dar al lui Dumnezeu este faptul că l-a adus pe fiecare dintre noi dintru neființă în ființă. Iar al treilea mare dar este acela că suntem ortodocși. Pentru nici unul dintre aceste daruri nu Îi vom putea fi vreodată recunoscători în mod egal lui Dumnezeu. Și atunci încercăm să oferim pe măsura puterilor noastre lui Dumnezeu și oamenilor, în virtutea faptului că suntem datori pentru veșnicie. Atunci când vorbim despre darul - ofrandă adus prin biserică lui Dumnezeu, trebuie să luăm aminte la o atenționare pe care Dumnezeu o adresează tuturor: „*dacă îți aduci darul tău la altar și acolo îți aduci aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, și mergi întâi și împacă-te cu fratele tău și apoi, venind, adu darul tău*” (Matei 5, 23-24).

Darul, ofranda, constituie conștientizarea relației de totală dependență față de Dumnezeu. Dar încă de la Cain și Abel, Dumnezeu ne avertizează asupra faptului că El nu poate fi nici cumpărat, nici mințit. Nu poți avea binecuvântare divină, atâta vreme cât tu nu îți binecuvintezi din toată inima apropiată. Ofranda este parte din actul de rugăciune. Iar rugăciunea unui om nu este curată înaintea lui Dumnezeu dacă are în ea gânduri rele îndreptate împotriva fraților noștri. Ce se întâmplă însă dacă nu primim iertarea din partea celor față de care am greșit? Părinții accentuează faptul că trebuie să mergem să deschim o discuție și să ne oferim scuzele. Măsura în care ele sunt sau nu primite nu mai este datoria noastră. Noi avem datoria de a ne ruga și de a oferi ceea ce este bun din lucrurile noastre și din sufletele noastre. Așa cum magii au adus aur, smirnă și tămâie,

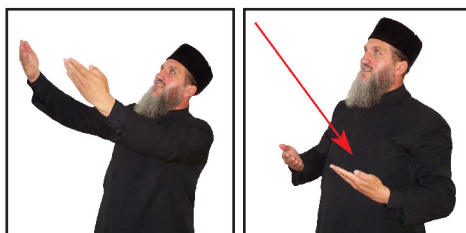
²³⁷ *Pateric*, p. 404.

²³⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

suntem datori și noi să aducem în biserică, locașul lui Dumnezeu, după puterea noastră. Sfântul Pavel accentuează faptul că dincolo de darurile materiale, trebuie să năzuim la darurile cele duhovnicești, care ne folosesc sufletește aici și în eternitate și care nu pot fi luate de la noi de nici un om: „*Cât privește darurile duhovnicești, nu vreau, fraților să fiți în necunoștințe*” (I Corinteni 12, 1). Dumnezeu este Atotputernic, înconjurat de bogăția duhovnicească pe care o dăruiește din plin acelor care Îl iubesc și care o cer de la El. De aceea, vedem în *Viețile Sfinților* cazurile în care erau vindecați oameni care nu mai aveau nici o speranță de la oameni și atâtea alte multe minuni.

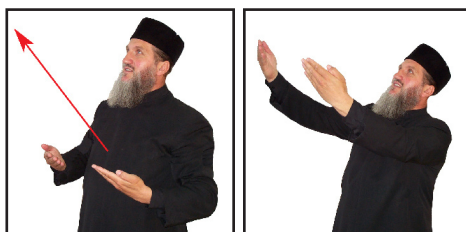
Execuția semnului redă în plan vizual ideea de obiect primit de la cineva sau oferit fără plată cuiva, în semn de prietenie sau ca ajutor²³⁹: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei F și atingând cu vârfurile degetelor tâmpile; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită, simultană și sincronă, de coborâre către piept, cu punct de contact în zona inimii, de unde începe cel de-al doilea segment al mișcării, deschiderea largă a brațelor către înainte, într-un gest de oferire, și trecerea ambelor palme în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și vârfurile degetelor îndreptate către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „dar”.

DĂ DOAMNE...

Execuția semnului redă în plan vizual rugăciunea prin care oamenii cer Domnului, pe extensia verbală care definește acțiunea de a întinde, a înmâna cuiva ceva, a oferi, precum și toate binefacerile pe care Dumnezeu le revarsă asupra noastră: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt întinse în fața corpului, la nivelul feței, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei B și sunt îndreptate cu fața în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, prin îndoirea coatelor, de coborâre către piept. Privirea este îndreptată către cer, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „dă Doamne”.

... DĂM DOMNULUI

²³⁹ *Ibidem.*

Execuția semnului redă în plan vizual jertfa pe care oamenii o închină Domnului, pe extensia verbală care definește acțiunea de a întinde, a înmâna cuiva ceva, a oferi: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei B și sunt îndreptate cu fața în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, de urcare către înainte. Privirea este îndreptată către cer, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*dăm Domnului*”.

DĂRÂMĂ

Este un verb care indică acțiunea de a distruge din temelii, cu referire atât la zidirile umane cât și la natură. De cele mai multe ori verbul este asociat acțiunii lui Dumnezeu Cel drept Care reacționează la chemarea și rugăciunea celor drepti, aducând prăbușirea asupra acelor care nesocotesc cuvântul și voința divină.

Cu acest sens îl întâlnim în predica Mântuitorului, care avertizează Ierusalimul, spunând despre el: „*Și ieșind Iisus din templu, S-a dus și S-au apropiat de El ucenicii Lui, ca să-I arate clădirile templului. Iar Iisus, răspunzând, a zis: Vedeți toate acestea? Adevărat grăiesc vouă: nu va rămâne aici piatră pe piatră care să nu se risipească*” (Matei 24, 1-2). Templul iudaic era considerat o mare fală pentru toți evreii. Actul ucenicilor de a-I prezenta clădirile acestuia făcea parte dintr-un act de mândrie națională. Avertismentul Mântuitorului, avertisment implinit în anul 70, vine asupra Templului în numele căruia va fi omorât și asupra fariseilor care, ascunși în el, răstăl-măceau poruncile lui Dumnezeu.

Acțiunea de distrugere a locașurilor, a clădirilor, a trupurilor celor păcătoși poate fi interpretată ca o acțiune a lui Dumnezeu Cel Drept și iubitor, Care face acest lucru pentru a indica altor păcătoși faptul că acea cale pe care ei și-au ales-o duce la moarte. Talantul pe care Dumnezeu îl acordă în plus unui om sau altuia trebuie să fie folosit numai pentru a-l ridica pe aproapele său către Dumnezeu. Pentru fiecare talant, omul va da răspuns la judecata lui Dumnezeu; de aceea este important ca tot ceea ce săvârșește, să fie pentru Dumnezeu și nu împotriva Acestuia: „*Și chiar de mă voi lăuda ... cu puterea noastră, pe care ne-a dat-o Domnul spre zidirea, iar nu spre dărâmarea voastră...*” (II Corinteni 10, 8).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a doborî, a culca la pământ, a distruge sau a surpa²⁴⁰: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podurile palmelor orientate unul către celălalt și vârfulurile degetelor orientate către înainte; mâna dreaptă este așezată un pic mai sus decât mâna stângă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, de răsturnare de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*dărâma*”.

²⁴⁰ *Ibidem.*

DĂRUI

Este un verb care descrie actul prin care o persoană oferă alteia un lucru. Sfânta Scriptură descrie actul magilor, căreia i-au dăruit Pruncului felurite daruri: „*Și intrând în casă, au văzut pe Prunc împreună cu mama lui Maria, mama Lui, și căzând la pământ, s-au închinat Lui, și deschizând vistierile lor; I-au adus daruri: aur, smirnă și tămâie*” (Matei 2, 11). Este de remarcă faptul că actul de a dăruia ceva lui Dumnezeu era însoțit de actul de închinare, ofranda, darul adus lui Dumnezeu, este manifestare a conștientizării totalei dependențe față de Dumnezeu.

Cât este de important să dăruiești ceva din ale tale celor în nevoie este arătat de către Viețile Sfinților. A povestit cineva despre un magistrat, că fiind pe cale, a găsit un mort sărac, zăcând gol și făcându-i-se milă, s-a dezbrăcat de una din hainele sale și a pus-o peste mort și s-a dus. La puțin timp, fiind într-o călătorie, a căzut și i s-a fracturat piciorul. Și deși a fost îngrijit, i s-a înegrit piciorul. Atunci doctorii au hotărât să îl taie ca să nu moară. Iar în noaptea dinaintea operației, a văzut un om stând lângă el și cerându-i să se ridice în picioare. El a răspuns că nu poate, moment în care omul s-a aplecat și atingându-se de picior, i l-a făcut sănătos. Atunci magistratul l-a întrebat pe acel om cine este. Omul i-a cerut să recunoască haina pe care o purta, haină pe care o dăruise celui mort, spunându-i că Dumnezeu îl trimisese să se facă bine, pentru a îl răsplăti pentru fapta sa²⁴¹. Iar într-o altă povestire se relatează despre un pustnic care a dăruit haina sa unui cerșetor. Acela a vândut-o, iar cu banii s-a îmbătat. Pustnicul s-a culcat supărat, însă L-a visat pe Hristos îmbrăcat în haina pe care o dăruise²⁴².

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a da în dar ceva cuiva, în semn de prietenie sau ca ajutor²⁴³: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei F și atingând cu vârful degetelor tâmpile; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită, simultană și sincronă, de coborâre către piept, cu punct de contact în zona inimii, de unde începe cel de-al doilea segment al mișcării, deschiderea largă a brațelor către înainte, într-un gest de oferire, și trecerea ambelor palme în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și vârful degetelor îndreptate către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*dăruia*”.

DEASUPRA

²⁴¹ *Pateric*, p. 406.

²⁴² *Ibidem*, p. 408.

²⁴³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Execuția semnului reproduce în plan vizual ideea de suprapunere, de aplicare, directă sau mediată, prin extensiune, accentuând exprimarea unui spațiu situat în partea de sus, în partea imediat superioară, sus, peste ceva²⁴⁴: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, peste palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*deasupra*”.

DEDESUBT

Execuția semnului reproduce în plan vizual ideea de suprapunere, de aplicare, directă sau mediată, prin extensiune, accentuând exprimarea unui spațiu situat în partea de jos, în partea imediat inferioară, sub ceva²⁴⁵: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată perpendicular pe axul mâinii stângi; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, pe sub palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*sub*”.

DEMN

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a reda noțiunea de vrednicie; a fi demn de un lucru, înseamnă a te ridica la înălțimea așteptărilor pentru lucrul respectiv, a fi vrednic pentru lucrul respectiv. Atunci când omul realizează mărimea gradului său de păcătoșenie înaintea lui Dumnezeu și faptul că în ciuda acestui lucru, Dumnezeu este în viața sa, oferindu-i nenumărate lucruri bune, este cuprins de teamă asemenea sutașului care afirma: „*Doamne, nu sunt vrednic să*

²⁴⁴ *Ibidem.*

²⁴⁵ *Ibidem.*

intri sub acoperișul meu” (Matei 8, 8). Folosit astfel, termenul indică atât condiția de păcătos a omului, dar și adâncă smerenie ce o poartă în inima și în cuvânt. Adresându-se credincioșilor, Iisus Hristos formulează un avertisment: „*Cine iubește pe tată sau pe mamă, mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine*” (Matei 3, 37). Versetul nu trebuie interpretat în sensul că acela care crede în Dumnezeu trebuie să îi urască pe oameni, ci în sensul că dragostea pe care o datorăm familiei și societății trebuie să fie inferioară dragostei pe care trebuie să o purtăm lui Dumnezeu. Versetul se adresează cu precădere călugărilor, care la intrarea în viața monahală au murit acestei lumi. Ei se vor ruga peramanent pentru familiile lor, conștienți de faptul că au schimbat dragostea de părinte și de copil cu dragostea față de Dumnezeu.

Cel mai important moment al vieții creștinului este acela în care el se împărtășește. Există o ispită pe care diavolul o aduce, prin care creștinul afirmă că de vreme ce nu este vrednic de Trupul și Sângele lui Hristos, atunci el nu are nici dreptul de a se împărtăși. Sfânta Biserică afirmă că niciodată nu vom putea fi vrednici de Trupul și Sângele Domnului „*Doamne, Dumnezeul meu, știu că nu sunt vrednic, nici în stare să Te primesc sub acoperământul casei sufletului meu ...*”²⁴⁶. Deși niciodată nu suntem vrednici, trebuie să ne asumăm, sub purtarea de grijă a duhovnicului, apropierea de nemuritoarele Taine ale lui Hristos, deoarece numai prin acelea primim viață veșnică și puterea de a face față ispitelor.

Execuția semnului redă în plan vizual idea de om vrednic, destoinic și capabil, care impune respect²⁴⁷: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, și au palmele în configurația dactilemei A, cu degetele mari îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă, simultană și sincronă, de depărtare de piept. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*demn*”.

DEMNITATE

Noțiunea de demnitate este asociată cu acordarea unui rang deosebit sau cu o activitate umană deosebită, care se remarcă prin virtuți. Cea mai importantă demnitate a noastră este aceea a faptului că suntem creștini ortodocși. Persoana care este botezată, moare și învie împreună cu Hristos. Atunci când este ridicată din apa Botezului, persoana aceea este o persoană nouă, care are puterea de a se lupta cu diavolii și cu ispitele lor. Această putere și această înnoire sunt acordate creștinului datorită faptului că Hristos a murit și a înviat pentru el. Din momentul în care omul este botezat, el devine creștin, el poartă pecetea morții și a învierii, poartă responsabilitatea faptului că Dumnezeu a murit și a înviat pentru el personal: „*Îngropați fiind împreună cu El prin botez, cu El ați și înviat prin credință în lucrarea lui Dumnezeu, Cel Care L-a înviat pe El din morți*” (Coloseni 2,12).

Dacă această demnitate de creștin este lepădată, dacă un creștin ortodox renunță la această demnitate, el este anatemă, în afara posibilității de a participa la Taina Euharistiei, în

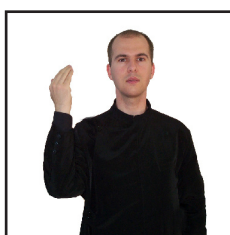
²⁴⁶ Liturghier, p. 90.

²⁴⁷ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

afara posibilității de mântuire. Creștinul primește în trupul și sângele său pe Hristos, Dumnezeu adevărat și Om adevărat, devenind teofor, purtător de Dumnezeu. Din momentul acela și până la primul păcat, omul este considerat a fi mântuit, pentru că este unit cu Dumnezeu. În momentul în care acesta creștin va renunța la demnitatea sa de teofor și va redeveni un păcătos, va trebui să își recapete demnitatea prin participarea la Sfânta Spovedanie.

Execuția semnului redă în plan vizual calitatea de a fi demn, atitudinea demnă, autoritatea morală, prestigiul²⁴⁸: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei și vârfurile degetelor ușor îndoite, îndreptate în jos. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*demnitate*”.

DEMULT

Execuția semnului redă în plan vizual o perioadă de timp situată cu mult timp înainte, într-un trecut îndepărtat²⁴⁹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei îndreptat către spate și vârfurile degetelor ușor îndoite orientate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă către înapoi, pe lângă cap, care poate fi repetată e mai multe ori pentru a accentua ideea de trecut îndepărtat. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*demult*”.

DEOSEBIT

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica de unicitate care face ca un obiect să fie altfel, să fie ieșit din comun, neobișnuit și special, prin urmare, distins și remarcabil²⁵⁰: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei U, cu podul palmelor

²⁴⁸ Ibidem.

²⁴⁹ Ibidem.

²⁵⁰ Ibidem.

îndreptat către persoana care execută semnul și cu vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă către înainte, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*deosebit*”.

DESĂVÂRȘI

Termenul este folosit în Sfânta Scriptură pentru a indica procesul de mântuire a omului. Omul se desăvârșește, urcă pe scara virtuților, în funcție de modul în care știe să renunțe la sine, la dorințele și gândurile sale păcătoase, pentru a își impropria cât mai mult Crucea lui Hristos, pentru a-L face pe Hristos să trăiască din ce în ce mai mult în el. Desăvârșirea este finalul procesului de șlefuire duhovnicească. Este participarea la dragostea lui Dumnezeu. Cel mai bine ilustrează acest lucru versetul din Evanghelia Sfântului Ioan: „*Eu în ei, și Tu în Mine, pentru ca ei să fie în chip desăvârșit una*” (Ioan 17, 23). Hristos este Acela Care aduce unificarea oamenilor, în Trupul Său, în Biserică. Liantul este dragostea, care ia ființă atât din voința și credința oamenilor, cât în mod principal din participarea lor la Sfintele Taine²⁵¹.

Hristos se întrupează în fiecare om, acesta devenind purtător de Hristos - teofor, în virtutea poruncii de a trece de la chip la asemănare și în virtutea morții și învierii prin Taina Botezului. Nimic bun nu poate fi săvârșit în afara relației cu Hristos: „*Fără de Mine nu puteți face nimic*” (Ioan 15, 5). Dacă Hristos nu se întrupează în tine, nu poți avea acces în Împărăție: „*De nu se va naște cineva din apă și din Duh nu va intra în Împărăția cerurilor*” (Ioan 3, 5). Modalitatea practică prin care putem ajunge la această dragoste și unire cu Hristos este reprezentată de împlinirea poruncii dragostei față de aproapele: „*Așa să lumineze faptele voastre înaintea oamenilor, ca văzând ei faptele voastre cele bune, să preaslăvească pe Tatăl Vostru Care este în ceruri*” (Matei 5, 16). Desăvârșirea presupune din partea fiecăruia purtarea unei cruci. Pentru fiecare dintre noi, această cruce este diferită: pentru unii este poziția socială, pentru alții este starea sănătății, pentru alții sunt cei apropiați. Dar Hristos ne atrage atenția că pentru a ne desăvârși, trebuie ca indiferent de crucea pe care o purtăm, să luminăm prin faptele noastre cele bune calea către Dumnezeu pentru toți oamenii.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a deveni sau a face să devină desăvârșit, perfect, sau a împlini, a realiza ceva²⁵²: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la dreapta la stânga, pe deasupra pumnului stâng. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*desăvârși*”.

²⁵¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 88.

²⁵² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

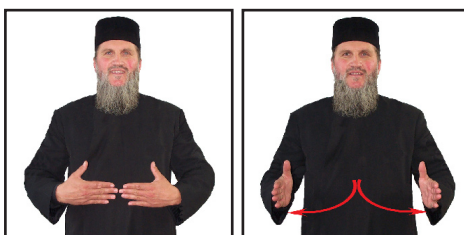

DESĂVÂRȘIT

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a ideii de perfecțiune sau deplinătate²⁵³: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei F; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către înainte, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „desăvârșit”.

DESCHIDE

Este un verb folosit cu multiple sensuri în Sfânta Scriptură. Primul sens este acela al faptului că în același mod în care Dumnezeu Își deschide mâna Sa și dăruiește tuturor oamenilor viață, în același mod și evreul trebuie să dăruiască aceluia care este în dificultate o parte din bunurile sale, pentru a câștiga încrederea și dragostea lui Dumnezeu: „*Căci nu va lipsi sărac din pământul tău, de aceea îți poruncesc și Eu: Deschide mâna ta fratelui tău, săracului tău și celui lipsit din pământul tău*” (Deuteronomul 15, 11). Dacă Dumnezeu dăruiește unei persoane un surplus de bunuri, nu este pentru că persoana respectivă să se considere superioară celorlalți oameni. Dumnezeu i-a luminat rațiunea, i-a întărit voința și a purtat grijă ca natura să își urmeze cursul ei pentru ca din surplusul respectiv de bunuri să poată fi ajutați și ceilalți oameni. A doua semnificație a termenului este aceea care face referire la modul în care Mântuitorul Iisus Hristos va fi însoțit în activitatea Sa pământească de îngeri: „*Adevărat, adevărat zic vouă, de acum veți vedea cerul deschizându-se și pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și coborându-se peste Fiul Omului*” (Ioan 1, 51).

Taina Întrupării este Taina neștiută a Creației. Dumnezeu a cinstit atât de mult omul, încât atunci când a vrut să îl mântuiască, a ales să se întrupeze în chip de rob și nu în fire de înger. Biserica accentuează această mare onoare acordată oamenilor, spunând că atunci când oamenii se împărtășesc, se unesc cu Trupul și Sângele Domnului, sfinții îngeri privesc neputincioși, dorind să participe și ei la acest act. Îngerii au participat la aspectele vieții umane ale lui Hristos, dând mărturie prin cuvintele și faptele lor despre faptul că Dumnezeu era Cel care se întrupase și Care suferea: atunci când să se întrupeze, arhanghelul a fost trimis către o Fecioară, îngerii i-au vestit

²⁵³ *Ibidem.*

pe păstori. Îngerii Îl întăresc pe Hristos în grădina Ghetsimani, în așteptarea supliciului: „*Iar un înger din cer i S-a arăta și Îl întărea*” (Luca 22, 43). Și bineînțeles, îngerii sunt cei care au prăvălit piatra de la ușa mormântului și care au anunțat femeilor că a înviat. Un alt sens al cuvântului este cel care face referire la faptul că în momentul în care Adam și Eva au încălcat porunca primită de la Dumnezeu, vor primi o cunoaștere egoistă a lumii: „*în ziua când veți mânca din el, vi se vor deschide ochii*” (Facerea 3, 5). În momentul în care omul încalcă porunca lui Dumnezeu, ordinea din Paradis este tulburată. Puterea lui Dumnezeu păstrase până în acel moment urmările căderii lui Lucifer în afara Paradisului. În momentul în care omul încetează a mai fi copil la minte, ochii minții sale cunosc binele și raul. Iar răul acesta impregnează relația om-Dumnezeu, om-natură, suflet- trup. Aceasta este cunoașterea la care face referire Dumnezeu în acel verset.

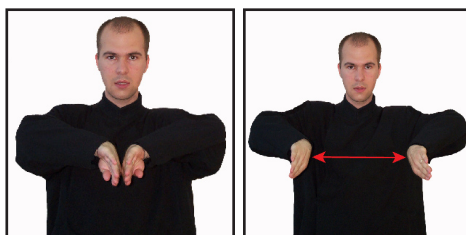
Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea specifică prin care se dă la o parte, se împinge o ușă, o fereastră, care închide ceva²⁵⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, paralele una față de cealaltă, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor îndreptat către persoana care execută semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate una către cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă arcuită, de deschidere către înainte, simultană și sincronă, astfel încât în finalul mișcării, vârfurile degetelor de la ambele mâini să fie îndreptate către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*deschide*”.

DESCOPERI

Execuția semnului accentuează iconic sensul primar al termenului, anume acela de „a găsi, a descoperi (căutând sau întâmplător), a lua cunoștință despre ceva”²⁵⁵: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, fiind îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului și având palma în configurația dactilemei D; mâna dreaptă, având aceeași configurație ca și mâna stângă, dar cu cotul ridicat până la nivelul pieptului, îndeplinește o funcție activă, descriind o mișcare în plan orizontal, ușor arcuită spre dreapta, de legătură între ochiul drept și mâna stângă. Privirea urmărește mișcarea mâinii drepte iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*afla*”.

DESPĂRȚI

²⁵⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

²⁵⁵ *Ibidem*.

Este un verb prin care este indicată o acțiune în cadrul căreia sunt separate binele și răul, lumina și întunericul. În cartea *Facerea* este folosit pentru prima dată acest verb. Atunci când Dumnezeu creează lumea, Sfânta Scriptură afirmă că a trebuit să despartă lumina de întuneric: „*Și a văzut Dumnezeu că este bună lumina și a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric*” (*Facerea* 1, 4). Dincolo de însușirea atotputerniciei lui Dumnezeu care este evidențiată de acest verset, ceea ce trebuie să reținem este faptul că Dumnezeu este Cel Care îi separă și pe cei care iubesc lumina de cei care iubesc întunericul. Dumnezeu oferă fiecăruia dintre noi un timp în care își poate declara dragostea față de diavol sau față de Însuși Dumnezeu. La finalul acestui timp, care este reprezentat de spațiul vieții fiecăruia dintre noi, urmează Judecata, în cadrul căreia, fiecare dintre noi va primi după faptele sale: cei care au săvârșit binele, vor avea parte de rai, iar cei care au săvârșit răul, vor primi iadul: „*El îi va despărți pe unii de alții după cum desparte păstorul oile de capre*” (Matei 25, 32). Din punct de vedere al Bisericii Ortodoxe, învățătura despre a doua venire a lui Hristos și despre Judecată este o dogmă, o învățătură fundamentală. Despre ea ne-a vorbit Mântuitorul Hristos și o găsim menționată în învățăturile Sfinților Părinți. Îndată după ieșirea din trup, fiecare suflet este supus judecății particulare. Această judecată este necesară, deoarece răsplata sau pedeapsa care vor fi primite trebuie să fie acordate după o dreaptă judecată a Judecătorului. Sfânta Scriptură argumentează permanent acest lucru: „*Și precum este rânduit oamenilor să moară, iar după aceea urmează judecata...*” (Evrei 9, 27); iar în alt loc: „*Căci noi toți trebuie să ne înfățișăm înaintea judecății lui Hristos, ca să ia fiecare după cele ce a făcut în trup, ori bine, ori rău*” (II Corinteni 5, 10). Fericitul Augustin afirma: „*De tot dreaptă și mântuitoare este credința că sufletele se judecă îndată ce ies din trupuri, înainte e a se înfățișa la această judecată, înaintea căreia vor fi judecate împreună cu trupurile înviate*”²⁵⁶. Această Judecată este dreaptă deoarece este săvârșită de către Dumnezeu și deoarece este făcut în funcție de faptele oamenilor. La sfârșitul lumii, la a doua venire a lui Hristos, are loc Judecata Universală, în cadrul căreia sufletele vor fi judecate împreună cu trupurile înviate. Diferența în privința principiului de judecată este aceea că dacă la judecata particulară vom fi judecați numai pentru faptele noastre, la cea universală vom fi judecați pentru efectele faptelor noastre, după modul în care acțiunile noastre au modificat în bine sau rău persoanele care ne-au fost alături, iar alături de noi vor fi judecați și diavolii.

Execuția semnului accentuează iconic sensul primar al termenului, anume acela de a se îndepărta de cineva sau ceva plecând în altă parte, a părăsi, vremelnic sau definitiv, pe cineva sau ceva, a separa²⁵⁷: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte, astfel încât mâinile să fie lipite una de cealaltă în zona dosului palmei; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de depărtare una de cealaltă, simultană și sincronă, pentru a sugera separarea dintre două părți ale unui lucru sau grup de persoane. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*despărți*”.

DIACON

²⁵⁶ Pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, *op.cit.*, p. 336.

²⁵⁷ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

În limba greacă înseamnă „*orice fel de slujitor*”; în traducerea românească, termenul de diacon se păstrează doar pentru slujirea bisericească. În acest sens, se numește diacon persoana hirotonită de către apostoli (Fapte 6, 6) sau episcopi (Filipeni 1, 1; II Timotei 1, 6), căreia i se acordă harul preoțesc, în prima treaptă preoțească, adică a diaconiei²⁵⁸. Diaconii sunt urmașii celor șapte diaconi din Noul Testament, instituiți spre ajutorul Sfinților Apostoli (Fapte 6). Singuri nu pot săvârși funcții sacre, ci sunt numai ajutătorii episcopilor și ai preoților. Ca atare simbolizează pe îngerii, care sunt puși spre slujba lui Dumnezeu și a oamenilor. Diaconul, stând la proscomidie cu cădelnița de-a dreapta preotului liturghisitor, simbolizează pe îngerul de la Mormântul Domnului (Matei 28, 2), fiindcă la proscomidie se face referire și la Moartea și Învierea Domnului²⁵⁹.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual piesa de veșmânt liturgic specifică diaconilor, precum și felul în care este aceasta purtată în timpul rostirii ecteniilor, la sfintele slujbe: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei L, cu care atinge umărul stâng; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, pe diagonala trupului, până în dreptul șoldului drept; al doilea segment al mișcării este format de trecerea palmei drepte în configurația dactilemei T, și ridicarea mâinii până la nivelul pieptului, în fața umărului drept. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*diacon*”.

DIAVOL

Termenul denumește ființa spirituală pervertită, duh rău și trufaș, puterea răului în lume. Termenul grec înseamnă „*calomniator*”, „*clevetitor*”, „*uneltitor*” (Efeseni 6, 11), redând termenul ebraic „*satan*”, care înseamnă „*potrivnic*”, „*vrăjmaș*”. El este, deci, un alt nume al satanei, purtând mai multe numiri ca „*balaurul cel mare, șarpele cel de demult, care se cheamă diavol și satana, care înșală pe toată lumea*” (Apocalipsa 12, 9)²⁶⁰. Diavolii, sau îngerii căzuți, sunt vrăjmași ai lui Dumnezeu și apoi ai oamenilor. Numele lor vine de la faptul că, fiind niște îngeri luminați, s-au împotrivit poruncii Creatorului și, răzvrătindu-se, ca să fie mai presus de El (Isaia 14, 12; Luca 10, 18; Apocalipsa 12, 8-9), au fost aruncați din cer, devenind demoni sau diavoli întunecați. Demonul este doar un alt nume al diavolului. Spre a se închipui păcătoșenia și răutatea lui, e înfățișat adesea ca un monstru: gol, negru, cu coarne de țap și cu picioare de om, șchiop din cauza căderii din cer, cu coadă, cu gheare, cu aripi negre ori cu aripi de liliac și suflând foc din gură. Pentru a ispiti poate îmbrăca figura oricărui animal (afară de miel, simbolul lui Hristos și afară de porumbel, simbolul Duhului Sfânt); în icoana raiului apare ca șarpe înșelător; ca țap simbolizează păcatul; în chip de câine înseamnă că e slujitorul oamenilor. Apocalipsa ni-l prezintă ca pe un balaur, în care sunt concentrate toate animalele. Diavolul e înfățișat adesea și în chipul unei femei nude, acoperită numai la coapse, având părul despletit și gheare la picioare.

²⁵⁸ Pr. prof dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 128.

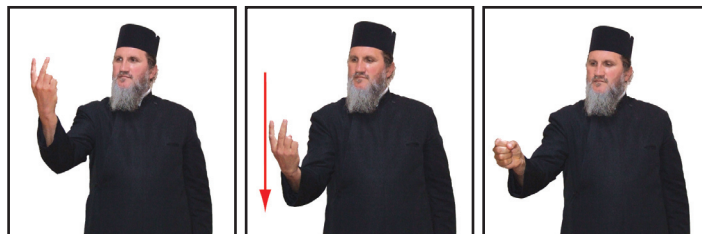
²⁵⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 89.

²⁶⁰ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 129.

Simboluri ale diavolului, ce servesc și ca tipuri, sunt în Biblie: Egiptul, Asiria, Isav, Irod, Iuda, Varava, Faraon, Pilat; alte simboluri: vulturul, ursul învins de către David (I Samuil 17, 34), basiliscul, behemothul (Iov 40, 15), mistrețul, care strică via Domnului (Psalmii 79, 14); maimuța, țapul (Leviticul 16, 22); câinele, care era privit ca animal necurat (Ieșirea 22, 31) și este simbolul ereziarhilor; leul cu referire la Psalmii 21, 23 și I Petru 5, 8; vulpea, simbolul minciunii și al șireteniei; dragonul, broasca - simbolul avariției; leviatanul (Psalmi 73, 15; 103, 27); corbul; șarpele, adesea cu cap de femeie; porcul ca reprezentant al spiritelor necurate, pe care Iisus le mână în porci (Matei 8, 31-32) și ca simbol al lăcomiei și indecenței. Îngerii cei răi sunt simbolul păcatului, a cărui răutate ni se arată prin căderea lor din fericirea veșnică și prin aruncarea lor în iad. Sunt chipul semeției, al mândriei și al încrederii de sine, adică al celor mai detestabile păcate, care i-au și răzvrătit împotriva Ziditorului și în urma cărora au pierdut ajutorul și grația dumnezeiască; căderea lor din cer simbolizează pedeapsa păcatului (Proverbe 16, 18), pentru că în cer nu are loc păcatul. Iconografia ne înfățișează căderea îngerilor răi astfel: în cer și aproape de cer ei au încă forma de îngeri, frumoși la chip, dar, pe măsura ce se pogoară în jos, își pierd frumusețea și lumina, devin tot mai urâți, mai întunecați, mai negri, încât spre mijlocul văzduhului se prefac în chipurile dracilor. Transformarea aceasta în cădere e simbolul păcătuirii și al treptelor de decădere morală, alunecând tot mai în jos până la iad²⁶¹.

Execuția semnului redă în plan vizual una dintre caracteristicile specifice, prin care duhurile cele necurate sunt înfățișate în iconografia creștină, și anume capul cu coarne: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, de o parte și de cealaltă a capului, atingând tâmpilele cu palmele în configurația dactilemei D și având vârful degetelor arătătoare îndreptate în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*diavol*”.

DICHER

Este unul dintre sfeșnicile întrebuințate la slujbele arhieresti, având două lumânări. El își are originea în sfeșnicul pe care îl purtau împărații bizantini spre a binecuvânta poporul și se întrebuințează mai ales la Liturghia arhierască. Cu acesta și cu tricherul, dimpreună, arhierul binecuvântează pe credincioși în momentele indicate din cursul slujbei, în rest fiind purtate de către diaconi, la vohoad. Dicherul simbolizează cele două firi din persoana Mântuitorului. Odinioară, înaintea arhierului se purta un sfeșnic cu o singură lumânare sau făclie, care era numit sfeșnic unic, pentru a fi deosebit de sfeșnicul cu două brațe și lumini, care se purta înaintea împăraților și patriarhilor, simbolizând îndoita putere, lumească și bisericească, a împăraților²⁶².

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: semnul pentru 2 LUMÂNĂRI (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către persoana care

²⁶¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 93.

²⁶² Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 538.

execută semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare rectilinie scurtă, de coborâre în plan vertical, până la nivelul abdomenului), urmat de marcatorul substantival SFEȘNIC (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*dicher*”.

DIN

Execuția semnului redă în plan vizual legătura dintre o unitate semantică și originea sau proveniența sa, pentru a arăta locul unde se află cineva sau ceva²⁶³: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu degetul arătător ușor îndoit; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare semicirculară scurtă, pe sub palma mâinii stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*din*”.

DINLĂUNTRU

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica unui obiect care se află înăuntru, în interior²⁶⁴: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care execută semnul și vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, așezată deasupra palmei stângi, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și vârfurile degetelor îndreptate în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre până în spatele palmei stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*dinlăuntru*”.

²⁶³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

²⁶⁴ *Ibidem*.

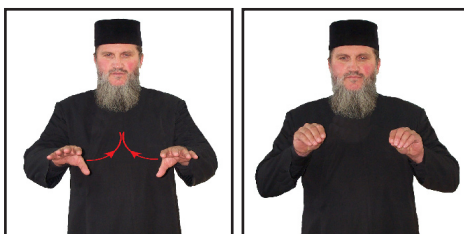
DISC

Este un vas de metal argintat sau aurit, în forma unei farfurii plate (mai rar, are forma unui taler octogonal) susținut de regulă pe un picior scund. Pe el se pun Sfântul Agneț și miridele care se scot din prescurile folosite la proscomidie pentru sfințirea lor la Sfânta Liturghie, precum și Agnețul dinainte sfințit, folosit la Liturghia Darurilor mai înainte sfințite. Pe masa de la proscomidiar, el simbolizează ieslea în care S-a născut Mântuitorul²⁶⁵, iar după Vohodul Mare simbolizează locul unde a fost așezat ori patul pe care a fost pus Trupul Mântuitorului după pogorârea Lui de pe Crucea răstignirii²⁶⁶. Forma largă și de cerc a discului închipuie iubirea mare și nemărginită a Mântuitorului și credința largă, cu care preotul și credincioșii să vină la Jertfa lui Iisus și să o primească. La Vohodul Mare, discul e ținut ridicat la frunte; ridicarea lui închipuie ridicarea pe Cruce și Răstignirea lui Iisus²⁶⁷.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: DISC (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, cu vârful degetelor arătătoare orientate în jos; din această poziție inițială, ambele mâini descriu în plan orizontal o mișcare semicirculară de amplitudine mică, simultană și sincronă, delimitând în spațiu forma rotundă a discului de metal), prevăzut cu un SUPORT CARE SE POATE AȘEZA PE MASĂ (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, deasupra palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre asupra palmei stângi), sau care POATE FI ȚINUT ÎN MÂNĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „Sfântul Disc”.

DOBÂNDI

²⁶⁵ v. p. 485, nota 6 din Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*

²⁶⁶ *Ibidem* nota 7, p. 486.

²⁶⁷ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 93.

Este un verb care indica acțiunea prin care omul câștigă cele necesare vieții sau prin care acumulează o serie de bunuri sau prin care primește, ca răsplată a activității sale, o serie de bunuri. Omul este în totală dependență față de Dumnezeu, astfel încât orice lucru dobândit este un lucru neapărat câștigat prin străduință, cât un lucru oferit în dar de către Creator. Dumnezeu este Creatorul nostru, El ne ofera posibilitatea de a ne organiza viața astfel încât să ne câștigăm cele necesare vieții. Atunci când Dumnezeu ne lumineze mintea, ne întărește voința și binecuvintează lucrurile din exteriorul nostru pentru ne fi oferite cele necesare, primim, dobândim lucrurile de care avem nevoie.

Permanent trebuie să purtăm în gând și rugăciune faptul că Dumnezeu este Cel Care ne dăruiește totul - noi purtăm ființa pe care El o dăruiește, iar tot ceea ce lucrăm este din puterea Lui. Noi avem datoria de a pune în lucrare talanții pe care i-am primit, însă aceștia nu pot spori decât din binecuvântarea lui Dumnezeu. În momentul în care le dobândim, ne putem transforma fie după chipul lui Dumnezeu, fie după chipul diavolului. Atunci când împărțim din multul sau puținul nostru, ne asemănăm lui Dumnezeu. Atunci când ne transformăm în bogatul cel nemilostiv și ne imaginăm că prin bunuri am câștigat lumea, ne modificăm după chipul diavolului. Dincolo de bunurile materiale, prin acțiunile noastre putem câștiga sau dobândi și un nume bun, o încuviințare a faptelor noastre bune din partea societății sau a Bisericii, precum și un statut deosebit: *“Căci cei ce slujesc bine, rang bun dobândesc și mult curaj în credința cea întru Hristos Iisus”* (I Timotei 3, 13). Rangul bun nu este neapărat o înaintare în structura ierarhică. El este termenul prin care este indicat faptul că acela care este mic în Biserică, dar poartă în inimă o rugăciune mare, este vrednic de un rang bun și de un nume bun.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a obține ceva prin muncă, eforturi, perseverență, a câștiga, a realiza, a face rost de ceva, a găsi, a procura ceva²⁶⁸: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de apropiere de piept, simultană și sincronă, prin îndoirea coatelor, completată de trecerea palmelor la configurația dactilemei P. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*dobândi*”.

DOMNI

Este un verb care exprimă o acțiune de conducere. Verbul este folosit în cadrul unor binecuvântări, prin care Dumnezeu făgăduiește harul și puterea Sa acelor care săvârșesc binele: *“Voi face ca pacea să domnească peste tine și să stăpânească dreptatea”* (Isaia 60, 17). În Vechiul Testament exista obiceiul ca părinții să își binecuvinteze copiii cu ocazia unor împrejurări speciale: *“Și Isaac a zis: Iată eu am îmbătrânit și nu știu ziua morții mele... ca să te binecuvânteze sufletul meu până nu mor”* (Facerea 27, 4). Acțiunea aceasta este împrumutată din acțiunile divine. Dumnezeu îl binecuvintează pe cel iubit al său, garantându-i partea alături de cei vii, iar asu-

²⁶⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

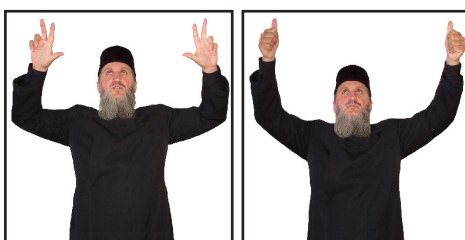
pra celor care săvârșesc cele rele, Dumnezeu aduce necazuri și încercări. În aceeași modalitate, copii sunt îndemnați să vadă în părinții lor persoane demne de respect și încredere. Acela care își respectă părintele primește din partea lui binecuvântarea, iar acela care nu îl respectă, riscă moartea sufletească sau trupească: *“Blestemat să fie Canaan! Robul robilor să fie la frații săi”* (Facerea 9, 25). Tatăl, Noe, transmite astfel copiilor ascultători, Sem și Iafet, puterea de a stăpâni asupra fratelui lor Canaan.

Mântuitorul Iisus Hristos preia acest sens al verbului *“a domni”* și îl transfigurează, afirmând că dacă stăpânitorii și împărații domnesc prin putere asupra neamurilor, atunci când vorbim despre credincioși, aceștia trebuie să cunoască o singură lege care să conducă: legea dragostei și a împlinirii poruncilor lui Dumnezeu: *“Știți că ocârmuitorii neamurilor domnesc peste ele și cei mari le stăpânesc. Nu tot așa să fie între voi, ci acela care între voi va vrea să fie mai mare să fie slujitorul vostru”* (Matei 20, 25-26). Împărații stăpânesc prin forța armelor și prin legi care pedepesc nesupunerea.

În creștinism, aceste lucruri nu mai au sens, deoarece Dumnezeu dorește în primul rând schimbarea interioară a omului. În funcție de gândurile și de cugetele inimii sale, omul este de partea lui Dumnezeu sau a diavolului. Condiționările exterioare nu mai au sens. Dacă Dumnezeu este în inima credinciosului, el nu va putea săvârși decât binele. Aceasta trebuie să fie atitudinea creștină. Dumnezeu a înzestrat însă Biserica atât cu responsabilitatea propovăduirii dragostei și a egalității, dar și cu mijloace prin care să își afirme demnitatea și măreția. Sinoadele, care sunt destinate a exprima hotărârea lui Dumnezeu și consensul Bisericii, pot declara un eretic a fi în afara legii lui Dumnezeu, neavând posibilitatea de a se împărtăși decât în momentul în care renunță la cel rău.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a conduce un principat, o țară, o împărăție, în calitate de domn, a fi stăpânitor, a stăpâni²⁶⁹: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei și vârfulurile degetelor ușor îndoite, îndreptate în jos. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „stăpân”.

DOMNUL

Termenul denumește orice stăpân peste ceva sau peste cineva, care conduce și poruncește altora sub ascultarea lui. Are sens propriu și figurat²⁷⁰. Termenul este general, indicând diferite categorii de domni sau stăpâni. În sensul cel mai înalt, Dumnezeu Însuși este numit Domn și Stăpân²⁷¹, ca fiind Creatorul lumii, Care are Puterea și Stăpânia de la Sine, din care împărtășește sau la care face părtași și pe alții, pe care-i rânduește domni și stăpânitori peste popoare. Dumnezeu este Domn al cerului și al pământului (Matei 11, 25). El este Domn și al îngerilor sau al lumii

²⁶⁹ Ibidem.

²⁷⁰ Pr. dr. Ioan Mircea, *op.cit.*, p. 134.

²⁷¹ *Dicționar enciclopedic al Bibliei*, editura Humanitas, București, 1999, p. 175.

spirituale nevăzute, numit și Domnul Savaot, sau al oștirilor cerești (de îngeri) (Iacov 5, 4). El este și „*Domn al păcii*” (II Tesaloniceni 3, 16). Pentru că stăpânirile omenești sunt rânduite de Dumnezeu (Romani 13, 1-6) și de la El au această putere, de aceea, Dumnezeu este numit adesea „*Împăratul împăraților și Domnul domnilor*” (I Timotei 6, 15; Apocalipsa 17, 14-16; 19, 16). Mântuitorul Hristos este numit de asemenea „*Domn*” (Matei 4, 7; 8, 2; 12, 8; 22, 43; 26, 22; Marcu 16, 19; Luca 2, 11; 5, 8; 11, 1; 24, 34; Ioan 13, 6; 13, 9-13; 20, 25-28; Fapte 2, 36; Romani 1, 4; 4, 24; I Corinteni 1, 7). Acesta este numele cu care credincioșii Îl cheamă pe Dumnezeu în rugăciunile lor²⁷², după temeiurile scripturistice de la Matei 7, 21-22; 25, 11; Luca 6, 46.

Execuția semnului pornește de la configurația de baza a mâinii care are degetele inelar și mic lipite strâns de podul palmei, cu celelalte trei degete întinse pentru a simboliza cele trei persoane ale Sfintei Treimi, anume pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt. Ambele mâini, având această configurație, sunt înălțate înaintea trupului, la nivelul capului. De aici, cele trei degete întinse ale fiecărei mâini descriu în aer o mișcare circulară către înainte, timp în care și degetele arătător și mijlociu se strâng în palmă, mâinile având la finalul mișcării numai degetul mare întins cu vârful în sus. Semnul este construit pe exemplul dat de Sfântul Meletie²⁷³, Arhiepiscopul Antiohiei, care voinde să arate o singură ființă a Dumnezeirii, întreită în persoane, a arătat, având gura acoperită, trei degete înălțate în aer, simbolizând Sfânta Treime, apoi unul singur, arătând o singură Ființă.

DOMOLI

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a face să se miște sau a se mișca mai încet, a se liniști, a se potoli²⁷⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, paralele una față de cealaltă, și au palmele în configurația dactilemei L, cu degetele arătătoare indicând către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de coborâre până la nivelul abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana a căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*domol*”.

²⁷² Pr. dr. Ioan Mircea, *op.cit.*, p. 132.

²⁷³ Aflat într-o biserică din Antiohia, acesta expunea doctrina niceeană despre deoființimea Fiului cu Tatăl. Atunci arhidiaconul Antiohiei, fiind arian, i-a acoperit Sfântului gura cu mâna. „Sfântul, având gura astupată cu palma arhidiaconului, a întins mâna către popor și prin degetele mâinii a mărturisit Sfânta Treime, mai bine decât cu gura, căci a arătat mai întâi trei degete, închipuind cele trei fețe dumnezeiești. Apoi, strângându-le, a arătat numai un deget, închipuind o singură dumnezeire.” Arhidiaconul, i-a prins mâna și i-a lăsat gura liberă, iar Sfântul a vorbit ca și mai înainte. „Arhidiaconul, astupând iarăși gura arhiepiscopului, nu-l lăsa să închipuie nici prin degete Treimea; iar arhierul smucindu-se, învăța poporul, când cu gura când cu degetele.” Sfântul Meletie mărturisește din nou Sfânta Treime împotriva arienilor, în timpul celui de al doilea Sinod Ecumenic, ținut la Constantinopol, în anul 381, dar fără a mai fi silit de împrejurări, ci pentru că el căuta o metodă simplă, prin care să facă accesibilă unui nivel de înțelegere popular noțiunea de Dumnezeu Unul în Ființă și Întreit în Persoane: „le-a arătat oamenilor, care cereau învățătură de la dânsul, trei degete, în chipul celor trei Fețe ale Sfintei Treimi. Apoi, două degete împreunându-le și pe unul îndoindu-l, a binecuvântat pe popor și a ieșit de la dânsul foc ca fulgerul”, cf. Viața celui întru sfinți părintele nostru Meletie, arhiepiscopul Antiohiei, în *Viețile Sfinților pe Februarie*, p. 156-157.

²⁷⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

DORI

Este un verb care exprimă înfocarea inimii noastre după un lucru sau după o persoană. Cel Care trebuie dorit de către fiecare dintre noi este Dumnezeu. El este dorința noastră, pentru că este în ființa noastră. Atunci când omul este în calea către Dumnezeu, atunci cugetele inimii sale și dorințele acesteia sunt împlinite de puterea lui Dumnezeu: *“După dorirea inimii lui i-ai dat lui și de voia buzelor lui nu l-ai lipsit pe el”* (Psalmii 20, 2). Dorința este superioară gândului, pentru că în vreme ce gândul caracterizează prin excelență rațiunea umană, dorința exprimă această rațiune îmbătută de cugetele inimii.

Dorința exprimă o aprindere după Dumnezeu, aprindere pe care I-o mărturisim nu numai ziua și nu numai la slujbă, ci trebuie să exprime, împreună cu profetul Isaia: *“Sufletul meu Te dorește noaptea”* (Isaia 26, 9). Dumnezeu îi iubește atât pe păcătoși, cât și pe cei drepți. Sau, dacă ar fi să folosim o sintagmă a Părinților, dragostea lui Dumnezeu față de cel mai mare păcătos depășește cu mult dragostea celui mai mare sfânt către Dumnezeu. Dorința Lui Dumnezeu este ca toți oamenii să cunoască și să urmeze calea către rai, de aceea S-a coborât și a stat la masă cu păcătoșii, de aceea le-a acceptat în preajma Sa pe desfrânate, de aceea Sfântul Apostol Pavel afirmă că Dumnezeu *“dorește ca toți oamenii să se mântuiască și să ajungă la cunoștința adevărului”* (I Timotei 2,4).

Execuția semnului redă în plan vizual atitudinea iconică specifică a omului care este stăpânit de tendința lăuntrică de a face, de a avea sau de a dobândi ceva²⁷⁵: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care execută semnul și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă atinge pieptul și descrie o mișcare scurtă de pendulare în fața pieptului, în sus și în jos, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „dori”.

DRAGOSTE

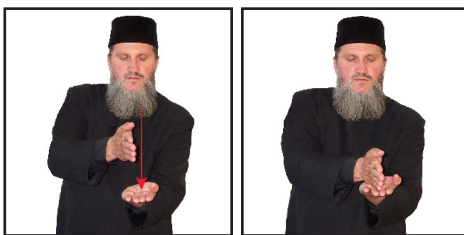
Execuția semnului redă în plan vizual imaginea deja consacrată a manifestării dragostei prin strângerea în brațe a persoanei iubite: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și încrucișate la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei

---

²⁷⁵ *Ibidem..*

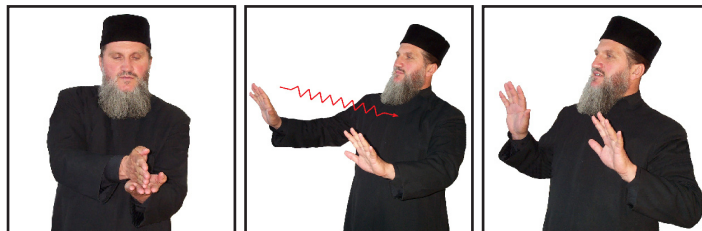
A. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „dragoste”.

DREPTATE

Execuția semnului redă în plan vizual principiul moral și juridic care cere să se dea fiecăruia ceea ce i se cuvine și să i se respecte drepturile²⁷⁶: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre asupra palmei stângi, până la atingerea acesteia. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „dreptate”.

DREPT-MĂRITORI

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual ideea de persoană care profesază învățătura de credință creștină ortodoxă: DREPT (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre asupra palmei stângi, până la atingerea acesteia); MĂRIRE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, paralele una față de cealaltă, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârful degetelor răsfirate, îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare lentă de apropiere, până la atingerea pieptului, însoțită de o ușoară fluturare a degetelor). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „drept-măritor”.

²⁷⁶ Ibidem.

DUH

Traducând ebraicul „*ruah*”, are inițial însemnarea de „*sufflare*”, sau de „*vânt*”: „*vântul suflă unde voiește*” (Ioan 3, 8; 20, 22; II Tesaloniceni 2, 8). Mai are înțelesul și de suflarea gurii. Îngerii sunt duhuri slujitoare (Evrei 1, 7). Apoi cuvântul are multe însemnări: Duhul omului ca suflare de viață primită de la Dumnezeu, sau ca suflet: „*Iisus Și-a dat duhul (sufletul)*” (Matei 27, 50). Același duh care a ieșit din Trupul Său, El îl încredințează Tatălui, pe Cruce: „*Părinte, în mâinile Tale încredințez Duhul Meu; și Și-a dat duhul*” (Luca 23, 46). Se vorbește și de „*duhurile dreptilor celor desăvârșiți*” (Evrei 12, 23); sau duhul (sufletul) fiicei lui Iair, înviată: „*duhul ei s-a întors și a înviat*” (Luca 8, 55). Duhul, ca parte spirituală, înseamnă ființa lăuntrică a omului, deosebită de trup (Matei 26, 11).

Duhul apare și ca o putere opusă cărnii (Romani 8, 4): „*a umbla (a trăi după duh sau) după trup*”. „*În duhul să umblați și să nu împliniți pofta trupului*” (Galateni 5, 16-25), spre a realiza pe „*omul duhovnicesc*” (I Corinteni 2, 13-15), opus „*omului trupesc*”, carnal. „*Cuvintele Domnului (Hristos) sunt duh și viață*” (Ioan 6, 63). Există și „*duhuri rătăcirii*” (I Ioan 4, 6), sau duh de neascultare, de răzvrătire (Efeseni 2, 2), de erezie, sau „*duhul lui antihrist*” (I Ioan 4, 3). „*Cercetați duhurile, dacă sunt de la Dumnezeu, fiindcă mulți prooroci mincinoși au ieșit în lume*” (I Ioan 4, 1-3, Matei 7, 15), care vor abate de la „*duhul adevărului*”, la „*duhul rătăcirii*” (I Timotei 4, 1-7). Există și duhuri de împotrivire (Fapte 7, 51; 13, 7, 10); și „*duh pitonicesc*” sau „*de ghicire*” (Fapte 16, 16) și duhuri de îndrăcire care chinuiesc pe unii oameni, și duhuri necurate (diavoli) și care duc la rătăcire (Ioan 8, 44) și păcat (Matei 8, 16). Există apoi „*Duhul slavei*” (I Petru 4, 14); „*Duhul adevărului*” (Ioan 14, 17), care aparțin lui Dumnezeu și se împărtășesc și oamenilor.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a respirației, a suflării de viață, asociată în plan semantic, duhului: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având podul palmei orientat în sus și vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra mâinii stângi, având palma în configurația dactilemei C și atingând, cu degetele răsfirate, podul palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă execută o mișcare amplă de înălțare pe verticală, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei P. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*duh*”.

DUHOVNICESC

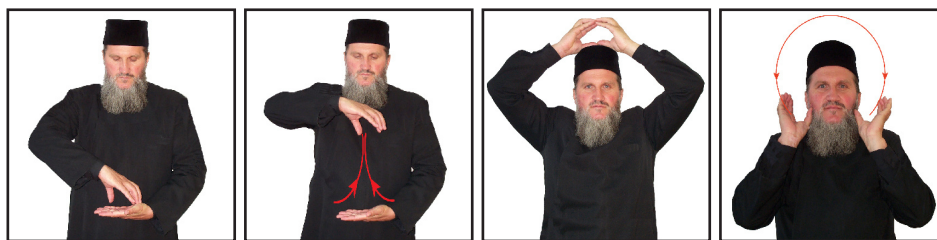

În calitate de adjectiv, acest termen caracterizează acele lucruri care Îi sunt asociate lui Dumnezeu, lucrurile care duc la El, lucrurile prin care Îi slujim Lui. Oamenii care Îi slujesc lui Dumnezeu sunt numiți oameni duhovnicești sau înduhovniciți, cu sensul că sunt purtători de duh. În acest sens, Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți fac diferența dintre omul trupesc, acela care este purtat de gândurile și dorințele trupului și omul duhovnicesc, acela care este purtat de duh sau care se preocupă mai mult de viața duhovnicească, viața închinată lui Dumnezeu. Diferența dintre aceste două tipuri de oameni este prezentată de către Sfântul Apostol Pavel. Adresându-se corintenilor și caracterizând omul neduhovnicesc, omul care nu este purtat de dragoste și de smerenie, Sfântul Apostol Pavel afirmă: „Și eu, fraților, n-am putut să vă vorbesc ca unor oameni duhovnicești, ci ca unora trupești, ca unor prunci în Hristos” (I Corinteni 3, 1). Sfântul Apostol Pavel dezvoltă subiectul acesta, punând în opoziție omul neduhovnicesc cu cel trupesc. Omul trupesc este plin de mândrie și de părere de sine, capabil oricând să își judece aproapele, dar niciodată în stare să își vadă greșelile și căderile. Omul neduhovnicesc este un prunc în Hristos. Cu alte cuvinte, el încă nu l-a chemat pe Hristos în mod deplin în mădularele sale, încă nu s-a unit în mod real cu Trupul și Sângele Domnului. Omul duhovnicesc este omul prin care grăiește Domnul, omul capabil a-și purta crucea după exemplul lui Hristos. Omul acesta este capabil să poarte atât propria sa cruce, dar este capabil să îl și ridice pe cel căzut: „Fraților, chiar dacă va cădea cineva într-o greșeală, voi cei duhovnicești îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blândeții” (Galateni 6, 1). Omul duhovnicesc este cel care își poate ajuta aproapele să se zidească pe temelia Bisericii, ca piatră jertfelnică, vie și lucrătoare la rândul ei. Preotul duhovnic este preotul care primește, printr-o rugăciune specială a episcopului, puterea de a săvârși Sfânta Taină a Spovedaniei. Cu alte cuvinte, primește har și putere din dragostea lui Dumnezeu pentru a-și ajuta aproapele căzut să se ridice și să își poarte crucea. Activitate desfășurată de un duhovnic pentru zidirea sufletească a credincioșilor, a elevilor și a studenților în școlile bisericești²⁷⁷.

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica de spiritualitate asociată în plan semantic lucrurilor duhovnicești: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este ridicată în partea laterală a corpului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate către capul persoanei care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre până în dreptul inimii, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „duhovnicesc”.

²⁷⁷ Ion M. Stoian, *op.cit.*, p. 86.

DUHUL SFÂNT

Termenul este folosit pentru a desemna cea de-a treia Persoană a Sfintei Treimi, sau „*Duhul lui Dumnezeu*” (Matei 3, 16; Marcu 1, 10; Romani 8, 14; I Corinteni 2, 11-14; 12, 3; Efeseni 2, 18; 3, 5; 4, 30; I Petru 4, 14; I Ioan 4, 2; Apocalipsa 3, 1) sau „*Duhul Tatălui*” (Ioan 3, 6), „*Duhul lui Hristos*” (Romani 8, 9), „*Duhul Domnului*” (Luca 4, 18; Fapte 5, 9), „*Duhul Sfânt*” (Matei 3, 16; Ioan 1, 32-33; 20, 22; Fapte 1, 8; 2, 4; II Corinteni 6, 4-6). Îl aflăm în primele pagini ale Evangheliei „*umbrind*” pe Sfânta Fecioară Maria, de la Care ea „*luând în pântece*”, a născut pe Fiul lui Dumnezeu, pe Iisus Hristos (Matei 1, 18-21; Luca 1, 35)²⁷⁸. Se vorbește de El la Botezul Domnului, când se face prima dată descoperirea Sfintei Treimi: Duhul Sfânt pogorându-se ca un porumbel peste Fiul botezat iar Tatăl grăind din cer: „*Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit*” (Matei 3, 16-17; Luca 3, 21-22; Ioan 1, 32-33). Se mai vorbește apoi despre „*Duhul înfierii*” Care este „*Duhul Fiului lui Dumnezeu revărsat în inimile noastre*” (Romani 5, 5) și „*peste Duhul nostru*” (Romani 8, 15-17; Galateni 3, 2-3; 4, 4-6), „*Cel care se roagă împreună cu noi*” (Romani 8, 26). La Schimbarea la Față, Duhul Sfânt apare ca un nor luminos (Matei 17, 5). Sfântul Ioan Botezătorul spunea că Iisus „*va boteza cu Duh Sfânt și cu foc*” (Matei 3, 11; Luca 3, 16; Ioan 1, 33; Fapte 1, 5). Duhul Sfânt poartă diferite numiri: Mângâietorul, Duhul adevărului, Duhul Domnului și al lui Dumnezeu, Duhul lui Hristos, Duhul slavei și al puterii (I Petru 4, 14). El este și „*Dătător de viață*” (Ioan 6, 63; II Corinteni 3, 6). Duhul mărturisește că Iisus este Hristosul și Dumnezeu (I Corinteni 12, 3), făcând semne și minuni (Ioan 5, 36; 14, 26). Duhul Sfânt a inspirat pe profeți, pe Apostoli și pe scriitorii cărților Noului Testament, la Sinodul Apostolic (Fapte 15, 28) și la toate Sinoadele Locale și Ecumenice, și lucrează asupra Bisericii până la Parusia lui Hristos. Duhul Sfânt, fiind a treia persoană din Sfânta Treime, de o ființă cu Tatăl și cu Fiul, are aceleași atribuții și este de aceeași mărime și putere; i se cuvine aceeași adorație ca și Tatălui și Fiului. În icoane Duhul Sfânt e mai adesea înfățișat prin simbolul iubirii, adică printr-un porumbel alb cu aripile întinse. Alteori îl vedem ca porumbel, ce zboară într-un triunghi, înconjurat de raze solare. Porumbelul are uneori un nimb de cruce pe cap, iar din gură emite raze. Spre a forma semnul crucii, porumbelul e închipuit cu capul în jos și cu aripile în zbor. Porumbelul, ce-l ține Mântuitorul în palmă, are emblemele celor patru evangheliști, spre a simboliza că Sfintele Evanghelii sunt insufflate de Duhul Sfânt. În icoana Pogorârii Duhului Sfânt e înfățișat în chipul limbilor de foc, ce se pogoară deosebit pe fiecare dintre Apostoli, în icoana Schimbării la Față e închipuit ca nor luminos, din care glăsuiește Dumnezeu Tatăl²⁷⁹.

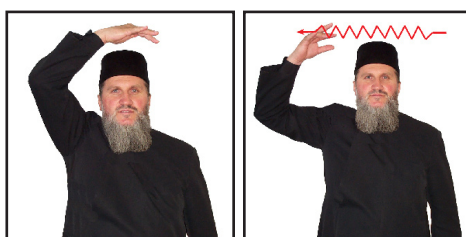
Execuția semnului este construită pe o structură locuționară determinată de etimologia semantică: DUH (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având podul palmei orientat în sus și vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la

²⁷⁸ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 142.

²⁷⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 95.

nivelul pieptului, deasupra mâinii stângi, având palma în configurația dactilemei C și atingând, cu degetele răsfricate, podul palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă execută o mișcare amplă de înălțare pe verticală, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei P) și atributul SFÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Duhul Sfânt*”.

DUHURI

Sfânta Scriptură și Sfinții Părinți folosesc această noțiune pentru a denumi ralități multiple: prin duh se poate înțelege atât sufletul omului, cât și firea îngerilor. Atunci când Sfântul Apostol Pavel vorbește despre îngeri, notează că acestea sunt „*duhuri slujitoare*”, create de către Dumnezeu pentru a fi mesageri ai voii Sale, purtători ai poruncilor Sale către oameni. Mărturiile ale Sfintei Scripturi despre faptul că prin termenul de duh se înțelege cuvântul „*înger*” avem foarte multe. Oamenii sunt povățuiți de către îngeri, pe parcursul luptelor împotriva ispitelor. Fiecare om primește la Botez un înger păzitor, care îi poartă rugăciunile către Dumnezeu și care îl întărește în faptele cele bune. Alături de aceștia însă, sunt și duhurile necurate – îngerii căzuți, diavolii, care caută să-l depărteze pe om de Dumnezeu și de bine. Împotriva acestora trebuie să lupte omul, ajutat de harul divin și de îngerul păzitor: „*Și s-au spăimântat toți, se întrebau între ei și ziceau: Ce este aceasta? Și ce este această învățătură nouă? Că și duhurilor necurate le poruncește cu putere și ascultă de El*” (Marcu 1, 27). „*Și duhurile cele necurate, când Îl vedeau, cădeau înaintea Lui și strigau: Tu ești Fiul lui Dumnezeu*” (Marcu 3, 11).

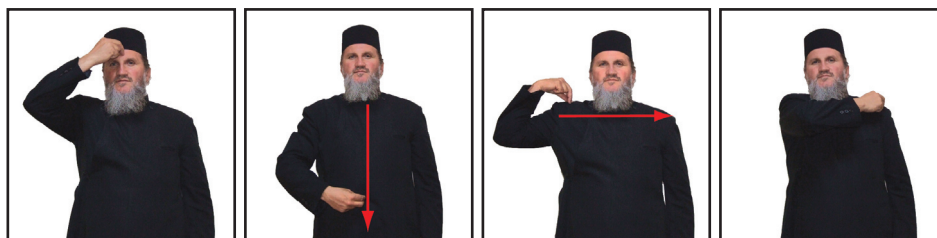
Această acțiune de ispitire trebuie folosită de fiecare om în felul său. Sfinții Părinți afirmă: dacă Dumnezeu va ridica ispitele, nu se va mântui nimeni. Ispita vine asupra omului pentru ca prin răbdare și rugăciune, omul să își arate dragostea față de Creatorul său. Dumnezeu l-a creat pe om în fire dihotomică: trup și suflet, carne și duh. Dacă omul se lasă purtat de poftelile cărnii și ale trupului, omul acela va fi purtat departe de Dumnezeu: la îndemnul trupului, va încălca porunca postului, va evita îngenuncherea la privegherile de noapte, într-un cuvânt, va evita întâlnirea cu Dumnezeu. Faptele duhului, faptele duhovnicești, vor fi acelea care ne poartă către rai, deși calea aceasta va trece prin spiniile ispitelor și încercărilor: „*Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită, căci duhul este osârduitor, iar trupul este neputincios*” (Matei 26, 41). Apostolilor le-a fost greu să rămână treji în priveghere, pentru că ei nu supuseseră încă trupul sufletului și nici carnea, duhului.

Execuția semnului redă în plan vizual freamătul permanent al duhurilor în văzduhul spiritual: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată deasupra capului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor răsfricate îndreptate spre partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare

ondulată către dreapta, completată de o ușoară fluturare a degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*duhovnicesc*”.

DUMINICĂ

Este ziua săptămânală de odihnă și de sărbătoare religioasă a creștinilor. Temeiurile consacării acestei zile a săptămânii ca zi de sărbătoare sunt următoarele: duminica este mai întâi ziua săptămânală în care a avut loc Învierea Domnului, cel mai mare eveniment din istoria sfântă și piatra de temelie a credinței creștine (I Corinteni 15, 12); în al doilea rând, duminica este prima zi a creației lumii, precum sublinia încă din veacul al II-lea Sfântul Iustin Martirul și Filosoful, sau „*începutul zilelor*”, cum o numește Sfântul Vasile cel Mare; în al treilea rând, în aceeași zi a avut loc Pogorârea Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli și s-a întemeiat prima comunitate de credincioși, adaugați la Apostoli și ucenici, nucleul Bisericii creștine de mai târziu.

Încă din primele comunități creștine, această zi a luat locul sabbatului iudaic, devenind ziua săptămânală de adunare și de cult a creștinilor, ziua în care Sfântul Apostol Pavel rânduia să se facă colecte pentru săraci (I Corinteni 16, 2) și în care el a predicat îndelung și a săvârșit frângerea pâinii în adunarea de la Troia (Fapte 20, 7). Foarte curând creștinii au înlocuit nu numai sabbatul, ca zi de sărbătoare săptămânală, dar au schimbat și denumirea evreiască, întrebuițată de ei la început pentru ziua lor de adunare, adoptând denumirea specific creștină și anume Ziua Domnului sau Duminica, numire pe care o găsim chiar în Sfânta Scriptură (Apocalipsa 1, 10) și în cele mai vechi scrieri creștine, ca de exemplu Didahia celor 12 Apostoli. Duminica (Ziua Domnului, Dies Dominica, Ziua cea dintâi a săptămânii) este ziua întâi a săptămânii, întru amintirea că lumea în această zi și-a luat începutul și s-a despărțit lumina de întuneric. În ziua dintâi a săptămânii a înviat Iisus, împărtășindu-ne viață nouă, a dat putere Apostolilor zicându-le „*luați Duh Sfânt*” și tot în această zi s-a pogorât Duhul Sfânt peste Apostoli și a revărsat darurile Sale asupra lumii. Duminica este deci sărbătoarea Sfintei Treimi: Tatăl Creatorul în ziua de Duminică a făcut lumina, Fiul Răscumpărătorul în zi de Duminică a desăvârșit, prin Învierea Sa, mântuirea săvârșită prin Cruce, iar Duhul Sfânt, Sfințitorul lumii, Duminica s-a pogorât și ne-a sfințit pe toți²⁸⁰.

Evreii Testamentului Vechi țineau ziua Domnului Sâmbăta, în amintirea creației lumii și a scoaterii lor din robia egipteană. Sfinții Apostoli au mutat ziua Domnului pe Duminică, ziua cea dintâi a săptămânii, spre a serba scoaterea noastră din întunericul neștiinței la lumină și scoaterea din robia veșnică a păcatului la lumina curăției sufletești. Duminica simbolizează întreagă viața Mântuitorului și se serbează cu reținere de la orice muncă fizică, cu bucurie sufletească (de aceea nu se face ajunare) și cu meditații. Duminica creștinii se roagă stând și fără metanii, spre a simboliza Învierea Domnului. Prin aceasta dovedim că noi, cei ce am înviat împreună cu Hristos, trebuie să privim veșnic la cele cerești și să demonstrăm că Duminica este simbolul veacului ce va să fie, veac de odihnă. Ea este începutul zilelor, după cum o numește Moise (Facerea 1, 5) și Sfânta

²⁸⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 97.

Scriptură. Serbarea ei a fost instituită de Apostoli, care săvârșeau servicii divine (frângeau pâinea, Fapte 20, 7) în ziua de Duminică.

Execuția semnului redă în plan vizual componenta semantică a Duminicii ca „zi de închinare”: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, având palma în configurația dactilemei P; mișcarea amplă are două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci: mai întâi pe verticală, de sus în jos, apoi pe orizontală, de la dreapta la stânga, atingând cu vârfurile degetelor, pe rând: mijlocul frunții, mijlocul abdomenului, umărul drept și, în cele din urmă, umărul stâng. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „duminică”.

DUMNEZEU

Teologia ortodoxă, dând o interpretare apofatică ființei divine, preferă categoria misterului și termenii doxologici când vorbește de Dumnezeu „nume mai presus de orice nume” (Filipeni 2, 9). Imaginea lui Dumnezeu este dată de El Însuși în actele Sale de manifestare în creație și în venirea Sa prin Întruparea Fiului, în istorie²⁸¹. Dumnezeu, ființă absolută, care există prin Sine Însuși, are plenitudinea tuturor perfecțiunilor, nu este condiționat de nimeni și de nimic afară de El. Ca ființă pur spirituală, nu se poate percepe cu simțurile noastre și deci nu se poate înfățișa în chip. Vechiul Testament, pe Dumnezeu nimeni nu-l poate vedea (Ioan 1, 18) și veșnicia nu se poate înfățișa prin semne temporale. E în nori, în foc, în tunet.

Spre înfățișarea lui Dumnezeu iconografia se vede silită să recurgă la chipuri simbolice. Dumnezeu e înfățișat sau în Treime, sau ca persoană singuratică. Forma omenească i-o dau creștinii după cuvintele: „Să facem om după chipul și asemănarea noastră...” (Facerea 1, 26)²⁸². Abia prin secolul XIII e înfățișat Dumnezeu ca un bătrân șezând pe scaun, în mână cu sceptrul, semnul puterii, conform vedeniei lui Daniil (7, 9): „și a șezut cel vechi de zile...”. În forma aceasta e închipuit adesea și ca Creator al lumii. Iar Apocalipsa ni-l prezintă „cu părul alb ca lâna, ca zăpada, în mâna dreaptă cu șapte stele și șapte Duhuri”; culoarea albă simbolizează lumina, iar cele șapte stele și șapte duhuri sunt chipul celor șapte daruri ale Duhului Sfânt (Apocalipsa 2, 1). Ca și Creator al lumii, Dumnezeu este înfățișat sub chipul unui bătrân, care plutește prin nori arătând cu mâna dreaptă, iar binecuvântând creațiunea e înfățișat cu mâinile întinse spre a simboliza providența, grija și ocrotirea fapturilor. Ca Stăpân al cerului, Dumnezeu e înconjurat de stele, soare, lună și de îngeri ori purtându-se pe norii cerului. Ca Domn al lumii e înfățișat Dumnezeu stând sau șezând pe globul pământesc, fiindcă „al Domnului e pământul și plinirea lui...” (Psalmii 23, 1) ori șezând pe tron, îmbrăcat în ornate, pe cap cu coroană ori cu nimb triunghiular, care formă din urmă a nimbului mai simbolizează și pe Dumnezeu în Treime. Dumnezeu Tatăl are adesea o carte în mână: cartea legii, cartea vieții, cartea judecății.

²⁸¹ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 137-139.

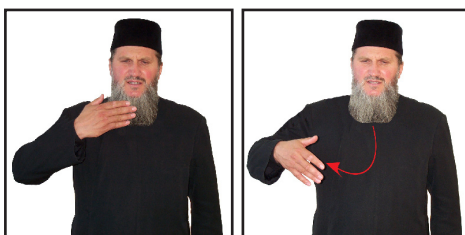
²⁸² Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 124-125.

La începutul creștinătății Dumnezeu era închipuit, respectiv personificat, prin următoarele simboluri: a) un ochi în triunghi, simbolul providenței (Proverbe 22, 12; I Petru 3, 12), ochiul simbolizând atotștiința și ființa de față de pretutindeni; cu deosebire în ornamentica de altar și pe monumente sepulcrale; b) o mână dreaptă ieșită din nor (Psalmii 118, 18), ținând adesea o cunună ori o coroană (Sirah 10, 4); c) crucea în cerc, crucea însemnând pe Dumnezeu, cercul simbolizând lumea; d) un foc, conform cuvintelor „și Domnul este foc mistuitor” (Deuteronomul 4, 24); e) împărat pe șapte tronuri, soare, coroană, șapte făclii ca simboluri ale atotputerniciei; f) un stâlp de foc (Ieșirea 13, 21): „Domnul mergea... noaptea într-un stâlp de foc”; g) ori prin șapte ochi (Zaharia 4, 10): „șapte ochi ai Domnului privesc...”; h) o mână, care întinde coroana de biruință deasupra martirilor. În Vechiul Testament, Iehova era închipuit printr-un nor des, în care s-a arătat lui Moise în Sinai (Ieșirea 19, 16) ori ca un deget (Ieșirea 13, 16).

În nimbul lui Dumnezeu Tatăl și în cel al Fiului de obicei sunt și literele O, ω, N (O ω N, adică Cel ce este). Nimbul, în formă de disc ori de triunghi luminos, înseamnă puterea și sfințenia lui Dumnezeu; iar literele O, ω, N simbolizează eternitatea²⁸³.

Execuția acestui semn este în întregime fundamentată pe aceste temeuri mai sus enunțate. Pentru a exprima în limbajul mimico-gestual ideea de Dumnezeu, se împreunează, cum se cuvine, primele trei degete de la mâna dreaptă (degetul mare, arătătorul și degetul mijlociu), închipuind Treimea cea de o ființă și nedespărțită, iar celelalte două degete le lipim, strâns, de podul palmei. Mâna, cu degetele în această configurație, o ridicăm până la nivelul capului, în partea dreaptă, unde descrie o mișcare circulară, în sens invers acelor de ceasornic. Și aici, mișcarea circulară transmite înțelesul larg al ciclicității, al permanenței, al veșniciei.

DURERE

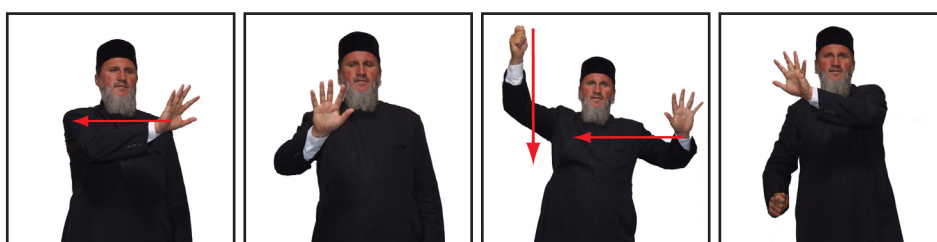
În rai, nu există durere. Durerea apare după căderea în păcat. Este blestemat trupul uman, trupul femeii, care naște prunci. Este blestemat pământul, care va lucra nu atât după voința omului, cât împotriva sa. Noțiunea și efectul durerii sunt ascunse în acest blestem. Dar aceasta nu înseamnă că Dumnezeu este mulțumit dacă trupul omului sau sufletul său suferă, sau dacă natura suferă. Va exista permanent pentru omul duhovnicesc posibilitatea de a se întoarce în rai, posibilitatea de a reface legătura sa cu Dumnezeu și cu natura. Așa se explică faptul că istoria Bisericii mărturisește despre oameni înduhovniciți capabili să hrănească șerpi și urși din palmă. Durerea este creată de către Dumnezeu ca moment menit a-ți veni în fire: fiul risipitor și-a venit în fire atunci când durerea a pus stăpânire pe el: durerea trupească – diavolul nu poate decât să risipească, în nici un caz să ofere pâine (participarea la Sfânta Euharistie) și durerea sufletească – era umilit prin faptul că slujea porcilor. Durerea este aceea care ne poartă către mântuire. Evitarea ei ne poartă spre lașitate, ascundere, minciună, diavol. Calea către mântuire trebuie să treacă prin Crucea lui Hristos. Orice încercare de evitare a crucii presupune intrarea pe calea cea largă, calea bogată în bucurii muritoare. Cuvântul Domnului este simplu și clar: „Acela care dorește să vină după Mine, să se lepede pe sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze”, o cruce pe care o ai, o ai din dragostea lui Dumnezeu

²⁸³ Ibidem, p. 126.

Care știe că aceea este exact durerea și suferința care te pot mântui: mai multă durere duce la deznădejde, iar mai puțină duce la lene și la delăsare.

Execuția semnului redă în plan vizual suferința fizică suportată de cineva, precum și suferința morală, mâhnirea, întristarea²⁸⁴: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și atingând cu vârfurile degetelor mijlocul bărbiei; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită coborâre și depărtare de corp, până la nivelul pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvântului „durere”.

DVERĂ

Termenul denumește perdeaua (catapeteasma, dveră) de la ușile împărătești ale altarului. În vechime, în vremea când bisericile nu avuseră iconostas, acoperea spațiul prestolului, ca să nu poată privi catehumenii și alți nevrednici plinirea celor sfinte. Tot această însemnătate o are și astăzi față de păgâni și eretici, care s-ar afla în biserică. Perdeaua mai servește spre a indica momentele mai însemnate ale serviciilor, prin închiderea și deschiderea ei. Când se deschide, perdeaua închipuie redeschiderea cerului și a raiului prin moartea lui Iisus, iar când se închide înseamnă încuierea cerului și a raiului din cauza păcătuirii lui Adam și a omenirii, ori mai poate simboliza și un alt moment însemnat din actul mântuirii, cum se va vedea mai jos. La începutul serviciilor divine perdeaua se deschide, fără însă a se deschide și ușile, spre a semna începutul slujbei. La Vecernie și la Utrenie se deschide la început și nu se mai închide până la sfârșit, fiindcă aceste servicii nu prezintă acte de mare importanță liturgică.

În unele biserici se închide perdeaua la rostirea ecteniei „*Câți sunteți chemați...*”, ca o amintire de timpurile când, la această rostire, ușierii bisericii închideau ușile despărțitoare dintre credincioși și catehumeni, după ce aceștia s-au retras la locul lor în pronaos. Se deschide apoi imediat înainte de Heruvic, spre a însemna că Mântuitorul pleacă de bunăvoie spre patimă. Închiderea ei după Heruvic, adică după Intrarea cea Mare, simbolizează nestatornicia poporului iudeu, care la Intrarea lui Iisus în Ierusalim (închipuită prin Intrarea cea Mică) L-a primit cu osanale, iar acum L-a răstignit, răstignirea fiind închipuită prin intrarea cea mare. E totodată și o avertizare, ca noi creștinii să fim statonici în credință; închiderea după Heruvic mai înseamnă pecetluirea Mormântului Domnului și pe păstorii care au străjuit mormântul, fiindcă punerea darurilor sfinte pe prestol simbolizează așezarea în mormânt a Domnului Hristos.

Deschiderea perdelei la rostirea „*Ușile...*”, înainte de rostirea Simbolului de Credință, înseamnă deschiderea Mormântului și Învierea Domnului, prin care s-au pecetluit învățăturile

²⁸⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Sfintei Scripturi, în temeiul cărora s-a alcătuit norma noastră de credință creștinească, adică Simbolul Credinței. Ne mai aduce aminte că acum toți credincioșii sunt învredniciți să asculte Simbolul Credinței față de cei nechemați, care în vechime, la rostirea „*Ușile...*”, trebuiau să iasă afară și să li se închidă ușile bisericii. Această deschidere mai simbolizează și deschiderea ușilor minții și ale inimii, spre a primi dogmele propuse în Simbolul Credinței. Se închide apoi la Canonul Sfintei Euharistii („*Ale Tale...*”), însemnând că acum este momentul mistic al plinirii (epicleza) Darurilor în Trupul și Sângele Domnului, la care nu poate privi oricine. La Imnul Născătoarei („*Cuvine-se...*”) se deschide din nou spre a însemna că prin Nașterea Mântuitorului din Preasfânta Fecioară, pe care o lăudăm la toate serviciile divine, ni s-a deschis cerul și ni s-a plinit mântuirea. Stă deschisă până la sfârșitul Sfintei Liturghii, când se închide spre semn de încheierea slujbei dumnezeiești. În unele biserici se mai închide la „*Să luăm aminte sfintele...*” și stă închisă la actul cuminecării preotului liturghisitor, în vreme ce se cântă chinonicul, spre a închipui momentul mare al împărțirii. Perdeaua este antitipul catapetesmei Templului iudaic, care închidea Sfânta Sfintelor și care s-a rupt în două la Moartea Domnului, simbolizând că Legea veche a luat sfârșit și începe o nouă Lege, Legea Darului. De aici, perdeaua poartă și numirea de catapetasmă, iar după însemnătatea închiderii și deschiderii are numirea de ușă²⁸⁵.

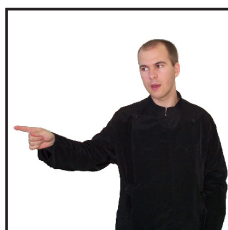
Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: PERDEA (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei ridicat la nivelul feței și orientat către înainte și cu vârfurile degetelor răsfirate îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de la stânga la dreapta, pentru a sugera deplasarea planului dverei), trasă cu ajutorul unui ȘNUR (mâna stângă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului stâng, având palma în configurația dactilemei S; din această poziție inițială, mâna stângă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul șoldului). Cele două semne trebuie realizate simultan, pentru a arăta sincronizarea dintre tragerea șnurului care face ca dvera să se deplaseze și mișcarea acesteia. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*dveră*”.

---

²⁸⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 127.

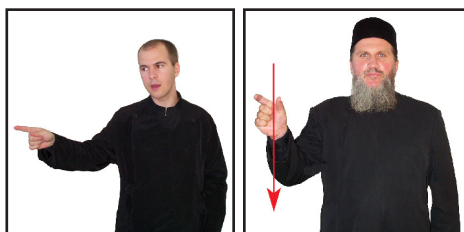
E

EL

Execuția semnului redă în plan vizual marcatorul care ține locul persoanei despre care se vorbește²⁸⁶: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu degetul arătător îndreptat către zona din partea dreaptă a persoanei care face semnul. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „el”.

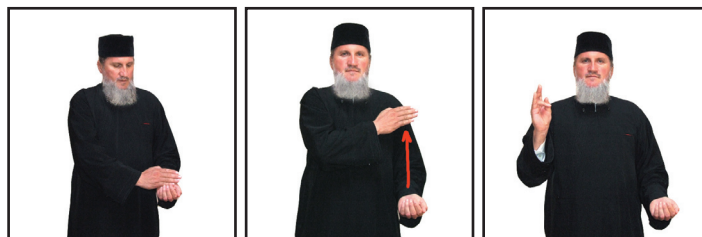
EL ÎNSUȘI

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual faptul că persoana indicată este într-adevăr cea despre care se vorbește: semnul pentru EL (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu degetul arătător îndreptat către zona din partea dreaptă a persoanei care face semnul), este întărit semantic de marcatorul substantival PERSOANĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul umărului drept, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul șoldului). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „el însuși”.

²⁸⁶ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

EMANUEL

Termenul înseamnă „*cu noi este Dumnezeu*”, numele dat de Dumnezeu prin proorocul Isaia, Pruncului care avea să se nască din Fecioara (Isaia 7, 14). Îngerul Domnului, ca să încredințeze pe Iosif că ceea ce s-a zămislit în Sfânta Fecioară Maria, logodită cu el, este de la Duhul Sfânt, și că ea va naște fiu căruia îi va pune numele Iisus, aduce în sprijin și cele spuse prin proorocul Isaia: „*Iată fecioara va lua în pântece și va naște Fiu, și vor chema numele Lui Emanuel, care se tâlcuiește: cu noi este Dumnezeu*” (Matei 1, 23)²⁸⁷.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual reprezentarea specifică a pruncului Emanuel în iconografia ortodoxă: semnul pentru PERGAMENT DESFĂȘURAT (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în partea stângă a corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu degetele ușor îndoite în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, având palma în configurația dactilemei B, așezată peste palma stângă, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de ridicare până la nivelul umărului stâng, imitând desfășurarea unui pergament) este completat de cel pentru BINECUVÂNTARE (mâna stângă rămâne în poziția anterioară, îndeplinind în continuare o funcție pasivă; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, având palma în configurația dactilemei H – adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Emanuel*”, eventual chiar de dactilarea acestuia.

ENGOLPION

Este un însemn arhieresc de forma unei iconițe medalion, făcut din email, aur sau argint și înfățișând pe Mântuitorul sau pe Maica Domnului, mai rar Sfânta Treime; el se poartă atârnat pe piept, fiind legat cu un lănțișor petrecut peste gât. Este un ornat cunoscut numai în Bisericile Ortodoxe de rit bizantin. Arhieriei poartă engolpionul atât la serviciul divin cât și în viața de toate

²⁸⁷ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 150.

zilele. Când arhiereul slujește Sfânta Liturghie, engolpionul se pune peste sacos, rostindu-se de către diacon cuvintele din Psalmul 50, 11: „*Inima curată zidească întru tine Dumnezeu și duh drept înnoiască întru cele dinăuntru ale tale*”. Patriarhul, spre a se deosebi de mitropoliți și de ceilalți arhieriei, poartă două engolpioane. Engolpionul simbolizează pecetea și mărturisirea credinței cea din inimă, ori slava a toată lumea și puterea Sfintei Cruci, prin care se biruiește diavolul. Când are pe el chipul Maicii Domnului, simbolizează puterea mijlocitoare și ocrotitoare a Preacuratei, căreia se încredințează arhiereul²⁸⁸.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: LANȚ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, având palmele în configurația dactilemei D; pornind de la baza gâtului, degetele arătătoare desenează în jos, spre piept, lănișorul de care este atârnat engolpionul), de care este atârnat un MEDALION (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața pieptului, având palmele în configurația dactilemei L, cu podul palmelor lipit de piept și cu vârful degetelor unite). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*engolpion*”.

EPISCOP

Termenul denumește treapta clericală, având funcția de „*supraveghetor*”, pus peste o comunitate sau o regiune cu mai multe comunități, spre a le supraveghea, conduce sau păstori. Episcopul are harisma arhieriei și este slujitorul lui Dumnezeu în cea mai înaltă treaptă a preoției (arhieria), cu autoritate supremă într-o eparhie²⁸⁹. Deși treptele ierarhice ale preoției, de jos în sus, sunt: diacon (Fapte 6, 6), preot (Fapte 14, 23) și arhiereu sau episcop (Fapte 20, 28), harisma preoției sau succesiunea harică vinde de sus în jos. Dintre aceste trei trepte, care urcă de la diacon în sus, numai episcopul ca întâistător al Bisericii locale este „*capul plinătății lui Hristos*”, și numai el are dreptul de a hirotoni preoți și diaconi sau chiar și episcopi, dar numai în sobor cu alți episcopi. Episcopii sunt, prin punerea mâinilor asupra, urmașii mijlociți într-un șir neîntrerupt ai Apostolilor și simbolizează pe aceștia, fiindcă și episcopii conduc pe creștini la lumină, la mântuire, precum au făcut Apostolii.

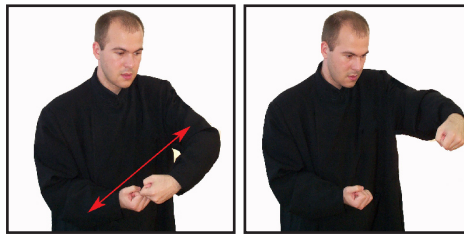
Execuția semnului redă în plan vizual conturul mitrei ca element specific arhieriei: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei C și vârful degetelor unite în zona de mijloc a frunții; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare semicirculară, simultană și sincronă, pe conturul capului, desenând în aer forma rotundă a cadrului mitrei. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*episcop*”.

²⁸⁸ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 535.

²⁸⁹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 152.

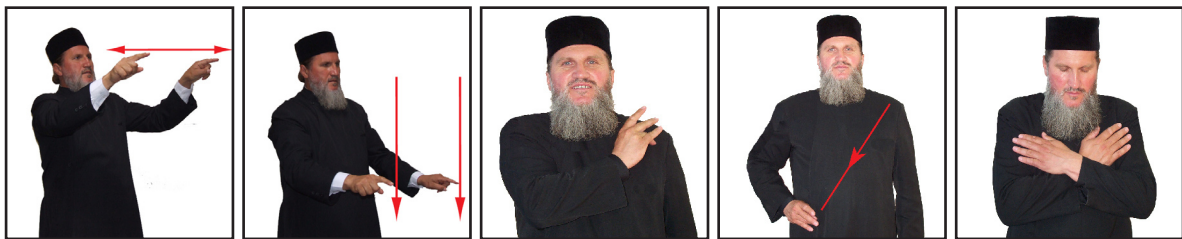

EPISTOLĂ

Execuția semnului redă în plan vizual desfășurarea pergamentului pe care erau scrise Epistolele: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, are aceeași poziție și configurație ca și mâna stângă deasupra căreia stă așezată; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de ridicare pe verticală, similară desfășurării unui pergament. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*epistolă*”.

EPITAF

Este un obiect bisericesc de cult, confecționat din pânză de in, mătase, catifea sau mușama, pe care se află imprimată, brodată ori pictată, icoana Învmormântării Domnului. Se folosește o singură dată pe an, la slujba Vecerniei din Vinerea Patimilor, când Epitaful este scos în procesiune din Sfântul Altar și așezat în mijlocul bisericii pe o masă, și apoi la slujba Prohodului din noaptea Vinerii Patimilor (Utrenia Sâmbetei celei mari), când este purtat în procesiune în jurul bisericii și apoi adus în biserică în Sfântul Altar, unde este așezat pe Sfânta Masă; acolo rămâne până la Înălțarea Domnului, când este ridicat și pus la locul lui, unde se păstrează în restul anului. Epitaful închipuie Trupul mort al Domnului, amintind punerea lui în mormânt, iar ridicarea Epitafului de pe Sfânta Masă, în Miercuria din ajunul Înălțării, simbolizează Înălțarea la cer a Mântuitorului. Epitaful s-a dezvoltat din Aerul sau acoperământul cel mare cu care se învelea Sfânta Evanghelie (secolele X-XIII), când se ieșea la Vohodul de la sfârșitul slujbei din Vinerea Patimilor. Vohodul acesta s-a dezvoltat cu timpul, fiind prelungit prin ieșirea afară din biserică și ocolirea ei, care închipuie procesiunea funebră pentru purtarea Trupului Domnului de la Golgota la locul mormântului, iar Aerul de la început, cu care se învelea Sfânta Evanghelie, a luat dimensiuni mai mari, până la mărimea actuală de 1,5-2 m lungime și 1 m lățime, care datează aproximativ din secolul al XIV-lea.

Reprezentând scena Trupului mort al Domnului, prohodit de mironosițe și purtat spre mormânt, explică și asemănarea de numire și de iconografie cu acea pânză mai mare, numită aer, care acoperă azi Sfintele Vase, fiind identică și cu iconografia de pe antimise²⁹⁰.

²⁹⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 143.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: PÂNZĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei D, cu vârfurile degetelor arătătoare îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare segmentată, simultană și sincronă, desenând în aer laturile unui patrulater), care Îl reprezintă pe HRISTOS (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului, și ridicată la nivelul umărului stâng, având palma în configurația dactilemei H (adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare); din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre oblică de-a lungul corpului, până în dreptul șoldului drept); ADORMIT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și încrucișate la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor lipit de piept; capul este aplecat în față iar ochii sunt închiși). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*epitaf*”.

EPITRAHIL

Epitrahilul nu este altceva decât orarul diaconesc trecut peste grumaz și atârând în jos, cu ambele laturi apropiate. Simeon al Tesalonicului, vorbind despre hirotonia diaconului în treapta de preot, spune că atunci, luând arhiereul capătul de la spate al orarului, îl pune pe umărul drept, în jurul grumazului, ca pe un jug; orarul devine astfel epitrahil, arătând semnul preoției depline, care se dă noului hirotonit, prin care el poate sluji Sfintele Taine²⁹¹. Când îmbracă epitrahilul, atât preotul cât și arhiereul îl binecuvântează mai întâi, îl sărută pe crucea de pe partea superioară și apoi rostește formula: „*Binecuvântat este Dumnezeu, Cel ce varsă harul Său peste preoții Săi, ca mirul pe cap, ce se pogoară pe barbă, pe barba lui Aaron, ce se pogoară pe marginea veșmintelor lui*” (Psalmii 132, 2-3).

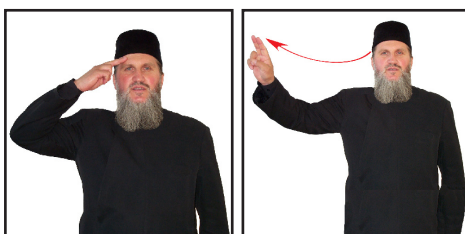
Potrivit acestei formule, epitrahilul simbolizează puterea harului dumnezeiesc, care se pogoară asupra preotului și prin care el slujește cele sfinte; și, totodată, jugul cel bun al slujirii lui Hristos, luat de bunăvoie de către preot și episcop, la chemarea Mântuitorului (Matei 11, 29). El amintește totodată și Crucea Pătimirii, purtată de Hristos pe drumul Calvarului, sau funia cu care El a fost legat când a fost dus în fața arhiereului spre judecată. Franjurile cu care se termină capătul inferior al epitrahilului simbolizează sufletele credincioșilor, a căror răspundere o poartă preotul²⁹². La rugăciunile particulare, epitrahilul se așază pe capul creștinului închipuind Pogorârea de sus a Sfântului Duh, ocrotirea lui prin puterea acestui Duh Sfânt și e o aducere aminte de rugăciunile Sfinților Apostoli, când au pus mâinile asupra creștinilor. Fără epitrahil nu se poate oficia nici un serviciu sacru.

²⁹¹ *Ibidem*, p. 144.

²⁹² Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 522.

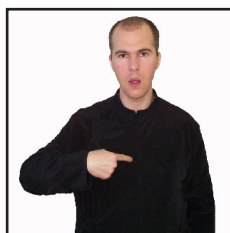
Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea piesei de veșmânt preoțesc pe care o denumește: EPITRAHIL (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D și atingând umerii cu vârfurile degetelor arătătoare; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre rectilinie, simultană și sincronă, până dincolo de nivelul șoldurilor) și AȘEZARE PE CAP (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei T; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, către înainte). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*epitrahil*”.

EROU

Execuția semnului redă în plan vizual formula de salut cu care sunt cinstiți cei care s-au distins prin vitejie și prin curaj excepțional în războaie, prin abnegație deosebită în alte împrejurări grele ori în muncă²⁹³: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei U și atingând fruntea cu vârfurile degetelor; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, în lateral. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*erou*”.

EU

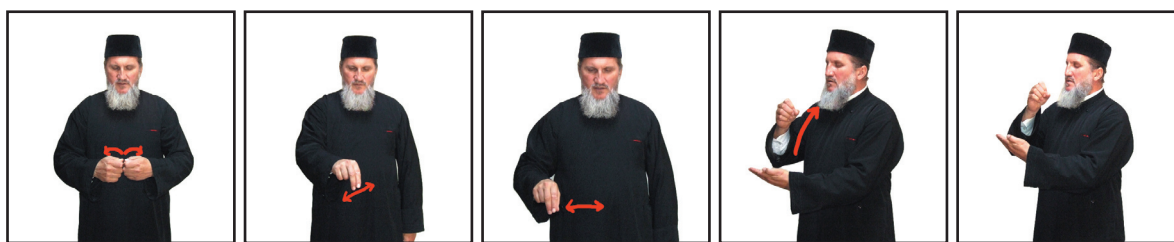

Execuția semnului redă în plan vizual marcatorul semantic care ține locul numelui persoanei care vorbește, având funcția de subiect²⁹⁴: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei D și atingând pieptul cu vârful degetului arătător. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*eu*”.

²⁹³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

²⁹⁴ *Ibidem*.

EUHARISTIE

Este Taina instituită de Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos, prin rugăciunea de mulțumire și gestul de binecuvântare a pâinii și a paharului (Luca 22, 19-20), la ultima Sa cină cu Apostolii, în care Biserica actualizează în mod sacramental opera Sa răscumpărătoare, concentrată în Jertfa și Învierea Sa (I Corinteni 11, 23-26; Matei 26, 26; Luca 22, 17-19). Biserica și Euharistia sunt două realități inseparabile, deoarece alianța Noului Testament din care se naște noul popor al lui Dumnezeu este pecetluită cu sângele lui Iisus Hristos (Matei 26, 26-28; Marcu 14, 31).

Pentru teologia ortodoxă, Euharistia nu este o simplă acțiune sacramentală, ci centrul de convergență al întregii vieți bisericești²⁹⁵. Se numește euharistie, fiindcă Domnul nostru Iisus Hristos a dat mulțumire lui Dumnezeu la instituirea ei, din care pricină și preotul rostește la începutul canonului euharistic „*să mulțumim Domnului*”. Euharistia închipuie cina cea de taină, întregă Viața și îndeosebi Moartea Domnului pe cruce, prin care ne-a adus viața adevărată și pe care ne-o împărtășește și azi prin Sfânta Cuminecătură (Ioan 6, 53). Precum pâinea și vinul dau putere trupului fizic, astfel Sfânta Euharistie dă putere sufletului. Metania mare ce o face creștinul înainte de Sfânta Împărtășire închipuie adâncă reverență către darul de grație cerească (după împărtășire nu facem metanie ori sărutare de icoane, ci numai închinare și semnul crucii, spre a nu vărsa sfintele daruri). Ne cuminecăm toți din același pahar, închipuind că toți avem aceeași osândă și aceeași mântuire. Creștinii se apropie la cuminecare cu lumini aprinse în mână, simbolizând că ei se apropie cu conștiința curată, luminoasă spre sublima Taină.

Conform poruncii a patra bisericești, creștinul are să se cuminece de patru ori pe an, adică câte o dată în fiecare dintre cele patru mari posturi. Astfel cuminecarea o primește creștinul în fiecare anotimp, ca simbol că, precum acestea se schimbă în întreagă forma și înrăurirea lor, așa și creștinul să-și schimbe forma de viață prin curățire sufletească și prin sfințenie. În Postul Sfințelor Paști fiecare creștin trebuie să se cuminece, fiind Sfântul și Marele Post o aducere aminte de Patima și Moartea Domnului, care a instituit Sfânta Euharistie; la Paști ne împărtășim spre a simboliza învierea, înnoirea noastră sufletească. Sfânta Euharistie are trei elemente: pâinea, vinul și apa spre închipuirea Sfintei Treimi. Marginea Sfântului Potir, care închipuie coasta Mântuitorului, o sărutăm îndată după cuminecare în semn de adâncă mulțumire și de adorare a patimilor Domnului. Tipurile Sfintei Euharistii în Vechiul Testament au fost: ploaia de mană, jertfa lui Melchisedec (Facerea 14, 18), apa ce a izvorât din stâncă, strugurele uriaș; în Noul Testament: minunea din Cana, înmulțirea pâinilor. Simboluri ale Sfintei Euharistii sunt: peștele ce duce în spate n coș cu pâine; peștele închipuie pe Iisus, iar din latura coșului curge un lichid roșu însemnând astfel pâinea și vinul; cerbul lângă izvor, ca referire la dorința vie după hrana cerească; doi porumbei, ce beau apă dintr-o fântână săritoare, cum zice Origen: „*Ești poftit zilnic la apa cuvântului lui Dumnezeu și să stai la fântâna Lui*”, mielul cu steag, pelicanul, teascu²⁹⁶.

Execuția semnului redă în plan vizual semnificația etimologică a cuvântului pe care îl desemnează: FRĂNGEREA AGNEȚULUI (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt

²⁹⁵ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 159.

²⁹⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 145.

îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, fiind unite la nivelul palmelor aflate în configurația dactilemei T; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă arcuită, simultană și sincronă, în exterior, sugerând frângerea Sfântului Agneț); AȘEZAREA AGNEȚULUI PE SFÂNTUL DISC (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare segmentată, cu două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci, culcată în plan orizontal, în fața celui care face semnul: mai întâi, axa cea mare a Sfintei Cruci, înainte și înapoi, apoi axa cea mică, de la stânga la dreapta); ÎMPĂRTĂȘIRE DIN POTIR (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită în cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S, așezată deasupra palmei stângii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, de înălțare până la nivelul gurii, sugerând împărtășirea clerului din Sfântul Potir). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*euharistie*”.

EU ÎNSUMI

Execuția semnelui este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual faptul că persoana indicată este într-adevăr cea care vorbește²⁹⁷: EU (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei D și atingând pieptul cu vârful degetului arătător); FIRE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul gâtului, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei) și având vârful degetelor îndoite către persoana care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de baza abdomenului). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*eu însumi*”.

EVA

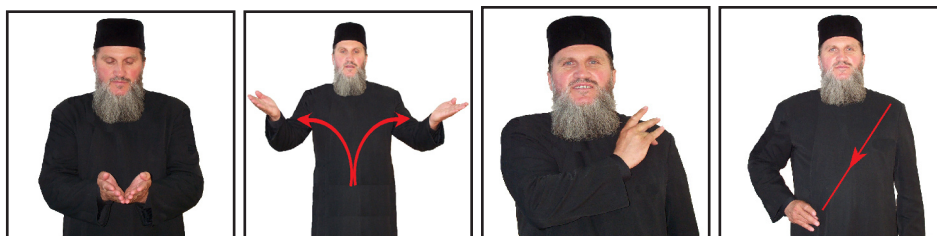

²⁹⁷ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Este numele primei femei create de Dumnezeu, strămoașa neamului omenesc; numele este dat de Adam, din care a fost făcută²⁹⁸. „*Aceasta este acum os din oasele mele, și carne din carnea mea. Aceasta se va numi femeie, că din bărbatul său s-a luat ea*” (Facerea 2, 23). Ca prima femeie în lume, e prototipul femeilor și mama tuturor oamenilor. Are concentrate în sine toate slăbiciunile femeiești. Păcătuirea ei a fost expiată prin virtuțile Sfintei Fecioare²⁹⁹. Faptul că a fost făcută din carnea și din oasele bărbatului, este un simbol pentru unirea nedespărțită, ce trebuie să o aibă căsătoria întreolaltă, adică aceștia trebuie să fie o voință, o inimă, precum carnea și oasele se țin laolaltă. Crearea ei din coasta lui Adam înseamnă că femeia nu e capul bărbatului, dar nici sclava lui, ci este deopotrivă cu el. Femeia trebuie să recunoască superioritatea bărbatului, iar acesta să o considere ca născută din inima sa (Efeseni 5, 25). Zidirea Evei închipuie modul de instituire al Bisericii. Precum Adam a adormit în mod supranatural și în somn a fost alcătuită femeia, așa a adormit Iisus pe Cruce în somn supranatural și prin somnul morții Sale a alcătuit Biserica. Coasta deschisă a Domnului e simbolul sacramentelor. Precum din aceea a ieșit sânge și apă, așa din Sfintele Taine iese darul, grația de sus. Eva, mama tuturor oamenilor, e tipul Mariei, adevărata mamă a celor vii, care a șters blestemul adus de Eva și ne-a câștigat viața supranaturală; e tipul Sfintei Maici și prin aceea că și Evei i s-a rupt inima când a strâns trupul rece al fiului său Abel, ucis de fratele lui, precum a doua Eva, Sfânta Maică Maria, a ținut pe piept pe Fiul său cel ucis de frații Lui. În icoane Eva e înfățișată cu un măr (simbolul păcatului) în mână și acoperită cu frunze de smochin și cu păr foarte bogat, ca simbol al recunoașterii păcătuirii. Mărul, după dulceața și după culoarea sa ispititoare, e simbolul păcatului, al ispitirii, al căderii Evei. Conform tradiției, pomul cunoștinței binelui și a răului ar fi fost un măr; de aceea vedem în icoana raiului cum șarpele întinde Evei un măr. Sfânta Fecioară e adesea înfățișată cu un măr în mână și călcând pe capul șarpelui, ca simbol că dânsa a fost sortită să ridice mijlocit păcătuirea Evei și să zdrobească capul șarpelui (Facerea 3, 15). După forma sa sferică mărul este simbolul globului pământesc, al vieții pământești, plină de ispite³⁰⁰.

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica specifică menită să identifice pe strămoașa Eva în rândul dreptilor Vechiului Testament: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei E, cu podul palmei orientat către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de apropiere de obrazul drept. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Eva*”, eventual de dactilarea acestuia.

EVANGHELIE

²⁹⁸ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 157.

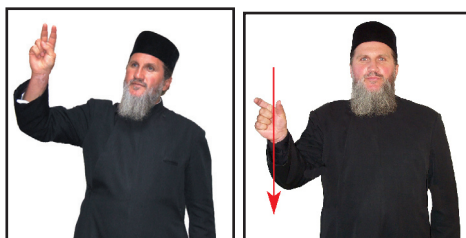
²⁹⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 147.

³⁰⁰ *Ibidem*.

Termenul de Sfinte Evanghelii denumește cele patru cărți din Noul Testament, scrise de cei patru evangheliști: Matei, Marcu, Luca și Ioan. Evanghelie, adică „*veste bună*”, este învățătura Domnului nostru Iisus Hristos, pe care El a dat-o oamenilor în cei trei ani ai activității Sale, în mijlocul lor. În tot acest timp, El a predicat, dar n-a scris nimic, lucru pe care l-au făcut și Sfinții Apostoli, timp de aproape 20 de ani, după moartea și Înălțarea Sa la cer. Începând pe la anul 60 al secolului I, această învățătură a fost fixată în scris spre a nu fi alterată și spre a putea propaga mai sigur și mai departe mesajul lui Hristos. Pentru creștini, Evnghelele sunt cele mai sfinte și cele mai folositoare dintre cărțile Sfintei Scripturi, căci ele cuprind: viața, învățătura, parabolele, minunile, Patimile, Moartea și Învierea Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Învățătura lui Hristos, cuprinsă în Evanghelie, arată oamenilor calea pe care să meargă spre a cunoaște pe Dumnezeu, a împlini voia Lui și a dobândi mântuirea. Dacă în Vechiul Testament, relația dintre Dumnezeu și om avea mai mult un caracter formal, bazându-se, în primul rând, pe împlinirea unui ritual religios, în Evanghelia lui Hristos, această relație se bazează pe transformarea spirituală care să poată duce la comuniunea cu Dumnezeu și cu aproapele, comuniune care nu poate izvorî decât din iubire. O iubire totală față de Dumnezeu și față de om, nu numai de aproapele, cum stă scris și în Legea veche, ci față de toți oamenii, fie ei și vrăjmași: „*Ați auzit că s-a zis: «Ochi pentru ochi, dinte pentru dinte». Eu însă vă spun vouă: Nu vă împotriviți celui rău; iar cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt ... Ați auzit că s-a zis: «Să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău». Iar Eu vă zic vouă: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, căci El face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie peste cei drepti și peste cei nedrepti. Căci dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce răsplată veți avea? Au nu fac și vameșii același lucru? Și dacă îmbrățișați numai pe frații voștri, ce faceți mai mult? ... Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este” (Matei 5, 38-39 și 43-48). Despre înalta spiritualitate a moralei și vieții creștine vorbește Iisus în mod aproape programatic, în Cele nouă Fericiri sau Predica de pe munte, în care se reliefează virtutea fundamentală ce le include pe toate celelalte, și care este curăția inimii: „*Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu*” (Matei 5, 8). La această stare nu se poate ajunge decât prin credință desăvârșită și luptă necurmată și vigilentă împotriva tuturor formelor și aspectelor răului, care începe din gândurile noastre proprii. De aceea, Mântuitorul îndeamnă: „*Fiți, dar, voi desăvârșiți ...*” (Matei 5, 48).*

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și mesajul obiectului de cult pe care îl desemnează: CARTE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B lipite una de cealaltă, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, în lateral, imitând deschiderea unei cărți) de mari dimensiuni; HRISTOS (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului, și ridicată la nivelul umărului stâng, având palma în configurația dactilemei H (adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare); din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre oblică de-a lungul corpului, până în dreptul șoldului drept). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*evanghelie*”.

EVANGHELIST

Termenul desemnează autorii Sfințelor Evanghelii, adică cei ce au fixat în scris Evanghelia lui Iisus Hristos. Este improprie denumirea de evanghelist care se dă unor predicatori (în neoprotestantism); aceștia pot fi numiți evanghelizatori, propovăduitori ai învățaturii evanghelice. Evangheliștii au trăit în secolul I d.Hr. și sunt în număr de patru (Matei, Marcu, Luca și Ioan), iar cărțile se numesc: Evanghelia după Matei, Evanghelia după Marcu, Evanghelia după Luca și Evanghelia după Ioan. Cei patru evangheliști au folosit pentru cărțile lor tradiția orală, adică forma originală, cum a vorbit Iisus și cum au continuat să propovăduiască apostolii și ucenicii Domnului³⁰¹.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual specificul de propovăduitor al Sfintei Evanghelii: semnul pentru PROPOVĂDUIRE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către înainte și degetele ușor îndoite; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă către înainte, pentru a reda iconic drumul Sfinților Apostoli) este completat de marcatorul semantic PERSOANĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul umărului drept, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul șoldului). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*evanghelist*”.

EVLAVIE

Termenul definește orice atitudine cucernică, de închinare față de Dumnezeu, a celor curvioși și temători de Dumnezeu, a celor ce trăiesc în sfințenie și dreptate, pregătindu-și mântuirea, ca Anania cel evlavios din Damasc (Fapte 22, 12). credință în Dumnezeu, stare sufletească înălțată deasupra preocupărilor terestre și cotidiene; evlavia este o însușire a omului credincios (evlavios) și trebuie să caracterizeze, în primul rând, pe sacerdot, pe slujitorul lui Dumnezeu care săvârșește Sfânta Liturghie.

³⁰¹ *Ibidem*, p. 150.

Execuția semnului redă în plan vizual postura specifică a omului care este evlavios, smerit și supus: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, pe sub palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*evlavie*”.

EVREU

Execuția semnului redă în plan vizual pe locuitorul orașului Ierusalim, prin identificare semantică cu acesta: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate, și atingând bărbia cu vârful degetului mare; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare de fluturare a degetelor, care poate fi repetată de câteva ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*evreu*”.

F

FACE

Atributul de Creator este acela care evidențiază măreția și dragostea lui Dumnezeu. Aceasta deoarece Dumnezeu crează fără a fi obligat sau condiționat de cineva sau ceva exterior. Dumnezeu crează din dragoste, din dragostea care prisosește și se dorește a fi dăruită. Orice act ulterior de dragoste se raportează la Dumnezeu. Părinții dăruiesc viață pentru că au fost creați de Dumnezeu. Un om nu poate crea un lucru pentru că atât omul, cât și materia necesară lucrului respectiv, au fost create de Dumnezeu. Actul primordial este consemnat de Sfânta Scriptură: „*La început Dumnezeu a făcut cerul și pământul*” (Facerea 1, 1).

Sfinții Părinți au afirmat permanent că Dumnezeu putea crea lumea în cele șase zile, această modalitate de prezentare folosită de către Moise fiind special folosită pentru a-I accentua atotputernicia. Dacă „*o zi înaintea Domnului este ca o mie de ani și o mie de ani este ca o zi*” (II Petru 3, 8), există posibilitatea ca o zi a Creației să fi avut mai mult de 24 de ore. Însă indiferent de câte ore a avut o zi a Creației, Atotputernicia lui Dumnezeu este pe deplin evidențiată. Primul dar al lui Dumnezeu față de om este propria sa existență, iar a doua este Universul: „*Dumnezeu a făcut pe om după chipul Său*” (Facerea 1, 27), „*Să dea... pomi roditori care să facă rod după soiul lor*” (Facerea 1, 11).

Dumnezeu veghează la orice acțiune a omului. De aceea, Sfânta Scriptură se constituie într-un avertisment la adresa celui care săvârșește răul: „*cel rău face planuri îndreptate împotriva celui neprihanit*” (Psalmii 37, 12). Oamenii sunt asemănați pomilor, stabilindu-se faptul că încrederea trebuie să o acordăm exclusiv aceluia care își împlinește cuvintele în fapte smerite: „*nu este nici un pom bun, care să facă roadă rea*” (Luca 6, 43). Pomii nu se pot lăuda numai cu frunzele, trebuie să argumenteze cu fructele: „*Du-te de fă și tu la fel*” (Luca 10, 37), asemenea samarineanului. Faptele bune făcute din dragoste și smerenie sunt principiul de judecată, pentru că și diavolii cred și se cutremură, dar nu fac fapte bune.

Execuția semnului redă în plan vizual o formă de exprimare a acțiunii de întocmire, făurire, alcătuire, fabricare sau realizare a unui obiect³⁰²: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, și are palma în configurația dactilemei A; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație și poziție ca și mâna stângă, cu mențiunea că este așezată, în raport cu aceasta, un pic mai sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie

³⁰² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

o mișcare circulară în plan vertical, în sensul acelor de ceasornic, care poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „face”.

FALS

Este un termen care caracterizează neadevărul, minciuna, orice acțiune care este potrivnică Adevărului, care este Hristos. Atunci când este întrebat care este mărturia pe care o dă despre Sine, Hristos răspunde tuturor oamenilor: „*Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu, fără numai prin Mine*” (Ioan 14, 6). Dacă Hristos este Adevărul, atunci orice persoană care I se opune, orice lucru angrenat într-o asemenea acțiune, face parte din minciună, neadevăr, fals. Caracterizarea celui care dintru început a fost luptător împotriva adevărului o face Sfântul Ioan Evanghelistul: „*Diavolul... a fost omorător de oameni... când spune minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și părintele minciunii*” (Ioan 8, 44).

Falsitatea diavolului poate fi observată din prima întâlnire a acestuia cu omul: șarpele răstălmăcește cuvintele lui Dumnezeu, ducându-i pe Adam și pe Eva în eroare, aducându-le nu divinitatea: „*veți fi asemenea lui Dumnezeu*”, ci moartea. Diavolul nu poate fi decât mincinos, în sensul că nu poate decât să răstălmăcească adevărul. Aceasta deoarece el nu va avea niciodată puterea de a crea, cu atât mai puțin a crea adevărul, lucru pe care nu-l poate face decât Dumnezeu. Diavolul nu poate decât să preia din lucrurile lui Dumnezeu și să le facă să se lovească unele de altele, să își schimbe sensul.

Minciuna izvorăște din neadevăr, constituindu-se într-o permanentă ispită adresată omului. Omul se poate minți pe sine, își poate minți aproapele, poate încerca să Îl mintă pe Dumnezeu. Minciuna la adresa lui Dumnezeu este sancționată în mod direct: „*Anania, pentru ce a umplut satana inima ta, să minți Duhul Sfânt... n-ai mințit oamenilor, ci lui Dumnezeu. Și Anania, auzind aceste vorbe, a căzut și a murit*” (Fapte 2, 3-5). Minciuna la adresa oamenilor se poate constitui în păcat, păcat care însă poate fi iertat prin Sfânta Spovedanie. Minciuna la adresa lui Dumnezeu aduce după sine moartea sufletească și trupească: minciuna în cadrul Sfintei Taine a Spovedaniei este același lucru pe care Anania a căutat să îl facă în fața Bisericii primare.

Execuția semnului redă în plan vizual faptul că un lucru este contrar adevărului, mincinos, neîntemeiat, are numai aparența adevărului sau a autenticității, dar este imitat, artificial³⁰³: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei S, cu care atinge partea laterală dreapta a bărbiei; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de depărtare de bărbie, către înainte, care poate fi repetată de mai multe ori, pentru a accentua sensul. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „fals”.

³⁰³ Ibidem.

FAPTĂ

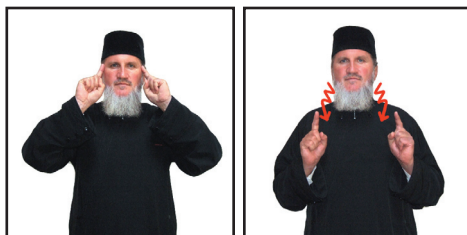

Suntem creați din dragostea lui Dumnezeu și ni se oferă libertatea de a ne declara dragostea față de Creator sau față de diavol. Faptele noastre sunt cele care fac diferența între cele două atitudini de viață. Cel mai important lucru pe care Biserica îl subliniază este acela că nu există faptă neutră, faptă prin care să îi arătăm atât lui Dumnezeu, cât și diavolului, că ne sunt indiferenți. Refuzul de a săvârși binele este deja o faptă rea. Orice lucru săvârșit reprezintă o declarație de dragoste, fie față de Creator, fie față de parodiator. Un alt lucru important este acela că faptele noastre nu se opresc la noi, faptele noastre sunt fapte prin care îi formăm pe cei din jurul nostru, acțiuni prin care ne arătăm dornici de cinstea numelui de creștin, sau ne dezicem de Dumnezeu: „*Așa să lumineze faptele voastre înaintea oamenilor, ca văzând ei faptele voastre cele bune...*” (Matei 5, 16).

Faptele nu sunt acțiuni săvârșite în mod inconștient – în spatele fiecărei fapte stă un timp mai îndelungat sau mai scurt de meditație asupra faptei respective. De aceea, Sfinții Părinți afirmă că mintea omului este ca o moară: în funcție de ce gânduri macină, rodește cuvinte și fapte bune sau rele. Faptele noastre se constituie în criteriu de judecată, criteriu în funcție de care suntem admiși în rai sau suntem trimiși în iad; de aceea, Sfinții Părinți spun: „*Tot așa și credința: dacă nu are fapte, este moartă*” (Iacob 2, 17). Sfânta Scriptură atrage atenția asupra faptului că aceia care au parte de părtășie cu dragostea lui Dumnezeu numai la nivel declarativ, aceia nu sunt vrednici de El: „*Copilașilor, să nu iubim cu vorba... ci cu fapta și cu adevărul*” (I Ioan 3, 18).

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de acțiune săvârșită, act îndeplinit de cineva și care poate fi dovedit³⁰⁴: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, ușor înclinată, cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate perpendicular axul palmei stângi, deasupra căreia este așezată; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre asupra mâinii stângi, pe care o atinge, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*faptă*”.

FARISEU

³⁰⁴ Ibidem.

Fariseii sunt prototipul semidoctilor, care se cred mai presus decât ceilalți oameni și care numai litera legii o cunosc dar nu au simțul realității, nu au inimă. Domnul Hristos îi pune adesea în contrast cu vameșii, care au inimă smerită și vor să se înalțe spre cele sufletești. În muștrările Sale, Hristos reprobă sofismul netrebnic al fariseilor față de nevinovăția celor ce primesc învățătura milei, virtutea umilinței. „*Cel ce se va înălța, smeri-se-va, iar cel ce se smerește, înălța-se-va*”. În vorbirea populară, porecla de farisei se dă oamenilor fățarnici și mândri, care vor să se arate ceea ce nu sunt, să arate mai mult decât ce sunt și pot³⁰⁵.

Execuția semnului este concentrată pe redarea iconică a perciunilor prin a căror purtare se evidențiază gruparea fariseilor: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, deasupra umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei D și atingând tâmpilele cu vârfurile degetelor arătătoare orientate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare ondulată amplă, simultană și sincronă, de coborâre până la nivelul pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*fariseu*”.

FAȚĂ

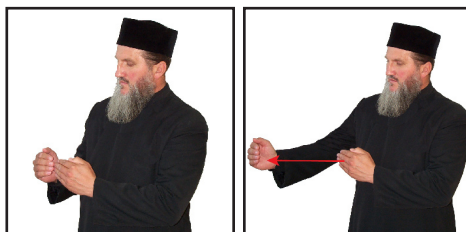
Chipul este cel care poate exprima emoția dragostei, emoția întâlnirii cu Dumnezeu, emoția regăsirii sinelui prin Taina Spovedaniei. Chipul transmite înaintea cuvântului, o informație, un mesaj despre persoană. Prin chipul unui om, intri în contact cu sufletul său, având acces la dragostea sa, dacă acel om iubește dezinteresat, sau la o ură respingătoare, dacă acel om îl urmează pe diavol. Chipul senin și fața senină sunt cele care îl reprezintă pe omul care crede în Dumnezeu: „*Pentru ce te-ai întristat și pentru ce s-a posomorât fața ta? Când faci bine, oare nu-ți este fața senină?*” (Facerea 4, 6-7). „*Chipul lui Dumnezeu*” este sintagma care în Sfânta Scriptură poartă mai multe sensuri: în primul rând, este vorba despre prezența directă a lui Dumnezeu: „*Omul și soția lui s-au ascuns de fața Domnului Dumnezeu*” (Facerea 3, 8).

În istoria umanității, Dumnezeu se coboară la nivel de înțelegere a oamenilor. De aceea Sfânta Scriptură folosește aceste denumiri pentru a indica modul în care Dumnezeu poartă relația de dragoste, exprimată în cuvinte-sensuri: „*Domnul vorbea cu Moise față către față*” (Ieșirea 33, 11). Ființa divină – Sofia, nu poate fi accesibilă în mod direct umanității. Dar Dumnezeu se coboară în numeroase modalități la nivel de percepție umană. De aceea, Dumnezeu îi avertizează permanent pe oameni că posibilitățile umane de înțelegere sunt sub ceea ce Dumnezeu poate oferi: „*Fața Mea însă nu vei putea s-o vezi, căci nu poate vedea omul fața Mea și să trăiască*” (Ieșirea 33, 20). Fața lui Dumnezeu este deasupra celor care fac binele și îi ghidează, în vreme ce tot fața lui Dumnezeu este deasupra celor care fac răul, ca pedeapsă: „*Domnul să lumineze fața Lui peste tine*” (Numerii 6, 25). Prezența în fața lui Dumnezeu împărtășește har și omului, care devine la rândul său luminos – despre Moise se relatează că după ce a vorbit cu Dumnezeu, avea fața atât de luminoasă încât „*și-a pus o mahramă pe față*” (Ieșirea 34, 33).

³⁰⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 153.

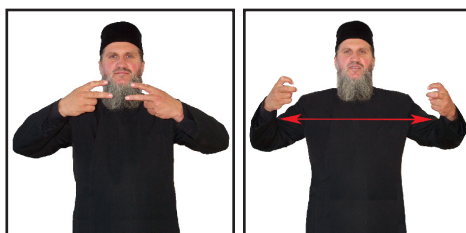
Execuția semnului redă în plan vizual înfățișarea, felul, forma, modul sub care se prezintă fața unui om³⁰⁶: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului, în planul lateral corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu vârful arătător îndreptat către tâmpla dreaptă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară completă, în sens invers acelor de ceasornic, urmând conturul capului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „față”.

(ÎN) FAȚĂ

Execuția semnului redă în plan vizual indicarea unui loc situat în fața persoanei care face semnul³⁰⁷: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având podul palmei lipit de dosul palmei stângi și vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de depărtare de mâna stângă, către înainte, pentru a delimita iconic spațiul situat în fața persoanei care face semnul. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „înainte”.

FĂRĂ

Execuția semnului redă în plan vizual un raport privativ³⁰⁸: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei V, cu podul palmelor îndreptat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor unite; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, în lateral, completată de o ușoară îndoire a degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „fără”.

³⁰⁶ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

³⁰⁷ *Ibidem*.

³⁰⁸ *Ibidem*.

FECIOARA MARIA

Evangelhiile canonice nu dau prea multe amănunte despre viața Fecioarei Maria. Ea este fiica unică a lui Ioachim și a Anei (Evangelhia apocrifă a lui Iacov), care o consacră serviciului religios din templu. De fel din Nazaret, în Galileea (Luca, 1, 26-27), ea este logodită cu Iosif, nume menționat în genealogia redată de Evangelhia după Matei (1, 16), cu scopul de arăta că Iisus aparține după nașterea Sa fizică poporului iudeu, înscriindu-Se în linia de descendentă davidică. Din cauza acestei logodne, Iisus a fost considerat fiul lui Iosif și al Mariei (Luca 3, 23; 4, 24; Ioan 6, 24), deși Iosif are o paternitate legală asupra Lui, nu una fizică (Matei 1, 20-25). Aici primește vestea cea bună de la Îngerul Gavriil (Luca 1, 26-38), fiind salută apoi de Elisabeta, mama lui Ioan Botezătorul (Luca 1, 42-45). După nașterea lui Iisus în Beetlem (Luca 2, 4-16) ea este alături de El în toate marile momente ale vieții și activității Lui: tăierea-împrejur, prezentarea la templu, fuga în Egipt, predica în templu, minunea în Cana (Ioan 2, 1), în timpul Patimilor, după care Fecioara este încredințată apostolului Ioan (Ioan 19, 25). După Înălțarea la cer a lui Iisus (Fapte 1, 14), Fecioara împreună cu frații lui Iisus și femeile care au urmat pe Hristos fac parte din cercul apostolic³⁰⁹.

Până în secolul al IV-lea, lipsește o literatură proprie despre Fecioara Maria, cu toate că scrierile apocrife se referă deseori la scene din viața ei. De pildă, cartea Petrecerea Prea Sfintei Fecioare atribuită episcopului Meliton de Sardes, menționează că apostolii, care au înconjurat pe Fecioara în ultimele clipe ale ei, au dus trupul său spre îngropare în valea lui Iosaphat, dar aici, în fața mormântului, a fost înălțată la cer. Învățătura despre Fecioara Maria poate fi rezumată în câteva nume sau titluri principale: „*Mireasă, pururea Fecioară*”. Termenul aipartenia, pururea-fecioria, apare pentru întâia oară la Ignatie de Antiohia (Epistola către Efeseni XIX, 1), care consideră nașterea feciorelnică a lui Iisus ca unul din marile mistere ale mântuirii, de unde va fi reluat de întreaga tradiție patristică pentru a desemna zămislirea fără prihană a lui Iisus din sânul Fecioarei, fără intervenția omului. Cuvântul Însuși, prin puterea Duhului Sfânt, este Cel care își asumă trup omenesc adevărat din trupul Fecioarei: „*Înțelepciunea și-a zidit casă*” (Pilde 9, 1). În viziunea rugului care nu se mistuia (Ieșirea 3, 2-3), comentatorii disting para de foc, simbolul maternității, și ramurile, simbolul feciorei. În cărțile liturgice, ea este numită „*poarta vieții*”, „*fecioară neîntinată*”, „*ușa Domnului neumblată, prin care singur Cel prea înalt a trecut și pe tine însăși pecetluită te-a păzit*”. Ea „*a zămislit fără sămânță și a născut în chip negrăit pe Dumnezeu Cuvântul*”, „*cu curăția fiind pecetluită și cu fecioria păzită*”, astfel încât mai înainte de naștere a fost fecioară și în naștere fecioară și după naștere iarăși a rămas fecioară (*parthénos*). Născătoare de Dumnezeu, Maica Domnului. Numele propriu-zis al Fecioarei Maria, înscris pe icoane cu inițialele MR-TRU, este Mitir Theou – Mater Domini – Maica Domnului (Luca 1, 43).

Titlul *theotokos* a fost adoptat de către al III-lea Sinod Ecumenic (Efes, anul 431), împotriva ereziei lui Nestorie, ca o dezvoltare a învățaturii despre unirea celor două firi în Iisus Hristos, dar Biserica nu l-a introdus în Crez. Fecioara „*a născut cu trup pe Unul din Treime, Hristos Dumnezeu*”,

³⁰⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 159.

de aceea ea e „Născătoare de Dumnezeu”. Ea nu este maica dumnezeirii, ci a unui Fiul care este Dumnezeu, „zămislitoare în chip de negrăit a trupului lui Hristos”. Prin ea, Cel nevăzut Se face văzut. Fiul Însuși Și-a luat din Maria firea Sa omenească, trup și suflet, prin procesul maternității și zămislirii fără de păcat, de la Duhul Sfânt. Nestorie, care separa în Fiul lui Dumnezeu întrupat două persoane, cea dumnezeiască și cea omenească, susținea că Iisus este un simplu om în care Fiul a venit și a locuit și cu care formează o unitate foarte strânsă. Împotriva acestei erezii, Sinodul de la Efes va proclama că Fecioara nu a născut un om, sau un om unic, ci pe Fiul lui Dumnezeu Însuși, Care Și-a luat din ea firea omenească desăvârșită. Astfel, a fost recunoscută maternitatea ei dumnezeiască, împreună cu fecioria ei. „Cea plină de har” (Luca 1, 28), „Prea Sfântă” (panagia), Împărăteasa. Vechiul Testament vorbește deja de slăvirea Maicii Domnului (Psalmul 44). Ea este identificată cu scara dintre cer și pământ, din visul lui Iacov (Facerea 28, 12), prin care Dumnezeu a luat firea noastră umană, pe care îngerii lui Dumnezeu se suie și se pogoară. În tradiția patristică, Maria este comparată cu Eva, fiind chipul unei noi umanități. După cum Eva a luat parte la căderea și moartea lui Adam, tot așa Maria a participat la „întoarcerea” chipului celui întinat la chipul cel dintâi. Pe de o parte, ea a câștigat această stare prin umilința sa (Luca 1, 47-48), pe de altă parte, ea a fost sfințită prin sălășluirea Cuvântului, devenind izvor de curăție și nestricăciune. Ioan Damaschin, în „Omilie la Adormire”, o numește „templul Cuvântului”. Sfântă mai presus decât toți sfinții, „mai cinstită decât heruvimii și mai preamărită decât serafimii”, ea este acoperitoarea, apărătoarea, mijlocitoarea și ajutătoarea credincioșilor. Mare solitoare a creștinilor, ea înalță rugăciunile acestora la Tronul lui Dumnezeu și Fiul său. În acest rol ea este invocată la Sfânta Liturghie, cântată în imnologie și reprezentată în iconografie³¹⁰.

Execuția semnului redă în plan vizual acoperământul capului, ca și caracteristică specifică de reprezentare a Maicii Domnului în iconografia ortodoxă: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată peste cap, având palma în configurația dactilemei V în dreptul tâmplei stângi, cu vârful degetelor orientate în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare ce urmărește linia capului, în sensul acelor de ceasornic, pe sub bărbie, care se termină în dreptul urechii stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „Fecioara” și de dactilarea numelui „Maria”.

FELON

Este veșmântul de deasupra al preoților, care amintește toga anticilor și mantaua sau pelerina pe care o purtau Mântuitorul și Apostolii și care la evrei era în uz general. Preotul îmbracă felonul peste stihar, epitrahil și brâu, după ce îl binecuvântează și îl sărută pe crucea din spate, zicând formula: „Preoții Tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate și cuvicioșii Tăi întru bucurie se vor bucura, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor” (Psalmii 131, 9). După unii tâlcuitori ai cultului ortodox, felonul reprezintă purpura stacojie cu care a fost îmbrăcat Hristos la Patimi, în semn de batjocură, precum și haina lungă a botezului, purtată odinioară de neofii³¹¹. Felonul, ca

³¹⁰ *Ibidem*, p. 162.

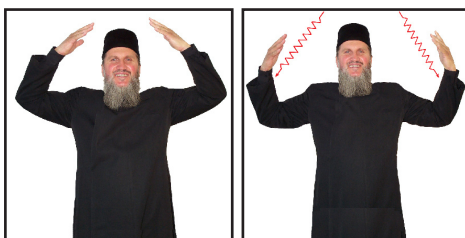
³¹¹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 525.

haină liturgică, este simbolul curăției sufletești și al sfințeniei. Având forma supraveșmântului și a purpurei, ce le purtau regii la festivități publice, felonul este și icoana hlamidei roșii, în care fusese îmbrăcat și batjocorit Iisus. El mai închipuie dreptatea și dragostea creștinească ce trebuie să le aibă preoții slujitori. Felonul simbolizează întreaga viața lui Iisus: marginile dimprejur înseamnă Întruparea, câmpul luminat simbolizează Învierea, iar crucea cusută pe felon închipuie Patimile și Moartea lui Iisus pe Cruce³¹².

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea piesei de veșmânt liturgic pe care o desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, având palmele în configurația dactilemei B; mișcarea lor amplă, simultană și sincronă, desenează segmentat, în jurul corpului persoanei care face semnul, mai întâi deschizătura de la gât, prin care trece capul, apoi lungimea pe verticală și faldurile pe orizontală. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „felon”.

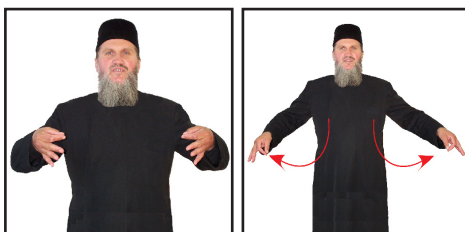
FERICIRE

Termenul denumește starea de bucurie, precum și cele nouă sentințe rostite de către Mântuitorul în Predica de pe munte, care încep cu cuvântul „*Fericiti...*” (Matei 5, 3-10). Pentru atingerea acestei fericiri este necesar harul lui Dumnezeu – care ni se dă prin Sfintele Taine, începând cu Botezul, care ne și înfiază – și efortul nostru de a conlucra cu harul prin credință și faptele bune, la realizarea acestor virtuți amintite.

Execuția semnului redă în plan vizual starea de mulțumire sufletească intensă și deplină³¹³: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și ridicate deasupra umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, de coborâre până la nivelul umerilor, însoțită de o ușoară fluturare a degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică semnificativă și de verbalizarea mută a cuvântului „*fericire*”.

FI

³¹² Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 165.

³¹³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

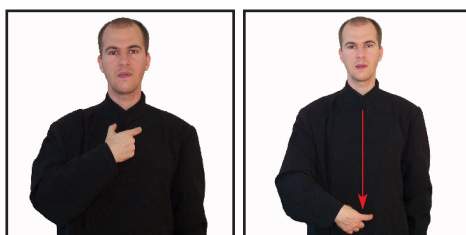
Execuția semnului redă în plan vizual verbul care exprimă existența, ființa³¹⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, paralele una față de cealaltă, la nivelul pieptului, având palmele în configurația dactilemei F, cu podurile palmelor îndreptate una către cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, în lateral. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*a fi*”.

FIECARE

Execuția semnului redă în plan vizual marcatorul folosit pentru a indica ființele sau lucrurile luate în parte dintr-un grup sau dintr-o categorie³¹⁵: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu degetul arătător îndreptat către zona din partea dreaptă a persoanei care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la dreapta la stânga, segmentată de punctarea aleatoare a unor delimitări în spațiul din fața persoanei care face semnul. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*fiecare*”.

FIINȚĂ

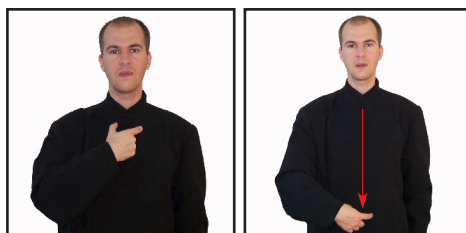
Execuția semnului redă în plan vizual tot ceea ce are viață și se mișcă și, prin extensie, pe om ca persoană, ca existență vie: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul gâtului, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei) și având vârful degetelor îndoite către persoana care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de baza abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ființă*”.

---

³¹⁴ *Ibidem.*

³¹⁵ *Ibidem.*

FIRE

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a desemna mai multe realități: prima sintagmă „*a-și veni în fire*” arată modul în care omul care a slujit diavolului își recapătă demnitatea de fiu al lui Dumnezeu, reprimind harul divin. Omul creat de Dumnezeu are posibilitatea de a ajunge la nemurire în rai, dacă păstrează poruncile lui Dumnezeu și caută să le împlinească. Fiul risipitor este cel care își pierde averea de creștin și demnitatea de om, ajungând în final să slujească porcilor. Creștinul care își pierde har din harul primit la Taina Sfântului Botez ajunge să slujească diavolilor și poftelor acestora. Fiul risipitor își vine în fire, în sensul că Dumnezeu îi luminează chipul (rațiunea, voința și sentimentul) primind puterea de a se lupta împotriva patimilor josnice.

Al doilea sens al sintagmei este acela care privește firea, natura umană. Dumnezeu l-a creat pe om ca ființă duală – trup și suflet. După căderea în păcat, această fire a omului a devenit pătimasă, înclinată mai mult spre dragostea față de materie și față de diavol. Omul avea în continuare posibilitatea de a săvârși binele, dar firea pătimasă era cea care îl oprea cel mai adesea din acest lucru. Sfântul Apostol Pavel afirmă faptul că această fire umană trebuie să devină mădular în trupul lui Hristos, în Biserică, iar acest lucru nu poate fi posibil decât prin răstignirea acestei firi, împreună cu poftele ei: „*Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele*” (Galateni 3, 24).

Execuția semnului redă în plan vizual structura psihică și morală a unei ființe³¹⁶: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul gâtului, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei) și având vârful degetelor îndoite către persoana care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de baza abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*fire*”.

FIU

Toți oamenii sunt fiii Părintelui ceresc, lucru care este cel mai bine evidențiat de faptul că rugăciunea pe care Hristos le-o transmite Sfinților Apostoli este numită „*Tatăl nostru*”. Domnul nostru Iisus Hristos îi îndeamnă pe oameni să se comporte unii față de ceilalți cu dragoste de frate, dragoste care iartă cu răbdare și acceptă cu smerenie. În relația pe care părinții o au cu fiii lor,

³¹⁶ Ibidem..

Dumnezeu îi îndeamnă pe oameni să alterneze dragostea cu intransigența: „*Cine cruță nuiăua, urăște pe fiul său*” (Proverbe 13, 24). După cum în actul proniei divine Dumnezeu oferă atât viața cât și crucea acesteia, părinții trebuie să își învețe încă din copilărie fiii cu responsabilitățile vieții. Parabola fiului risipitor rămâne în istoria umanității ca parabola ce descrie cel mai bine parcursul vieții omului care încercă să se rupă de Dumnezeu³¹⁷.

Dragostea ce caracterizează viața de familie trebuie să rămână permanent în al doilea plan al existenței umane, ca un lucru în funcție de care suntem judecați, dar lucru care să nu afecteze relația cu Dumnezeu: „*cine iubește pe fiu sau pe fiică mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine*” (Matei 10, 37). Dincolo de relația pe care o avem cu familia, trebuie să știm că Cel Care se îngrijește atât de existența comunității umane cât și de noi este Dumnezeu. Noi nu existăm pentru că părinții noștri și-au dorit, ci pentru că Dumnezeu a binecuvântat această dorință a lor. De aceea, suntem datori să devenim mai întâi fii ai lui Dumnezeu: „*ca să fiți fii ai Tatălui vostru Care este în ceruri*” (Matei 5, 45).

Execuția semnului redă în plan vizual persoana ca individ, considerată în raport cu părinții săi³¹⁸: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei F așezată deasupra inimii, cu vârfurile degetelor îndreptate în jos; din această poziția inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, până la baza pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*fiu*”.

FIUL LUI DUMNEZEU

Dumnezeu Fiul și-a primit natura sau ființa prin nașterea, mai înainte de toți vecii, din Tatăl, precum Duhul Sfânt și-a primit-o tot de la Tatăl, prin purcedere. În acest sens, Fiul lui Dumnezeu este o expresie care se întâlnește în Noul Testament, fie în această formă, fie ca „*Fiul Meu*” sau „*Fiul Celui Preaînalt*” sau „*Fiul Dumnezeului celui Viu*”, care, ca și aceia de „*Fiul Omului*” indică pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos ca Dumnezeu și Om³¹⁹. Numele acesta I l-a dat Însuși Dumnezeu Tatăl, zicând prin prorocul David, cu mult înainte: „*Fiul Meu ești tu, Eu astăzi te-am născut*” (Psalmii 2, 7; Evrei 1, 5; 5, 5), arătând nașterea Lui din Tatăl, „*mai înainte de toți vecii*” și pe cea trupească, de la Duhul Sfânt și din Sfânta Fecioară Maria. Tot astfel, Domnul Iisus Hristos, născut de la Duhul Sfânt și din Sfânta Fecioară Maria, Îl numește pe Dumnezeu Tată: „*Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez*” (Ioan 5, 17)³²⁰. Iar înainte de Patimi, I se adresează: „*Părinte, preamărește pe Fiul Tău, ca și Fiul Tău să Te preamărească...*” (Ioan 17, 1-5).

Execuția semnului redă în plan vizual persoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Întrupat, și, prin extensie, oricare dintre oameni, ca individ, considerat în raport

³¹⁷ *Învățătura de credință creștină ortodoxă*, ed.cit., p. 231.

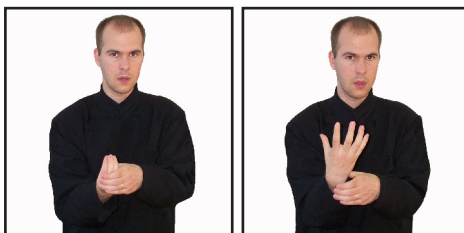
³¹⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

³¹⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 171.

³²⁰ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 182.

cu Părintele Ceresc: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei F așezată în partea de sus a mijlocului pieptului, cu vârfurile degetelor îndreptate în jos; din această poziția inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, până la mijlocul abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Fiul lui Dumnezeu*”.

FLOARE

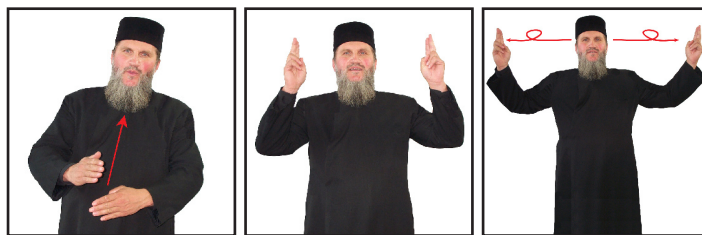

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a evidenția faptul că omul nu are control asupra timpului vieții sale, ci că îi este acordat un spațiu foarte scurt, în cadrul căruia i se scurge întreaga existență. Omul se naște, trăiește, moare, este judecat într-un timp la fel de scurt ca al unei flori: „*Omul înflorește ca floarea de pe câmp*” (Psalmii 103, 15); „*Căci va trece ca floarea ierbii*” (Iacov 1, 10). După cum floarea nu-i poate cere socoteală nici pământului care o susține, nici spinilor care uneori o acoperă, nici vântului care o pune la pământ, în același mod nici omul nu poate protesta împotriva celui care i-a dăruit viață, sau împotriva ispitelor a căror principala menire este să-l mântuiască, sau a securii morții care îi retează firul vieții la timpul hotărât de Dumnezeu. Sfânta Scriptură folosește termenul și pentru a preciza care este importanța Proniei divine, a purtării de grija a lui Dumnezeu în viața omului.

Regatul Israelului a cunoscut în Vechiul Testament trei regi: Saul, David și Solomon. Solomon a rămas în istorie ca fiind cel mai puternic și mai abil dintre ei, având înțelepciunea de a supune poporul, de a lărgi granițele și de a strânge bogăție. Și tocmai Solomon este folosit ca exemplu de către Hristos care dorind să arate superioritatea rugăciunii și a încredințării în mâna lui Dumnezeu comparativ cu zbulciumul zilnic al puțin-credincioșilor, afirmă: „*Uitați-vă cu băgare de seamă cum cresc crinii. Ei nu torc, nici nu țes. Și zic vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia*” (Luca 12, 27). Lăsat în ordinea creată, omul are capacitatea de a o prelucra pentru a se înfrumuseța. Dar Hristos arată că adevărata frumusețe este virtutea pentru că aceasta nici nu dispare, nici nu piere, ci merge în veșnicie alături de creștin.

Execuția semnului redă în plan vizual forma specifică a corolei în timpul înfloririi: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care execută semnul și vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei P, așezată între palma stângă și abdomen, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de înălțare până la nivelul pieptului, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate orientate în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*floare*”.

FLORII

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual strigarea „*Osana!*” cu care a fost întâmpinat Mântuitorul nostru Iisus Hristos de către pruncii evreilor la Intrarea în Ierusalim: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte, încrucișate perpendicular în plan vertical; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, de înălțare până deasupra umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, completată de tranziția palmelor către configurația dactilemei U; al doilea segment al mișcării presupune rotirea către înainte, din încheietură, a ambelor mâini, simultană și sincronă, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Osana!*”.

FOAME

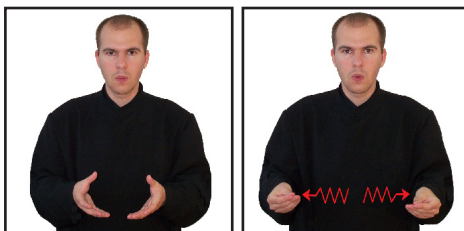

Termenul indică nevoia organică a organismului de nutrimente, pentru a-și desfășura activitatea. Sfânta Scriptură afirmă că nu eforturile omului sunt acelea care îi oferă acestuia posibilitatea de a depăși această nevoie. În virtutea blestemului rostit de către Dumnezeu la adresa pământului și a lui Adam după căderea în păcat, omul este obligat să lucreze în sudoarea feței sale. Dar Acela Care îi dă cuget luminat pentru a lucra și puterea fizică și psihică pentru a realiza lucrurile pe care și le-a propus este Dumnezeu: „*Iată vin zile, zice Domnul, ... când voi trimite foame în țară*” (Amos 8, 11). Oamenii pot lucra pământul sau pot realiza alte activități, dar dacă nu au cerut prin rugăciune binecuvântarea lui Dumnezeu pentru ele, se vor osteni în zadar. După cum a fost închis cerul în vremea lui Ilie pentru toți cei care lucrau, în același mod poate acționa Dumnezeu față de cei care nu Îi cer binecuvântarea și ajutorul.

După cum trupul uman nu poate exista fără hrană materială, creștinii trebuie să conștientizeze că nu pot exista fără hrană duhovnicească, fără prezența lui Dumnezeu: „*Nu foamea de pâine, nici setea de apă, ci foame și sete după auzirea cuvintelor lui Dumnezeu*” (Amos 8, 11). Foamea de cuvântul și prezența lui Dumnezeu, trebuie să-i caracterizeze pe toți adevărații creștini, foame care trebuie să genereze fapte bune, care trebuie să-i privească în special pe cei care se consideră dușmanii noștri: „*Dacă îi este foame vrăjmașului tău, dă-i să mănânce*” (Romani 12, 20).

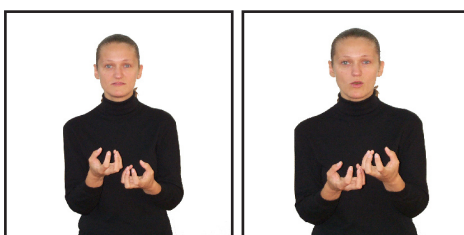
Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea interioară cauzată de starea funcțională periodică a organismului care se manifestă prin senzația nevoii de a mânca³²¹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare rectilinie de amplitudine medie, de pendulare de la stânga la dreapta, care poate fi repetată de mai multe ori pentru a accentua semnificația termenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „foame”.

FOARTE

Execuția semnului redă în plan vizual termenul care, ca determinativ pe lângă un adjectiv sau adverb, ajută la formarea superlativului absolut³²²: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podul palmelor orientat în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă în lateral, simultană și sincronă, completată de treceri succesive ale palmelor de la configurația dactilemei C la cea a dactilemei P; mișcarea poate fi repetată de mai multe ori, pentru a accentua superlativul absolut. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „foarte”.

FOC

Focul este menționat în Sfânta Scriptură în legătură cu jertfele care erau aduse înaintea lui Dumnezeu de către leviți și preoți. Legea ceremonială consemnată de către Moise în Deuteronomul preciza modalitățile în care trebuia săvârșit ritualul, accentuându-se modalitățile în care partea de jertfă rezervată lui Dumnezeu trebuia incinerată: „Fiii preotului Aaron să facă foc pe altar și să pună lemne pe foc” (Leviticul 8, 12); „Moise a zis lui Aaron: Ia cădelnița, pune foc în ea de pe altar” (Numerii 16, 46). Noțiunea de foc este uneori folosită pentru a indica locul prezenței directe și nemijlocite a lui Dumnezeu: „Iată că rugul era tot un foc și rugul nu se mistuia deloc” (Ieșirea 3, 2). Teologii ortodocși au interpretat imaginea rugului care deși ardea, nu se mistuia, cu persoana Maicii Domnului care a purtat în trup uman pe Cel care a fost de față când s-a făcut trupul uman,

³²¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

³²² *Ibidem*.

fără ca prin acest lucru ea să fie desființată ca persoană. Acest Dumnezeu este mărturisit de către Sfânta Scriptură a fi „*foc mistuitor, un Dumnezeu gelos*” (Deuteronomul 4, 12). Dumnezeu este prezentat a fi Dumnezeu gelos ca o semnificație a faptului că Dumnezeu oferă omului tot ceea ce acesta este, cerându-i în schimb toată dragostea pe care omul i-o poate oferi.

Dumnezeu este foc mistuitor, deoarece dragostea pentru El îi face pe toți adevărații creștini să își reconsidere ordinea priorității în viață, socotindu-le pe cele trecătoare ca lucruri de nimic. Focul este modalitatea în care cei păcătoși vor fi chinuiți, ca plată a faptelor și gândurilor lor: „*Orice pom care nu face roadă bună, este tăiat și aruncat în foc*” (Matei 3, 10), iadul fiind locul în care „*viermele lor nu va muri și focul lor nu se va stinge*” (Isaia 43, 24). Focul semnifică o suferință profundă, o durere insuportabilă pentru om, care nu-l anulează ca persoană, ci îl face să conștientizeze gravitatea păcatelor săvârșite.

Execuția semnului redă în plan vizual imaginea iconică a arderii cu flacără și cu dezvoltare de căldură a materiei: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele răsfirate orientate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară în sensul acelor de ceasornic, către înainte, simultană și alternativă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*foc*”.

FOLOS

Termenul este folosit pentru a exprima faptul că nici un om nu se poate mântui de unul singur. Ne suntem necesari unii altora, pentru a ne purta unii pe alții în rugăciune, pentru a ne ajuta în depășirea ispitelor. Sfântul Apostolul Pavel subliniază faptul că trebuie să ne câștigăm aproapele spre mântuire: „*Fiecare dintre voi să nu se uite la folosul lui, ci la folosul altora*” (Filipeni 2, 4). Fiecare dintre oameni, după măsura credinței lor în Dumnezeu, caută să se înconjoare în viață de lucruri necesare. Sfântul Apostol Pavel ne avertizează asupra faptului că în această căutare nu trebuie să devenim egoiști, rapaci, căutând să folosim tot ceea ce dobândim numai pentru noi înșine.

Avem datoria de a folosi, după puterea și credința noastră, ceea ce agonisim și pentru a ne ajuta aproapele care este în dificultate. Iar mai presus de orice ajutor material și de orice bun agonisit trebuie să stea pentru fiecare dintre noi evlavie deoarece numai prin ea putem depăși egoismul uman, oferind și altora din ce ne-a fost oferit: „*Evlavia este folositoare în orice privință*” (I Timotei 4, 8). Atunci când Sfânta Scriptură pune în balanță lucrurile necesare vieții și existenței acesteia, accentuează permanent caracterul ei trecător în defavoarea caracterului veșnic al vieții de apoi: „*Ce ar folosi omului dacă ar câștiga toată lumea, însă își va pierde sufletul*” (Matei 16, 26). Nici un lucru dintre cele materiale nu are valoare comparativ cu sufletul, de aceea omul trebuie să alerge în viață pentru a câștiga sufletul său, iar nu lumea.

Execuția semnului descrie în plan vizual ideea de beneficiu, utilitate, avantaj sau profit³²³: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața cor-

³²³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

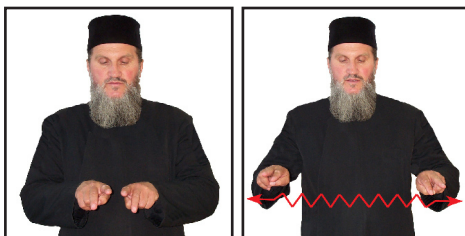
pului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și vârful degetelor îndreptate oblic către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite, îndreptate către palma stângă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre asupra mâinii stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „folos”.

FORFECUȚĂ

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă execută o mișcare scurtă asemănată forfecării, prin trecerea succesivă a palmei drepte de la configurația dactilemei V la cea a dactilemei U și invers. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „forfecuță”.

FRATE

Creștinii se numesc întreolaltă frați, însemnând că toți sunt fiii Aceluiași părinte Dumnezeu. Monahii și Ostașii Domnului își zic frați, iar preoții se numesc frați în Hristos, simbolizând aceeași credință, iubire și dependență de Tatăl ceresc, închipuind același jug și datorință. Domnul Hristos, care a luat adevărat corp omenesc, numește frați pe cei ce împlinesc voia Sa sfântă. S-au dat felurite explicații termenului de „frați ai Domnului” (Matei 12, 46-48, Marcu 6, 3). Ei ar fi fiii Mariei, identificată cu mama lui Iacob și Iosif, adică sora Fecioarei Maria (Ioan 19, 25), soția lui Cleopa, sau fiii Mariei, mama lui Iacob și a lui Iosif și a lui Cleopa, acesta fiind fratele Domnului. După alții (Epifanie), frații Domnului sunt rudele lui Iisus, adică fiii lui Iosif dintr-o altă căsătorie. În limba ebraică, ca în majoritatea limbilor semitice, datorită faptului că existau foarte puțini termeni, foarte puține cuvinte, acestea erau polisemantice. Cu alte cuvinte, un termen exprima mai multe realități obiective. Prin cuvântul „frate” se înțelegeau și rudele apropiate. Mai sunt alte asemenea exemple în Sfânta Scriptură – cazul lui Avraam care îi spune nepotului său Lot „frate”.

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de egalitate a fraților, considerați în raport cu părinții, precum și pe cea de înfrățire a creștinilor, în raport cu Tatăl Ceresc: ambele mâini

îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei V, cu podul palmelor orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă în lateral, simultană și sincronă, completată de o ușoară fluturare a degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*frate*”.

FRÂNGE

Frângerea Sfântului Agneț la Sfânta Liturghie, înainte de cuminecare, simbolizează Patimile și Moartea Domnului; iar așezarea pe Sfântul Disc, în formă de cruce, a celor patru părți frânte, înseamnă momentul când Iisus la Cina cea de Taină a frânt pâinea și a dat-o Apostolilor (Matei 26, 26). „*Frângerea pâinii*” este un termen folosit în Noul Testament de două ori: în Evanghelia după Luca (24, 35), atunci când Mântuitorul Se arată pe calea spre Emaus, după Înviere, celor doi ucenici – Luca și Cleopa – și, spre a-i face să-L recunoască, a frânt pâinea și, dându-le-o, le-a „*deschis ochii*” (Luca 24, 30). A doua oară se amintește după Cincizecime, când cei ce primiseră credința și botezul „*stăruiau în învățătura apostolilor, în împărtășire, în frângerea pâinii și în rugăciuni*” (Fapte 2, 42), adică în cele patru elemente ale cultului. Aici – ca și în versetul 46 – este vorba de masa frățească sau de obște, așa numita „*agapă*”, care urma îndată după ce se lua Sfânta Împărtășanie (I Corinteni 11, 20-21). Însă, în Evanghelia după Luca (24, 30) și în Faptele Apostolilor (20, 7) expresia are înțelesul de *împărtășire*, așa ca la Luca (24, 35), în Faptele Apostolilor (2, 42) și în epistola I către Corinteni (10, 16).

Execuția semnului redă în plan vizual imaginea iconică a frângerii Sfântului Agneț în timpul Sfintei Liturghii: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, fiind unite la nivelul palmelor aflate în configurația dactilemei C; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă arcuită, simultană și sincronă, în jos și în exterior, sugerând frângerea Sfântului Agneț. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*frânge*”.

FRICĂ

Termenul denumește teama, sentimentul de sfială, sau de neliniște în fața unor evenimente sau fapte extraordinare, ori teama de pedeapsa pentru faptele săvârșite. Termenul se găsește și în diferite expresii, ca: „*frica de Dumnezeu*” (Romani 3, 18; II Corinteni 7, 1), „*frica de Domnul*”

(Fapte 9, 31; II Corinteni 5, 11), „*frica de Hristos*” (Efeseni 5, 21)³²⁴. Este sentimentul de teamă ce îl încercă omul care a încălcat poruncile lui Dumnezeu. Sfinții Părinți au accentuat faptul că înțelepciunea are două capete, începutul ei este frica de Dumnezeu, iar sfârșitul ei este dragostea pentru El. Sfinții Părinți au afirmat prin acest lucru faptul că atunci când omul ajunge pentru prima dată în contact cu Dumnezeu, va împlini poruncile de teama pedepsei. În timp însă, Îl va cunoaște pe Dumnezeu și va împlini poruncile din dragoste. Cuvântul acesta este sprijinit de către Pateric, în care Sfinții Părinți afirmă: „*Fraților, eu nu mă mai tem de Dumnezeu, ci Îl iubesc pe El. Căci dragostea scoate afară teama*”. Sfânta Scriptură întărește cuvântul Sfinților Părinți, afirmând că „*frica față de Domnul este începutul înțelepciunii*” (Psalmii 111, 10) și că „*frica de Domnul este un izvor de viață*” (Proverbe 14, 27). Atunci când trebuie să alegem autoritatea față de care suntem datori cu ascultare desăvârșită, Sfânta Scriptură ne cere să cinstim stăpânirile lumesti, deoarece acestea există din încuviințarea lui Dumnezeu, dar să fim atenți la faptul că desăvârșita ascultare se cuvine numai lui Dumnezeu. Adresându-se efesenilor, Sfântul Apostol Pavel le spune: „*Ascultați de stăpânii voștri pământești cu frică și cu cutremur*” (Efeseni 6, 5), iar la Proverbe se afirmă faptul că „*frica de oameni este o cursă*” (Proverbe 29, 25). Avem datoria de a ne împlini ascultările față de comunitatea în care trăim. Atunci, însă, când această comunitate săvârșește acte care nu sunt în spiritul credinței creștine, trebuie să ne luăm măsuri pentru a ne proteja împotriva ei. Actele prin care Dumnezeu își manifestă divinitatea erau și minunile. Iar la vederea celor mai multe asemenea minuni, frica cuprindea inimile Apostolilor și ale ucenicilor: „*I-a apucat o mare frică și ziceau unii către alții... Îl ascultă chiar și vântul și marea*” (Marcu 4, 41).

Execuția semnului redă în plan vizual starea de adâncă neliniște și tulburare, provocată de un pericol real sau imaginar, precum și lipsa de curaj, teama, înfricoșarea³²⁵: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului și atinge cu palma în configurația dactilemei S mijlocul pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică semnificativă și de verbalizarea mută a cuvântului „*frica*”.

FUGI

Execuția semnului reproduce în plan vizual deplasarea cu pași repezi într-o direcție, a alerga, a părăsi repede un loc³²⁶: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată perpendicular pe axul mâinii stângi; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, pe sub palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*fugi*”.

³²⁴ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 122.

³²⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

³²⁶ *Ibidem*.

FURIE

Sfânta Scriptură pune în antiteză atitudinea omului pătimăș, care se lasă pradă cu ușurință sentimentelor de ură și de răzvrătire, cu atitudinea creștinului care trebuie să fie blând, cucernic și pașnic, după modelul Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Acesta atrage atenția oamenilor asupra faptului că orice ieșire sau pornire necontrolată poate avea urmări care să ne afecteze pentru veșnicie: „*oricine va zice fratelui său nebun, va cădea sub pedeapsa focului gheenei*” (Matei 5, 22).

În cartea Iov, se relatează despre modul în care diavolul îl ispitește pe Iov, aducând asupra sa felurite necazuri: copiii îi sunt omorâți, averea îi este răpită, sănătatea îi este distrusă. Dacă ar fi reacționat sub imboldul mâniei, atunci Iov s-ar fi lipsit de sprijinul și puterea lui Dumnezeu, dând dreptate acțiunii și cugetelor diavolului. Atunci când Hristos este prins în grădina Ghetsimani, Sfântul Apostol Petru, la mânie, retează urechea unui slujitor pe nume Malhus. Iisus Hristos îl oprește din continuarea acțiunii, afirmând că va primi ceea ce Dumnezeu Tatăl îi trimite. Furia caracterizează pe omul pătimăș, caracterul slab, insuficient de fortificat prin rugăciune și răbdare pentru a înfrunța ispitele.

Execuția semnului redă în plan vizual starea de extremă iritare în care se pierde stăpânirea de sine, ducând la mânie nestăpânită sau violență³²⁷: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei E și atingând pieptul cu vârfurile degetelor răsfrate; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de pendulare în sus și în jos, simultană și alternativă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*furie*”.

---

³²⁷ Ibidem.

G

GAVRIIL

Termenul derivă etimologic din cuvântul evreiesc pentru „om al lui Dumnezeu” sau „Dumnezeu S-a arătat puternic” și desemnează arhanghelul trimis să facă cunoscute voile lui Dumnezeu. După Vechiul Testament, el e îngerul trimis să descopere lui Daniel tâlcul vedeniilor și desfășurarea istoriei, precum și timpul venirii lui Mesia Hristos, după 70 de săptămâni de ani³²⁸ (Daniel 8, 16; 9, 21-27). În Noul Testament vestește mijlocirile lui Dumnezeu, mântuirea lumii, prin vestirea nașterii lui Ioan Botezătorul (Luca 1, 11-19) și dă Sfintei Fecioare Maria mesajul ceresc, că va zămisli de la Duhul Sfânt și va naște pe Fiul lui Dumnezeu, pe care-L va numi Iisus (Luca 1, 26-35).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să identifice iconic pe Sfântul Arhanghel Gavriil în rândul cetei arhanghelilor: ÎNGER (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor răsfirate și cu podul palmelor îndreptat în jos, atingând cu vârful degetelor mari umerii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de fluturare a degetelor, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori); OSTAȘ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei A, așezate la mică distanță una deasupra celeilalte și lipite de corp sub umărul drept); FLOARE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care execută semnul și vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei P, așezată între palma stângă și abdomen, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de înălțare până la nivelul pieptului, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate orientate în sus). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „Sfântul Arhanghel Gavriil”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

³²⁸ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 192.

GÂND

Sfinții Părinți au accentuat întotdeauna raportul existent între gând și faptă. De vreme ce fapta este urmarea unui gând, atâta vreme cât nu avem în inimile noastre decât gânduri bune, înseamnă că nu putem avea decât fapte bune. De aceea, Sfinții Părinți afirmă că mintea noastră este ca o moară, iar noi vom săvârși acele fapte ale căror semințe, sub formă de gânduri, această minte le macină. De asemenea, ne este atrasă atenția asupra faptului că cele mai multe păcate au acces la rațiunea noastră prin imaginație, care este uneori numită chiar „*pod al diavolilor către mintea noastră*”. Acela care își stăpânește gândurile, își stăpânește și faptele. Sfinții Părinți au identificat un întreg proces prin care diavolul îl ispitește pe om: mai întâi momeala, care poate fi sub forma unei imagini sau a unui sunet, acesteia îi urmează învoirea gândului, care se rupe din lucrarea dumnezeiască, ajungând în final să miște trupul spre faptă.

Dacă oamenii pot ascunde unii față de alții gândurile pe care le au și pot fi judecați numai după exteriorul lor, înaintea lui Dumnezeu nu există lucru care să poată fi ascuns: „*Iisus, care le cunoștea gândurile, a zis: pentru ce aveți gânduri rele în inimile voastre?*” (Matei 3, 4; Matei 12, 25). Gândurile, cugetele inimilor, alături de cuvintele fiecăruia dintre noi se vor constitui la Judecată în criterii în funcție de care vom primi răsplătirea raiului sau pedeapsa iadului: „*Eu pedepsesc faptele și gândurile lor*” (Isaia 66, 18). De aceea trebuie să împlinim în viețile noastre îndemnul Sfântului Apostol Pavel: „*Nu mai trăiți cum trăiesc păgânii, în deșertăciunea gândurilor lor*” (Efeseni 4, 17).

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a procesului de gândire sau a rezultatului procesului de gândire: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei D și atingând tâmpla dreaptă cu vârful degetului arătător. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*gând*”.

GLAS

Indică locul prezenței unei persoane, fie umane, divine sau îngeresci. Glasul indică modul în care Dumnezeu se coboară la nivelul de înțelegere uman, pentru a comunica omului poruncile

și sfaturile Sale. Glasul indică modul în care se realizează dialogul, ca mod de comunicare și de comuniune, izvorât din dragostea ce poartă două persoane. Glasul indică modul prin care Dumnezeu îl cheamă pe om la comuniune, la transformarea lui harică, la ridicarea de la chip la asemănare: „*Dacă aude cineva glasul Meu și deschide ușa, voi intra la el*” (Apocalipsa 3, 20). Sfânta Scriptură accentuează faptul că Dumnezeu oferă omului libertatea de a accepta invitația la comuniune, la relația de dragoste. Dar omul are posibilitatea de a accepta această invitație la dialog, după cum are și posibilitatea de a refuza această invitație.

De cele mai multe ori, Sfinții Părinți asociază acestui verset în iconografie imaginea lui Dumnezeu care așteaptă la ușă, lansându-și mesajul. Ușa este reprezentată având posibilitatea de a fi deschisă numai din interior, numai de către om, lucru care accentuează ideea de libertate umană. Glasul lui Dumnezeu implică prezența directă a Acestuia, prezența plină de har și adevăr, glas prin care este modelată creația și sunt aduși la viață cei adormiți: „*Și a zis Dumnezeu: să fie...*” (Facerea 1, 3), „*cei morți vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu*” (Ioan 5, 25).

Omul care este sub ascultarea lui Dumnezeu acceptă prin glasul Său poruncile Sale, identificând în glasul Său modalitatea prin care poate ajunge de la chip la asemănare: „*oile aud glasul lui*” (Ioan 10, 3). Glasul lui Dumnezeu și glasurile îngerilor denotă putere și măreție: „*glasul Lui era ca vuietul unor ape mari*” (Apocalipsa 1, 15).

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a ansamblului de sunete produse de vibrarea coardelor vocale umane, facultate specifică omului de a emite sunete articulate³²⁹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața gurii, având palma în configurația dactilemei F, cu vârfurile degetelor îndreptate către chipul celui care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă, către înainte, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*glas*”.

GRAI

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a ansamblului de sunete produse de vibrarea coardelor vocale umane, facultate specifică omului de a emite sunete articulate³³⁰: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața gurii, având palma în configurația dactilemei F, cu vârfurile degetelor îndreptate către chipul celui care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă, către înainte, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*grai*”.

³²⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

³³⁰ *Ibidem*.

GREȘI

Greșeala omului stă în acceptarea ispitei în viața sa și în acționarea conform influenței diavolești. Greșeala este de multe ori identificată cu păcatul. În calea către veșnicie, omul are posibilitatea de a alege între bine și rău, între rai și iad. Calea care duce către bine, către rai, este însoțită de fapte bune și de virtuți. Calea care duce către cel rău, către iad, este însoțită de greșeli, de păcate și de patimi. Greșeala generează un cerc vicios: omul care cade în greșeală, va căuta în primul rând să acopere greșeala, înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, iar în al doilea rând, atunci când nebunia și beția greșelii vor dispărea, va căuta din nou beția ei, încercând să uite că este depărtat de Dumnezeu. Acela care cade în greșeală, își atrage faptul că, aflându-se depărtat de Dumnezeu, prin propria sa voință, se pune la dispoziția necazurilor și a greutăților pe care diavolii le vor aduce asupra sa.

Greșeala generează pedeapsă: „*i-ai pedepsit pentru greșeala lor*” (Psalmii 99, 8), de aceea credinciosul are permanent datoria de a Îl ruga pe Dumnezeu: „*ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm...*”. Greșelile nu pot fi iertate decât în măsura în care și noi iertăm (Matei 6, 12). Se păstrează întâmplarea din Pateric, conform căreia doi frați, aflați în ură, refuzau să se ierte. Atunci starețul i-a dus pe amândoi în biserică, cerându-le să spună rugăciunea „*Tatăl nostru...*”, iar când au ajuns la cuvintele „*și ne iartă... precum și noi iertăm...*”, starețul le spune că nu trebuie să ceară iertarea, pentru că nici ei nu iartă. Sfântul Apostol Pavel este cel care precizează acest aspect: „*daca un om ar cădea vreaodată în greșeală, voi... să-l ridicați*” (Galateni 6, 1). Față de greșeală, orice credincios are datoria și obligația de a avea răbdare și rugăciune. Cel care cade, trebuie purtat pe brațele smereniei și rugăciunii, nu trebuie judecat, lucru care trebuie rezervat lui Dumnezeu. Greșelile repetate generează o adormire a conștiinței depărtate de Dumnezeu, care îl afundă pe om în moarte: „*voi erați morți în greșelile și păcatele voastre*” (Efeseni 2, 1).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a face o greșeală și, prin extensie, pe cea de a face un rău, a păcătui³³¹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului și are palma în configurația dactilemei A; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, are palma în configurația dactilemei V, și descrie o mișcare scurtă de trecere pe deasupra pumnului mâinii stângi, pe care o atinge cu încheietura în mod repetat. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*greși*”.

GRIJĂ

---

³³¹ Ibidem.

Noțiunea de grijă este strâns legată de noțiunea de dragoste. Acela care iubește lumea, bogățiile acesteia, se îngrijește cum să-i placă, uitând de Dumnezeu și de voința Sa. Acela care Îl iubește pe Dumnezeu, se îngrijește de modul în care trebuie să urmeze calea și poruncile lui Dumnezeu în drumul către Judecată și rai. Atunci când sămânța cea bună se înconjoară de păcate și de diavoli, atunci în creștini, „*năvălesc în ei grija lumii, înșelăciunea bogățiilor*” (Marcu 4, 19). Întreaga creație este oferită omului ca o declarație de dragoste din partea lui Dumnezeu. Dumnezeu îi oferă omului creația, așteptând din partea acestuia, ca parte a declarației de dragoste, întoarcerea acesteia. Acela care se oprește la creație, ignorând Creatorul, se condamnă pe sine la materie, fără a mai avea puterea de a căuta binele și căile de împlinire a lui.

Sfântul Maxim Mărturisitorul ia în considerație această relație de oferire a creației către om, pentru ca omul, sfințind-o, să o întoarcă la Dumnezeu transfigurată prin har: „*Ale Tale dintru ale Tale, Ție îți aducem de toate și pentru toate*”. Iar Sfântul Maxim Mărturisitorul afirmă că dacă omul se oprește la creație, ignorându-L pe Creator, atunci Dumnezeu, din dragoste de oameni, se vede forțat să aducă asupra creației Crucea. Această cruce înseamnă greutate și necazuri, prin care omul trebuie să realizeze faptul că nu este pe calea cea bună. Grija față de poruncile lui Dumnezeu aduce în inima credinciosului speranța și dragostea. Iar în momentul în care omul poate să mărturisească faptul că încă din copilărie săvârșește numai acte plăcute lui Dumnezeu, el are harul și puterea de a face diferența între bine și rău, având puterea de a depăși ispitele și cursele diavolului: „*Toate acestea le-am păzit încă din copilăria mea*” (Matei 19, 20).

Execuția semnului redă în plan vizual teama sau neliniștea simțite de cineva la gândul unei eventuale primejdii sau întâmplări neplăcute pe care le-ar putea îndura³³²: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, deasupra umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către tâmpile și cu vârfurile degetelor răsfirate îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de fluturare a degetelor, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de clătinarea capului, de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvântului „*grijă*”.

GURĂ

În afara faptului că omul se folosește de această parte a organismului său pentru a-și întreține existența, prin ea poate contribui la propria sa mântuire. Cuvintele pe care oamenii le rostesc pot deveni criteriu de judecată. Sfinții Părinți, referindu-se la acest lucru, afirmau permanent: „*Atenție la cuvintele gurii voastre. Deoarece cu un cuvânt bun și pe cei răi îi poți face buni, și cu un cuvânt rău și pe cei buni îi poți face răi*”. Importanța greșelii săvârșite prin cuvânt stă în faptul că de cele mai multe ori oamenii încearcă să minimalizeze această greșală, afirmând că de vreme ce este doar sunet și nu faptă, Dumnezeu nu o poate lua în considerare. Împotriva acestei concepții ripostează Sfânta Scriptură, care îl îndeamnă pe credincios să se roage astfel: „*Pune Doamne, pază gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele*” (Psalmii 141, 3).

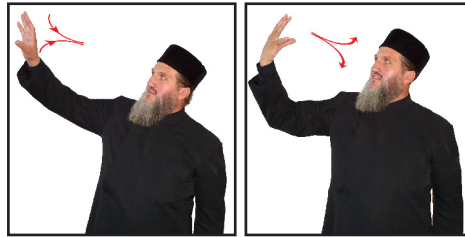
³³² Ibidem.

Cuvintele și faptele exprimă permanent ceea ce omul păstrează în mintea și în rațiunea sa. De aceea, orice om care afirmă că își iubește aproapele și Îl iubește pe Dumnezeu care l-a creat, dar poartă în gură și în inimă cuvinte și gânduri necurate, este un om mincinos: „*Căci din prisosul inimii vorbește gura*” (Matei 12, 34), „*nu ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură*” (Matei 15, 11). Cuvintele pe care le rostim trebuie să fie cuvinte care să-L mărturisească pe Iisus Hristos ca Dumnezeu adevărat și Om adevărat; acestea fiind, alături de fapte bune, măsura credinței noastre: „*Dacă mărturisești deci cu gura ta pe Iisus ca Domn... vei fi mântuit*” (Matei 10, 9). Biserica, trup al lui Hristos, trebuie să fie „*laboratorul*” sfințeniei noastre. De aceea, toate cuvintele pe care le schimbăm între noi, ca membrii conștienți și activi ai Bisericii, trebuie să fie cuvinte de mărturisire și de laudă: „*pentru ca toți împreună, cu o inimă și o gură, să slăviți pe Dumnezeu*” (Matei 15, 6).

Execuția semnului indică direct către fiecare dintre cele două părți carnoase care mărginesc gura și acoperă dinții: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului și ridicată până în dreptul feței, având palma în configurația dactilemei D, cu degetul arătător îndreptat către gură, în jurul căreia descrie o mișcare circulară în sens invers acelor de ceasornic. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*gură*”.

H

HAR

Termenul denumește grația divină sau darul lui Dumnezeu, lucrarea sau energia lui Dumnezeu cel în Treime³³³. Noul Testament vorbește de har ca de o energie spirituală necreată. Harul este lucrare sau energie, dar și puterea Duhului Sfânt, Care face să se imprime în noi „chipul lui Hristos” (Galateni 4, 19); deci este și un dar gratuit de la Dumnezeu, Care ne îndreptează (Romani 3, 24; 11, 5; Galateni 1, 15). „Căci în har sunteți mântuiți prin credință și aceasta nu este de la voi; este darul lui Dumnezeu” (Efeseni 2, 5-8; II Tesaloniceni 2, 16) și ne face să lucrăm după voia și poruncile Lui, fiind prima condiție a mântuirii. Harul se acordă de Dumnezeu tuturor oamenilor, fără deosebire, fiind universal (Fapte 15, 11; I Timotei 2, 4) dar dacă nu toți se mântuiesc este pentru că sau refuză harul, sau îl lasă nelucrător, neconlucrând cu el. În acest context, gestul este construit pe structura unei lucrări care se pogoară de sus, asemenea unei raze, asupra oamenilor. Raza soarelui e simbolul puterii și al atotputerniciei lui Dumnezeu. Precum soarele prin razele sale încălzește și susține viața, astfel și Iisus - „*raza Tatălui*” - încălzește lumea și pregătește viața veșnică. În icoana creațiunii Dumnezeu e înfățișat în raze de soare. Triunghiul providenței e înconjurat de raze solare; tot așa nimbul sfinților strălucește în raze, ca simbol al măririi, al fericirii eterne. Razele solare sunt și închipuirea Sfintei Treimi. Totodată, soarele, ca izvorul luminii materiale, este simbolul Mântuitorului, care este izvorul luminii spirituale (Psalmii 84, 12). Precum soarele împrăștie întunericul nopții, așa a răsărit Iisus, soarele dreptății, și a împrăștiat întunericul neștiinței³³⁴.

În Vechiul Testament, soarele închipuie fericire, strălucire și mărire dumnezeiască. Soarele e simbolul cerului, unde mărirea lui Dumnezeu luminează ca un soare dreptilor și îngerilor (Apocalipsa 21, 23). Nimburile sunt în culoarea soarelui ca și embleme ale măririi cerești. Soarele mai este și icoana vieții omenești. Răsare și apune cu aceeași regularitate și în aceeași frumsețe își îmbracă răsăritul, cu care își împodobește apusul. Omul, prin botez, se îmbracă în frumseța nevinovăției și tot în această podoabă trebuie să-și întocmească și apusul vieții, la ce ne îndeamnă frumsețea amurgului. Soarele e chipul nașterii și al morții noastre; apunem și noi în mormânt, ca iarăși să ieșim într-un veșnic răsărit. Soarele mai e și simbolizarea dumnezeirii în Treime, după însușirea că soarele are în jurul său încă două cercuri solare și totuși îl vedem ca pe unul singur, precum și după împrejurarea că în soare se află lumina și căldura ca fenomene deosebite și totuși sunt la un loc și nedespărțite. Iisus e lumina, iar Sfântul Duh este focul, căldura, care în Sfântul Botez curăță toate păcatele și călește inimile spre o viață către cer.

³³³ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 205.

³³⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 163.

Execuția semnului redă în plan vizual darul lui Dumnezeu revărsat asupra oamenilor: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este ridicată în partea laterală a corpului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei C, cu vârfurile degetelor răsfirate îndreptate oblic către cer; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către capul persoanei care face semnul, completată la jumătatea distanței de tranziția către configurația dactilemei P; al doilea segment al mișcării presupune rotirea din încheietură a mâinii drepte, cu vârfurile îndreptate către capul persoanei care face semnul, de unde mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre până în dreptul tâmpelui drepte, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*har*”.

HERUVIM

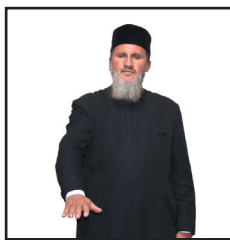

Termenul denumește pe îngerii din ordinul întâi (Stăpânii, Heruvimii, Serafimii) al celor nouă cete. Sunt înfățișați în forma unui cap înaripat cu două aripi. Vechiul Testament ni-i înfățișează pe heruvimi ca fiind în legătură cu Dumnezeu Tatăl, Care lucrează printr-înșii (Facerea 3, 24). Heruvimii poartă tronul sau carul de foc al lui Dumnezeu, în care slujbă sunt închipuiți ca niște roți pline de ochi (Iezechiel 1, 18), având fiecare heruvim câte patru fețe: de om, de taur, de leu și de vultur³³⁵. Tronul e simbolul puterii și al stăpânirii, roțile și aripile închipuie mișcarea repede, iar ochii mulți simbolizează Atotștiința lui Dumnezeu. Apar, adesea, în corp omenesc, cum vedem pe heruvimul de la poarta raiului, care învârte sabia de foc (Facerea 3, 24) și cum sunt cei doi heruvimi de pe Chivotul Legii, în mijlocul cărora trona Iahve (Ieșirea 25, 18).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să indice caracteristica specifică a heruvimilor, în rândul cetelor îngerești: ÎNGER (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor răsfirate și cu podul palmelor îndreptat în jos, atingând cu vârful degetelor mari umerii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de fluturare a degetelor, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori), cu OCHI MULȚI (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, deasupra umerilor, de o parte și de alta a capului, având palmele în configurația dactilemei F, cu podul palmei orientat către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă în lateral, simultană și sincronă, segmentată din loc în loc de punctarea perechilor de ochi). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*heruvim*”.

³³⁵ *Ibidem*, p. 188.

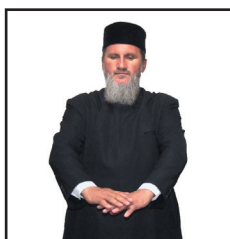
HIROTESIE

Este punerea mâinilor de către Arhiepiscop pe capul celor aleși spre serviciul bisericesc administrativ (cântăreți bisericești, paracliseri sau ipodiaconi). Hirotesia este simbolul puterii ocrotitoare a lui Dumnezeu. Clericii se hirotiesesc în mijlocul bisericii în fața Sfântului Altar în timpul intrării celei mici. Închinarea ce o fac înaintea Ușilor Împărătești simbolizează umilința și micimea în fața cerului, iar plecarea în fața Arhiepiscopului închipuie supunerea către Iisus, de la care cere darul. Tunderea părului în chipul crucii înseamnă sfințire și jertfire personală în slujba lui Hristos, care a mântuit lumea prin Cruce. Cântarea „Axios” e semn de întărire că și poporul îl află demn pe cel ales la treapta respectivă. Cântărețului i se pune un felon scurt pe umeri, însemnând că el se adăpostește acum sub jugul lui Hristos și că Dumnezeu îl ia sub pavăza Sa; i se dă să citească Apostolul, ca simbol că el are slujba de a citi în biserică. Totodată, i se dă un stihar, iar în mână o făclie, fiindcă el va fi purtător de lumină; exorcistului i se dă o carte și apă sfințită spre a simboliza că dânsul, prin rugăciuni și prin stropirea cu agheasmă, are să alunge spiritele rele; acolitului, care aprinde luminile și aduce prosfora, i se dă sfeșnicul, cădelnița, cana de vin și cea de apă; ipodiaconul se încinge cu brâu în semn de umilință și curăție spirituală. La sfârșitul hirotisirii, Arhiepiscopul își spală mâinile însemnând curăția sufletească a celor consfințiți acum lui Dumnezeu³³⁶.

Execuția semnului redă în plan vizual postura specifică a arhiepiscopului la hirotesia celor aleși pentru a face parte din personalul bisericesc administrativ (cântăreți bisericești, paracliseri și ipodiaconi): mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este întinsă oblic în fața corpului, la nivelul abdomenului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*hirotesia*”.

HIROTONIE

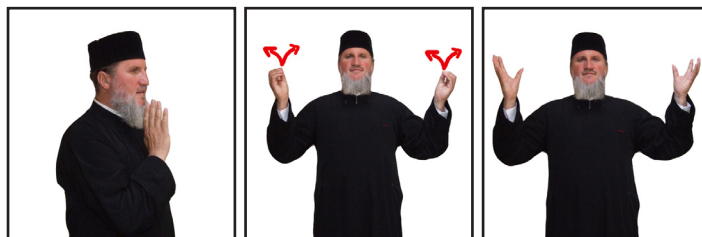
Sfânta Taină a Preoției este Taina în care, prin rugăciunea de invocare a Duhului Sfânt și prin punerea mâinilor de către un episcop (sau doi-trei episcopi), se consacră slujitori sacerdotali în treapta respectivă – diaconat, prezbiteriat și episcopat – pentru parohia sau eparhia vacantă.

³³⁶ *Ibidem*, p. 189.

Hirotonia este momentul în care un membru al Bisericii este introdus și instituit în preoția sacramentală (distinctă de cea universală primită de toți membrii Bisericii în Taina Botezului), recunoscându-i-se acestui membru harisma sau slujirea sa specifică, autoritatea sa particulară și statutul său permanent. Toate acestea sunt daruri ale Duhului Sfânt, pe Care episcopul îl invocă printr-o rugăciune specială asupra candidatului. În cazul preoției care, în toate treptele ei, este asociată prin natura ei cu Taina Euharistiei, hirotonia are loc în cadrul Sfintei Liturghii. Episcopul, în calitatea sa de conducător al Bisericii locale, fiind înconjurat de preoți, în prezența comunității (sau eparhiei), vacante sau nou înființate, este cel care pune mâna pe candidat și îi transmite autoritatea de a exercita preoția, confirmându-l în slujirea de diacon, preot (sau episcop, în care caz trebuie să fie cel puțin doi episcopi)³³⁷.

Execuția semnului redă în plan vizual postura specifică a arhierului la hirotonirea celor aleși pentru a face parte din ierarhia sacramentală a Bisericii (diaconi, preoți și episcopi): ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse oblic în fața corpului, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei B, încrucișate oblic una peste cealaltă, cu podul palmelor orientat în jos. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*hirotonie*”.

HRAM

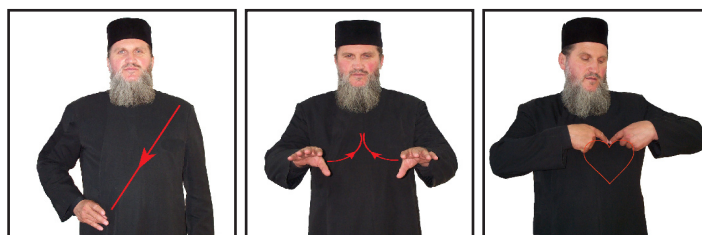

Termenul denumește ziua aniversară a sfințirii bisericii, când se face amintirea sfântului patron al bisericii și reînnoirea sfințirii prin înconjurarea bisericii și stropirea ei cu agheasmă. Bucuria sufletească se întinde și în bucuria materială cu ospitalități și petreceri lumești, în exemplul evreilor Vechiului Testament, care la sfințirea templului (III Regi 8) au ținut veselie de 14 zile.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual conceptualizarea abstractă a sărbătorii aniversare a sfințirii unui locaș de cult: HRAM (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat spre partea stângă a corpului și cu vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire ușoară a bărbiei, perpendicular pe aceasta, care poate fi repetată de câteva ori); SĂRBĂTOARE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, deasupra umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei P, cu vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă de înălțare, simultană și sincronă, completată de tranziția către configurația dactilemei C, cu degetele răsfirate, care poate fi repetată de mai multe ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*hram*”.

³³⁷ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 192.

HRISTOFOR

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual sensul etimologic al cuvântului pe care îl desemnează: HRISTOS (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului, și ridicată la nivelul umărului stâng, având palma în configurația dactilemei H (adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare); din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre oblică de-a lungul corpului, până în dreptul șoldului drept); PRIMII (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de apropiere de piept, simultană și sincronă, prin îndoirea coatelor, completată de trecerea palmelor la configurația dactilemei P); INIMĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, cu vârfurile degetelor arătătoare unite deasupra inimii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită în jos, desenând imaginar deasupra inimii conturul simbolic consacrat al acesteia). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*hristofor*”.

HRISTOS

Este numele Mântuitorului, al Fiului lui Dumnezeu, după dregătoriile Sale. În Vechiul Testament se ungeau regii, arhierii și profeții la introducerea în oficiu, fiindcă untul de lemn era simbolul mântuirii. Iisus a avut toate trei dregătoriile. Domnul Hristos a fost preînchipuit în complexul de simboluri ale Vechiului Testament; tipuri au fost: Abel, Isaac, Melchisedec, toiagul lui Aron, Samson, David, Iona. În primele secole a fost înfățișat numai în icoane simbolice: ca un păstor (Ioan 10, 11), ca un miel (Ioan 1, 29), leu, pește, pelican, cocoș, phoenix, viță de vie (Ioan 15, 1), măslin, soare, lumină, izvor, piatră, cale, poartă, pâine, strugure din Ierihon, ca simbol al creștinismului, al rodului Noului Testament.

Numele de Hristos e înfățișat ca monogram cu litera X. Abia Sinodul al VI-lea Ecumenic a dispus înfățișarea lui Iisus în chip de om, care icoane îl arată ca Dumnezeu, ca învățător, ca samaritean și ca Mântuitor. Înfățișarea lui Hristos în icoane se face după chipul, trimis de către

însuși Iisus regelui Abgar, care a încredințat unui pictor să facă chipul lui Iisus. La prima privire însă pictorul a orbit de strălucirea Domnului, încât Însuși Iisus a trebuit să întregească chipul. Un astfel de chip ne prezintă și scrisoarea apocrifă a lui Lentulus. Până prin veacul al IV-lea iconografia înfățișa pe Iisus cu chip urât, bătrân, după cuvintele profetice „*N-avea nici chip...*” (Isaia 53, 2) și numai mai târziu e înfățișat ca om și de rară frumusețe, în temeiul Psalmii 44, 3 „*împodobit cu frumusețe mai mult decât fiii oamenilor*”.

Ca însemne, Mântuitorul are crucea pe care a fost răstignit, cununa de spini, instrumentele patimilor, steagul la înviere, toiagul, globul lumii ținut în palmă, mielul, șarpele călcat pe cap („*va zdrobi...*”, Facerea 3, 15) și evanghelia. Demnitatea de rege a lui Hristos o simbolizează o coroană, respectiv un cerc întreg din aur, cu pietre scumpe. Alte simboluri ale Domnului Hristos sunt: prestolul, vulturul, delfinul, dragonul, piatra unghiulară, stânca din Horeb, pomul, grifonul, lumina de Paști, snopul de grâu, cocoșul, cămila, coroana, luceafărul de dimineață (Apocalipsa 22, 16), pantera; apa, fiindcă e patria simbolică a lui Hristos, a peștelui; cuiele, simbolul celor trei dureri corporale, linul, buretele, cădelnița, șarpele de aramă, crucifixul, găina, biserica - Trupul lui Hristos³³⁸.

Execuția semnului redă în plan vizual gestul consacrat în limbajul mimico-gestual românesc pentru a indica persoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului, și ridicată la nivelul umărului stâng, având palma în configurația dactilemei H (adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare); din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre oblică de-a lungul corpului, până în dreptul șoldului drept. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Hristos*”.

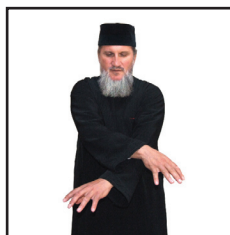
---

³³⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 191.

I

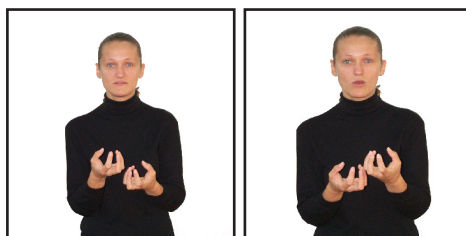
IACOV

Este părintele poporului Israel, nepotul lui Avraam și fiul lui Isaac, căruia Esau, fratele său, i-a vândut dreptul de întâi-născut pe un blid de linte. Este tatăl celor 12 fii, dintre care unul, Iosif, a fost vândut de frații săi ca rob³³⁹. După aceea, luând Iosif pe cei doi fii ai săi, pe Efraim cu dreapta sa în fața stânzei lui Israel, iar pe Manase cu stânga sa în fața dreptei lui Israel, i-a apropiat de el. Israel însă și-a întins mâna sa cea dreaptă și a pus-o pe capul lui Efraim, deși acesta era mai mic, iar stânga și-a pus-o pe capul lui Manase. Înadins și-a încrucișat mâinile, deși Manase era întâiul născut. Și i-a binecuvântat, zicând: „*Dumnezeul, înaintea Căruia au umblat părinții mei: Avraam și Isaac, Dumnezeul Cel ce m-a călăuzit de când sunt și până în ziua aceasta...*” (Facerea 48, 13-15).

Execuția semnului redă în plan vizual elementul de specificitate prin care strămoșul Iacov s-a evidențiat în rândul dreptilor Vechiului Testament: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse oblic în fața corpului, în dreptul abdomenului, încrucișate oblic una peste cealaltă la nivelul antebrățelor, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în jos. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Iacov*”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

IAD

Termenul denumește locul de chin destinat demonilor și celor care îi urmează³⁴⁰. Noul Testament îi dă mai multe numiri, indicând modul suferinței și starea de chin a celor păcătoși care nu au ascultat de Evanghelia lui Hristos și au trăit în tot felul de păcate și nelegiuri (Matei 25, 41-

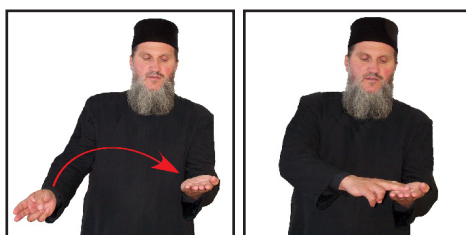
³³⁹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 212.

³⁴⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 201.

46; I Petru 4, 1-4; Apocalipsa 21, 8)³⁴¹. Iadul este un loc închipuit sub pământ, „în cele mai de jos ale pământului”; este locul de osândă veșnică al demonilor și al slujitorilor lor (Isaia 14, 15; Psalmii 29, 3). Ca simbolizare a chinurilor din iad, se zice că acolo este „plângere și scrâșnirea dinților, întunericul cel mai din afară” (Matei 22, 13; 25, 41), acolo este „viermele neadormit (Isaia 66, 24) și „focul nestins”. Întunericul închipuie osânda, focul neadormit este icoana veșniciei acestui fel de chinuri. În Apocalipsa (20, 15) ni se prezintă iadul ca o mare de foc. Iadul se mai înfățișează având în mijloc pe Satan în formă de balaur, care varsă din gură pară de foc, iar în pânțele se văd cum ard păcătoșii în chinuri grozave³⁴². Iadul, închipuit ca un monstru cu gura deschisă, este tipul chitului lui Iona. Simbolurile iadului în Vechiul Testament sunt: viermele neadormit (Isaia 66, 24), focul nestins (Marcu 9, 43), gheața veșnică (Iov 24, 19), întunericul și scrâșnirea dinților (Matei 8, 12) și cușca leilor (Psalmi 21, 22).

Execuția semnului redă în plan vizual imaginea iconică a flăcărilor, consacrată în iconografia ortodoxă ca reprezentare a iadului: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele răsfirate orientate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară în sensul acelor de ceasornic, către înainte, simultană și alternativă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „iad”.

IAR

Execuția semnului redă în plan vizual repetarea unei acțiuni sau a unei stări³⁴³: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei U, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la dreapta la stângă, până la palma mâinii stângii. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „iar”.

ICOANĂ

³⁴¹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 212.

³⁴² Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 202.

³⁴³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Icoanele reprezintă și simbolizează momentele mântuirii și pe cei ce au desăvârșit-o, adică pe Dumnezeu, pe Sfânta Fecioară, pe îngeri și pe sfinții care au propovăduit Evanghelia. Cultul icoanelor își are începutul în primele secole creștine; după potolirea persecuției lor, li s-a statornicit venerarea relativă, adică creștinii se închină în fața icoanelor, le sărută, dar această închinare nu o dau lemnului ori vopselei, ca materie, ci închinarea se aduce sfântului zugrăvit pe icoană. La privirea sfintei icoane, întocmai ca și la aceea a unui chip lumesc, creștinul își reîmprospătează amintirea despre viața sfântului zugrăvit, se îndeamnă de faptele lui sfinte și se hotărăște a le urma. Icoanele înalță, transpun spre cele cerești, deșteaptă evlavie și îndemn de a urma virtuțile sfinților, iar pentru cei neștiutori de carte sunt o carte deschisă a istoriei de mântuire sfântă. Icoanele sfinților în casele creștinești sunt mărturii ale credinței și simboluri ale sfințeniei, ce trebuie să domnească în casele creștinilor care trebuie să fie niște case de rugăciune, tot atâtea temple sfințite și prin rugăciunile preoților cu ocazia sfeștaniilor la case. Prin icoanele sfinte, casele creștinilor se deosebesc de casele iudeilor și ale păgânilor, ale căror lăcașuri sunt numai simple adăposturi contra intemperiilor naturii. Icoanele sfinte ne arată casele creștinilor stând sub purtarea de grijă a lui Dumnezeu și sub protecția sfinților, sunt ferite de rele și de ispite și au pacea și binecuvântarea dumnezeiască asupra lor. Fiecare casă și familie își alege un patron, un sfânt protector, a cărui icoană trebuie să atârne la loc de frunte și pe lângă care să nu lipsească de pe pereți icoana Mântuitorului și a Maicii Sfinte³⁴⁴.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: ICOANĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei D, cu vârfurile degetelor arătătoare îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare segmentată, simultană și sincronă, desenând în aer laturile unui patralater); RUGĂCIUNE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, împreunate, cu vârfurile degetelor îndreptate oblic în sus); CONTEMPLARE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața chipului, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, către înainte); SĂRUTARE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața chipului, având palma în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită scurtă, către înainte, punctând locul de contact al sărutării). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „icoană”.

ICONOSTAS

³⁴⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 204.

Iconostasul este un zid sau perete de icoane care separă naosul de altar, sau poporul de slujitori, simbol al unei despărțiri temporare³⁴⁵. Înainte de secolul II, iconostasul era o simplă demarcație a spațiului rezervat pentru mișcarea și procesiunea liturgică. Până în secolele XIV-XV, iconostasul nu împiedica accesul vizual către altar al celor din naos. Arhitectura sa a evoluat în continuu din secolul XVI. Pe ușile împărătești este reprezentată icoana Bunevestiri sau cei patru Evangheliști, ansamblu care amintește începutul misiunii lui Hristos și învățătura Sa cuprinsă în Evanghelie. Deasupra Sfințelor Uși se află zugrăvită Cina cea de Taină. Pe iconostas, icoanele sunt așezate în mai multe registre. Cele două icoane din dreapta și din stânga ușilor împărătești poartă numele de icoane împărătești. La dreapta ușilor împărătești este icoana lui Hristos binecuvântând cu mâna dreaptă și cu Sfânta Evanghelie deschisă în stânga. Alături, icoana sfântului sau a hramului bisericii; la stânga, icoana Maicii Domnului, urmată de icoana Sfântului Ioan Botezătorul. În plan vertical urmează cele 12 icoane ale praznicelor împărătești și ale celor 12 Apotoli. Sfânta Cruce încununează iconostasul. Iconostasul mai este numit și catapeteasmă sau tâmplă a bisericii. În legătură cu apariția sa, Sfânta Tradiție menționează două întâmplări. Prima întâmplare este cea în care se relatează că la o Sfântă Liturghie, Sfântul Vasile cel Mare nu a văzut pe Duhul Sfânt pogorându-Se la epicleză. Și atunci, privind în jurul Sfintei Mese, a văzut un diacon care făcea semne unei femei. A doua întâmplare relatează că în momentele de la început ale Bisericii când copiii mergeau toți și îl ajutau pe preot în Sfântul Altar, câțiva copii au învățat pe de rost cuvintele care se rostesc în taină de preot. Ieșind din biserică, au hotărât să se joace imitând Sfânta Liturghie, unul preot, altul diacon. Iar la invocarea Duhului Sfânt, deși copilul-preot nu avea har, dar pentru ca avea inima curată, s-a pogorât foc de sus care a ars măsuța și i-a încremenit pe copii. De atunci s-a luat hotărârea să fie catapeteasma, ca nimeni să nu mai învețe cuvintele de taină.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual peretele despărțitor împodobit cu icoane între altar și restul bisericii: mai întâi semnul descriptiv pentru CRUCE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind ridicată la nivelul capului, în fața corpului și având palma în configurația dactilemei C ușor modificată: degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă formată din două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci: mai întâi pe verticală, de sus în jos, apoi pe orizontală, de la stânga la dreapta), care împodobește partea de sus a iconostasului, urmat de semnul compus PERETE ICOANE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, având palmele în configurația dactilemei B cu degetele răsfirate și palmele orientate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă simultană și sincronă de indicare a planului fiecărei icoane care împodobește iconostasul, mai întâi de-a lungul unui registru plasat la nivelul feței, apoi la de-a lungul unui registru situat undeva mai jos). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*iconostas*”.

IERARHIE

³⁴⁵ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 156.

Termenul desemnează totalitatea persoanelor care sunt investite cu putere bisericească și simbolizează ierarhia cerească, adică cetele de îngeri și pe sfinții din cer. Treptele sau gradele ierarhice sunt din timpurile apostolice și s-au luat din Vechiul Testament. Trepte cardinale superioare preoțești sunt: episcopii, preoții și diaconii, iar treptele laterale sunt: patriarhii, arhiepiscopii, mitropoliții etc. Gradele inferioare sunt: ușierii, citeții, lectorii, anaghoștii, acoliții, exorciștii, iposau subdiaconii, cântăreții, canonarhii etc; treptele ierarhice se întemeiază și pe cuvintele Sfântului Apostol Pavel: „*este un Domn, însă o deosebire de daruri...*” (Efeseni 4, 7). Fiecare membru al Bisericii își are sfera sa de lucrare, în această lucrare de mântuire unii sunt chemați, cu deosebire cinste și vrednicie, ca să împărtășească mijloacele mântuirii și aceștia sunt membrii clerului, ierarhia bisericească.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea iconic sensul etimologic al cuvântului pe care îl desemnează: TREPTE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este întinsă în fața corpului, la nivelul abdomenului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă, spiralată ascendent); PATRIARH (mâna stângă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei A așezată peste dosul palmei stângi, cu degetul mare îndreptat în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă în plan orizontal, în fața corpului, în sens invers acelor de ceasornic). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ierarhie*”.

IEROMONAH

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual sensul etimologic al cuvântului pe care îl desemnează: CĂLUGĂR (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu dosul palmei orientat către înainte și vârful degetelor atingând bărbia; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre, completată de tranziția către configurația dactilemei P); PREOT (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă atinge cu muchia palmei baza pieptului). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ieromonah*”.

IERTA

Termenul desemnează ștergerea, uitarea sau anularea unei datorii sau iertarea unei greșeli sau ofense. Ea se referă în primul rând la Dumnezeu cel în Treime, față de Care toți oamenii greșesc și au nevoie de o ispășire sau de iertarea de greșelile sau de păcatele lor, pe care altfel nu le pot ispăși, apoi față de semenii, greșind unii față de alții, ofensându-se sau vătămându-se³⁴⁶. Dumnezeu, în nețărmuita Sa iubire de oameni, a hotărât dinainte să-i ierte, să-i împace pe oameni cu El. În acest scop a trimis în lume pe Fiul Său (Ioan 3, 16-17) să Se întrupeze și s-o mântuiască, luând asupra Sa păcatele omenirii și ispășindu-le pe Cruce prin sângele Său (Matei 20, 28; 26, 26-28; Marcu 15, 22-23; Luca 22, 19-20; Evrei 2, 17; Efeseni 2, 16; I Petru 1, 17-18; 2, 24; 3, 18; I Ioan 1, 7; 4, 10). Iertarea e simbolul celei mai desăvârșite credințe creștinești, trăite după sfaturile și după pilda Mântuitorului, care a zis: „*iertăți și se va ierta vouă*”, iar în torturile cele mai grozave a răspicat: „*Doamne, iartă-le, că nu știu ce fac*” (Luca 23, 34). E totodată chipul faptic al iubirii creștine, care culminează în iubirea vrăjmașului: „*binecuvântați pe cei ce vă blestemă pe voi*”. Iertarea e simbolul răzbunării creștinești.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a nu mai considera vinovat pe cineva, a scuti de pedeapsă pe cineva, a trece cu vederea vina sau greșeala cuiva³⁴⁷: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse oblic în fața corpului, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei B, încrucișate oblic una peste cealaltă, cu podul palmelor orientat în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară în plan orizontal, în sens invers acelor de ceasornic, deasupra palmei stângi, simbolizând ștergerea și iertarea greșelii care trebuia iertată. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ierța*”.

IERUSALIM

Din punct de vedere etimologic, termenul își are originea în corespondentul ebraic pentru sintagma „*orașul păcii*”; este capitala Palestinei și centrul politic și religios al iudeilor. Locaș al lui Iahve, după construcția Templului de către Solomon, el este Cetatea Sfântă, centrul spiritual al poporului iudeu³⁴⁸. Ierusalimul este simbolul păcii ce se desăvârșește în Ierusalimul cel nou. După ce a fost așezat în Ierusalim chivotul legii, orașul a devenit capitală, „*cetatea lui Dumnezeu*”, centrul poporului ales, preînchipuind cetatea cerească prezisă de profeți. Ierusalimul e simbolul

³⁴⁶ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 218.

³⁴⁷ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

³⁴⁸ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 220.

sufletelor, în care locuiește Însuși Dumnezeu prin Duhul Sfânt și în care e sălășluită pacea și iubirea. Precum a cercetat Dumnezeu Ierusalimul, așa cercetează și pe fiecare om în parte; cel ce nu va asculta de Dumnezeu, nu va scăpa de soarta Ierusalimului. Precum acesta s-a ruinat, așa se va strica și sufletul cel păcătos. Tipul risipirii Ierusalimului a fost dărâmarea foșorului de către Samson în Vechiul Testament³⁴⁹.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a numelui orașului Ierusalim: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate, și atingând bărbia cu vârful degetului mare; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare de fluturare a degetelor, care poate fi repetată de câteva ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Ierusalim*”.

IEȘI

Execuția semnului reproduce în plan vizual părăsirea unui loc, a unei încăperi, a unui spațiu închis, limitat, plecând afară; a trece din interior în exterior³⁵⁰: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată perpendicular pe axul mâinii stângi; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, pe sub palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ieși*”.

IISUS

Este numele stabilit în Noul Testament, inclus în cea dintâi mărturisire de credință creștină: Filimon 1, 5-11, pentru a recunoaște pe Iisus din Nazaret ca Mesia, Fiul lui Dumnezeu, Domnul și Mântuitorul: „*Și orice limbă să mărturisească, spre slava lui Dumnezeu Tatăl, că Iisus Hristos este Domnul*” (Filimon 1, 11). Iisus este numele lui propriu (Matei 1, 21-25; Luca 1, 31), care este forma greacă a lui Ioshua (Luca 2, 21) ce înseamnă în ebraică „*Domnul este mântuirea*” sau

³⁴⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 209.

³⁵⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

„Mântuitorul” (Isaia 61, 11) și în grecește „*cel care vindecă*”, I se dă la prezentarea la Templu de către mama sa, Fecioara Maria, potrivit unei făgăduințe divine: „*ea va naște Fiu, și-I vei pune numele Iisus, pentru că El va mântui pe poporul Său de păcate*” (Matei 1, 21). Pentru a-L distinge de alții cu același nume, se recurge la o indicație geografică: Iisus din Nazaretul Galileii (Matei 21, 11; Marcu 1, 9), Iisus Nazarineanul (Marcu 1, 24; 10, 47; Luca 24, 19). Prin acest „*Iisus*” apostolii indică pur și simplu persoana istorică a Celui care le-a fost învățător, în calitatea lor de contemporani, discipoli și martori autentici de la început (I Ioan 1, 1; Fapte 8, 35; 13, 23; 13, 33; 19, 4)³⁵¹.

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a semnului cuielor cu care Mântuitorul nostru Iisus Hristos a fost ținut pe Cruce, la Răstignire: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este întinsă în lateral, la nivelul pieptului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către înainte și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă către mâna stângă, pe care o atinge cu vârfurile degetelor în podul palmei; semnul este repetat apoi simetric, prin inversarea raportului de funcție pasivă/activă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Iisus*”, eventual de dactilarea numelui.

IMPLORA

Termenul denumește mijlocul de comunicare spirituală cu Dumnezeu cu vorba sau cu gândul prin care cerem mila Sa³⁵². Mila și îndurarea sunt denumiri diferite ale lucrării lui Dumnezeu asupra oamenilor. Ele apar ca darul Lui de sus revărsat din iubirea Sa în inimile lor. Mila, ca îndurare, se revarsă în inimile noastre prin Duhul Sfânt (Romani 5, 5)³⁵³. Totodată, termenul mai exprimă și chemarea în ajutor adresată divinității³⁵⁴. Este un verb care accentuează durerea de inimă a celui care este la capătul puterilor sale umane și caută ajutor și milostivire de la Dumnezeu. Definiția rugăciunii este următoarea: rugăciunea este comunicarea omului cu Dumnezeu. În cadrul acestui dialog se întâlnesc două persoane: o Persoană divină, care Și-a oferit Fiul, ca bază a acestui dialog (Ioan 3, 16) și o persoană umană, care învață faptul că în rugăciune trebuie să ofere și să se ofere din ce în ce mai mult.

Rugăciunea nu este un act care se petrece întotdeauna la același nivel, între aceeași parametrii. Intensitatea rugăciunii crește sau scade în funcție de modul în care dragostea creștinului crește sau scade. Folosirea noțiunii de „*a implora*” indică o rugăciune profundă, care izvorăște din adâncurile omului nemulțumit de ființa sa, care a ajuns la concluzia că totul este posibil numai prin Dumnezeu. Putem aplica acest termen în primul rând pentru a caracteriza rugăciunea femeilor

³⁵¹ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 209.

³⁵² Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 448.

³⁵³ *Ibidem*, p. 314.

³⁵⁴ Ioan M Stoian, *op.cit.*, p. 134.

care vor să devină mame: „*Ana se ruga Domnului cu sufletul amărât și plângea*” (I Samuel 1, 10). Trebuie doar să privim puțin la istoria modernă a Ierusalimului, care este prin definiție mult mai blândă decât ceea ce a consemnat antichitatea, pentru a înțelege strigătul disperat al împăratului și proorocului David: „*Rugați-vă pentru pacea Ierusalimului*” (Psalmii 122, 6). Rugăciunea aceasta trebuie să vină din inimă, dar trebuie să fie însoțită și de un act de căință care presupune mărturisirea păcatelor care au întunecat conștiința omului: „*Pe când încă vorbeam eu, mă rugam, îmi mărturiseam păcatul meu și păcatul poporului meu Israel*” (Daniel 9, 20). Nici o rugăciune nu a purtat însă în ea vreodată atâta dragoste și intensitate pe cât a purtat rugăciunea pe care Iisus Hristos a înălțat-o în grădina Ghetsimani, rugăciune atât de profundă încât era însoțită de sudoare de sânge: „*Atunci le-a zis: Întristat este sufletul Meu până la moarte...*” (Matei 20, 38).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al cuvântului pe care îl desemnează: RUGĂCIUNE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, împreunate, cu vârfurile degetelor îndreptate oblic în sus); INVOCARE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse oblic în fața corpului, la nivelul capului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*implora*”.

IMPORTANT

Dumnezeu ne învață că singurul lucru important în lumea aceasta este mântuirea sufletelor noastre: „*Căci ce îi va folosi omului dacă va câștiga lumea întreagă, dar își va pierde sufletul său?*”. Atunci când Se întâlnește cu cele două surori ale lui Lazăr, Marta și Maria, atitudinea Mântuitorului față de activitatea Martei este simplă și concisă: „*Marto, Marto, pentru multe te silești, dar un singur lucru trebuiește...*”. Arena războiului duhovnicesc în care suntem este lumea. Iar diavolii, împotrivorii noștri, vor căuta permanent să ne atragă de la adevăratul nostru scop, care este îndumnezeirea. Diavolii nu primesc încuviințarea de a se prezenta, de a acționa direct în viața omului, decât în cazurile cu totul deosebite ale credincioșilor care au sporit mult în credință și rugăciune. Tuturor celorlalți oameni, diavolii le distorsionează realitatea, încercând să Îl șteargă pe Dumnezeu din ea, sau încearcă să așeze în locul dorinței de nemurire, dorința de a fi noi înșine în locul lui Dumnezeu. Fericitul Augustin a exclamat la capătul căutărilor sale: „*Ne-ai făcut pentru Tine, Doamne, și neliniștit este sufletul nostru până ce va odihni întru Tine*”. Singurul lucru important este Dumnezeu și calea care duce către El. Diavolul este iluzionistul care ne oferă surogate: un măr (un lucru creat), care te pune în locul lui Dumnezeu, sau stăpânirea bogățiilor acestei lumi, sau, uneori, pur și simplu astâmpărarea foamei, așa cum i-a oferit diavolul lui Dumnezeu.

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica însemnătate și valoare a unui lucru sau a unei persoane³⁵⁵: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația

³⁵⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

dactilemei U, cu podul palmelor îndreptat către persoana care execută semnul și cu vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă către înaintea, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „important”.

INIMĂ

Este izvorul vieții, organul sufletului, centrul bucuriei și al durerii, sediul afecțiunilor în credința populară (Cântarea Cântărilor 5, 2). Inima Sfintei Maici e închipuită ca străpunsă de șapte săgeți (cele șapte dureri). Prin și cu inima slujim lui Dumnezeu ori diavolului. De aceea zice psalmistul: „*inimă curată zidește întru mine*” (Psalmii 50, 11). Creștinul trebuie să deschidă ușa inimii sale, spre a intra numai ce este bun, numai pentru Domnul, care i-o cere zicându-i: „*iată stau la ușă și bat...*” (Apocalipsa 3, 20) și Care vrea să intre în inima fiecărui om, spre a-l sfinți.

Execuția semnului redă în plan vizual conturul simbolic al inimii: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, cu vârful degetelor arătătoare unite deasupra inimii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită în jos, desenând imaginar deasupra inimii conturul simbolic consacrat al acesteia. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*inimă*”.

INTRA

Verbul poartă în limbaj bisericesc multiple valențe. În primul rând, este o referire la actul fizic prin care Iisus a intrat în Ierusalim, călare pe mânzul asinei. Actul acesta istoric vine să ne impresioneze și să en indice măsura la care ar trebui să ajungă smerenia noastră: Hristos, Creatorul cerului și al pământului, acceptă să Se întupeze, devenind Om adevărat și Dumnezeu adevărat, intrând în Ierusalim asemenea unui om obișnuit. Cel care a creat omul, acceptă să fie omorât de către oameni, țintuit pe cruce nu de piroane și de ostași, ci de dragostea Sa. O a doua valență a termenului este aceea care face referire la persoana Preasfintei Fecioare Maria. Din punct de vedere ortodox, vorbind despre Fecioara Maria, trebuie să afirmăm o serie de dogme: Fecioara Maria a fost fecioară înainte, în timpul și după naștere, a avut un singur Fiu – pe Iisus Hristos. Fecioara Maria

s-a născut cu păcatul strămoșesc și a fost curățită de el atunci când Hristos Și-a format Trup în ea. Toate aceste dogme depășesc rațiunea umană și trebuie să fie acceptate de către fiecare credincios prin credință. În privința Pururea-Fecioriei Maicii Domnului, Sfânta Scriptură consemnează acest verset: „Și mi-a zis Domnul: Poarta aceasta va fi închisă, nu se va deschide și nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeuul lui Israel a intrat prin ea. De aceea, va fi închisă” (Iezechiel 44, 2).

O altă valență a termenului este cea care privește modul în care suntem chemați să ne transfigurăm prin har, să ne îndumnezeim. Conform învățăturii Bisericii, acest lucru nu poate fi posibil decât prin participarea la Taina Euharistiei, prin care Hristos intră în om, unindu-Se cu Trupul și Sângele său. Acesta este momentul în care neputința umană se întâlnește cu dragostea și jertfelnicia lui Iisus Hristos. Rugăciunile din Canonul dinaintea primirii Tainei ilustrează cel mai bine acest lucru: „Nu sunt vrednic, Stăpâne Doamne, să intri sub acoperământul sufletului meu; ci de vreme ce Tu, ca un iubitor de oameni, vrei să locuiești întru mine, îndrăznind, mă apropii”³⁵⁶.

Execuția semnului reproduce în plan vizual acțiunea de a trece din afară înăuntru, a merge dintr-un loc deschis într-unul închis, sau considerat ca atare³⁵⁷: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, peste palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „intra”.

INTRAREA DOMNULUI ÎN IERUSALIM

Este cel dintâi dintre Praznicile Împărătești cu dată schimbătoare, din cursul anului bisericesc, numită în popor și Floriile; prăznuită cu o săptămână înainte de Sfintele Paști (duminica ultimă din Postul Paștilor), este sărbătoarea care ne amintește intrarea triumfală a Domnului în Ierusalim, înainte de Patimi (Matei 12, 1-10; Ioan 12, 12-18)³⁵⁸. Intrarea lui Iisus în Ierusalim e simbolul demnității înalte a lui Iisus. El intră în Ierusalim cu onoruri convenite unui rege, demonstrând prin aceasta misiunea Sa de Mesia cel făgăduit, spre a îndeplini dregătoria de mântuire sufletească. De aceea nu intră cu insignii lumești, ci cu insignii mesianice, cu insigniile păcii și ale jertfei. Spre a simboliza că El este „mielul lui Dumnezeu”, intră tocmai în ziua când evreii alegeau mielul pascal. Cei doi asini simbolizează pe iudei și pe păgâni, adică: asina închipuie pe iudei, care în prostia lor n-au primit cuvântul mântuitor, iar mânzul de asină, pe care încă nimeni n-a șezut, înseamnă pe păgâni, pe care încă nu i-a îndreptat nimeni până aci, dar care au să preamărească învățăturile sfinte. Veșmintele puse de Apostoli pe asin înseamnă darurile și învățătura ce aceștia

³⁵⁶ Liturghier, Rugăciunea a 9-a.

³⁵⁷ Cf. Dicționarul Explicativ al Limbii Române, ed.cit.

³⁵⁸ Pr. prof. dr. Ene Braniște, op.cit., p. 211.

le-au împărțit tuturor popoarelor; iar veșmintele, ce le arunca poporul evreu înaintea lui Iisus, simbolizau păcatele păgânilor, lepădarea acestor păcate, spre a putea primi pe Mântuitorul în inimile curate; așternerea veșmintelor mai însemnase că Iisus nu are să calce pe pământ ca Stăpânitor pământesc, ci va stăpâni în ceruri, ca Domn al unei împărății, morale, înălțate deasupra materiei brute a pământului. Pruncii, care strigau osanale, închipuie pe popoarele păgâne, neamurile, care au primit credința și s-au încreștinat. Bucuria cea mare manifestată la Intrarea lui Iisus în Ierusalim simbolizează biruința asupra păcatelor.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual semnificația evenimentului pe care îl desemnează: INTRARE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, peste palma stângă); IERUSALIM (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate, și atingând bărbia cu vârful degetului mare; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare de fluturare a degetelor, care poate fi repetată de câteva ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Intrarea Domnului în Ierusalim*”.

INTRAREA ÎN BISERICĂ A MAICII DOMNULUI

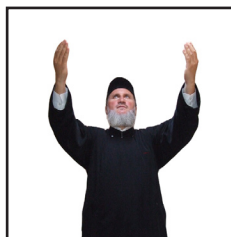
Este sărbătoarea prăznuită la 21 noiembrie, în amintirea zilei în care, după tradiție, Sfinții Ioachim și Ana au adus pe fiica lor Maria, în vârstă de trei ani, la templu, unde ea va rămâne până la vârsta de 14 sau 15 ani, ca una care, încă înainte de zămislire, fusese hărăzită Domnului, de către părinții ei³⁵⁹. Intrarea în biserică a Maicii Domnului, popular Vovidenia sau Ovidenia (21 noiembrie), în amintirea aducerii la templu a Sfintei Fecioare de către părinții ei Ioachim și Ana, care, fiind bătrâni și neavând copii, s-au rugat lui Dumnezeu că, de le va da unul, I-l vor închina Lui; când Maria a împlinit trei ani, a fost adusă la templu, unde era o școală de educație religioasă pentru copiii pe care părinții lor îi promisese Domnului, chiar înainte de zămislire lor; aici Maria a rămas până la vârsta de 15 ani, primind o educație profund religioasă³⁶⁰.

³⁵⁹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 233.

³⁶⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 219.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual semnificația evenimentului pe care îl desemnează: MAICA (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus și atingând cu podul palmei obrazul drept); DOMNULUI (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația cifrei 3, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă, către înainte, de tranziție de la configurația cifrei 3 la cea a dactilemei A); INTRARE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, peste palma stângă); TEMPLU (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de înălțare până la nivelul umerilor, punctând de-a lungul antebrațului stâng o serie de coloane, ansamblu gestual care simbolizează iconic templul). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Intrarea în Biserică a Maicii Domnului*”.

INVOCARE

Ridicarea mâinilor și a brațelor la rugăciune simbolizează pe Mântuitorul răstignit pe Cruce, înălțarea inimii celui ce se roagă, devotare și recunoașterea că numai prin meritele Celui răstignit așteptăm plinirea rugăciunilor și ajutor de sus. A fost în uz în Vechiul Testament atât la rugăciunile publice, cât și la cele particulare, ca un semn de omagiu, de jertfă lui Dumnezeu („*ridicarea mâinilor mele, jertfa de seară*”, Psalmii 140, 2). A făcut-o și Sfântul Apostol Pavel (I Timotei 2, 8; Isaia 1, 15) și a fost folosită în timpurile primare creștine, cum ne încredințază Sfântul Tertulian: „*nu numai ridicăm mâinile la rugăciune, ci le și întindem, precum a făcut Iisus pe Cruce*”. Ridicarea mâinilor o mai fac azi numai preoții la Sfânta Liturghie. Ridicarea mâinilor o face preotul imediat înainte de începerea Sfintei Liturghii, la invocarea Duhului Sfânt cu rugăciunea: „*Împărate ceresc...*”; se efectuează la Trisaghion, închipuind că și noi stăm ca îngerii în fața lui Dumnezeu și îi cântăm și înălțăm cântare de mărire; preotul ridică mâinile la Heruvic, când cu întreaga ceată de credincioși se aseamănă îngerilor din ceruri („*care pe heruvimi cu taină închipuim...*”) și aduce lui Dumnezeu în Treime întreit sfântă cântare; la exclamarea „*sus să avem inimile*”, preotul ridică mâinile în semn de ridicarea inimilor spre Dumnezeu, spre cele

înalte; ridicarea mâinilor din partea preotului la Imnul triumfal („Sfânt... e Domnul Savaot...”) închipuie aripile îngerilor, ale celor ce cu această cântare neîncetat preamăresc pe Dumnezeu³⁶¹.

Invocarea este adesea însoțită de ridicarea ochilor la rugăciune. Aceasta simbolizează ridicarea gândului și a sufletului spre Dumnezeu, de la care așteptăm tot darul desăvârșit și toată bunătatea. Este imitarea Domnului Hristos, care la rugăciuni și la facerea minunilor adesea a ridicat ochii la ceruri (Matei 14, 19). Preotul o face îndeosebi înainte de rostirea și împărțirea binecuvântării.

Execuția semnului redă în plan vizual postura canonică ortodoxă de invocare în cadrul rugăciunii: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse oblic în fața corpului, la nivelul capului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*invoca*”.

IOAN

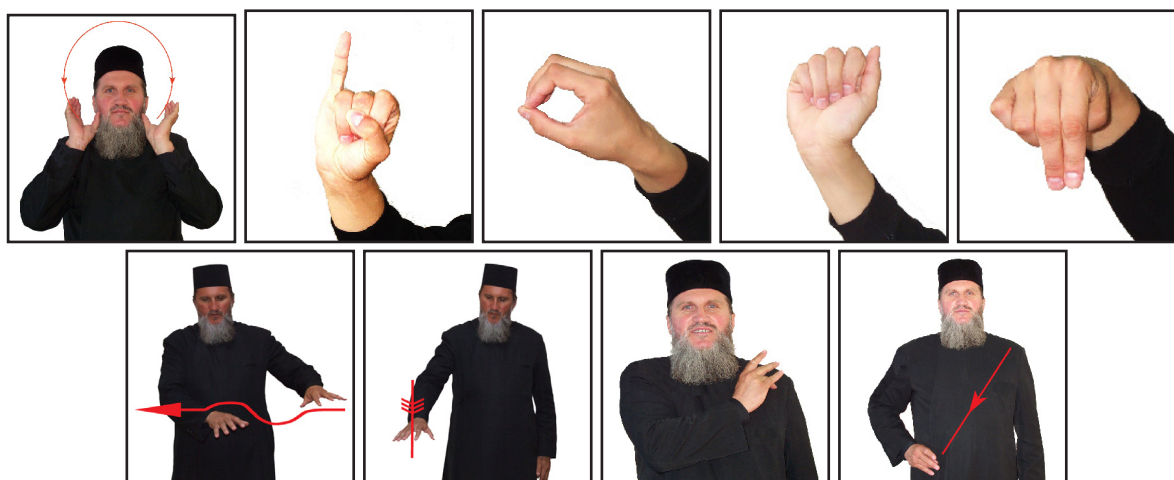
Evangelistul Ioan, fiul lui Zevedeu, împreună cu Petru și Iacob numiți de Apostolul Pavel „*stâlpii Bisericii*” (Galateni 2, 9) sunt printre primii chemați de Hristos în rândul Apostolilor Săi; Ioan era cel mai tânăr dintre Apostoli și cel mai iubit de Domnul, pe care l-a urmat pretutindeni, fiind martor la minunea „*Schimbării la Față*”, la Patimile și Răstignirea Lui, și cel căruia Iisus, de pe Cruce, îi dă în grijă pe Fecioara Maria. Maica Domnului va rămâne lângă Apostolul Ioan până la sfârșitul vieții, însoțindu-l la Efes, unde Ioan și-a desfășurat activitatea, înființând acolo mai multe comunități creștine, organizându-le Biserici (Apocalipsa 2, 1-3). A fost exilat în insula Patmos, unde a murit pe la anul 100, fiind foarte bătrân. Evangelistul Luca, numit și Teologul, completează, prin Evanghelia sa, pe celelalte trei, consemnând fapte și date care acolo nu sunt scrise; Ioan nu vorbește despre Nașterea Domnului, dar insistă asupra învățaturii Lui divine, menționând, chiar, la deschiderea Evangheliei această idee: „*La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul*” (Ioan 1, 1). Pentru Ioan, Iisus este Învățătorul, este Fiul lui Dumnezeu, născut din veci din Tatăl. „*Acestea s-au scris, ca să credeți că Iisus este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, și, crezând, să aveți viață în numele Lui*” (Ioan 20, 32).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să indice pe Sfântul Apostol și Evangelist Ioan în rândul celorlalți Apostoli: SFÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei

³⁶¹ *Ibidem*.

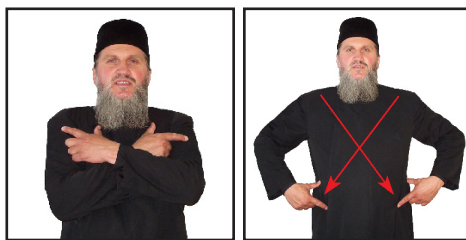
C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor): EVANGHELIST (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către înainte și degetele ușor îndoite; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă către înainte, pentru a reda iconic drumul Sfinților Apostoli); IOAN (dactilarea numelui). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfântul Evanghelist Ioan*”.

IOAN BOTEZĂTORUL

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să indice trăsătura de specificitate care evidențiază pe Sfântul Ioan Botezătorul în rândul celorlalți sfinți: SFÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor); dactilarea numelui; APE (ambele mâini, îndoite din cot, în fața abdomenului, cu palmele în configurația dactilemei B și fața îndreptată în jos, îndeplinesc o funcție activă; mișcarea este ondulatorie, de la dreapta la stânga, imitând mișcarea valurilor); AFUNDARE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în plan lateral, având palma în configurația dactilemei B, cu vârful degetelor orientate către înainte și fața palmei îndreptată în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare de coborâre, de amplitudine medie, care poate fi repetată de două ori); HRISTOS (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului, și ridicată la nivelul umărului stâng, având palma în configurația dactilemei H (adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare); din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre oblică de-a lungul corpului, până în dreptul șoldului drept). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfântul Ioan Botezătorul*”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

IPODIACON

Ipodiakonul sau subdiaconul era în Biserica primară un slujitor care făcea parte din clerul inferior, cu atribuții în cadrul cultului, dar și social-administrativ. Erau rânduiți prin hirotésie; în cadrul cultului, pregăteau Sfintele Vase la Sfânta Liturghie, ajutau arhiereului să-și îmbrace veșmintele pentru slujba divină, ajutau pe diacon la slujba altarului, aveau grijă de iluminarea bisericii și de toate cele necesare serviciului divin, îngrijeau mormintele martirilor; în plus aveau aceleași atribuții și sarcini ca și femeile diaconițe (femei care făceau parte din clerul inferior, ca și ipodiacoanii, fără a avea, ca ei, vreo atribuție în cadrul cultului): supravegheau ușile bisericii, supravegheau ordinea (în partea rezervată bărbaților), ajutau pe preot la botez, ungând cu mir sfințit pe cei botezați, făceau catehizare pentru primirea sfintei taine a botezului, ajutau pe diaconi la servirea agapelor, vizitau pe bolnavi și le duceau Sfânta Împărtășanie, ajutau la înmormântări și aveau dreptul de a se împărtăși împreună cu clerul inferior. Astăzi ipodiacoanii nu se mai păstrează în Biserica Ortodoxă decât la catedralele mitropolitane și prin mănăstiri³⁶².

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual piesa de veșmânt liturgic specifică ipodiacoanilor, precum și felul în care este aceasta purtată în timpul sfintelor slujbe: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei L, cu care ating umerii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, pe diagonala trupului, până în dreptul șoldurilor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ipodiakon*”.

IOV

Numele înseamnă „*cel persecutat*” sau „*cel urât*”, fiind și numele personajului principal din cartea cu acest nume a Vechiului Testament. În ea se descriu suferințele dreptului, credinciosului și statornicului Iov, primindu-le toate ca încercări îngăduite de Dumnezeu, dar pricinuite de diavolul, pizmașul și vrăjmașul mântuirii oamenilor (Iov 1, 9-12; 2, 4-6)³⁶³. Iov apare ca un model de răbdare în suferință și statornicie în credința în Dumnezeu. Ca un leitmotiv, în fața oricărei

³⁶² Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 221.

³⁶³ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 232.

lovituri a sortii el nu rostește decât cuvintele: „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat”. Iov era un om bogat, binecuvântat cu o familie numeroasă; fiii și fiicele sale trăiau în armonie și cu credință în Dumnezeu, iar Iov avea toate motivele să fie fericit. El aducea în fiecare zi jertfe și slavă lui Dumnezeu, mulțumindu-I. Diavolul, invidios pe fericirea lui Iov și spre a-L supăra pe Dumnezeu, se duce la Acesta și-i spune că nu din credință și dragoste adevărată aduce Iov jertfe lui Dumnezeu, ci în momentul când și-ar pierde fericirea, Iov L-ar blestema și L-ar părăsi pe Dumnezeu. Dând diavolului libertatea de a pune la încercare sinceritatea credinței lui Iov, acesta îl supune pe Iov la felurite încercări, răpindu-i treptat totul: mai întâi copiii, apoi averea și, nereușind să-l facă pe Iov să blesteme pe Dumnezeu, se atinge și de trupul său, pe care îl umple de bube și lepră, încât Iov, alungat de toți, ajunge să zacă la marginea orașului pe o grămadă de gunoi, unde câinii veneau și-i lingeau rănille. Îndemnat de niște prieteni, care vin să-l vadă, să-L blesteme pe Dumnezeu, Iov nu se clintește din credința sa în El și în dreptatea Lui, continuând să-L binecuvânteze. Rușinat, diavolul își recunoaște înfrângerea, iar Iov este răsplătit de Dumnezeu, Care îi restituie tot ce-i fusese răpit, făcându-i parte de fericirea dinainte. Iov a rămas pentru omenire un model despre cum trebuie să fie legătura dintre om și Dumnezeu. Ideea de bază a cărții Iov este că suferința și nenorocirile care se abat fără motiv asupra celor dreți și buni sunt numai încercări de la Dumnezeu pentru a măsura credința și statornicia iubirii lor față de El. Pe acești oameni, care în ciuda oricăror nenorociri nu se clintesc din credință, Dumnezeu îi va răsplăti, nu numai în viața de dincolo, dar și aici pe pământ. Iov, personajul principal al acestei cărți, este un asemenea exemplu de neclintită încredere în voia și dreptatea lui Dumnezeu, pentru care este răsplătit chiar în viața aceasta³⁶⁴.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să indice trăsătura de specificitate care evidențiază pe dreptul Iov în rândul celorlalți sfinți: SFÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor); BOLNAV (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă are aceeași configurație ca și mâna stângă, cu mențiunea că este un pic mai ridicată decât aceasta și orientată perpendicular pe direcția mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre deasupra mâinii stângi, cu punct de contact la nivelul degetelor, care poate fi repetată de două ori); RĂBDARE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, având palma în configurația dactilemei U, cu podul palmei orientat în jos, așezată deasupra inimii; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în linie dreaptă, până la baza pieptului). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*dreptul Iov*”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

ISPITA

³⁶⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 222.

Viermele este simbolul căinței și al conștiinței păcătoase. *Viermele neadormit* închipuie pe diavolul și chinurile iadului. Psalmul 21, 6 numește pe om cu atributul de „*vierme al pământului*”, din cauza micimii și a neputinței omenești. (ispită, îndemn de rău) – îndemn determinat de o cauză din afară, dar care se reflectă în conștiință. Astfel ispita devine un fel de încercare, verificare a rezistenței morale din om. Ispita e legată de săvârșirea unui păcat, și de aceea diferă după natura păcatului. Câte păcate, tot atâtea ispite. Când apare ispita, apare și începutul păcatului (Matei 5, 28). Înlăturarea ispitei înseamnă înlăturarea gândului rău, din clipa când el apare (Matei 26, 41). Învățătura creștină arată că spre a birui ispita trebuie să te rogi și să fii veghetor, atent să nu-i îngădui să prindă rădăcini: „*Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită*” (Matei 26, 41).

Execuția semnului redă în plan vizual lucrul sau persoana care exercită o mare forță de atracție, îndemn spre rău, ademenire, tentație, precum și orice încercare, probă la care este supus cineva pentru a i se testa credința, răbdarea și iubirea³⁶⁵: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate oblic către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare ondulatorie amplă către înainte, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ispita*”.

IUBIRE

Termenul desemnează afecțiunea jertfelnică, fapta de iubire sau de recunoștință și de slăvire față de Dumnezeu, sau de într-ajutorare față de semenii și frații noștri. Dragostea este un atribut divin (I Ioan 4, 8), care se împărtășește și celor care cred în Hristos, revărsându-se prin Duhul Sfânt în inimi (Romani 5, 5)³⁶⁶. Ea devine, prin conlucrarea credinciosului, una dintre cele trei virtuți cardinale, alături de credință și de nădejde (I Corinteni 13, 13).

Execuția semnului redă în plan vizual imaginea deja consacrată a manifestării dragostei prin strângerea în brațe a persoanei iubite: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și încrucișate la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei A. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*iubire*”.

IUDA

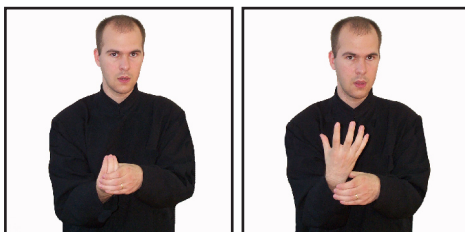
³⁶⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

³⁶⁶ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 136.

Este cel care L-a trădat pe Iisus. El a fost ales și numărat între cei 12 apostoli³⁶⁷. Credea mai mult că Iisus este un Mesia pământesc, politic și național, Care avea să întemeieze o împărăție lumească, în care el spera să ocupe un post înalt, bine plătit. Acest gând al lui se trădează în Betania, când Maria, sora lui Lazăr, a uns picioarele lui Iisus cu mir de nard curat și I le-a sters cu părul capului ei. Atunci Iuda a obiectat că acel mir trebuia vândut cu 300 de dinari, iar banii să fie dați săracilor. Dar el a zis aceasta pentru că era fur și „*purta punga și lua din ce se punea în ea*” (Ioan 12, 4-6).

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica specifică a celui care L-a vândut pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus, din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare lentă de răsucire din încheietură, în plan vertical, astfel încât la finalul mișcării mâna dreaptă să fie cu podul palmei orientat către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Iuda*”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

IZVOR

Sfânta Scriptură folosește acest aspect obișnuit al realității noastre înconjurătoare pentru a accentua faptul că în pustiu, în locul în care omul este neputincios, Dumnezeu îl poate ajuta pe cel credincios, săvârșind o minune pentru el. Sfânta Scriptură vorbește despre aceste lucruri atunci când afirmă: „*prefăcut-ai pustiul în izvor de apă, iar pământul cel fără de apă în izvoare de ape*” (Psalmul 106, 35), „*pe dealuri înalte voi da drumul la râuri și la izvoare în mijlocul văilor, pustiul îl voi preface în iaz și pământul uscat în pâraie de apă*” (Isaia 41, 18). Timp de patruzeci de ani, evreii au fost un popor nomad, Dumnezeu nu i-a lăsat să se odihnească. Ca pedeapsă a faptului că după ce au văzut minunile pe care Dumnezeu le-a făcut în Egipt, ei tot nu au crezut în El, Dumnezeu i-a călăuzit timp de patruzeci de ani prin pustiu, pentru ca nici unul dintre cei care au ieșit din Egipt să nu intre în *pământul făgăduit*.

Încă de la intrarea în pustiu, apare această problemă a neputinței umane, care își manifestă dependența absolută față de Dumnezeu: „*Și poporul căuta ceartă lui Moise, zicând: Dă-ne apă să bem!... atunci poporul, apăsător de sete, cârtea împotriva lui Moise și zicea: Ce este aceasta? Ne-ai scos din Egipt ca să ne omori cu sete...*” (Ieșirea 17, 2-3). Evreii au văzut toate minunile cele mari făcute de Dumnezeu în Egipt și totuși nu aveau suficientă credință în faptul că Dumnezeu poate scoate apă în pustie. Aici este locul în care se arată puținătatea credinței evreilor și măreția puterii lui Dumnezeu. Bineînțeles că Dumnezeu va face o minune prin Moise, înaintea tuturor bătrânilor din Israel, în speranța că evreii se vor înțelepți și vor nădăjdui în El mai mult decât în propriile lor puteri: „*Iată, Eu voi sta înaintea ta acolo la stâncă din Horeb, iar tu vei lovi în stâncă și va curge din ea apă*” (Ieșirea 17, 6).

---

³⁶⁷ *Ibidem*, p. 238.

Execuția semnului redă în plan vizual forma specifică a șuvoiului de apă subterană care iese la suprafață³⁶⁸: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care execută semnul și vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei P, așezată între palma stângă și abdomen, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de înălțare până la nivelul pieptului, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate orientate în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „izvor”.

---

³⁶⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

ÎMBELȘUGAT

În general, în cărțile Sfintei Scripturi, belșugul sau îmbelșugarea sunt puse în strânsă legătură cu alinierea omului la voia lui Dumnezeu, fiind una dintre expresiile binecuvântării Lui. Astfel, încă din rai această stare de fapt se confirmă; înainte de cădere Adam și Eva se bucurau de toate roadele și condițiile din rai fără prea mari eforturi din partea lor. Singura lor grijă era raportarea corectă la voia lui Dumnezeu, mai exact ascultarea de Dumnezeu prin împlinirea singurei porunci pe care o primise Adam de la Dumnezeu. Îmbelșugarea raiului se va lua de la ei odată cu călcarea poruncii lui Dumnezeu de a nu mânca din pomul cunoștinței binelui și răului. Ulterior acestui moment, nu numai că dispare îmbelșugarea din rai, dar chiar și minimul necesar traiului reclamă din partea omului „sudoarea frunții”. Mai târziu vom întâlni aceeași logică în ceea ce-i privește pe urmașii lui Adam; viața patriarhilor, a profeților, a judecătorilor și a regilor va confirma aceeași logică și anume că belșugul este expresie a purtării de grijă pe care o manifestă Dumnezeu față de oamenii care păzesc poruncile Sale.

Astfel, marele patriarh Avraam primește de la Dumnezeu făgăduința că prin el se vor binecuvânta toate neamurile pământului; chemarea lui Avraam a implicat despărțirea de țara sa, de poporul său și de familia lui (Facerea 12, 1) pentru a deveni străin și călător pe pământ (Evrei 11, 13). Avraam nu a întrebat de ce, cum va fi sau cât va dura călătoria, ci a ascultat porunca Domnului, mergând în pibegie ani de-a rândul. Urmare a ascultării lui a fost îmbelșugata binecuvântare pe care Domnul a revărsat-o asupra lui și asupra urmașilor lui. Un alt caz, un alt personaj biblic foarte cunoscut care confirmă faptul că toată binecuvântarea și belșugul din viața omului sunt condiționate doar de ascultarea de Dumnezeu este Iosif, strănepotul lui Avraam și fiul lui Iacob. Deși vitregit încă din copilărie de ura și invidia fraților săi mai mari care ajung la un pas de a-l ucide, totuși prin ascultarea, fidelitatea și dragostea sa față de Domnul va scăpa de toate primejdiile. Și pentru că Domnul îi preamărește pe cei ce-L preamăresc, Iosif cel ce mai întâi pășește ca rob în țara Egiptului va ajunge, mai apoi, prin binecuvântarea lui Dumnezeu, mâna dreaptă a regelui, un om foarte bogat și influent, primind din partea îngerului chiar inelul cu pecetea sa. Nu putem trece cu vederea nici pe dreptul Iov, care mai întâi este greu încercat, dar pentru ascultarea sa față de Dumnezeu va primi mai mari daruri și belșug decât avusese la început.

Execuția semnului redă în plan vizual personificarea unei cantități îndestulătoare de bunuri necesare traiului, abundența sau bogăția³⁶⁹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului și are palma în configurația dactilemei C, atingând cu degetele răsirate pieptul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de depărtare de corp, combinată cu o strângere a degetelor în pumn. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „îmbelșugat”.

ÎMPĂRAT

Termenul desemnează cel mai înalt titlu al unui conducător de țară sau al unui ținut mai întins. În Sfânta Scriptură termenul este adesea redat prin „rege”. Dumnezeu Tatăl este numit „Împăratul împăraților și Domnul Domnilor” (I Timotei 6, 15; Apocalipsa 17, 14). Rege e simbolul celei mai înalte demnități pământești. În teocrația evreilor Însuși Dumnezeu era regele ceresc și pământesc al poporului ales. Prin analogie, Regele este și simbolul puterii dumnezeiești, căci Dumnezeu este numit rege al regilor (I Timotei 6, 15). Intrarea în Ierusalim a lui Iisus a fost în mod văzut ca și a unui rege pământesc. În sens mistic a intrat însă ca rege al Noului Ierusalim și a lăsat să-L încoroneze cu spini și să fie batjocorit, spre a simboliza că împărăția lui Dumnezeu se câștigă nu prin putere lumească, ci prin abnegație și prin suferințe³⁷⁰.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a reprezentării iconice a coroanei care împodobește capul împăraților: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei C, cu podul palmei orientat în jos și atingând partea de sus a capului cu vârful degetelor răsirate. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „împărat”.

ÎMPLINI

În Dicționarul Explicativ al Limbii Române întâlnim acest cuvânt cu sensul de: a se dezvolta, a se desăvârși, a se realiza, a deveni realitate, a se transforma în fapt, a înfăptui, a efectua, a realiza. Cel puțin două dintre acestea pot fi valorizate în spațiul teologic este vorba despre: a

³⁶⁹ Ibidem.

³⁷⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 219.

deveni realitate și a se transforma în fapt. Amândouă vorbesc despre caracterul nedesăvârșit și tranzitoriu al existenței omului pe pământ. Această dorință de împlinire care în spațiul creștin este numită mântuire traversează veacurile istoriei ca un fir roșu dând mărturie despre faptul că viața omului pe pământ este o trecere în care preocuparea principală trebuie să fie mântuirea sufletului: „Căci nu avem aici cetate stătătoare, ci o căutăm pe aceea ce va să fie” (Evrei 13, 14).

Un prim pas în efortul nostru către mântuire îl reprezintă surprinderea stării în care suntem, conștientizarea faptului că starea noastră nu este bună, iar acest fapt nu poate fi posibil decât prin raportarea noastră la un reper, la un etalon care să nu fie din lumea aceasta, afectată în ansamblul ei de căderea primilor oameni, un etalon care să poată transcede această lume. Acesta, printr-o confirmare istorică clară, nu poate fi decât credința drept-măritoare primită prin descoperire dumnezeiască. Este firesc să fie așa: nu poți să clădești ceva durabil dacă nu ai temelia solidă. Așadar, dreapta mărturisire este condiție esențială spre a putea pași pe drumul mântuirii. Nu este capătul drumului, ci începutul lui, dar fără aceasta nu se poate.

Preocuparea omului pentru împlinirea sa ca persoană în dialog cu Dumnezeu este, cu cât mai rar întâlnită, cu atât mai meritorie. Pentru că ce altceva să așeze omul înaintea acestei preocupări? A avea? Este știut faptul că nimic din lumea aceasta nu poate să se sustragă amprentei entropiei (în termeni științifici) sau întinăciunii (în termeni teologici). A cunoaște? Este știut doar: cunoașterea nu ne-a mântuit, ci numai Hristos. A face? Din cele făcute de om, care vor trece pragul acestei lumi, odată cu sufletul său, în veșnicie? Rămâne doar, așa cum spune și Sfântul Nicolae Velimirovici, dorința și efortul nostru de a ne lega toate cele din viața aceasta, cu niște fire nevăzute, de cer.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a deveni sau a face să devină desăvârșit, perfect, sau a împlini, a realiza ceva³⁷¹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la dreapta la stânga, pe deasupra pumnului stâng. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „împlini”.

ÎMPODOBI

Termenul este folosit cel mai frecvent cu sensul de „a face să devină (mai) frumos”, „a înfrumuseța”, „a înzestra cu calități fizice, psihice sau morale”. Iată câteva repere de dicționar pentru acest cuvânt, a împodobi: frumos, înfrumusețare, înzestrare. Dacă cuvântul „frumos” ne poate duce cu gândul la ideea de valoare și de dar, verbul „a înzestra” subînțelege în sensurile sale și, sau mai ales, existența unui dăruitor. Ideea de dar o presupune pe aceea de persoană, iar aceasta

³⁷¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

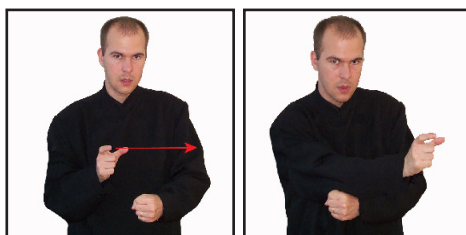
ne aduce în sfera unicității creștinismului. Persoana umană, purtând chipul Creatorului încă dintru început, este poziționat de Acesta, față de creație, drept coroană sau încununare a acesteia.

Cuvântul „*podoabă*”, dacă depășim sensul său strict estetic, îl putem lega de ideea de dar, iar acesta începe să ne reveleze existența celei mai înalte trepte de relaționare interpersonală. În toată plenitudinea sa, darul este justificat și potențat de existența dragostei, a iubirii dintre persoane. Mergând mai departe, în mod esențial, darul este valoros doar în contextul existenței iubirii, altfel, oricât de valoros ar fi el într-o ierarhie a valorilor materiale, el se întoarce la stadiul de simplu obiect.

În acest sens, Părintele Dumitru Stăniloae, mergând pe experiența Sfinților Părinți Răsăriteni, chiar afirmă în Dogmatica sa că întreaga lume materială este darul lui Dumnezeu pentru om. Ba mai mult, tot aici susține că însăși lumea materială își justifică existența în măsura în care este un mediu care ajută la relaționarea dintre persoane. Valoarea dragostei pe care Mântuitorul lumii o leagă de adevăr este reliefată și de faptul că numai sub incidența ei apreciem valoarea bunurilor materiale într-un mod just, reușind să ieșim din cursa mincinoasă a lui „*a avea*” pentru „*a fi fericit*”.

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de podoabă sau de obiect ornat, împodobit: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt întinse în fața corpului, la nivelul capului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei B și sunt îndreptate cu fața în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, de coborâre până la nivelul pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*împodobi*”.

ÎMPOTRIVĂ

Este un adverb care poate cuprinde sau măcar declanșa o întreagă teologie. Ne poate situa într-o zonă a diferenței, a nuanțării ce poate avea conotații dintre cele mai benefice. În același timp, însă, îl putem întâlni și la polul opus, într-o zonă a iraționalului ca expresie a luptei împotriva binelui. Luând-o într-o desfășurare și ordine istorică, pentru prima oară îl întâlnim concretizat în porunca Domnului dată primilor oameni creați; este vorba despre împotrivirea față de o eventuală ispitire interioară sau exterioară de a ieși de sub ascultarea față de Dumnezeu. Această împotrivire pe care Adam și-o însușise, vrăjmașul de oameni o reorientează cu o viclenie izvorâtă dintr-o cădere conștient asumată. Mai departe, foarte rezumativ, urmează istoria căderii având ca fir roșu, peste veacuri, o altă împotrivire: aceea a naturii create față de un stăpân căzut din har, pe care nu-l mai recunoaște. Urmează apoi tot un stat împotrivă, de data aceasta dătător de speranță care, chiar dacă nu mântuie, pune totuși un început bun mântuirii oamenilor. Amintim aici experiența Patriarhilor, profeților și a tuturor dreptților Vechiului Testament.

Experiența omului în istorie culminează cu Marea Împotrivire care se situează la mijlocul istoriei, împărțind veacurile în două: Dumnezeu Însuși se pogoară din cer în chip de om în persoana Fiului Său așezându-Se între omenire și vrăjmașul ei cel dintru început: blestemă demonul; îl găsim ascultător față de Tatăl și cu mare dragoste față de oameni. În acest context ajunge să

înfăptuiesc ceea ce nici un om până la El nu reușise: „*Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le*”. Aceasta este sărbătoarea noastră cea mai mare de peste an, acesta este troparul sărbătorii; Hristos Se împotrivesc morții pe care o învinge, se împotrivesc iadului ale cărui porți le frânge, îi deschide omului perspectiva mântuirii ca Unul Care este Calea, Adevărul și Viața.

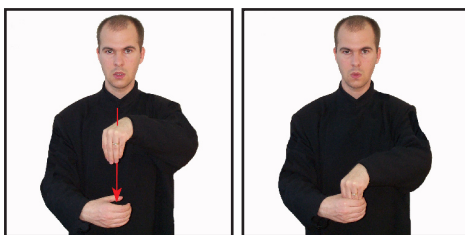
Execuția semnului redă în plan vizual raportul de opoziție pe care prepoziția îl presupune³⁷²: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei L, cu podul palmei orientat către înainte și degetele ușor îndoite; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă către înainte, peste pumnul mâinii stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*împotriva*”.

ÎMPREUNĂ

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a acțiunea de a aduna la un loc³⁷³: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor orientate oblic în jos; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare semicirculară amplă către înapoi, simultană și sincronă, completată de tranziția către configurația dactilemei P. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*împreună*”.

ÎN

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica unui obiect care se află înăuntru, în interior³⁷⁴: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana

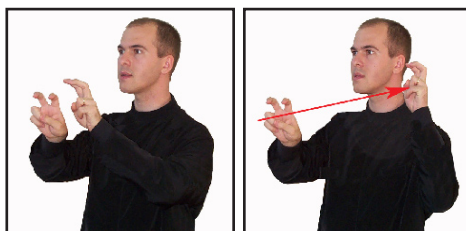
³⁷² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

³⁷³ *Ibidem*.

³⁷⁴ *Ibidem*.

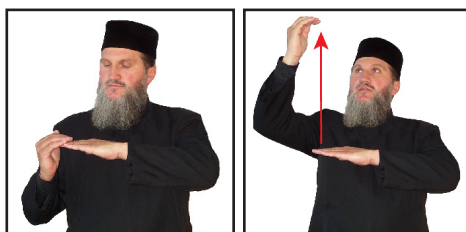
care execută semnul și vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, așezată deasupra palmei stângi, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și vârfurile degetelor îndreptate în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre până în spatele palmei stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „în”.

ÎNAINTE(A)

Execuția semnului redă vizual faptul că o acțiune a avut loc mai devreme, într-o perioadă de timp trecută, decât alta mai recentă: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către înainte, așezată în spatele mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă către înapoi, pentru a reda ideea de timp trecut. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „înaintea”.

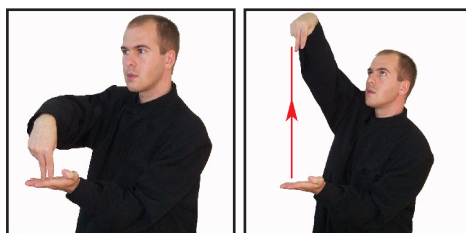
ÎNALT

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a indica o distanță spirituală sau o distanță fizică. Ca și distanță fizică, noțiunea de „înalt” caracterizează un loc superior celui care vorbește sau privește, fie că este vorba despre un loc strict geografic (munți), fie că este vorba despre o înălțime ridicată de către oameni. Ca și loc înălțat către care oamenii se îndreaptă este de reținut faptul că pentru oamenii de la sate, înălțimile erau locurile cele mai bune pentru ridicarea unei biserici. Astfel încât, în momentul în care urcau fizic către biserică, știau că trebuie să urce și spiritual. Ca și distanță spirituală, Sfânta Scriptură indică prin contrastul înalt-jos, distincția dintre bine și rău, om înălțat către Dumnezeu și om coborât la diavol și la iad. Pentru un om care se coboară „de la Ierusalim la Ierihon”, un om care se lasă la îndemâna duhurilor necurate, nici o virtute nu este accesibilă: „peste măsură de înaltă este înțelepciunea pentru omul nebun” (Pilde 24, 7).

Execuția semnului redă în plan vizual un lucru sau o persoană care se ridică mult în sus sau care are o înălțime peste medie³⁷⁵: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, de sprijinire a mâinii drepte, și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața orientată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, având palma în configurația dactilemei B, ușor îndoită; la începutul mișcării de înălțare, degetele mâinii drepte ating degetele mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare dreaptă în sus. Privirea însoțește mișcarea, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*înalt*”.

ÎNĂLȚA

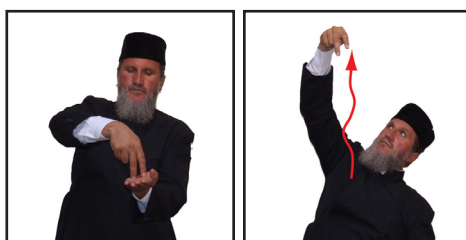

Termenul desemnează, în sens general, acțiunea de urcare sau de ridicare în sus, sau dintr-un loc în altul. Înălțarea Domnului cu trupul de la pământ la cer este un act împărătesc de preamărire și de ridicare la slava pe care a avut-o mai înainte de a fi lumea. Iisus acceptă să se coboare la oameni, în cadrul actului de chenoză, împrăștiindu-și trupul uman cu toate afectele sale. Acest trup este ridicat la Dumnezeu, mai întâi prin depășirea dorințelor și pornirilor păcătoase și egoiste, iar apoi prin Înălțarea Sa cu trupul la cer, după Înviere, ceea ce este important, este faptul că prin trupul Său îndumnezeit, Hristos oferă tuturor oamenilor posibilitatea de a se ridica la Dumnezeu Tatăl, prin încorporarea în Trupul Său, care este Biserica. Sfânta Scriptură afirmă că Hristos S-a înălțat cu trupul de la pământ la cer: „*Și zicând acestea, pe când ucenicii priveau, El S-a înălțat și un nor L-a cuprins*” (Fapte 1, 9). Iar unul dintre martorii oculari scrie: „*Iisus Hristos, după ce S-a suit la cer, este de-a dreapta lui Dumnezeu Tatăl...*” (I Petru 3, 22). Înălțarea Domnului este în același timp și începătura și garanția înălțării noastre, a celor credincioși, dacă trăim necurmat viața în Hristos, conlucrând cu harul lui Dumnezeu din Sfintele Taine și sporindu-l. Aceasta este de fapt însăși făgăduința dată de Mântuitorul ucenicilor și, prin ei, tuturor celor care cred în El: „*Iar Eu, când Mă voi înălța de pe pământ, îi voi trage pe toți la Mine*” (Ioan 12, 32).

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a acțiunii de urcare, de suire sau de îndreptare în sus: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U și atingând cu vârfurile degetelor podul palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de înălțare, până la nivelul capului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*înălța*”.

³⁷⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

ÎNĂLȚAREA LA CER A DOMNULUI

Este praznicul cu dată schimbătoare care cade întotdeauna în joia săptămânii a șasea după Paști, adică la 40 de zile după Înviere, când Domnul S-a înălțat la cer (Marcu 16, 19; Luca 24, 50; Fapte 1, 2-12)³⁷⁶. Praznicul închipuie desăvârșirea mântuirii și a împăcării omului cu Dumnezeu. Prin înălțarea Sa, Mântuitorul ne-a deschis ușa cerului și ne-a pregătit loc de fericire (Ioan 14, 3). La vecernia de miercuri seara, Sfântul Epitaf se ia de pe altar în semn că Iisus se înalță la ceruri. Însemnătatea sărbătorii se manifestă prin fastul ceremonialului și prin împodobirea bisericii cu verdeață. Această împodobire închipuie frumusețea Noului Ierusalim, ce ni s-a deschis și e un îndemn ca și creștinii să-și înfrumusețeze sufletele lor cu fapte bune, care să-i facă vrednici de cer, unde Mântuitorul, prin Înălțarea Sa, a pregătit loc celor ce vor să se mântuiască³⁷⁷.

Execuția semnului redă în plan vizual semnificația evenimentului pe care îl desemnează: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U și atingând cu vârfurile degetelor podul palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare ondulantă amplă de înălțare, până la nivelul capului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Înălțarea Domnului*”.

ÎNĂLȚAREA SFINTEI CRUCI

Este cea mai veche și mai importantă dintre sărbătorile ortodoxe închinată cinstirii Sfintei Cruci; în această zi sărbătorim de fapt amintirea a două evenimente deosebite din istoria lemnului Sfintei Cruci, și anume: aflarea Crucii pe care a fost răstignit Mântuitorul și înălțarea ei solemnă în văzul poporului, de către episcopul Macarie al Ierusalimului, în ziua de 14 septembrie a anului 335, precum și aducerea sau întoarcerea Sfintei Cruci de la perșii păgâni, în anul 629, pe timpul împăratului bizantin Heraclius, care a depus-o cu mare cinste în biserica Sfântului Mormânt (a

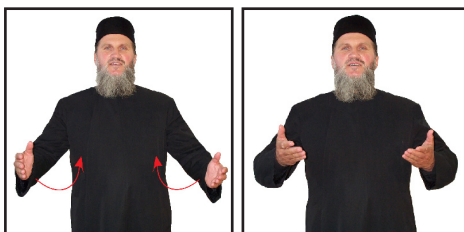
³⁷⁶ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 222.

³⁷⁷ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 229.

Sfintei Cruci) din Ierusalim, după ce patriarhul Zaharia a înălțat-o în văzul credincioșilor, la 14 septembrie 630³⁷⁸. Spre deosebire de alte praznice împărătești, Înălțarea Sfintei Cruci se serbează cu post, pentru că ea ne aduce aminte de Patimile și Moartea Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual semnificația evenimentului pe care îl denumește: CRUCE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, având palma în configurația dactilemei C; mișcarea amplă are două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci: mai întâi pe verticală, de sus în jos, apoi pe orizontală, de la stânga la dreapta); RIDICARE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse oblic în fața corpului, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei A; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de înălțare, simultană și sincronă, prin îndoirea brațelor din cot, pâna la nivelul capului). Privirea însoțește mișcarea, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Înălțarea Sfintei Cruci*”.

ÎNCEPE

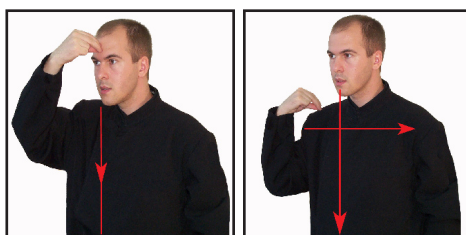

Termenul desemnează un verb folosit pentru a indica modul de a demara, a deschide o acțiune. Punctul prim de confluență între dragostea lui Dumnezeu și creație trebuie să aibă un început: „*La început, Dumnezeu a făcut cerul și pământul*” (Facerea 1, 1). „*Începutul*” trebuie să vină din partea lui Dumnezeu, El fiind Cel Care are posibilitatea de a oferi tot ceea ce există. Iar la dragostea și binecuvântarea lui Dumnezeu nu se poate ajunge decât prin „*începutul*”, care este frica: „*Frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii*” (Proverbe 1, 7). Începutul și sfârșitul creației, Alfa și Omega, este Dumnezeu, Creatorul tuturor și menținătorul tuturor. În cadrul acestei ordini create, cel care a început o luptă împotriva lui Dumnezeu, este diavolul, „*care de la început a fost ucigător de oameni și nu a stat într-adevăr*” (Ioan 8, 44).

Execuția semnului redă în plan vizual realizarea primei părți dintr-o lucrare, dintr-o acțiune, dintr-o serie de lucrări sau de acțiuni: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de răsucire către interior, simultană și sincronă, având la finalul mișcării podul palmei orientat în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*începe*”.

³⁷⁸ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 267.

ÎNCHINA

Este un verb care indică modalitatea prin care fiecare credincios își însemnează trupul cu pecetea Crucii Domnului Iisus Hristos, rostind invocarea Sfintei Treimi: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”. Închinarea ca adorare este cinstirea cu credință ce se aduce numai lui Dumnezeu în Treime, în vreme ce închinarea (act și formă de cult) la idoli poartă numele de „idolatrie”. Închinare se face – în primele capitole ale Sfintelor Evanghelii – pruncului Iisus de către magi (Matei 2, 2). Ei vin cu daruri, cu aur, smirnă și tămâie. O astfel de închinare se continuă și în Biserica noastră, aducând la altar daruri spre jertfire nesângeroasă. Se mai vorbește și despre închinarea „în Duh și adevăr” (Ioan 4, 23-24), starea smerită de interiorizare totală. Închinarea este modalitatea de smerire a trupului nostru. Calea ce duce către mântuire trebuie să treacă prin crucea fiecăruia dintre noi. Acela care nu își însemnează trupul său prin crucea purtătoare și aducătoare de viață, refuză să își asume starea de creștin smerit, care așteaptă în umbra Crucii lui Hristos binecuvântarea Domnului. Crucea face parte din viața fiecărui ortodox, de la încreștinarea prin Botez, până la moarte. În public, închinarea este modalitatea de mărturisire a credinței adevărate și de identificare și recunoaștere a credincioșilor ortodocși.

Execuția semnului redă în plan vizual actul iconic al însemnării cu Sfânta Cruce: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, având palma în configurația dactilemei P; mișcarea amplă are două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Crucii: mai întâi pe verticală, de sus în jos, apoi pe orizontală, de la dreapta la stânga, atingând cu vârfurile degetelor, pe rând: mijlocul frunții, mijlocul abdomenului, umărul drept și, în cele din urmă, umărul stâng. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „închina”.

ÎNCHINĂCIUNE

Termenul desemnează actul și forma de ascultare și supunere totală și smerită unei puteri spirituale. Aceiași termeni se folosesc îndeosebi pentru închinare dată lui Dumnezeu, dar și pentru cea către îngeri și sfinți. Termenul „închinător”, de exemplu, este folosit numai în convorbirea Mântuitorului cu femeia samarineancă, în care El spune principiul cultului creștin de pretutindeni. „Dar vine ceasul și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în

adevăr, că și Tatăl astfel de închinători dorește” (Ioan 4, 23). De aici nu trebuie înțeles că această închinare este numai interioară, și numai „*în duh*”, adică, fără adevăr și fără nici o formă exterioară. Închinarea este, firește, și trebuie să fie, în primul rând, interiorizată, din inimă, din cuget și din toate simțămintele noastre, dar și exteriorizată, prin îngenunchieri, rugăciuni, cântări, închinări cu semnul Sfintei Cruci, participarea la cultul liturgic, mărturisirea păcatelor în Taina Spovedaniei și împărtășirea cu Sfintele Taine, care în acest scop s-au lăsat. Însuși Mântuitorul, Care a vorbit despre acest fel de închinare, a îngenunchiat, S-a rugat, a postit, a ridicat mâinile la rugăciune, a binecuvântat cu mâinile, a suflat peste Sfinții Apostoli Duhul Sfânt.

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a trupului care se apleacă pentru a lua binecuvântare: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și cu degetele ușor îndoite; din această poziție inițială, persoana care face semnul se înclină către înainte din mijloc, după care revine iarăși în poziție dreaptă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*închinăciune*”.

ÎNCONJURA

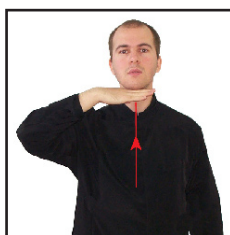

Este un verb folosit pentru a indica o acțiune prin care se încearcă o cuprindere a unui lucru. Cuvântul este folosit de Iisus Hristos pentru a indica o acțiune rău-făcătoare a celor care luptă împotriva Bisericii, încercând să rupă din ea credincioși: „*înconjurați marea și uscatul ca să faceți un ucenic și dacă l-ați făcut, îl faceți fiu al gheenei*” (Matei 23, 15). Verbul indică o acțiune îndelungată și stăruitoare, care încearcă să erodeze aspectele unei realități cum este Biserica, cetatea lui Dumnezeu. Cât este de periculoasă acțiunea de erodare spirituală, este arătat de faptul că Hristos folosește același termen pentru a indica primejdia prăbușirii fizice a Ierusalimului: „*Iar când veți vedea Ierusalimul înconjurat de oști...*” (Luca 21, 20). Pericolul de a fi suprimat din punct de vedere fizic este un lucru împotriva căruia trebuie să lupte oastea. Trebuie să veghem ca nu cumva prozelitismul să nu rupă ceva din Biserică.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a face ocolul unui lucru sau al unui loc, sau a fi așezat, a sta de jur împrejurul unei ființe sau unui lucru, a încercui³⁷⁹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei E, cu podul palmei orientat în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, deasupra palmei stângi, având palma în configurația dactilemei A, cu vârful degetului mare îndreptat în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă în plan orizontal, în sensul acelor de ceasornic. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*înconjura*”.

³⁷⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

ÎNDESTULA

Este un verb folosit pentru a indica modul în care o acțiune este realizată de către Dumnezeu, depășind așteptările oamenilor. Ca oameni, suntem obișnuiți a ne avea viața condiționată de o muncă îndelungată și grea, în spini și pălămidă. Această muncă reprezintă unul dintre aspectele căderii în păcat. Suntem condiționați a munci din greu pentru existența zilnică. „*Îndestularea*” este cuvântul prin care este indicat faptul că Dumnezeu răsplătește munca celui care își asumă statura de om, rugându-se lui Dumnezeu să binecuvânteze munca sa și roadele sale. Ruga pentru binecuvântarea muncii și pentru luminarea puterilor sufletești și trupești ale oamenilor, atrage îndestularea oamenilor, cu alte cuvinte, înmulțirea roadelor peste așteptări. Atunci când omul îi mulțumește lui Dumnezeu pentru faptul că există, atunci când cheamă binecuvântarea lui Dumnezeu asupra sa și asupra naturii, va fi îndestulat în toate ale sale, în sensul că tot ceea ce lucrează va rodi peste așteptări.

Execuția semnului redă în plan vizual primirea din destul, după dorință, a unor lucruri sau binefaceri: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului, sub bărbie, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de înălțare în plan vertical, până la atingerea bărbiei. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*îndestula*”.

ÎNDOI

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a face să devină sau a deveni curb: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, fiind unite la nivelul palmelor aflate în configurația dactilemei C; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă arcuită, simultană și sincronă, în jos și în exterior. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*îndoi*”.

ÎNDRUMA

Termenul indică acțiunea de călăuzire a unei persoane. Folosit în spiritualitatea ortodoxă pentru a arăta procesul prin care un învățător, un preot sau un pedagog, conduce și oferă informații unui credincios pentru mântuirea acestuia. Esențialul prin care se realizează această acțiune este dragostea lui Dumnezeu, Care i-a oferit omului rațiunea, în virtutea căreia își judecă și planifică acțiunile, iar prin Fiul Său, i-a descoperit omului calea care duce la mântuire. Îndrumarea este strâns legată de virtutea smereniei și, de aceea, călugării au accentuat permanent că este mult mai simplă și mai sigură viețuirea unui credincios sub ascultarea unui duhovnic, deoarece aceasta va lucra smerenia și dragostea.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a îndruma un grup de oameni, având întreaga răspundere a muncii în domeniul respectiv: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei F, așezată deasupra palmei stângi, pe care o atinge cu degetele mare și arătător; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă, simultană și sincronă, către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*îndruma*”.

ÎNDURA

Termenul are multiple sensuri: Sfânta Scriptură îl folosește pentru a indica atât modul în care un creștin adevărat trebuie să se raporteze la suferință, cât și faptul că Dumnezeu se îndură, cu alte cuvinte se milostivește de cel care are credința în El. Ca și modalitate de îndurare, de acceptare a suferinței, avem ca pildă pe Iisus Hristos. Ca Fiu al lui Dumnezeu, Dumnezeu adevărat și Om adevărat, a fost Singurul care nu a avut nici un păcat. Astfel încât, întreaga suferință pe care a purtat-o a fost nedreaptă. Capitolul 53 din cartea lui Isaia descrie un Om prăbușit fizic sub povara păcatelor celorlalți, Om Care însă Și-a împlinit datoria de a-i aduce pe ceilalți semeni ai Săi la Tatăl. Modul în care Hristos a îndurat, fără a fi vinovat, este modul în care noi trebuie să îndurăm. Dumnezeu este Cel Care se îndură de oameni, oferindu-le, chiar dacă nu sunt demni și nu au câștigat acest lucru, milostivirea și dragostea Sa: „*Binecuvântat să fie Dumnezeu, Părintele îndurărilor și Dumnezeul oricărei mângâieri*” (II Corinteni 1, 3).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a suporta cu răbdare un necaz, o durere sau o boală³⁸⁰: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, având palma în configurația dactilemei U, cu podul palmei orientat în jos, așezată deasupra inimii; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în linie dreaptă, până la baza pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „îndura”.

ÎNDURARE

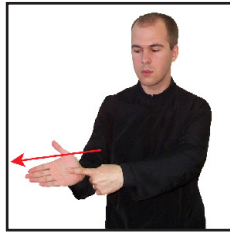

Termenul desemnează o atitudine binevoitoare de milă și compasiune față de cel în suferință sau în grea nevoie. Ea este expresia și exteriorizarea sentimentului intern de milă. Textele care folosesc cuvântul „îndurare” sau „a se îndura” sunt puține, pentru că ideea este redată și prin alte cuvinte înrudite, ca „milă”, „bunătate”, „compătimire”, „iertare”. De aceea, uneori se confundă cu mila sau milostivirea, iar „îndurător” cu „milostiv”. Marele Îndurător este Dumnezeu: „Că mult milostiv este Domnul și îndurător” (Iacov 5, 11). El spune: „Voi milui pe cine vreau să miluiesc și Mă voi îndura de cine vreau să Mă îndur” (Romani 9, 15). Sfântul Apostol Pavel îl numește pe Dumnezeu „Părintele îndurărilor și Dumnezeu a toată mângâierea” (II Coimteni 1, 3). Din îndurarea și mila Lui de omenirea care-I devenise vrăjmașă, a trimis El pe Fiul Său în lume s-o răscumpere, luând asupra-Și păcatele și blestemul, pentru ca Tatăl s-o ierte și s-o înfieze, prin har. Îndurarea este expresia acțiunii prin care cel care are puterea de a face rău sau de a pedepsi, renunță la acest lucru, preferând dragostea și mila în fața dreptății. De vreme ce singur Dumnezeu dăruiește putere, trebuie să Îi urmăm în toate, începând de la dragostea în care este convertită răzbunarea, până la îndurarea în care e convertită răutatea. Termenul desemnează sentimentul de compasiune față de aproapele nostru căzut în nevoi sufletești sau trupești. Acest sentiment izvorăște din dragostea sinceră și credința în Hristos, și determină acțiunea de ajutorare sau de milostenie. Despre „mila lui Dumnezeu” și de „bogăția milei Lui” vorbesc multe texte: Luca 1, 50; 1, 54; 1, 58; 1, 72; 1, 78. Sfântul Apostol Pavel vorbește despre cei gătiți dinainte a fi „vasele milei Sale” (Romani 9, 23); sau de cei care vor fi miluiți „prin mila cea către voi” (Romani 11, 31).

Execuția semnului redă în plan vizual manifestarea milei, a bunătății sau a mărinimiei: mâna dreaptă este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetului ridicat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă în plan vertical, de la stânga la dreapta, pe deasupra inimii. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „îndurare”.

³⁸⁰ Ibidem.

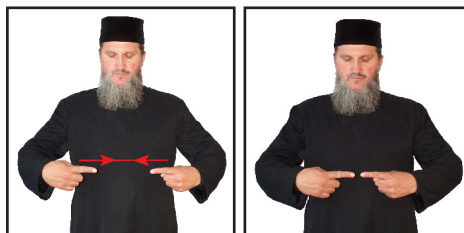
ÎNFĂȚIȘA

Termenul are semnificația de a prezenta pe cineva. A te înfățîșă înaintea unei persoane are în special semnificația de a da un răspuns pentru faptele săvârșite. Cu acest sens, îl întâlnim folosit de Sfântul Apostol Pavel, care afirmă: „*pentru că noi toți trebuie să ne înfățîșăm înaintea scaunului de judecată a lui Hristos*” (II Corinteni 5, 10). Fiecare persoană are o înfățîșare, în spatele căreia încearcă să-și ascundă faptele și gândurile. Această înfățîșare, acest mod de prezentare uman, este adeseori asociată cu minciuna și le prezentăm celorlalți ceea ce am dori să gândească despre noi. Scaunul de judecată a lui Hristos este însă nemincinos, în sensul că Hristos privește dincolo de înfățîșarea noastră, direct la conștiință, care stă în spatele faptelor noastre. Principiul de judecată trebuie să fie adevărul, iar nu înfățîșarea, care adeseori poate fi mincinoasă. Acest principiu îl prezintă chiar și profeții Vechiului Testament: „*va judeca nu după înfățîșarea cea din afară*” (Isaia 11, 3).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de arătare, de prezentare sau de descriere a ceva sau a cuiva cu ajutorul cuvintelor, a reprezenta³⁸¹: mâna stângă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către înainte și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei D și atingând podul palmei stângi cu vârful degetului arătător; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă către înainte, simultană și sincronă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*înfățîșă*”.

ÎNFRUNTA

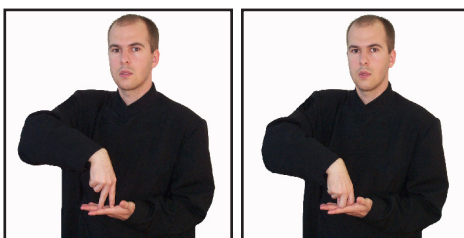
Termenul desemnează o acțiune îndreptată împotriva cuvintelor și acțiunilor altor oameni. Spiritualitatea ortodoxă afirmă faptul că nu trebuie să înfrunțăm o altă persoană, decât în momentul în care acțiunile acesteia aduc atingere credinței noastre. Iisus Hristos afirmă că atunci când suntem jigniți, trebuie să întoarcem și celălalt obraz, acțiune care sugerează blândețea și fermintatea dragostei. Acela care nu se lasă biruit de mândrie și caută să răspundă cu răbdare și rugăciune la un afront, primește har de la Dumnezeu. Dacă însă o persoană atentează nu la un lucru personal,

³⁸¹ Ibidem..

ci la credința noastră cu alte cuvinte la legătura noastră cu Dumnezeu, trebuie să-l înfruntăm, să reacționăm cu toată puterea noastră, după exemplul Sfântului Apostol Pavel, care „*înfruntă pe iudei, dovedind din Scripturi că Iisus este Hristos*” (Fapte 18, 28).

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de opoziție: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, în raport de opoziție una față de cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de apropiere una de cealaltă, până la atingerea vârfurilor degetelor arătătoare. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*înfrunta*”.

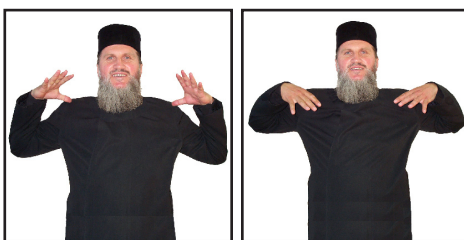
ÎNGENUNCHIA

Este simbolul extern al omagiului intern, al supunerii și al evlaviei față de Dumnezeu. O facem cu deosebire în timpul postului, în timp de căință și calamități generale, fiindcă ea înseamnă recunoștința cea mai înaltă și pocăința sinceră. A fost în uz și la evrei (I Regi 8, 54; II Paralipomena 6, 13). Îngenunchează magii, Iisus în grădina Ghetsimani, Apostolii, Ștefan (Faptele Apostolilor 7, 60). Îngenuncherea se face cu ambii genunchi deodată, simbolizând totală supunere în fața lui Dumnezeu³⁸².

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a gestului de îngenunchere, reprodus la o scară manuală: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U și atingând cu vârfurile degetelor podul palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre, prin îndoirea degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*îngenunchia*”.

ÎNGER

³⁸² Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 229.

Termenul desemnează oricare dintre ființele personale, spirituale, create de Dumnezeu mai înainte de celelalte făpturi (Iov 38, 7); acestea sunt spirite slujitoare lui Dumnezeu și apărătorii oamenilor (Evrei 1, 14). În Vechiul și Noul Testament îi întâlnim la toate momentele mai însemnate. Din aceste considerații a izvorât cultul îngerilor și chemarea lor ca mijlocitori către Dumnezeu. Biserica noastră are așezată întru venerarea lor sărbătoare „*Soborul Mai Marilor Voievozi*” (8 noiembrie). Numărul îngerilor este foarte mare (mii de mii, cete, legiuni...) și se împart în mai multe categorii după slujba ce li s-a dat; stau în armonie desăvârșită împărțiți în 9 cete. Aceste 9 cete sunt concentrate în 3 trepte sau clase, fiecare treaptă având câte 3 cete.

Îngerii sunt înfățișați în Vechiul Testament și în iconografia creștină cu corp omenesc și aproape toți în chip de bărbați; abia de la secolul XVI încoace iau și chip de femeie, ori sunt înfățișați ca niște copii mici spre a simboliza nevinovăția, curăția lor sufletească și starea lor fără de păcat. Adeseori ni se prezintă îngerii numai în forma unui cap înaripat, însemnând prin aceasta că dâșii sunt fără de corp, imateriali, au însă cunoștință și voință libere. Mai adesea îi întâlnim ca tineri, închipuind că ei nu sunt supuși timpului, nu îmbătrânesc, ci trăiesc veșnic; aparițiile lor în lume sunt aproape numai în această formă. Îngerii sunt înfățișați cu aripi (Daniel 8, 15; 9, 21), fiindcă îndeplinesc cu iuțea voia lui Dumnezeu. Sunt îmbrăcați în stihare albe (Ioan 20, 12; Faptele Apostolilor 10, 30), adică în haina nevinovăției, încinși cu brâu și purtând orar, iar în mână cu atributul misiunii lor³⁸³.

Pe Mihail îl vedem cu sabia de foc în mână ca luptător contra diavolului, ori ține în mâna dreaptă cântarul dreptății. Gavriil are crinul Bunei Vestiri. Rafail are ca insigniu peștele și toiagul. Alți îngeri poartă stâlpi de măslin, ori sunt înfățișați cum vestesc cu trâmbițele Judecata de Apoi. Harfa și cădelnița în mâna unor îngeri înseamnă că dâșii preamăresc pe Dumnezeu cu muzică și cu cântări și înalță laude și rugăciuni de mijlocire către Cel înalt. Îngerii cei buni sunt simbolul ascultării către Dumnezeu, al adorării și al supunerii față de Dânsul, rămânând statornici în credință și ascultare și aplecați voinței divine; sunt simbolul stăruinței în bine și în lupta contra Satanei și a ispitelor (Romani 8, 35), slujindu-ne cu îndemnul de a lupta și noi întocmai ca și dâșii în contra răului³⁸⁴.

Prin împărtășirea cu Sfântul Botez, fiecare creștin se învrednicește să primească un înger păzitor, care să-l însoțească până la sfârșitul vieții. Îngerii sunt chipul blândeții, al ascultării, al păcii și al frumuseții. Ca slujitori ai lui Dumnezeu, ni-i înfățișează iconografia în chipul unor tineri înveșmântați cu stihare luminoase și lungi; ca ascultători grabnici și vrednici ai poruncilor de sus, îi vedem cu aripi și zburând; ca vestitori ai păcii și ai dreptății, au în mână o ramură de finic ori câte o sabie. Înger păzitor se numește îngerul cel bun, care de la primirea sfântului botez este tovarășul nevăzut și nedespărțit al creștinului, care-l îndeamnă pe om numai spre bine și îl păzește până ce acesta se arată vrednic de tovarășia lui sfântă. Când omul calcă pragul păcatului, îngerul se depărtează. La moarte, îngerul păzitor primește sufletul și-l petrece în calea spre cer. Iconografia ni-l prezintă ca pe îngerul lui Tobie, ori de mână cu un copil, pe care-l apără de prăpastie.

Execuția semnului redă în plan vizual o ființă spirituală, cu aripi, înzestrată cu calități excepționale de frumusețe, de bunătate, mediator între Dumnezeu și oameni: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor răsfirate și cu podul palmelor îndreptat în jos, atingând cu vârful degetelor mari umerii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de fluturare a degetelor, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*înger*”.

---

³⁸³ Dionisie din Furna, *op.cit.*, p. 141.

³⁸⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 229.

ÎNGROPA

Este actul prin care trupul este încredințat pământului, până ce va fi înviat, la a doua venire a Domnului. Omul este o făptură dihotomică, trup și suflet. Sufletul este creat de către Dumnezeu, la Care va merge pentru a fi judecat în cadrul judecății particulare, care urmează imediat după moarte. Trupul este îngropat, în sensul că este încredințat mormântului, care este pecetluit până la a doua venire a lui Hristos. Întâlnim termenul în Noul Testament, atunci când se vorbește despre „țarina olarului”, cumpărată cu arginții aruncați de Iuda, „pentru îngroparea străinilor” (Matei 27, 7). Termenul mai este întâlnit atunci când Iisus vorbește despre femeia care I-a uns picioarele cu mir de nard curat, despre care El zice: „pentru ziua îngropării Mele l-a păstrat” (Ioan 12, 7) sau „Că ea, turnând mirul acesta peste trupul Meu, a făcut-o spre îngroparea Mea” (Matei 26, 12).

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a actului de coborâre în groapă a unui trup neînsuflețit: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, simultană și sincronă. Privirea însoțește mișcarea, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „îngropa”.

ÎNMORMÂNTARE

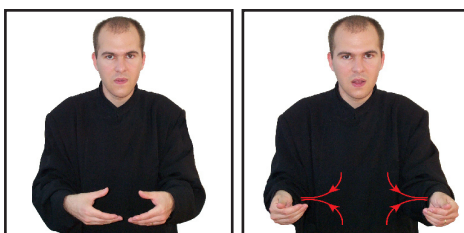
Este un act de cult pe care oamenii îl fac din convingerea că prin arătarea acestui ultim semn de iubire se mângâie sufletul celui răposat. La evrei înmormântarea a fost îndatorată prin Lege pentru a da pământului ce este din pământ, după cuvintele lui Dumnezeu, rostite către Adam (Facerea 3, 19) „pământ ești...”. Creștinii, după pilda Mântuitorului, trebuie să fie îngropați în pământ, unde să aștepte învierea corpurilor lor. Corpul trebuie să-l cinstim și după moarte, căci el este biserica Sfântului Duh și are să iasă odată din pământ, cum a ieșit și Mântuitorul și să se înfățișeze înaintea Dreptului Judecător; de aceea înmormântările trebuie să se facă în cimitire sfințite de episcop și corpurile să fie așezate aici spre odihnă, până la a doua venire, în loc liniștit, sfințit, neatins și netulburat³⁸⁵.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual semnificația slujbei pe care o desemnează: SLUJBĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă,

³⁸⁵ *Ibidem*, p. 232.

este îndoită din cot, la nivelul șoldului, având palma în configurația dactilemei T; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare de balansare din umăr, către înainte, care poate fi repetată de două sau de trei ori); MORT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și încrucișate la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor lipit de piept; capul este aplecat în față, iar ochii sunt închiși); ÎNGROPA (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, simultană și sincronă). Privirea însoțește mișcarea, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*înmormântare*”.

ÎNSĂNĂTOȘI

Boala ca ispită reprezintă încercarea dragostei noastre și urmărește ca prin răbdare și rugăciune să dovedească virtuțile noastre. Ridicarea din boală poate fi căutată la doctori, dar pentru un credincios boala trebuie să fie prilej de memorare a păcatelor sale. Boala trebuie acceptată cu răbdare, iar credinciosul trebuie ca mai întâi să caute să-și vindece sufletul prin Taina Spovedaniei, a Împărtășaniei și a Sfântului Maslu și apoi să meargă la ajutorul oamenilor. Dumnezeu dăruiește atât boala, cât și vindecarea. Puterea de vindecare a lui Dumnezeu depășește rațiunea umană, Dumnezeu fiind capabil să vindece chiar moartea.

Execuția semnului redă în plan vizual revenirea la starea normală, după dispariția bolii: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podul palmelor orientat în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă în lateral, simultană și sincronă, de o parte și de cealaltă a corpului, completată de tranziția către configurația dactilemei P, cu podul palmelor orientat în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*însănătoși*”.

ÎNSEMNAT

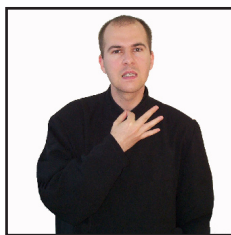

Lucrurile importante sunt lucrurile pe care le câștigăm în viața aceasta, pentru veșnicie. Lucrurile importante sunt cele care vin de la Dumnezeu și ne oferă viață veșnică. Adam și Eva au

pierdut veșnicia în momentul în care, pe baza mândriei, au căutat să câștige locul lui Dumnezeu fără dragostea și binecuvântarea Lui și în momentul în care, pe baza dorinței, au poftit mărul și au încălcat porunca lui Dumnezeu. Sufletul omului este atât de important, încât mântuirea sa nu poate fi răscumpărată cu nimic din bogățiile acestei lumi. Viața sufletească este superioară vieții trupești, oferind bucurii veșnice celui care stă în legătură cu Dumnezeu. Pentru martiri, nici bogăția lumii, nici mândria de a fi conducători nu au însemnat ceva comparativ cu bucuria de a muri pentru Hristos.

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica însemnătate și valoare a unui lucru sau a unei persoane³⁸⁶: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei U, cu podul palmelor îndreptat către persoana care execută semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă către înainte, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „însemnat”.

ÎNSETAT

Termenul este folosit pentru a indica pe cel care are nevoie de apă. În sens propriu, este folosit de Sfântul Apostol Pavel când amintește de necazurile și lipsurile întâmpinate de el în slujirea Evangheliei: „În primejdii de la frații mincinoși, în osteneli și în trudă, în primejdii adeseori, în foame și în sete...” (II Corinteni 11, 27). Termenul este folosit la propriu și la figurat. În sens propriu, îl folosește Hristos Care poposind însetat la puțul din Sihar, a cerut femeii samarince apă să bea din acel puț, însă, aceasta fiind naturală, ar fi dus în final la a înseta din nou (Ioan 4, 13). A potoli setea cuiva însetat este una din faptele de milostenie către aproapele, considerate la dreapta judecată a fi făcute Domnului, Dreptul Judecător. Cu sens figurat, îl ferește Hristos, atunci când ferește pe cei „flămânzi și însetați de dreptate” (Matei 5, 6). Despre setea de viață veșnică vorbește Hristos și cu femeia samarineancă, atrăgându-i atenția asupra superiorității vieții spirituale față de cea materială.

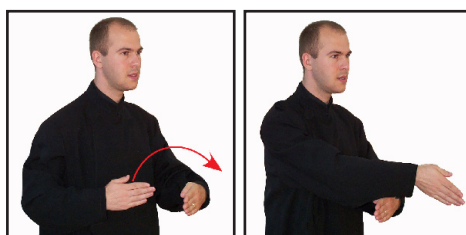
Execuția semnului redă în plan vizual senzația de sete, manifestată la nivelul gâtului: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, având palma în configurația dactilemei F, ridicată la nivelul gâtului, al cărui mijloc îl atinge cu vârful degetelor; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de-a lungul gâtului, în sus și în jos, care poate fi repetată pentru a accentua sensul. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „însetat”.

---

³⁸⁶ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

ÎNSPRE

Execuția semnului redă în plan vizual, cu sens local, prepoziția „spre” sau „către”: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, peste palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „înspre”.

ÎNSUMI

Execuția semnului redă în plan vizual pronumele de întărire pe care îl desemnează: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul gâtului, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei) și având vârful degetelor îndoite către persoana care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de baza abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „însumi”.

ÎNSUȚI

Execuția semnului redă în plan vizual pronumele de întărire pe care îl desemnează: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul umărului

drept, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul șoldului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*însuși*”.

ÎNSUȘI, DOAMNE...

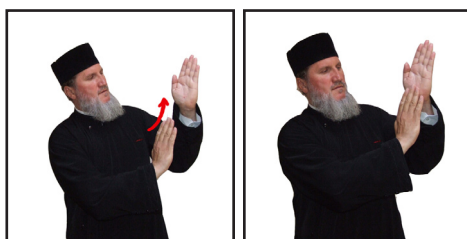
Execuția semnului redă vizual adresarea la un nivel superior, transcendent: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este întinsă în sus, deasupra nivelului capului, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul șoldului. Privirea este îndreptată oblic către cer, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Însuși Doamne*”.

ÎNSUȘI

Execuția semnului redă în plan vizual pronumele de întărire pe care îl desemnează: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul umărului drept, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul șoldului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*însuși*”.

ÎNTÂMPINAREA DOMNULUI

Este sărbătoarea anuală a zilei în care Sfânta Fecioară Maria, conformându-se Legii (Leviticul 12, 8), s-a suit la Templul din Ierusalim, la 40 de zile după Nașterea Domnului, pentru curățirea ei, când dumnezeiescul Prunc a fost întâmpinat și ținut în brațe de bătrânul și dreptul Simeon (Luca 2, 22)³⁸⁷. numită în popor și Stretenia (vechiul slavon), când se prăznuiește aducerea la templu, la 40 de zile de la naștere, a Pruncului Iisus, Care a fost întâmpinat și luat în brațe de bătrânul preot Simeon, care a recunoscut în acest Prunc pe Mesia și L-a mărturisit. „*El L-a primit în brațele sale și a binecuvântat pe Dumnezeu și a zis: Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău în pace, că ochii mei văzură mântuirea Ta*” (Luca 2, 28-30). Data sărbătoririi este la 2 februarie.

Execuția semnului redă în plan vizual semnificația evenimentului pe care îl desemnează: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul umărului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei îndreptat către partea dreaptă a corpului și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, sub nivelul palmei stângi, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare oblică amplă, de înălțare către mâna stângă, pe care o atinge la nivelul podului palmei. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Întâmpinarea Domnului*”.

ÎNTINĂCIUNE

Termenul desemnează orice persoană, vietate sau obiect care s-a întinat, s-a pătat ori și-a pierdut nevinovăția, puritatea, curățenia trupească sau sufletească. În creștinism, sursa necurăției este păcatul de orice fel și idolatria. Dar, Botezul și Taina Pocăinței spală de întinăciunea și necurăția păcatului. Biserica îndeamnă pe toți fiii ei să iasă din rândul celor necredincioși și să se depărteze de ce este necurat (II Corinteni 6, 17), adică de idolatrie și de desfrânare, necurăție sau lăcomie (Efeseni 5, 5)³⁸⁸. Cuvânt cuprins în prima dintre Rugăciunile începătoare (Împărate ceresc), el denumește starea în care ne găsește „*Duhul Adevărului*” atunci când ne cercetează. Este de fapt starea și firea pe care o moștenesc toți oamenii de la Adam încoace; este vorba, de fapt, de depărtarea noastră de Dumnezeu care se manifestă prin apropierea de tot ceea ce nu este curat.

Cuvântul „*întinăciune*” face referire la două planuri ale existenței ce corespund celor două părți ale ființei umane: *trupul și sufletul*. Există *întinăciune trupească*, respectiv *întinăciune sufletească*. Între cele două este o legătură, am putea zice, organică, în sensul că întinăciunea trupului tulbură și apele sufletului, precum și păcatele strict sufletești se repercutează până la urmă și în trup în virtutea indisolubilei legături ce există între trup și suflet. Protopărintele Adam, după cădere, a avut conștiința propriei sale întinăciuni rezultată din depărtarea de porunca Domnului. Mai târziu, urmașii acestuia vor conștientiza și ei sub lumina Proniei divine înclinațiile păcătoase ale firii omenești depărtate de Creatorul ei.

³⁸⁷ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 204.

³⁸⁸ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 345-346.

Bunăoară psalmistul și regele David arată acest lucru în psalmii săi, în general, și îndeosebi în Psalmul 50, cu dorința să fie curățată această întinăciune și ca să fie vindecată firea omenească s-au succedat prin istoria Vechiului Testament patriarhii, profeții, judecătorii, regii, jertfe și spălări rituale, dar nimeni n-a putut să curețe întinăciunea, să vindece firea. Era nevoie de un Doctor pe măsură, și Acesta nu a întârziat să vină la plinirea vremii în persoana Domnului nostru Iisus Hristos. După acest moment (care va deveni reperul istoriei) oamenilor li se vor deschide porțile Împărăției Cerurilor. Sfințenia (ca opus al întinăciunii) devine astfel, prin lucrarea Duhului Sfânt de după Cincizecime, posibilă, pleiada de sfinți din toată perioada noutestamentară confirmând pe deplin acest lucru.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a ideii de spurcăciune, pângărire sau necinstire³⁸⁹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat oblic în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, deasupra palmei stângi, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat oblic în jos și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare sinuoasă oblică amplă în jos, pe deasupra plamei stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*întinăciune*”.

ÎNTREIT

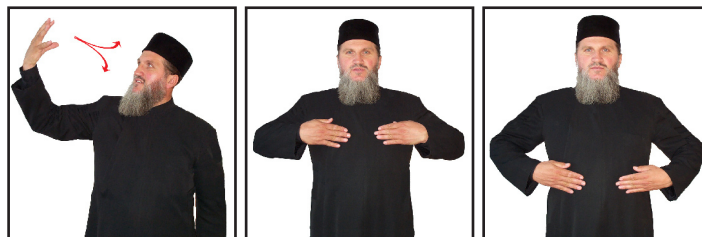

Termenul este folosit adesea pentru a indica modul în care subzistă ființa divină. Dumnezeu este Unul în ființă, dar întreit în Persoane. Cele trei Persoane sunt Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Ele au o egalitate perfectă, egalitate care nu rezultă dintr-o împărțire sau separare a ființei divine în trei părți egale, ci din dragostea perfectă prin care acestea posedă ființa divină. Termenul de „*întreit*” este folosit pentru a indica faptul că nu există trei dumnezei (politeism), ci un singur Dumnezeu (monoteism). Acest lucru separă în mod esențial creștinismul de păgânism. Cele trei Persoane sunt egale în modul în care posedă ființa divină: Tatăl este nenăscut și nepurces, Fiul este născut, Duhul Sfânt este purces. Dragostea este esența ființei divine, dragostea întreită în Persoane.

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de amplificare cu trei: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația cifrei 3, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de răsucire din încheietură, în plan orizontal, de la stânga la dreapta, în sensul acelor de ceasornic, având la finalul mișcării podul palmei orientat către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*întreit*”.

³⁸⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

ÎNTRUPARE

Este actul unirii celor două firi, sau naturi, dumnezeiască și omenească, în Persoana lui Dumnezeu-Omul, Iisus Hristos³⁹⁰. După mărturia îngerului vestitor, Duhul Sfânt s-a pogorât peste Sfânta Fecioară Maria și puterea Celui Preaînalt a umbrat-o și ea a născut pe Sfântul, pe Fiul lui Dumnezeu (Luca 1, 34-35; Matei 1, 20; Ioan 1, 14). Termenul desemnează actul unirii celor două firi – dumnezeiască și umană – în Persoana lui Iisus Hristos, Dumnezeului Om. Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu adevărat, Logosul dinaintea de veci, Care și-a primit firea divină din Tatăl prin naștere, iar acum mai bine de 2000 de ani și-a luat, de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria, firea umană. După mărturia îngerului vestitor, Duhul Sfânt S-a pogorât peste fecioara Maria și puterea Celui Preaînalt a umbrat-o și ea a născut pe Sfântul, Fiul lui Dumnezeu (Luca 1, 34-35, Matei 1, 20). În acest fel, El a devenit și Fiul Omului, adică Dumnezeu și Om, pentru împăcarea omenirii cu Dumnezeu, aducându-i iertarea și înfierea prin Jertfa Lui, deci mântuirea lumii. Fiindcă numai în această dublă calitate și dublă natură, de reprezentant al lui Dumnezeu și al omenirii, putea îndeplini actul răscumpărării ei din robia păcatului și a diavolului, mântuind astfel lumea.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a actului Întrupării Domnului nostru Iisus Hristos: HAR (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este ridicată în partea laterală a corpului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei C, cu vârfurile degetelor răsfirate îndreptate oblic către cer; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către capul persoanei care face semnul, completată la jumătatea distanței de tranziția către configurația dactilemei P; al doilea segment al mișcării presupune rotirea din încheietură a mâinii drepte, cu vârfurile îndreptate către capul persoanei care face semnul, de unde mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre până în dreptul tâmpelui drepte, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate); TRUP (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, paralel una în raport cu cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu fața către interior, lipite de trup; din această poziție inițială, cele două mâini descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de coborâre, până în dreptul abdomenului). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „întrupare”.

ÎNTRISTA

³⁹⁰ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 265.

Termenul desemnează starea de mâhnire, strângere de inimă. De cele mai multe ori este folosit pentru a indica întristarea pentru cele lumești și omenești. Așa este întristarea lui Irod (Matei 14, 9) sau a bogatului cu multe avuții, de care își lipise inima (Matei 19, 22). O astfel de întristare a lumii aduce moartea (II Corinteni 7, 10; I Petru 2, 19). Termenii sunt folosiți pentru a indica „*întristarea cea spre mântuire*”, care e o întristare și părere de rău pentru păcatele săvârșite, întristare care îl aduce pe om la Dumnezeu. Există și o întristare a Duhului Sfânt, pe care I-o aduc credincioșii: „*Să nu întristați Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu, întru Care ați fost pecetluiți pentru ziua răscumpărării*” (Efeseni 4, 30). Sfântul Apostol Pavel vrea să spună că după modul în care păcatele și învârtoșarea inimii oamenilor au supărat și întristat pe Dumnezeu Tatăl și pe Fiul, păcatele săvârșite după Taina Mirungerii supără pe Duhul Sfânt.

Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea caracteristică a feței, specifică unei persoane triste: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața capului, având palma în configurația dactilemei C, cu degetele răsfirate și cu podul palmei orientat către partea de jos a feței persoanei care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către înainte, completată de tranziția către configurația dactilemei P, cu vârful degetelor îndreptate către persoana care face semnul. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvântului „*întrista*”.

ÎNTRU

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica unui obiect care se află înăuntru, în interior³⁹¹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care execută semnul și vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, așezată deasupra palmei stângi, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și vârful degetelor îndreptate în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre până în spatele palmei stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*întru*”.

ÎNȚELEPCIUNE

³⁹¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Termenul desemnează unul dintre atributele, însușirile lui Dumnezeu, din care împărtășește și oamenilor. Înțelepciunea lui Dumnezeu stă la baza creației, alături de dragostea Lui: „Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut” (Psalmul 103, 25). Cuvântul, Fiul lui Dumnezeu, S-a făcut pentru noi „înțelepciune de la Dumnezeu și dreptate și sfințenie și răscumpărare” (II Corinteni 1, 30). Ca prunc, El „sporea cu înțelepciunea și cu vârsta, și cu harul la Dumnezeu și la oameni” (Luca 2, 52). El este înțelepciunea însăși. În înțeles obișnuit, înțelepciunea este expresia unei instrucțiuni deosebite a unor cunoștințe acumulate și bine folosite și a unui comportament de viață corespunzător. Înțelepciunea aceasta este firească, fiind suma experiențelor acumulate. Domnul nostru Iisus Hristos recomandă Sfinților Apostoli: „Fiți înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii” (Matei 10, 16).

Înțelepciunea dobândită prin cunoștințe și efort personal, deoarece adesea mândrește și îndepărtează de Dumnezeu, în loc să apropie, este caracterizată de Sfinții Apostoli ca „înțelepciune a lumii” sau, după cum citează Sfântul Apostol Pavel din Vechiul Testament, „Pierde-voi înțelepciunea înțelepților” (I Corinteni 1, 19; II Corinteni 1, 12). Există însă și o înțelepciune creștină, rezultată din propovăduirea Evangheliei (I Corinteni 2, 6; Efeseni 1, 8), deci din citirea Sfințelor Scripturi, care înțelepțesc și duc la mântuire (II Timotei 3, 15-16). Ea este „înțelepciunea de taină a lui Dumnezeu, ascunsă, pe care Dumnezeu a rânduit-o, mai înainte de veci, spre slava noastră” (II Corinteni 2, 7).

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a capacității superioare de înțelegere și de judecare a lucrurilor, determinată de experiență³⁹²: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei Q și atingând cu vârful degetelor tâmpla dreaptă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare de tranziție către configurația dactilemei L, prin ridicare degetului arătător în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „înțelepciune”.

ÎNVĂȚA

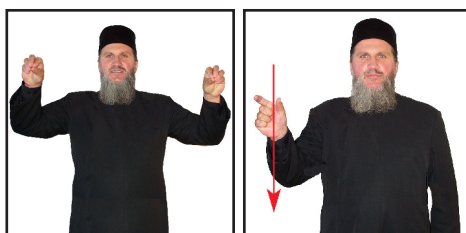

Termenul se referă și la Mântuitorul Iisus Hristos, Care este Învățătorul Cereșc, având învățătura de la Sine, ca Dumnezeu, sau de la Tatăl, privind firea Sa umană, cum Însuși spune: „Învățătura mea este de la Tatăl” (Ioan 3, 2; 7, 16; 8, 28; 12, 49; 14, 10-24). Învățătura reprezintă ansamblul principiilor și normelor acumulate de cineva, pentru luminarea minții și a sufletului. Având în vedere autorul sau sorgintea ei, învățătura este mântuitoare când vine de la Dumnezeu și dimpotrivă, când vine de la diavol. „Învățătura Mea nu este a Mea, ci a Celui ce M-a trimis” (Ioan 7, 16-17; I Timotei 6, 1). Se vorbește și de „învățătura fariseilor și saducheilor”, de care Domnul și apostolii îndeamnă pe ascultătorii lor să se ferească (Matei 16, 12).

³⁹² Ibidem..

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de transmitere sistematică a cunoștințelor și deprinderilor dintr-un domeniu oarecare, sau de sfătuire și povățuire a cuiva să facă ceva, arătându-i cum să procedeze³⁹³: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și ridicate la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor orientate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu în plan orizontal o mișcare simultană și sincronă de depărtare una de cealaltă, către lateral, segmentată de punctarea unor repere care să sugereze transmiterea sistematică a cunoștințelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*învăța*”.

ÎNVĂȚĂTOR

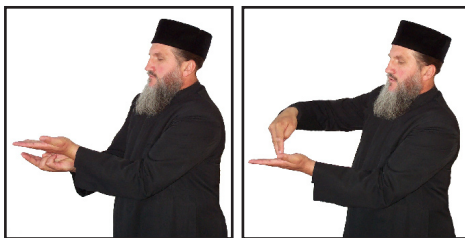
Termenul desemnează pe cel care învață pe alții și este chemat la acest lucru. Scrierile întrebunțează termenul atât pentru oameni cât și pentru Învățătorul Suprem, Iisus Hristos. Diferențele dintre oamenii-învățători și Hristos-Învățătorul sunt ontologice. Tot ceea ce oamenii învață, fie în domeniu religios sau doar uman, nu reprezintă decât o parte din ceea ce Dumnezeu le oferă oamenilor. Hristos este Învățătorul Suprem, deoarece are învățătura de la Sine ca de la Dumnezeu, sau de la Tatăl, privind firea Sa umană: „*Învățătura Mea este de la Tatăl*” (Ioan 3, 2; 7, 16). El Se recunoaște singur că este Învățător (Matei 23, 8-10, Ioan 12, 13) și Îl recunosc și ucenicii, precum și poporul însuși (Matei 8, 19; 9, 11). Cu același cuvânt sunt numiți și învățătorii Templului. Iisus, mergând la Templu la vârsta de 12 ani, stătea în mijlocul învățătorilor Legii, ascultându-i și punând întrebări (Luca 2, 46).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual persoana care predă cunoștințe, care învață sau instruiește pe cineva: ÎNVĂȚĂTOR (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și ridicate la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor orientate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu în plan orizontal o mișcare simultană și sincronă de depărtare una de cealaltă, către lateral, segmentată de punctarea unor repere care să sugereze transmiterea sistematică a cunoștințelor); PERSOANĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul umărului drept, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul șoldului). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*învățător*”.

³⁹³ Ibidem.

ÎNVIERE

Învierea celor trei morți de către Domnul Hristos simbolizează învierea sufletească a celor trei categorii de păcătoși. Fiica lui Iair (Matei 9, 18), pe care Domnul a înviat-o în casă (corpul ei, adică, nu fusese scos în public) reprezintă pe acei creștini care, după o viață petrecută creștinește, cad în păcătuire, dar păcătuirea lor se ține în ascuns, nu iese în public, și sunt priviți tot de oameni creștini cumsecade; în fața lui Dumnezeu însă, care cunoaște și cele ascunse ale noastre, ei se prezintă ca niște morți sufletește. Fiul din Nain (Luca 7,11), pe care Domnul îl înviase în drumul spre mormânt, simbolizează pe cei ce săvârșesc păcatele în public, la lumina zilei și fără sfială³⁹⁴. Lazăr (Ioan 11), pe care l-a înviat din groapă, trecut deja în descompunere, închipuie pe păcătoșii învechiți în rele, pe care păcatele îi acopăr ca pe un cadavru, răspândind duhoarea faptelor lor rele. Învierea acestor trei categorii de morți sufletește este un îndemn puternic spre a se îndrepta omul și a învia sufletește „*pentru că Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului...*”.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a termenului pe care îl desemnează: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U, așezată sub palma stângă, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de ridicare deasupra nivelului palmei stângi, pe care o atinge cu vârful degetelor îndreptate perpendicular în jos. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*înviere*”.

ÎNVIEREA DOMNULUI

Este cel de-al doilea praznic împărătesc cu dată schimbătoare și sărbătoarea anuală a Învierii Domnului, cea mai de seamă dintre toate sărbătorile domnești. Îndeosebi în creștinătatea ortodoxă Paștile³⁹⁵ este cea mai mare sărbătoare, „*a Sâmbetelor împărătească și doamnă, a*

³⁹⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 228.

³⁹⁵ Denumire generată în limba română de Pesah-ul evreiesc, cu toate că între vechea sărbătoare iudaică și cea creștină nu este nici o altă legătură decât una de nume și de coincidență cronologică.

praznicelor praznic și sărbătoare a sărbătorilor” (Penticostar, Canonul Paștilor)³⁹⁶. Forma iconică a ciocnirii ouălor pentru a exprima noțiunea de „Paști” cade în fața sensului compus (ÎNVIERE + DOAMNE), poate fi acceptată cel mult forma „*pesah*”, cu sensul de trecere de la moarte la viață. Paștile le-au ținut evreii întru aducerea aminte de scăparea lor din robia egipteană și trecerea în țara făgăduinței. Mântuitorul a ales această sărbătoare pentru scăparea omenirii din robia păcatului. Se numește „*sărbătoarea sărbătorilor*”, „*soare*” între celelalte sărbători, prăznuindu-se cu bucurie mare, la care mai contribuie și natura cu reînvierea de verdeață și de flori. Fastul și însemnătatea serbării le arată cântările înveselitoare, luate toate din Noul Testament, iluminarea bisericilor și a caselor creștine, procesiunile, odăjdile luminoase și alte ceremonii deosebite, precum și pregătirea cu post de 7 săptămâni. În noaptea Învierii se ținea, în Biserica primară, priveghere cu iluminarea caselor creștinilor, de unde a rămas obiceiul de a ilumina și azi casele cu ocazia procesiunii de Înviere. Mirosul de tămâie mai abundent decât altă dată închipuie miresmele purtătoarelor de mir. În zorile zilei (Matei 28, 1), ori la miezul nopții, preotul provoacă pe credincioși cu „*Veniți de luați lumină...*”, ca după aprinderea lumânărilor să iasă cu toții în procesiune, înconjurând biserica. Provocarea „*Veniți de luați lumină...*” simbolizează momentul Învierii, iar procesiunea și ieșirea din biserică ne aduce aminte cum purtătoarele de mir au căutat corpul Domnului în dimineața Învierii; intrarea în biserică și cântarea de „*Hristos a înviat*” închipuie cum mironosițele aflaseră (Matei 28, 8) pe Iisus și au vestit Apostolilor Învierea. Obiceiul de a bate preotul cu crucea în ușa închisă a bisericii simbolizează deschiderea raiului numai prin Crucea Domnului³⁹⁷.

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, după Pogorârea la iad, așa cum este ea reprezentată în iconografia ortodoxă; gestul cuprinde trei secvențe de bază, ordonate de-a lungul unui ax vertical, de jos în sus, menit să exprime sensul de ridicare a firii umane din robia păcatelor, către întâlnirea cu Dumnezeu: primul segment al mișcării începe cu trupul ușor înclinat în față, ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în jos, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate în jos; din această poziție inițială, persoana care face semnul descrie o mișcare de ridicare a mâinilor, prin îndreptarea trupului, până la nivelul pieptului, unde mâinile sunt încrucișate la nivelul antebrățelor, având palmele în configurația dactilemei S; din această poziție, ambele mâini descriu o mișcare amplă de deschidere în lateral, simultană și sincronă, completată de tranziția către configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către înainte și cu degetele răsfirate. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Învierea Domnului*”.

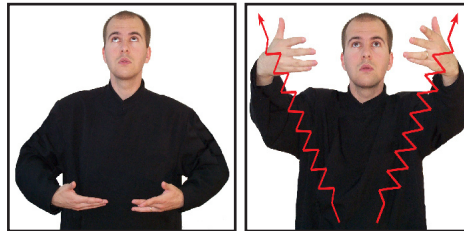
---

³⁹⁶ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 213.

³⁹⁷ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 235.

J

JERTFĂ

Sacrificiul, ca dar adus lui Dumnezeu, este simbolul supunerii, al ascultării și al fricii de Dumnezeu, al devotamentului și al iubirii vădite față de Creatorul lumii. Ca jertfă de expiare, sacrificiul susținea vie și conștiința păcatului. Sacrificiul se ardea în foc spre a închipui că Dumnezeu primește mireasma lui (Facerea 8, 21), precum și rugăciunea pentru iertare, ce se închipuie prin jertfă. Sacrificiul Vechiului Testament a fost tipul jertfei de sânge a Mântuitorului (Romani 5, 19). Sacrificiul Noului Testament este Domnul Hristos, care singur s-a jertfit pe cruce pentru păcatele oamenilor. Tradiția narează că Domnul Hristos singur s-a așezat pe cruce, deoarece soldații și jidovii nu au fost în stare să-l pironescă, opriți de o putere miraculoasă. Tipul lui Iisus a fost Isaac, care însuși și-a dus lemnele de jertfa, precum Iisus singur și-a dus crucea. Tot tip al jertfei a fost șarpele de aramă, care a vindecat pe toți cei ce priveau la el, precum se mântuiesc și azi toți cei ce caută spre Domnul cel de pe cruce. Alt tip al jertfei a fost mielul pascal, ale cărui oase nu s-au frânt, cum nu s-a frânt nici ale lui Iisus; cu sângele mielului au fost unși ușorii caselor (Ieșirea 12, 22), spre a fi feriți iudeii de moarte, precum prin sângele lui Iisus ne mântuim și noi din moartea veșnică. Punerea mâinilor înainte de sacrificare simboliza că păcatele jertfitorului trec asupra victimei. Nimicirea cărnurilor sacrificate închipuiau nimicirea păcatului. Consumarea rămășițelor de către preoți însemna că dânșii poartă păcatele poporului și mijlocesc la Dumnezeu pentru iertarea acestora. Legănarea și clătinarea darului în sus și în jos simboliza că jertfa se aduce lui Dumnezeu, ca stăpânului lumii întregi (Leviticul 23, 17). Legănarea mai închipuie și dorința de înălțare a rugăciunii, precum se înalță mireasma darului oferit, precum se înalță fumul jertfit. Legănarea a trecut și în creștinism și se întrebuintează la ridicarea prinoaselor, colivelor, panaghiei etc³⁹⁸.

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de sacrificiu, ceea ce se aduce ca dar divinității, ofrandă³⁹⁹: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei B și sunt îndreptate cu fața în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, de urcare către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „jertfă”.

³⁹⁸ *Ibidem*, p. 236.

³⁹⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

JERTFĂ EUHARISTICĂ

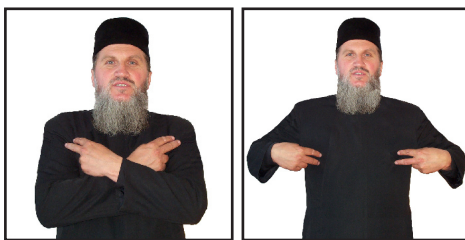
Este centrul cultului liturgic; euharistia este taina care actualizează Jertfa unică de pe Cruce a lui Hristos. Prin rugăciunea preotului și a comunității liturgice, Hristos, Care este în același timp preot, altar și sacrificiu, este Cel care Se împarte și este mâncat. Jertfa are loc nu prin jertfirea actuală a Mielului, ci prin transformarea pâinii în Mielul jertfit. Aceasta nu înseamnă că viața creștină se reduce la ritualul celebrării Euharistiei. Fiecare credincios aduce la altar propria sa jertfă duhovnicească pe care a consacrat-o în afară de altar, în virtutea preoției sale. Există un raport de reciprocitate între concelebrarea liturgică și consacrarea personală, între preoția credincioșilor din afară de altar și preoția slujitorilor din altar. În Vechiul Testament este actul ritual care constă în oferirea către divinitate a unui bun care îi aparține închinătorului, cu scopul de a împlini o obligație impusă de dumnezeire (Facerea 22) sau asumată în mod liber de către cel ce o dăruiește (Numerii 6, 14-21), de a dobândi bunăvoința lui Dumnezeu (II Samuel 24, 18-25). Orice dar material sau spiritual adus lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor, împlinirea dorinței sau de mulțumire. Jertfele materiale în Legea Veche erau de multe feluri: de curățire, de iertare, de împăcare și arderi de tot, toate însă aveau numai rolul de a întreține conștiința păcatului și prefigurau Jertfa unică și universală a lui Hristos „*Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatele lumii*” (Ioan 1, 29). Acele jertfe simbolizau doar o curățire exterioară și nu iertarea păcatelor, pe care o dă numai Sângele Jertfei Domnului și harul Sfințelilor Taine (Evrei 10, 22; Efeseni 5, 2; II Corinteni 7, 1). Jertfele la evrei erau de animale sau daruri de pâine, de tămâie, de lumânări, de untdelemn, ce se aduceau la altar (Matei 5, 23-29; 23, 18). Jertfe de animale ofereau și păgânii (Fapte 14, 13). În Noul Testament se accentuează că jertfele trebuie să fie însoțite și de participarea launtrică, prin credință, și de faptele bune, de iubire, milă, dreptate, într-ajutorare și împăcare etc., altfel nu sunt primite de Dumnezeu. De aceea, spune Domnul: „*Milă voiesc, și nu jertfă*” (Matei 9, 13; 12, 7; Matei 5, 23-24; Marcu 9, 49; 12, 33; Luca 2, 24; 13, 1; Fapte 7, 41-42; I Corinteni 10, 18). Jertfa ispășitoare unică este aceea a lui Hristos care a împăcat omenirea cu Dumnezeu, jertfă care a fost ca o mireasmă de bun miros (Efeseni 5, 2; Filipeni 2, 17) și ne-a sfințit (Evrei 10, 10-12). Texte ce vorbesc de jertfele materiale sunt: I Corinteni 10, 18; Filipeni 4, 18; Evrei 5, 1; 7, 27; 8, 3; 9, 9; 10, 5; 10, 8; 10, 26. Jertfa vie, sfântă, este o expresie unică în Noul Testament, folosind termenul în sens metaforic: „*Vă îndemn, deci, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră duhovnicească*” (Romani 12, 1)⁴⁰⁰.

Execuția semnului reproduce în plan vizual gestul împungerii coastei Mântuitorului nostru Iisus Hristos, simbol reiterat până în zilele noastre în ritualul Proscomidiei din cadrul Sfintei Liturghii⁴⁰¹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în partea dreaptă a corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și atingând cu vârfurile degetelor linia laterală a coastelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*jertfă euharistică*”.

⁴⁰⁰ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 273.

⁴⁰¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 236.

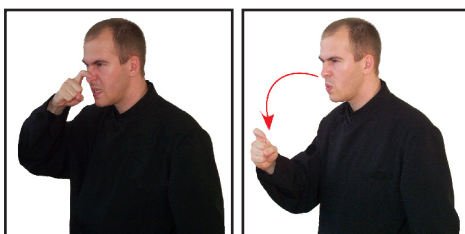
JUDECĂTOR

Termenul denumește actul de împărțire a dreptății după faptă sau gând; ea aparține lui Dumnezeu, Dreptul Judecător, Care răsplătește fiecăruia după faptele sale (II Timotei 4, 8; Evrei 12, 23), fiindcă nu este faptă fără plată⁴⁰². Sunt și judecăți omenești care de cele mai multe ori sunt subiective și nedrepte (Matei 5, 25; Luca 18, 2-6; Ioan 7, 24; Fapte 8, 33; 18, 15; 24, 10; Iacov 2, 4; 4, 11). Dumnezeu judecă după dreptate și după milă (Matei 25, 34-39); iar cu cei ce nu au făcut milă, „*Judecata Lui este fără milă*”, fiindcă „*mila biruiește în fața judecății*” (Iacov 2, 13; Matei 6, 15; 18, 33). Judecătorul este cel ce judecă drept, după lege, sau este împărțitor al dreptății. Judecata de Apoi a fost simbolizată în Biblie prin plăgile egiptene și scoaterea schimbătorilor din templu. Sfârșitul lumii și Judecata de Apoi se comemorează în Duminica lăsatului de carne. Iconografia ne înfățișează judecata din urmă, evidențiind puterea lui Hristos, ca judecător, mărirea Lui, răsplata dreptilor și osânda păcătoșilor. Mântuitorul vine pe norii cerului cu putere și mărire multă, având de-a dreapta pe Sfânta Maică, de-a stânga pe Sfântul Ioan Botezătorul, iar împrejur zburând cetele îngerești. Sub picioarele Domnului stă înfricoșatul scaun de judecată, cu crucea, cu cartea vieții, cu relicvele sfinte, șase Apostoli de o parte și șase de altă parte, pe lângă dânșii cu cetele sfinților. De la picioarele lui Iisus iese un râu de foc, care sfârșește spre miazăzi (spre stânga) în gura unui balaur, iar în râu păcătoșii condamnați spre munca veșnică sunt purtați de valuri spre gura balaurului din iad⁴⁰³. În icoanele judecății apare numai Iisus („*toată judecata a dat-o numai Fiului...*”) cu crinul într-o mână, ca simbol al îndurării și cu sabia, de obicei roșie, ieșindu-i din ochi (Isaia 49, 2; Apocalipsa 1, 16). Icoanele acestea se pun pe portaluri și în pridvoarele bisericii, încât cei ce intră în biserică să se smerească și să-și propună îndreptarea lor, gândindu-se la marea dare de seamă.

Execuția semnului redă în plan vizual persoana solicitată să-și spună părerea într-o chestiune în vederea stabilirii adevărului⁴⁰⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și încrucișate pe piept, având palmele în configurația dactilemei U, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul; din această poziției inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă în lateral, simultană și sincronă, cu punct final în atingerea părților laterale ale pieptului cu vârful degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*judecător*”.

JURA

⁴⁰² Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 201.

⁴⁰³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 237.

⁴⁰⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Termenul desemnează mijlocul de întărire a unei făgăduințe luate sau date, de stabilire a unui adevăr, prin luarea drept chezaș a numelor sfinte: „*Pentru că oamenii se jură pe Cel ce e mai mare și jurământul este la ei o chezașie*” (Evrei 6, 16). Evreii se jurau pe Templu, pe altar, pe aur, pe darul de la altar și pe cer, tronul lui Dumnezeu, toate fiind însă lucruri închinat lui Dumnezeu. Jurământul a apărut în timp, ca o necesitate a stabilirii adevărului, când s-a ivit păcatul și s-a înmulțit minciuna⁴⁰⁵. Într-o lume cu adevărat creștină, unde dispare minciuna, jurământul nu mai are rost. Iar în acest sens, Sfântul Apostol Iacov recomandă: „*Iar înainte de toate, frații mei, să nu vă jurați nici pe cer, nici pe pământ, nici cu orice alt jurământ...*” (Iacov 5, 12).

Execuția semnului redă în plan vizual afirmarea sau declararea unui fapt sub jurământ, pentru întărirea celor spuse⁴⁰⁶: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața părții de jos a chipului, având palma în configurația dactilemei X; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*jur*”.

---

⁴⁰⁵ *Învățătura de credință...*, ed.cit., p. 229.

⁴⁰⁶ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

L

LACRIMĂ

Execuția semnului redă în plan vizual lacrimile de durere, de întristare, de emoție sau de bucurie, respectiv coborârea lor pe obraz: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată la nivelul feței, având palma în configurația dactilemei D; din această poziție inițială, mâna dreaptă atinge cu degetul arătător obrazul drept, descriind o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, care poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „lacrimă”.

LAZĂR

Este un nume propriu care înseamnă „*Dumnezeu ajută*”, întâlnit în Sfânta Scriptură (Luca 16, 20-25; Ioan 11, 43)⁴⁰⁷, ucenic și prieten al Mântuitorului, frate cu Marta și Maria, din Betania, cel pe care Iisus l-a înviat din morți, la patru zile după ce Lazăr murise. Biserica îl pomenește în Sâmbăta Floriilor, minunea învierii lui fiind făcută de Iisus în ultimul Său drum spre Ierusalim, unde avea să pătimească și să fie răstignit.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual caracteristica de specificitate prin care dreptul Lazăr se evidențiază în rândul celorlalți sfinți: dactilema L, urmată de semnul pentru CHEMARE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, la nivelul abdomenului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei U, cu podul palmelor orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către

⁴⁰⁷ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 280.

înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă către înapoi, simultană și sincronă, prin îndoirea brațelor din cot) și de cel pentru ÎNVIERE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U, așezată sub palma stângă, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de ridicare deasupra nivelului palmei stângi, pe care o atinge cu vârfurile degetelor îndreptate perpendicular în jos). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „Lazăr”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

LĂSA

Sfânta Scriptură folosește acest termen pentru a indica modalitatea în care trebuie să ne atașăm de Dumnezeu. Dumnezeu și poruncile Sale trebuie să fie pentru fiecare credincios singurul țel în viață. În lupta duhovnicească pe care o purtăm, ne sunt cerute renunțări care sunt pe măsura modului în care vom fi răsplătiți. Întrebarea îi este adresată Mântuitorului de către Sfinții Apostoli, care în numele propovăduirii Evangheliei, pe toate le-au socotit ca nimic, încercând în viață să-L câștige pe Hristos mai presus de orice: „*Iată că noi am lăsat toate și Te-am urmat, cu noi ce va fi?*” (Matei 19, 27). Calea ce duce către mântuire poate fi presărată de către diavol cu felurite ispite: pălămida și spinii care au menirea de a stinge sămânța cea bună. Există lucruri pe care fiecare dintre noi trebuie să le împlinească. Munca smerește trupul și înobilează sufletul. E datorie și obligație pentru fiecare om. Lazăr nu ajunge în rai pentru că este sărac, iar bogatul nu ajunge în rai pentru bogăție. Lazăr ajunge în rai pentru smerenie și ascultare, iar bogatul primește chinurile iadului pentru că și-a iubit bogăția mai mult decât i-a iubit pe cei săraci. Avem datoria de a lucra partea Martei și a Mariei, dar trebuie să știm permanent că dragostea față de cuvintele lui Dumnezeu trebuie să le lase în umbră pe toate celelalte. Sfânta Scriptură mai folosește termenul și pentru a indica faptul că dragostea soțului pentru soție și a soției pentru soț depășește atât dragostea față de mamă, cât și dragostea față de tată: „*De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va uni cu femeia sa și vor fi amândoi un trup*” (Facerea 2, 24). Aparent, sensul verbului „*a lăsa*” este acela de a pierde un lucru. Trebuie întotdeauna să lași, să oferi de la tine, pentru a câștiga, îți lași mândria și primești smerenia, îți lași poftele trupului și primești harul Duhului.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a da drumul să cadă, a lepăda⁴⁰⁸: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă de îndoire în jos a încheieturilor, simultană și sincronă, astfel încât vârfurile degetelor să

⁴⁰⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

fie îndreptate oblic în jos. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*lăsa*”.

LĂUDA

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a indica sentimentul de adâncă recunoștință, sfială și teamă duhovnicească ce îl cuprinde pe om înaintea măreției și atotputerniciei divine. Sunt oameni care îl iubesc pe Dumnezeu și care se vor lăuda cu această dragoste și cu modul în care, în numele ei, sunt apărați de către Dumnezeu. Dar sunt și oameni care se opresc la darul oferit de Creator, fie la lumea aceasta și la lucrurile ei văzute, fie la propria lor persoană. Diferența o face psalmistul, care afirmă: „*Unii se laudă cu caii lor, alții cu căruțele lor, iar noi ne lăudăm cu numele Domnului Dumnezeului nostru. Aceștia s-au împiedicat și au căzut, iar noi ne-am ridicat și ne-am îndreptat*”. În Vechiul Testament, oastea unui împărat trebuia să cuprindă în mod obligatoriu un număr cât mai mare de cavaleriști: fie că era vorba despre oameni călare, fie că era vorba despre care de luptă. Cu cât un împărat avea o asemenea armată mai mare sau mai bine organizată, cu atât era mai respectat și mai temut. Psalmistul vrea să afirme că nici calul și nici călărețul nu îl pot salva pe împărat în caz de primejdie. Singura posibilitate de a depăși cu adevărat ispita, primejdia, era și este invocarea numelui lui Dumnezeu, adică rugăciunea. Dacă împăratul are oaste numeroasă, dacă înțeleptul are știința și bogatul bogăția, nici unul nu are dreptul să se laude cu aceste lucruri, deoarece toate sunt daruri ale lui Dumnezeu: „*înțeleptul să nu se laude cu înțelepciunea lui*” iar „*bogatul să nu se laude cu bogăția lui*” (Ieremia 9, 23). Lauda trebuie adusă lui Dumnezeu, Care îi menține în viață pe toți: „*Eu mă voi lăuda cu Domnul*” (Psalmul 56, 4). Termenul desemnează orice formă de cinstire și gratulare a cuiva pentru meritele sau binefacerile sale. În Noul Testament, termenii se folosesc numai la adresa lui Dumnezeu, sau a Mântuitorului Hristos ca formă de gloriificare sau preamărire pe care I-o datorăm⁴⁰⁹.

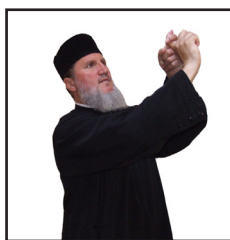
Execuția semnului redă în plan vizual exprimarea prețuirii, stimei față de cineva sau ceva⁴¹⁰: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei L, cu vârfurile degetelor mari îndreptate către piept și cu vârfurile degetelor arătătoare îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă circulară către înaintea, simultană și alternativă, care poate fi repetată de câteva ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*lăuda*”.

---

⁴⁰⁹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 280.

⁴¹⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

LEGĂMÂNT

În Sfânta Scriptură, termenul are înțeles de act bilateral dintre Dumnezeu și omenire, un sens mai amplu în care se include un act de promisiune. Scrierile Noului Testament vorbesc mai ales despre înțelesul de legământ, alianță sau înțelegere (Galateni 4, 24) între Dumnezeu și o categorie de oameni⁴¹¹.

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de promisiune solemnă, prin care cineva se obligă să realizeze ceva: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei X, cu degetele arătătoare înlănțuite la nivelul feței; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare ascendentă oblică, simultană și sincronă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „legământ”.

LEGE

Acest termen are mai multe semnificații. Sfânta Scriptură îl folosește mai întâi pentru a indica modul în care Dumnezeu dorea să conducă poporul ales după ieșirea din Egipt. Moise primește de la Dumnezeu și transmite evreilor poruncile care trebuiau să coordoneze atât aspectele vieții civile, cât și aspectele vieții religioase. Cele 10 porunci pe care Dumnezeu le transmite evreilor prin Moise au fost cea mai importantă parte a acestei Legi, având aplicabilitate și în viețile tuturor creștinilor.

O altă parte importantă a Legii Vechiului Testament, Lege numită și Legea dreptății, era cea care astăzi poartă numele de Legea Talionului, care afirmă că ai dreptul de a răspunde unui rău cu o faptă echivalentă faptei săvârșite împotriva ta. Împlinirea poruncilor și a legilor era obligatorie pentru toți evreii, aducând atât binecuvântarea lui Dumnezeu, dar și aprobarea oamenilor: „*Iată, v-am învățat porunci și legi, cum îmi poruncise Domnul Dumnezeuul meu, ca să faceți așa în țara aceea în care intrați ca s-o stăpâniți*” (Deuteronomul 4, 5). „*De vei asculta legile acestea, de le vei păzi și le vei împlini, atunci Domnul Dumnezeuul tău va ține legământul și mila Sa față de tine, cum S-a jurat El părinților tăi*” (Deuteronomul 7, 12). Legea Vechiului Testament s-a constituit în călăuză către Hristos. Ea s-a împlinit atunci când Logosul Și-a luat trup din Fecioara Maria: „*Să nu credeți că am venit să stric Legea sau proorocii, n-am venit să stric, ci să împlinesc*” (Matei 5,

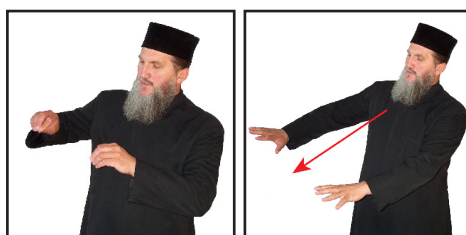
⁴¹¹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 523.

17). Împlinirea Legii arată câtă importanță a avut ea în planul de mântuire a neamului omenesc: nu a reprezentat o simplă codificare de legi, ci prin profețiile mesianice s-a făcut o înainte-vestitoare a lui Hristos.

Legea dreptății, Legea Vechiului Testament, Legea Talionului devine în Noul Testament porunca dragostei față de Dumnezeu și față de toți oamenii: „în aceste două porunci se cuprind toată Legea și proorocii” (Matei 22, 40). Sfântul Maxim Mărturisitorul a formulat o învățătură despre cele trei legi: legea naturală, care îndeamnă la o viață rațională prin afinitatea și solidaritatea firească dintre oameni, legea scrisă, care promovează egalitatea și dreptatea dintre oameni, prin forța dreptului și frica de pedeapsă și legea harului, prin care suntem învățați să iubim în numele dragostei pe care Dumnezeu ne-a arătat-o⁴¹².

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de normă cu caracter obligatoriu, stabilită și apărată de puterea de stat⁴¹³: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului stâng, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către înainte și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei L, lipită de podul palmei stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „lege”.

LEPĂDA

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a indica fie modul în care Dumnezeu renunță la poporul care este necredincios, fie modul în care oamenii renunță la o serie de lucruri atunci când doresc să împlinească un ideal. Cu primul sens, întâlnim termenul în Psalmi, unde împăratul David îl folosește pentru a exprima conștiința omului care își dă seama că prin păcatele sale, s-a îndepărtat de Dumnezeu: „Tu ești Dumnezeu care mă ocrotește, pentru ce m-ai lepădat?” (Psalmul 43, 2). Starea fiului risipitor, care își ia partea de avere pentru a pleca într-o țară îndepărtată, este cea care caracterizează existența tuturor păcătoșilor. Dumnezeu îl iubeste într-atât pe om încât așteaptă din partea acestuia o dragoste bazată pe libera voință. Iar dacă libera voință îl duce pe om să slujească diavolului, Dumnezeu nu poate interveni decât după ce omul își vine în fire, după ce încearcă să refacă legătura de credință și dragoste față de Dumnezeu. În al doilea sens, întâlnim termenul la Iisus Hristos, care adresează oamenilor un avertisment cutremurător: „Iar cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Matei 10, 33).

Avertismentul este cutremurător, deoarece atrage atenția asupra faptului că nu avem posibilitatea de a fi duplicitari. Acela care mărturisește în biserică Adevărul, iar ieșind afară din biserică se rușinează de Adevăr, acea persoană nu este vrednică să intre în comuniune cu Adevărul. Sfinții Martiri și mucenici au mărturisit Adevărul înaintea tuturor instanțelor acestei lumi, știind că mărturia lor înseamnă comuniunea plină de dragoste cu Hristos. Indiferent dacă era vorba de-

⁴¹² Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Thalasia*, 19, 64, în *Filocalia*, vol. III, p. 58-59, 410-413.

⁴¹³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

spre persoane care făceau parte din suita regilor sau despre oameni care au renunțat la cariera militară, refuzul formulat la adresa prejudecăților lumii în numele mărturisirii lui Hristos oferă mărturisitorului harul lui Dumnezeu.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de aruncare a unui obiect nefolositor sau fără valoare, renunțând la el, precum și ideea de părăsire a unei idei sau persoane: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă către înainte, simultană și sincronă, prin întinderea brațelor, completată de trecerea palmelor la configurația dactilemei B. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*lepăda*”.

LIBERTATE

Libertatea este unul dintre cele mai importante daruri pe care Dumnezeu le-a oferit omului. Libertatea este baza comuniunii între om și Dumnezeu, deoarece dragostea nu poate pleca decât din libertate, din libera voință a omului. Hristos a adus omului libertate prin faptul că i-a oferit posibilitatea de a fi superior ispitei și prin faptul că i-a oferit garanția depășirii blestemului morții. Libertatea pe care Hristos i-a adus-o omului nu este o libertate ca aceea a sclavului care cere să fie eliberat în numele creștinismului. Libertatea pe care Hristos o aduc este o libertate interioară, libertate în numele căreia indiferent de rangul social sau de starea omului – de liber sau închis – el poate fi în comuniune cu Hristos. Sfinții Părinți afirmă că aceia care nu au libertatea socială, fie prin faptul că sunt sclavi sau închiși, trebuie să ia aminte la cei care L-au iubit pe Hristos, Care le-a acordat în numele acestei iubiri puterea de ași depăși starea. Sfântul Apostol Pavel era un simplu lucrător de corturi, Sfântul Apostol Petru era un simplu pescar, dar pentru dragostea lor, au colindat întreaga lume cunoscută.

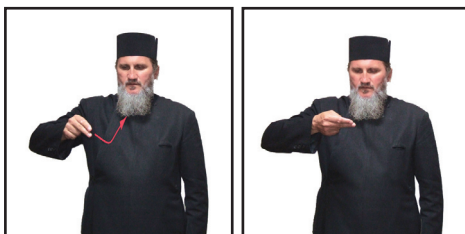
În vremea comunismului, temnițele au primit foarte mulți credincioși, atât preoți, cât și mireni mărturisitori ai credinței adevărate. Iar pentru aceia care au fost cu adevărat rugători, faptul că au fost lipsiți de libertate nu a avut nici o importanță, pentru că erau cu Libertatea-Hristos. Ca ființă rațională, omul are libertatea ca pe una din puterile sufletești care alcătuiesc „*chipul lui Dumnezeu*” în om: rațiune, voință liberă, sentiment, în năzuința lui spre Dumnezeu. Omul a fost creat în deplină independență față de pasiunile vinovate. El are posibilitatea de a se atașa de bine sau de rău. Hristos ne-a dăruit libertate prin faptul că ne-a eliberat din robia morții și a diavolului: „*Să izbăvească pe aceia pe care frica morții îi ținea în robie toată viața*” (Evrei 2, 15). Libertatea creștinului trebuie însă folosită numai spre bine: „*să nu folosiți libertatea voastră ca prilej de a sluji trupului, ci slujiți unul altuia prin iubire*” (Galateni 5, 13).

Execuția semnului redă în plan vizual posibilitatea de a acționa după propria voință sau dorință, posibilitatea de acțiune conștientă a oamenilor în condițiile cunoașterii (și stăpânirii) legilor de dezvoltare a naturii și a societății⁴¹⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite

⁴¹⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor răsfirate și cu podul palmelor îndreptat în jos, atingând cu vârful degetelor mari umerii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de fluturare a degetelor, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „libertate”.

LINGURIȚĂ

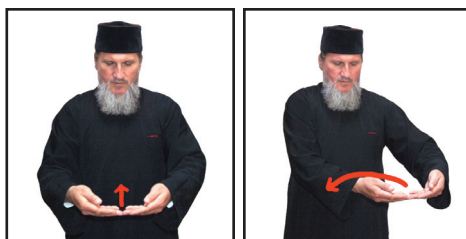
Este o linguriță de aur sau de argint, având la capatul mânerului o cruciuliță, care se întrebuințează la împărțirea credincioșilor, dându-li-se, cu ajutorul ei, atât Sfântul Trup cât și Sfântul Sânge, amestecate dinainte în Sfântul Potir. Prima mențiune sigură despre întrebuințarea linguriței în ritul euharistic o aflăm în tâlcuirea liturgică a lui Pseudo-Sofronie, care arată și symbolismul acestui obiect: ea închipuie mai întâi cleștele cu care serafimul din viziunea proorocului Isaia (6, 6-7) a luat cărbunele de foc pe care din porunca Domnului l-a pus în gura proorocului, ca semn al curățirii lui de păcate și a misiunii lui profetice; dar pentru că acel cărbune cerească închipuie pe Hristos euharistic, lingurița cu care se dă credincioșilor Sfântul Trup și Sânge închipuie și pe Maica Domnului care a purtat în pântecul ei pe Pâinea cea Cerească⁴¹⁵. Mai simbolizează și buretele muiat în oțet, pe care soldatul l-a întins Mântuitorului pe Cruce (Matei 27, 48). A fost introdusă de Ioan Hrisostom, spre a sista vechiul obicei de a bea înșiși credincioșii din potir, cu care ocazie ușor se puteau vărsa Sfintele și se deteriora paharul sfânt.

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având podul palmei în configurația dactilemei P, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de apropiere de gură, prin răsucire din încheietură, astfel încât podul palmei să fie orientat în sus și vârfurile degetelor să fie îndreptate către gura persoanei care face semnul. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „linguriță”.

LITIE

⁴¹⁵ Apud Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 495-496.

Termenul desemnează slujba religioasă care se săvârșește numai în cadrul vecerniei din ajunul sărbătorilor mari (praznice, sfinți cu priveghere, sau hramuri) și mai rar, în ajunul duminicilor, când se sfințesc ofrandele aduse de credincioși: pâinile (artosele), grâul, vinul și untdelemnul. Pâinea care se sfințește de către preot cu prilejul litiei se împarte credincioșilor⁴¹⁶.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual unul dintre gesturile specifice prin care slujba litiei se evidențiază în rândul celorlalte slujbe bisericești: PÂINE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea dreaptă a corpului și cu vârfurile degetelor îndreptate oblic către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, așezată perpendicular pe mâna stângă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă înainte și înapoi, deasupra palmei stângi, care poate fi repetată de mai multe ori); AȘEZARE ÎN CRUCE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu degetele răsfirate și cu podul palmei orientat în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă, cu două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci, culcată în plan orizontal, în fața celui care face semnul: mai întâi, axa cea mare a Sfintei Cruci, înainte și înapoi, apoi axa cea mică, de la stânga la dreapta); BINECUVÂNTAREA PÂINILOR (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei C și sunt îndreptate cu vârfurile degetelor către interior, una către cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, cu două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci, culcată în plan orizontal, în fața celui care face semnul: mai întâi, axa cea mare a Sfintei Cruci, înainte și înapoi, apoi axa cea mică, de la stânga la dreapta). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*litie*”.

LITURGHIE

Termenul denumește serviciul divin în general, iar în special serviciul euharistic, când în fața tuturor se aduce jertfa. Momentul principal al liturghiei este serbarea Cinei cea de taină, aducerea jertfei celei fără de sânge, adică Sfânta Euharistie, iar celelalte acte sunt numai lucrări pregătitoare

⁴¹⁶ Ioan M. Stoian, *op.cit.*, p. 154.

ori simboale. Are trei părți (proscomidia, liturghia chemaților și liturghia credincioșilor) spre a închipui pe Sfânta Treime. Liturghia în mod simbolic reprezintă întreaga viață a Mântuitorului, este jertfa Noului Testament, în care Însuși Iisus se jertfește fără de sânge, real și adevărat sub forma pâinii și a vinului. Cel dintâi liturghisitor a fost Iisus la Cina cea de Taină și la Emaus.

Execuția semnului reproduce în plan vizual gestul împingerii coastei Mântuitorului nostru Iisus Hristos, simbol reiterat până în zilele noastre în ritualul Proscomidiei din cadrul Sfintei Liturghii⁴¹⁷: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în partea dreaptă a corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și atingând cu vârfurile degetelor linia laterală a coastelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*liturghie*”.

LOC

Termenul are două semnificații: prima semnificație indică un loc pământesc, circumscris. A doua semnificație este cea care face referire la o realitate spirituală a Bisericii. În primul sens, cel de natură materială, îl întâlnim atunci când Dumnezeu, prin Sfântul Evanghelist Luca, vrea să accentueze smerenia Logosului, Care acceptă să Se nască într-un loc cu totul umilitor pentru Creatorul întregii ființe: „*Și a născut pe Fiul Său, Cel Unul Născut și L-a înfășat și L-a culcat în iesle, căci nu mai era loc de găzduire pentru ei*” (Luca 2, 7). Smerenia impune fiecărui credincios acceptarea faptului că nu există coincidență, că dacă primim din partea unui alt om sau din partea unei situații cuvinte sau atingeri umiltoare, acele lucruri vin asupra noastră pentru a ne aduce la starea de nevinovăție a Copilului Hristos. Călugării accentuează permanent faptul că cei care acumulează posturi și îngenuncheri, dar nu acumulează prin acestea și smerenie, oamenii aceia riscă să cadă în părere de sine și în mândrie. Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a indica locul prezenței lui Hristos, anume Sfânta Biserică: „*Doamne... iubesc locul în care sălășluiește slava Ta*” (Psalmul 26, 8), text preluat în ritualul urmat de preotul care se pregătește pentru Sfânta Liturghie: „*Iubit-am Doamne locul sălășluirii slavei Tale*”⁴¹⁸.

Există un loc, un spațiu obișnuit, accesibil tuturor oamenilor, dar există și un loc special consacrat lui Dumnezeu: „*căci locul (pământul) pe care calci este un loc (pământ) sfânt*” (Ieșirea 3, 5). Astfel se explică faptul că nu toți credincioșii au acces în Sfântul Altar decât cu binecuvântarea preotului. Sensul spiritual este cel care face referire la locașurile cerești ale îngerilor și ale sfinților. La acestea face referire Mântuitorul nostru Iisus Hristos când afirmă: „*În casa Tatălui Meu, multe locuri sunt. Iar de nu, v-aș fi spus*” (Ioan 14, 2). Lucrul acesta arată că atât în rai, cât și în iad, nu există o stare uniformă, unii fiind mai apropiați, alții mai depărtați de Dumnezeu, în funcție de dragostea fiecăruia.

Execuția semnului redă în plan vizual un punct sau o porțiune delimitată în spațiu⁴¹⁹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața cor-

⁴¹⁷ Nikolai Ozolin, *Iconografia ortodoxă a Cincizecimii*, editura Patmos, Cluj-Napoca, 2002, p. 35.

⁴¹⁸ v. *Liturghier*, Rugăciunea la spălarea mâinilor.

⁴¹⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

pului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața palmei orientată în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu degetele ușor răsfirate orientate în jos, deasupra palmei stângii; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, deasupra palmei stângi, pentru a sugera iconic un loc delimitat clar în spațiu. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „loc”.

LOGODNĂ

Este un act solemn, prin care tinerii își făgăduiesc învoire reciprocă în scopul căsătoriei. Părinții trebuie să-și dea și ei învoirea, ca simbol că unde este binecuvântarea părinților, ce întărește casa fiilor, acolo va fi și binecuvântarea lui Dumnezeu. Logodnicii stau în mijlocul bisericii, ori în fața sfântului altar spre a însemna că fac făgăduială sfântă, în scop de taină. Mirele stă de-a dreapta, pentru că „bărbatul este cap femeii” (Efeseni 5, 23). Lumânările, ce le țin mirii ori nașii lor, se aprind de la lumina de pe prestol, însemnând că binecuvântarea vine numai de la Dumnezeu, de pe tronul Lui cel înalt, închipuit prin altar. Nașii sunt martorii promisiunii de căsătorie. Făgăduiala o fac mirii în chip de iubire și de voie liberă. Preotul îi binecuvânta de câte trei ori pe fiecare, la fiecare dată însemnându-i cu semnul Sfintei Cruci pe cap, prin care se simbolizează că Biserica, instituită prin îndurarea Sfintei Treimi, este martoră acestor făgăduințe reciproce ale mirilor și cere binecuvântarea cerului asupra lor. După ce binecuvintează inelele, preotul, cu inelul de aur, face de trei ori semnul crucii pe fruntea mirelui, de fiecare dată făcând un cerc și spre mireasă și rostind „*Se logodește...*”, tot astfel făcând și cu cel de la mireasă. Însemnarea semnelor crucii pe frunte e chipul ajutorului dumnezeiesc, ce se revarsă din opera de mântuire prin Cruce; însemnarea de trei ori simbolizează că logodna se binecuvântează în numele Sfintei Treimi. Însemnarea cu inelele la frunte și cercul făcut spre mireasă, respectiv spre mire, închipuie legătura strânsă dintre miri, care au să fie un corp, precum și inelul este un corp și precum cercul făcut este nemărginit. Nunul (ori preotul), apoi, schimbă inelele (uneori mirii înșiși și le schimbă) și le predă mirilor. Schimbarea inelelor înseamnă asigurarea reciprocă, în fața martorilor, că își vor ține promisiunea pentru a încheia o legătură pe viață, nesfârșită precum nesfârșit este și inelul; mai înseamnă că mirii vor trăi în bună înțelegere și ajutorare reciprocă și că fiecare se transpune pe sine în posesiunea celuilalt. Inelul, prin nesfârșirea sa, e simbolul veșniciei. Inelul mirilor înseamnă iubirea conjugală fără sfârșit; spre aducere aminte de această îndatorire conjugală este obiceiul să se graveze pe inel numele logodnicului. Schimbarea reciprocă a inelelor (cum e în ritualul ortodox) se face în semnul că cei logodiți își vor păstra credința neșrămutată unul față de altul. Spre aducere aminte de această promisiune, inelul de logodnă se poartă pe deget⁴²⁰.

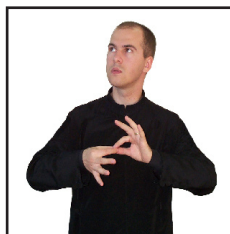
Execuția semnelor redă în plan vizual unul dintre gesturile specifice prin care slujba logodnei se evidențiază în rândul celorlalte slujbe bisericești: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B,

⁴²⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 239.

cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor ușor îndoite, îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei F, așezată în fața palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă pe deasupra degetului inelar al mâinii stângi, similară cu gestul punerii unui inel pe deget. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „logodnă”.

LOGOS

Noțiunea este cunoscută încă din filosofia alexandrina necreștină, de unde a fost luată de autori biblici (Sfântul Ioan). În teologia creștină, cuvântul Logos are două sensuri majore: **rațiunea** sau sensul divin care subzistă în creaturi ca suport al existenței lor și ca principiul lor personal, inteligibil și dinamic; și **Cuvântul ipostatic**, a doua persoană a Sfintei Treimi. Logosul este încorporat atât în creație, revelația naturală, cât și în cuvinte și semne, în Sfânta Scriptură, sub forma unei mari diversități de „rațiuni”. Logosul este mai transparent în Biblie ca Revelație scrisă (cuvinte, imagini, evenimente), decât în creație. Desigur că această structură rațională a creației nu poate fi înțeleasă fără Logosul ipostatic, adică Cuvântul vieții (Ioan 1, 1; 1, 14; I Ioan 1, 1), Cuvântul lui Dumnezeu (Apocalipsa 19, 3), Care reorganizează lumea într-o nouă comuniune personală, cu Creatorul⁴²¹.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a unității de bază a vocabularului, care reprezintă asocierea unui sens sau a unui complex de sensuri cu un complex sonor sau gestual și, prin asociere semantică, pe Cuvântul Întrupat, pe Domnul nostru Iisus Hristos: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei F, și atingându-se la nivelul vârfurilor degetelor, în fața corpului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de răsucire, simultană și alternativă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către cer, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „Logos”.

LUA

Psalmistul David folosește termenul pentru a indica Atotputernicia lui Dumnezeu, în contrast cu omul trecător prin viață: „*Dumnezeule, nu mă lua la jumătatea zilelor mele*” (Psalmul 102,

---

⁴²¹ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 244.

24). Dumnezeu este Alfa și Omega, Începutul și Sfârșitul. El este Cel Care a creat timpul și spațiul, Cel Care le oferă, dar și Cel Care le cere înapoi. Omul viețuiește în limitele spațiului și timpului care îi sunt acordate. Sfânta Scriptură indică tuturor credincioșilor faptul că adevărata rugăciune trebuie să fie „*facă-se voia Ta*”, pentru că Dumnezeu este Cel care știe tot ceea ce îi este de folos omului. Psalmistul îi cere lui Dumnezeu să nu fie luat la jumătatea zilelor nu pentru a continua să se bucure de viață, ci pentru a-și putea plânge suficient păcatele, pentru a aduce suficiente argumente în sprijinul său la Judecată. Suntem demni de dragostea lui Dumnezeu atunci când încercăm să ne ridicăm la demnitatea de a purta, măcar în parte, crucea lui Hristos: „*Cine nu-și ia crucea lui și nu vine după Mine, nu este vrednic de Mine*” (Matei 10, 38; 16, 24). Crucea fiecăruia dintre noi se regăsește în Crucea pe care Hristos a purtat-o. Nu putem avea acces în rai decât în măsura în care încercăm să intrăm prin asumarea suferințelor prin care crucea ni le aduce. Creștinul trebuie să fie persoana care să știe să ofere în numele dragostei și al credinței pe care o poartă. Dragostea aceasta trebuie să îi fie în totalitate oferită lui Dumnezeu și oamenilor, depășind afecțiunea pentru orice lucru trecător: „*dacă dați cu împrumut celor de la care nădăjduiți să luați înapoi, ce mulțumire vi se cuvine*” (Luca 6, 34). Nu avem dreptul de a acționa în numele dreptății, dar avem obligația de a acționa în numele dragostei. De aceea ni se atrage permanent atenția asupra faptului că trebuie să oferim permanent, după cum Dumnezeu ne oferă permanent și nouă.

Execuția semnului redă în plan vizual gestul de prindere a unui obiect cu mâna, luarea acestuia dintr-un loc pentru a-l așeza în altul: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înaintea; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și cu vârfurile degetelor îndreptate către înaintea; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă pe deasupra palmei stângi, de la dreapta la stânga, completată de tranziția către configurația dactilemei S. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*lua*”.

LUARE-AMINTE

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al cuvântului pe care îl definește: PRIMII (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înaintea; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de apropiere de piept, simultană și sincronă, prin îndoirea coatelor, completată de trecerea palmelor la configurația dactilemei P); CUGET (mișcarea este continuată până la nivelul tâmpelor, pe care ambele mâini le ating cu vârfurile degetelor). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*luare-aminte*”.

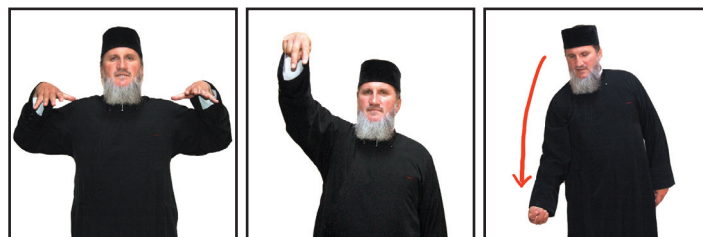
LUCA

Evangelistul Luca, de profesie medic, era originar din Antiohia (Siria) unde a cunoscut pe Apostolul Pavel, alături de care își va desfășura activitatea, întovărășindu-l pe acesta în prima sa călătorie misionară. La întoarcere, Luca rămâne la Filipi, în Macedonia, unde organizează Biserica, înființând mai multe comunități creștine în timp de șapte ani, cât stă la Filipi. Luca este autorul Evangheliei ce-i poartă numele și al cărții Faptele Apostolilor, care cuprinde fapte și date istorice despre cele ce au urmat îndată după Înălțarea Domnului la cer. Luca n-a cunoscut direct pe Mântuitorul, dar a trăit alături de toți apostolii și ucenicii Lui; Evangheliile celor doi (Matei și Marcu) l-au influențat și l-au ajutat să înțeleagă multe din cele ce se petrecuseră și despre care scrie și el în Evanghelia sa, în care Iisus este înfățișat ca „Mântuitorul tuturor neamurilor”. Își începe Evanghelia cu momentul vestirii de către îngerul Gavriil, atât a nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, cât și a Mântuitorului, care „*Fiul Celui Preaînalt Dumnezeu se va chema*” (Luca 1, 32).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual caracteristica specifică care îl evidențiază pe Sfântul Evangelist Luca în rândul celorlalți sfinți: SFÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor); PROPOVĂDUIRE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către înaintea și degetele ușor îndoite; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă către înaintea, pentru a reda iconic drumul Sfinților Apostoli), dactilarea numelui LUCA. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „Sfântul Evangelist Luca”.

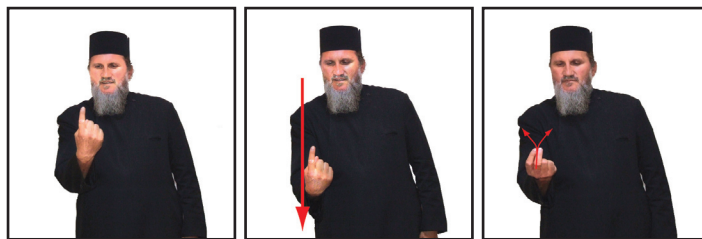
LUCIFER

Este numele dat în Noul Testament căpeteniilor îngerilor răsculați, simbol al îndoielii, al negației și al revoltei⁴²². căpetenia îngerilor răzvrățiți, care a căzut din mândrie; vrând să fie asemenea lui Dumnezeu el a fost izgonit din rai și a devenit astfel căpetenia demonilor, al căror lăcaș este iadul, împărăția întunericului, în antipod cu raiul, care este împărăția luminii, unde se află îngerii cei buni, ocrotitorii oamenilor credincioși și vestitori ai voii lui Dumnezeu.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită în plan vizual ÎNGER (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor răsirate și cu podul palmelor îndreptat în jos, atingând cu vârful degetelor mari umerii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de fluturare a degetelor, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori); CĂDERE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei N, cu vârfurile degetelor îndreptate în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre pe verticală, până la nivelul soldului drept, completată de tranziția la configurația dactilemei U, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Lucifer*”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

LUMÂNARE

Lumânarea aprinsă ce se întrebuințează la toate ierurgiile, sfințirile închipuie, cu privire la actul sacramental: puterea și sublimitatea darului ceresc ce se împărtășește credincioșilor în acest act de sfințire; iar cu referire la credincioși închipuie sinceritatea, puterea credinței, focul iubirii creștine, înălțarea, nădejdea, frumseța curăției sufletești ce se revarsă asupra lor și strălucirea vieții eterne. Lumânările de ceară ce le aduc creștinii ca ofrandă, ca prinos pe lângă vin, miere, grâu ș.a. la altar și la biserică, azi de obicei numai la sărbători mari (Crăciun, Paște, Botez, Rusalii), înseamnă darul binevoit, darul dragostei. Precum ceara e făcută din flori, așa prin ceara oferită înseamnă oferirea noastră deplină și jertfa tuturor lucrurilor noastre (Sfântul Simeon al Tesalonicului). E cel mai prețuit dar ce-l aducem altarului, fiindcă alina e simbolul curăției și al fecioriei. Ea strânge cu sânguință cea mai prețuită dulceață a florilor, din care se formează ceara curată, considerată astfel ca și inima florilor mirositoare. Ceara înseamnă, deci, mirosul spiritual al darului, credința și iubirea celor ce aduc ca ofrandă lumânările. Fiind adunată ceara din toate florile câmpului, lumânarea mai simbolizează și universalitatea bisericii creștine. Lumânarea de ceară închipuie viața și patimile Domnului. Precum lumina luminează, încălzește, aprinde, mistuie și strălucește neconținut, așa a luminat viața Domnului Hristos pe cei ce erau în întuneric și a strălucit prin sfințenie și prin minuni. Ca simbol al patimilor Domnului se arată prin aceea că Iisus prin foame, lipsă și persecuții S-a consumat („*râvna casei tale m-a mâncat*”), S-a mistuit pe Sine singur, cum se mistuie ceara lumânării; precum se consumă ceara, așa s-a consumat și viața Domnului Hristos prin caritatea Sa față de neamul omenesc. Lumânarea de ceară mai este simbolul vieții creștinești de pe pământ și al

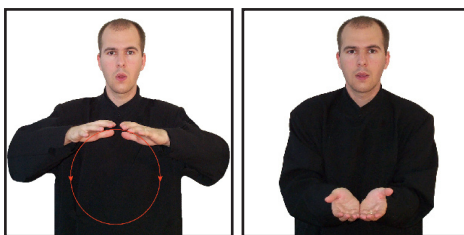
⁴²² Ioan M Stoian, *op.cit.*, p. 156.

cele dincolo de mormânt. Precum focul consumă pe încetul ceara, care se nimicește mereu, astfel se consumă și întru noi căldura vieții, se pierde viața cu încetul și se micșorează.

Lumânările la cultul divin constituie o jertfa adusă lui Dumnezeu, închipuie lumina vieții și sunt simbolul Mântuitorului, care s-a numit pe sine „*lumina lumii, izvorul luminii*”. Ele mai înseamnă și lumina credinței, prin arderea lor avertizându-ne să viețuim ca fiii luminii, iar prin mistuirea lor ne arată cum trec în deșertăciune mărirea și bunurile pământești. Luminile multe în biserică închipuie cerul luminat de mulțimea stelelor și înseamnă lumina mare a învățăturilor dumnezeiești, ce se revarsă din citirile și cântările sfinte și ne luminează cărările spre viața veșnică. Au fost și în vechiul templu și ne reamintesc de primele veacuri ale creștinătății, când credincioșii se rugau prin catacombe, ce trebuiau luminate. Lumânările mai simbolizează nădejdea ce stăruie în sus și iubirea ce încălzește inimile creștinilor. Lumânările ce ard la cultul divin închipuie pe Mântuitorul și pentru faptul că El a luminat conștiințele oamenilor, iar în inimile lor a revărsat căldura credinței și a iubirii creștine; prin lumina și flacăra care radiază strălucire și căldură, lumânările ne îndeamnă că și noi să facem să strălucească între oameni lumina noastră de căldură, adică lumina de fapte bune și de ajutorare creștinească⁴²³.

Execuția semnului este construită pe o structură iconică, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: LUMÂNARE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația cifrei 1, cu vârful degetului arătător îndreptat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare rectilinie de coborâre în plan vertical, până la nivelul abdomenului); FLACĂRĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei P, cu vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de înălțare în plan vertical, completată de tranziția către configurația cifrei 3, cu vârful degetelor îndreptate în sus, care poate fi repetată de mai multe ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*lumânare*”.

LUME

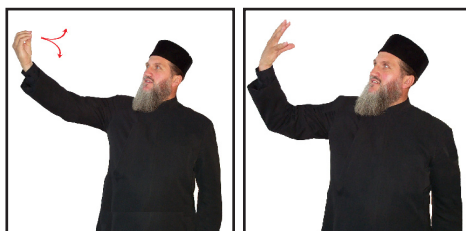
Lumea este chipul cerului și al pământului. Sub numirea de lume se înțelege de obicei numai pământul cu viața-i plină de poftă, de plăceri și de păcate în opunere cu cerul, care este locul binelui și al fericirii. Iconografia ne înfățișează lumea în chipul unei mări tulburate sau în formă de pahar al plăcerilor, ori printr-o femeie (Venus) care în față este de o rară frumusețe, simbolizând înșelăciunea de suprafață a lumii, iar spatele îi sunt roase de șerpi și de viermi, ca simbol al realității și deșertăciunii acestei vieți pământești. Lumea și universul mai sunt înfățișate în chipul unui cerc ori în forma cercului zodiacal. Globul (sfera) e simbolul universului, al pământului și al cerului, al lumii și al naturii văzute. Globul cu crucea pe el înseamnă împărăția lui Hristos pe pământ. Globul de sub cruce simbolizează pământul stăpânit de puterea crucii. Globul ce, în icoanele sfinte, îl ține Dumnezeu sau Iisus, închipuie lumea („*cel ce ține cu palma...*”). Globul pe care șade Dumnezeu,

⁴²³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 241.

Iisus („*Cerul este scaun Meu și pământul așternut picioarelor Mele...*”, Isaia 66, 1) sau Sfânta Fecioară închipuie pământul. Globul pământului în icoanele Creației e totdeauna verde, ca simbol al frumseții, al nădejzii și al iubirii, căci Dumnezeu din iubire a creat pământul și toate făpturile de pe dânsul⁴²⁴.

Execuția semnului redă în plan vizual conturul aproximativ al unui glob pământesc: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și vârful degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare semicirculară amplă, simultană și sincronă, conturând în fața corpului forma aproximativă a unui glob pământesc. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*lume*”.

LUMINĂ

Termenul desemnează ceva ce este arătat, ce se vede; e simbolul lui Dumnezeu, izvorul luminii, al Sfintei Treimi și îndeosebi al lui Iisus, care însuși se numește lumina eternă („*umblați până când aveți lumină...*”) și a venit pe pământ „*lumină din lumină*”. Lumina mai înseamnă și cuvântul lui Dumnezeu și pe vestitorii (Apostoli, preoți) acestui cuvânt (Matei 5, 14). Lumina la toate popoarele este simbolul vieții. Biserica a întrebuințat de la începutul ei lumina la serviciile divine, nu atât în scop de luminare, cât mai ales ca simbol, fiindcă lumina simbolizează puterea supranaturală și dumnezeiască a religiei. Lumina naturală luminează întreaga lume, dă viață. Fără de lumină natura este rece, pustie, întunecoasă și nevizibilă.

De aceea lumina este cel mai nimerit simbol pentru Dumnezeu, care este izvorul luminii și însăși lumina, care dă viață, încălzește inimile și curăță tot răul. Lumina mai închipuie credință, iubire, bucurie, rugăciune, jertfa și e un veșnic îndemn, ca înșine să fim fii ai luminii. După concepția biblică și medievală, lumina este considerată ca veșmântul viu al lui Dumnezeu „*cel ce se îmbracă cu lumina ca și cu o haină*” (Psalmi 103, 2).

Lumina este simbolul lui Hristos care, cu darul mântuirii, cu mărirea vieții Sale și cu puterea învățăturilor strălucește ca o lumină în biserică și în sufletele credincioșilor. El este „*luminarea neamurilor*” (Isaia 42, 6; 60, 3), lumină care luminează pe tot omul ce vine în lume (Ioan 1, 9). Lumina se perindă mereu în iconomia divină în actul de mântuire al Noului Testament. La naștere se arată mărirea Domnului (Luca 2, 9); magii sunt conduși de lumina stelei miraculoase (Matei 2, 2); la Schimbarea la față „*hainele Lui se făcură albe ca lumina*”; la înviere îngerii au strălucit ca fulgerele (Matei 28, 3), la Saul „*lumină a strălucit peste el*” (Faptele Apostolilor 9, 3) etc. În Sfânta Scriptură lumina mai închipuie nădejde, iar întunericul înseamnă deznădejde, muncă veșnică⁴²⁵.

Execuția semnului redă în plan vizual raportarea omului la lumina care vine de sus: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este ridicată în partea laterală a corpului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei P, cu vârful degetelor îndreptate către capul

⁴²⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 29.

⁴²⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 242.

persoanei care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către capul persoanei care face semnul, completată la jumătatea distanței de tranziția către configurația dactilemei C, cu degetele răsfirate. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*lumină*”.

LUPTA

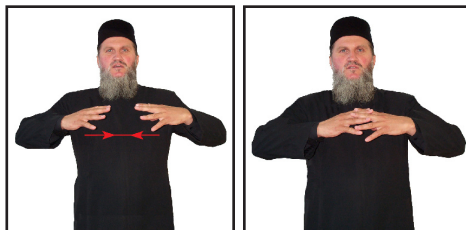
Termenul denumește acțiunea de a apăra, cu îndârjire, până la jertfa supremă, adevărul mântuitor. Sfântul Apostol Pavel, scriind corintenilor, spune: „*pentru că deși umblăm în trup, nu ne luptăm trupește. Căci armele noastre nu sunt trupești, ci puternice înaintea lui Dumnezeu, spre dărâmarea întăriturilor. Noi surpăm iscodirile minții*” (II Corinteni 10, 3-4), arătând prin aceasta lupta figurată. Termenul descrie modul în care fiecare creștin caută să-și îndeplinească menirea, să se apropie de Dumnezeu. Orice încercare de angrenare într-o luptă duhovnicească va atrage de după sine împotrivirea diavolului și a poftelor trupului. Purtăm chipul lui Dumnezeu și trebuie să ajungem la asemănarea cu El. Rațiunea, voința și sentimentul, componentele chipului lui Dumnezeu, au primit putere prin Sfânta Taină a Botezului, putere suficientă pentru a-i asigura noului ostaș al lui Hristos victoria. Acum fiecare dintre noi trebuie să se înconjoare de elemente exterioare – post, îngenunchere – pentru ca prin ele să facă să crească virtuțile interioare. Vorbind despre lupta pe care avem datoria de a o purta, Sfântul Apostol Pavel, adresându-se evreilor, afirmă: „*În lupta noastră cu păcatul, nu v-ați împotrivit încă până la sânge*” (Evrei 12, 4). Anterior acestui verset, Sfântul Apostol Pavel ne vorbește despre Iisus Hristos, Care pentru bucuria câștigării oamenilor, nu a luat în seamă la cruce și la suferințele ei. Sfânta Cruce reprezintă cel mai de seamă argument pe care creștinii trebuie să-l aibă în vedere în această luptă. Hristos biruiește diavolul prin asumarea suferinței: a postit 40 de zile și de nopți, s-a rugat până la lacrimi de sânge, a murit pe cruce. A biruit în lupta împotriva suferinței nedrepte adusă asupra lumii de păcatul săvârșit de Adam și Eva. După cum Hristos a luptat până la sânge, fiecare creștin trebuie să fie pregătit să facă la fel. Avertismentul a avut cea mai mare valoare pentru viața de la începutul Bisericii, când mucenicii erau omorâți pentru numele de creștin, dar este valabil și pentru provocările lumii de astăzi (martirii din închisorile comuniste), după cum va fi valabil și pentru Apocalipsa. Întreaga carte a Apocalipsei descrie lupta diavolului și a slujitorilor săi împotriva Bisericii și a Sfinților ei: „*Către sfârșitul miilor de ani, satana... va ieși să amăgească neamurile și să le adune la război, iar numărul lor este ca nisipul mării*” (Apocalipsa 20, 7-8).

Execuția semnului redă în plan vizual fie confruntarea corp la corp cu cineva, fie împotrivirea sau strădania de a învinge o greutate, un obstacol⁴²⁶: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei S, cu podurile palmelor unite; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și alternativă, prin schimbarea poziției în plan vertical și a raportului deasupra / dedesubt. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*lupta*”.

---

⁴²⁶ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

LUPTĂ

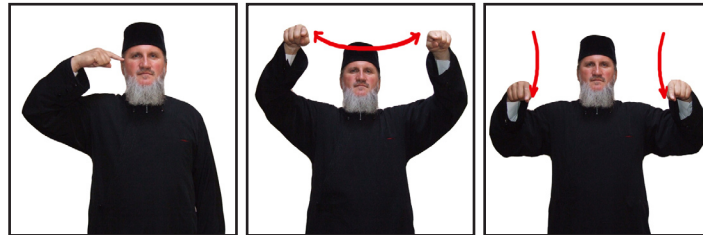

Execuția semnului redă în plan vizual încăierarea, bătaia dintre două sau mai multe persoane, care caută să se învingă una pe cealaltă: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în jos și cu degetele răsfirate, în raport de opoziție una față de cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de apropiere una de cealaltă, până la întrepătrunderea degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*luptă*”.

M

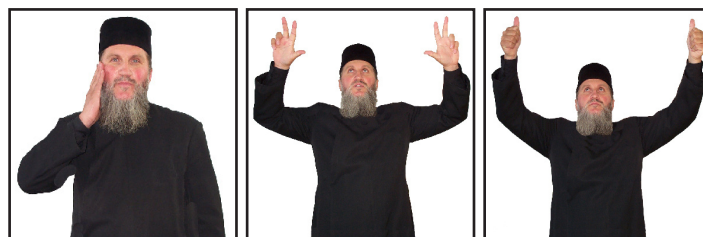
MAHRAMĂ

Este o bucată de pânză sau un fel de ștergar sau batistă pentru șters sudoarea de pe față. O asemenea mahramă se punea și pe capul și fața celor răposați. Așa a fost și cu Lazăr din Betania, cel înviat de Iisus a patra zi, despre care Sfânta Scriptură consemnează că: „*a ieșit mortul din mormânt, fiind legat la picioare și la mâini cu fâșii de pânză și fața lui era înfășurată cu mahramă*” (Ioan 11, 44)⁴²⁷. Un alt text vorbește de mahramă pe capul lui Iisus. Căci înviind Iisus, „*mahrama care fusese pe capul Lui, nu era pusă împreună cu giulgiurile, ci înfășurată la o parte, într-un loc*” (Ioan 20, 7).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și specificul obiectului pe care îl desemnează: CHIP (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului, în planul lateral corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu vârful arătător îndreptat către tâmpla dreaptă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară completă, în sens invers acelor de ceasornic, urmând conturul capului); PÂNZĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei D, cu vârful degetelor arătătoare îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare segmentată, simultană și sincronă, desenând în aer laturile unui patrulater). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mahramă*”.

MAICA DOMNULUI

⁴²⁷ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 300.

Cea mai înaltă cinstire dintre toți sfinții i se cuvine Sfintei Fecioare Maria, Născătoarei de Dumnezeu, pe care Biserica o numește „*Împărăteasă*” și „*Doamnă*” și despre care mărturisește în rugăciuni că este „*mai cinstită decât heruvimii și mai mărită fără de asemănare decât serafimii*”. Cinstirea pe care Biserica o dă Sfintei Fecioare se numește supravenerare sau preacinstire ori supracinstire, spre deosebire de cea data sfinților, care se numește venerare⁴²⁸. Este de la sine înțeles că Sfintei Fecioare Maria i se dă o astfel de cinstire, deoarece ea s-a învrednicit a fi aleasă de Dumnezeu a fi Maica Fiului Său, Care a luat trup omenesc într-însa pentru mântuirea noastră.

Temeiurile preacinstirii Fecioarei Maria sunt numeroase, vom aminti aici pe cele prin care Dumnezeu i-a încunoștințat pe părinții noștri, care au păcatuit, că mântuirea va veni prin femeie⁴²⁹: „*Dușmănie voi pune între tine și femeie, între sămânța ta și între sămânța ei; aceasta îți va zdrobi capul iar tu îi vei înțepa călcâiul*” (Facerea 3, 15). Precum păcatul a venit prin Eva, mântuirea avea să răsară prin Eva cea nouă, Fecioara Maria. La rândul său, prorocul Isaia profetește că Mântuitorul lumii se va naște dintr-o fecioară: „*iată Fecioara va lua în pântece, și va naște fiu și vor chema numele lui Emanuel*” (Isaia 7, 14).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual caracteristica de „*Născătoare de Dumnezeu*” a Maicii Domnului: MAMĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus și atingând cu podul palmei obrazul drept); DOAMNE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația cifrei 3, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă, către înainte, de tranziție de la configurația cifrei 3 la cea a dactilemei A). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Maica Domnului*”.

MAMĂ

Termenul este folosit atât pentru a indica o legătură firească între o femeie care naște și copiii ei, dar și ca sinonim pentru Sfânta Biserică. Sfinții Părinți afirmă: „*Cine nu are Biserica drept mamă, nu-L poate avea pe Dumnezeu drept Tată*”. Legătura între mamă și copil este o legătură care este derivată din legătura de dragoste dintre Creator și creatură. Dumnezeu dăruiește din dragoste, oamenilor, viața. Aceștia pot deveni soți prin Taina Căsătoriei, iar în cadrul familiei creștine pot refuza pruncuciderea și pot dărui la rândul lor viață. Mama dăruiește viață pentru că mai întâi i-a fost dăruită. Dumnezeu o are din vecie. Mama dăruiește viață, o poate îngriji, dar nu o poate garanta. Dumnezeu menține atât mama, cât și copilul. Mama nu poate dărui decât o viață pusă sub semnul morții. Dumnezeu dăruiește viață veșnică. Dragostea însuflețește relația mamă – copil și relația credincios – Biserică.

⁴²⁸ Pr. prof. dr. Tache Sterea, *op.cit.*, p. 293.

⁴²⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 238.

Cel mai mare dar pe care o mamă îl poate face pentru copilul ei este acela de a-i dăruia credința lui Dumnezeu, de a-l face fiu al Bisericii. Biserica a primit de la Hristos Tainele prin care suntem renăscuți și prin care ne unim cu Dumnezeu. Biserica este Trupul lui Hristos prelungit peste veacuri în creștini. Este locul în care Dumnezeu ni se oferă sub forma de Trup și Sânge. Această realitate poartă felurite nume: Sfânta Biserică, Trupul lui Hristos, Ierusalimul cel de Sus: „*Iar cea liberă este Ierusalimul cel de Sus, care este mama noastră*” (Galateni 4, 26). Cât de mare și de importantă este dragostea mamei față de fiu ne arată singura Mamă Pururi Fecioară, Fecioara Maria, care L-a însoțit pe Fiul ei Hristos până la Moartea pe Cruce: „*Lângă crucea lui Iisus stătea mama Lui și sora mamei Lui*” (Ioan 19, 25).

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a femeii considerată în raport cu copiii ei, ca nume pe care i-l dau copiii acestei femei atunci când i se adresează sau când vorbesc despre dânsa⁴³⁰: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus și atingând cu podul palmei obrazul drept. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mamă*”.

MANTIE

Este un veșmânt lung și larg, fără mâneci, ca o pelerina bogată, de culoare purpurie, împodobită pe laturi cu niște benzi, numite fâșii sau râuri; se încheie la gât și jos în față, având la dreapta și la stânga încheieturilor câte două tăblițe brodate sau cusute cu fir de aur (în total patru tăblițe). Tâlcuitorii cultului, care pun mantia arhierescă în legătură cu mantia de odinioară a călugărilor spun că ea închipuie îmbrăcămintea îngerească. Având în vedere condițiile fixate de canonul 2 al Sinodului VII Ecumenic pentru alegerea episcopilor, privitoare la știința lor, arhiepiscopul Simeon al Tesalonicului spune că mantia însemnează „*darul lui Dumnezeu Cel purtător de grijă și acoperitor, pentru că cuprinde, ca și acoperământul*”; râurile simbolizează „*învățăturile felurite care izvorăsc neconținut din cele două Legi, cea veche și cea nouă*”, iar cele patru tăblițe de materie colorată ale mantiei simbolizează: cele de sus, Tablele Legii celei vechi, iar cele de jos, unite printr-o legătură de aur, închipuiesc cele două Testamente ale Sfintei Scripturi, unite prin Hristos, din care izvorăsc râuri de apă vie (Ioan 7, 38), adică învățăturile care trebuie să izvorască neconținut din mintea și gura arhierelui. Clopoștii de pe mantia arhierilor ne aduc aminte de clopoștii de pe marginea mantiei arhierilor din Legea Veche (Ieșirea 27, 28-34; 39, 25-26). Cu alte cuvinte, „*mantia însemnează puterea și plenitudinea chemării arhierelui*”⁴³¹.

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea piesei de veșmânt liturgic pe care o desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul și atingând cu vârfurile degetelor umerii; din această poziție

⁴³⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁴³¹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 529-531.

inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, de coborâre în lateral, simultană și sincronă, până la nivelul umerilor, completată de tranziția mâinilor spre configurația dactilemei C, cu podul palmelor orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mantie*”.

MARCU

Despre Evanghelistul Marcu, numit Ioan Marcu, aflăm, din Faptele Apostolilor, că era fiul Mariei – o creștină din Ierusalim – care îl adăpostește pe Apostolul Petru după ce a fost eliberat din închisoare de către îngerul lui Dumnezeu: „*Și chibzuind, a venit la casa Mariei, mama lui Ioan, cel numit și Marcu, unde erau adunați mulți și se rugau*” (Fapte 12, 12). Ioan Marcu l-a însoțit pe Apostolul Pavel în prima sa călătorie misionară. Întors la Ierusalim, pleacă, mai târziu, cu nepotul său Barnaba în insula Cipru. Spre anii 60, Marcu l-a însoțit pe Sfântul Apostol Petru la Roma. Din Epistola Sfântului Apostol Pavel către Filimon (1, 23-24), trimisă din Roma, unde se afla în închisoare, este pomenit și Marcu, ca unul dintre colaboratorii săi: „*Te îmbrățișează Epafras, cel închis împreună cu mine pentru Hristos Iisus, Marcu, Aristarh, Dimas, Luca, cei împreună lucrători cu mine*”. Și Apostolul Petru îl avea pe Marcu foarte apropiat, că-l numește „*fiul meu*” în Epistola I, trimisă din Roma, pe la anul 63, creștinilor din Asia Mică (în diaspora prin: Pont, Galatia, Capadocia, Bitinia): „*Biserica cea aleasă din Babilon (adică Roma păgână, numită Babilon și în Apocalipsa – n.n.) și Marcu, fiul meu, vă îmbrățișează*” (I Petru 5, 13). Marcu a scris Evanghelia sa la Roma, pentru creștinii de acolo și pentru păgâni, poate și îndemnat de Sfântul Apostol Petru, care propovăduia acolo și ale cărui predici și istorisiri i-au fost prețioase informații. Dar Marcu cunoștea toate câte le-a scris și de la creștinii din Ierusalim, care se adunau în casa lor să se roage și chiar l-a văzut pe Iisus (Marcu 14, 50-52).

El a scris în limba greacă, vorbită în tot imperiul roman. Despre timpul când a fost scrisă sunt păreri diferite, dar se crede că la Roma, în anul 62, înainte de Evanghelia lui Luca. Marcu își începe Evanghelia de la Botezul lui Iisus, pe Care Îl numește „*Fiul lui Dumnezeu*” și insistă asupra minunilor săvârșite și asupra învățaturii Sale⁴³². Spre deosebire de Matei, în Evanghelia lui Marcu se vorbește nu numai despre patimile și Învierea Domnului, dar și despre Înălțarea Sa la cer. Despre sfârșitul activității și vieții sale, după o veche tradiție se spune că el ar fi înființat Biserica din Alexandria Egiptului, unde a și murit, fiind episcop, iar trupul său a fost adus la Veneția (secolul IX), unde s-a zidit și grandioasa biserică Sfântul Marcu, el fiind și patronul orașului. În

⁴³² Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 89.

iconografie este reprezentat având ca simbol un leu, pentru că Evanghelia lui începe cu Sfântul Ioan Botezătorul, numit și „glasul celui ce strigă în pustie”.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual caracteristica specifică care îl evidențiază pe Sfântul Evanghelist Marcu în rândul celorlalți sfinți: SFÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor); PROPOVĂDUIRE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către înainte și degetele ușor îndoite; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă către înainte, pentru a reda iconic drumul Sfinților Apostoli), dactilarea numelui MARCU. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „Sfântul Evanghelist Marcu”.

MARE

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica unui lucru care depășește dimensiunile obișnuite, care are dimensiuni apreciabile, considerate în mod absolut sau prin comparație⁴³³: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte și cu podurile palmelor unite în plan vertical; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă în lateral, simultană și sincronă, de depărtare una de cealaltă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „mare”.

MASLU

Este Taina în care cel bolnav, prin ungerea cu untdelemn sfințit și invocarea harului Sfântului Duh de către preoți, primește tămăduirea trupului și iertarea sufletului. O referință directă despre această Taină se găsește în epistola Sfântului Iacov: „Este cineva bolnav dintre voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate se vor

⁴³³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

ierta lui” (Iacov 5, 14-15). Una dintre slujirile mesianice ale lui Hristos este cea taumaturgică, așa cum reiese de altfel din cele șapte pericope evanghelice care se citesc la Sfânta Taină a Maslului (Luca 5, 25-37; 19, 1-10; Matei 10, 1-8; 8, 14-23; 25, 1-13; 15, 21-28; 9, 9-13).

Preoții Bisericii, prin puterea Duhului Sfânt, continuă în Biserică slujirea pe care Însuși Hristos a încredințat-o Apostolilor Săi: „*Și mergând, ei (cei doisprezece) propovăduiau pocăința. Și scoteau mulți demoni și ungeau cu untdelemn pe mulți bolnavi și-i vindecau*” (Marcu 6, 12-13). Taina tămăduirii prin rugăciune și ungere nu trebuie confundată cu harisma vindecărilor (I Corinteni 12, 28). Tămăduirea trupului este unul din semnele anticipate ale Împărăției lui Dumnezeu: „*Puterea Domnului se arăta în tămăduiri*” (Luca 5, 17)⁴³⁴.

În ceea ce privește uleiul, trebuie spus că în Sfânta Scriptură acesta este simbolul bunurilor înalte, al binecuvântării și îndurării lui Dumnezeu; de aceea pe lângă pâine și vin se aducea și ulei ca sacrificiu pe altar. A mai fost simbolul iubirii fierbinți, iar ca materie curată de luminat însemna înțelepciunea adevărată (cele cinci fecioare înțelepte...); de aceea se arde în candelă ca simbolul credinței luminate și vii. Cu ulei au fost unși Arhierii și regii israelitenilor închipuind mila, îndurarea lui Dumnezeu ce s-a revărsat asupra persoanelor alese spre slujba lui Dumnezeu. Această revărsare se închipuie și asupra noastră prin ungerea (miruirea) cu ulei sfințit. Ungerea regelui din Vechiul Testament și a celor de mai târziu simboliza chemarea și dreptul de a governa cu înțelepciune și putere. Luptătorii își ungeau corpul cu ulei în scop de vânjosire, întărire, iar ca medicament uleiul era vindecător, alinător la rane (pilda samarineanului); ca atare, uleiul înseamnă la ungerea botezului și la confirmare: tărie și înnoire sufletească, iar la maslu: vindecare sufletească și trupească. Uleiul se sfințește la litia sărbătorilor ca semn al darului lui Dumnezeu și se ung creștinii la frunte spre întărire în credință⁴³⁵.

Execuția semnului redă în plan vizual unul dintre gesturile specifice din tipicul Sfintei Taine pe care o desemnează: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei D și atingând fruntea cu vârful degetului arătător; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare compusă din două segmente perpendiculare, corespondente ale celor două axe ale Sfintei Cruci, mai întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta; al doilea segment al mișcării reproduce pe primul, însă deasupra dosului palmei stângi, care îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în lateralul copului, și are palma în configurația dactilemei A, cu podul palmei orientat în jos; acest ultim gest poate fi repetat și de către mâna stângă, asupra pumnului drept. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*maslu*”.

MATEI

⁴³⁴ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 250.

⁴³⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 267.

Matei a fost unul dintre cei 12 Apostoli și a fost ales (chemat) de Iisus la început printre ucenici și apoi, apostol. Intrând în cetatea Capernaum, a vindecat un lepros și un slăbănog; „Și după aceasta a văzut un vameș cu numele Levi, care ședea la vamă, și i-a zis: *Vino după Mine. Și, lăsând toate, el s-a sculat și a mers după El*” (Luca 5, 27). Matei era fiul lui Alfeu (Marcu 2, 14) și era vameș, după cum scriu Evangheliile, și însuși spune: „Și plecând Iisus de acolo, a văzut un om care ședea la vamă, cu numele Matei, și i-a zis acestuia: *Vino după Mine. Și sculându-se, a mers după El*” (Matei 9, 9). Numele lui e menționat și în șirul celor 12 Apostoli: „*Numele celor doisprezece apostoli sunt acestea: Întâi Simon, cel numit Petru ... Toma și Matei vameșul ...*” (Matei 10, 2-4). El a scris Evanghelia în limba aramaică (ebraica populară), vorbită în Palestina în vremea Mântuitorului. Încă din secolul I a fost tradusă în limba greacă, limbă ce era de mare circulație în primele veacuri.

Bazându-se pe Vechiul Testament, Evanghelia lui Matei caută să convingă pe iudei că Iisus din Nazaret este Mesia cel prezis de profeți⁴³⁶. Matei a cunoscut direct evenimentele pe care le consemnează, începând mai ales din momentul alegerii sale ca apostol, când Iisus își începe activitatea publică, după Botezul Său și până la arătările după Învierea Sa. Iar în Evanghelia lui Matei aflăm, din primul capitol, despre Neamul ascendent al lui Iisus „omul”, numit Fiul lui David, care descindea din neamul lui Iuda, fiul lui Iacob (Israel), fiul lui Issac, unic fiu al lui Avraam și despre Nașterea Sa, de la Duhul Sfânt și din Fecioara Maria.

În capitolul 2 aflăm despre Magii de la Răsărit, Fuga în Egipt, Uciderea pruncilor de către Irod și întoarcerea în Egipt, după moartea lui Irod. Cu capitolul 3, începe expunerea vieții lui Iisus de la vârsta de 30 de ani, cuprinzând cei trei ani de activitate în mijlocul oamenilor: Botezul, alegerea Apostolilor, minunile – vindecări, învieri din morți, învățătura Sa dumnezeiască – prin predică și parabole, Instituirea Sfintei Euharistii, Patimile, Răstignirea și Învierea din morți. Capitolul 25 (ultimul) se încheie cu trimiterea Apostolilor la propovăduire, când li se arată, după Înviere.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual caracteristica specifică care îl evidențiază pe Sfântul Evanghelist Matei în rândul celorlalți sfinți: SFÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor); PROPOVĂDUIRE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către înainte și degetele ușor îndoite; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă către înainte, pentru a reda iconic drumul Sfinților Apostoli), dactilarea numelui MATEI. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfântul Evanghelist Matei*”.

MĂRIRE...

⁴³⁶ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 236.

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica unui loc de frunte într-o anumită ierarhie socială, sau a persoanei care ocupă o funcție înaltă în ierarhia socială⁴³⁷: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, paralele una față de cealaltă, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfurile degetelor răsfirate, îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare lentă de apropiere, până la atingerea pieptului, însoțită de o ușoară fluturare a degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mărire*”.

MĂRTURISIRE

Spovedanie sau Pocăință este Taina în care credinciosul, prin puterea Duhului Sfânt și rugăciunea Bisericii, primește iertarea păcatelor săvârșite după botez, spre înnoirea comuniunii sale cu Dumnezeu și împăcarea cu comunitatea liturgică al cărei membru este. Deoarece scopul ei este de a readuce pe credincios în starea de curăție, de a pune din nou început bun, cum și de a fi conștient de iertarea și înnoirea primite la botez, pocăința se mai numește „*harul cel de al doilea*” sau *a doua iluminare* (Evrei 6, 6). Puterea de a ierta păcatele a fost făgăduită apostolilor în repetate rânduri (Matei 16, 19; 18, 17-18), dar Taina a fost instituită prin cuvintele Mântuitorului: „*Primiți Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute*” (Ioan 20, 22-23).

Taina se practică de la începutul Bisericii (Iacov 5, 14-16, 19-20; Ioan 1, 8-10), fiind inseparabilă de botez: „*Căci este cu neputință pentru cei ce s-au luminat o dată și au gustat darul cel ceresc și părtași s-au făcut Duhului Sfânt și au gustat cuvântul cel bun al lui Dumnezeu și puterile veacului viitor; cu neputință este pentru ei, dacă au căzut, să se înnoiască iarăși spre pocăință, fiindcă ei răstignesc, a doua oară, pe Fiul lui Dumnezeu și-L fac de batjocură*” (Evrei 6, 4-6). De asemenea, practicarea ei este confirmată de scrieri și scriitori postapostolici și din perioada patristică: Clement Romanul (Epistola I către Corinteni 7, 2-5), Ignatie de Antiohia (Către Smirneni 9, 1), Epistola lui Barnaba (19, 4), Didahia (14, 1-2), Policarp (Către Filipeni 6, 1-2), Păstorul lui Herma (Viziunea 1, 2, 3; Asemănarea 7, 8, 9), Iustin Martirul (Apologia I, cap. 16, 8, 14; Dialogul cu Trifon 80, 2), Irineu (Contra erezilor III, 11, 9 și 14, 4), Clement de Alexandria (Stromate II, 56-70; IV, 153, 154), Tertulian (Despre penitență I-XII), Ciprian (Scrisorile LV, 3-27; LVII, 1-4, LIX, 15-17).

Spovedania constituie partea principală a Tainei Pocăinței, prin care credinciosul dobândește iertarea păcatelor săvârșite după botez, și prin care se împacă cu Dumnezeu și cu Biserica. Spovedania a fost numită și *al doilea botez*, pentru că lacrimile pocăinței țin locul apei botezului. Taina Pocăinței constă din: căință sau părerea de rău pentru păcatele săvârșite; mărturisirea păcatelor, adică spovedania; îndeplinirea canonului de pocăință (numit epitimie sau certate) dat de preotul duhovnic (preotul care a primit mărturisirea); dezlegarea sau iertarea păcatelor, pe care o dă Sfântul Duh prin duhovnic. Spovedania sau mărturisirea păcatelor se face ori de câte ori

⁴³⁷ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

credinciosul creștin își simte sufletul împovărat de păcate; de datoria lui și conform poruncii a patra a Bisericii, mărturisirea păcatelor trebuie să se facă de patru ori pe an, adică în cele patru posturi din cursul anului bisericesc (al Paștilor, al Crăciunului, al Sfintei Mării și al Sfinților Apostoli Petru și Pavel).

După fiecare mărturisire urmează și împărtășania (dacă preotul dă dezlegare). Rânduiala mărturisirii este cuprinsă în cartea de slujbă bisericească numită Molitfelnic. Orice credincios este obligat să se spovedească cel puțin o dată pe an (în Postul Paștilor, numit și Postul Păresimilor sau Patruzecimii). Preotul duhovnic este obligat prin canoanele (legile, rânduielile) bisericești să păstreze secretul spovedaniei (Regulamentul de disciplină al Bisericii Ortodoxe Române prevede înlăturarea din preoție a duhovnicului care a trădat secretul spovedaniei). Și clericii (diaconi, preoți și arhieri) sunt obligați să se spovedească. Numai copiii până la șapte ani nu sunt supuși la obligația mărturisirii, ci primesc Sfânta Împărtășanie fără spovedanie.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual conceptualizarea iconică a sensului Sfintei Taine a Spovedaniei: SPUNE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața gurii, având palma în configurația dactilemei F, cu vârfurile degetelor îndreptate către chipul celui care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă, către înainte, care poate fi repetată de mai multe ori); PĂCAT (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către bărbia persoanei care face semnul și cu vârfurile degetelor în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire a bărbiei cu vârfurile degetelor, care poate fi repetată de mai multe ori); IARTĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse oblic în fața corpului, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei B, încrucișate oblic una peste cealaltă, cu podul palmelor orientat în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară în plan orizontal, în sens invers acelor de ceasornic, deasupra palmei stângi, simbolizând ștergerea și iertarea greșelii care trebuia iertată). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „mărturisire”.

MÂNCA

Termenul definește, în primul rând, modalitatea prin care trupurile își mențin existența. Al doilea sens este cel prin care este indicată modalitatea de îndumnezeire a omului: participând la Sfânta Euharistie, primind Trupul și Sângele Domnului, primim și ne împărtășim cu Dumnezeu. În primul sens, cel strict material, este indicată modalitatea prin care trupul uman își menține existența. După căderea în păcat, acest aspect al trupului uman a devenit posibilitate de manifestare a dragostei față de Dumnezeu sau față de diavol. Acela care ține și respectă postul, ca poruncă și rânduială a Bisericii, ca pregătire pentru Sfânta Taină a Euharistiei, acela își declară, prin refuzul de a mânca alimente considerate a fi „de dulce”, dragostea față de Dumnezeu. Acela care își iubește mai mult trupul și senzațiile pe care le provoacă mâncarea „de dulce” încalcă postul, mâncând alimente

derivate din produse „*de dulce*”. Ispita aceasta este fundamentală și i-a cucerit pe Adam și pe Eva, care s-au lăsat păcăliți de frumusețea și dulceața fructului. Astăzi însă, prin sfatul duhovnicului și prin rugăciune, o putem depăși pentru că Hristos a depășit-o. Suntem credincioși adevărați și vii în măsura în care primim Trupul și Sângele Domnului în modul cel mai conștient cu putință. Purtătorul de Hristos – hristoforul – este cel care se împărtășește, participă la dumnezeiasca Cină, cu o conștiință clară a faptelor sale și dornic de îndumnezeire. Termenul de „*prefacere*” indică faptul transformării pâinii și a vinului în Trupul și Sângele lui Hristos, astfel încât în Sfintele Taine se participă la divinitatea lui Iisus, fiind unul și același Trup: „*Dacă tu cercetezi să afli modul în care se produce aceasta, îți este suficient să știi că prin Duhul Sfânt, în același fel în care Domnul, prin El Însuși și în El Însuși, de la Sfânta Fecioară și prin Duhul Sfânt, Și-a asumat trupul Său*”⁴³⁸. De aceea. „*ori de câte ori mâncați pâinea aceasta și beți paharul acesta, vestiți moartea Domnului, până va veni El*” (I Corinteni 11, 28).

Execuția semnului redă în plan vizual gestul de aducere a mâncării către gură, pentru a fi mâncată⁴³⁹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului și ridicată până în dreptul feței, având palma în configurația dactilemei D, cu vârfurile degetelor îndreptate către gură; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de apropiere de gură, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mânca*”.

MÂNECUȚE

Sunt piese vestimentare comune celor trei trepte ierarhice, care se pun peste marginea mânecilor stiharului pentru a le strânge, ca să nu stânjemească mișcările mâinilor. Originea lor nu este prea clară: mânecuțele nu au un corespondent în veșmintele slujitorilor din Vechiul Testament. Unii cred că ele își au originea în mănușile împăraților, pe care aceștia le îmbrăcau în chip special pentru a primi Sfânta Împărtășanie în mână; această proveniență este însă puțin probabilă. Alții sunt de părere că mânecuțele s-ar fi format din „*manipulum*”, adică un șervet obișnuit sau o batistă mai mare, purtată în vechime de laici pentru a-și șterge sudoarea de pe față. După o altă părere, mai apropiată de adevăr, mânecuțele au luat naștere din garniturile sau benzile de broderie care ornau în vechime mânecile stiharului, îndeosebi la arhierii, și pe care patriarhul Gherman al Constantinopolului le numește „*lora tunicae*”, zicând că acestea ar simboliza legăturile cu care iudeii au legat mâinile lui Iisus spre a-L duce la judecată, în fața lui Ana și a lui Caiafa. Pentru a fi mai ușor curățate, ori pentru a fi ferite de deteriorare, marginile mânecilor stiharului au fost desfăcute de stihar, formând o piesă distinctă, în formă de manșete, dând naștere mânecuțelor de azi. Ele se confecționează din materialul veșmintelor exterioare (felon, sacos). Mărturii despre existența și folosirea mânecuțelor sub forma și denumirea de astăzi avem abia din secolul al XI-lea. Se pare că

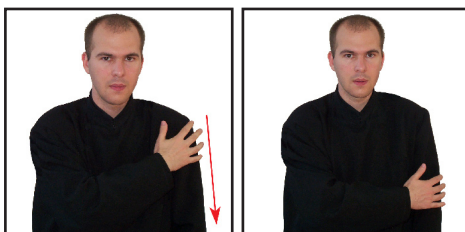
⁴³⁸ Sfântul Ioan Damaschin, *Credința Ortodoxă*, cap. IV, 13, p. 173-174.

⁴³⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

prin secolul al XII-lea purtarea lor era rezervată numai arhierilor; purtarea lor de către preoți sau diaconi s-a introdus mai târziu și s-a generalizat numai prin secolele XV-XVII. Diaconii folosesc mânecutele numai la oficierea Sfintei Liturghii, iar preoții și arhierii și la alte slujbe, la care trebuie îmbrăcate toate veșmintele⁴⁴⁰. La îmbrăcarea lor se sărută crucea de pe ele și se rostește, la cea dreaptă, formula: „*Dreapta Ta, Doamne, s-a preaslăvit întru tărie; mâna Ta cea dreaptă, Doamne, a sfărâmat pe vrăjmași și cu mulțimea slavei Tale ai zdrobit pe cei potrivnici*”, iar la cea stângă: „*Măinile Tale m-au făcut și m-au zidit; înțelepțește-mă și mă voi învăța poruncile Tale*”. Deoarece mâna este organul prin care se exercită forța de lucru a omului, mânecutele simbolizează puterea lui Dumnezeu, Care dă tărie slujitorilor Săi, precum indică formula pentru îmbrăcarea mânecutei din dreapta. Precum am arătat deja, unii tâlcuitori ai cultului spun că mânecutele amintesc de funiile cu care au fost legate mâinile Mântuitorului după arestarea Sa în grădina Ghetsimani, spre a fi dus la judecată și la patimi. Amândouă aceste semnificații simbolice ale mânecutelelor se găsesc și la Arhiepiscopul Simeon al Tesalonicului care spune că mânecutele închipuiesc lucrarea lui Dumnezeu cea atotfăcătoare și legăturile mâinilor Mântuitorului, cu care, legat fiind, a fost dus la Pilat.⁴⁴¹

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea piesei de veșmânt liturgic pe care o desemnează: MANȘETĂ (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu podul palmei orientat în jos, așezată deasupra palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de-a lungul mâinii stângi, spre cot, până în dreptul încheieturii); CRUCE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, deasupra mâinii stângi, având palma în configurația dactilemei D și atingând partea dorsală a încheieturii mâinii stângi cu vârful degetului arătător; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare compusă din două segmente perpendiculare, corespondente ale celor două axe ale Sfintei Cruci, mai întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mânecute*”.

MÂNGÂIA

Este un verb care exprimă modalitatea de alinare a suferințelor. Mântuitorul nostru Iisus Hristos folosește termenul pentru a indica posibilitatea prin care un om poate scăpa de gravitatea faptelor sale: „*Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia*” (Matei 5, 4). Este vorba despre cei

⁴⁴⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 265.

⁴⁴¹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 519-520.

ce plâng pentru că le pare rău pentru păcatele săvârșite, cei ce sunt asemenea fiului pierdut, lui Zahheu Vameșul, Sfântului Apostol Petru, căci „*întristarea cea după Dumnezeu aduce pocăință spre mântuire, fără părere de rău, iar întristarea lumii aduce moarte*” (II Corinteni 7, 10). Mângâierea despre care vorbește Hristos este sentimentul de iertare și de împăcare cu Dumnezeu. Fiul risipitor, în momentul în care slujește diavolilor din porci, are sentimentul propriei vinovății, a faptului că nu și-a împlinit nici menirea de fiu, nici pe cea de om, nici pe cea de chip al lui Hristos. Iar lucrul care îl ajută să depășească această neputință este recunoașterea greșelilor, plânsul ca modalitate de a cere iertare și modalitate de a obține iertarea.

Mângâierea este iertarea păcatelor, sentimentul de regăsire după ce omul experimentează dezgustul înșelător al păcatului. Mântuitorul arată de asemenea prețuire pentru cei care plâng păcatele semenilor și se roagă pentru ei, făgăduindu-le pentru viața aceasta iertarea de păcate, iar pentru cea veșnică bucuria în rai, după cum se afirmă în Apocalipsa: „*Dumnezeu va șterge toată lacrima din ochii lor*” (Apocalipsa 7, 14). Acceptarea suferinței ca modalitate de călire a sufletelor și de urcare în virtute îl face pe om părtaș la suferințele și la greutatea crucii lui Hristos. Aceste suferințe și greutatea acestei cruci aduc nu numai tristețe și zbatere, dar și bucuria Învierii: „*Că precum prisosesc patimile lui Hristos întru noi, așa, prin Hristos, prisosește și mângâierea noastră*” (II Corinteni 1, 5). Dumnezeu creștinilor este Dumnezeu a toată mângâierea, El oferind bucuria comuniunii în orice lipsă și suferință.

Execuția semnului redă în plan vizual gestul specific al mângâierii unei persoane, cu scopul alinării durerii sau supărării acesteia: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei lipit de partea laterală a umărului stâng; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre de-a lungul brațului stâng, până în dreptul cotului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mângâia*”.

MÂNIA

Termenul este folosit pentru a caracteriza rațiunea care nu mai gândește, sub imboldul unor acțiuni exterioare, rău-voitoare. Mânia este sentimentul care caracterizează un suflet rupt de pacea și bunătatea lui Dumnezeu, cu alte cuvinte fie un om care nu este creștin, fie un creștin care nu a înaintat în virtutea blândeții și a smereniei. Mânia se constituie într-o cale de răzbunare care trebuie evitată. Sufletul omului nu poate părăsi de la început acest sentiment, dar prin răbdare și rugăciune, poate face acest lucru. Încă din perioada Vechiului Testament, oamenii erau avertizați să se păzească de acest sentiment: „*Să nu greșiți mâniindu-vă! Cugetați în inimile voastre, în așternuturile voastre și vă potoliți*” (Psalmul 4, 4). Versetul este preluat de Sfântul Apostol Pavel, care cere tuturor creștinilor să nu intre în noapte cu gânduri de ură sau de răzbunare împotriva cuiva: „*De vă mâniați, să nu greșiți, soarele să nu apună peste mânia voastră*” (Efeseni 4, 26). Pentru fiecare din noi, somnul de noapte poate fi prilejul întâlnirii cu Judecătorul, prin moarte.

Iar dacă intrăm la Judecător păstrând gânduri rele împotriva unei persoane, acele gânduri vor fi primele care ne vor judeca.

Hristos ne avertizează împotriva acestui lucru, atunci când afirmă: „*Eu însă vă spun vouă: că oricine se mânie pe fratele său, vrednic va fi de osândă*” (Matei 5, 22). Gândurile sunt sâmburii faptelor: din ele se hrănesc răul și răzbunarea. Iar dacă Hristos îl vrea pe om în întregime nou și sfânt, și aceste gânduri de mânie trebuie să fie îndepărtate. Inima și rațiunea trebuie să fie locuri afierosite lui Dumnezeu, locuri în care să domnească pacea și bucuria. În noaptea în care Hristos este prins în grădina Ghetsimani, Sfântul Apostol Petru a încercat să riposteze împotriva nedreptății și sub impulsul mâniei, a tăiat cu sabia urechea unui slujitor cu nume Malhus. Iisus îl avertizează asupra faptului că acela care acționează la mânie, va pieri de mânie, precum și asupra faptului că mânia trebuie depășită prin răbdare. Hristos avea posibilitatea de a chema legiuni de îngerii în ajutor, dar refuză acest lucru, lăsându-Se în voia Tatălui.

Execuția semnului redă în plan vizual starea de extremă iritare în care se pierde stăpânirea de sine, ducând la mânie nestăpânită sau violență⁴⁴²: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei E și atingând pieptul cu vârfurile degetelor răsfirate; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de pendulare în sus și în jos, simultană și alternativă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mânie*”.

MÂNTUITOR

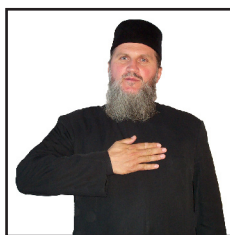

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a Învierii Domnului nostru Iisus Hristos, după Pogorârea la Iad⁴⁴³, așa cum este ea reprezentată în iconografia ortodoxă: gestul cuprinde trei secvențe de bază, ordonate de-a lungul unui ax vertical, de jos în sus, menit să exprime sensul de ridicare a firii umane din robia păcatelor, către întâlnirea cu Dumnezeu: primul segment al mișcării începe cu trupul ușor înclinat în față, ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în jos, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate în jos; din această poziție inițială, persoana care face semnul descrie o mișcare de ridicare a mâinilor, prin îndreptarea trupului, până la nivelul pieptului, unde mâinile sunt încrucișate la nivelul antebrățelor, având palmele în configurația dactilemei S; din această poziție, ambele mâini descriu o mișcare amplă de deschidere în lateral, simultană și sincronă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mântuire*”.

⁴⁴² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁴⁴³ Michel Quenot, *op.cit.*, p. 90.

MEU

Este un termen folosit pentru a indica apartenența unui lucru sau a unui obiect. Învățătura creștin ortodoxă afirmă faptul că acela care își imaginează că tot ceea ce i se oferă este proprietatea sa, omul acela ajunge nu numai să dețină un lucru, dar să fie și deținut de lucrul respectiv. Lucrurile materiale sunt create de Dumnezeu pentru a spori relația de dragoste atât între oameni și Dumnezeu, cât și numai între oameni. Ele sunt create pentru a fi mesagere ale dragostei. Dacă însă o persoană se oprește la ele, transformându-le din mijloc în scop, în momentul acela relația de dragoste riscă să fie întreruptă.

Omul care se raportează la ceea ce îl înconjoară uzând de termenul „*meu*” sau „*al meu*” riscă să devină o persoană egoistă, suficientă sieși, care nu dorește să se mântuiască și nici nu oferă altuia posibilitatea de mântuire. Sfinții Părinți afirmă că trebuie să transformăm în viață termenul „*meu*” în „*nostru*”. Există un singur spațiu în care avem dreptul să fim egoiști: în aruncarea vinei pentru păcate. Sfinții Părinți afirmă că trebuie să-i primim pe toți oamenii ca pe mesageri ai lui Dumnezeu. Toți oamenii trebuie să fie priviți ca fiind pe calea către mântuire, noi fiind singurii care suntem depărtați de Dumnezeu prin păcatele noastre.

Execuția semnului redă în plan vizual pronumele posesiv care înlocuiește numele obiectului posedat de vorbitor, precum și numele vorbitorului⁴⁴⁴: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B și atingând cu podul palmei drepte mijlocul pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*meu*”.

MIHAIL

Termenul derivă etimologic din cuvântul evreiesc pentru „*cine este ca Dumnezeu?*” și desemnează numele propriu al unuia dintre căpeteniile îngerilor, care se socotea și ocrotitorul poporului ales. În Noul Testament, numele lui este amintit de două ori (Iuda 9 și Apocalipsa 12, 7). În primul text se spune că arhanghelul Mihail, certându-se cu diavolul, când acesta i se împotriva, pentru trupul lui Moise, n-a îndrăznit să aducă judecată de hulă, ci a zis doar: „*Să te*

⁴⁴⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

certe Domnul pe tine!” (Iuda 9)⁴⁴⁵, expresie intrată în rugăciunile cultice ale Bisericii. În al doilea text se vorbește de un fapt dinaintea de zidirea lumii văzute, și anume de căderea îngerilor care s-au trufit. Atunci, „*s-a făcut război în cer: Mihail și îngerii lui au pornit război cu balaurul. Și se războiau și balaurul și îngerii lui. Și n-a izbutit el nici nu s-a mai găsit pentru ei loc în cer. Și a fost aruncat balaurul cel mare, șarpele cel de demult, care se cheamă diavol și satana, cel ce înșală toată lumea, aruncat a fost el pe pământ și cu îngerii lui*” (Apocalipsa 12, 7-9, Luca 10, 18; Apocalipsa 12, 1-4; 20, 3). Aceasta arată și biruința finală a lui Hristos și a Bisericii și osânda veșnică a diavolilor (Matei 25, 41; II Petru 2, 4).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să identifice iconic pe Sfântul Arhanghel Mihail în rândul cetei arhanghelilor: ÎNGER (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor răsfirate și cu podul palmelor îndreptat în jos, atingând cu vârful degetelor mari umerii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de fluturare a degetelor, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori); OSTAȘ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei A, așezate la mică distanță una deasupra celeilalte și lipite de corp sub umărul drept); SABIE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, având palma în configurația dactilemei S lipită de șoldul stâng; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este întinsă pe diagonala corpului, având palma în configurația dactilemei S, așezată deasupra pumnului mâinii stângii; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la stânga la dreapta, similară celei de scoatere a unei săbii din teacă). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Sfântul Arhanghel Mihail*”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

MIJLOC

Execuția semnului redă în plan vizual punctul care se află la egală depărtare de extreme, în centrul unui loc⁴⁴⁶: mâna stângă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei A și atingând cu vârful degetului mare centrul palmei stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mijloc*”.

---

⁴⁴⁵ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 313.

⁴⁴⁶ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

MILĂ

Termenul desemnează sentimentul de compasiune față de aproapele nostru căzut în nevoi sufletești sau trupești. Acest sentiment izvorăște din dragostea sinceră și credința în Hristos, și determină acțiunea de ajutorare sau de milostenie. Despre „mila lui Dumnezeu” și de „bogăția milei Lui” vorbesc multe texte: Luca 1, 50; 1, 54; 1, 58; 1, 72; 1, 78. Sfântul Apostol Pavel vorbește despre cei gătiți dinainte a fi „vasele milei Sale” (Romani 9, 23); sau de cei care vor fi miluiți „prin mila cea către voi” (Romani 11, 31).

Execuția semnului redă în plan vizual manifestarea milei, a bunătații sau a mărinimiei: mâna dreaptă este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetului ridicat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă în plan vertical, de la stânga la dreapta, pe deasupra inimii. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „milă”.

MINCIUNĂ

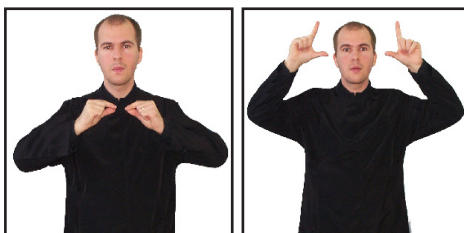
Minciuna este tăgăduirea sau falsificarea adevărului. Noi știm că Hristos este Calea și Adevărul, astfel că cei care Îl urmează trebuie să fie pe calea adevărului. Opozantul lui Hristos este diavolul, care este un amăgitor, o ființă care preia o parte din voia omului și caută să o folosească spre rău, într-o realitate distorsionată și potrivnică adevărului. Diavolul este indicat a fi izvor al neadevărului, izvor al minciunii. Iar minciuna face parte din păcate, din acele atitudini contrare poruncii dragostei față de Dumnezeu și de aproapele. Sfinții Părinți au accentuat faptul că nu există păcate mici sau păcate mari. Orice păcat este o încălcare a voinței lui Dumnezeu, o încercare care atrage după sine moartea și condamnarea la iad. De aceea, Dumnezeu luptă împotriva minciunii, catalogată din nefericire de către mulți a fi un păcat ușor. Nu există păcat ușor – orice păcat, odată săvârșit, produce întunecarea chipului lui Dumnezeu din om, transformarea omului din virtuos în păcătos. Sfânta Scriptură cere credinciosului adevărat să afirme adevărul: „Spun adevărul în Hristos, nu mint” (Romani 9, 1). Sfântul Apostol Iacov îndeamnă: „Nu mințiți împotriva adevărului” (Iacov 3, 14).

Identificarea dintre creatorul minciunii și diavol o face Însuși Domnul: „*Când el grăiește minciuna, grăiește dintru ale sale, căci este mincinos și tatăl minciunii*” (Ioan 8, 44). Omul care este duplicitar chiar și numai în conștiința sa este un mincinos. Acela care deși se află în biserică și postește și îndeplinește poruncile Bisericii, dar nu își câștigă prin aceasta smerenie și dragoste față de toți semenii și față de Dumnezeu, se minte pe sine că este pe calea Adevărului: „*Cel ce zice: L-am cunoscut, dar poruncile Lui nu le păzește, mincinos este și adevărul nu este întru el*” (I Ioan 2, 4). Poruncile lui Dumnezeu se concretizează în virtuțile prin care sufletul uman sporește. Dacă, însă, ne oprim la mijloacele exterioare – post, îngenuncheri și ne câștigăm prin ele doar mândrie sau judecată la adresa celorlalți, încă nu împlinim poruncile.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a denaturării intenționate a adevărului, având de obicei ca scop înșelarea cuiva⁴⁴⁷: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața chipului, având palma în configurația dactilemei D, cu vârful degetului îndreptat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită de la dreapta la stânga, prin fața nasului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*minciună*”.

MINUNE

Termenul desemnează orice fapt extraordinar, supranatural, lucrare divină. Mântuitorul a făcut minuni de tot felul: vindecări, alungări de demoni din cei îndrăciți, învieri din morți (ca cea a fiicei lui Iair, a fiului văduvei din Nain și a lui Lazăr). Termenul este folosit ca atare în Evangheliile (Matei 24, 24; Marcu 13, 22; Ioan 4, 48), în Faptele Apostolilor 2, 43; 4, 30; 7, 26; 15, 12; II Corinteni 12, 12. Sunt și semne și minuni mincinoase (II Tesaloniceni 2, 9)⁴⁴⁸. Minunea este actul prin care sunt depășite anumite legi ale ordinii create. Minunile au fost săvârșite de către Hristos, Care și-a afirmat astfel, în cadrul demnității Sale împărătești, caracterul de Dumnezeu adevărat și de Om adevărat. Minunile surprind și înspăimântă.

Pentru omul care este ancorat exclusiv în această lume, în care doar sensul lumii primează, minunea vine ca o descoperire a unei realități care nu poate fi măsurată sau palpată, dar care este mai importantă decât cea văzută. Minunea declanșează reacții contradictorii: Sfântul Apostol Petru, asistând la pescuirea minunată, cade în genunchi înaintea lui Hristos, rugându-L să iasă de la el, pentru că se știe om păcătos, iar păgânii, văzând că le-au murit porcii, Îl roagă pe Hristos să plece din ținuturile lor. Minunea este dată ca o parțială încredințare a unui adevăr – nu va exista niciodată o minune care să-l determine pe om să-L accepte pe Dumnezeu dincolo de voința sa, exemple în acest sens fiind învierile din morți făcute de către mucenici, învieri care de cele mai multe ori nu i-au decis pe împărați spre creștinism, ci i-au făcut să se împietrească în idolatrie. Minunile ne sunt date pentru a ne întări în credință, nu pentru a oferi credință. Pentru ateu, o minune va fi

⁴⁴⁷ Ibidem.

⁴⁴⁸ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 316.

întotdeauna o scamatorie, un truc care încă nu a fost descoperit în totalitate. Minunile săvârșite de Hristos au fost foarte multe, ele fiind minuni săvârșite atât asupra naturii, cât și a oamenilor.

Cele mai mari minuni au fost învierile din morți: Lazăr, fiica lui Iair, fiul văduvei din Nain, culminând cu propria Sa Înviere. Toate aceste minuni au făcut oamenii să afirme, în conștiințele lor, odată cu învățătorii de Lege: „*Rabi, știu că de la Dumnezeu ai venit învățător, pentru că nimeni nu poate face acele minuni pe care Tu le săvârșești, dacă nu este Dumnezeu cu dânsul*” (Ioan 3, 2). Dumnezeu a iubit și iubește atât de mult Biserica, încât i-a dăruit puterea de a păstra mari minuni: lumina sfântă de la Ierusalim, sfintele moaște, agheasma, icoanele care plâng. Iar dincolo de minunile văzute, Biserica a primit puterea de a-i ridica pe oameni, prin Sfintele Taine, de la moarte la Viață. Iar aceasta este una dintre cele mai mari minuni – faptul că un trup plămădit din țărână și din suflarea lui Dumnezeu este sădit în pământ și va renaște la Parusie, la chemarea lui Hristos.

Execuția semnului redă în plan vizual uimirea în fața unui fenomen ieșit din comun, surprinzător, atribuit forței divine: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața umerilor, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei P; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă de înălțare în plan vertical, completată de tranziția către configurația dactilemei L, cu vârfurile degetelor arătătoare îndreptate în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*minune*”.

MIR

Termenul denumește produsul parfumat, foarte de preț cu care se ungeau persoane marcante, atât în viață, cât și la moarte. În vorbirea noastră cultică⁴⁴⁹, prin Mir se înțelege Sfântul și Marele Mir, folosit la Taina Mirungerii; iar cel mai des, untdelemnul sfințit care se folosește la miruit, sau la botez când se unge copilul înainte de a-l băga în apă. Din acest untdelemn sfințit se fac așa zisele „*miruri*”, cornulețe de hartie cu un pic de vata, înmuiate sau atinse de el. În sens particular, mirul este un ingredient compus din amestec de untdelemn, balsam, vin și încă 38 de alte arome felurite, pregătit în Joia Mare. În Biserica Ortodoxă, cu mir se ung creștinii la botez de către preoți, iar în biserica apuseană cu chrismă se unge fruntea creștinilor la confirmare și numai de către Episcop. Precum untul de lemn îl întrebuițau păgânii la antrenări spre întărirea corpului și spre a muia părțile vârtoase, astfel mirul întărește pe creștini spre biruința păcatului și le înmoaie învârtoșirea inimii. Balsamul are miros plăcut, ferește de putrezire și era leac pentru rane (Luca 10, 34); astfel creștinii, prin sfântul mir, sunt îndemnați să facă fapte de bunămireasmă duhovnicească, sunt feriți de putreziciunea păcatului și se vindecă de toate ranele sufletești. Amestecarea mai multor ingrediente la mir înseamnă că creștinul are să îndeplinească toate virtuțile deopotrivă⁴⁵⁰.

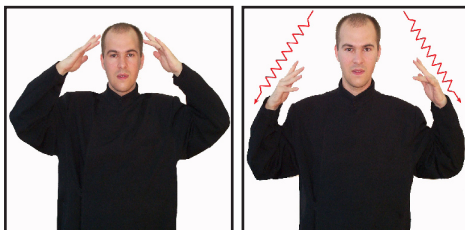
Execuția semnului redă în plan vizual gestul specific al miruitului pe frunte: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept,

⁴⁴⁹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 316-317.

⁴⁵⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 266.

având palma în configurația dactilemei A și atingând fruntea cu vârful degetului mare; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare compusă din două segmente perpendiculare, corespondente ale celor două axe ale Sfintei Cruci, mai întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „mir”.

MIREASĂ

Termenul desemnează persoana de parte femeiască ce poartă, în cadrul Tainei Căsătoriei, acest titlu: „*Cel ce are mireasă este mire*” (Ioan 3, 29). Taina aceasta este împlinirea voinței lui Dumnezeu Care știa încă din grădina raiului că nu îi este omului bine să fie singur, de aceea îi trebuie ajutor potrivit – moment în care îi este creată femeia.

Hristos și Biserica îi fericesc pe aceia care aleg o viață monahală, ca o viață de renunțare la grijile acestei lumi și de încercare de oferire în totalitate lui Dumnezeu, însă niciodată Dumnezeu nu a considerat Taina Căsătoriei a fi inferioară sau opusă monahismului. Ambele sunt porți care conduc spre mântuire.

Cât de prețuită este Taina Căsătoriei o arată însăși activitatea Mântuitorului, Care a făcut prima Sa minune la nunta din Cana Galileii, unde a transformat apa în vin (Ioan 2, 9). În sens spiritual, Hristos Însuși este numit Mire, iar ucenicii Lui sunt numiți „*prietenii Mirelui*” (Ioan 3, 29) și „*fiii nunții*”: „*nu pot fii nunții să fie triști, câtă vreme Mirele este cu ei*” (Matei 3, 15). Mire se numește El și în parabola celor zece fecioare, dintre care numai cinci erau înțelepte, așteptându-L cu candelile aprinse, L-au întâmpinat la sosire și au venit cu el la nuntă (Matei 25, 1). Mireasa Lui este Biserica, logodită cu El (II Corinteni 2, 2, Efeseni 5, 25). În Apocalipsa (21, 9), Biserica este Mireasa Mielului, Hristos.

Orice act pe care îl săvârșește omul pleacă din dragoste. Chiar și atunci când vorbim despre egoism vorbim despre dragoste, dar despre o dragoste prost înțeleasă, prin care egoistul se iubește pe sine mai mult decât îi iubește pe ceilalți. Căsătoria este din punct de vedere social momentul în care cei doi își declară dragostea unul față de celălalt.

Este unul dintre momentele importante ale vieții omului, deoarece, de multe, ori, în funcție de calitățile și defectele partenerului, te poți împlini sau nu, poți urma calea lui Hristos sau nu. Dragostea aceasta pur umană pe care au lăudat-o poezii și a preamărit-o societatea, este un urcuș pe modelul căruia trebuie să urcăm spre Hristos.

După cum căsătoria este menită a fi veșnică și dragostea noastră pentru Hristos trebuie să fie veșnică. După cum în cadrul familiei nu există ascunziș al unuia față de altul, nici în cadrul dragostei pentru Dumnezeu nu trebuie să existe ascunziș în inima omului.

Execuția semnului redă în plan vizual starea de mulțumire sufletească intensă și deplină: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și ridicate deasupra umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei B, cu degetele răsfrate; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, de coborâre până la nivelul umerilor, însoțită de o ușoară fluturare a degetelor. Privirea este îndreptată

către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică semnificativă și de verbalizarea mută a cuvântului „*mireasă*”.

MIREASMĂ

Termenul denumește mirosul plăcut al florilor sau al parfumurilor. Alături de acest prim sens, este folosit și în sens figurat sau metaforic, de „*mireasmă*” sau de „*miros de bună mireasmă*”, adică buna mireasmă duhovnicească (Efeseni 5, 2, Filipeni 5, 18), de mireasma cunoștinței, de mireasma vieții sau a morții. Sfântul Apostol Pavel, vorbind despre biruințele și necazurile sale în propovăduirea Evangheliei, Îi mulțumește lui Dumnezeu, Care îi face pe Apostoli pururea biruitori în Hristos și descoperă prin ei, în tot locul, „*mireasma cunoștinței Sale*” (II Corinteni 2, 14), adică „*mirosul plăcut al cunoștinței Lui*”, dar nu toată cunoștința. Cel ce cunoaște mireasma știe unde se găsește mirul, dar nu și esența aceluși mir. Tot așa și noi știm că există Dumnezeu, dar esența Lui nu o cunoaștem. Deci noi suntem ca o cădelniță împărătească și în orice parte ne vom duce, emană din noi mireasmă cerească și miros duhovnicesc: „*Pentru că suntem lui Dumnezeu bună mireasmă a lui Hristos între cei ce se mântuiesc și între cei ce mor prin necredința lor, unora fiindu-le mireasmă a morții spre moarte, iar altora mireasmă a vieții spre viață veșnică*”. Sensul este preluat și în cult – rugăciunea de binecuvântare a tămâiei: „*Tămâie îți aducem Ție, Hristoase, Dumnezeul nostru, întru miros de bună mireasmă duhovnicească...*”.

Execuția semnului redă în plan vizual înălțarea fumului rezultat din arderea tămâiei: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care execută semnul și vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, așezată între palma stângă și abdomen, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de înălțare până la nivelul pieptului, completată de răsfrirarea degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mireasmă*”.

MIRUITOR

Numit, cu termenul vechi slav, și pomăzuitor, este un mic obiect de metal, în formă de pană subțire și lung de câțiva centimetrii, terminat la unul din capete cu o mică cruce, folosit la „miruirea” credincioșilor de către preot la sfârșitul Sfintei Liturghii sau la alte slujbe (Litie, Priveghere, Acatiste). El se păstrează de obicei agățat la iconostasul tetrapod. Același miruitor, ori altul special, poate fi folosit la ungerile din slujba botezului⁴⁵¹.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: MIRUITOR (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața pieptului, având palma în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor orientate oblic în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de înălțare oblică spre dreapta); MIRUIRE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei D și atingând fruntea cu vârful degetului arătător; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare compusă din două segmente perpendiculare, corespondente ale celor două axe ale Sfintei Cruci, mai întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „miruitor”.

MITRĂ

Este acoperământul capului folosit de arhierii la serviciile divine, având de obicei forma coroanei sau diademei de odinioară a împăraților bizantini. După Sfântul Simeon al Tesalonicului, mitra simbolizează „*cununa de spini a Mântuitorului*”, precum și mahrama (sudariul) de pe capul Lui. Ea este totodată semnul demnității și măririi împărătești a Mântuitorului, precum și al vredniciei primite de arhieriu de la Hristos ca săvârșitor principal al celor sfinte și al tainelor Lui.⁴⁵² Diadema a fost în Vechiul Testament un cerc ce avea la partea de la frunte un ornament lat. Din diademă s-a dezvoltat mai târziu coroana și mitra. Diadema este semnul demnității regale (I Samuil 10, 24; II Regi 11, 12) și al onoarei. „*Pus-ai pe capul lui coroană de piatră scumpă*” (Psalmii 20, 3) sunt cuvinte ce le rostește diaconul în momentul când Arhierul își pune mitra pe cap.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea piesei de veșmânt liturgic pe care o desemnează: CRUCE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, deasupra umerilor, având palmele în configurația dactilemei D, cu degetele arătătoare încrucișate perpendicular deasupra capului, formând cele două axe ale Sfintei Cruci); MITRĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podul palmelor orientat în jos și cu vârfurile degetelor unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, de coborâre pe conturul capului, până în dreptul tâmpelilor); AȘEZATĂ PE CAP (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt

⁴⁵¹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 502.

⁴⁵² Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 531-533.

îndoite din cot, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podul palmelor orientat în jos și cuprinzând astfel părțile laterale ale capului, la nivelul tâmpelor). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mitră*”.

MITROPOLIT

Termenul desemnează un rang administrativ în ierarhia clerului ortodox, cler format din: episcop, arhiepiscop, mitropolit și mitropolit primat sau patriarh. Mitropolitul are în subordine 2-3 episcopi. El este mai presus de episcop. Rangul de mitropolit este superior în administrația Bisericii față de cel de episcop, dar din punct de vedere al harului, între mitropolit și episcop nu este deosebire și de aceea orice episcop poate ajunge mitropolit, când este nevoie. Sistemul mitropolitan exista în parte și în primele secole ale Bisericii (episcopii avându-și originea de la Sfinții Apostoli), dar din secolul IV a luat o dezvoltare deosebită; datorită extinderii teritoriilor creștine, în princiipi au apărut mai multe episcopate și atunci episcopul din capitala provinciei a devenit „*arhos*” (cel mai mare), adică mitropolit. Rolul ei era de a convoca sinoadele provinciale, de a conduce alegerea episcopilor, de a-i confirma și hirotoni. El avea dreptul de a depune un episcop, de a veghea la buna desfășurare a activității bisericești din întreaga eparhie și la păstrarea nealterată a învățăturii creștine. Avea dreptul de a fi pomenit de toți episcopii și de cler la slujbele divine.

În afară de drepturile ce reveneau mitropoliților, Patriarhului i s-au mai atribuit și altele: dreptul de a canoniza (a proclama sfinți), dreptul de stavropighie (adică de a lua sub stăpânirea sa o mănăstire sau biserică, ce se afla în afara jurisdicției sale, numai trimitând acolo o cruce). Patriarhul putea sfinți Sfântul Mir pentru tot patriarhatul, sfințea și confirma mitropoliți și arhiepiscopi, era pomenit la slujbe de tot clerul din patriarhatul său. Alegerea patriarhului se făcea de sinodul patriarhal, format din episcopii și mitropoliții eparhiilor învecinate; confirmarea lui o făcea împăratul. Organizarea patriarhală s-a făcut după primul război mondial, în 1925, după ce s-a unificat țara prin alipirea tuturor provinciilor românești în care se aflau mitropolii.

Execuția semnului redă în plan vizual supremația de autoritate a mitropolitului în cadrul unei Mitropolii: mâna stângă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei M și atingând cu vârful degetelor dosul palmei stângi; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă în plan orizontal, în fața corpului, în sens invers acelor de ceasornic. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mitropolit*”.

MOARTE

Pentru creștini, moartea este puntea de trecere din viața pământească la viața eternă, unde fiecăruia i se dă locul („și vor merge...”) convenit („veniți binecuvântații...”, „duceți-vă de la mine...”), ce și l-a agonisit omul prin faptele sale de pe pământ. Toate ceremoniile și obiceiurile, împreunate cu moartea, se raportează la trecerea în altă viață, la intrarea în noapte, cum o numește Iisus moartea, în care omul nu mai poate lucra nimic pentru mântuirea sa. Pregătirea sufletească pentru acest drum are să o facă și o face creștinul cu mijlocirea bisericii: se mărturisește și se cuminecă spre a se uni cu Hristos; sărută Sfânta Cruce întru aducerea aminte de Patimile Domnului, prin care își așteaptă mântuirea. Preotul citește canonul ieșirii sufletului în scop de ușurare a luptei în agonie. I se dă în mână lumânarea muribundului, ca simbol al vieții veșnice. Sufletul poate să moară numai în sens moral, precum zice și Mântuitorul: „lasă pe cei morți să-și îngroape morții lor...”.

Simbolurile morții sunt nenumărate: mărul, prin a cărui gustare Adam și Eva au adus moartea în lume; orologiul de nisip, ca simbol al deșertăciunii, coasa, secera, cenușa, lumânarea, potirul ca simbol al patimilor și al mormântului Domnului; inorogul, coșagul, craniul ca simbol al deșertăciunii și al vanității lumești, salcia plângătoare, (Psalmii 136, 1-2), melcul ca simbolul învierii, corabia cu o cruce pe monumente sepulcrale, coșciugul, lopata, sapa, arcul, sulița etc. Cel mai plastic și creștinesc simbol al morții este crucea și crucifixul, care trebuie să nu lipsească din nici o casă creștinească și din nici un cimitir⁴⁵³.

Execuția semnului redă în plan vizual gestul iconic al închiderii unui cavou: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele în raport una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de răsucire din încheietură, către interior, până când podul palmelor este orientat în jos. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „moarte”.

MOISE

Conducător al poporului evreu, legiuitor și prooroc, Moise, prin care Dumnezeu a dat poporului iudeu Legea cu rânduielile ei, a alcătuit Cortul Sfânt și cele din el, care erau „închipuiri și umbre ale celor cerești” (Evrei 8, 5-16)⁴⁵⁴. mare profet al Vechiului Testament, cel care a dat

⁴⁵³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 271.

⁴⁵⁴ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 329.

evreilor primele legi și i-a eliberat din robia egipteană, conducându-i înapoi în Țara Canaanului. El a primit de la Dumnezeu Decalogul, pe muntele Sinai și a scris primele cinci cărți ale Sfintei Scripturi (Pentateuhul), în secolul XIII î.Hr.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual caracteristica de specificitate care îl evidențiază pe Moise în rândul dreptilor Vechiului Testament: TABLELE LEGII (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele în raport una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei D, cu podul palmelor orientat în jos și cu vârful degetelor arătătoare îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă în lateral, simultană și sincronă, desenând în aer conturul celor două Table ale Legii); ȚINE (ambele mâini îndeplinesc o funcție pasivă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și cu degetele ușor îndoite în sus). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Moise*”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

MONAH

Termenul desemnează din punct de vedere etimologic persoana care, în scop de a ajunge perfecțiunea morală, părăsește lumea și se retrage în pustie (de aici numirea de pustnic, eremit), singur (gr. monos, monah), iar mai târziu cu alții laolaltă în lavre și în mănăstiri. Toate popoarele orientale au avut călugări. Călugării simbolizează pe îngeri; precum aceștia pururea slujesc celui Prea înalt, astfel și monahii slujesc neconținut și cu abnegație lui Dumnezeu, ducând o viață îngerească. De aceea și intrarea în călugărie poartă numirea de: chipul mic și chipul mare îngeresc.

Ca îmbrăcăminte călugării poartă rasă, o haină lungă, sărăcăcioasă, în semn de umilință; camilavca, simbol al întristării și al despărțirii la cele lumești; mantia, haina mântuirii; anacamilavca, semnul totalei ruperi cu lumea și analavul, care înseamnă jugul lui Hristos. Hirotesirea călugărilor se face de către episcop ori de către starețul mănăstirii. Mai întâi i se face tonsura, în semn de lepădare totală a celor lumești; apoi deasupra îmbrăcăminteii i se dau hainele ordinului și celelalte insignii (mătănii etc.), însoțite de rugăciunile precise, spre a simboliza că deodată cu lepădarea hainelor lumești are să lepede și moravurile lumești⁴⁵⁵.

Execuția semnului redă în plan vizual barba, ca și caracteristică specifică a monahilor: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu dosul palmei orientat către înainte și vârfurile degetelor atingând bărbia; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre, completată de tranziția către configurația dactilemei P. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*monah*”.

⁴⁵⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 276.

MONAHIE

Călugărițele închipuie aceeași ca și călugării, au aceeași îmbrăcăminte cu aceeași simbolică. Pe cap poartă comanac alb din giulgiu întărit, ce simbolizează nevinovăția și votul fecioriei. La intrarea în călugărie își tund părul în semn de lepădare de toată deșertăciunea lumească. La hirotesia călugărițele primesc de la Episcop vâlul, semnul de logodire cu Hristos, inelul care înseamnă credința și iubirea nesfârșită ce trebuie să o aibă către Iisus, și coroana, ca simbol al curăției corporale, al fecioriei, ce trebuie să o păstreze conform voturilor monahale⁴⁵⁶.

Execuția semnului redă în plan vizual acoperământul capului, ca și caracteristică specifică a monahiilor: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată peste cap, având palma în configurația dactilemei V în dreptul tâmplei stângi, cu vârfurile degetelor orientate în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare ce urmărește linia capului, în sensul acelor de ceasornic, pe sub bărbie, care se termină în dreptul urechii stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*monahie*”.

MORMÂNT

Ca loc de odihnă a corpurilor celor iubiți și simbol al odihnei de veci, mormântul a fost în toate timpurile și la toate popoarele în mare cinste. Egiptenii construiau mormintele în piramide, evreii aveau mormintele regilor și cripte, romanii păstrau cu deosebită pietate urnele cu cenușa morților; creștinii zideau bisericile pe mormintele martirilor, spre a căror amintire se îngroapă în prestol și azi moaște de ale sfinților. Mormintele au fost totdeauna împodobite cu simboluri ale morții, iar popoarele vechi, care credeau că în mormânt omul își continuă viața mai departe, așezau în sicrie și în mormânt tot felul de obiecte, purtate și necesare vieții pământești. În catacombe s-au găsit ca simboluri sepulcrale icoanele lui Iov, Daniil, Noe, Iona, păcătoarea lui Adam și a Evei, Petru și cocoșul, păstorul cel bun, trecerea prin Marea Roșie, Lazăr, palmierul, mielul, măslinul, ancora, pasărea Phoenix.

În acest context, cimitirele sunt locuri sfinte, în care trebuie să intrăm cu evlavie și să petrecem în rugăciuni și în amintiri pioase. Sfințirea lor se face din pietatea către cei iubiți ai noștri și de pe urma legăturii sufletești ce o avem cu cei morți. Sfințirea o face numai Episcopul ori dele-

⁴⁵⁶ *Ibidem.*

gatul său, spre a simboliza alegerea deosebită a locului. Rugăciunile și stropirea cu agheasmă a întregului cimitir, precum și a crucii din mijloc, închipuie cererea îndurării lui Dumnezeu și izgonirea a tot ce este rău din acest loc de odihnă. Sfințirea se face în zile hotărâte pentru pomenirea morților, în Sâmbetele morților. Procesiunii de sfințire îi premerge Sfânta Liturghie. Toate lucrările și rugăciunile de sfințire se referă la cererea îndurării lui Dumnezeu, la înmormântarea lui Iisus și la sfințirea locului de îngropare.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a actului de coborâre în groapă a unui trup neînsuflețit: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârful degetelor îndreptat în jos; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori, la stânga și la dreapta, pentru exprimarea pluralului. Privirea însoțește mișcarea, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mormânt*”.

MORT

Termenul desemnează orice corp neînsuflețit sau din care a ieșit suflarea de viață, sufletul. Trupurile omenești din care a ieșit sufletul sunt moarte (Iacov 2, 26)⁴⁵⁷. Morți (Matei 8, 22) închipuie pe oamenii cei necredincioși, pe cei morți sufletește, care nu se pot ridica la cele cerești, ci se leagă cu toată râvna numai de pământ. Îndemnul Mântuitorului cu „*lasă pe cei morți...*” este un îndemn ca creștinul să nu fie mort sufletește, ci să fie hotărât a urma chemării lui Hristos, lăsând toate ale lumii.

Execuția semnului redă în plan vizual modul de așezare al mâinilor pe pieptul trupului neînsuflețit: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și încrucișate la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor lipit de piept; capul este aplecat în față iar ochii sunt închiși. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mort*”.

MOȘTENI

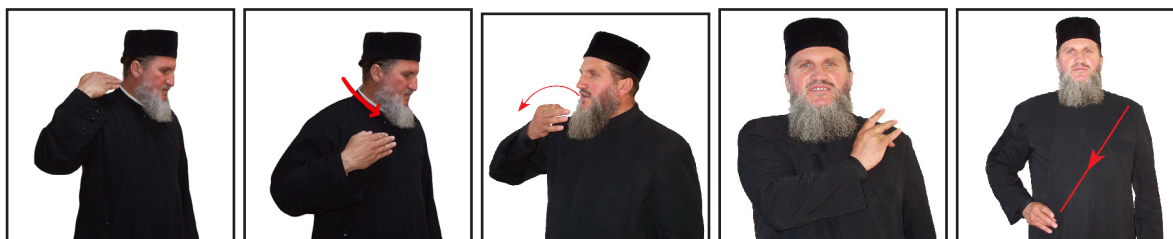
---

⁴⁵⁷ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 331.

Termenul definește acțiunea de dobândire a unor bunuri materiale sau spirituale de la înaintași. Întâlnim acest termen cu semnificația sa materială în parabola pe care Hristos o rostește despre lucrătorii viei. Mântuitorul nostru Iisus Hristos afirmă că lucrătorii viei au omorât pe moștenitorul acesteia ca să ia ei moștenirea sa (Matei 21, 38, Marcu 12, 7, Luca 20, 14). La prima vedere, parabola sancționează lăcomia și avariția. Sensul adevărat este acela al faptului că sinagoga iudaică a încercat să monopolizeze acțiunea lui Dumnezeu exclusiv la poporul ales, în vreme ce Creatorul trebuie să se adreseze întregii creații. Un aspect al sobornicității Bisericii este acela al faptului că este răspândită pe tot pământul, ca un organism întreg, viu, unitar, în contrast cu sinagoga care se adresa exclusiv evreilor. Termenul este folosit în special în sensul său spiritual. În acest sens este folosit îndeosebi în epistolele Sfântului Apostol Pavel. Luându-și rămas bun de la preoții și episcopii din Milet (Fapte 20, 17-28), după ce îi roagă să poarte grijă de turma câștigată de Hristos, le spune: „Și acum vă încredințez lui Hristos și cuvântului harului Său, Cel ce poate să vă zidească și să vă dea moștenire între toți cei sfințiți” (Fapte 20, 32). Cei sfințiți sunt cei care au renăscut prin Taina Botezului și au pus în lucrare harul primit, acumulând neîncetat virtuți. Adresându-se efesenilor, Sfântul Apostol Pavel afirmă: „Ați fost pecetluitți cu Duhul Sfânt al făgăduinței, care este arvuna moștenirii voastre spre răscumpărarea celor dobândiți de El și spre lauda slavei Sale” (Efeseni 1, 13-14). „Făgăduința” are în vedere bunurile viitoare, spirituale, pe care Dumnezeu le dă aici în parte, ca o arvună sau o garanție a acestei moșteniri. Între acestea sunt: iertarea păcatelor, sfințirea, înfierea și împărtășirea Duhului Sfânt. Acestea sunt însă date aici numai în parte, ca arvună. Întregul, adică moștenirea slavei și împărăției veșnice, îl va da Dumnezeu abia în viața cealaltă, după Înviere și Judecata Finală⁴⁵⁸. Sfântul Ioan Gură de Aur afirmă: „Cei ce cu adevărat se împărtășesc de Duhul Sfânt știu că este arvună a moștenirii noastre”. El spune că „Dumnezeu a cumpărat de la noi mântuirea noastră și de aceea ne-a dat numai arvună. Nu ne-a dat tot prețul imediat, fiindcă nici noi n-am lucrat totul, ci am crezut numai, dar acesta este numai începutul”.

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica de ciclicitate a raportării oamenilor la un anumit bun, lăsat moștenire⁴⁵⁹: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, cu podul palmelor orientat în jos și cu vârful degetelor arătătoare așezate în raport de opoziție unul față de celălalt; mâna dreaptă este așezată deasupra mâinii stângi; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă către înainte, simultană și alternativă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „moșteni”.

MUCENIC

Termenul desemnează orice martir, cel care mărturisește pe Hristos și dreapta credință, primind moartea martirică. Pe lângă sensul de „martor” sau „mărturisitor”, termenul grec îl are

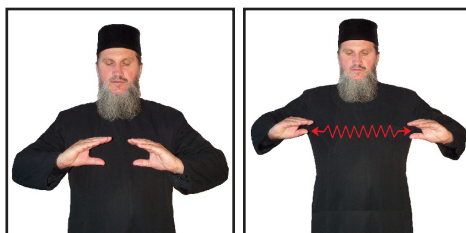
⁴⁵⁸ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 132.

⁴⁵⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

și pe cel de „*mucenic*” sau „*martir*”. Sfântul Apostol Pavel mărturisește: „*Atunci când se vărsa sângele lui Ștefan, mucenicul Tău, eram și eu de față și încuviințam uciderea lui și păzeam hainele celor care îl ucideau*” (Fapte 22, 20). Alt text vorbește de „sângele sfinților și al mucenicilor lui Iisus” de care era beată desfrânata Babilonului (Apocalipsa 17, 6)⁴⁶⁰.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează: TĂIEREA CAPULUI (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și atingând gâtul cu vârful degetelor; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă pe conturul gâtului, de la dreapta la stânga); MĂRTURISIRE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața gurii, având palma în configurația dactilemei F, cu vârfurile degetelor îndreptate către chipul celui care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă, către înainte, care poate fi repetată de mai multe ori); HRISTOS (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului, și ridicată la nivelul umărului stâng, având palma în configurația dactilemei H (adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare); din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre oblică de-a lungul corpului, până în dreptul șoldului drept). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mucenic*”.

MULT

Execuția semnului redă în plan vizual faptul că un lucru se află în număr mare, în cantitate mare sau în sorturi diferite, de intensitate deosebită, de proporții mari sau de lungă durată⁴⁶¹: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podul palmelor orientat în jos; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă în lateral, simultană și sincronă, completată de treceri succesive ale palmelor de la configurația dactilemei C la cea a dactilemei P; mișcarea poate fi repetată de mai multe ori, pentru a accentua superlativul absolut. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mult*”.

MULȚUMI

⁴⁶⁰ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 334.

⁴⁶¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

O formă de mulțumire adusă lui Dumnezeu este rugăciunea sub orice formă: personală (Coloseni 2, 7), fie pentru alte persoane, fie pentru întreaga omenire (Filipeni 4, 6, I Timotei 2, 1-2). Este evidențiată în special rugăciunea de obște, concretizată în rugăciunile cultice și îndeosebi în Sfânta Liturghie. În ea, se reproduce tainic și se repetă Jertfa de pe Cruce a Mântuitorului nostru Iisus Hristos sub forma pâinii și a vinului, care prin lucrarea Sfântului Duh, la rugăciunea preotului slujitor, se preface în Trupul și Sângele Domnului. Aceasta este Sfânta Euharistie sau jertfa de mulțumire. Ea se numește Euharistie pentru că la insituirea ei, la Cina cea de Taină, Domnul nostru Iisus Hristos a mulțumit lui Dumnezeu Tatăl (Matei 26, 27, Marcu 14, 23, Luca 22, 17), înainte de a frânge pâinea și de a o da Apostolilor și pentru că este și jertfa de mulțumire a Bisericii. Iisus a luat pâine și binecuvântând, a frânt și dând ucenicilor, a zis: „*Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu, care se frânge pentru voi*”, dând porunca de a continua: „*aceasta să o faceți spre pomenirea Mea*” (Luca 22, 19). Asemenea a mulțumit Mântuitorul și pentru pahar (Luca 22, 20). Aceste cuvinte de instituire se rostesc de fiecare dată când se săvârșește Taina Sfintei Euharistii, Jertfa nesângeroasă care repetă, sub această formă, Jertfa sângeroasă a Domnului de pe cruce. În Jertfa euharistică de pe Sfânta Masă, Hristos este pururea prezent și real, cu trupul cu care S-a născut, a pățimit, a înviat și S-a înălțat la cer. Mulțumirea face parte din responsabilitățile actului de dragoste. Omul primește din partea lui Dumnezeu tot ceea ce este și tot ceea ce are sau poate deveni. Iar în momentul în care primim aceste lucruri, trebuie să Îi mulțumim lui Dumnezeu, fie în cadrul unei rugăciuni particulare, fie în cadrul actelor publice ale Bisericii. Punctul central al Sfintei Liturghii este precedat de cuvintele preotului care subliniază această datorie de mulțumire la adresa lui Dumnezeu, ca manifestare a actului de dăruire a dragostei noastre lui Dumnezeu: „*Ale Tale dintru ale Tale, Ție îți aducem de toate și pentru toate*”. Astfel, îi mulțumim lui Dumnezeu pentru tot ceea ce suntem.

Execuția semnului redă în plan vizual exprimarea recunoștinței sau satisfacției pentru o manifestare a politeței, un dar, un bine, care i s-a făcut: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei îndreptat către persoana care face semnul și atingând bărbia cu vârfurile degetelor; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de deschidere către înainte, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*mulțumi*”.

N

NAȘ

Termenul desemnează persoana care ține în brațe pruncul când este botezat și face mărturisirea de credință în numele acestuia, devenind părintele lui spiritual, cu aceleași obligații și în același grad de rudenie cu părinții trupești. Rol asemănător îl au și nașii care asistă pe miri la logodnă și la cununie, care împreună cu preotul pun în degete inelele și cununiele pe capul mirelui și a miresei⁴⁶².

Execuția semnului redă în plan vizual lumânările ținute de către nași la Sfânta Taină a Botezului sau la Sfânta Taină a Cununii: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în plan lateral, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei S, ridicate în fața corpului, în plan lateral, la nivelul umerilor; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre în linie dreaptă, simultană și sincronă, până la nivelul șoldurilor, sugerând axul unor lumânări mai înalte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „naș”.

NAȘTE

Sfânta Scriptură folosește termenul atât în sensul său propriu – acela care indică modul în care o femeie aduce pe lume copii, dar și în sens figurat, prin care este indicată modalitatea de transformare pentru Hristos a sufletelor. Nașterea de copii este una dintre modalitățile prin care o femeie se poate mântui. Familia creștină are următoarele motivații ale existenței: dragostea dintre

⁴⁶² Ioan M. Stoian, *op.cit.*, p. 180.

cei doi să conducă la Dumnezeu, ajutorul reciproc, ferirea de desfrânare, creștere de copii. În cazul în care cei doi soți refuză să aibă copii, nu pot avea binecuvântarea pentru a se împărtăși decât în anumite cazuri, deci nu se pot mântui. Dacă cei doi nu pot avea copii, se pot mântui oferindu-și dragostea altor copii și rugându-se permanent pentru binecuvântarea lui Dumnezeu. Dincolo de durerea care este asociată nașterii de prunci, rămâne bucuria continuității familiei și a neamului omenesc: „*femeia se va mântui prin nașterea de fii, dacă va stăruie cu înțelepciune în credință, în iubire și în sfințenie*” (I Timotei 2, 15). Deci nașterea de copii este una dintre condițiile mântuirii femeii, în măsura în care le îndeplinește și pe celelalte: adică trăind și ea creștinește și crescând și copiii în aceleași principii de înțelepciune, credință, iubire curată. Dincolo de acest prim sens, există și un sens spiritual: vorbim despre nașii care prin darul oferit copilului la Botez, prin garantarea credinței, devin părinți spirituali, în sensul că nasc în Hristos „*ostași sau luptători ai lui Hristos*” (II Timotei 2, 3). Alături de acesta, întâlnim și noțiunea de „*părinte duhovnicesc*”, ce indică relația de naștere și conducere duhovnicească în Hristos a creștinului, de către preotul duhovnic prin Sfânta Taină a Spovedaniei.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a venirii pe lume a unui copil: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înaintea; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre, simultană și sincronă, urmată de înălțarea mâinilor către partea laterală stângă a corpului, cu mâna stângă așezată mai sus decât cea dreaptă, reprezentând iconic ținerea unui prunc în brațe. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*naște*”.

NAȘTEREA DOMNULUI

Este cel dintâi praznic împărătesc cu dată fixă, în ordinea firească, cronologică, a vieții Mântuitorului, și sărbătoarea anuală a nașterii cu trup a Domnului nostru Iisus Hristos (Luca 2, 1-21)⁴⁶³; este privită ca una dintre cele mai mari sărbători creștine, fiind prăznuită cu mare solemnitate⁴⁶⁴. Sfântul Ioan Gură de Aur o numește „*sărbătoarea sărbătorilor, căci de nu s-ar fi născut Domnul, nu s-ar fi îndeplinit mântuirea*”. Serviciile divine se fac cu mare fast, simbolizând bucuria adusă în lume de Sfânta Naștere. De aceea, se serbează fără ajunare, fără îngenunchere, se oprește orice lucru și petrecere (mai demult se eliberau sclavii). Bucuria pentru nașterea Mântuitorului se exprimă și prin multele obiceiuri (colinde etc.) împreunate cu serbarea. Pentru însemnătatea praznicului, biserica serbează și ziua antemergătoare, numită Ajunul Crăciunului, cu post, cu ceasuri împărătești, cu Sfântă Liturghie, iar în vechime și cu botezarea catehumenilor. În Ajun preoții, purtând icoana sărbătorii și cântând troparul de Crăciun, sfințesc casele creștinilor, spre a le curăți și a le feri de toate relele. Prin această sfințire se închipuie că, precum casele, astfel

⁴⁶³ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 194-195.

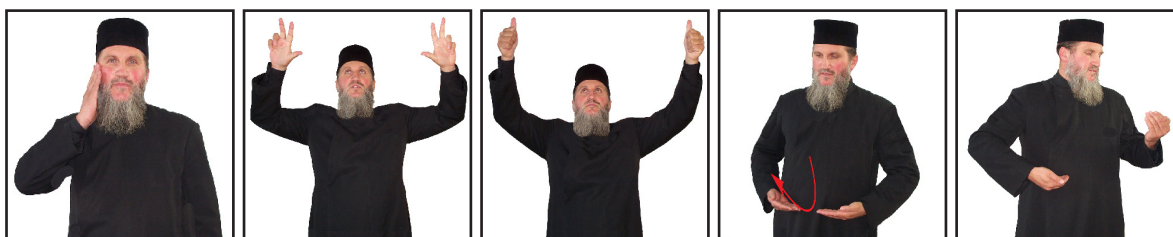
⁴⁶⁴ *Ibidem*, p. 199.

și inimile lor să fie curățite spre a servi de lăcaș Domnului Hristos. Cântarea troparului prin toate casele simbolizează vestirea îngerilor în noaptea nașterii din Betleem.

Pentru exprimarea numelui sărbătorii în limbajul mimico-gestual, nu putem face semnul tăierii porcului pentru ca acesta este simbol al animalului necurat, disprețuit în Vechiul Testament (Leviticul 11, 7; Deuteronomul 14, 8) și, ca atare, e simbolul păcatelor și al necurăției sufletești⁴⁶⁵. În contrast cu mielul, a cărui figură diavolul nu o îmbracă niciodată, porcul este animalul în care diavoli se cer să fie mânâți (Luca 8, 32). Porcul mai e simbolul idolatriilor (Psalmii 79, 14) care, ca niște mistreți ai pădurilor, scormonesc via Domnului. Porcii sunt chipul celor ce se depărtează de la Dumnezeu și se afundă în noroiul păcatelor; precum porcul cu capul plecat nu privește nicicând spre cer, așa cel căzut în fărâdelegi nu mai caută spre cele cerești (Luca 15). Porcul mai este chipul nesațului, necumpătului și al lăcomiei. Această închipuire a voit să o scoată la iveală și Moise, când a oprit pe israeliteni de la consumarea cărnii de porc, oprită nu atât pentru primejdia ei, cât mai mult să le atragă luarea aminte asupra caracterului acestui animal. Când este sătul, îndestulat, uită pe stăpânul său, iar când flămânzește, când este în lipsă, îl recunoaște, grohăie, încearcă să rupă totul, până ce i se satisface dorința și își află îndestularea. Omul deci, și în bine și în rău, să nu uite pe stăpânul său.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul evenimentului pe care îl desemnează: DOAMNE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația cifrei 3, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă, către înainte, de tranziție de la configurația cifrei 3 la cea a dactilemei A); NAȘTE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre, simultană și sincronă, urmată de înălțarea mâinilor către partea laterală stângă a corpului, cu mâna stângă așezată mai sus decât cea dreaptă, reprezentând iconic ținerea unui prunc în brațe). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Nașterea Domnului*”.

NAȘTEREA MAICII DOMNULUI

Sfânta Fecioară Maria, ca cea mai sfântă dintre femei și ca una care s-a învrednicit de cinstea excepțională de a naște cu trup pe Fiul lui Dumnezeu și Mântuitorul lumii, este venerată în cultul ortodox ca cea dintâi și cea mai mare dintre toți sfinții, fiind „*mai cinstită decât heruvimii și mai preamărită fără de asemănare decât serafimii*”⁴⁶⁶. Socotită între sărbătorile mari ale Maicii Domnului, Nașterea Maicii Domnului este prăznuită la 8 septembrie; ea marchează astfel nașterea

⁴⁶⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 287.

⁴⁶⁶ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 230.

Fecioarei Maria ca fiica unică a Lui Ioachim și a Anei (Evanghelia apocrifă a Sfântului Iacov)⁴⁶⁷, care o consacră serviciului religios din templu.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul evenimentului pe care îl desemnează: MAICĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus și atingând cu podul palmei obrazul drept); DOAMNE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația cifrei 3, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă, către înainte, de tranziție de la configurația cifrei 3 la cea a dactilemei A); NAȘTE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre, simultană și sincronă, urmată de înălțarea mâinilor către partea laterală stângă a corpului, cu mâna stângă așezată mai sus decât cea dreaptă, reprezentând iconic ținerea unui prunc în brațe). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Nașterea Maicii Domnului*”.

NĂDEJDE

Termenul denumește starea de așteptare temeinică a împlinirii unor făgăduințe. Nădejdea îi privește atât pe oameni, cât și făptura însăși. Cei ce dau cu împrumut nădăjduiesc să primească înapoi (Luca 6, 34), Irod, văzând pe Iisus, nădăjduia să vadă vreo minune de la El (Luca 23, 8), iar Felix nădăjduia că Sfântul Apostol Pavel îi va oferi bani pentru a fi eliberat. Această nădejde însoțește sufletul uman și rațiunea acestuia în viața de zi cu zi, oferindu-i omului posibilitatea gândirii acțiunilor viitoare. Această însușire a sufletului uman este specifică oricărui om. Dincolo de această însușire firească a sufletului uman, Sfânta Scriptură vorbește despre nădejde ca despre o virtute teologică. Există trei virtuți teologice, pe care fiecare creștin caută să le dobândească în viața sa: credință, nădejde și dragoste (I Corinteni 13). Nădejdea este virtutea prin care așteptăm împlinirea credinței și a dragostei noastre. Nădejdea este un dar de la Dumnezeu spre a ne ajuta la mântuire, dar venit prin Hristos și harul divin: „*Însuși Domnul nostru Iisus Hristos și Dumnezeu tatăl nostru, Care ne-a iubit pe noi și ne-a dat, prin har, veșnica mângâiere și bună nădejde*” (II Tesaloniceni 2, 16). De aceea, Dumnezeu este numit de Sfântul Apostol Pavel „*Dumnezeul nădejdi*”, Care face să prisosească nădejdea prin puterea Duhului Sfânt (Romani 15, 13), adică o face spornică și lucrătoare prin credință și fapte bune, rezultat al conlucrării cu harul. Există o chemare-dinainte, de la Dumnezeu, prin Hristos, sau o nădejde a chemării la moștenirea slavei cu sfinții (Efeseni 1, 18; 4, 4). Este însăși „*nădejdea Evangheliei*” (Coloseni 1, 23), adică făcută cunoscută de Evanghelie și numită deopotrivă „*nădejdea slavei*” (Coloseni 1, 27) sau „*nădejdea*

⁴⁶⁷ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 247.

învierii” (I Tesaloniceni 4, 13). Este, deci, o nădejde a înnoirii firii umane, o nădejde care duce la înfiere, slavă veșnică și la nemurire și îndumnezeire. Sfântul Apostol Pavel vorbește și despre o nădejde a naturii necuvântătoare care a căzut odată cu omul: „*Făptura așteaptă cu nerăbdare descoperirea fiilor lui Dumnezeu... cu nădejdea că și ea (făptura) se va izbăvi din robia stricăciunii*” (Romani 8, 19-21).

Execuția semnului redă în plan vizual încrederea sau convingerea că ceea ce faci ori dorești se va realiza⁴⁶⁸: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor răsfirate, îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare lentă către înaintea, simultană și sincronă, prin întinderea brațelor, însoțită de o ușoară fluturare a degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*nădejde*”.

NĂSCĂTOARE DE DUMNEZEU

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual caracteristica de „*Născătoare de Dumnezeu*” a Fecioarei Maria: NAȘTE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înaintea; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre, simultană și sincronă, urmată de înălțarea mâinilor către partea laterală stângă a corpului, cu mâna stângă așezată mai sus decât cea dreaptă, reprezentând iconic ținerea unui prunc în brațe); DUMNEZEU (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă, în sens invers acelor de ceasornic, care se poate repeta de două ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Născătoare de Dumnezeu*”.

NEAM

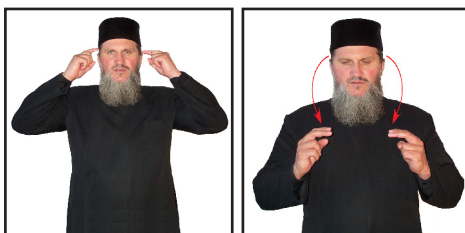

⁴⁶⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Termenul desemnează ideea de popor, totalitatea locuitorilor unei patrii, de aceeași naționalitate. Prin „neam” se înțelege și seminție, căci se zice deopotrivă „neamul” sau „seminția” lui Avraam sau a lui David. Tot „neam” sau „seminție” se înțelege și prin cuvântul „patria” (Luca 2, 4) unde este vorba de neamul lui David sau seminția lui Avraam (Fapte 3, 25). Termenul denumește totalitatea locuitorilor unei patrii, de aceeași naționalitate. Astfel se vorbește despre neamul iudeilor (Fapte 10, 12; 26, 4, Ioan 11, 48, Fapte 24, 2), de neamurile eline, romane, egiptene, samarinene etc. (Matei 24, 7). Creștinii, deși din punct de vedere național aparțin tuturor neamurilor pământului, sunt „noul neam ales”, „noul Israel”, căruia i se va da Împărăția luată de la Vechiul Israel (Matei 21, 43), cu toate titlurile și prerogativele lui (I Petru 9, 10). El mai este numit și „neam ales” sau „poporul lui Dumnezeu”. Prin neam se mai înțelege și seminție, căci se zice deopotrivă neamul sau seminția lui Avraam sau David. Tot „neam” sau „seminție” se înțelege și prin cuvântul folosit de Sfântul Evanghelist Luca, când vorbește de „neamul” lui David sau de seminția lui Avraam (Fapte 3, 25). Numai în Epistola către Efeseni (3, 15) are un sens mai larg exprimând ideea că toți oamenii sunt făptura lui Dumnezeu, după cum spune Sfântul Apostol Pavel: „Din Dumnezeu își trage numele orice neam în cer și pe pământ”, adică El este Părintele întregii creaturi și al îngerilor și al oamenilor. Un alt sens pe care îl are termenul de neam la singular este acela cu care îl folosește Mântuitorul la finalul parabolei lucrătorilor viei (Matei 21, 43), când spune ucenicilor: „De aceea vă spun că împărăția lui Dumnezeu se va lua de la voi și se va da neamului care va face roadele ei”. Cu termenul de „neam”, Mântuitorul nostru Iisus Hristos indică aici pe creștinii care se vor alege din toate semințiile pământului și vor fi neam ales, Biserica lui Hristos. La plural, „neamuri”, termenul reprezintă ideea de „păgâni”. De vreme ce iudeii erau considerați „poporul ales”, din punctul lor de vedere toate celelalte neamuri erau considerate „păgâne” și „spurcate” pentru că aveau o religie politeistă sau erau închinători la idoli și de aceea erau „sub stăpânirea satanei” (Fapte 26, 17). De aceea se vorbește despre iudei ca fiind altceva decât „neamurile” din jurul lor (Matei 4, 15; 6, 32, Fapte 2, 5).

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizare iconică a ideii de popor, națiune: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei E, înlănțuite în fața corpului, mâna stângă având podul palmei orientat în sus, iar cea stângă având podul palmei orientat în jos; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă în plan orizontal, în sens invers acelor de ceasornic, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „neam”.

NECAZ

Termenul este folosit pentru a indica un obstacol care vine împotriva desfășurării unei acțiuni, o acțiune potrivnică unei stări. Necazurile sunt echivalentul unei ispite, o încercare a credinței și a dragostei unei persoane. Necazurile vin asupra oamenilor pentru ca aceștia să își declare lui Dumnezeu dragostea și statornicia în credință. Cel mai bun exemplu în acest sens îl constituie dreptul Iov, care prin răbdarea în necazuri și-a câștigat sufletul: „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat”. Necazurile vin asupra dreptilor ca încercare a credinței lor, iar asupra păcătoșilor ca moment de aducere aminte a faptului că pentru fiecare dintre noi există o judecată. Mântuitorul nostru Iisus Hristos nu a avut păcat, dar a pătimit multe necazuri și

suferințe, de aceea îi îndeamnă pe cei care Îi urmează: „În lume, necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea” (Ioan 6, 33). În propovăduirea Evangheliei, Apostolii au avut de îndurat multe necazuri, bătaii, închisori, amenințări și chiar și moartea, îndurând toate acestea pentru dragostea față de Dumnezeu (Fapte 5, 18-40; 7, 58-60). Cele mai multe necazuri le-a pățit Sfântul Apostol Pavel din partea conaționalilor săi, însă toate pătimirile sale nu sunt decât repetarea necazurilor pe care le-au pățit proorocii din partea iudeilor. Lucrul care i-a întărit însă atât pe prooroci cât și pe Sfântul Apostol Pavel a fost dragostea față de Dumnezeu: „Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul, sau strâmtorarea, sau prigoana, sau foamea, sau lipsa de îmbrăcăminte, sau primejdia, sau sabia?” (Romani 8, 35). Trăind Hristos în ei (Galateni 2, 20) se simțeau bucuroși pentru că aveau necazuri pentru credință. Fiind încredințați că prin multe suferințe și necazuri se intră în împărăția lui Dumnezeu, Sfinții Apostoli îi îndemneau pe credincioși să nu se clatine în aceste necazuri (Fapte 20, 23, Filipeni 4, 14). Necazurile sunt prilejul declarării dragostei și stăruinței în credință pentru creștini, iar pentru necredincioși, prilej de aducere-aminte a puterii divine: „Căci necazuri au amândoi: atât cel ce săvârșește virtutea, pentru osteneala și durerea împreunată cu ea, cât și cel ce iubește lumea, pentru nedobândirea statornică a celor materiale”⁴⁶⁹.

Execuția semnului redă în plan vizual starea celui necăjit: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, deasupra umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei U și atingând tâmpilele cu vârful degetelor; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre către umeri, simultană și sincronă, cu punctări succesive pe parcurs. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvântului „necaz”.

NELINIȘTE

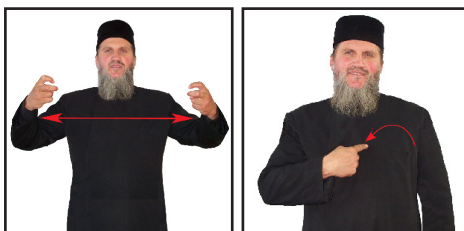
Termenul este folosit pentru a indica starea sufletească a celui care încă nu se găsește pe calea credinței și a dragostei către Dumnezeu. Purtăm în noi chipul lui Dumnezeu, rațiune, voință, sentiment. Aceste lucruri ne sunt dăruite pentru a le folosi în câștigarea virtuților pe drumul mântuirii. Acela care folosește aceste însușiri ale sufletului pentru a-și câștiga lucruri materiale sau plăceri trecătoare, se depărtează de Dumnezeu. Acesta este cazul fiului risipitor, care folosindu-și darurile împotriva voinței lui Dumnezeu, ajunge să slujească diavolilor. În momentul în care fiul risipitor realizează cât de trecătoare sunt cele lumești, devine neliniștit, realizând că își vinde calitatea de fiu și de om pe roșcovele porcilor și își vinde posibilitatea de a fi sfânt pe cea de slujitor. Fericitul Augustin este cel care a experiat o viață de tânăr păcătos, o viață depărtată de voința lui Dumnezeu. Și deși avea posibilitatea de a trăi altfel, în fiecare păcat își dădea seama că nu face altceva decât să își vatăme sufletul și trupul. Iar în momentul în care a revenit la Dumnezeu, a exclamat cu bucuria regăsirii: „Ne-ai făcut pentru Tine, Doamne, și neliniștit este sufletul nostru până ce se va odihni întru Tine”. Omul păcătos nu poate avea liniște pentru că nu este pregătit să

⁴⁶⁹ Filocalia, vol. 2, p. 207.

se întâlnească cu Dumnezeu. Mai mult decât atât, în momentul în care păcătosul trăiește păcatul, el nu face decât să trăiască o beție trecătoare, o stare de falsă plăcere, care îi adâncește durerea și înstrăinarea. Păcătosul se avântă în păcat, care îl dezamăgește prin inconsistența lui, generând durere și însingurare. Dacă neliniștea îi caracterizează pe cei păcătoși, atunci când vorbim despre credincioși, vorbim despre încredere și stăruință în rugăciune și în dragoste. Dacă vorbim despre răbdarea plină de dragoste a lui Iov sau despre mărturisirea plină de încredințare a Sfântului Apostol Pavel, vorbim despre liniștea care însoțește eforturile sfinților.

Execuția semnului redă în plan vizual teama sau neliniștea simțite de cineva la gândul unei eventuale primejdii sau întâmplări neplăcute pe care le-ar putea îndura⁴⁷⁰: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, deasupra umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către tâmpile și cu vârful degetelor răsfirate îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de fluturare a degetelor, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de clătinarea capului, de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvântului „*neliniște*”.

NEMILOS

Este un termen care indică o atitudine îndreptată împotriva dragostei față de Dumnezeu și față de oameni. Dumnezeu este Tatăl tuturor, Creatorul Care face să răsară soarele și peste cei buni și peste cei răi. El este Cel Care îi îndeamnă pe oameni, toți copiii Săi, să se poarte cu dragoste și milostivire unii față de alții, lucru care este foarte bine prezentat de către Sfântul Apostol și Evanghelist Matei în capitolul 25 al Evangheliei sale. Mila și compasiunea față de aproapele nostru sunt principii de judecată, în funcție de care suntem admiși în rai sau suntem condamnați la iad. Personificarea nemilostivirii și îndrumătorul tuturor celor răi este diavolul. Invidios pe posibilitatea omului de a păstra raiul, diavolul, sub forma șarpelui, îi fură acestuia comunicarea cu Dumnezeu, mințindu-l și falsificând adevărul. Atunci când citim cartea Iov, vedem cum diavolul a folosit orice ispită, cât mai dureroasă, încercând să-l facă pe Iov să renunțe la credința sa: mai întâi averea, apoi copiii, apoi sănătatea.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al cuvântului pe care îl desemnează: FĂRĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei V, cu podul palmelor îndreptat către persoana care face semnul și cu vârful degetelor unite; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, în lateral, completată de o ușoară îndoire a degetelor); MILĂ (mâna dreaptă este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetului ridicat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă în plan vertical, de la stânga la dreapta, pe deasupra inimii). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația

⁴⁷⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvântului „*nemilos*”.

NEVOIE

Execuția semnului descrie în plan vizual ceea ce se cere, se impune să se facă, o cerință sau o necesitate, situație a cărei rezolvare are un caracter urgent, presant⁴⁷¹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și vârful degetelor îndreptate oblic către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite, îndreptate către palma stângă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre asupra mâinii stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*nevoie*”.

NIMIC

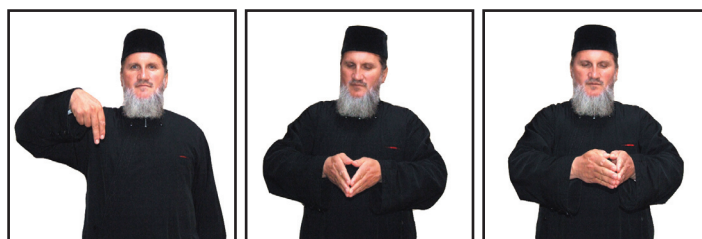
Sfânta Scriptură folosește noțiunea de „*nimic*” pe care o pune în opoziție cu plinătatea, în special cu Plinătatea absolută, Care este Dumnezeu. Sfânta Scriptură afirmă că orice lucru care nu se îndreaptă spre Dumnezeu și care nu are pecetea smeritei ascultări, este nimic, în sensul că nu poate exista în veșnicie sau pentru veșnicie. Dumnezeu este Cel Care a creat tot ceea ce există, ca Atotbun și Atotputernic. Sfinții Părinți au afirmat dintotdeauna că cel care stă în opoziție cu Dumnezeu este diavolul. Iar substanța acestuia rezidă în nimic. Orice învățătură care stă în opoziție cu afirmația existenței lui Dumnezeu este o învățătură care izvorăște de la diavol. Această învățătură poate caracteriza chiar și cultura unor popoare întregi, însă chiar și în această situație, pedeapsa lui Dumnezeu stă deasupra capetelor lor: „*toate neamurile sunt ca un nimic înaintea Lui*” (Isaia 10, 17). Sfânta Scriptură atrage atenția chiar și asupra poporului ales, afirmând că dacă acesta va merge după învățăturile diavolilor, va risca să primească aceeași pedeapsă: „*au mers după nimicuri și au ajuns ei înșiși de nimic*” (Ieremia 2, 5). Dumnezeu, Care toate le cunoaște încă din momentul în care omul își formează trup, cunoaște toate cele ascunse ale oamenilor. Iar Sfânta Scriptură ne avertizează asupra faptului că la Judecată, toate cele ascunse vor fi descoperite, nerămânând nimic

⁴⁷¹ *Ibidem.*

ascuns: „Căci nu este nimic ascuns care nu va fi descoperit” (Matei, 5, 13). De aceea, preotul atrage atenția la Sfânta Taină a Spovedaniei că dacă a venit înaintea lui Dumnezeu, penitentul nu trebuie să ascundă nimic.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a sensului predominant negativ al cuvântului pe care îl desemnează: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața bărbiei, având palma în configurația dactilemei A, cu vârful degetului arătător îndreptat către chipul celui care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, către înainte, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „nimic”.

NOE

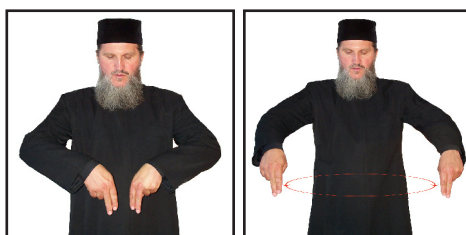
Este un nume propriu, însemnând „liniște”, „mângâiere”, „aducător de pace”⁴⁷². Noe, corabia și apa potopului erau preînchipuiri sau tipuri pentru Hristos, Biserică și Botez. al doilea strămoș al omenirii după Adam, deoarece, în afară de Noe și familia sa, toată omenirea a pierit în potopul trimis de Dumnezeu ca pedeapsă pentru păcatele ce se înmulțiseră peste măsură. Urmașii celor dintâi oameni au uitat de făgăduința făcută de Dumnezeu când a izgonit din rai pe Adam și Eva, scufundându-se tot mai mult în păcate și fărădelegi, din care cauză, spre a spăla pământul de atâta decădere morală, Dumnezeu a hotărât să trimită un potop care să-i piardă pe toți acești păcătoși. Un singur om drept și cu frică de Dumnezeu mai rămasese în tot pământul și Dumnezeu s-a hotărât să-i lase viața ca să nu dispară cu totul neamul omenesc. Acest om, pe nume Noe, a primit poruncă să facă o corabie mare și încăpătoare, în care să-și ia familia și câte două perechi din toate viețuitoarele pământului, domestice și sălbatice. Când totul a fost gata, ploaia a început să cadă pe pământ și n-a încetat 40 de zile și 40 de nopți, acoperind tot pământul și munții cei mai înalți, încând tot ce avea viață pe pământ. Când potopul a încetat și după ce s-au retras apele, Noe a ieșit din corabie și a mulțumit lui Dumnezeu, înălțând un altar de jertfă. Din urmașii lui Noe s-au înmulțit oamenii pe pământ. Despre Noe și potop ne vorbește Sfânta Scriptură în Vechiul Testament, în Cartea Facerea, capitolele 6-10. Semnul legământului pe care l-a făcut Dumnezeu cu Noe că nu va mai trimite potop pe pământ a fost curcubeul⁴⁷³.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual caracteristica de specificitate iconică prin care strămoșul Noe se evidențiază în mijlocul celorlalți drepti ai Vechiului Testament: dactilema N, urmată de semnul pentru CORABIE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârful degetelor unite, în fața corpului, pentru a forma imaginea simbolică a carenei unei ambarcațiuni vechi; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă către înainte, care poate fi repetată de mai multe ori pentru a sugera înaintarea unei corăbii pe valuri). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „Noe”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

⁴⁷² Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 355.

⁴⁷³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 276.

NOI

Este un pronume personal, care indică pluralitatea. Este bază a faptului că atunci când vorbim despre Dumnezeu, vorbim despre Unul în Treime, dar Întreit în Persoane. Pronumele apare în cartea Facerea, cu referire directă la Dumnezeu: „*Tată, Adam s-a făcut ca unul dintre Noi, cunoscând binele și răul*” (Facerea 3, 22), verset care reia textul din primul capitol „*Să facem om după chipul și după asemănarea Noastră*” (Facerea 1, 27). Sfânta Biserică afirmă că Dumnezeu nu i-a descoperit lui Moise faptul că Dumnezeu este Unul în ființă dar întreit în Persoane, pentru ca nu cumva evreii să cadă în politeism. Dumnezeu este Unul în Ființă, în Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, fără ca prin acest lucru ființa divină să se împartă în trei componente. În Vechiul Testament, această dogmă, acest adevăr divin, este prezentă în aceste versete, precum și în întâlnirea pe care Avraam o are cu Dumnezeu la stejarul Mamvri. În Biserica Ortodoxă, vorbim despre monoteism, afirmând credința în Unicul Dumnezeu. Aceasta în vreme ce în alte religii vorbim despre politeism, care înseamnă credința în mai multe zeități. Iar credința în mai multe zeități pleacă de la afirmația că nici una dintre ele nu este suficient de puternică pentru a fi singur dumnezeu. De aceea, Sfântul Apostol Pavel, atunci când începe propovăduirea, o face vestind „*Dumnezeul necunoscut*”: „*Căci străbătând cetatea voastră... am aflat și un altar pe care era scris: Dumnezeului necunoscut*” (Fapte 17, 23).

Execuția semnului redă în plan vizual pe cel care face semnul și persoanele pe care acesta și le asociază în cadrul comunicării⁴⁷⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei N, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate în jos; din această poziție inițială, ambele mâini descriu în plan orizontal o mișcare semicirculară amplă, simultană și sincronă, delimitând un spațiu circular care circumscrie persoana care face semnul, precum și pe cei pe care acesta și-i asociază, prin cuvântul „noi”. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „noi”.

NOU

⁴⁷⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Este un adjectiv care caracterizează viața cea nouă, în Hristos și în Biserică. Înainte de Hristos, omul cel vechi trăia sub amenințarea ispitelor și a morții. Atunci când Hristos Își înfăptuiește activitatea de Dumnezeu adevărat, întreaga relație a omului cu sine, cu natura și cu Tatăl Ceresc este schimbată și luminată prin har. Viața Bisericii este viața trăită în trupul lui Hristos, viața care te împărtășește de „*Viața cea veșnică, Care este Hristos*”. Cât este de importantă viața cea nouă în Hristos ne este arătat nouă de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Care afirmă: „*dacă un om nu se naște din nou, nu poate vedea Împărăția lui Hristos*” (Ioan 3,3).

Înnoirea despre care vorbește Iisus Hristos este înnoirea prin participarea la Sfânta Taină a Botezului, renașterea duhovnicească prin relația directă cu Hristos prin Sfintele Taine ale Bisericii. Dacă înainte de Hristos, toți oamenii au intrat în iad în virtutea păcatului săvârșit de Adam și Eva, după Învierea Domnului, se înnoiește întreaga creație, cei buni având acces în rai, iar cei buni de pe pământ putând modifica totul despre harul divin. Sfântul Apostol Pavel este cel care accentuează permanent faptul că trebuie să ne lepădăm de păcatele omului vechi, pentru ca nu cumva harul Tainei Botezului și al Tainei Euharistiei să ne fie nouă și mai multă vină și ca nu cumva noi să ne arătăm călcători ai Legii Domnului, Care a murit pentru noi: „*dacă este cineva în Hristos, este o făptură nouă*” (II Corinteni 5, 17).

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica iconică a unui lucru făcut sau creat relativ de curând, care apare pentru prima dată⁴⁷⁵: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care execută semnul și vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei P, așezată între palma stângă și abdomen, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de înălțare până la nivelul pieptului, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate orientate în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*nou*”.

(DIN) NOU

Execuția semnului redă în plan vizual repetarea unei acțiuni sau a unei stări⁴⁷⁶: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei U, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la dreapta la stângă, până

⁴⁷⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁴⁷⁶ *Ibidem*.

la palma mâinii stângii. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „iar”.

NOUL TESTAMENT

A doua parte a Sfintei Scripturi o formează Noul Testament. Spre deosebire de Vechiul Testament, în care vedem că Revelația divină s-a făcut prin oameni aleși, în Noul Testament Revelația divină este desăvârșită, căci Dumnezeu se adresează oamenilor în mod direct, prin Însuși Fiul Său întrupat, Domnul Iisus Hristos. Învățătura lui Iisus este Legământul cel nou al omului cu Dumnezeu; ea a fost transmisă în chip oral, deoarece Iisus a vorbit oamenilor, fără a scrie nimic, dar ucenicii și Apostolii au hotărât s-o fixeze în scris, ca ea să nu se piardă. Astfel, încă din secolul I al erei creștine, s-a format Noul Testament, cuprinzând 27 cărți, care, ca și cărțile Vechiului Testament, au caracter istoric, didactic și profetic. Primele patru cărți se numesc Evangheliile și sunt scrise de patru dintre ucenicii Mântuitorului: Matei, Marcu, Luca și Ioan. Scrierile didactice sunt cele 21 de Epistole, trimise de Sfinții Apostoli creștinilor din diferitele comunități din afara Ierusalimului. 14 Epistole sunt de Sfântul Apostol Pavel, iar restul de 7 aparțin Apostolilor Petru, Iacov, Iuda și Ioan. Ultima carte a Noului Testament, scrisă de Sfântul Evanghelist Ioan, are caracter profetic și se numește Apocalipsa. Apocalipsa arată în mod simbolic Biserica întemeiată de Iisus Hristos, în lupta sa pentru mântuirea lumii, luptă pe care o va duce până la sfârșitul veacurilor.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează: NOU (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care execută semnul și vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei P, așezată între palma stângă și abdomen, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de înălțare până la nivelul pieptului, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei B, cu degetele răsfricate orientate în sus); TESTAMENT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei X, cu degetele arătătoare înlănțuite la nivelul feței; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare ascendentă oblică, simultană și sincronă). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „Noul Testament”.

NU

Execuția semnului redă în plan vizual gestul specific și deja consacrat de negare: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața umărului stâng, având palma în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat către înainte și cu vârful degetului arătător îndreptat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la stânga la dreapta, care poate fi repetată de mai multe ori, pentru accentuarea sensului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „nu”.

NUME

Termenul desemnează identitatea unei ființe spirituale, umane sau cosmice. Încă de la creație, Dumnezeu a dat nume făpturilor sale cerești și pământești⁴⁷⁷. Părinții dau, din prima zi de naștere, fiecărui copil un nume. Uneori acest nume este dat unor persoane, cu rol în planul Său de mântuire, de Dumnezeu, prin îngerul vestitor, ca în cazul lui Ioan Botezătorul (Luca 1, 13; 1, 63) sau al lui Iisus (Matei 1, 21; 1, 25; Luca 1, 31; 2, 21). Numele identifică persoana, dar adesea indică și rolul ei în lume sau în planul lui Dumnezeu.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a ideii de cuvânt prin care numim, arătăm cum se cheamă o ființă sau un lucru, o acțiune sau o noțiune, și prin care acestea se individualizează⁴⁷⁸: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat spre partea stângă a corpului și cu vârful degetului arătător îndreptat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire ușoară a bărbiei, perpendicular pe aceasta, care poate fi repetată de câteva ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „nume”.

NUNTĂ

Este o Taină a Legii celei Noi în care, prin rugăciunile Bisericii, Dumnezeu binecuvântează pe miri, bărbat și femeie, care se hotărăsc a vieții împreună⁴⁷⁹. Cununia e semn de binecuvântare și sfințire pentru conviețuire într-o unitate nedespărțită în scopul procreării. Mirii se mărturisesc și se cuminecă înainte de nuntă, însemnând că primesc Sfânta Taină a Cununiei curați trupește

⁴⁷⁷ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 357.

⁴⁷⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁴⁷⁹ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 95.

și sufletește. Cununia se săvârșește în biserică, în fața altarului, simbolizând că se leagă în fața lui Dumnezeu, de la care vine tot binele (Efeseni 5, 32). Mirii stau înaintea tetrapodului, pe care e așezată Crucea și Evanghelia, adică simboalele dumnezeirii și ale învățăturilor ei, după care învățături au să viețuiască căsătoriții. Li se pune pe cap vălul (sovon), care e simbolul fecioriei și al nevinovăției; florile și petalele ce le țin mirii în mână ori le poartă pe cap sunt chipurile nevinovăției lor. Lumânările în mâna mirilor sau a nașilor sunt simbolul vieții curate căsătoriale, ce are să strălucească ca o lumină. Mirele stă de-a dreapta miresei, însemnând că el este cap femeii, precum și Hristos este cap Bisericii (Efeseni 5, 23). După binecuvântare mirii își dau mâna dreaptă, iar preotul le leagă cu o năframă simbolizând legământul ce au să-1 păstreze căsătoriții în coînțelegere nedezlegată până la capătul vieții. Mâna dreaptă e semn de credință, de prietenie și de tărie. Mirii își întind mâna unul altuia, pentru că pășesc la cea mai sfântă legătură. Încununarea înseamnă că mirii au dus viață feciorească și e un semn de laudă din partea Bisericii pentru virtuțile de castitate. Preotul înseamnă cu cununile de trei ori fruntea mirilor, spre a simboliza întărirea legăturii sfințite în numele Sfintei Treimi. Rugăciunile, ecteniile și binecuvântarea închipuie cererea ajutorului dumnezeiesc. Apostolul și Evanghelia arată îndatoririle celor căsătoriți și dovedesc că nunta este așezământ instituit de Iisus. Rugăciunea „*Tatăl nostru...*” o rostește mirele, însemnând că cere toate cele de lipsă de la Dumnezeu. Preotul le dă să guste vin din același pahar, numit paharul comun, de obște însemnând că soții trebuie să poarte în comun bucuriile și durerile vieții. Gustarea vinului mai e aducere aminte de nunta din Cana; și de bucuria sufletească ce trebuie să dăinuiește în viața conjugală. Înconjurarea tetrapodului cu cântarea „*Isaia dăntuiește...*” înseamnă că precum neamul omenesc s-a bucurat, când Iisus, conform proorociilor, și-a logodit Sieși mireasă Biserica, așa și Biserica se bucură de încheierea acestei cununii și că legătura încheiată nu se va mai rupe, are să fie fără sfârșit, ca cercul făcut prin înconjurare. La sfârșit, după ce preotul ia coroana de pe capul mirilor, aceștia pun mâna pe Evanghelie și pe Cruce în semn de jurământ că vor păzi credința și curăția conjugală. În unele părți, mirii își aleg un sfânt ca patron al cununiei lor. Totodată, cununa este simbolul răsplătirii pentru oarecare biruință (în război, la olimpiade etc.); la Sfânta Taină a Cununii e răsplata virtuții de castitate; martirilor li se dă cununa credinței lor; cununa de trandafiri simbolizează cununa de spini a Mântuitorului. Cunună de stele în jurul capului are Preacurata Fecioară, ca Maica Cerului. Cununa e insigniul de mărire al dreptilor (cununa dreptății) pentru curăția și sfințenia vieții lor. Cununile mirilor (cununii, coroane), făcute din flori, din ramură de prun, de mirt, din spice ori confecționate din metal, simbolizează viața de curăție ce au dus mirii până aici și învingerea patimilor, pentru care virtute sunt răsplățiți cu încoronare⁴⁸⁰.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual conceptualizarea iconică a unuia dintre gesturile specifice prin care se evidențiază Sfânta Taină a Cununii în rândul celorlalte Sfinte Taine și slujbe bisericești: CUNUNIE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, fiind îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei L și atingând cu vârful degetelor mijlocul frunții; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare semicirculară, simultană și sincronă, pe conturul capului, până în dreptul tâmpelor, pentru a reda în plan vizual forma rotundă a cununii, având la final configurația dactilemei P); AȘEZAREA CUNUNIILOR (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralele una în raport cu cealaltă, au palmele în configurația dactilemei C, orientate una către cealaltă (gest ce imită ținerea cununiei); din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de ridicare (a cununiei) până aproape de nivelul frunții, mai întâi în partea stângă, pentru mire, apoi în partea dreaptă, pentru mireasă). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*nuntă*”.

---

⁴⁸⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 289.

O

OBOSI

Este o stare ce caracterizează organismul uman când este suprasolicitat fizic sau psihic. Sfânta Scriptură folosește noțiunea pentru a pune în opoziție neputința umană cu Atotputernicia lui Dumnezeu: „*El nu obosește, nici nu ostenește, priceperea Lui nu poate fi pătrunsă*” (Isaia 40, 28). Dacă omul este o făptură slabă și neputincioasă, având o scurtă perioadă de activitate ca om matur și responsabil, perioadă alături de care stă inocența copilăriei și neputința bătrâneții, Dumnezeu, ca „*Cel ce este*”, dintotdeauna același, are aceeași putere și măreție care nu au nevoie de timp pentru a se îmborsă. Iar mai presus de orice, în spatele oricărei activități umane, stă mâna atotputernică a lui Dumnezeu care susține și ocrotește. Va exista însă permanent un spațiu și un timp în care i se cere omului să nu obosească: spațiul în care omul trebuie să facă permanent binele și să nu se obosească de la aceasta: „*Să nu obosiți în facerea binelui*” (Galateni 6, 8). Dumnezeu, Cel Care poartă de grijă tuturor, poartă de grijă tuturor aceluia care încearcă să facă binele și să evite răul. Dumnezeu stă în spatele oricărei fapte bune, purtându-l pe săvârșitor, oferind din puterea Sa aceluia care încearcă să împlinească poruncile. Iar dacă vorbim despre oboseala celor care fac ascultare, ar trebui să vorbim despre Moise care a călăuzit poporul timp de 40 de ani în pustiu, Ilie a legat cerul timp de trei ani și șase luni, fugind de fața împăratului și a împărătesei atât de mult timp încât a ajuns să-i ceară lui Dumnezeu să-i ia sufletul, ar trebui să vorbim în primul rând despre Hristos Care a acceptat, ca Dumnezeu, să moară în calitatea Sa de Dumnezeu adevărat și Om adevărat. Oboseala aceasta izvorăște din credință, iar credința are la bază dragostea. Iar această oboseală va avea răsplata și cununa ei.

Execuția semnului redă în plan vizual postura specifică a omului care este ostenit: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, și au palmele în configurația dactilemei L lipite de piept, cu degetele arătătoare îndicând către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de răsucire din încheietură, până când vârfurile degetelor arătătoare ajung să fie îndreptate în jos. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*obosi*”.

OCHI

În Sfânta Scriptură, ochiul este simbolul puterii trupului („*de va fi ochiul tău curat...*”, Luca 11, 34). Deoarece ochiul vede și bune și rele (Matei 5, 28), creștinul e îndemnat să privească numai pe cele bune. Ochiul e simbolul atotștiinței lui Dumnezeu. Ochiul în triunghi închipuie providența dumnezeiască. Ochiul în aureolă de soare înseamnă pe Dumnezeu. Un ochi în mâna lui Dumnezeu simbolizează atotputernicia Lui. Ochii mulți sunt simbolul heruvimilor și al atotștiinței lui Dumnezeu. Preotul și creștinul la serviciile divine au să-și țină privirea ochilor în jos, ca semn de smerenie și ca un îndemn de a sta în fața lui Dumnezeu liberi de orice gând și simțire lumească. Preotul ridică ochii înainte de darea unei binecuvântări și înainte de a începe o rugăciune, ca aducere aminte de exemplul Domnului Hristos, care înainte de invocarea lui Dumnezeu-Tatăl își ridică ochii în sus (Matei 14, 19) și ca simbol al ridicării sufletului și al gândului spre Dumnezeu. Ochiul, în fine, e și simbolul istețimii; ochi ageri înseamnă, adică, iscusință, agerimea minții. Biserica este simbolizată printr-un ochi deschis, iar sinagoga este închipuită printr-un ochi închis. Ochii sunt simbolul, respectiv insigniul dreptății⁴⁸¹.

Execuția semnului redă în plan vizual indicarea directă a organului la care face referire: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața chipului, având palma în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetului arătător îndreptat către ochiul drept. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ochi*”.

OCOLI

Este un verb care prezintă o acțiune care este fie a unui om priceput, înțelept, care dorește să împlinească un obiectiv fără a-l înfrunța în mod direct, fie o acțiune a unui om temător și laș, care încearcă să surprindă și să lovească pe la spate. În a doua accepție a termenului, găsim verbul folosit în Vechiul Testament: „*Se întorc în fiecare seară, urlă ca niște câini și dau ocol cetății*” (Psalmul 59, 6). Ocolul acesta îi caracterizează pe acei oameni care sunt invidioși pe darurile pe care Dumnezeu le oferă acelor care Îl iubesc pe El. Cetatea, loc al prezenței lui Dumnezeu, este locul împotriva căruia mai marii pământului încearcă să lupte.

⁴⁸¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 282.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de străbateră a unei distanțe, făcând un ocol, precum și pe cea de a merge de jur-împrejur, a înconjura⁴⁸²: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una în raport cu cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat una către cealaltă și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „ocoli”.

ODIHNI

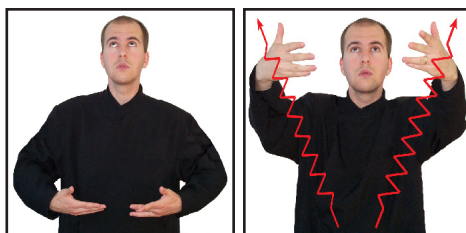
Odihna Domnului are loc în ziua a șaptea: „În ziua a șaptea S-a odihnit de toată lucrarea Lui” (Facerea 2, 2; Ieșirea 20, 11; Evrei 4, 4). Învățătura Bisericii a accentuat permanent faptul că odihna aceasta pe care Dumnezeu a transmis-o mai departe ca poruncă în cadrul Decalogului, prin Moise, tuturor oamenilor, nu este o odihnă prin care omul să își aibă timp pentru plăcerile sale egoiste. Nu este această zi a șaptea Sabatul – odihna Domnului sau Ziua Domnului, Duminica, așa cum este ca pentru creștini, o zi în care omul trebuie să își odihnească în mod egoist trupul și rațiunea, departe de activitatea liturgică a Sfintei Biserici. Este o zi în care timpul trebuie să-I fie oferit în mod direct lui Dumnezeu, alături de trupurile și de mințile noastre. Obligația omului este de a-L cinsti pe Dumnezeu. Iar obligația aceasta presupune meditația la cuvintele lui Dumnezeu, participarea la Sfintele Slujbe ale Bisericii, împărtășirea cu Trupul și Sângele Domnului. Ziua a șaptea este ziua Învierii, ziua în care fiecare creștin trebuie să învie alături de Hristos. Sfânta Scriptură folosește noțiunea de odihnă și pentru a preciza modul în care Dumnezeu oferă harul Duhului Sfânt celor aleși ai Săi: „Duhul Domnului se va odihni peste El” (Isaia 11, 2), „Duhul lui Dumnezeu Se va odihni peste voi” (I Petru 4, 14). Revelația este actul prin care Dumnezeu Își descoperă voința și planurile Sale în raport cu lumea și cu omul. Revelația este modul prin care Dumnezeu îi vorbește unui om ales al Său, dezvăluindu-i cât de depărtați sunt cei din jurul său de voința Domnului și care este modalitatea prin care aceștia pot veni sub ascultarea Domnului. Sin-tagma: „Duhul Domnului se va odihni” peste o anumită persoană este folosită de Sfânta Scriptură pentru a indica momentul în care o persoană primește duhul și harisma proorociei.

Execuția semnului redă în plan vizual întreruperea temporară a unei activități, pentru recăștigarea energiei sau pentru a se reface în urma oboselii⁴⁸³: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, paralele una față de cealaltă, și au palmele în configurația dactilemei L, cu degetele arătătoare indicând către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de coborâre până la nivelul abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „odihni”.

⁴⁸² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁴⁸³ *Ibidem*.

OFRANDĂ

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de sacrificiu, ceea ce se aduce ca dar divinității, ofrandă: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei B și sunt îndreptate cu fața în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, de urcare către înaintea. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „ofrandă”.

OM

Este chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Facerea 1, 26), Care l-a făcut și l-a pus stăpânitor peste toate făpturile. Trupul e făcut de însăși mâna lui Dumnezeu; închipuindu-se prin aceasta că Dumnezeu i-a dat omului o menire mai înaltă decât celorlalte făpturi, că l-a înzestrat cu desăvârșiri, să aibă în armonie miraculoasă tot ceea ce au celelalte făpturi, adică să fie un microcosmos, iar cu sufletul să fie părtaș lumii sufletești. Omul este chipul și asemănarea lui Dumnezeu prin cele trei însușiri sufletești: cugetare, cunoștința și voința, ca simbol al Sfintei Treimi. Prin cugetare poate cunoaște pe Dumnezeu, prin voință îl poate iubi, prin nemurire poate fi părtaș vieții veșnice.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a ideii de om, așa cum a ajuns ea să fie consacrată în limbajul mimico-gestual românesc de factură laică: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei P și atingând cu vârful degetelor partea superioară a buzelor; gestul este completat de o ușoară mișcare a degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „om”.

OMOFOR

Este o piesă vestimentară specifică arhierilor, purtată de aceștia pe umeri, împrejurul gâtului. La îmbrăcarea omoforului, diaconul rostește, în locul arhierului, formula: „*Pe umeri ai luat, Hristoase, firea noastră cea răstăcită și înălțându-Te ai adus-o pe ea lui Dumnezeu Tatăl*”. Precum sugerează însăși această formulă, omoforul simbolizează oaia cea pierdută pe care Mântuitorul a luat-o pe umerii Săi, ca s-o mântuiască (Luca 15, 4-5) și care nu este altceva decât firea omenească pe care El a luat-o prin întrupare și a mântuit-o; de aceea se și face, de regulă, din lână⁴⁸⁴. În legătură cu întrebuințarea omoforului, arhiepiscopul Simeon al Tesalonicului precizează că acest veșmânt se îmbracă la începutul Liturghiei, se dezbracă în momentul aducerii Sfintei Jertfe, se pune din nou la înălțarea Sfântului Agneț. Se îmbracă, de asemenea, la hirotonie și la alte Taine. Principiul este că omoforul se pune atunci când arhierul reprezintă pe Hristos în timpul serviciului divin, iar când se socotește că arhierul este numai slujitor al Domnului, fiind Domnul Însuși de față (ca de exemplu, la citirea Evangheliei), atunci omoforul se depune⁴⁸⁵.

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea piesei de veșmânt liturgic pe care o desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, deasupra umerilor, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către partea superioară a umerilor; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre de-a lungul pieptului, până la nivelul abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*omofor*”.

ORANTA

Ridicarea mâinilor și a brațelor la rugăciune simbolizează pe Mântuitorul răstignit pe cruce, înălțarea inimii celui ce se roagă, devotare și recunoașterea că numai prin meritele Celui răstignit așteptăm plinirea rugăciunilor și ajutor de sus. A fost în uz în Vechiul Testament atât la rugăciunile publice cât și la cele particulare, ca un semn de omagiu, de jertfa lui Dumnezeu („*ridicarea mâinilor mele, jertfa de seară*” Psalmii 140, 2). A făcut-o și Sfântul Apostol Pavel (I Timotei 2, 8; Isaia 1, 15) și a fost folosită în timpurile primare creștine, cum ne încredințază Sfântul Tertulian: „*nu numai ridicăm mâinile la rugăciune, ci le și întindem, precum a făcut Iisus pe Cruce*”. Ridicarea mâinilor o mai fac azi numai preoții la Sfânta Liturghie. Ridicarea mâinilor o face preotul imediat înainte de începerea Sfintei Liturghii, la invocarea Duhului Sfânt cu rugăciunea: „*Împărate ceresc...*”; se efectuează la Trisaghion, închipuind că și noi stăm ca îngerii în fața lui Dumnezeu și îi cântăm și înălțăm cântare de mărire; preotul ridică mâinile la Heruvic, când cu întreaga ceată de credincioși se aseamănă îngerilor din ceruri („*care pe heruvimi cu taină închipuim...*”) și aduce lui Dumnezeu în Treime întreit sfântă cântare; la exclamarea „sus să avem inimile”, preotul ridică mâinile în semn de ridicarea inimilor spre Dumnezeu, spre cele înalte; ridicarea mâinilor din partea preotului la Imnul triumfal („*Sfânt... e Domnul Savaot...*”) închipuie aripile îngerilor, ale celor ce cu această cântare neîncetat preamăresc pe Dumnezeu. Gestul este adesea însoțit de ridicarea ochilor la rugăciune și la serviciile divine, care înseamnă ridicarea gân-

⁴⁸⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 293.

⁴⁸⁵ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 529.

dului și a sufletului spre Dumnezeu, de la care așteptăm tot darul desăvârșit și toată bunătatea. Este imitarea Domnului Hristos, care la rugăciuni și la facerea minunilor adesea a ridicat ochii la ceruri (Matei 14, 19). Preotul o face îndeosebi înainte de rostirea și împărtășirea binecuvântării⁴⁸⁶.

Execuția semnului redă în plan vizual postura canonică ortodoxă de invocare în cadrul rugăciunii: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse oblic în fața corpului, la nivelul capului, și deschise larg în lateral, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*invoca*”.

ORAR

Este o piesă vestimentară specifică treptei diaconești. El are astăzi forma unei fâșii înguste de stofă, cu o lățime de circa 0,15 metri, lungă de aproximativ 3,5 - 4 metri, făcută din bumbac, mătase sau în și brodată cu fire argintii sau aurii, care formează cruci, frunze sau spice de grâu (se face de obicei din același material ca și stiharul diaconesc). El se pune pe umărul stâng, așa încât un capăt al lui atârână peste spate până jos la picioare, iar cu capătul celălalt se trece peste piept, pe sub brațul drept și se aduce pe la spate, tot pe umărul stâng. Diaconul prinde orarul de capătul liber, cu trei degete de la mâna dreaptă și îl ridică în sus, cam în dreptul frunții, în timpul rostirii ecteniilor sau al diferitelor formule liturgice, invitând pe credincioși la rugăciune, ori la ascultarea cu atenție a celor ce se citesc ori se cântă în biserică.

Când îl îmbracă, diaconul sărută crucea de pe el și zice: „*Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot*”, adică imnul serafimilor din viziunea lui Isaia (4, 3), care odinioară, mai ales la greci, era brodat pe orare. Numele de orar vine și de la cuvântul latinesc: *oro, orare* – a se ruga, pentru că orarul ar fi fost la început o pânză subțire, albă, îngustă și lungă pe care o purtau pe mână diaconii pentru a da semnalul la rugăciune. Aceasta ar fi reprezentat de altfel acea bucată de pânză pe care mai marele sinagogii o ridica la anumite timpuri, dintr-un loc înălțat atunci când se citea Legea, pentru ca poporul să zică „*Amin*”. Cu același scop s-ar fi introdus și orarul în Biserica creștină: el era un semn cu care se arăta participanților la sfintele slujbe, ca și sfinților slujitori, urmarea sau rânduiala diferitelor lucrări sfinte, a rugăciunilor, a lucrărilor ori a cântărilor; ridicând orarul în sus, diaconii indicau astfel și ora sau timpul când credincioșii trebuiau să se roage, de unde ar veni și termenul de orar. Cel mai vechi document în care se vorbește despre orar îl constituie canoanele 22 și 23 ale sinodului local din Laodiceea în Asia Mică (secolul IV), care interzic ipodiamonilor, anagostilor (citeților) și psalților purtarea orarului în timpul serviciului divin, socotindu-l un veșmânt distinctiv și exclusiv al diaconilor. Într-o omilie la parabola fiului risipitor, atribuită Sfântului Ioan Gură de Aur, orarul este numit cu termenul grecesc pentru „*pânză, șervet*”; era purtat de diaconi pe umărul stâng, fluturând ca niște aripi îngerești.

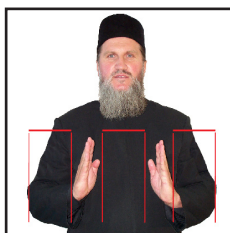
Sub aceeași denumire este pomenit orarul ca veșmânt diaconal într-o scrisoare a lui Isidor Pelusiotul, textul respectiv fiind apoi copiat și în comentariul liturgic atribuit patriarhului Gherman

⁴⁸⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 294.

al Constantinopolului, după care orarul simbolizează umilința lui Hristos, pe care a arătat-o când a spălat picioarele ucenicilor. Despre forma și simbolismul orarului vorbește și Arhiepiscopul Simeon al Tesalonicului, care spune că „*orarul arată firea cea nevăzută a îngerilor și, atârându-se pe umeri, însemnează aripi; pe el e scris întreit-sfânta cântare a îngerilor: Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot...*”. Același adaugă că diaconul încinge crucea orarului înainte de împărtășire, imitând prin aceasta pe serafimi care își acoperă ochii în semn de umilință, necutezând să privească slava Domnului⁴⁸⁷.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual piesa de veșmânt liturgic specifică diaconilor, precum și felul în care este aceasta purtată în timpul rostirii ecteniilor, la sfintele slujbe: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei L, cu care atinge umărul stâng; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, pe diagonala trupului, până în dreptul șoldului drept; al doilea segment al mișcării este format de trecerea palmei drepte în configurația dactilemei T, și ridicarea mâinii până la nivelul pieptului, în fața umărului drept. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*orar*”.

ORAȘ

Execuția semnului redă în plan vizual conturul blocurilor care formează majoritatea clădirilor într-un oraș: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârful degetelor îndreptate în sus și cu podul palmelor orientate una către cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă de înălțare simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori, la stânga și la dreapta, pentru a sugera înălțimea a mai multe blocuri așezate unul lângă celălalt. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*oraș*”.

ORB

⁴⁸⁷ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, 519.

Termenul desemnează orice ființă lipsită de vedere. Mai grave decât orbirile trupești, sunt orbirile sufletești, datorate învârtoșării inimii și a trufiei umane, a celor care au ochi, dar nu văd și nu primesc lumina mântuirii de la Hristos pentru că au ochi pizmași și răi⁴⁸⁸. Un om care este orb este un om care în planul lui Dumnezeu primește acest lucru în viața sa fie ca încercare sau ispită pentru a-și dovedi credința sau dragostea, fie ca un lucru prin care Dumnezeu încearcă să-l ferească pe acel om de la a cădea în păcate mari. Orbirea a fost privită întotdeauna cu multă teamă. Omul primește foarte multe informații pe cale vizuală. Iar în momentul în care i se oprește accesul la această sursă de informații, o mare parte din universul său trebuie să fie reconfigurat. Dacă omul acesta are încredere în Dumnezeu, atunci Îl va iubi în continuare pe Dumnezeu și va încerca să se facă folositor celor din jur, pe măsura posibilităților sale. Dacă omul nu are credință, atunci orbirii trupești i se adaugă orbirea sufletească, întunecare puterilor sufletești și a rațiunii, omul acela va cădea în deznădejde. Iisus Hristos este Dumnezeu adevărat și Om adevărat, iar în această calitate, demnitatea împărătească este reliefată în acțiunile prin care Dumnezeu le oferă orbilor vedere trupească, însoțită de cele mai multe ori și de vederea sufletească. Acesta este motivul pentru care Hristos s-a întrupat, pentru ca „*cei ce nu văd, să vadă și cei ce văd, să ajungă orbi*” (Ioan 9, 39). Sfinții Evangheliști prezintă numeroase cazuri în care Hristos îi vindecă pe cei care sunt orbi: credincioșii „*au adus la Iisus un orb*” (Marcu 8, 22), „*Bartimeu, un cerșetor orb, ședea jos lângă drum*” (Luca 18, 35). În cazurile în care Sfânta Scriptură vorbește despre vindecarea unui orb din naștere, Dumnezeu, prin mâna Sfântului Evanghelist, evidențiază două lucruri: în primul rând faptul că ei nu sunt astfel datorită păcatelor părinților, ci pentru a se mântui, iar în al doilea rând, uimirea plină de bucurie a celor care vedeau minunea respectivă.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual caracteristica iconică a de specificitate a persoanei care nu vede: OCHI ÎNCHIȘI (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei C, așezate în fața ochilor; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de strângere a degetelor în pumn, completată de tranziția către configurația dactilemei S); A PIPĂI (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este întinsă oblic în fața corpului, la nivelul abdomenului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare neregulată de la stânga la dreapta, în plan orizontal, punctată pe alocuri de coborâri ușoare, similare gestului de pipăire). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*orb*”.

ORTODOX

Pe plan religios, se numește orice persoană care aparține Bisericii Ortodoxe, dar și orice învățătură care caracterizează această doctrină. Noțiunea de ortodoxie, care caracterizează o asemenea persoană, provine din două cuvinte grecești care sunt *ortos* și *doxa*, având semnificația de dreapta credință. Biserica noastră este numită Biserica Ortodoxă, pentru că este păstrătoarea drepte credințe, este păstrătoarea învățăturii nealterate a primului mileniu creștin, așa cum este

⁴⁸⁸ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 368.

ea formulată de Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, formulată în Sfintele Sinoade de către Sfinții Părinți. Această învățătură a fost trunchiată în secolul XI, când a avut loc Marea Schisma provocată de inovațiile doctrinare care au născut catolicismul; în sânul acesteia va apărea o nouă sciziune, în secolul XVI, sub numele de protestantism, care și el a căpătat, în timp, diferite forme care l-au sfârșit, înstrăinând tot mai mult aceste confesiuni de rădăcinile drepte învățături creștine care este Ortodoxia. Pentru Biserica Ortodoxă Slavă, termenul de Ortodoxie este tradus prin „pravoslovie”, cu alte cuvinte, cultul cel adevărat, cel drept. Doctrina ortodoxă este cuprinsă în Catehismul Bisericii Ortodoxe, alcătuit de către Sfinții Părinți în Sinoadele Ecumenice din primul mileniu creștin și păstrate în Cartea de învățătură a Bisericii Ortodoxe, în țările ortodoxe și de pretutindeni unde Ortodoxia trăiește. Noțiunea de Ortodoxie este vitală pentru adevărații credincioși. Diferența între Ortodoxie și celelalte confesiuni (sau erezii în accepțiunea Sfinților Părinți) este diferența între adevăr și neadevăr, între adevăr și minciună, între părtășia cu Dumnezeu sau cu diavolul. Fiecare problemă de natură dogmatică luată în discuție în cadrul Sfintelor Sinoade Ecumenice nu a fost o problemă de dialectică sau de retorică, prilej pentru ca un profesor sau altul să își prezinte modul de stăpânire a limbajului teologic. Adevărul sau neadevărul, Ortodoxia sau erezia, sunt probleme de viață și de moarte. De aceea Sfinții au fost atât de tranșanți, hotărând să pronunțe anatema împotriva celor care negau divinitatea lui Hristos sau a Duhului Sfânt sau negând Sfânta Treime. Participarea la Trupul lui Hristos prin Sfintele Taine, garantează participarea la izvorul vieții. De aceea este importantă distincția de *ortodox* ca diferența între cel care are acces la Tainele adevărate și oamenii care aparțin celorlalte confesiuni, care afirmă despre Taine că sunt doar ceremonii sau simboluri.

Execuția semnului redă în plan vizual gestul specific al miruitului pe frunte, specific cultului ortodox: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei A și atingând fruntea cu vârful degetului mare; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare compusă din două segmente perpendiculare, corespondente ale celor două axe ale Sfintei Cruci, mai întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ortodox*”.

OSANA

Este o strigare de bucurie (*Doamne, mântuiește!*), întrebuințată mai la toate popoarele la întâmpinarea regilor sau a altor bărbați viteji biruitori din război. E semn de stimă și de mulțumire, de laudă și de preamărire. La serviciile divine, cântarea ori exclamarea „*osana*” simbolizează și ne aduce aminte de strigarea de bucurie, ce a făcut-o poporul evreu lui Iisus la intrarea Lui în Ierusalim.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual strigarea „*Osana!*” cu care a fost întâmpinat Mântuitorul nostru Iisus Hristos de către pruncii evreilor la Intrarea în Ierusalim: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârful

degetelor îndreptate către înainte, încrucișate perpendicular în plan vertical; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, de înălțare până deasupra umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, completată de tranziția palmelor către configurația dactilemei U; al doilea segment al mișcării presupune rotirea către înainte, din încheietură, a ambelor mâini, simultană și sincronă, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Osana!*”.

OSTAȘ

Sfânta Scriptură preia imaginea unui ostaș pentru a o pune în legătură cu atitudinea pe care fiecare creștin trebuie să o poarte în cadrul războiului duhovnicesc în care este angrenat. Sfântul Apostol Pavel afirmă că toți creștinii sunt într-o arenă în care se luptă pentru mântuire, însă această luptă trebuie să fie după poruncile lui Dumnezeu. Creștinii au primit în cadrul Sfintei Taine a Botezului puterea de a se împotrivi păcatului, lucru care trebuie făcut sub ascultarea sfatului duhovnicului: „*suferă împreună cu mine, ca un bun ostaș al lui Hristos Iisus*” (II Timotei 2, 2). După cum ostașul renunță la propria sa voință atunci când se înrolează, încercând să facă toate lucrurile cât mai bune, ignorând toate cele ce sunt de prisos, știind permanent că într-una din luptele vieții sale își va oferi viața, în același fel trebuie privit și creștinul: „*Nici un ostaș nu se încurcă cu treburile vieții, ca să facă pe plac celui care strânge oaste. Iar când se luptă careva la jocuri, nu ia cununa, dacă nu s-a luptat după legile jocului*” (II Timotei 2, 4-5). Locul în care se desfășoară această luptă este lumea întreagă, privitorii fiind sfinții din Biserica cea triumfătoare, ajutoarele creștinilor fiind îngerii cei buni, dușmanii fiind diavolii – duhurile căzute. În afara funcției lor administrative care conta în menținerea disciplinei și în pedepsirea celor considerați de lege a fi vinovați, ostașii au avut în istorie și marele rol de a mărturisi divinitatea lui Hristos: prin sutașul Corneliu, prin sutașul care L-a rugat pe Hristos să-i vindece sluga numai prin cuvânt, prin soldații care având menirea de a fi paznici ai mormântului, s-au transformat în primii oameni vestitori ai Învierii.

Execuția semnului redă în plan vizual postura obișnuită a ostașului înarmat: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei A, așezate la mică distanță una deasupra celeilalte și lipite de corp sub umărul drept. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*ostaș*”.

P

PACE

Termenul desemnează situația unor comunități sau țări care nu sunt în război. În Noul Testament termenul este folosit mai ales privind liniștea sufletească, dar sunt și texte care se referă la „*pacea lumii*” sau a unor popoare. În acest sens, este folosit cuvântul în texte ca: Luca 11, 21; Fapte 12, 20; I Corinteni 14, 33. Cu înțelesul de raporturi între oameni se vorbește de pace ca de o virtute, ca de o înțelegere cordială: „*Trăiți în pace unii cu alții*” (Marcu 9, 50; Fapte 7, 26; Romani 12, 18; I Corinteni 7, 15; Efeseni 4, 3; 6, 15; II Timotei 2, 22; Evrei 12, 14; Iacob 3, 18; I Petru 3, 11; II Petru 3, 14). Este de asemenea mesajul păcii pe pământ vestit lumii de îngeri la nașterea Domnului Iisus Hristos⁴⁸⁹. Pacea este Hristos, regele păcii, care vine să supună universul, nu cu arme, ci cu blândețea, după cum zice profetul Zaharia 9, 9: „*iată regele tău vine blând pe asin*”, adică pe simbolul păcii, în centrul împărăției mesianice. Este de remarcat că în anul nașterii Domnului nu a fost nici un război în lume. Simboalele păcii sunt: curcubeul, care leagă cerul cu pământul, sărutarea sfântă; o mână care împărtășește binecuvântare; ramura de măslin; două ramuri de finic deasupra crucii.

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea specifică a înfrățirii, element central al stării de bună înțelegere între popoare, situație în care nu există conflicte armate sau războaie între state, popoare, populații⁴⁹⁰: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, având palmele împreunate perpendicular în fața pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*pace*”.

PAHAR

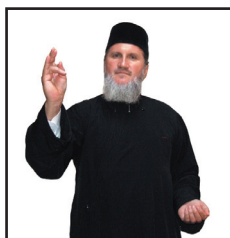
⁴⁸⁹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 371.

⁴⁹⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Termenul este folosit de Sfânta Scriptură atât în sens propriu, ca obiect casnic folosit pentru băutură, fie în sens figurat, ca simbol al încercărilor, al greutăților, fie asociat cu Taina Sfintei Euharistii. Atunci când este menționat paharul ca obiect casnic, este evidențiată permanent grija pe care Dumnezeu ne îndeamnă s-o avem față de cei năpăstuiți: „*Să pui și paharul meu, pahar de argint, la gura săracului celui mai tânăr*” (Facerea 44, 2). Conform învățaturii Sfinților Părinți, orice lucru dintre cele create de Dumnezeu trebuie să fie folosit exclusiv pentru a crește dragostea dintre oameni, dragoste ce trebuie să izvorască din dragostea față de Dumnezeu, conform poruncilor: iubește-L pe Dumnezeu și iubește-ți aproapele. Cu semnificația de încercare sau ispită întâlnim termenul menționat în noaptea în care Hristos este prins. În noaptea respectivă, Hristos s-a rugat lui Dumnezeu Tatăl: „*S-a rugat, zicând: Tată, dacă este cu putință, depărtează de la Mine paharul acesta!*” (Luca 22, 42). Este demn de menționat modul în care Hristos, Care știa că urmează chinuirea și moartea Sa, Își roagă Tatăl să acționeze: nu este dorința lui Hristos să fie îndepărtată durerea, cu dorința Sa de Om, care acceptă dorința lui Dumnezeu, este aceea de a se mântui și prin mântuirea Sa, să ofere aceasta și oamenilor. Modul în care Hristos acceptă voința lui Dumnezeu Tatăl, este modul în care noi trebuie să acceptăm voința lui Dumnezeu: fără a cărti împotriva durerilor, mulțumind pentru bine, dar și pentru rău: „*Domnul a dat, Domnul a luat – fie numele Domnului binecuvântat*” (Iov 1, 21). Paharul care este asociat cu Sfânta Taină a Euharistiei este menționat de către Sfântul Apostol Pavel, care indică în mod direct faptul că nu este vorba de nici un simbolism, ci despre o realitate directă: „*paharul binecuvântat, pe care-l binecuvântăm, nu este el împărțirea cu sângele lui Hristos?*” (I Corinteni 10, 16).

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului pe care îl desemnează: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S, așezată deasupra palmei stângii; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, de înălțare până la nivelul gurii, sugerând împărțirea clerului din Sfântul Potir. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*pahar*”.

PANTOCRATOR

Este una din însușirile firii dumnezeiești. Dumnezeu nu este numai ființă spirituală, personală, infinit, drept, bun, iubitor, creator, ci și atotputernic, atotștiutor, omniprezent, proniator și atotștiitor⁴⁹¹. Căci, la sfârșit „*Fiul va preda Tatălui, Împărăția, pentru ca Dumnezeu să fie toate în toți*” (I Corinteni 15, 28). Totodată, termenul desemnează pictura pe cupola naosului din bisericile ortodoxe, înfățișând pe Iisus Hristos ca împărat al lumii⁴⁹².

⁴⁹¹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 50.

⁴⁹² Ioan M. Stoian, *op.cit.*, p. 198.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual reprezentarea specifică a Domnului nostru Iisus Hristos în iconografia ortodoxă: semnul pentru ȚINEREA EVANGHELIEI (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în partea stângă a corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu degetele ușor îndoite în sus) este completat de cel pentru BINECUVÂNTARE (mâna stângă rămâne în poziția anterioară, îndeplinind în continuare o funcție pasivă; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, având palma în configurația dactilemei H – adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Pantocrator*”.

PARACLISER

Termenul desemnează persoana însărcinată cu paza și îngrijirea unei biserici, îndeplinind și unele servicii la oficierea slujbelor religioase⁴⁹³. este persoana care, în cadrul bisericii, îndeplinește serviciile mărunte în legătură cu nevoile cultului: întreține curățenia în biserică, aprinde candelile și lumânările, trage clopotele, bate toaca și aduce cele necesare pentru slujbă ș.a.; paraclisierul e numit și palamar, crâsnic sau făt (în Bucovina și Ardeal), iar în unele părți și țârcovnic (de la slv. țercov = biserică), așa cum i se mai zice și cântărețului. În bisericile de sat, cântărețul este cel care îndeplinește și serviciile paraclisierului. Cuvântul paraclisier vine de la paraclisiarh, slujitor în biserică, începând de prin sec. XIV, ca subaltern al eclesiarhului; eclesiarhul apare ca slujitor la catedrale și în mănăstiri, în Biserica Ortodoxă din același secol. Sarcina lui era să vegheze la buna desfășurare a slujbelor religioase prin executarea întocmai a tipicului și a rânduielilor bisericești tradiționale (ca și azi, la catedrale și la mănăstirile mai mari). Eclesiarhului îi reveneau însă și aproape toate serviciile bisericești inferioare în legătură cu îngrijirea sfântului locaș și buna desfășurare a cultului pe care odinioară le săvârșeau membrii clerului inferior, care cu timpul au dispărut. Pentru a face față acestor servicii bisericești inferioare, el și-a luat ca ajutor pe paraclisiarh, care să îndeplinească aceste activități ce revin astăzi, în Biserica Ortodoxă, paraclisierului.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al cuvântului și rolul pe care paraclisierul îl are în cadrul personalului administrativ al unei biserici: BISERICĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul capului și au palmele în configurația dactilemei B; din această poziție inițială, mâinile delimitează în plan vertical, de sus în jos, mai întâi cele două axe perpendiculare ale Sfintei Cruci care împodobește acoperișul bisericii, pantele oblice ale acestuia, precum și zidurile verticale); SLUJEȘTE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și vârful degetelor îndreptate oblic către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție

⁴⁹³ *Ibidem*, p. 199.

activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite, îndreptate către palma stângă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre asupra mâinii stângi); PERSOANĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul umărului drept, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul soldului). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*paracliser*”.

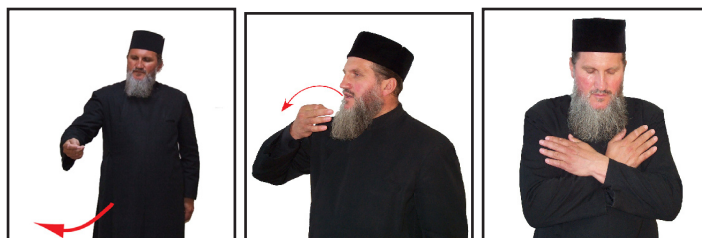
PARADIS

Cu acest termen, sau *sânul lui Avraam*, se numește în Noul Testament locul sau starea celor drepiți și fericiți, care au pacea în suflet și pe Hristos mereu prezent în inima și în viața lor. El este numit și „*raiul lui Dumnezeu*” (Apocalipsa 2, 7) pentru că celor din rai Dumnezeu le este totul: și lumină, și hrană, și îmbrăcăminte, și băutură din apa vieții și a Împărăției (Apocalipsa 2, 23; 22, 5, 22, 17)⁴⁹⁴.

Execuția semnului redă în plan vizual forma vizibilă, arcuită, a curcubeului, care împodobește reprezentările iconografice ale raiului⁴⁹⁵: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către înainte și vârful degetelor răsfirate, îndreptate în sus, așezată deasupra umărului stâng; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*paradis*”.

PARASTAS

Termenul desemnează slujba religioasă făcută pentru pomenirea morților, care se face la 3, 9, 21, 40 zile, la 3, 6, 9 luni de la înmormântare, apoi în fiecare an până la al șaptelea an⁴⁹⁶.

⁴⁹⁴ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 434.

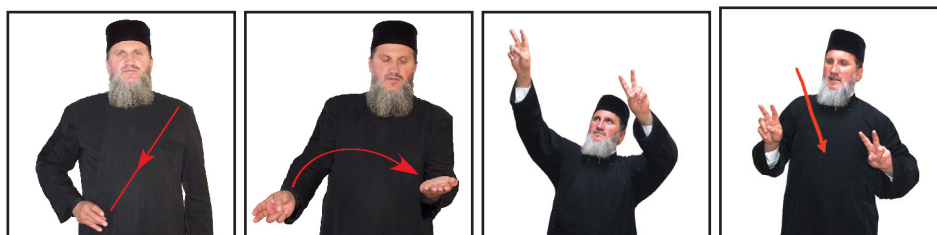
⁴⁹⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁴⁹⁶ Pr Ion M Stoian, *op.cit.*, p. 200.

„Parastas” este un cuvânt de origine grecească, care înseamnă „a veni în ajutor”. Prin urmare, parastasul este o rugăciune de mijlocire a celor vii pentru cei morți. Cei vii, aducând coliva în biserică, stau înaintea lui Dumnezeu și mijlocesc prin rugăciuni pentru iertarea păcatelor celor adormiți⁴⁹⁷.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual specificul iconic al sensului etimologic al cuvântului pe care îl desemnază: SLUJBĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul șoldului, având palma în configurația dactilemei T; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare de balansare din umăr, către înainte, care poate fi repetată de două sau de trei ori); POMENIRE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața gurii, având palma în configurația dactilemei F, cu vârfurile degetelor îndreptate către chipul celui care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă, către înainte, care poate fi repetată de mai multe ori); MORȚI (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și încrucișate la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor lipit de piept; capul este aplecat în față iar ochii sunt închiși). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „parastas”.

PARUSIA

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul cuvântului pe care îl desemnează: HRISTOS (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, în fața corpului, și ridicată la nivelul umărului stâng, având palma în configurația dactilemei H (adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare); din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre oblică de-a lungul corpului, până în dreptul șoldului drept); IARĂȘI (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei U, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la dreapta la stângă, până la palma mâinii stângii); VENIRE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt întinse în fața corpului, la nivelul feței, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei V, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus și cu podurile palmelor orientate oblic către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, prin îndoirea coatelor, de coborâre către piept). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „parusia”.

⁴⁹⁷ Econom Ioan N. Ionescu Amza, *Rostul parastaselor*, București, 1943, p. 13.

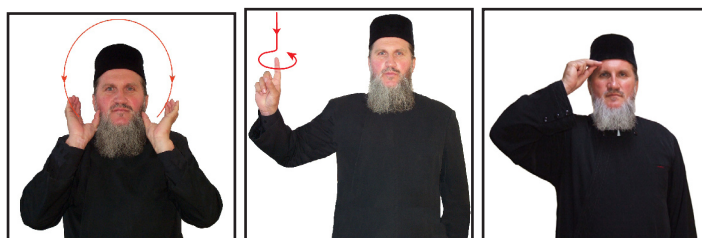
PATRIARH

Părintele unei comunități, al unei familii, patriarh – este ierarhul care deține cel mai înalt rang în conducerea unei Biserici Ortodoxe. În ierarhia Bisericii Ortodoxe Române, patriarhul este întâiul stătător; el se bucură de toate drepturile stabilite în sfintele canoane și în regulamentele bisericești. Patriarhia Bisericii Ortodoxe Române este și Arhiepiscopul Bucureștilor și Mitropolit al Ungrovlahiei. Titulatura sa este: „Înalt Preasfințitul Arhiepiscop al Bucureștilor, Mitropolit al Ungrovlahiei și Preafericitul Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române”. Pomenirea numelui său la serviciile religioase se face în conformitate cu sfintele canoane și cu practica Bisericii Ortodoxe Române. Vestimentația Patriarhului este de culoare albă și ca semn distinctiv poartă două engolpioane și o cruce, culion și camilafcă albă, cu cruce. Patriarhul Bisericii Ortodoxe din Constantinopol poartă denumirea de Patriarh Ecumenic, începând din secolul VI, dar care s-a pierdut după proclamarea autocefaliei Bisericilor naționale. Au fost numiți patriarhi strămoșii poporului evreu: Avraam, Isaac și Iacov, precum și celor doisprezece fii ai lui Iacov, din alte căror seminții s-a născut poporul israelitean (evreu). Istoria lor este cuprinsă în Biblie, în Vechiul Testament (Cartea Facerea).

Execuția semnului redă în plan vizual supremația de autoritate a patriarhului în cadrul unei Biserici locale: mâna stângă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei A așezată peste dosul palmei stângi, cu degetul mare îndreptat în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă în plan orizontal, în fața corpului, în sens invers acelor de ceasornic. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*patriarh*”.

PAVEL

Apostolul neamurilor se numea mai înainte Saul; era din Tarsul Ciliciei, evreu din seminția Veniamin și fariseu. Făcuse ucenicia la marele învățat Gamaliel, fiind zelos păzitor al Legii și datinilor strămoșești⁴⁹⁸. Saul înseamnă „furtună”, schimbat în Paul, adică „*liniște*” sau „*odihnă*”

⁴⁹⁸ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 378.

căci, pe cât el prigonea mai înainte pe credincioși, pe atât odihnea pe urmă sufletele tuturor cu lucrul și cu cuvintele⁴⁹⁹. Este adesea înfățișat în icoane alături de Sfântul Apostol Petru, cu care laolaltă a lucrat la întemeierea noii împărății, Pavel de-a dreapta, fiindcă el binevestește pe Hristos cel înviat și biruitor asupra lumii, Petru de-a stânga, pentru că el a propovăduit pe Hristos ca om pământean. Insigniile Sfântului Apostol Pavel sunt: a) un condei, ca dovadă că el a scris cele 14 epistole; b) cartea ținută în mâna stângă, care înseamnă cuvântul lui Dumnezeu vestit de el cu atâta îndemânare, precum și colecția scrierilor sale; c) sabia în mâna dreaptă, care simbolizează puterea prediciei sale și este totodată și insigniul martiriului său, fiind adică decapitat. Spre dovedirea sfințeniei apostolești, tradiția susține că la străpungerea cu sabia a grumazului său ar fi curs lapte în loc de sânge. Adesea e închipuit cu două săbii, spre a simboliza moartea sa și puterea lui de înaltă gândire. Are lângă dânsul un miel și un lup, acesta din urmă referit la starea lui de dinainte de convertire, iar mielul la starea lui de apostol al păcii după încreștinare. Vasul, ce-l vedem adesea în icoanele Sfântului, este insigniul referitor la cuvintele de „*vas al alegerii*”, a fost chemat adică la apostolie să fie vas al Duhului⁵⁰⁰. O stea pe capul sfântului Pavel arată că el a fost „*lumina lumii*” (Matei 5, 14).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual conceptualizarea abstractă a numelui persoanei pe care o desemnează: SFÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor); APOSTOL (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat către înainte și cu vârful degetului arătător îndreptat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, continuată apoi în plan orizontal, printr-o mișcare circulară amplă, în sens invers acelor de ceasornic, care poate fi repetată de mai multe ori); PAVEL (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei P și atingând cu vârful degetelor partea laterală dreapta a frunții; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire ușoară a frunții, care poate fi repetată de mai multe ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfântul Apostol Pavel*”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

PĂCAT

Termenul denumește călcarea poruncii lui Dumnezeu. Poruncile fiind date ulterior, după păcatul primordial, lui Moise și înscrise în Lege, călcarea lor se numește deopotrivă și „*nelegiuire*” sau „*fărădelege*”, cum spune Sfântul Evanghelist Ioan: „*căci păcatul este nelegiuire*” (I Ioan 3, 4). Păcatul este legat numai de creatura rațională și constă în esență în ruperea și înstrăinarea spirituală

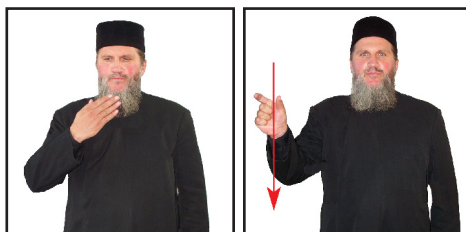
⁴⁹⁹ Petru Damaschin, *Filocalia V*, p. 156, în traducere.

⁵⁰⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 299.

de Dumnezeu și de comuniunea cu El⁵⁰¹. Păcatul reprezintă încălcarea cu bună știință a legii și a poruncii lui Dumnezeu. Păcatul atrage după sine ruperea de legea și voința lui Dumnezeu, moartea trupească și sufletească pentru oameni. Primul păcat săvârșit în cadrul lumii create a fost păcatul săvârșit de către Lucifer, care profitând de dragostea și încrederea lui Dumnezeu, a încercat să-I ia locul Acestuia. Păcatul săvârșit de către Lucifer a generat o falsă realitate, o realitate îndreptată împotriva lui Dumnezeu, deși se hrănește din Dumnezeu și este susținută de bunătatea Acestuia. Căderea lui Lucifer a stat la baza actului prin care diavolul, în chipul șarpelui, îi îndeamnă pe Adam și Eva să încalce porunca lui Dumnezeu, să păcătuiască. Deosebirea între căderea îngerilor răi și căderea omului este că îngerii au căzut cu voia lor, deci din libertate, iar omul a căzut din amăgire și din îndemnul diavolului. Iar „*păcatul cu sfătuire, jumătate este al aceluia care îl face și jumătate al celui ce l-a sfătuit*”⁵⁰². Dumnezeu a îngăduit omului în rai să facă păcatul cel mai mic, adică să mănânce din pomul cunoștinței binelui și răului. Căci dacă mânca din pomul vieții, se împietrea la inimă ca diavolul, cădea ca diavolul, nu mai murea nicio dată și se chinuia în veci în iad, asemeni satanei. La căderea lui Adam au contribuit două patimi raționale ale omului – mândria și pofta. Ceea ce trebuie evidențiat este faptul că aceste două ispite sunt cele care stau la baza tuturor păcatelor, ale tuturor oamenilor. Atunci când omul cade în același păcat în mod repetat, omul respectiv cade în patimă. Patima reprezintă un păcat de care un om nu va putea scăpa decât foarte greu.

Execuția semnului redă în plan vizual călcarea unei legii sau a unei porunci bisericești, o abatere de la o normă religioasă sau o faptă vinovată⁵⁰³: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către bărbia persoanei care face semnul și cu vârful degetelor în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire a bărbiei cu vârful degetelor, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*păcat*”.

PĂCATOS

Omul care săvârșește păcatul este un om păcătos. Sfânta Scriptură pune în opoziție omul credincios, care săvârșește binele și se luptă pentru viața cea veșnică, cu omul preocupat de dorințe și gânduri materiale și egoiste, fără sens, izvorâte din influența diavolului. Sfânta Scriptură ia în discuție cazul omului care merge pe calea cea largă, calea păcatului, afirmând că omul care face răul este omul care își alege mânia divină, iar credinciosul își alege fericirea: „*Ferice de omul care nu se oprește pe calea celor păcătoși*” (Psalmul 1, 1), „*dar calea păcătoșilor duce la pieire*” (Psalmul 1, 6). Omul păcătos este cel căruia se adresează Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Predica Sa urmărește trezirea morală a păcătosului, pentru ca acesta să revină la Dumnezeu. Parabola care ilustrează cel mai bine calea omului către păcat sau virtute este Parabola fiului risipitor. Fiul

⁵⁰¹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 381.

⁵⁰² Părintele Cleopa, *Zece convorbiri*, p. 2, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor.

⁵⁰³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

risipitor ia de la tatăl său partea din avere, iar în momentul în care ajunge în păcat, sfârșește prin a sluji porcilor. Fiul risipitor este ascuns în fiecare păcătos. Deoarece păcătosul ia ființa pe care Tatăl Cereș i-a dăruit-o și folosindu-se de ea, ajunge să slujească poftelor josnice ale diavolilor. Hristos Își adresează predica Sa exact acestui tip de om: „*Hristos Iisus a venit în lume să mântuiască pe cel păcătos*” (I Timotei 1, 15). Această predică a ajuns însă chiar să deranjeze pe cei care se credeau drepecți, caz în care Domnul nostru Iisus Hristos răspunde conform înțelepciunii Sale divine: „*vă spun că va fi mai multă bucurie în cer pentru un singur păcătos care se pocăiește*” (Luca 6, 7). Datoria fiecărui credincios este aceea de a-l purta pe păcătos, indiferent de starea decăzută în care se află, în rugăciunile sale, de a-l aduce prin rugăciunile lor în cadrul comunității Bisericii. Cea mai mare ispită a unui credincios este aceea de a-și judeca aproapele. Iisus Hristos ne cere să nu-l judecăm pe păcătos ci să-l aducem în Biserică.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează: PĂCAT (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către bărbia persoanei care face semnul și cu vârful degetelor în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire a bărbiei cu vârful degetelor, care poate fi repetată de mai multe ori); PERSOANĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul umărului drept, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul șoldului). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*păcătos*”.

PĂMÂNT

„*La început, Dumnezeu a făcut cerul și pământul*” (Facerea 1, 1). Prin noțiunea de „*pământ*”, Sfânta Scriptură înțelege creația materială, pusă în contrast cu lumea nevăzută, lumea îngerilor. Omul este o ființă dihotomică – o ființă duală – trup material, ridicat pentru fiecare din noi din pământ, și suflet – creat de către Dumnezeu pentru fiecare din noi. Învățătura Sfinților Părinți a accentuat Măreția și Atotputernicia lui Dumnezeu, Care a creat totul din nimic. Au existat oameni care au afirmat că Dumnezeu ar trebui privit ca un simplu demiurg, un semizeu, care a organizat o materie preexistentă. Dacă ar fi să acceptăm acest lucru, ar însemna că Dumnezeu ar fi incapabil să creeze materia, ar însemna că are nevoie de un lucru pentru a crea, deci nu ar fi Dumnezeu cel adevărat. Faptul că Adam este creat din pământ și acest lucru este valabil pentru toate ființele umane este arătat chiar de cuvântul „*adama*”, care în ebraică înseamnă „*pământ*”. Trupul este făcut ca „*să se întoarcă în pământ cum a fost, iar sufletul să se întoarcă la Dumnezeu Care l-a dat*” (Ecleziastul 12, 7). Deși diavolului nu îi este permis să posede nimic pe pământ, deoarece tot ce există, există din puterea lui Dumnezeu, diavolul poate reuși uneori să îi motiveze pe oameni împreună cu împărățiile lor să se abată de la Dumnezeu: „*Diavolul... i-a arătat într-o clipă*

toate împărățiile pământului” (Luca 4, 5). Acela care își imaginează că poate stăpâni neamurile pământului, trebuie să știe că aceasta este ispita pe care diavolul I-a adresat-o Mântuitorului. În calea către mântuire ne putem opri în a stăpâni puterile lumii, sau ne putem opri în a ne stăpâni trupul și dorințele sale păcătoase. De aceea, Sfântul Apostol Pavel ne cere să fugim de amândouă, „mărturisind că sunt(em) străini și călători pe pământ” (Evrei 11, 13).

Execuția semnului redă în plan vizual lovirea a doi bulgări de pământ, între ei: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei S, cu podurile palmelor ușor depărtate una de cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și alternativă de apropiere și lovire. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pământ”.

PĂTIMI

Termenul desemnează deopotrivă sentimentul copleșitor, trupesc sau sufletesc, care întunecă mintea, pornire nestăpânită, pasiune, viciu, păcat⁵⁰⁴, așa cum apare în epistola către Galateni (5, 25): „Iar cei ce sunt ai lui Hristos Iisus și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftetele”, precum și orice suferință suportate pe nedrept de Hristos sau de cei ce-L urmează (Filipeni 3, 10).⁵⁰⁵ Acest cuvânt este folosit și de Sfântul Apostol Petru, când vorbește despre „patimile lui Hristos și despre măririle cele de după ele” (I Petru 1, 10), sau când vorbește preoților despre îndatoririle lor, el însuși fiind „împreună preot și martor al patimilor lui Hristos” (I Petru 5, 1). Sfântul Apostol Pavel se referă la împreună-pățimirea cu Hristos a celor care sunt moștenitorii Lui: „dacă pățimim împreună cu El”, împreună ne și preamărim: „căci socotesc că pățimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi” (Romani 8, 17-18).

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de durere fizică în general, sau de încercare, suferință, pătimire⁵⁰⁶: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei L, cu vârfurile degetelor mari îndreptate către piept și cu vârfurile degetelor arătătoare îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă circulară către persoana care face semnul, simultană și alternativă, care poate fi repetată de câteva ori pentru a sugera o suferință prelungită. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pățimi”.

PĂINE

⁵⁰⁴ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 378.

⁵⁰⁵ *Ibidem*, p. 378.

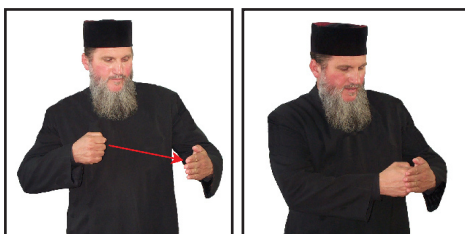
⁵⁰⁶ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Ca principalul aliment pentru susținerea vieții corporale, pâinea și cu deosebire pâinea Sfintei Euharistii, e simbolul vieții veșnice (Ioan 6, 32). Pâinea se binecuvintează de Biserică și ca dar de sacrificiu la litie, la parastas, la Paști etc. Domnul nostru Iisus Hristos se numește pe sine Pâinea Vieții, căci în Sfânta Euharistie pâinea se preface în Trupul Domnului Hristos. Melchisedec aduce jertfa de pâine și vin ca tip al Sfintei Euharistii. Pâinea mai e simbolul vieții veșnice a corpului, căci treieratul, seceratul și măcinatul înseamnă greutățile pământești și moartea⁵⁰⁷.

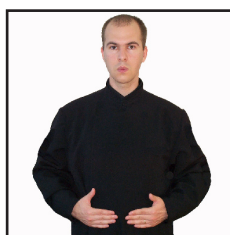
Execuția semnului redă în plan vizual gestul specific al tăierii pâinii cu ajutorul unui cuțit: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea dreaptă a corpului și cu vârful degetelor îndreptate oblic către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, așezată perpendicular pe mâna stângă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă înainte și înapoi, deasupra palmei stângi, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pâine”.

PÂNĂ

Execuția semnului redă în plan vizual exprimarea unui raport temporal sau spațial, indicând limita finală de extindere în timp sau spațiu⁵⁰⁸: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S, așezată între persoana care face semnul și palma stângă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către înainte, până la atingerea podului palmei stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „până”.

PÂNTECE

⁵⁰⁷ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 300.

⁵⁰⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Execuția semnului redă în plan vizual partea de jos a corpului uman, precum și prezența ei reală în spațiu, dovedită de posibilitatea de a o palpa: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, paralel una în raport cu cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu fața către interior, lipite de abdomen. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pântece”.

PECETE

Termenul desemnează sigiliul de lemn în formă de cruce care imprimă pe prescuri semnul crucii și inițialele rituale⁵⁰⁹. Totodată, definiția include și imprimarea unui chip sau a unui nume pe ceva, cu un corp solid având o suprafață mică cu reliefuri care se pot imprima⁵¹⁰. Pecetea e sigilul ce se aplică pe cele 5 prescuri aduse la proscomidie. Pe ramurile crucii sale are inițialele: IC, XC, NI, KA. Prin forma sa patrulateră, pecetea simbolizează că jertfa se aduce pentru cele patru părți ale lumii și că prin jertfa sa Mântuitorul a învins pe vrăjmașul lumii și împărătește în veac. Forma aceasta mai închipuie și lumea și sfârșitul ei. Cercul, în care este cuprins pătratul, simbolizează dumnezeirea lui Iisus, iar ambele, adică patrulaterul și cercul, simbolizează cele două firi ale Domnului Hristos⁵¹¹.

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului pe care îl desemnează: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înaintea; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S, așezată deasupra palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire a podului palmei stângi, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pecete”.

PEDEPSI

⁵⁰⁹ Ioan M Stoian, *op.cit.*, p. 210.

⁵¹⁰ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 389.

⁵¹¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 301.

Execuția semnului redă în plan vizual aplicarea unei pedepse pentru o greșală sau o infracțiune săvârșită⁵¹²: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei T, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei T; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă de coborâre asupra pumnului mâinii stângi, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pedepsi”.

PENTRU

Execuția semnului redă în plan vizual exprimarea unui raport causal⁵¹³: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, așezată deasupra palmei stângi, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate perpendicular pe axul mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire a podului palmei stângi, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pentru”.

PERICOL

Execuția semnului redă în plan vizual starea de adâncă neliniște și tulburare, provocată de un pericol real sau imaginar, precum și lipsa de curaj, teama, înfricoșarea⁵¹⁴: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului și având palma în configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate, și cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire a

⁵¹² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁵¹³ *Ibidem*.

⁵¹⁴ *Ibidem*.

pieptului cu vârful degetului mare, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică semnificativă și de verbalizarea mută a cuvântului „*pericol*”.

PERSOANĂ

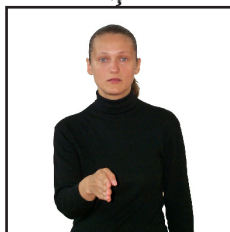
Execuția semnului redă în plan vizual ideea de reprezentant al speciei umane, luat în individualitatea sa, om considerat prin totalitatea însușirilor sale fizice și psihice, ființă omenească: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, la nivelul umărului drept, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei), cu vârful degetelor îndoite către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, până aproape de nivelul soldului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*persoană*”.

PESTE

Execuția semnului reproduce în plan vizual ideea de suprapunere, de aplicare, directă sau mediată, prin extensiune, accentuând exprimarea unui spațiu situat în partea de sus, în partea imediat superioară, sus, peste ceva: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, peste palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*peste*”.

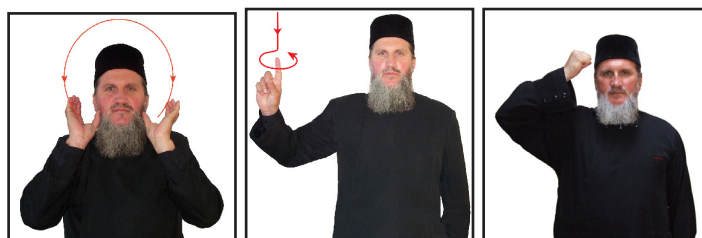
PEȘTE

Este unul dintre simbolurile lui Iisus⁵¹⁵. Neavând voie creștinii cei dintâi să pronunțe numele de Hristos, s-au folosit de simboluri, dintre care mai potrivit fusese peștele, chiar și după grecescul său nume ICHTIS, ca o compoziție a literelor începătoare din expresia: Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu, Mântuitor. Peștele e simbolul creștinului (Matei 4, 19), care se botează în apă, în patria peștelui; e chipul creștinului și prin faptul că, deși peștele trăiește în apele mării sărate, își păstrează firea și nu devine sărat; astfel creștinul adevărat, deși trăiește în lumea păcatelor, rămâne totuși curat cu ajutorul rugăciunilor și al harului. Peștele care poartă în spate coșul cu pâine și cu vin închipuie pe Hristos, care ne-a adus Sfânta Cuminecătură; tot așa și cel ce trage o corabie, fiind aceasta simbolul Bisericii, conduse de Hristos, iar peștele care aduce un ban (statir) pierdut, simbolizează pe Iisus, care a regăsit omenirea pierdută (Matei 17, 27). Peștele e animalul cel mai curat și bineplăcut lui Dumnezeu. La potop toate animalele au fost condamnate la moarte, numai peștii în apă au fost cruțați. De aceea și sunt considerați ca simboluri ale curăției sufletești, iar apa în care trăiesc și care le dă viață e învrednicită a fi materia botezului. Din aceste motive s-a și permis de a se consuma în posturi numai carnea peștelui, iar nu și a altor animale.

Execuția semnului redă în plan vizual forma de deplasare a peștilor, prin unduirea corpului prin apă: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă către înainte, unduită în plan orizontal, pentru a sugera înaintarea unui pește prin apă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pește”.

PETRU

Iudeu de neam, născut în Betsaida Galileii, fiul lui Iona și frate cu Andrei, „cel dintâi chemat”, Sfântul Apostol Petru avea ocupația de pescar și era căsătorit. Numele său iudeu era Simon, dar Iisus îi dă și numele simbolic de Petru sau „Chifa”, adică „piatră”. Făcuse ucenicia și la Ioan Botezătorul; după o pescuire minunată pe lacul Ghenizaret este chemat să devină „pescar de oameni” (Luca 5, 8-11), după care ia parte la nunta din Cana Galileii (Ioan 2, 1-2). Ales apoi între cei 12 apostoli, urmează pe Iisus îndeaproape, mărturisind în Cezareea lui Filip că El este Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, răspuns „colectiv”, în numele tuturor apostolilor, la care Domnul răspunde „Tu ești Petru și pe această piatră voi zidi Biserica Mea și porțile iadului nu o vor birui” (Matei 15, 16-18)⁵¹⁶. Prin caracterul său impetuos (taie urechea ostașului), e antitipul arhanghelului Mihail, care a răpus pe Satan și care învârtește sabia de foc la ușa raiului, unde, după tradiție, străjuiește și Sfântul Apostol Petru. După slăbiciunile sale omenești, Petru e tipul Bisericii și al creștinului, care se înalță de jos din păcate, spre cele de sus. Mântuitorul, în locul numelui de Simon îl învestește cu noul nume de Petru, indicându-i-se o nouă misiune, de a fi propovăduitor statornic și pildă de întărire în valurile vieții, pildă a realității vieții creștine, în care cel căzut poate iarăși să se ridice prin tărie de credință. Petru a căzut de trei ori, dar prin căință adevărată s-a înălțat din nou la cel

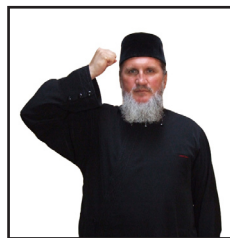
⁵¹⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 276.

⁵¹⁶ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 393.

mai înalt grad de perfecțiune, la mucenicie, răstignit fiind cu capul în jos pentru Domnul. Într-însul vedem, deci, pe dreptul căzând și păcătuind și apoi ridicarea lui iarăși la starea de sfințenie; virtutea călcată și apoi iarăși înălțată; vedem cum apune darul dumnezeiesc și cum răsare mai frumos decât fusese mai înainte. Iconografia ne prezintă pe Sfântul Apostol Petru în scenele cu: pescuitul bogat (Luca 5), umblarea pe apă (Matei 14, 25) ș.a., care toate ne dovedesc neputința de mântuire numai prin puterile noastre proprii și că numai cu ajutorul lui Dumnezeu putem să ajungem, ca și Petru, la liman; eliberarea lui din lanțuri (Faptele Apostolilor 12, 8) simbolizează eliberarea Bisericii din păgânism și eliberarea creștinilor din primejdiile lumii. Crucificarea lui cu capul în jos, făcută la cererea proprie, înseamnă smerenie, recunoașterea păcătoșeniei și nevredniciei sale. Dânsul, păcătos fiind, nu s-a simțit vrednic să moară ca și Iisus cel nevinovat. S-a răstignit în felul acesta, pentru că dânsul și în moartea sa voia să privească spre cer, spre care năzuia să meargă, în vreme ce Mântuitorul a privit la moartea Sa în jos spre iad, cu dorința să scoată de aici pe cei ferecați în obezi. Sfântul Apostol Petru are ca insigniu: două chei, a cerului și a pământului, în alte icoane chiar și trei chei, adică și a iadului, fiindcă dânsul este antitipul arhanghelului Mihail, care, după răpunerea Satanei, încuiase iadul. Mai are apoi ca emblemă cocoșul, simbol al penitenței (Matei 26, 75); adesea ține în mână o carte însemnând propovăduirea lui și simbolul epistolelor sale. Steaua, ce o vedem adesea pe capul Apostolului înseamnă că el a fost „*lumina lumii*”. Sfântul Apostol Petru este patronul Bisericii Apusene, precum fratele său, Sfântul Apostol Andrei, este patronul Bisericii Răsăritene.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual conceptualizarea abstractă a numelui persoanei pe care o desemnează: SFÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor); APOSTOL (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat către înainte și cu vârful degetului arătător îndreptat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, continuată apoi în plan orizontal, printr-o mișcare circulară amplă, în sens invers acelor de ceasornic, care poate fi repetată de mai multe ori); PETRU (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei S; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire ușoară a tâmpiei drepte, care poate fi repetată de mai multe ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfântul Apostol Petru*”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

PIATRĂ

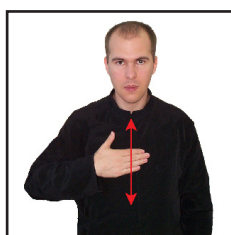

Termenul desemnează orice corp solid, rezistent, necesar în construcții. Cu sens propriu, se arată în primele capitole ale Evangheliei Sfântului Apostol Matei, cum diavolul ispitește pe Domnul Iisus, spunându-I: „*De ești tu Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pâini*”

(Matei 4, 3-6; Luca 4, 3). Întrebuintarea în sens metaforic o găsim la Sfântul Apostol Pavel și Sfântul Apostol Petru: „Pentru că au căutat dreptatea prin credință”, „s-au poticnit de piatra de poticnire”, și de „piatra de sminteală” (Romani 9, 32-33; I Petru 2, 8). Piatra din capul unghiului simbolizează pe Hristos; Sfântul Apostol Petru numește „piatră vie”, piatra din capul unghiului, prin care se înțelege Mântuitorul Hristos⁵¹⁷; iar pe Apostoli și pe creștini, niște „pietre vii”.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a cuvântului pe care îl desemnează: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei S; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire ușoară a tâmplei drepte, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „piatră”.

PLĂCEA

Execuția semnului redă în plan vizual atitudinea iconică specifică a omului care este stăpânit de tendința lăuntrică de a face, de a avea sau de a dobândi ceva⁵¹⁸: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care execută semnul și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă atinge pieptul și descrie o mișcare scurtă de pendulare în fața pieptului, în sus și în jos, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „plăcea”.

PLÂNGE

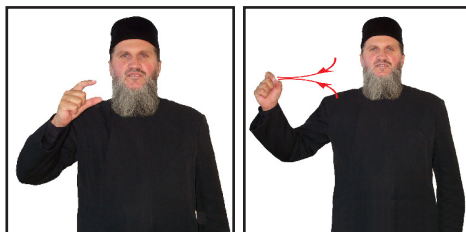
Execuția semnului redă în plan vizual lacrimile de durere, de întristare, de emoție sau de bucurie, respectiv coborârea lor pe obraz: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată la nivelul feței, având palma în configurația dactilemei D; din această poziție inițială, mâna dreaptă atinge cu degetul arătător obrazul drept, descriind o mișcare scurtă de co-

⁵¹⁷ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 287.

⁵¹⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

borâre în plan vertical, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „plânge”.

PLECA

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a părăsirii locului inițial: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei C (adaptată: degetele mare și arătător sunt întinse, celelalte degete sunt îndoite în pumn), cu podul palmei orientat către înainte și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de la stânga la dreapta, completată de tranziția către configurația dactilemei F. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pleca”.

PLECAREA CAPULUI

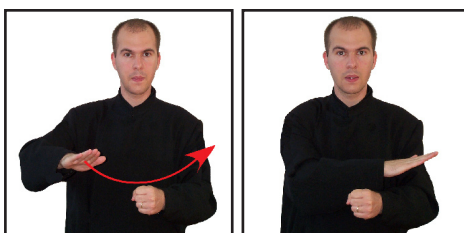
Este un gest văzut menit să îndemne sufletul spre o stare pioasă, de rugăciune. Plecarea capului din partea preotului la rugăciunea plecării de la începutul Vecerniei, în fața ușilor mari, pe solee, înseamnă pietate adâncă, precum și pogorârea Mântuitorului din ceruri; iar ridicarea capului la sfârșitul rugăciunii închipuie ridicarea lumii din păcate, precum și Moartea Domnului. Plecarea capului la rugăciune simbolizează pietatea și reverența față de Dumnezeu⁵¹⁹ (o facem la însemnarea cu semnul crucii, la binecuvântarea primită de la preoți etc). Plecarea capului și a genunchilor înaintea Episcopilor și preoților, când dâșii ne împărtășesc binecuvântarea, este semnul reverenței față de slujitorii lui Dumnezeu, rânduiți să păstorească și să conducă la mântuire turma credincioasă, în timpurile vechi chiar și împărații se plecau înaintea (Teodoret, Hist. eccl. 4, 5) episcopilor. Plecarea genunchilor (genuflexiune) e simbolul pocăinței, al umilinței și al supunerii în fața lui Dumnezeu, la a cărui îndurare cădem cu toții. A fost în uz și în Vechiul Testament; în Noul Testament și-au plecat genunchii Iisus, Ștefan etc. Azi practicăm plecarea genunchilor în timp de căință, la cereri momentuoase, în posturi, la citirea Evangheliei, la intrarea cea mare etc.

⁵¹⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 296.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a gestului de plecare a capului, întâlnit adesea în cadrul cultului ortodox, ca expresie a smereniei sau a cuvioșiei: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, având palma în configurația dactilemei S, așezată în partea lateral dreapta a corpului persoanei care face semnul; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei A, cu podul palmei orientat către înainte și sprijinindu-se cu cotul pe pumnul mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de îndoire din încheietură, către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*plecare capului*”.

PLIN

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a deveni sau a face să devină desăvârșit, perfect, sau a împlini, a realiza ceva⁵²⁰: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la dreapta la stânga, pe deasupra pumnului stâng. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*plin*”.

POCĂINȚĂ

Termenul desemnează sentimentul de părere de rău, odată cu făgăduința de îndreptare, pentru greșelile și păcatele săvârșite⁵²¹. Pocăința, Spovedania sau Mărturisirea păcatelor este una dintre cele șapte Taine ale Bisericii, care constă în mărturisirea păcatelor la preotul duhovnic. Atât Sfântul Ioan Botezătorul cât și Domnul nostru Iisus Hristos își încep activitatea chemând la pocăință: „*Pocăiți-vă că s-a apropiat împărăția cerurilor*” (Matei 3, 2; 4, 17). Este și o altă pocăință, după Botez, pentru păcatele săvârșite în urmă și ca o pregătire pentru primirea Tainei

⁵²⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁵²¹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 406.

Sfintei Împărtășanii. Schimbarea și prefacerea minții și a creștinului după Hristos: „și să nu vă potriviți cu acest veac, ci să vă schimbați prin înnoirea minții, ca să deosebiți care este voia lui Dumnezeu, ce este bun și plăcut și desăvârșit” (Romani 12, 2)⁵²². Aici, prin prefacerea sau schimbarea la față, întru înnoirea minții, Apostolul îndeamnă ca, întrucât păcătuim în fiecare zi, zilnic să ne și înnoim.

Execuția semnului redă în plan vizual căința pentru faptele săvârșite, părerea de rău pentru o faptă rea sau o greșală, precum și dorința de schimbare în bine: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața umerilor, având palmele în configurația dactilemei D, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfurile degetelor arătătoare îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și alternativă, prin încrucișarea antebrațelor la nivelul pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pocăință”.

POCROVĂȚ

Termenul desemnează un vâl mic, pătrat, confecționat de obicei din același material ca și veșmintele preoțești⁵²³. Pocrov este și numele slavo-rus al sărbătorii „Acoperământul Maicii Domnului”, care se ține la 1 octombrie. Sărbătoarea este legată de amintirea unei minuni întâmplătoare în Constantinopol, când Maica Domnului s-a arătat Sfântului Andrei cel Nebun pentru Hristos, ca ocrotitoare a creștinilor. Pocrov sau pocrovăț (pocrovețe) se numește bucata de pânză (stofă) cu care se acoperă Sfintele Vase; se numește și fâșia lungă de țesătură cu care se acoperă coșciugul înainte de a fi pus în mormânt (obicei în Bucovina). Pocrov se mai numește și acoperământul de stofă pus pe piatra funerară a unor morminte (de exemplu: pocrovul pus de Ștefan cel Mare pe mormântul soției sale, Maria de Mangop, de la Putna, păstrat azi în muzeul mănăstirii). Pocrov are și înțelesul de țol (din cânepă)⁵²⁴.

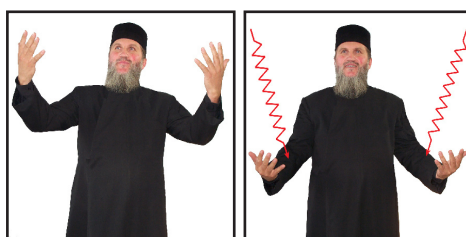
Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: ACOPERI (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podurile palmelor orientate în jos și cu vârfurile degetelor unite; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită în jos, simultană și sincronă, astfel încât, la finalul mișcării, mâna dreaptă cuprinde în palmă pumnul mâinii stângi); ȚINE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de înaintare). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pocrovăț”.

⁵²² *Ibidem*, p. 417.

⁵²³ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 507.

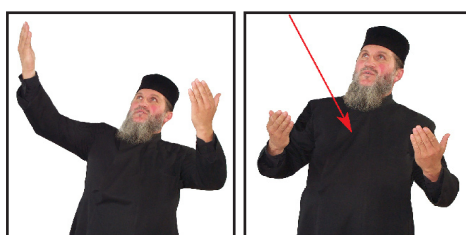
⁵²⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 299.

PODOABĂ

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de podoabă sau de obiect ornat, împodobit: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt întinse în fața corpului, la nivelul capului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei B și sunt îndreptate cu fața în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, de coborâre până la nivelul pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*podoabă*”.

POGORÎ

Execuția semnului redă în plan vizual coborârea din cer, pe pământ, a Duhului Sfânt, precum și a harului, a tuturor darurilor și binefacerilor pe care Acesta le revară asupra oamenilor: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt întinse în fața corpului, la nivelul feței, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei B și sunt îndreptate cu fața în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, prin îndoirea coatelor, de coborâre către piept. Privirea este îndreptată către cer, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*pogorâre*”.

POGORÂREA DUHULUI SFÂNT

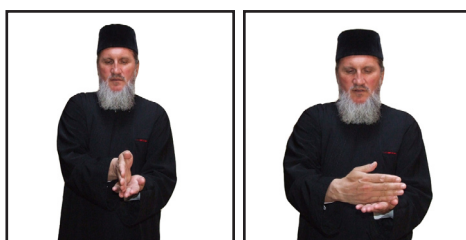

Este sărbătoarea anuală a Pogorârii Sfântului Duh peste Sfinții Apostoli, eveniment pe care îl consemnează Faptele Apostolilor (2, 1-4) și cu care se încheie descoperirea față de lume și

de creație a lui Dumnezeu, Cel în Treime. Ea cade întotdeauna la 10 zile după Înălțare sau la 50 de zile după Paști, când a avut loc evenimentul sărbătorit și când evreii își serbau și ei praznicul Cincizecimii⁵²⁵. Este totodată sărbătoarea întemeierii Bisericii creștine, căci în aceeași zi, în urma cuvântării însuflețite a Sfântului Apostol Petru, s-au convertit la creștinism circa 3000 de suflete, care au alcătuit cea dintâi comunitate creștină din Ierusalim (Fapte 2, 41), nucleul Bisericii de mai târziu. În context liturgic, Cincizecime se numește timpul liturgic de la Paști până la Rusalii, răstimp de 50 de zile și simbolizează petrecerea Domnului între Apostoli după Învierea Sa. În Duminicile acestui timp nu se face îngenunchere, nici metanii spre a simboliza că prin Învierea Mântuitorului am fost înălțați și noi și spre a exprima bucuria pentru acea Înviere și pentru făgăduita înviere a trupurilor la A Doua Venire. Precum evreii țineau ziua Cincizecimii în amintirea primirii Legilor în Sinai, prin care s-a întărit legătura lor cu Dumnezeu, tot astfel serbează și biserica creștină ziua a cincizecea după Paști întru amintirea Pogorârii Duhului Sfânt (Faptele Apostolilor 2), prin care s-a întemeiat și s-a întărit Biserica creștină. Se numește și Rusalii serbându-se tocmai pe timpul când înfloresc trandafirii, cu care se împodobește biserica. Biserica creștină (și casele creștinilor) se înfrumusețază cu ramuri de tei, nuc, stejar etc., simbolizând că Biserica, ca și mireasa lui Hristos, e ornată cu Duhul Sfânt și ca un îndemn pentru creștini de a se împodobi și ei cu frumsețe sufletească. Ramurile se împart creștinilor deodată cu anafura și sunt duse și păstrate acasă ca lucruri sfințite, apărătoare de rele⁵²⁶.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al evenimentului pe care îl desemnează: DUHUL SFÂNT (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată deasupra capului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor răsfrate îndreptate spre partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare ondulată către dreapta, completată de o ușoară fluturare a degetelor); POGORÂRE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este ridicată în partea laterală a corpului, deasupra capului, având palma în configurația dactilemei P, cu vârful degetelor îndreptate către capul persoanei care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre asupra capului persoanei care face semnul, completată la jumătatea distanței de tranziția către configurația dactilemei C, cu degetele răsfrate). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Pogorârea Duhului Sfânt*”.

POMANĂ

Termenul desemnează praznicul care se face după o înmormântare sau după un parastas, când se dau săracilor diverse obiecte ale celui decedat⁵²⁷. se numesc praznicele morților, mesele care se fac pentru pomenirea lor, la diferite soroace. Ele sunt rămășițe ale vechilor agape creștine, din primele veacuri ale Bisericii. Din documentele vechi (Așezămintele Sfinților Apostoli ș.a. scrieri vechi) aflăm despre scopul acestor pomeni: „*Noi poftim pe săraci și pe nevoiași la ospăț, pentru ca astfel serbarea noastră să devină pomenire pentru odihna sufletului celui adormit, iar*

⁵²⁵ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 223.

⁵²⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 308.

⁵²⁷ Ioan M Stoian, *op.cit.*, p. 214.

pentru noi mireasmă bine plăcută lui Dumnezeu”. Pomană se numește și fapta de milostenie care se face pentru cei morți, cum ar fi împărțirea la cei săraci a lucrurilor și hainelor celui mort, pe care mai întâi le slujește preotul printr-o molitvă. Pomană sau strepozanie se mai numește și clădirea de lângă biserică pentru adunarea pomenilor⁵²⁸.

Execuția semnului redă în plan vizual gestul iconic de împărțire a prinoaselor pentru a fi date spre pomenire, în numele celor adormiți: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, deasupra palmei stângi, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, până la atingerea podului palmei stângi; al doilea segment al mișcării presupune ridicarea mâinii drepte și rotirea acesteia în plan vertical, din încheietură, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului, și de coborârea către podul palmei stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „pomană”.

PONȚIU PILAT

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează: GVERNATOR (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei C, cu podul palmei orientat în jos și atingând partea de sus a capului cu vârful degetelor răsfirate); ROMAN (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului, deasupra capului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate îndreptate în sus și cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și atingând cu vârful degetului arătător partea de sus a capului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă către înapoi, pe conturul capului). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „Ponțiu Pilat”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

POPOR

⁵²⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 309.

Execuția semnului redă în plan vizual forma istorică de comunitate umană, ai cărei membri locuiesc pe același teritoriu, vorbesc aceeași limbă și au aceeași tradiție culturală⁵²⁹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului și are palma în configurația dactilemei A; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, are palma în configurația dactilemei V, și descrie o mișcare amplă de-a lungul antebrațului mâinii stângi, spre cotul acesteia, trecând pe deasupra pumnului mâinii stângi și punctând segmente egale de o parte și de cealaltă a mijlocului antebrațului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „popor”.

POST

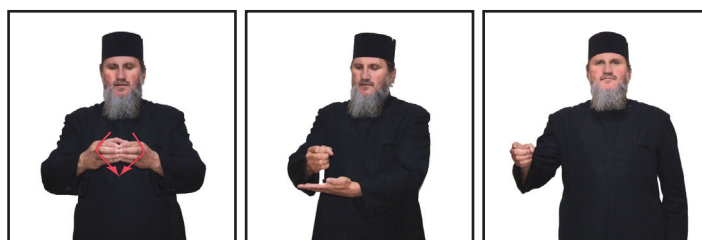
Termenul desemnează pregătirea care se face de către credincioși pentru momentele mai însemnate din istoria mântuirii, după exemplul dat de Mântuitor înainte de începerea operei Sale de mântuire. Este simbol de umilință internă, de căință, de abnegație și de curăție sufletească. E o reculegere spirituală, morală și fizică, prin înfrânarea cugetelor, prin faptele milei și prin reținerea de la mâncări și băuturi; postul îndeamnă la virtute, pregătește lăcaș darului de sus și ne apropie de Dumnezeu. Precum bolnavul postește pentru însănătoșire corporală, așa trebuie creștinul să se înfrâneze spre însănătoșire sufletească⁵³⁰. L-au avut evreii în Vechiul Testament (Moise, Estera, Ilie, Iona, Daniil); în Noul Testament, Mântuitorul, prin post, S-a întărit cu duhul, ca să învingă ispita diavolului. Postul este înfrânarea de la păcatele sufletești și trupești și de la alimentele zise „de dulce”, pe timp mai scurt sau mai îndelungat, ori poate fi și cu dezlegare de legume, de vin și pește. Postul adevărat simbolizează pregătirea Domnului Hristos și a Apostolilor, precum și nevoițele sfinților spre înălțare sufletească. Precum anul are patru anotimpuri, așa și Biserica a instituit patru posturi, câte unul în fiecare anotimp: Postul Paștilor (primăvara), Postul Sfinților Apostoli (vara), al Adormirii Născătoarei (toamna), al Crăciunului (iarna); posturi de o zi sunt: miercurea și vinerea, Ziua Crucii, Tăierea Capului Sfântului Ioan Botezătorul, postul rânduit la calamități ș.a. Înainte de cuminecare se postește în șapte zile (dacă nu e vreun post anual). L-au instituit Apostolii și s-a practicat de la început. În post, bisericile sunt îmbrăcate în negru, ca semn al penitenței; rugăciunile, cântările sunt pline de umilință, cu metanii, cu îngenuncheri, cu Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Grigorie Dialogul, care ne îndeamnă la pocăință, la primirea Sfintei Cuminecături, la pătrunderea Sfintelor Patimi, ca să putem reînvia și noi din patimi, precum a înviat Domnul Hristos din morți. Postul simbolizează satisfacția dată lui Dumnezeu pentru păcatele noastre. Este semn de urmare a lui Hristos și servește spre întărirea voinței, căci cine nu poate porunci stomacului său nu va putea înfrâna alte dorințe ale trupului. Postul negru se numește în grai comun ajunarea aspră, adică ajunarea numai cu pâine și apă, ori chiar totală abținere de la mâncare și băutură; se obișnuiește a se ține în Vinerea Patimilor și în cele douăsprezece Vineri mari de peste an. Este semn de căință adâncă, de penitență adevărată. Poporul ține post negru de câte o zi în șapte săptămâni, pentru descoperirea unui furt.

⁵²⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁵³⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 311.

Execuția semnului redă în plan vizual interdicția de a mânca unele alimente de origine animală prescrisă credincioșilor de către Biserică în anumite zile sau în anumite perioade ale anului⁵³¹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului, în fața chipului, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de la dreapta la stânga, prin fața gurii, completată de tranziția către configurația dactilemei U, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „post”.

POTIR

Este un vas în forma unui pahar sau a unei cupe cu picior de diverse dimensiuni, în care se toarnă vinul și apa folosite la Proskomidie și sfințite apoi și prefăcute în Sfântul Sânge, pentru împărtășirea clericilor și credincioșilor. Sfântul Potir reprezintă paharul cu vin folosit de Mântuitorul la Cina cea de Taină, când El a instituit Sfânta Euharistie, Jertfa Legii celei Noi, pahar al cărui conținut binecuvântat și sfințit de divinusul Învățător, l-a dat ucenicilor Săi, zicând: „Beți dintru acesta toți...” (Matei 26, 27; Marcu 14, 23; Luca 22, 20). El ne aduce aminte și de vasul în care, conform unei tradiții, Sfântul Ioan Evanghelistul ar fi strâns sângele curs din coasta Mântuitorului cea străpunsă cu sulița și din rănile cuielor și ale cununii de spini⁵³²; iar în unele momente din ritualul liturgic el simbolizează și mormântul Mântuitorului. Este cel mai însemnat dintre Sfintele Vase, fiindcă la Sfânta Liturghie el cuprinde Trupul Domnului, Care a pățimit și Sângele Lui, Care s-a vărsat pentru noi și astfel închipuie înseși Patimile lui Iisus. În sens alegoric Sfântul Potir este paharul suferințelor, pe care l-a golit Mântuitorul pentru noi. Ne aduce aminte și de paharul de la Cina cea de Taină care, după tradiție, a avut forma potirului. Atâta timp cât este la proskomidiar, Sfântul Potir închipuie Patimile și Moartea Domnului, precum și paharul în care a curs Sângele Mântuitorului. Astfel închipuie inima Domnului Hristos, din a cărei deschizătură a curs Sângele Său scump și curge și azi pentru noi. Când se află pe Sfânta Masă, Sfântul Potir simbolizează pe Hristos șezând pe Tronul Măririi Sale, iar împreună cu Sfântul Disc închipuie Mormântul Domnului; acoperământul lui simbolizează piatra mormântului și năframa cu giulgiul de îngropare. Marginea Sfântului Potir o sărută toți cei ce se cuminecă, pentru că ea înseamnă coasta Mântuitorului, din care a curs Sângele Domnului; în acest înțeles potirul e numit și paharul mântuirii, din care curge vindecare veșnică. Sfântul Potir trebuie să fie de aur ori de argint, din venerația către Trupul și Sângele Domnului. Forma Sfântului Potir s-a luat după cea a crinului, care e simbolul nevinovăției, spre a închipui astfel curăția și nevinovăția Sângelui Domnului, ce se află în Sfântul Potir, precum și curăția sufletească de care se împărtășesc cei ce primesc Sfânta Cuminecătură din potir. La Vohodul Mare, Sfântul Potir este ținut mai jos decât Sfântul Disc și

⁵³¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁵³² Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 486.

anume în mâna dreaptă, însemnând că, stând în fața Domnului răstignit, prindem în Sfântul Potir Sângele curs din inima Domnului împunsă de sutaș. Sfântul Disc, în același timp, se ține sus la frunte, spre a simboliza Trupul (pâinea de pe disc) lui Iisus răstignit, adică ridicat pe Cruce. La Vohodul Mare al Sfintei Liturghii a Darurilor mai înainte sfințite, Sfântul Potir se ține în mâna stângă, însemnând că vinul din el este încă vin natural, nu este sfințit, e numai un dar oferit; iar doronul, adică pâinea de pe Sfântul Disc, care este deja sfințită și care este acum adevărat Trupul și Sângele Domnului, e ținut cu Sfântul Disc în mâna dreaptă, sus la frunte, ca să închipuie pe Iisus ridicat cu Trupul și Sângele Său pe Cruce⁵³³.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: VAS ROTUND (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podurile palmelor orientate în jos și cu vârfurile degetelor unite; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită în jos, simultană și sincronă), prevăzut cu un SUPORT CARE SE POATE AȘEZAPE MASĂ (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, deasupra palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre asupra palmei stângi), sau care POATE FI ȚINUT ÎN MÂNĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „Sfântul Potir”.

PRĂBUȘI

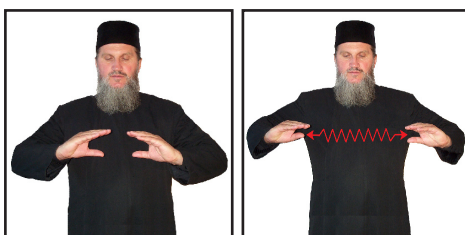
Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a cădea sau a face să cadă brusc și cu zgomot, de la înălțime, a se nărui⁵³⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podurile palmelor orientate unul către celălalt și vârfurile degetelor orientate către înainte; mâna dreaptă este așezată un pic mai sus decât mâna stângă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă și bruscă, de răsturnare de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „prăbuși”.

⁵³³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 312.

⁵³⁴ Cf. Dicționarul Explicativ al Limbii Române, ed.cit.

PREA

Execuția semnului redă în plan vizual termenul care, ca determinativ pe lângă un adjectiv sau adverb, ajută la formarea superlativului absolut⁵³⁵: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podul palmelor orientat în jos; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă în lateral, simultană și sincronă, completată de treceri succesive ale palmelor de la configurația dactilemei C la cea a dactilemei P; mișcarea poate fi repetată de mai multe ori, pentru a accentua superlativul absolut. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*prea*”.

PREFACERE

Termenul desemnează schimbarea darurilor euharistice, pâinea și vinul, în Trupul și Sângele Domnului cel Înviat, după rostirea cuvintelor de instituire (Matei 26, 26-28), prin invocarea (epicleza) Duhului Sfânt, fără ca aceste daruri să-și piardă aspectul lor văzut⁵³⁶.

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de schimbare radicală: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața umerilor, având palmele în configurația dactilemei D, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfurile degetelor arătătoare îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și alternativă, prin încrucișarea antebrățurilor la nivelul pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*prefacere*”.

PREOT

⁵³⁵ *Ibidem.*

⁵³⁶ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 299-300.

Noul Testament vorbește de trei feluri de preoți și de preoție, deosebite de cele trei preoții ale Vechiului Testament. Acolo se amintește de preoția lui Melchisedec, de preoția leviților, „după rânduiala lui Aaron” și de preoția împărătească sau generală a întregului popor ales, Israel⁵³⁷. În Noul Testament, cea dintâi și cea mai mare este preoția lui Hristos, prefigurată de preoția lui Melchisedec. Preoția lui Hristos, fiind veșnică și netrecătoare (Evrei 7, 24), este izvorul celorlalte preoții care decurg din ea; și ele, una din alta. Ea este de origine divină primită de la Dumnezeu Tatăl, Care L-a sfințit (Ioan 10, 36), adică L-a hirotonit și sfințit în firea Sa umană, când L-a trimis în lume. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel Îl numește pe Iisus Hristos „Apostolul și Arhiereul mărturiei noastre” (Evrei 3, 1). Din preoția lui Hristos ia naștere preoția divină a Apostolilor, pe care El, Arhiereul ceresc, le-a transmis-o direct și personal după înviere, prin suflarea Duhului Sfânt asupra lor (Ioan 20, 21-23), zicând: „Luați Duh Sfânt! Căroră veți ierta păcatele se vor ierta și căroră le veți ține vor fi ținute”. Acesta este momentul hirotoniei lor și al instituirii preoției. Transmisă de Sfinții Apostoli prin hirotonie, succesorilor lor în har, episcopilor, ea se numește „preoție de succesiune apostolică”, făcând referire și la treapta preoției. Preoții au rolul de a aduce la altar jertfa nesângeroasă sub forma pâinii și a vinului, pe care Duhul Sfânt – la invocarea lor – le preface în Trupul și Sângele Domnului, precum El le-a poruncit (Luca 22, 19). Apostolii, întemeind Biserici pretutineni, „hirotoneau preoți prin toate bisericile” (Fapte 14, 23), diaconi (Fapte 6, 6) și episcopi (Fapte 20, 28; I Timotei 4, 14; Tit 1, 5; I Petru 5, 1-3). Noul Testament vorbește și de o altă preoție, numită „preoție împărătească” (I Petru 2, 5-9), „obștească” sau „de obște”. Pe aceasta o primesc și o au toți creștinii – noul popor ales, „noul Israel” – prin cele trei Taine ale inițierii: Botezul, Ungerea cu Sfântul Mir și Sfânta Euharistie, care se săvârșesc deodată, succesiv, în Ortodoxie, de preoția harică. Prin aceste Taine ei sunt integrați complet Trupului lui Hristos, Bisericii, primind acest „har de multe feluri al lui Dumnezeu” (I Petru 4, 10), pot sluji și ei semenilor lor în multe chipuri. Cele două preoții, cea harică sau sacramentală, sau de succesiune apostolică, și cea „împărătească” sau „de obște”, care se succed una din alta, sunt preoții prin participare la Preoția lui Hristos, din care decurg ambele prin Apostoli. Preoția, ca taină a Noului Testament, are ca simbol: discul cu pâinea și epitrahilul. La hirotonie, în semn că preotul ia jugul lui Hristos, Episcopul îi întinde epitrahilul și felonul, iar ca simbol că poate să săvârșească Sfânta Euharistie, i se dă pâinea și potirul. Preoții sau presbiterii sunt urmașii ucenicilor lui Iisus și îi închipuie pe aceștia. Numirea de bătrâni li se dă nu după vârstă, ci după viața lor religioasă-morală și după învățătura lor⁵³⁸.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a treptei ierarhice preoțești: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă atinge cu muchia palmei baza pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „preot”.

PRESCURĂ

⁵³⁷ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 418.

⁵³⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 316.

Termenul desemnează pâinea mică, de obicei rotundă sau în formă de cruce, făcută din aluat dospit, din care se pregătesc Cinstitele Daruri la Proscomidie și din care se împarte credincioșilor anafura la sfârșitul Sfintei Liturghii sau după împărtașanie⁵³⁹. Cel mai adesea îmbracă forma unei pâinișoare rotunde, ce se aduce ca jertfa la proscomidie, având imprimat sigilul prescornicului. În unele biserici inscripția peceții o au numai patru prescuri, iar a cincea, a Născătoarei Sfinte, are sigilul „M” (= Maria) într-un triunghi. În vechime se aducea numai o pâine; azi se aduc cinci ori șapte prescuri, spre a simboliza cele cinci ori șapte pâini, cu care a săturat Iisus mulțimea în pustie. Precum acelea au astâmpărat foamea trupească, așa și pâinea de jertfa în Sfânta Euharistie împărtășește creștinilor nutriment sufletesc, mântuire. Cinci prescuri mai închipuie cele cinci răni ale Domnului, iar șapte prescuri sunt referire la numărul sfânt de șapte. Prescursa are să fie din grâu curat, fiindcă Iisus a asemănat Trupul Său cu grâul. Sfântul Ioan Hrisostom ne mărturisește că prescursa închipuie Trupul viu al Mântuitorului și adică: făina închipuie trupul, dospeala înseamnă sufletul, sarea este mintea, iar apa simbolizează sufletul. Prescursa este antitipul pâinii de jertfa adusă de Melchisedec în Vechiul Testament, apoi al manei din pustie, precum și al pâinii de la Cina cea de Taină. Rotunjimea prescurilor simbolizează nemărginirea iubirii și sfințeniei lui Dumnezeu⁵⁴⁰.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea termenului pe care îl desemnează: PÂINE ROTUNDĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podurile palmelor orientate în jos și cu vârful degetelor unite astfel încât să formeze profilul unui obiect rotund); PECETE CU CRUCE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, cu degetele arătătoare încrucișate perpendicular deasupra capului, formând în plan orizontal cele două axe ale Sfintei Cruci). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*prescură*”.

PRIMEJDIE

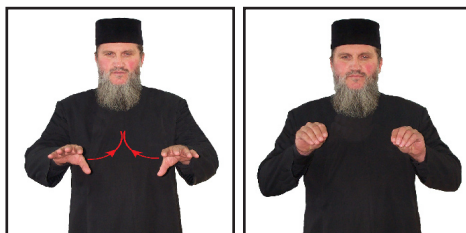
Execuția semnului redă în plan vizual starea de adâncă neliniște și tulburare, provocată de un pericol real sau imaginar, precum și lipsa de curaj, teama, înfricoșarea⁵⁴¹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului și având palma în configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate, și cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire a pieptului cu vârful degetului mare, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică semnificativă și de verbalizarea mută a cuvântului „*primejdie*”.

⁵³⁹ Ioan M Stoian, *op.cit.*, p. 222.

⁵⁴⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 319.

⁵⁴¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

PRIMI

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a obține ceva prin muncă, eforturi, perseverență, a câștiga, a realiza, a face rost de ceva, a găsi, a procura ceva⁵⁴²: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de apropiere de piept, simultană și sincronă, prin îndoirea coatelor, completată de trecerea palmelor la configurația dactilemei P. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*primi*”.

PRIVEGHERE

Este vegherea în rugăciuni și slujbe de noapte, dar și grija deosebită pentru mântuirea sufletului. În cele două sensuri în care este folosit substantivul, numai la plural, Sfântul Apostol Pavel amintește, între suferințele și jertfele lui, ca slujitor al Evangheliei, de: „*îndelunga-i răbdare în necazuri, în nevoi, în strâmtorări, în bătăi, în tulburări, în osteneli, în privegheri; adesea, în foame și în sete, în posturi de multe ori, în frig și în lipsă de haine*” (II Corinteni 11, 27). Domnul îndeamnă: „*luați aminte, privegheați și vă rugați, că nu știți când va fi acea vreme*” (Marcu 13, 33). Cei ce priveghează vor avea bucuria că Domnul, venind „*pe neașteptate*”, îi va fericii. Căci El zice: „*Iată, vin ca un fur. Fericit este cel ce priveghează și păstrează veșmintele sale ca să nu umble gol*” (Apocalipsa 16, 15).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual specificul de particularitate prin care privegherea se evidențiază în rândul celorlalte slujbe bisericești: RUGĂCIUNE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, împreunate, cu vârfurile degetelor îndreptate oblic în sus); NOAPTE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, în fața corpului, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei C; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de strângere a degetelor în pumn, completată de tranziția către configurația dactilemei S, așezate în fața ochilor); RUGĂCIUNE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, împreunate, cu vârfurile degetelor îndreptate oblic în sus). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*priveghere*”.

⁵⁴² *Ibidem.*

PRIVI

Termenul desemnează acțiunea de a se uita, a căuta la: are sensul de „a vedea”, dar și pe cel de: „a se uita”, „a privi”, „a căuta spre”. În Predica de pe munte, Domnul, vorbind de ispita ochilor și de pofta trupească, zice: „*oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui*” (Matei 5, 28). Privirea reprezintă modalitatea prin care omul poate primi cea mai mare parte din informațiile necesare atât mântuirii, cât și vieții pământești. Sfânta Scriptură accentuează faptul că putem folosi privirea, acest dar extraordinar din partea lui Dumnezeu, pentru a ne întări credința: „*Veniți și priviți lucrările lui Dumnezeu!*” (Psalmii 66, 5). Ca orice lucru pe care Dumnezeu l-a dăruit omului, privirea poate fi folosită atât în bine, cât și în rău. Folosim privirea în bine în momentul în care contemplăm, folosindu-ne de ea, prezența și lucrările lui Dumnezeu în viețile noastre. Folosim privirea în rău atunci când admirăm un lucru și ignorând Creatorul, uităm scopul pentru care a fost creat și încercăm să-l folosim într-un scop egoist, pentru nevoile noastre personale: „*Femeia a văzut că pomul era bun de mâncat și plăcut la privit*” (Facerea 3, 6). Iar lucrul acesta înseamnă că există o privire care duce la mântuire și o privire care duce la păcat. Faptul că Sfinții Apostoli au fost martori direcți ai acțiunilor Mântuitorului este un lucru pe care ei caută să-l evidențieze cu fiecare ocazie: „*iar noi am privit slava Lui*” (Ioan 1, 14). Călugării au adoptat permanent atitudini de viață care să îndepărteze ispita care poate veni asupra oamenilor. Iar din relatările ce le descriu viața putem observa modul în care s-a împotrivit ispitei ce poate veni prin vedere: un ucenic, ieșind să facă ascultare, și-a acoperit fața cu culionul, încât nu i se vedeau decât picioarele. Iar când a fost întrebat de motivul pentru care a făcut acel lucru, a răspuns: „*fiule, ca să nu vadă ochii mei pomii și să se smulgă mintea mea din lucrarea ei prin dânșii*”⁵⁴³.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a-și îndrepta ochii, privirea spre cineva sau ceva pentru a vedea, a se uita⁵⁴⁴: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața chipului, având palma în configurația dactilemei V, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*privi*”.

PROFET

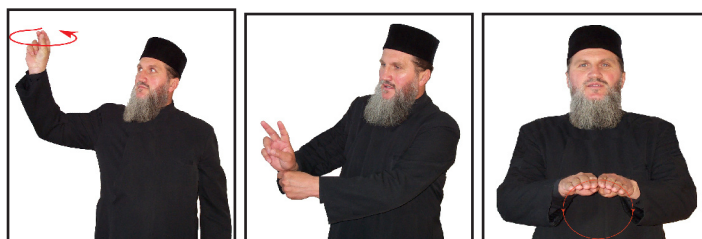
⁵⁴³ Pateric, p. 233.

⁵⁴⁴ Cf. Dicționarul Explicativ al Limbii Române, ed.cit.

Este persoana înzestrată cu însușirea de a prezice viitorul prin contact cu divinitatea care îi revelează ceea ce va fi, prin vedenii⁵⁴⁵. Profetul este ales de Dumnezeu care îi impune voința Sa. Profetul este o figură harismatică, căreia îi revine misiunea de a transmite mesajul divin. Profeții sunt autorii cărților de interpretare a unor viziuni eshatologice, apocaliptice. Profeții erau vestitorii, crainicii lui Iahve, „grăitori din partea lui Dumnezeu” (Ieșirea 4, 16). Șirul profeților începe cu Avraam și activitatea lor se desfășoară de-a lungul istoriei popoului evreu, încheindu-se cu Sfântului Ioan Botezătorul, din Noul Testament, „cel care va pregăti calea Domnului”, Înaintemergătorul. Profeții Vechiului Testament dezvoltă ideea de Dumnezeu, văzând în Iahve nu doar pe Dumnezeul unic al lui Israel, ci unicul Dumnezeu și universal. Ei accentuează mesianismul, vestind pe Mântuitorul (Mesia) și venirea Împărăției Lui Dumnezeu. Profeții Vechiului Testament se disting prin morala superioară care pune accentul nu pe formalismul riturilor, ci pe credința și cunoașterea lui Dumnezeu. Pe plan social, ei înfierează viciile și propovăduiesc mila, dreptatea și iubirea. Profeții erau aleși cerului chiar înainte de a se naște (Samson, Samuel, Ioan Botezătorul ș.a.), au trăit pe pământ asemenea celorlalți oameni, dar ferindu-se de orice păcat. În istoria poporului evreu, chemarea profetului avea un sens religios, de a aduce poporul la Legea sfântă a lui Dumnezeu, și un rol social, de a însănătoși viața morală a societății (Moise a fost primul mare profet care a împlinit această chemare dublă). În Sfânta Scriptură, în afară de cărțile lui Moise, sunt cuprinse cărțile a încă 16 profeți, dintre care, patru profeți mari (Isaia, Ieremia, Iezechiel și Daniel) și doisprezece profeți mici (Osea, Amos, Miheia, Ioil, Avdie, Iona, Naum, Avacum, Sofonie, Agheu, Zaharia, Maleahi). Profet a fost numit și Mahomed.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează, adică de persoană care primește Revelația Dumnezeiască și o transmite, la rândul său, credincioșilor: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, la nivelul capului, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația cifrei 3, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre către înapoi, până în dreptul urechilor, completată de tranziția către configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte, mișcare continuată apoi larg către înainte, prin revenirea la configurația cifrei 3. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „profet”.

PRONIATOR

Providența divină sau Pronia dumnezeiască este purtarea de grijă pe care Dumnezeu o manifestă în mod permanent față de întreaga creație și în mod special față de om⁵⁴⁶. Acțiunea providenței este comună celor trei persoane ale Sfintei Treimi. Vorbind despre purtarea de grijă a lui Dumnezeu Tatăl pentru oameni, Mântuitorul zice: „*deci nu vă îngrijiți zicând: Ce vom mânca?*”

⁵⁴⁵ Pr. prof. dr. Ion Stancu, *Dictionar de Istoria Religiiilor*, p. 303.

⁵⁴⁶ Pr. prof. dr. Tache Sterea, *op.cit.*, p. 195.

sau: *Ce vom bea? sau Cu ce ne vom îmbrăca?... căci știe Tatăl vostru cel ceresc ca aveți trebuință de toate acestea*” (Matei 6, 31-32). Providența (Pronia) divină e închipuită printr-un ochi în triunghi echilateral, înconjurat de raze solare. Ochiul e simbolul providenței (II Cronici 16, 9 și Proverbe 15, 3) „*ochiul Domnului peste tot locul*”; triunghiul echilateral înseamnă pe Sfânta Treime, pe Dumnezeu în trei fețe deoființă și nedespărțite. Acest simbol se crede a fi trecut de la egipteni, care aveau simbolizată providența printr-un ochi ținut în vârful unui sceptru⁵⁴⁷.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al cuvântului pe care îl desemnează: DUMNEZEU (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă, în sens invers acelor de ceasornic, care se poate repeta de două ori); POARTĂ DE GRIJĂ (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului și are palma în configurația dactilemei A; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, are palma în configurația dactilemei V, și descrie o mișcare scurtă de coborâre deasupra pumnului mâinii stângi, pe care o atinge cu încheietura); LUMII (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare semicirculară amplă, simultană și sincronă, conturând în fața corpului forma aproximativă a unui glob pământesc). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*proniator*”.

PROOROC

Este cel ce spune dinainte cele ce nu se cunosc sau cele ce au să se întâmple în viitor. El este trimisul și unsul lui Dumnezeu și vorbește în numele Lui. Proorocul este inspirat de Dumnezeu ca să vorbească sau să scrie cele despre voia sau planul Lui (II Timotei 3, 16) și e luminat de duhul lui Hristos (I Petru 1, 11) sau de Duhul Sfânt (Luca 1, 67; II Petru 1, 21) spre a descoperi „*harul ce avea să vină*” (I Petru 1, 10). Profeții și proorocii sunt solii, trimișii lui Dumnezeu către poporul ales, spre a-l readuce din rătăcire. Ei sunt tipurile evangheliștilor și ai Apostolilor, după misiunea lor și chiar după numărul lor (patru prooroci mari și patru evangheliști; doisprezece prooroci mici și doisprezece Apostoli). Asemănarea dintre profeți și apostoli se vedește din puterea tăriei lor de propovăduire a adevărului chiar cu primejduirea vieții. Ei sunt numai îndeplinitorii economiei de mântuire, fără a cunoaște însă planurile divine; pe Mesia proorocii îl credeau un rege iudeu, puternic, în care eroare stăruiseră o vreme și înșiși Apostolii. Profeții sunt tipul Episcopilor, preoților și în general al predicatorilor cuvântului lui Dumnezeu⁵⁴⁸. Iconografia ne prezintă pe profeți după misiunea lor și cu insigniile particulare. Isaia are ca insigneu firezul, Ieremia o nuia, Iezechiel are o poartă cu turnulețe. Daniil are doi lei și groapa babilonică, Abadia o pâine și un ulcior, fiindcă dânsul ascunsese pe prorocii urmăriți de Izabela și îi hrănise cu apă și pâine (I Regi

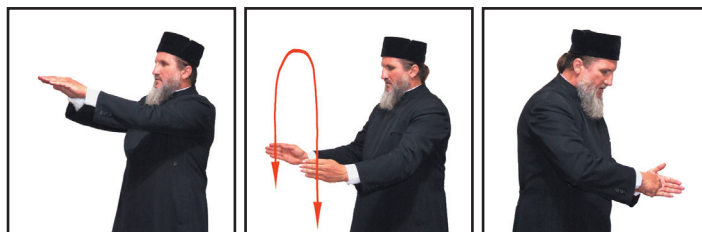
⁵⁴⁷ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 321.

⁵⁴⁸ *Ibidem*.

18,4), Amos are un toiag și o oaie, fiindcă dânsul fusese păstor, Iona un chit, Maleahi un înger, ca solul lui Dumnezeu, Ioil un leu, Zaharia o biserică, Naum are insigniu crestele munților peste care trece. Ceilalți, cu sulul de hârtie pe care e scrisă profeția lor mesianică. De obicei sunt înfățișați în icoane cu nimbul sfinților, cu capul acoperit, după cum evreii obișnuiau să stea la rugăciune și cu încălțăminte în picioare. Dacă sunt cu Apostolii laolaltă, profeții stau de-a stânga, ca și un rang inferior decât aceia în opera de mântuire.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează, adică de persoană care primește Revelația Dumnezeiască și o transmite, la rândul său, credincioșilor: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, la nivelul capului, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația cifrei 3, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre către înapoi, până în dreptul ochilor, completată de tranziția către configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte, mișcare continuată apoi larg către înainte, prin revenirea la configurația cifrei 3. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*prooroc*”.

PROSCOMIDIAR

Este o măsură așezată într-o scobitură a peretelui dinspre apus al altarului, pe care se pregătește pâinea și vinul pentru Sfânta Euharistie. Făcându-se referire în rugăciunea proscomidiei la Nașterea lui Iisus, proscomidiarul închipuie staulul și ieslea unde s-a născut Mântuitorul, iar din referirile la moartea lui Iisus proscomidiarul închipuie jertfelnicul de pe muntele Golgota, adică Crucea, precum și Mormântul Domnului⁵⁴⁹. De aceea, în firida proscomidierului se zugrăvește Nașterea Domnului, ieslea din Betleem și Răstignirea. În turla proscomidiarului se pictează jertfa lui Cain și Abel, a lui Avraam, crucificarea, luarea de pe cruce, Daniil în groapa leilor, jertfa de martiriu a diaconului Ștefan.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea spațiului de cult pe care îl desemnează: FIRIDĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, așezate una lângă cealaltă, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă în jos, simultană și sincronă, completată de răsucirea palmelor din încheietură, în lateral); PROSCOMIDIE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea dreaptă a corpului și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei T, așezată în fața palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare lentă de răsucire din încheietură, în ambele sensuri, care poate fi repetată de mai multe ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*proscomidiar*”.

⁵⁴⁹ *Ibidem*, p. 325.

PROSCOMIDIE

Termenul denumește punerea darurilor înaintea lui Dumnezeu sau pregătirea darurilor, a prescurilor și vinului pentru Sfânta Euharistie. De aici, numirea de „*partea pregătitoare*”, ca prima dintre cele trei părți ale Sfintei Liturghii. Producerea închipuie Jertfa nesângeroasă adusă lui Dumnezeu, precum și pregătirea lui Iisus spre sacrificiu. Lucrările de la proskomidie simbolizează întreaga viață a Mântuitorului, începând cu Nașterea: proscomidiarul închipuie Betleemul și peștera; Sfântul Disc înseamnă ieslea din peșteră; păticea din prescura a doua e trupul Sfintei Fecioare; Sfântul Agneț scos din prima prescură închipuie Trupul lui Iisus, junghierea Sfântului Agneț sau tăierea cruciș ne amintește de Patimă și Moarte, de Jertfa pe Cruce; împungerea Sfântului Agneț în partea cu inscripția IC înseamnă împungerea cu lancea în coasta lui Iisus; copia înseamnă sulița ostașului; turnarea vinului și a apei în potir simbolizează sângele și apa, ce au curs din coasta străpunsă a Mântuitorului. Păticea primă scoasă din prescura a treia, întru amintirea profeților, ne arată că în Iisus s-au împlinit toate profețiile; păticea a doua, a Apostolilor, ni-i înfățișează pe aceștia ca urmași ai lui Iisus și ai profeților; păticelele celorlalți sfinți ne reprezintă în jurul lui Hristos pe toți sfinții și pe cei ce și-au jertfit viața pentru Iisus; sfinții sunt împărțiți în nouă cete și anume în trei rânduieli fiecare cu câte trei cete ca închipuire a cetelor îngerești. Păticelele viilor, scoase din prescura a patra, închipuie că Iisus a murit pentru toți oamenii vii și morți și a promis mântuire tuturor oamenilor, chiar și păcătoșilor; păticelele pentru cei morți din a cincina prescură simbolizează că aceștia, de vreme ce nu mai pot lucra pentru mântuirea lor, trebuie noi să ne rugăm pentru dâșii. Steaua închipuie steaua magilor; acoperirea Darurilor simbolizează Îngroparea Mântuitorului și piatra de pe Mormânt, iar cu referire la Nașterea Domnului închipuie înfășurarea Lui în scutece; căderea darurilor înseamnă închinarea magilor; tămâierea proscomidiarului și a Sfintei Mese simbolizează norul dimprejurul Sfântului Scaun al lui Dumnezeu și miremele mironosițelor de la Mormântul Domnului, căci proscomidiarul și jertfelnicul închipuie Scaunul de Mărire și Mormântul Domnului. Tămâierea Sfântului Altar ne mai aduce aminte de tămâierea din Sfânta Sfintelor, iar căderea întregii biserici și a credincioșilor, acum înainte de începerea Sfintei Liturghii, simbolizează deșteptarea conștiinței acestora pentru a se pregăti și a sta cu toată evlavie la sfântul serviciu divin⁵⁵⁰.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a gestului specific de scoatere a miridelor, în cadrul proscomidiei: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea dreaptă a corpului și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei T, așezată în fața palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare lentă de răsucire din încheietură, în ambele sensuri, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*proskomidie*”.

⁵⁵⁰ *Ibidem.*

PRUNC

Cu sensul de copil în vârstă fragedă sau încă nenăscut, termenul se găsește la Luca 1, 41; 1, 44; 2, 12; 2, 16; 18, 15; Fapte 7, 19; I Petru 2, 2, unde se vorbește de pruncul ce e „*în pântecul mamei*” sau care are nevoie de laptele mamei. În epistolele pauline, în special termenul este întrebuințat la figurat, Apostolul adresându-se celor care nu sunt încă pregătiți spiritual pentru a primi învățătura creștină, ca de pildă în I Corinteni 3, 1 sau Evrei 5, 13. Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a indica păstorilor care este modalitatea prin care Îl pot recunoaște pe Dumnezeu Întrupat: „*veți găsi un prunc înfășat în scutece și culcat într-o iesle*” (Luca 2, 12). Atunci când oamenii care se lasă dominați mai mult de rațiune decât de credință au încercat să deslușească misterul Întrupării, ajungând la acest verset, au afirmat că Hristos a fost simplu om și nu Dumnezeu adevărat. Din punct de vedere ortodox, afirmăm că Pruncul este Persoana divină cu două firi, prin care este Dumnezeu adevărat și Om adevărat. A doua Persoană din Sfânta Treime, Fiul, S-a întrupat acum mai bine de două mii de ani din Fecioara Maria. Această Persoană, numită Iisus Hristos, poartă atât firea divină pe care a primit-o din Tatăl mai înainte de veci, dar și firea umană pe care a luat-o din Fecioara Maria. Unirea celor două firi reale și distincte poartă denumirea de unire personală sau ipostatică. Iisus Hristos a trebuit să se întrupeze, să devină prunc, care „*creștea și se întărea în duh*” (Luca 1, 80), pentru că toate cele ale umanității trebuiau asumate, vindecate, înnoite. Al doilea sens al acestui termen este cel care se raportează la credința oamenilor. Sfântul Apostol Pavel afirmă că toți cei care răspândesc Sfânta Evanghelie trebuie să vorbească pentru două categorii de creștini: pentru cei începători, cărora trebuie să le transmită nivelul primar, iar celor care au urcat în credință, cărora trebuie să le transmită conținutul exigent al credinței: „*ca niște copii născuți de curând, să doriți laptele duhovnicesc și curat*” (I Petru 2, 2); „*ci a trebuit să vă vorbesc... ca unor prunci în Hristos*” (I Corinteni 3, 1). Creștinii au datoria și obligația de a fi prunci în păcate, pentru a evita păcatele păgânilor: „*Fraților, să nu fiți copii la minte, ci la răutate fiți prunci*” (I Corinteni 14, 20).

Execuția semnului redă în plan vizual ținerea pruncului în brațe: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralel una în raport cu cealaltă, au palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite, cu palmele orientate una către cealaltă, mâna dreaptă situată ușor deasupra celei stângi (gest ce imită ținerea unui prunc); din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de ridicare (a pruncului) până aproape de nivelul feței. Privirea urmărește vectorul mișcării, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*prunc*”.

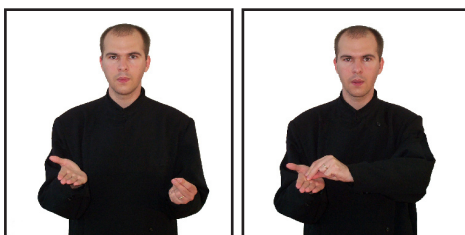
PSALM

Termenul desemnează o cântare sau rugăciune inspirată de Duhul Sfânt, iar uneori este o harismă sau un dar al Duhului Sfânt, ca în epistolele I Corinteni 14, 26; Efeseni 5, 19; Coloseni 3, 16. Psalm înseamnă de fapt o melodie dintr-un instrument muzical folosit la cultul iudaic, exprimând de regulă o cântare de bucurie și de laudă, sau de mulțumire lui Dumnezeu. „*Este cineva cu inimă bună? Să cânte psalmi*” (Iacov 5, 13). Psalmii în cuprinsul lor reprezintă viața omenească cu toate laturile ei bune și rele. Ne amintesc de pelerinajul nostru pământesc, asemănător celui al israelitenilor în pustie; ne mai prezintă idolatria, căderea omului, cursele vieții, primejdiile, întoarcerea, penitența și mulțumirea față de Dumnezeu. S-au introdus și în cultul creștin. Psalmii citați la începutul Sfintei Liturghii simbolizează prezicerile prorocilor Vechiului Testament, care au profețit plinirea vremii și venirea Mântuitorului. Ca adevărate a acestor profeții se cântă îndată „*Unule născut...*” și fericirile ce închipuie împlinirea prorociilor.

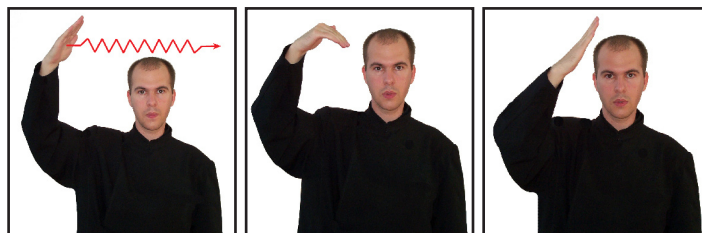
Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a cântării din psaltire: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea dreaptă a corpului și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U, așezată în fața palmei stângi, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetelor îndreptate către palma stângă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare lentă de-a lungul antebrațului mâinii stângi, în plan orizontal, înainte și înapoi, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*psalm*”.

PUNE

Execuția semnului redă în plan vizual așezarea unui lucru într-un loc⁵⁵¹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei P, cu podul palmei și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la dreapta la stângă, până la palma mâinii stângi, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*pune*”.

PURCEDE

⁵⁵¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Execuția semnului redă în plan vizual freamătul permanent al duhurilor în văzduhul spiritual, asociat purcederii Duhului Sfânt din Dumnezeu Tatăl: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot și ridicată deasupra capului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor răsfirate îndreptate spre partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare ondulată către dreapta, completată de o ușoară fluturare a degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*purcede*”.

PURUREA

Execuția semnului redă în plan vizual accentuarea iconică a ideii de veșnicie: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața pieptului, având palmele în configurația dactilemei U, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă către înainte, simultană și sincronă, punctând cu o buclă în plan vertical mijlocul mișcării. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*pururea*”.

PUTERNIC

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a puterii fizice: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului, având palma în configurația dactilemei S, cu podul palmei orientat în sus; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite și cu podul palmei așezat deasupra umărului stâng; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de-a lungul brațului stâng, până în dreptul cotului, definind profilul pronunțat al mușchilor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*puternic*”.

R

RAI

Termenul este una dintre numirile date paradisului; având același înțeles ca și „*sânul lui Avraam*”, desemnează în Noul Testament locul sau starea celor dreți și fericiți, care au pacea în suflet și pe Hristos mereu prezent în inima și în viața lor. El este numit și „*raiul lui Dumnezeu*” (Apocalipsa 2, 7) pentru că celor din rai Dumnezeu le este totul: și lumină, și hrană, și îmbrăcăminte, și băutură din apa vieții și a Împărăției (Apocalipsa 2, 23; 22, 5, 22, 17)⁵⁵².

Execuția semnului redă în plan vizual forma vizibilă, arcuită, a curcubeului, care împodobește reprezentările iconografice ale raiului: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către înainte și vârful degetelor răsfirate, îndreptate în sus, așezată deasupra umărului stâng; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*rai*”.

RĂMÂNE

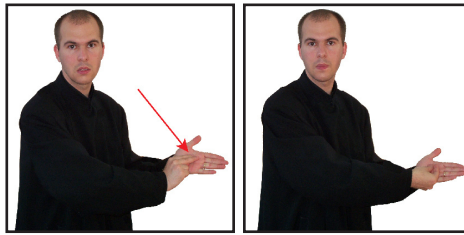

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a sta pe loc, a nu schimba sau a nu părăsi locul sau localitatea unde se află⁵⁵³: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei U, cu podurile palmelor orientate în jos și cu degetele încrucișate în plan orizontal; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de coborâre în plan vertical, până la nivelul abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*rămâne*”.

⁵⁵² Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 434.

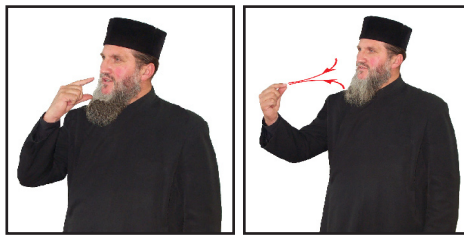
⁵⁵³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

RĂSPLATĂ

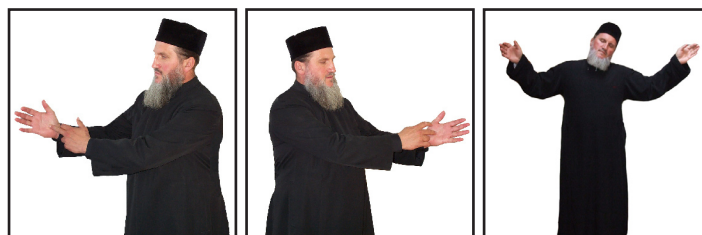
Execuția semnului redă în plan vizual ceea ce se face sau se dă cu scopul de a recompensa pe cineva pentru o acțiune săvârșită⁵⁵⁴: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înaintea; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în partea laterală a corpului, având palma în configurația dactilemei P, cu podul palmei și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă, de la dreapta la stângă, până la palma mâinii stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*răsplată*”.

RĂSPUNS

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a ceea ce se spune celui care întreabă ceva⁵⁵⁵: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața chipului, având palma în configurația dactilemei C (adaptată: degetele mare și arătător sunt întinse, celelalte degete sunt îndoite în pumn), cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate către buze; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă către înaintea, completată de tranziția către configurația dactilemei F. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*răspuns*”.

RĂSTIGNIRE

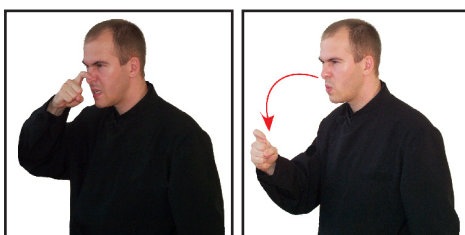
⁵⁵⁴ *Ibidem.*

⁵⁵⁵ *Ibidem.*

Era obiceiul la romani ca cei osândiți pentru pricini grave să fie răstigniți pe cruce. La această osândă avea să fie supus și Mântuitorul Hristos, de către iudei, acuzat de hulire, că S-a recunoscut, întrebat fiind de arhiereul Caiafa, că este Fiul lui Dumnezeu. Despre acest sfârșit al Său, Domnul știa, de aceea El spune adesea că „*Fiul Omului va fi dat în mâna păgânilor și-L vor batjocori, și-L vor biciui, și-L vor răstigni, dar a treia zi va învia*” (Matei 20, 18; 26, 2), iar la momentul potrivit, poporul ațâțat de cărturari și farisei a strigat să fie răstignit: „*Să se răstignească!*” (Matei 27, 22-23; 27, 31; Marcu 15, 13-15; Luca 23, 21-23; Ioan 19, 6-15), apoi El a fost răstignit între doi tâlhari (Luca 23, 33; Ioan 19, 18). Răstignirea a fost cea mai abominabilă pedeapsă la romani. Cum însă Dumnezeu a ales cele mai neînsemnate spre a-și arăta mărirea și puterea, astfel a ales și răstignirea pentru împăcarea dreptății divine, pentru îndreptarea genului omenesc și pentru împăcarea acestuia cu Dumnezeu. Răstignirea astfel din semn de ocară a devenit pentru creștini semn de învingere, simbol de înălțare, de mântuire⁵⁵⁶. Mântuitorul prin Moartea de Cruce a săvârșit biruința asupra dușmanului nevăzut și a desăvârșit opera de mântuire.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual reprezentarea iconică a actului răstignirii: SEMNUL CUIELOR (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este întinsă în lateral, la nivelul pieptului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către înainte și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă către mâna stângă, pe care o atinge cu vârfurile degetelor în podul palmei; semnul este repetat apoi simetric, prin inversarea raportului de funcție pasivă/activă); RĂSTIGNIRE PE CRUCE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în lateral, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către înainte). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*răstigni*”.

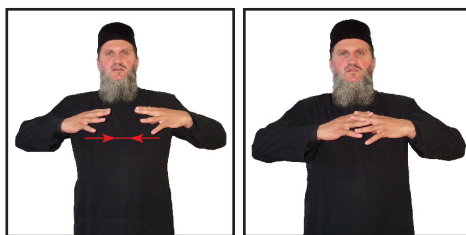
RĂU

Execuția semnului redă conceptualizarea abstractă a prezenței însușirilor negative, respectiv absența calităților pozitive: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața părții de jos a chipului, având palma în configurația dactilemei X; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvântului „*rău*”.

⁵⁵⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 327.

RĂZBOI

Execuția semnului redă în plan vizual încăierarea, bătaia dintre două sau mai multe persoane, care caută să se învingă una pe cealaltă: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în jos și cu degetele răsfrate, în raport de opoziție una față de cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de apropiere una de cealaltă, până la întrepătrunderea degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*război*”.

REGE

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a reprezentării iconice a coroanei care împodobește capul regilor: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei C, cu podul palmei orientat în jos și atigând partea de sus a capului cu vârful degetelor răsfrate. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*rege*”.

REVERENDĂ

Este un veșmânt distinctiv preoțesc, purtat în afară de servicii și la serviciile divine sub odăjdii. Lungimea sa, cu care acoperă întreg trup, închipuie că preotul trebuie și are să fie întreg, cu

trup cu suflet, în slujba lui Dumnezeu. Reverenda este simbolul căinței, tristeții și al bunei cuviințe, de care trebuie să fie pătrunși slujitorii lui Dumnezeu. Ca haină de uniformă a tagmei îl deosebește pe preot în viața civilă de ceilalți slujbași lumești, demonstrând că serviciul preoțesc e altul decât al acestora, că adică Dumnezeu și lucrurile divine sunt ocupația preoților, de unde preoțimea a și primit numirea de cler, adică ales pentru slujirea lui Dumnezeu.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea piesei de veșmânt liturgic pe care o desemnează: CLER (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei T și atingând cu aceasta pieptul); VEȘMÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața umerilor, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și atingând pieptul cu vârfurile degetelor ușor îndoite; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, simultană și sincronă, până la nivelul abdomenului). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „reverendă”.

RIDICA

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a lua de jos și de a duce în sus, susținând cu forța brațelor, un obiect care este săltat⁵⁵⁷: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de ridicare și coborâre, simultană și sincronă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „ridica”.

RIPIDĂ

⁵⁵⁷ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Este o apărătoare în formă de evantai rotund, cu mâner, făcută din metal (de obicei argint), cu care diaconii, mai ales la Liturgia Arhierescă, apără Sfintele Daruri, ca să nu cadă ceva necurat peste ele în timpul sfințirii. Ripidele făcute în formă de aripi, simbolizează pe heruvimii și serafimii care stau în chip nevăzut în jurul tronului slavei dumnezeiești și în jurul Sfintei Mese, ocrotind Sfintele Daruri. Ele amintesc atât cei doi heruvimi de aur, care străjuiau chivotul Legii din Sfânta Sfintelor, în Templul lui Solomon (II Paralipomena 3, 10-13), cât și pe heruvimii cei cu ochi mulți și pe serafimii cei cu câte șase aripi, din viziunea proorocului Isaia (6, 1-2) și a Sfântului Ioan în Apocalipsa (4, 6-8). De aceea, ripidele au de obicei câte șase aripi⁵⁵⁸.

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă, prin răsucire din încheietură, cu două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci, culcată în plan orizontal, în fața celui care face semnul: mai întâi, axa cea mare a Sfintei Cruci, înainte și înapoi, apoi axa cea mică, de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „ripidă”.

ROB

Execuția semnului redă în plan vizual postura specifică a omului care este evlavios, smerit și supus: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, pe sub palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „rob”.

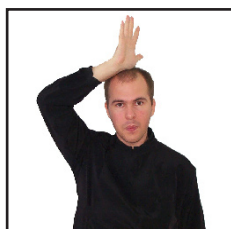
ROD

⁵⁵⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 329.

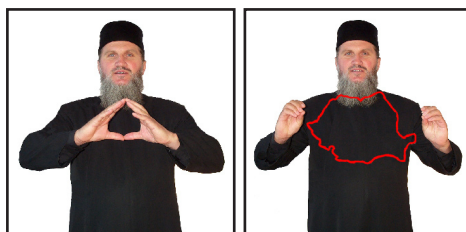
Execuția semnului redă în plan vizual gestul specific al adunării roadelor unui pom: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podurile palmelor orientate în sus și cu degetele răsfirate; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de înălțare și de coborâre, simultană și alternativă, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*roade*”.

ROMAN

Execuția semnului redă în plan vizual profilul iconic specific coifurilor romane: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului, deasupra capului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate îndreptate în sus și cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului și atingând cu vârful degetului arătător partea de sus a capului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă către înapoi, pe conturul capului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*roman*”.

ROMÂNIA

Execuția semnului redă în plan vizual conturul specific al României pe harta Europei: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podul palmelor orientat una către cealaltă și cu vârful degetelor unite; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă în lateral, simultană și sincronă, desenând în plan vertical conturul aproximativ al hărții României, completată de tranziția către configurația dactilemei P. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*România*”.

ROSTI

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a ansamblului de sunete produse de vibrarea coardelor vocale umane, facultate specifică omului de a emite sunete articulate⁵⁵⁹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața gurii, având palma în configurația dactilemei F, cu vârfurile degetelor îndreptate către chipul celui care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă, către înainte, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „rosti”.

RUDĂ

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de persoană care face parte din aceeași familie cu alte persoane, unite între ele prin legături de sânge sau prin alianțe⁵⁶⁰: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei X, cu degetele arătătoare înlănțuite la piept; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă către înainte și înapoi, simultană și sincronă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „rudă”.

RUGĂCIUNE

Este simbolul mărturisirii de credință, de iubire, de nădejde și de dependență către Dumnezeu. E o manifestare de jertfă în altarul minții și al inimii, arătată prin acte externe și interne. Actele și formele externe ale rugăciunii sunt: aplecarea capului și a corpului, ce trebuie să o facem totdeauna la însemnarea cu semnul crucii, apoi îngenuncherea, metaniile, prosternarea etc., care toate exprimă reverență și sunt simbolul smereniei. La rugăciunile de cereri și de laudă, ridicarea ochilor și ridicarea mâinilor, cum a făcut Moise (Ieșirea 17, 11), Iisus, Apostolii și Sfinții; ea exprimă înălțarea gândurilor spre cele înalte, iar întinderea mâinilor semnifică crucificarea Domnului. La rugăciune ne îndreptăm privirea spre răsărit, ca semn că prin rugăciune și prin viață

⁵⁵⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁵⁶⁰ *Ibidem*.

creștinească dorim iarăși după patria noastră cea adevărată, după rai, care a fost zidit la răsărit (Facerea 2, 8). Punerea mâinilor laolaltă la rugăciune și apropiate de piept simbolizează că rugăciunea izvorăște din inimă, că adorăm pe Dumnezeu cu tot cugetul și cu tot sufletul și că stăm în fața lui Dumnezeu cu smerenie, umilință, cum stă robul sau slujitorul legat în fața stăpânului său și se roagă de iertare, de îndurare⁵⁶¹.

Execuția semnului redă în plan vizual postura canonică a credinciosului la rugăciune: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, împreunate, cu vârful degetelor îndreptate oblic în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*rugăciune*”.

RUPE

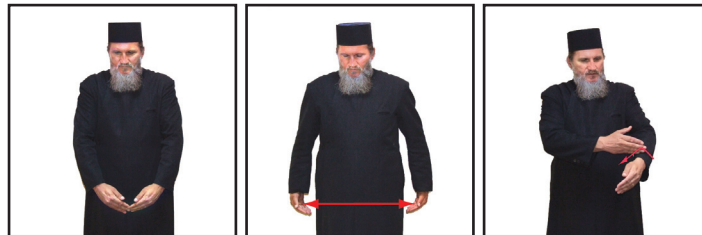
Execuția semnului redă în plan vizual imaginea iconică a ruperii unui lucru în două părți: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, fiind unite la nivelul palmelor aflate în configurația dactilemei Q; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă arcuită, simultană și sincronă, în jos și în exterior, sugerând frângerea Sfântului Agneț. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*rupe*”.

---

⁵⁶¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 331.

S

SACOS

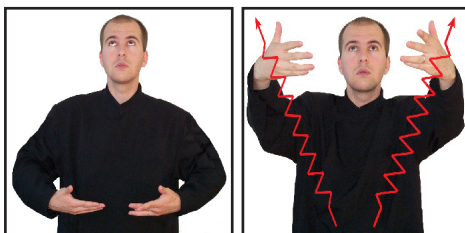
Este un veșmânt în formă de sac, ca și stiharul, dar mai scurt și cu mâneci mai scurte și largi, pe care arhierul îl imbracă peste stihar, după ce și-a pus epitrahilul, brâul și mâneculele; el a înlocuit vechiul felon pe care odinioară îl purtau arhierii. Sacosul are aceeași semnificație simbolică pe care o are felonul, fiind la arhierii semnul căinței și al smereniei, aducând aminte, ca și felonul, de hlamida mohorâtă cu care Mântuitorul a fost îmbrăcat în batjocură de către ostași, pentru că Se numise pe Sine Împărat al Iudeilor. Închipuie și cămașa lui Hristos, cea țesută dintr-o bucată, pentru care s-au aruncat sorți. Clopoțeii cu care se încheie cele două părți ale sacosului, simbolizează cuvântul lui Dumnezeu care trebuie să iasă din gura episcopului; prin numărul lor, câte șase de fiecare parte, ei reprezintă și glasul celor 12 apostoli la propovăduirea Evangheliei⁵⁶². La îmbrăcarea de către arhieru a sacosului, diaconul rostește rugăciunea: „*Arhierii Tăi, Doamne, se vor îmbrăca întru dreptate și cuvioșii Tăi cu bucurie se vor bucura, totdeauna acum și pururi și în vecii vecilor*”⁵⁶³.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea piesei de veșmânt liturgic pe care o desemnează: TUNICĂ LARGĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă în lateral, simultană și sincronă, delimitând partea de jos a veșmântului); MÂNECĂ (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, așezată perpendicular peste încheietura mâinii stângi, cu podul palme orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă înainte și înapoi, asupra mâinii stângi, pentru a delimita partea de jos a mânecii). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*sacos*”.

⁵⁶² Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 528.

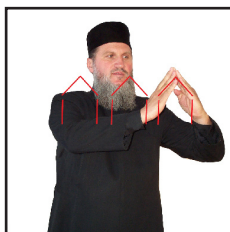
⁵⁶³ *Arhieratikon*, p. 19.

SACRIFICIU

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de sacrificiu, ceea ce se aduce ca dar divinității, ofrandă: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei B și sunt îndreptate cu fața în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare oblică amplă, simultană și sincronă, de urcare către înaintea. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „sacrificiu”.

SAT

Execuția semnului redă în plan vizual conturul caselor care formează majoritatea clădirilor într-un sat: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul capului și au palmele în configurația dactilemei B; din această poziție inițială, mâinile delimitează în plan vertical, de sus în jos, mai întâi pantele oblice ale acoperișului, precum și zidurile verticale, care poate fi repetată de mai multe ori, la stânga și la dreapta, pentru a sugera profilul a mai multe case așezate una lângă cealaltă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „sat”.

SĂNĂTATE

Dumnezeu îi creează pe Adam și Eva și îi așează în grădina Raiului, în Eden, oferindu-le, alături de multe alte daruri, și sănătatea și armonia trupească și sufletească. „Plata păcatului este

moartea”, afirmă Sf. Apostol Pavel. Lucru care se reflectă și asupra armoniei care exista în trupul omului de până la cădere.

Căderea în păcat atrage blestemul divin asupra omului și asupra pământului: „*În sudoarea feței tale îți vei mânca pâinea ta, până te vei întoarce în pământul din care ești luat*” (Facerea 3, 19). Sănătatea omului devine modalitate prin care acesta este condus către Dumnezeu. Lipsa acesteia atrage la regulă identificarea unei pedepse divine: în cazul orbului din naștere, Apostolul întreabă: „*Doamne, cine a greșit, acesta, sau părinții săi?*”.

O altă posibilitate în această lipsă este găsirea voinței divine în a-l curăți pe om prin suferințe, pregătindu-l pentru rai: „*Atunci Satan a plecat dinaintea Domnului și a lovit pe Iov cu lepră, din tălpile picioarelor până în creștetul capului. Și-a luat Iov un ciob ca să se scarpine și ședeau pe gunoi, afară din oraș*” (Iov 2, 7, 8). Despre Sfântul Apostol Pavel știm că a suferit, că a avut un „*ghimpe al Satanei*” în trup, pe care l-a acceptat însă, socotind că aceasta este dragostea lui Hristos față de el. Sănătatea sau boala sunt expresia voinței divine, care-l conduce pe om din bine spre mai bine. Iar dacă omul săvârșește o greșală, Dumnezeu preia starea căzută, făcându-o premiză de mai bine.

Execuția semnului redă în plan vizual starea unui organism la care funcționarea tuturor organelor se face în mod normal și regulat⁵⁶⁴: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei F, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și atingând cu vârfurile degetelor partea dreaptă a pieptului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară, de înălțare în plan vertical, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*sănătate*”.

SĂRAC

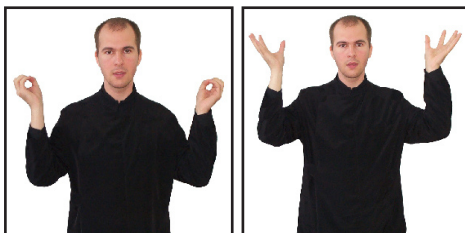
Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a persoanei care nu are avere sau care este lipsit de bunurile materiale necesare vieții: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, de-a curmezișul pieptului, până în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei S, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B și atingând cu vârfurile degetelor cotul mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de-a lungul antebrațului mâinii stângi, de la cot spre încheietură, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*sărac*”.

---

⁵⁶⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

SĂRBĂTOARE

În Vechiul Testament, sărbătorile au fost chipul legăturii lui Dumnezeu Creatorul cu lumea și cu omul. Sunt o aducere aminte că fiecare clipă aparține lui Dumnezeu și trebuie să o folosim întru slujirea Lui. S-au serbat și pe temeiul că în cele mai multe din ele se comemorează vreo îndurare deosebită a lui Dumnezeu față de lume. În Legea ce Nouă, sărbătorile (împărătești, domnești și ale sfinților) sunt zile de preamărire a lui Dumnezeu și a sfinților, cuprinzând întreaga istorie a economiei divine și simbolizând cele mai însemnate momente din opera mântuirii. Toate sărbătorile se înșiruie în jurul celor trei cicluri de sărbători principale, care împart și anul bisericesc comun în trei cicluri. Aceste sărbători principale sunt: Nașterea Domnului, care formează ciclul Crăciunului; Învierea Domnului, care formează ciclul Paștilor și Pogorârea Duhului Sfânt, care formează ciclul Cincizecimii. Sărbătorile au fost așezate de Biserică, pentru ca și noi să resimțim bucuriile ori durerile, pe care le-au simțit Domnul, Sfânta Maică și Sfinții Săi. Dacă lumea rânduiește amintiri întru memoria marilor evenimente și a oamenilor celebri, cu atât mai vârtos să o facem aceasta cu Hristos și cu Sfinții Săi. Fiecare sărbătoare are o zi a însăși serbării, o zi sau mai multe ca înaintea (intrarea) serbării și apoi o zi ori mai multe ca încheierea (ieșirea) serbării; aceste trei momente ale fiecărei sărbători s-au așezat întru cinstea și simbolizarea Sfintei Treimi⁵⁶⁵.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a bucuriei pricinuite de o sărbătoare: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, deasupra umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă de înălțare, simultană și sincronă, completată de tranziția către configurația dactilemei C, cu degetele răsfirate, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „sărbătoare”.

SĂRUTA

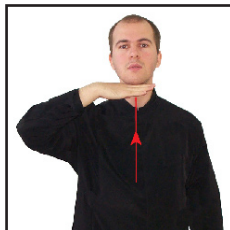

Execuția semnului redă în plan vizual gestul iconic al sărutării: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei P, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către obrazul drept; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de apropiere de

⁵⁶⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 334.

obraz. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „săruta”.

SĂTURA

Execuția semnului redă în plan vizual primirea din destul, după dorință, a unor lucruri sau binefaceri⁵⁶⁶: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul umărului, sub bărbie, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de înălțare în plan vertical, până la atingerea bărbiei. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „sătura”.

SÂNGE

Este simbolul vieții și al sufletului și de aceea a fost oprită la evrei consumarea sângelui și a cărnii cu sânge, pentru ca să nu mănânce sufletul animalului (Leviticul 7, 26). Cultul baptiștilor, cu interpretarea lor literală a Scripturii, țin și azi acest obicei de a nu mânca sânge de animal. Sângele de jertfa reprezenta sufletul jertfitorului. Evreii își închipuiau sângele ca pe o ființă superioară dumnezeiască (Leviticul 4, 6), se aducea ca jertfă și era mijloc de împăcare a omului cu Dumnezeu (Leviticul 7, 11). Cu sângele jertfei se stropeau pereții Sfintei, în semn de curățire și de apropiere a omului păcătos către Dumnezeu. Legământele de sânge dovedesc credința popoarelor orientale în puterea sângelui. Tot un legământ de sânge este și sângele din Sfânta Euharistie. Antitipul jertfelor sângeroase la evrei a fost jertfa Mântuitorului și botezul de sânge al martirilor, căci jertfa de sânge era considerată ca fiind cea mai nobilă jertfă⁵⁶⁷.

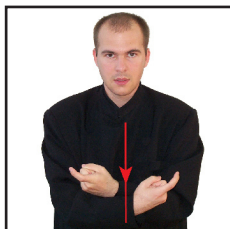
Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a curgerii sângelui prin venele mâinii: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea dreaptă a corpului și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având

⁵⁶⁶ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁵⁶⁷ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 335.

palma în configurația dactilemei D, așezată în fața palmei stângi, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetului arătător îndreptat către palma stângă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare lentă de-a lungul antebrațului mâinii stângi, în plan orizontal, înainte și înapoi, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „sânge”.

SCAUN

Execuția semnelui redă în plan vizual gestul iconic al așezării pe un scaun: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și încrucișate în plan orizontal, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei X, cu podul palmelor orientat în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de coborâre în plan vertical, până la nivelul abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „scaun”.

SCAUNUL CEL DE SUS

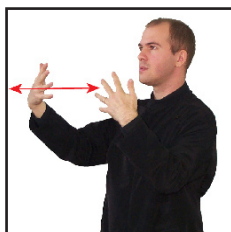

„Scaunul lui Dumnezeu” este locul prezenței directe a lui Dumnezeu, locul care transmite putere și har credincioșilor, oferindu-le posibilitatea de a depăși ispitele și încercările acestei vieți. Cu privire la modul de raportare la acest loc al prezenței divine, Vechiul Testament învață că în lupta purtată de Iosua împotriva amaleciților, Aron și Or s-au suit pe vârful muntelui. Iar când își ridică Moise mâinile, biruia Israel, iar când își lăsa el mâinile, biruiau amaleciții. Pentru că au obosit mâinile lui Moise, i-au fost susținute de către Aron și Or. Atunci a ridicat Moise un jertfelnic Domnului, zicând: „Pentru că mi-au fost mâinile ridicate către scaunul Domnului, de aceea va bate Dumnezeu pe Amalec din neam în neam” (Ieșirea 17, 16). Atitudinea indică în primul rând modalitatea de manifestare practică a atitudinii credinciosului la rugăciune: nu îi este permis oricui să stea oricum înaintea lui Dumnezeu. Moise și-a ținut mâinile ridicate pentru a-L chema pe Dumnezeu, chiar dacă îl obosea. Atitudinea ortodoxă de rugăciune este cea îngenunchiată, cu chipul spre altar, locul în care se află „scaunul cel de sus”. Scaunul lui Moise (Matei 23, 2), este scaunul onorific în fiecare sinagogă, pe care ședea cărturarii și fariseii, scaun de la înălțimea căruia învățase odinioară și Moise⁵⁶⁸, extrapolare către sensul actual.

⁵⁶⁸ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 460.

Execuția semnului redă în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei și vârfulurile degetelor ușor îndoite, îndreptate în jos. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*scaunul cel de sus*”.

SCÂNTEIA

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a unui obiect strălucitor, care scânteiază în lumină: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața pieptului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul și cu vârfulurile degetelor răsfricate îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de oscilare înainte și înapoi, simultană și sincronă, în plan orizontal, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*scânteia*”.

SCHIMBA

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de schimbare radicală: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața umerilor, având palmele în configurația dactilemei D, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfulurile degetelor arătătoare îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și alternativă, prin încrucișarea antebrațelor la nivelul pieptului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*schimba*”.

SCHIMBAREA LA FAȚĂ A DOMNULUI

Prăznuită la 6 august, este sărbătoarea schimbării minunate la față a Domnului, în muntele Taborului, în fața ucenicilor Săi, Petru, Ioan și Iacov (Matei 17, 1-9; Marcu 9, 2-9; Luca 9, 28-36; II Petru 1, 16-18)⁵⁶⁹. Termenul desemnează totodată trecerea dintr-o stare anterioară în alta mai luminoasă, desăvârșită. Unul din actele Lui împărătești și momentul arătării Dumnezeirii Sale, este istorisită de Evangheliștii sinoptici (Matei 17, 1-9; Marcu 9, 1-9; 9, 28-36), având loc pe muntele Tabor în prezența celor trei ucenici: Petru, Iacov și Ioan⁵⁷⁰. „Și pe când se ruga El” (Luca 9, 29) „S-a schimbat la față înaintea lor” și a strălucit fața Lui ca soarele, iar veșmintele Lui s-au făcut „albe ca lumina” (Marcu 9, 3), arătându-Și slava divină. Glasul din cer a mărturisit că de acum înainte a încetat Vechiul Testament, reprezentat prin Moise și Ilie și că a început Noul Testament cu Iisus Hristos, care este raza Tatălui și care strălucește ca un soare sufletesc. Moise și Ilie apar și pentru ca Apostolii să se convingă că Iisus nu este nici Moise, nici Ilie, precum se credea (Matei 16, 14). Schimbarea la Față simbolizează mărirea viitoare a celor drepti, care vor străluci ca soarele și spre a căror urmare ne îndeamnă Biserica prin această sărbătoare. Dumnezeu vine pe norii cerului și leagă Vechiul Testament cu cel Nou, adică leagă făgăduința cu plinirea; Moise este simbolul creației, Ilie este al sfârșitului veacurilor, iar Iisus stă în mijloc între trecut și viitor. La această minune Iisus și-a arătat numai pe o clipă mărirea Sa; n-au apărut mai mult decât doi (Moise și Ilie) din imensa ceată a sfinților și totuși această mărire a uimit pe Apostoli, încât doreau să facă niște colibe spre a locui aici pentru totdeauna. Cu atât mai mare și mai desăvârșită va fi lumina mării din ceruri, unde toți sfinții și îngerii sunt împreună.

Execuția semnului redă în plan vizual semnificația iconică a evenimentului pe care termenul îl desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, deasupra capului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârful degetelor răsfirate îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă în lateral, simultană și sincronă, de o parte și de cealaltă a corpului, până la nivelul șoldurilor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „Schimbarea la Față a Domnului”.

SCRIE

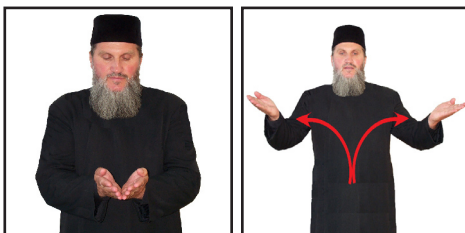
Execuția semnului redă în plan vizual gestul iconic specific de scriere: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către partea dreaptă a corpului și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei P, așezată în fața palmei stângi, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și cu vârful degetelor îndreptate către palma stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare lentă de-a lungul palmei mâinii stângi, în plan orizontal, înainte și înapoi, care poate fi repetată de

⁵⁶⁹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 206.

⁵⁷⁰ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, 461.

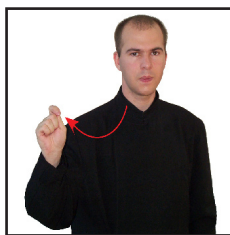
mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*scrie*”.

SCRIPTURA

Execuția semnului redă în plan vizual gestul iconic al deschiderii unei cărți de mari dimensiuni: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B lipite una de cealaltă, cu vârfurile degetelor îndreptate către înaintea; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, în lateral, imitând deschiderea unei cărți. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*scriptură*”.

SCUMP

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a unui lucru prețios, care este dobândit cu prețul unor mari sacrificii sau eforturi⁵⁷¹: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața pieptului, având palma în configurația dactilemei T, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă de la stânga la dreapta, prin răsucirea mâinii din încheietură, astfel încât la finalul mișcării, mâna dreaptă să aibă podul palmei orientat către înaintea. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*scump*”.

SEMINȚIE

---

⁵⁷¹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizare iconică a ideii de neam, popor sau națiune: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei E, înlănțuite în fața corpului, mâna stângă având podul palmei orientat în sus, iar cea stângă având podul palmei orientat în jos; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă în plan orizontal, în sens invers acelor de ceasornic, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „seminție”.

SEMN

Termenul desemnează o faptă, însușire, gest sau simbol care își are semnificația lui reală. Astfel, tăierea-împrejur era semnul care pecetluia dreptatea din credință a lui Avraam (Romani 4, 11). La Nașterea Domnului, îngerul spune păstorilor: „*Acesta va fi semnul: veți găsi un prunc înfășat și culcat în iesle*” (Luca 2, 12). Acest prunc va fi ca un semn, care „*va stârni împotrivire*” (Isaia 2, 34) în Israel și în toată lumea. Când Iuda a vândut pe Iisus, a dat oștenilor semnul sărutului ca semn de recunoaștere: „*Pe Care-L voi săruta, Acela este*” (Matei 26, 48).

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a termenului pe care îl desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu vârful degetelor răsfricate îndreptate către înainte și cu podurile palmelor orientate una către cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară către înainte, simultană și alternativă, în plan vertical, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „semn”.

SERAFIM

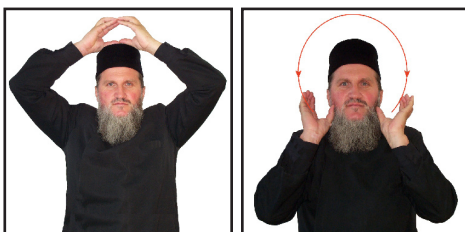

Termenul desemnează pe oricare dintre îngerii din prima ceată al celor nouă cete îngerești. Sunt închipuiți în culoarea focului, având fiecare câte șase aripi, împodobite cu ochi mulți; două aripi la cap și două la picioare, spre a se acoperi când stau în fața lui Dumnezeu, după cum și orientalii aveau obiceiul a-și acoperi fața înaintea Domnitorului; cele două aripi de la mijloc

servesc la zburat. Mai târziu au fost înfățișați în forma unui cap cu șase aripi. Serafimii mai adesea țin în mână o ripidă cu înscrisul „*Sfânt, Sfânt, Sfânt*”, de unde li s-a dat și ripidelor numirea de Serafimi. Serafimii stau neconținut în jurul lui Dumnezeu și îl preamăresc (Isaia 6, 2); numirea o au de la dragostea (focul) mare către Dumnezeu.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a referatului biblic care ni-i înfățișează pe serafimi ca îngeri cu câte șase aripi: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârfurile degetelor răsfirate îndreptate în sus, așezate de o parte și de cealaltă a capului (redând iconic prima pereche de aripi); din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă de coborâre, simultană și sincronă, în plan vertical, până la nivelul abdomenului (a doua pereche de aripi), continuată apoi până la nivelul șoldurilor (a treia pereche de aripi). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*serafim*”.

SFÂNT (PERSOANĂ)

Sfinții sunt acei oameni pe care Biserica creștină îi cinstește pentru viața lor curată, pentru lupta și adesea chiar jertfa vieții lor pentru biruința creștinismului în lume⁵⁷². După moarte, răsplata lor este fericirea de a se afla în lumina și slava cerească și a vedea strălucirea feței lui Dumnezeu. Sfinții sunt invocați de credincioși ca exemple și icoane de viață creștină, vrednicie de urmat, precum și ca mijlocitori la Dumnezeu. Prin harul pe care îl au și prin rugăciunile lor, sfinții cărora noi ne rugăm ne apără și ne ocrotesc, mijlocind între noi și Dumnezeu și câștigând pentru noi mila și îndurarea lui Dumnezeu. Rămășițele pământești ale sfinților, acolo unde s-au mai păstrat, sunt sfinte moaște, pe care Biserica ne învață să le cinștim, pentru că ele conțin aceleași daruri dumnezeiești și puteri supranaturale care au însuflețit pe sfinți cât au fost în viață. Pe lângă sfintele moaște, creștinii cinștesc și orice lucru sau obiect provenit de la sfinți și pe care aceștia le-au purtat sau le-au atins. Aceste obiecte rămase de la ei se numesc relicve sfinte.

Execuția semnului redă în plan vizual forma aureolei de lumină care împodobește, în reprezentările iconografice bizantine, capul lui Hristos, al Maicii Domnului și al tuturor sfinților: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*sfânt*”.

---

⁵⁷² Ioan M. Stoian, *op.cit.*, p. 187.

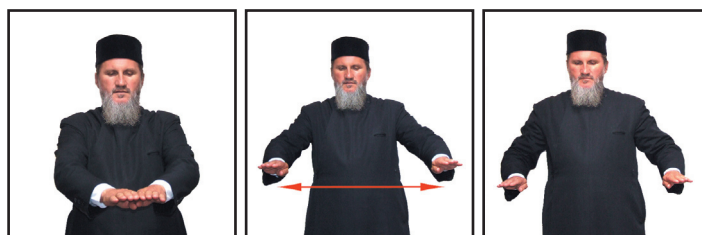
SFÂNT (OBIECT)

Se vorbește de adevăruri și locuri și obiecte sfinte etc. În Predica de pe Munte, Domnul Iisus Hristos îndeamnă: „Nu dați cele sfinte câinilor” (Matei 7, 6), înțelegând prin „cele sfinte” sau „ceea ce e sfânt” adevărurile de credință sau chiar Sfintele Taine, care nu trebuie date celor care le disprețuiesc. Sfânt se numește templul cu cele două încăperi sau „corturi”, „Sfânta” și „Sfânta Sfintelor” în care Dumnezeu e prezent ca în „casa” Lui (Evrei 9, 2, 3, 12, 24-25; 10, 19; 13, 11). Se vorbește și de „cetatea sfântă” (Ierusalimul), în care a propovăduit și a pățimit Hristos (Matei 4, 5; 27, 53), de „templul sfânt” (I Corinteni 3, 17; Efeseni 2, 21), de „urâciunea care stă în locul sfânt” (Matei 24, 15; Fapte 6, 12; 21, 28); de „numele Lui sfânt” (Luca 1, 49); de „Legământul sfânt” (Luca 1, 72); de „pământ sfânt” (Fapte 7, 33) și de „Sfintele Scripturi” (Romani 1, 2). Sfântul Apostol Pavel scrie că „Legea este sfântă și porunca este sfântă și dreaptă și bună” (Romani 7, 12; II Petru 2, 21). El îndeamnă pe creștini la sfințenie totală: „Vă îndemn, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu, ca închinarea voastră duhovnicească” (Romani 12, 1). Se mai vorbește de: „Muntele Sfânt” (II Petru 1, 18) pe care Mântuitorul Hristos S-a Schimbat la Față (Matei 17, 1-8), de „pârğa sfântă”, „rădăcina sfântă” și de „ramurile sfinte” (Romani 11, 16), ceea ce vedește procesul de desăvârșire al sfințeniei până la „roada sfințirii” (Romani 6, 22). Se amintește apoi de „chemarea sfântă” (II Timotei 1, 9), de „mâini sfinte” (I Timotei 2, 8); de trupul omenesc al creștinilor ca „templu sfânt (locașul) lui Dumnezeu” (I Corinteni 3, 17; Efeseni 2, 21); de „credință preasfântă”, adică de Ierusalimul ceresc (Apocalipsa 11, 2; 21, 2; 22, 19), care este cetate stătătoare și veșnică pentru toți sfinții și dreptii (Matei 25, 34; II Petru 3, 13).

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a ideii de obiect consacrat, ferit de murdărie sau întinăciune: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei U, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă are aceeași configurație ca și mâna stângă, cu mențiunea că este un pic mai ridicată decât aceasta și orientată perpendicular pe direcția mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către înainte, pe axul definit de mâna stângă, care poate fi repetată de două ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „sfânt”.

SFÂNTA MASĂ

Termenul denumește masa din mijlocul altarului, pe care se îndeplinește Sfânta Jertfă nesângeroasă, Sfânta Liturghie. Jertfelnicul are formă de masă, iar de pe el să nu lipsească crucea, pentru că și Domnul Hristos s-a folosit de masă la cina din urmă pentru Jertfa nesângeroasă, iar pentru cea sângeroasă a întrebuițat Crucea; tot masă au avut și Apostolii la jertfa ce o aduceau.

Masa Domnului trebuie să fie zidită din piatră, spre a simboliza pe Iisus, care este piatra, stânca, temelia Bisericii și a mântuirii (Faptele Apostolilor 4, 11; II Tesaloniceni 2, 4) și spre a închipui puterea ce se revarsă pentru lumea creștină prin jertfele aduse aici. Prin așezarea lui mai înălțată decât cealaltă parte a bisericii simbolizează muntele Golgota, locul de jertfă al Mântuitorului.

Prestolul închipuie Tronul lui Dumnezeu în mijlocul poporului Său și scaunul măririi Lui; mai înseamnă masa de la Cina cea de Taină, fiindcă pe el se așează Trupul și Sângele Domnului, adică Sfânta Cuminecătură instituită la acea cină, precum mai simbolizează și Jertfelnicul Domnului, adică Crucea, pe care Hristos s-a adus jertfa pentru lume. Forma lui patruleteră închipuie că pe el se aduce jertfa pentru oamenii din toate cele patru regiuni ale lumii. Forma de sicriu ne aduce aminte de obiceiul primilor creștini de a aduce jertfele lor pe mormintele mucenicilor.

Dacă este așezat numai pe un picior, acesta înseamnă pe Iisus Hristos, care singur a desăvârșit mântuirea; iar dacă se așează pe patru picioare, închipuie pe cei patru evangheliști, ale căror chipuri zugrăvite pe patru pânze, numite evangheliste, se zidesc în cele patru colțuri ale prestolului, ca simbol că prin învățătura depusă în scrierile lor s-a încreștinat lumea. Așezarea moaștelor de sfinți în mijlocul Sfintei Mese ne amintește obiceiul primilor creștini de a zidi bisericile pe mormintele mucenicilor.

Fiindcă prestolul mai închipuie și Mormântul Domnului, el este înfășurat cu giulgiuri ca și Trupul Domnului și anume cu: cămașa, endiția și ilitonul. Crucea, care nu trebuie să lipsească de pe prestol, simbolizează că prin Cruce ne-a venit mântuirea. Crucea mai e și semnul răscumpărării și ne aduce aminte că jertfa de pe altar este aceeași ca și Jertfa lui Iisus pe Cruce. Evanghelia, care să nu lipsească de pe Sfânta Masă, înseamnă că învățătura evanghelică este baza creștinismului, închipuind și pe Hristos șezând pe Tronul Său.

Lumânările (cel puțin două) de pe Sfânta Masă simbolizează credința luminoasă și focul dragostei către Hristos; ele mai închipuie și pe Însuși Mântuitorul, care e lumina lumii și ne mai amintesc de timpurile persecuțiilor, când la serviciul divin trebuiau luminate catacombele, locurile de rugăciune. Chivotul cu Sfânta Euharistie simbolizează prezența reală a lui Dumnezeu în Sfântul Altar și în mijlocul poporului.

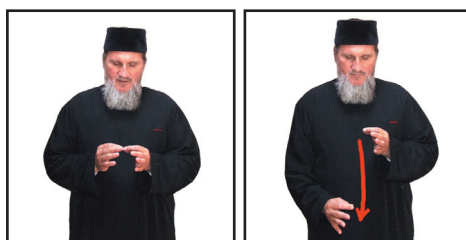
Biserica Ortodoxă are numai un singur Sfânt Jertfelnic, pentru că e numai un Sfânt Altar și numai o Jertfa dumnezeiască. În unele biserici, Sfânta Masă este împodobită cu un baldachin, care o acoperă și care închipuie cerul și mărirea Domnului, ce se revarsă ca o umbră asupra Sfintei Mese. Sfânta Masă simbolizează și inima creștinilor, care trebuie să fie închinată pururea lui Dumnezeu și să se aducă pe ea neconținut jertfă lui Dumnezeu⁵⁷³.

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a planului orizontal al Sfintei Mese, forma și funcționalitatea acesteia: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă în lateral, simultană și sincronă, apoi către înapoi, desenând în plan orizontal, în fața persoanei care face semnul, planul patruleter al Sfintei Mese. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfânta Masă*”.

---

⁵⁷³ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 339.

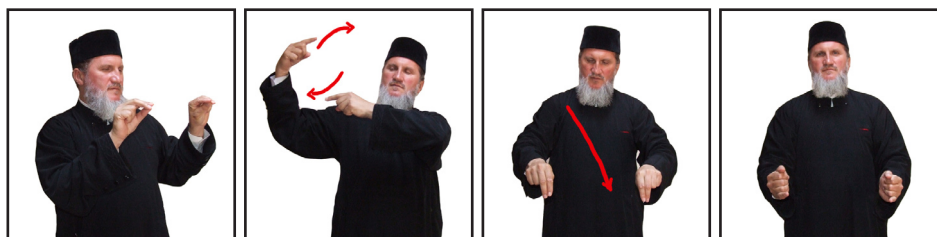
SFÂNTĂ TAINĂ

Sfintele Taine sunt mijloace de mântuire, așezate de Iisus Hristos, la care prin lucrare sfântă, văzută, se împărtășește credincioșilor harul divin, darul nevăzut al lui Dumnezeu. Sunt în număr de șapte (Botez, Mirungere, Mărturisire, Euharistie, Preoție, Cununie, Maslu), după cele șapte daruri ale Duhului Sfânt (Isaia 11, 2), după cele șapte duhuri ale lui Dumnezeu și după cele șapte stele și șapte sfeșnice din Apocalipsa. Iconografia le înfățișează prin șapte îngeri. Șapte Taine a așezat Domnul, pentru că numărul acesta era privit ca un număr sfânt și obișnuit și în rânduielile rituale ale Vechiului Testament. Apoi pentru că numărul acestor Taine corespunde trebuințelor celor mai de seamă atât pentru omul luat ca și individ (Botezul, Mirungerea, Mărturisirea, Euharistia, Maslul), cât și pentru totalitatea omenirii (Cununia, Preoția). Pentru fiecare eveniment și moment mai însemnat de viață revine o taină și adică: omul trebuie să se nască din nou sufletește prin Botez pentru viața sufletească, supranaturală; pentru întărirea trupului și a sufletului, spre păstrarea vieții supranaturale ni s-a dat Taina Mirungerii. Trupul și sufletul, spre a-și susține viața, are nevoie de hrana sufletească a Sfintei Euharistii; precum trupul se eliberează de boli, așa sufletul se eliberează de păcate în Taina Pocăinței, iar în Taina Maslului omul se eliberează de bolile sufletești și trupești. În totalitatea sa, omenirea are încă două trebuințe mari spre a fi condusă la viață fericită aici și dincolo; în acest scop s-a rânduit Taina Cununii, iar spre a avea bărbați demni de a împărtăși și de a mijloci grația de sus, s-a instituit Preoția. Semnele văzute în cadrul Sfințelor Taine le-a rânduit Domnul cu privire la neputința noastră omenească. Fără semnul văzut, omul nu ar lua știre despre monumentul în care harul divin se pogoară și nu ar avea încredințarea că a primit această har⁵⁷⁴.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a termenului pe care îl desemnează: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei F, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei F, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului, așezată deasupra mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă în jos, trecând prin dreptul mâinii stângi, până la nivelul abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfântă Taină*”.

SFÂNTA TRADIȚIE

⁵⁷⁴ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 341.

Este învățătura dată de Dumnezeu, prin viu grai, Bisericii. La început, cuvântul lui Dumnezeu s-a transmis pe cale orală și s-a păstrat pe cale orală. Cărțile Noului Testament au la baza lor propovăduirea pe cale orală a cuvântului lui Dumnezeu făcută de Hristos și, după El, de sfinții Săi apostoli și de urmașii acestora. Dat fiind faptul că Sfânta Scriptură a fost scrisă mai mult ocazional, este de la sine înțeles că ea nu cuprinde întreaga învățătură revelată, o mare parte a acesteia rămânând nescrisă, dar fiind predată prin viu grai și păstrată de Sfânta Biserică. În această privință, cele scrise de Sfântul Evanghelist Ioan sunt edificatoare: „*Sunt încă și alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus, care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, mi se pare că nici în lumea aceasta n-ar încăpea cărțile ce s-ar fi scris*” (Ioan 21, 25). Pe de altă parte, Sfinții Apostoli au fost trimiși de Mântuitorul să propovăduiască Evanghelia prin viu grai: „*Mergând, învățați toate neamurile... învățându-le să păzească toate câte am poruncit vouă*” (Matei 28, 19-20). Că învățăturile transmise și păstrate în Sfânta Tradiție au aceeași valoare și importanță ca și cele cuprinse în Sfânta Scriptură o dovedește cele scrise de Sfântul Apostol Pavel tesalonicenilor: „*Drept aceea, fraților, stați neclintiiți și țineți predaniile pe care le-ați învățat fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră*” (II Tesaloniceni 2, 15)⁵⁷⁵

Cuvântul „*Tradiție*” are două sensuri: a) Întreaga operă a lui Iisus Hristos, în timp, adică mesajul Apostolilor transmis Bisericii: „*Căci am primit de la Domnul ceea ce v-am predat*” (I Corinteni 11, 23), sau „*crența, care a fost dată sfinților odată pentru totdeauna*” (Iuda 3) b) Modul de a transmite revelația divină în istoria Bisericii, aceasta fiind o succesiune în timp prin care Biserica, continuă și înnoiește credința de la început (Ioan 16, 13). În acest sens, Tradiția nu este o altă sursă a Revelației, alături de Sfânta Scriptură, ci principiul, criteriul și mediul ei permanent. Sfântul Evanghelist Ioan afirmă că propovăduirea orală a precedat Evanghelia scrisă (Ioan 20, 30). Sfântul Pavel confirmă faptul că Tradiția orală și scrierile Noului Testament au devenit ceva obiectiv în sânul comunităților primare: „*Așadar fraților, rămâneți tari și țineți tradițiile – paradoseis – traditiones – pe care le-ați primit fie prin viu grai, fie prin epistola noastră*” (II Tesaloniceni 2, 15). Paradosis, tradiția inițială apostolică, este confirmată în Noul Testament. Odată fixată în scris, Biserica s-a pronunțat asupra ei stabilindu-i conturul ca Sfânta Scriptură, care devine astfel decisivă pentru viitor. Toți Părinții Bisericii și Sinoadele Ecumenice sunt de acord cu caracterul normativ al Tradiției Noului Testament, în care se cuprinde sinteza experienței comunităților din Ierusalim și a comunităților apostolice primare. Confesiunile protestante resping Sfânta Tradiție, afirmând suficiența Sfintei Scripturi. Pentru ei, în coordonarea vieții creștine, nu poate exista alt criteriu în afara Bibliei. Teologia catolică mai veche consideră Sfânta Tradiție ca pe o normă independentă a Revelației, care cuprinde adevăruri ce nu se regăsesc în Scriptură⁵⁷⁶.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează: ÎNVĂȚĂTURĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și ridicate la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor orientate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu în plan orizontal o mișcare simultană și sincronă de depărtare una de cealaltă, către lateral, segmentată de punctarea unor repere care să sugereze transmiterea sistematică a cunoștințelor); TRECUT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palmele în configurația dactilemei U, cu podurile palmelor așezate unul în fața celuilalt; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară către înapoi, simultană și alternativă, care poate fi repetată de mai multe ori); PÂNĂ (mișcarea anterioară este continuată prin aducerea ambelor mâini la nivelul abdomenului, în fața corpului, prin tranziția către configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate în jos); PREZENT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, de o parte

⁵⁷⁵ Pr. prof. dr. Isidor Todoran, Arhid. prof. dr. Ioan Zăgorean, *op.cit.*, p. 75.

⁵⁷⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 342.

și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei I, cu podul palmelor orientat una către cealaltă și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă de coborâre, care poate fi repetată de mai multe ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfânta Tradiție*”.

SFÂNTA TREIME

Dogma Sfintei Treimi este adevărul de temelie al învățaturii creștine, proprie și caracteristică creștinismului, ea stând la baza tuturor mărturisirilor de credință ale Bisericii și, totodată, condiționând întreaga ordine morală creștină și personală și socială, la temelia căreia stă, ca principiu și ca ideal suprem, comuniunea iubirii intra-trinitare divine⁵⁷⁷. Fiecare din cele trei persoane sau ipostase ale Sfintei Treimi este Dumnezeu adevărat, Dumnezeu Tatăl, Dumnezeu Fiul și Dumnezeu Duhul Sfânt, având fiecare întreagă ființa și toate atributele dumnezeiești, fără însă a fi trei dumnezei, adică fără împărțire sau despărțire a ființei și, totodată, fără să se amestece sau să se contopească persoanele dumnezeiești întreolaltă. Sfânta Treime, în primele veacuri, în timpul simbolismului și ca cele mai vechi înfățișări, apare ca simbol de: Dumnezeu Tatăl, mielul și porumbelul. O vedem apoi în chipul unui triunghi echilateral, singur, ori având în mijloc un ochi înconjurat de raze sau în loc de ochi are numele de „*Iehova*” ori monogramul lui Iisus; triunghiul adesea e înconjurat de raze solare; triunghiul cu laturile egale și încheiat ca un corp simbolizează pe cele trei persoane dumnezeiești într-o ființă și de o ființă. Numai mai târziu s-au încumetat creștinii să înfățișeze pe Sfânta Treime în chipul celor trei persoane ipostatice și anume la început în chipul celor 3 îngeri, care au cercetat pe Avraam (Facerea 18, 1). Icoana Botezului Domnului înfățișează pe Iisus Hristos ca învățător, având sus drept ori de-a dreapta pe Duhul Sfânt în chip de porumbel, iar din nori mâna dreaptă a Tatălui întinde o coroană. Icoanele de mai târziu ne prezintă pe Fiul botezându-Se în Iordan, Duhul Sfânt ca porumbel plutind deasupra capului Mântuitorului, iar Tatăl din nori rostește cuvintele: „*Acesta este Fiul Meu...*” (Matei 3, 17). În vechime se mai înfățișa Sfânta Treime în chipul a trei bărbați de aceeași vârstă, simbolizând prin aceasta aceeași eternitate; alții închipuiau pe Sfânta Treime ca un singur trup, cu un singur cap ce avea trei fețe; ori în chipul a trei lei cu o singură față; prin trei cercuri împletite ori concentrice; prin trei grupe de raze împrejmuite de îngeri. Cea mai răspândită înfățișare este aceea ce reprezintă pe Tatăl ca un moșneag cu nimf de cerc ori de triunghi, Fiul șezând de-a dreapta, precum l-a văzut Sfântul Mucenic Ștefan (Faptele Apostolilor 7, 55-56), iar Duhul Sfânt plutind în chip de porumbel în aer. Simboluri ale Sfintei Treimi sunt: trei pești agățați de un triunghi echilateral, trifoiul ca ornament arhitectural, trei lumânări în sfeșnicul numit tricher, un turn cu trei ferestre, trei capete, crucea bifurcată, ca un Y și crucea fără brațul de sus (T)⁵⁷⁸.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a Dumnezeirii, Una în Ființă și Întreită în Persoane: mâna stângă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul

⁵⁷⁷ Pr. prof. dr. Isidor Todoran, Arhid. prof. dr. Ioan Zăgorean, *op.cit.*, p. 114.

⁵⁷⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 345.

abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația cifrei 3, așezată între mâna stângă și corp, având podul palmei orientat către persoana care face semnul și vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă către înainte, pe sub palma mâinii stângi, până deasupra acesteia, completată de tranziția către configurația dactilemei A; al doilea segment al mișcării are ca punct final mâna stângă care îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei A așezată peste dosul palmei stângi, cu degetul mare îndreptat în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfânta Treime*”.

SFÂNTUL AER

Termenul desemnează cel mai mare acoperământ al Sfințelor Daruri. Precum aerul atmosferic cuprinde tot pământul, așa acoperă Sfântul Aer ambele daruri: pâinea de pe Sfântul Disc și vinul din Sfântul Potir. Atâta timp cât este la Proscomidie, Sfântul Aer simbolizează cerul cu steaua magilor, iar când e pe altar, Sfântul Aer închipuie piatra de pe mormântul lui Iisus. În decursul rostirii Crezului, clătinarea Sfântului Aer deasupra capului Arhiepiscopului, când acesta oficiază, simbolizează demnitatea arhiepiscopului ca păstor și vestitor al credinței. Ca și acoperitor al Sfințelor Daruri, are cusută Crucea ori un miel, adică însemnele Jertfei. Clătinarea Sfântului Aer în decursul rostirii Simbolului de Credință închipuie clătinarea ușii Mormântului, deschiderea Mormântului Domnului și cutremurul de pământ ce s-a făcut la Înviere. Clătinarea Sfântului Aer produsă prin clătinarea acoperământului Sfințelor Daruri înseamnă Pogorârea Duhului Sfânt peste Apostoli, dându-le putere și înțelepciune să propovăduiască credința mântuitoare, care se rostește în Simbolul de Credință. Deoarece Pogorârea Duhului Sfânt s-a făcut prin suflare de vânt (Faptele Apostolilor 2, 2), clătinarea Sfântului Aer mai închipuie venirea Duhului Sfânt, revărsarea lui asupra credincioșilor și asupra Sfințelor Daruri, spre a fi de față și a umbri cu puterea sa plinirea Sfintei Jertfe. De aceea, preotul, în semn de mulțumire pentru Pogorârea Sfântului Duh, după ce a sfârșit clătinarea Sfântului Aer, sărută acoperământul, îl învăluie și-l pune de-o parte. Clătinarea are să se facă - după indicațiile din Liturghier - atâta timp cât preotul liturghisitor rostește lin (în sine) întregul Simbol al Credinței, deoarece această clătinare înseamnă suflarea lină de Pogorâre a Duhului Sfânt, care se apropie de Sfintele Daruri. O altă practică, puțin obișnuită, referindu-se la simbolica de la începutul articolului, adică cu privire la ușa mormântului, la Învierea Domnului, clătină Sfântul Aer numai până la rostirea „și s-a suit la ceruri...”, închipuind petrecerea pe pământ a Domnului după Înviere⁵⁷⁹.

⁵⁷⁹ *Ibidem.*

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, în fața pieptului, având palmele în configurația dactilemei T, așezate una în fața celeilalte, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă de oscilare, în sus și în jos, simultană și sincronă, în plan vertical, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfântul Aer*”.

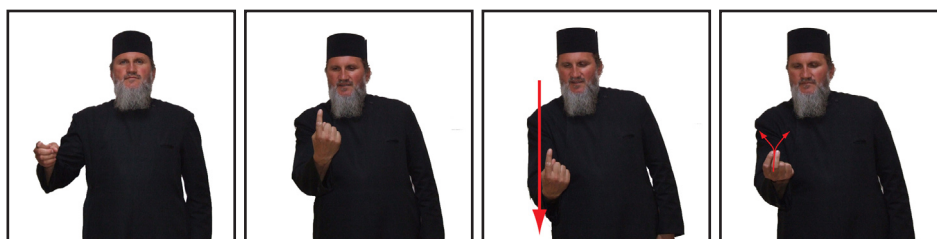
SFÂRȘIT

Termenul desemnează limita finală a unui lucru, ființă, trup, spațiu etc.; la oameni, sfârșitul înseamnă moartea fizică. Termenul este folosit cu mai multe sensuri: sfârșitul celor robiți păcatului este moartea (Romani 6, 21) iar „*cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui*” (Matei 10, 22). Rода sau sfârșitul credinței este „*mântuirea sufletelor*” (I Petru 1, 9). Sfârșitul robilor lui Dumnezeu care au trăit în sfințenie este „*viața veșnică*” (Romani 6, 22). Omul este creat de Dumnezeu pentru eternitate. El are un început, în timpul hotărât de Pronia divină. Moartea, sau sfârșitul vieții pământești, este momentul în care trupul este încredințat pământului din care a fost luat, iar sufletul merge la Dumnezeu Care l-a creat. Nu există un sfârșit al omului, în sensul anulării sale ca persoană. Există un sfârșit al vieții sale pământești, sfârșit căruia îi urmează viața veșnică în rai sau în iad. Tot ceea ce are un început, trebuie să aibă și un sfârșit, un final. De aceea, cuvintele prin care începe Sfânta Scriptură: „*La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul*” (Facerea 1, 1), arată că dacă lumea a avut un început, în timp, va trebui să aibă și un sfârșit, un final, o transformare harică. Sfârșitul lumii se va încheia cu a doua venire a lui Hristos, care va fi moartea morții (I Corinteni 15, 26), când morții vor învia, spre judecata de obște.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a termenului pe care îl desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, în fața pieptului, având palmele în configurația dactilemei F, cu podul palmelor orientat către înaintea; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă către înapoi, simultană și sincronă, peste umeri, completată de tranziția către configurația dactilemei L, cu podul palmelor orientat către înapoi și cu vârful degetelor îndreptate în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvântului „*sfârșit*”.

SFEȘNIC

Termenul desemnează un suport de metal, marmură, de formă cilindrică, având în partea de sus un orificiu în care se înfig lumânări. Sfeșnicul poate avea unul sau mai multe brațe, fiecare cu simbolismul său. Sfeșnicul cu un braț, numit primikirion, semnifică unitatea Sfintei Treimi; sfeșnicul cu două brațe, numit dikirion, simbolizează cele două firii ale Mântuitorului (Dumnezeu și Om); sfeșnicele cu trei brațe, trikirion, simbolizează cele trei Persoane ale Sfintei Treimi; sunt și sfeșnice cu șapte brațe, care simbolizează cele șapte daruri ale Sfântului Duh și sfeșnice cu douăsprezece brațe, simbolizând pe cei doisprezece Apostoli ai Domnului. În bisericile ortodoxe se află în fața icoanelor împărătești de pe catapeteasmă două sfeșnice cu câte trei brațe de lungimi diferite (brațul din mijloc este mai înalt), numite sfeșnice împărătești.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: SUPORT (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S, cu podul palmei orientat către partea stângă a corpului); LUMÂNARE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația cifrei 1, cu vârful degetului arătător îndreptat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare rectilinie de coborâre în plan vertical, până la nivelul abdomenului); FLACĂRĂ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei P, cu vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de înălțare în plan vertical, completată de tranziția către configurația cifrei 3, cu vârful degetelor îndreptate în sus, care poate fi repetată de mai multe ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvântului „sfeșnic”.

SFEȘTANIE

Slujbă de sfințire (a casei, a ogrului etc.) constând din rugăciuni și stropire cu apă sfințită, pe care preotul o face la solicitarea credincioșilor. Sfeștania (Aghiazmă mică) în case, la cererea credincioșilor, pentru sfințirea casei, se face mai ales în zilele de post: miercuri și vineri dimineața (înainte de a mânca) și de preferință, în cursul posturilor mai lungi (de ex. în prima și ultima săptămână din Postul Mare), precum și la datele de mai sus, când se face și în biserică, dar și în alte ocazii, după anumite momente (mutatul în casă nouă, sfințirea unei fântâni, a cimitirului etc.). Slujba Aghiazmei mici este mai restrânsă decât a Aghiazmei mari, iar efectele ei sunt enumerate în începutul acestei slujbe, care se află în Molitfelnic și Aghiazmatar: „sfințirea apei acesteia, pe care Duhul Sfânt, prin rugăciunile preoților o sfințește, multe feluri de lucrări are ... că prin stropirea ei, duhurile cele viclene din tot locul se gonesc și se iartă păcatele cele mici de peste toate zilele, adică nălucirile diavolești, gândurile cele rele; iar mintea se curățește de toate lucrurile cele spurcate și îndreptată spre rugăciune se face ... bolile gonește și dă sănătate sufletească și trupească (...) toți cei ce o primesc cu credință iau sințenie și binecuvântare ...”⁵⁸⁰. În casele credincioșilor, aghiazma

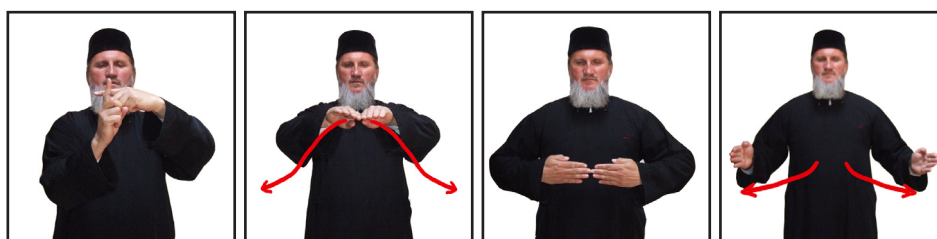
⁵⁸⁰ Molitfelnic, p. 139.

se păstrează în loc de cinste în sticle curate, în care se pune un fir de busuioc. În caz de boală, bolnavii gustă din această apă sfințită sau se stropesc cu ea; dacă se învechește nu trebuie aruncată și se toarnă la rădăcina florilor sau copacilor.

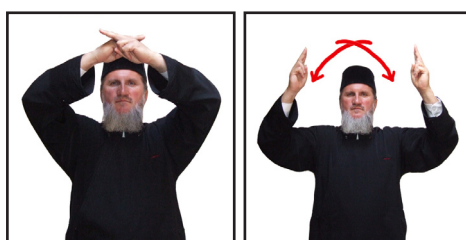
Execuția semnului este construită pe o schemă locuțională, explicativă, menită să exprime iconic esența evenimentului pe care îl desemnează: mai întâi semnul pentru „APĂ” (se imită semnul turnării unui lichid dintr-o sticlă: mâna dreaptă în configurația dactilemei „A”, aflată inițial cu degetul mare îndreptat în sus, este răsturnată cu palma în jos, în planul dinaintea corpului, însă păstrându-și configurația inițială), apoi semnul „SFINȚIRE” (mâna dreaptă în configurația dactilemei „P” punctează înaintea corpului, în plan vertical, cele patru brațe ale Sfintei Cruci, în succesiunea sus-jos, stânga-dreapta) și semnul „STROPIRE” (gestul imită stropirea cu busuioc: mâna dreaptă în configurația dactilemei „T” punctează înaintea corpului, deasupra capului, în plan vertical, cele patru brațe ale Sfintei Cruci, în succesiunea sus-jos, stânga-dreapta). Gestul este însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*agheasmă mică*”.

SFINTELE UȘI

Execuția semnului este construită pe o structură locuțională, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea termenului pe care îl desemnează: CRUCE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei D, cu degetele arătătoare încrucișate perpendicular în fața chipului, formând cele două axe ale Sfintei Cruci); PROFIL ARCUIT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, așezate una lângă cealaltă, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă în lateral, simultană și sincronă); UȘĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, paralele una față de cealaltă, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor îndreptat către persoana care execută semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate una către cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită, de deschidere către înainte, simultană și sincronă, astfel încât la finalul mișcării, vârfurile degetelor de la ambele mâini să fie îndreptate către înainte). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfintele Uși*”.

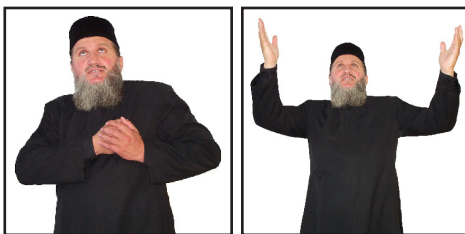
SFINȚIT

Dumnezeu face toate „spre folosul nostru, ca să ne împărtășim de sfințenia Lui” (Evrei 12, 10). Creștinii capătă sfințenie prin mijlocirea preoțimii, odata cu harul Tainei Sfântului Botez, har care curățește de toate întinăciunile sufletești și trupești, prin care se iartă păcatele și se acordă sfințenia, starea de înfiere, sau de „fi ai lui Dumnezeu”⁵⁸¹. Este definită de acțiunea sfințitoare în curs de desăvârșire, proces care duce la sfințenie. Termenul este folosit în diferite expresii, vrând să arate starea de înaintare spre desăvârșirea sfințeniei, primită și lucrată, a omului nou, liber în Hristos, față de omul vechi, robit păcatului și necurăției. Creștinul devine locașul sfânt al lui Dumnezeu prin împărtășirea Sfintelor Taine. În Vechiul Testament „Sfânt, Sfânt, Sfânt” (Isaia 6, 3) este numele manifestărilor lui Dumnezeu cel transcendent, ca frumusețe, strălucirea în afară a vieții divine celei mai presus de fire: „Așa zice Domnul, a Cărui locuință este veșnică și al Cărui nume este sfânt: sălășluiesc într-un loc înalt și sfânt” (Isaia 57, 15). Sfințenia lui Dumnezeu vine din misterul ființei Sale, de aceea ea produce teamă și cutremur. Totuși, Dumnezeu Se apropie de oameni prin legămintele Sale. Sfințirea, adică consacrarea sau separarea pentru scopul lui Dumnezeu în lume, vine prin alegere (Isaia 45, 5; Ieremia 1, 5; Galateni 1, 15). În Noul Testament „unul este sfânt, unul este Domnul Iisus Hristos”, Cel Care și-a jertfit viața pentru mântuirea neamului omenesc: „Pentru ei Mă sfințesc pe Mine însumi, ca și ei să fie sfințiți întru adevăr” (Ioan 17, 19). Biserica este sfântă ca Trup al lui Hristos și este sfințită și sfințitoare ca locaș de cult. Tot aceea ce slujește cultului divin devine, prin rugăciuni speciale de consacrare, sfințit. Lucrurile acestea sunt luate (scoase) din cadrul profanului și sunt dedicat exclusiv slujirii lui Dumnezeu. În Vechiul Testament, aceste obiecte sfințite au fost: chivotul Domnului, vasul tămâierii etc. De fiecare dată când aceste două obiecte sfinte erau atinse de oameni nesfințiți, atrăgeau mânia și pedeapsa lui Dumnezeu asupra celor ce făceau acesta lucruri. În Noul Testament, atributele de „sfințit” și „sfințitor”, însoțesc toate acele lucruri rânduite a face parte din cult: chivotul, o biserică în miniatură în care se păstrează Sfânta Euharistie pentru bolnavi, veșmintele preoților etc. Pentru toate acestea există rugăciuni speciale prin care harul Duhului Sfânt este chemat pentru a scoate obiectul respectiv din cadrul profanului, pentru a-l consacra lui Dumnezeu.

Execuția semnului redă în plan vizual conturul aureolei de lumină care împodobește, în reprezentările iconografice bizantine, capul lui Hristos, al Maicii Domnului și al tuturor sfinților : ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei U, cu degetele încrucișate deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „sfințit”.

SLAVĂ

Termenul definește idealul de glorie, mărire, strălucire, laudă și cinstire supremă ce se cuvine numai lui Dumnezeu. Ea este însă atribuită și oamenilor, cărora Dumnezeu le-o dă. Așa se

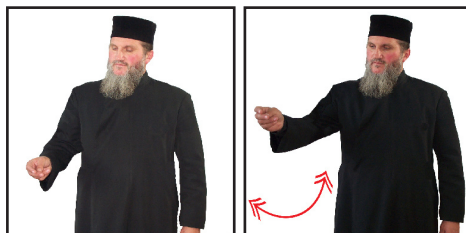
---

⁵⁸¹ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 472.

vorbește despre „*slava lui Moise*” (II Corinteni 3, 7), de „*slava lui Solomon*” (Matei 6, 29), de bărbat, care este „*chipul și slava lui Dumnezeu*”, iar femeia este „*slava bărbatului*” (I Corinteni 11, 7) din care a fost făcută. Slava este starea de mărire a firii umane și a creației, în Împărăția lui Dumnezeu, cu care sfinții se îmbracă încă de aici. În acest sens biblic, slava este manifestarea sau prezența concretă a lui Dumnezeu în creație. Semnele evidente ale prezenței lui Dumnezeu se văd nu numai în „*pământul plin de slavă*” (Psalmul 103, 25), ci și în simbolurile din Templul lui Solomon și în revelațiile profetice. Slava este lumina harului dumnezeiesc, iradierea energiilor divine necreate, care s-a arătat pe Tabor în Trupul lui Iisus Hristos. Lumina taborică nu este o vedere a firii dumnezeiești, ci a slavei firii Lui. Slava nu este natura dumnezeiască, ci raza dumnezeirii. Termenul este folosit în invocarea Sfintei Treimi, la finalul fiecărei rugăciuni: „*În numele Tatălui și Fiului și Sfântului Duh...*” sau „*Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh...*”.

Execuția semnului redă în plan vizual lauda adusă lui Dumnezeu de către oameni: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, în fața inimii, palma mâinii stângi, care are configurația dactilemei S, fiind cuprinsă în podul palmei drepte, care are configurația dactilemei C; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare largă de deschidere, simultană și sincronă, către înainte, îndreptată obic către cer, completată de tranziția către configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate oblic în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*slavă*”.

SLUJBĂ

Termenul desemnează o sarcină, funcțiune primită prin împuternicire și exercitată cu autoritate. Termenul este folosit pentru a denumi aria slujirii mântuirii în Biserică, prin organele și mijloacele ei harice. Ea poartă numiri diferite, în funcție de cei ce fac slujirea și de scopul ei soteriologic sau de mântuire și de lucrarea ei practică, frățească. Slujbele Bisericii sunt actele prin care omul este chemat la comuniunea cu Dumnezeu și cu semenii, actele prin care este oferit harul divin mântuitor, care ne fortifică în săvârșirea binelui. Slujbele Bisericii sunt de mai multe feluri: în primul rând, Sfânta Liturghie, în cadrul căreia, prin Taina Sfintei Euharistii, suntem chemați să primim Trupul și Sângele Domnului. Cele șapte Sfinte Taine sunt slujbe, acte în care Dumnezeu Se coboară și Se oferă omului, începând de la renașterea prin apă și Duh (Taina Sfântului Botez). Acestor șapte Sfinte Taine le urmează laudele bisericești, slujbe ale Bisericii care îmbogățesc cultul Bisericii. Acestea li se adaugă ierurgiile, slujbe create de către Biserică pentru a fi binecuvântate anumite momente din viața omului (nașterea sau înmormântarea), dar și natura.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a gestului cădirii, specific tuturor slujbelor bisericești: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul șoldului, având palma în configurația dactilemei T; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare de balansare din umăr, către înainte, care poate fi repetată de două sau de trei ori.

Privirea este îndreptată către persoana a căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „slujbă”.

SMERIT

Omul smerit este caracterizat de o stare de modestie în comportamentul și activitatea sa, ca stare opusă mândriei. „Smerenia” este un cuvânt cu conținut pur creștin și se înțelege ca un dar de sus și o cunoaștere de sine în raport cu Dumnezeu și cu semenii noștri, dar care trebuie cultivat și păstrat, fiind totodată și o virtute. Ea este o imitare a Fiului lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Care, Dumnezeu fiind, „S-a deșertat pe Sine (de slavă), luând chip de rob”, „S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte și încă moarte pe cruce” (Filipeni 2, 6-8); „Întru smerenia Lui, judecata Lui s-a ridicat” (Fapte 8, 33). De aceea, El îndeamnă pe cei ce-L urmează: „Luați jugul Meu asupra voastră și vă învățați de la Mine că sunt blând și smerit cu inima” (Matei 11, 29). Se vorbește și despre „smerenia Maicii Domnului”, așa cum apare ea reflectată în textul de la Luca 1, 48. După exemplul smereniei Domnului s-au smerit și Apostolii și creștinii „în slujbă, slujind Domnului cu toată smerenia” (Fapte 20, 19). Smerenia nu înseamnă lipsa unei activități sociale. Smerenia înseamnă faptul că depunem toate eforturile pentru ca din punct de vedere practic să devenim creștini cât mai buni, dar aceste eforturi le ascundem, pentru a nu fi văzuți sau lăudați de cineva: „Zis-a bătrânul, filor: să știți că smerenia pe mulți fără nici o osteneală i-a mântuit și mărturisesc aceasta vameșul și fiul cel rătăcit, care puține cuvinte au grăit către Dumnezeu și s-au mântuit”⁵⁸².

Execuția semnului redă în plan vizual postura omului smerit și supus: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, pe sub palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana a căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „smerenie”.

SOBORNICESC

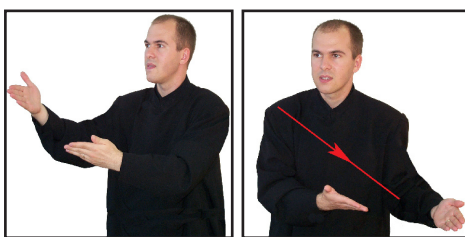

⁵⁸² Pateric, p. 254.

Termenul exprimă forma de conducere în cadrul Bisericii Ortodoxe, prin sinoade sau soboare. Istoria a păstrat și comemoază existența a șapte Sinoade Ecumenice (a toată lumea), alături de care fiecare Biserică își poate susține propriile sale Sinoade Locale. Sinodul este adunarea episcopilor unei Biserici Locale (Sinod Local) sau a episcopilor Bisericii Universale (sinod ecumenic), care are autoritatea de a lua decizii cu privire la învățătura, morala, disciplina și misiunea Bisericii. Biserica a lucrat în chip sinodal de la început și faptul acesta corespunde cu însăși ființa ei de comuniune în credință. Structura sinodală a Bisericii se observă mai ales în cadrul actului hirotoniei episcopale, când noul episcop face mărturisirea de credință în fața unui sobor de episcopi și este consacrat în funcție de mai mulți episcopi care se împărtășesc din același potir. Sinoadele Ecumenice au autoritate în materie de credință și aceasta provine din faptul că episcopatul posedă autoritatea de a învăța în chestiuni de credință, iar el exercită această harismă în acord cu conștiința Bisericii.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează: MAI MULTE EPARHII (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu degetele ușor răsfirate orientate în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de la stânga la dreapta, punctată din loc în loc de coborâri scurte în plan vertical, pentru a sugera iconic grupuri delimitate clar în spațiu), aflate sub oblăduirea unui PATRIARH (mâna stângă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârful degetelor îndreptate către partea dreaptă a corpului; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei A așezată peste dosul palmei stângi, cu degetul mare îndreptat în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă în plan orizontal, în fața corpului, în sens invers acelor de ceasornic). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „sobornicesc”.

SOSI

Este un verb care indică fie ajungerea unei persoane într-un anumit loc, fie împlinirea unui timp. Atunci când se referă la ajungerea unei persoane într-un anumit loc, îl întâlnim folosit de către Sfântul Ioan Botezătorul, care spune despre Hrisos: „dar Cel ce vine după mine, este mai puternic decât mine” (Matei 3, 11). Verbul indică modalitatea prin care o persoană parcurge un drum, pentru a ajunge la o destinație. În al doilea sens, verbul este folosit pentru a indica împlinirea, în cadrul Proniei divine a condițiilor menite desfășurării unei acțiuni. Cu aceste sens este folosit de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Care se adresează mamei Sale în momentul în care participă la nunta din Cana Galileii: „Ce ne privește pe Mine și pe tine, femeie? Încă n-a sosit ceasul Meu” (Ioan 2, 4).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a ajunge într-un anumit loc, la un anumit moment⁵⁸³: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare de apropiere de piept, simultană și sincronă, prin îndoirea coatelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*sosi*”.

SPERA

Execuția semnului redă în plan vizual încrederea sau convingerea că ceea ce faci ori dorești se va realiza⁵⁸⁴: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor răsfricate, îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare lentă către înainte, simultană și sincronă, prin întinderea brațelor, însoțită de o ușoară fluturare a degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*spera*”.

SPRIJINI

Este un verb care indică o atitudine de susținere a celui care a căzut într-o ispită. Datoria fiecărui credincios este aceea de a-și purta aproapele către Dumnezeu. Acest mod de a-l purta către Dumnezeu presupune întâi de toate că nu trebuie să judecăm persoana care a căzut în ispită, ci trebuie să ne rugăm pentru acel suflet, pentru îndreptarea lui înaintea lui Dumnezeu. Sfinții Părinți prezentau această situație folosindu-se de cuvintele: urăsc păcatul, dar îl iubesc pe păcătos. Avem datoria de a-l sprijini pe cel căzut în păcat, în primul rând pentru că aceasta este datoria noastră de frate al lui întru Hristos, iar în al doilea rând pentru că nu putem fi indiferenți față de cei pe care îi cunoaștem. Opusul dragostei nu este ura, ci indiferența. Sfântul Apostol Pavel, descriind atitudinea creștină adevărată, subliniază responsabilitatea tuturor pentru toți: „*vă rugăm, însă, fraților...*

⁵⁸³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁵⁸⁴ *Ibidem*.

sprijiniți pe cei neputincioși” (I Tesaloniceni 5, 14). Îi sprijinim pe cei care încă sunt șovăielnici în credință, pentru că numai împreună ne putem mântui.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de a ajuta pe cineva cu ceva, sau de a pune bază pe ceva, a constitui temeiul a ceva⁵⁸⁵: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, încrucișate perpendicular în plan orizontal, cu mâna dreaptă așezată deasupra celei stângi; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de înălțare în plan vertical. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*sprijini*”.

SPOVEDANIE

Este Taina prin care credinciosul, prin puterea Duhului Sfânt și rugăciunea Bisericii, primește iertarea păcatelor săvârșite după Botez, spre înnoirea comuniunii sale cu Dumnezeu și împăcarea cu comuniunea liturgică al cărei membru este⁵⁸⁶. Puterea de a ierta păcatele a fost făgăduită Apostolilor în repetate rânduri (Matei 16, 19; 18, 17-18), dar Taina a fost instituită prin cuvintele Mântuitorului: „*Primiți Duh Sfânt, cărora veți ierta păcatele, le vor fi iertate și cărora le veți ține, vor fi ținute*” (Ioan 20, 22-23). Spovedania, ca Taină, e un act sfânt, în care preotul duhovnic, prin punerea mâinilor, ca semn văzut și prin binecuvântarea cu semnul crucii, cu rugăciunea de dezlegare, cu puterea Duhului Sfânt iartă și dezleagă pe creștini de păcatele mărturisite. Creștinul reintră astfel din nou în legătură cu Dumnezeu. De aceea, se numește și al doilea botez, în care ne curățim de toate păcatele mărturisite. A așezat-o Însuși Iisus când a zis Apostolilor „*luați Duh Sfânt*” (Matei 18, 18; Ioan 20, 21). Pocăința e tipul judecății și al dreptății divine, precum și simbolul îndurării nemărginite a lui Dumnezeu. Toți oamenii trebuie să se mărturisească, pentru că toți sunt păcătoși; precum bolnavul trupesc își mărturisește boala trupească, așa bolnavul sufletește își mărturisește boala sufletească, păcatele. Rugăciunea penitentului, rostită de către preot, închipuie cererea darului lui Dumnezeu, care să întărească pe penitent spre a-și mărturisi păcatele, precum și cererea pentru venirea Sfântului Duh, spre a primi mărturisirea acestuia. Penitentul îngenunchează ca simbol, căci stă în fața lui Dumnezeu și Lui se mărturisește. Mai înainte de a începe mărturisirea, penitentul își face semnul crucii, simbolizând că-și pune toată încrederea în Crucea Domnului. Duhovnicul îl înseamnă pe cap cu semnul Sfintei Cruci, ca chip de binecuvântare și cererea ajutorului de sus spre sinceritatea mărturisirii. După spovedanie preotul așază epitrahilul pe capul penitentului, spre a simboliza pogorârea darului de sus și îi rostește rugăciunea de iertare. Dezlegarea o face duhovnicul printr-o enunțare și prin facerea semnului Sfintei Cruci pe capul penitentului, simbolizând că dezlegarea o face în numele Sfintei Treimi. După dezlegare, penitentul își face semnul Sfintei Cruci în chip de mulțumire că a fost învrednicit să primească Sfânta Taină și apoi sărută epitrahilul duhovnicului preot, simbolizând adâncă reverență și spre aducere aminte de

⁵⁸⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

⁵⁸⁶ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 252.

femeia bolnavă din Evanghelie (Luca 8. 43), care s-a atins de poala hainei lui Iisus și s-a tămăduit. Ca un simbol de căință desăvârșită, cei ce se spovedeau în evul mediu stăruiau cu zilele înaintea bisericilor, numai în cămașă și în mână cu o lumânare aprinsă. Pocăința a fost și la iudei: păcătosul pune mâna pe coarnele animalului de jertfa, ca semn de mărturisire. Sfântul Ioan Botezătorul a predicat botezul pocăinței. Însuși Domnul Hristos iartă păcatele lui Zaheu, ale orbului, Magdalenei, tâlharului penitent. Prin dezlegarea văzută se desăvârșește iertarea nevăzută. La mărturisire preotul duhovnic e îmbrăcat în veșminte (epitrahil și felon) preotești, spre a simboliza că săvârșește judecata cu deplină putere ierarhică. Simbolurile iconografice ale spovedaniei sunt tot acelea ale căinței și anume⁵⁸⁷: cocoșul, cu referire la cocoșul Sfântului Apostol Petru și care ne îndeamnă la priveghere; vița de vie, care plânge primăvara când se retează; cenușa, brâul, biciul, corbul care, în analogie cu corbul lui Noe, este simbolul păcatului, ce nu se mai reîntoarce, dacă omul își păstrează harul primit în Sfânta Taină.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează: DIALOG (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei C, cu podurile palmelor așezate una în fața celuilalte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă îndreptată oblic în jos, simultană și alternativă, înainte și înapoi, care poate fi repetată de mai multe ori pentru a reda iconic dialogul dintre penitent și duhovnic); DEZLEGARE DE PĂCATE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate în jos; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare segmentată, cu două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci, culcată în plan orizontal, în fața celui care face semnul: mai întâi, axa cea mare a Sfintei Cruci, înainte și înapoi, apoi axa cea mică, de la stânga la dreapta). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*spovedanie*”.

SPRE

Execuția semnului reproduce în plan vizual deplasarea într-o anumită direcție⁵⁸⁸: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată către stânga; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, peste palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*spre*”.

⁵⁸⁷ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 45.

⁵⁸⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

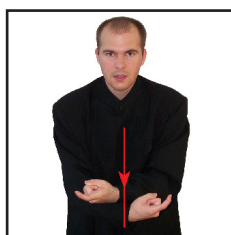
SPUNE

Este un verb care indică modalitatea de comunicare dintre oameni, prin cuvinte. Activitatea învățătoarească a Mântuitorului nostru Iisus Hristos este activitatea prin care El îi învață pe oameni adevăruri despre Dumnezeu și despre mântuirea lor. Iar acest lucru nu se putea face decât prin cuvânt, cuvântul care presupune o comunicare, bază a unei comuniuni. Cuvântul mijlocește nu atât cunoașterea ca informație, cât în special cunoașterea lui Dumnezeu ca trăire. Cuvântul este mărturisire a învățăturii: „*Adevărat, adevărat zic ție, că noi ceea ce știm vorbim și ceea ce am văzut mărturisim, dar mărturisirea noastră nu o primiți*” (Ioan 3, 11). Prin cuvânt, Îl putem mărturisi pe Dumnezeu în fața credincioșilor, după cum și în fața instanțelor judecătorești. Dragostea față de Dumnezeu presupune mărturisirea lui Dumnezeu în cuvântul de rugăciune. Dragostea față de Dumnezeu presupune mărturisirea lui Dumnezeu în cuvinte de laudă convertite în cântări bisericești⁵⁸⁹. Cuvântul mărturisit de Hristos este cuvântul pe care Dumnezeu-Tatăl i l-a încredințat: „*Cel ce nu mă iubește, nu păzește cuvintele Mele. Dar cuvântul pe care îl auziți nu este al Meu, ci al Tatălui Care M-a trimis. Acestea vi le-am spus, fiind cu voi*” (Ioan 14, 25).

Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a ansamblului de sunete produse de vibrarea coardelor vocale umane, facultate specifică omului de a emite sunete articulate⁵⁹⁰: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața gurii, având palma în configurația dactilemei F, cu vârfurile degetelor îndreptate către chipul celui care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară amplă, către înainte, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*spune*”.

STA

Este un verb care reprezintă o modalitate a omului de a se prezenta în fața altui om. Întâlnim verbul în cuvântul pe care îngerii îl adresează Apostolilor, după momentul în care aceștia au fost martorii ridicării cu trupul la cer a lui Iisus: „*Bărbați galileeni, de ce stați privind la cer*” (Fapte 1, 11). În perioada vieții Mântuitorului, fariseii se rugau stând în picioare în mijlocul drumurilor, pentru a fi văzuți și admirați de cât mai mulți oameni: „*când vă rugați, nu fiți ca fățarnicii cărora le place... stând în picioare, să se roage*” (Matei 6, 5). Nu faptul în sine că acei oameni se rugau în

⁵⁸⁹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 361.

⁵⁹⁰ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

picioare le fura harul rugăciunii, ci faptul că se rugau în picioare penru a fi văzuți de cât mai mulți oameni.

Execuția semnului redă în plan vizual gestul iconic al așezării pe un scaun: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot și încrucișate în plan orizontal, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei X, cu podul palmelor orientat în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare simultană și sincronă de coborâre în plan vertical, până la nivelul abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*sta*”.

STAREȚ

Starețul este persoana care, ghidată fiind prin rugăciune de către Dumnezeu, este capabilă a oferi reperatele vieții spirituale unui ucenic sau mai multor ucenici⁵⁹¹. Lucrurile care i-au caracterizat pe marii stareți, dincolo de harismele pe care aceștia le-au primit de la Dumnezeu, sunt acelea înscrise în virtutea smereniei: au refuzat de multe ori să accepte această onoare, socotindu-se nevrednici, au mărturisit cu întreaga lor viață cuvintele pe care le-au rostit, au căutat să călăuzească permanent cu duiosie și dragoste. Rolul „*Avvei*” sau al părintelui duhovnicesc este acela de a fi călăuzitor și însoțitor. Grecii îl numesc „*gheron*”, iar rușii „*stareț*”: un titlu care înseamnă în amândouă limbile „*bătrân*” îmbunătățit. Importanța pe care o are ascultarea față de un „*bătrân*” a fost subliniată încă de la apariția monahismului în Răsăritul creștin. Sfântul Antonie cel Mare spunea: „*Știu monahi care după multe osteneli au căzut într-o ieșire din minți, pentru că s-au nădăjduit în lucrul lor și s-au amăgit. De este cu puțință, câți pași face monahul sau câte picături bea în chilia sa trebuie cu îndrăzneală să le vestească bătrânilor, ca nu cumva să greșescă întru ele*”. Exemplul desăvârșit pentru orice stareț îl constituie Sfântul Antonie cel Mare, care a petrecut 20 de ani într-o fortăreață părăsită, fără a întâlni pe absolut nimeni. După vârsta de 55 de ani, activează ca îndrumător: „*Îl iubesc toți și toți îl rugau să le fie părinte*”.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual funcția și demnitatea rangului de stareț al unei mănăstiri: MONAH (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei C, cu dosul palmei orientat către înainte și vârful degetelor atingând bărbia; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre, completată de tranziția către configurația dactilemei P); PREOT (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă,

⁵⁹¹ Irénée Haunsherr, *Paternitatea și îndrumarea duhovnicească în Răsăritul creștin*, editura Deisis, Sibiu, 1999, pag.1.

este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă atinge cu muchia palmei baza pieptului); CONDUCE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în jos și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei F, așezată deasupra palmei stângi, pe care o atinge cu degetele mare și arătător; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă, simultană și sincronă, către înainte); BISERICĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, la nivelul capului și au palmele în configurația dactilemei B; din această poziție inițială, mâinile delimitează în plan vertical, de sus în jos, mai întâi cele două axe perpendiculare ale Sfintei Cruci care împodobește acoperișul bisericii, pantele oblice ale acestuia, precum și zidurile verticale); MĂNĂSTIRE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața pieptului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, simultană și sincronă, în lateral, definind în plan vertical forma aproximativă a zidurilor care împrejmuiesc mănăstirile). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „stareț”.

STĂPĂNI

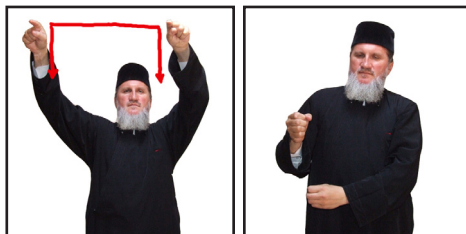
În viața dăruită de către Creator, omul are libertatea de a se orienta spre bine sau de a se lăsa stăpânit de rău. Atunci când săvârșește binele, primește binecuvântarea lui Dumnezeu și aprobarea societății, iar când alege răul, alege disperarea și blestemul iadului. Acela care încearcă să facă binele, urcă din virtute în virtute, oferindu-i omului posibilitatea de a-și stăpâni trupul și ispitele, biruindu-le. Acela care se lasă stăpânit de păcat coboară din ce în ce mai mult, ajungând în final să slujească diavolilor și poftelor acestora. Harul lui Dumnezeu și libertatea pe care acesta o aduce creștinului, îi oferă acestuia posibilitatea de a depăși păcatul: „*căci păcatul nu va mai avea stăpânire asupra voastră, fiindcă nu sunteți sub lege, ci sub har*” (Romani 6, 14). Cel care are stăpânire în lumea aceasta trebuie să știe că acest lucru nu îi este acordat decât pentru puțină vreme, iar responsabilitatea înaintea Domnului crește extraordinar de mult. Așa se face că din vremurile străvechi s-a păstrat între împărații cuceritori această afirmație: „*Am stăpânit peste multe neamuri, însă niciodată nu m-am stăpânit pe mine însumi*”. Creștinul trebuie să își stăpânească trupul și poftele sale pentru a-și câștiga mântuirea.

Execuția semnelor redă în plan vizual acțiunea de a conduce un principat, o țară, o împărăție, în calitate de domn, a fi stăpânitor, a stăpâni⁵⁹²: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei și vârfurile degetelor ușor îndoite, îndreptate în jos.

⁵⁹² Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*stăpâni*”.

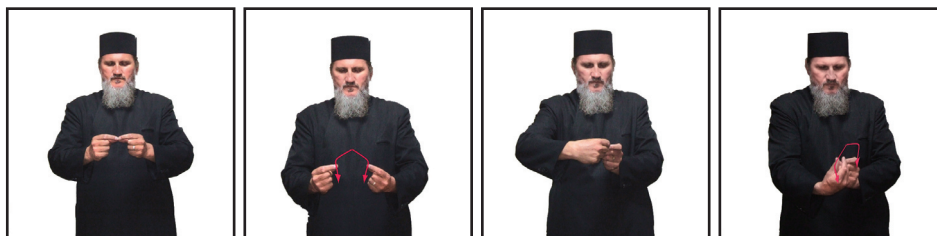
STEAG

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a indica un simbol purtat în luptă: „*Fiii lui Israel să poposească fiecare în tabăra sa și fiecare sub steagul său și în cetele lor*” (Numerii 1, 52). În cultul Bisericii Ortodoxe Române, s-a împământenit obiceiul de a se purta la anumite procesiuni steaguri. Aceste steaguri (sau prapuri), având pictate chipuri de sfinți (mai ales chipurile sfinților care sunt ocrotitorii bisericii respective) care se poartă la procesiuni, înmormântări, precum și în Vinerea Patimilor la slujba Prohodului. „*Steagul a fost introdus în Biserică încă din timpul Sfântului Împărat Constantin cel Mare: el înseamnă steagul lui Hristos, în jurul căruia ne adunăm ca luptători ai Bisericii, spre a birui pe văzuții și nevăzuții noștri vrăjmași. Steagul mai înseamnă biruința lui Hristos asupra morții, asupra păcatului și a diavolului*”⁵⁹³.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului bisericesc pe care îl desemnează: PÂNZĂ DREPTUNGHIUARĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt întinse în fața corpului, la nivelul pieptului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei D, cu vârfurile degetelor arătătoare îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare segmentată, simultană și sincronă, desenând în aer laturile unui patruleter); PURTATĂ PE STINDARD (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, având palmele în configurația dactilemei A, așezate la mică distanță una deasupra celeilalte și lipite de corp sub umărul drept). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*steag*”.

STELUȚĂ

Este un obiect format din două arcuri sau semicercuri emisferice (mai rar cu trei laturi), unite la mijloc printr-un ax surmontat de o mică cruce sau stea în așa fel încât steluța să se poată

⁵⁹³ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op. cit.*, p. 126.

închide și deschide după voie. Ea se întrebuițează la Proscomidie, după scoaterea Sfântului Agneț și a miridelor, când este așezată pe Sfântul Disc, formând deasupra lui un fel de mică boltă pentru ca acoperământul Sfântului Disc să nu se atingă de Sfântul Agneț ori de miride. După ce Sfântul Disc este transportat la Sfânta Masă, în timpul Vohodului Mare, Steluța rămâne pe Sfântul Disc până la ecfonisul „*Cântarea de biruință...*”, când preotul, ori diaconul dacă este, face cu ea semnul Sfintei Cruci, atingând-o cu cele patru laturi ale ei de Sfântul Disc, după care o pune deoparte. După împărtășire, este așezată din nou, închisă, pe Sfântul Disc, fiind apoi dusă odată cu acesta la proscomidiar, unde se păstrează de obicei alături de celelalte Sfinte Vase. La Proscomidie, Steluța închipuie acea stea minunată, care a condus pe magii din Răsărit la locul Nașterii Mântuitorului, ceea ce indică și formula biblică rostită de preot când așază steluța pe disc: „*Și venind steaua, a stat deasupra unde era Pruncul*” (Matei 2, 9)⁵⁹⁴. După Vohodul Mare, ea simbolizează pecetea pusă pe Mormântul Domnului⁵⁹⁵.

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, fiind unite la nivelul palmelor aflate în configurația dactilemei F; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare scurtă arcuită, simultană și sincronă, în jos, care poate fi repetată pentru a descrie o mișcare segmentată, cu două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci, culcată în plan orizontal, în fața celui care face semnul: mai întâi, axa cea mare a Sfintei Cruci, înainte și înapoi, apoi axa cea mică, de la stânga la dreapta (respectiv, forma pe care o are steluța atunci când este deschisă și așezată pe Sfântul Disc). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*steluță*”.

STIHAR

Este un veșmânt lung, cu mâneci largi, ca o cămașă lungă, care acoperă trupul de la gât până la picioare. Denumirea provine de la dungile sau șirurile de purpură (broderie), numite stihuri, cu care era împodobit. În secolul al IV-lea, stiharul era deja generalizat în uz ca veșmânt liturgic, sub diverse numiri, precum vedem, de exemplu, dintr-un text al Sfântului Ioan Gură de Aur, care spune că cinstea preoților și a diaconilor slujitori stă în dreptul lor de a administra Sfânta Împărtășanie, iar nu în „*tunica albă, strălucitoare*”, cu care sunt îmbrăcați. Toți slujitorii purtau, în timpul slujirii, această haină albă, exterioară; de aceea stiharul a ajuns un veșmânt comun tuturor treptelor – inferioare și superioare – ale clerului. Astăzi însă stiharul diaconesc se deosebește de celelalte prin culoare și prin forma mâneșilor, el rămânând la diaconi veșmântul exterior, pe când la preoți și arhieri a devenit veșmânt interior, fiind acoperit de alte veșminte, intrate mai târziu în uz (felonul sau sfita la preoți, sacosul și mantia la arhieri). Diaconii îmbracă stiharul și orarul la toate serviciile divine la care iau parte, iar la Sfânta Liturghie îmbracă și mâneculele. El cere

⁵⁹⁴ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 232.

⁵⁹⁵ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 361.

mai întâi binecuvântare pentru toate veșmintele, de la preot sau de la arhieru, apoi sărută stiharul (pe locul din spate, unde are cruce), în semn de respect, și îl îmbracă, rostind formula: „*Bucura-se-va sufletul meu întru Domnul, că m-a îmbrăcat în veșmântul mântuirii și cu haina veseliei m-a împodobit; ca unui mire mi-a pus cunună și ca pe o mireasă m-a împodobit cu podoabă*” (Isaia 61, 10). Stiharul diaconesc se confecționează din stofă mai ales de culoare albă (sau aceeași stofă din care se confecționează felonul preoțesc), simbolizând curăția spirituală a persoanelor sfințite care îmbracă acest veșmânt, potrivit vedeniilor descrise de Sfântul Ioan Evanghelistul în Apocalipsa (1, 13; 4, 4; 6, 11), unde sunt înfățișați Dumnezeu-Tatăl în slava cerească, înconjurat de cei 24 de bătrâni și de sfinții martiri, îmbrăcați în haine albe și lungi până la picioare. Și, întrucât diaconii în oficiul lor liturgic închipuie pe Sfinții Îngeri, stiharul simbolizează strălucirea și curăția spirituală a îngerilor, care adesea s-au arătat oamenilor în veșminte albe, strălucitoare, cum era îngerul care s-a arătat femeilor mironosițe la Înviere⁵⁹⁶. La preoți, stiharul, care este alb, închipuie strălucirea Dumnezeirii și viața vrednică de admirație a preotului. La arhieru, stiharul simbolizează curăția și luminarea lui Iisus și strălucirea și curăția îngerilor. Râurile care împodobeau odinioară materia stiharului purtat de ei mai simbolizează darul bogăției învățăturilor, cu care trebuie să fie înzestrat arhierul, după cuvântul Mântuitorului: „*Cel ce crede întru Mine, râuri de apă vie vor curge din pânțele lui*” (Ioan 7, 38). Stiharul cu râuri albe și roșii simbolizează sângele și apa care su curs din coasta Mântuitorului pentru mântuirea lumii. În Biserica primară, chiar și membrii clerului inferior (citeții, psalții și ipodiaconii) purtau în biserică un stihar mai scurt, pe care îl primeau la hirotesia și care se dă și astăzi celor care se hirotesc citeți și apoi ipodiaconi, înainte de hirotonia întru diacon⁵⁹⁷.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea piesei de veșmânt liturgic pe care o desemnează: CĂMAȘĂ LUNGĂ (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața umerilor, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat în sus și atingând pieptul cu vârfurile degetelor ușor îndoite; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de coborâre în plan vertical, simultană și sincronă, până la nivelul abdomenului); STRÂNSĂ LA MÂNECI (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei F, așezată perpendicular peste încheietura mâinii stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară în jurul încheieturii mâinii stângi). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*stihar*”.

STRANĂ

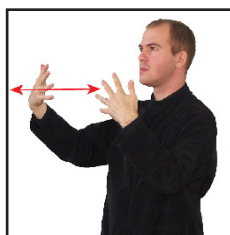
⁵⁹⁶ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 361.

⁵⁹⁷ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 515-517.

Termenul desemnează oricare dintre scaunele fixe, despărțite prin brațe, scaune care se înșiră de-a lungul pereților, în interiorul bisericii, în naos și pronaos, începând de la ușile laterale ale altarului și până la intrarea în pridvorul bisericii. La extremitățile dinspre altar, se află la capătul șirului din fața icoanei împărătești a Mântuitorului jețul arhieresc (tronul) pe care stă arhierul, când se află în biserică și asistă la slujbă (dar nu slujește); în partea dinspre nord, în capul șirului din fața icoanei împărătești a Maicii Domnului se află jețul autorității civile (oficial). Strănille din absidele naosului (în partea de sud și de nord) sunt strănile cântăreților. Strană se numește și grupul celor care cântă în biserică, așezată în cele două sânnuri (abside), de nord și de sud ale naosului. Strana poate fi numai cântărețul sau două mici coruri. În mănăstiri, călugării care cântă la strană sunt grupați (o grupă la nord și una la sud) și cântă alternativ (antifonic).

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului bisericesc pe care îl desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, paralele una față de cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmei și vârfulurile degetelor ușor îndoite, îndreptate în jos. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „strană”.

STRĂLUCI

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a indica mai multe realități. În primul rând, este folosit pentru a indica „strălucirea soarelui”, ca o comparație pentru lumina venită din cer, lumina în care i S-a arătat Iisus lui Saul pe drumul Damascului, în momentul convertirii sale (Fapte 26, 13). Noțiunea de „strălucire” este asociată revărsării de lumină pe care soarele, luna și stelele o oferă lumii, din porunca și purtarea de grijă a lui Dumnezeu (I Corinteni 15, 41). În al doilea sens, termenul este folosit pentru a indica strălucirea asociată lui Hristos și sfinților Săi: „La a doua venire a lui Hristos”, „la strălucirea venirii lui Hristos”, „îl va nimici pe potrivnicul (antihristul) cu duhul gurii Sale” (II Tesaloniceni 2, 8). Este de ajuns ca Hristos să fie de față și imediat toate lucrările satanei și ale antihristului se vor nimici. Este important de remarcat faptul că această strălucire este oferită de către Hristos și sfinților Săi, aceluia care Îl iubesc, ca o prefigurare a bucuriei depline pe care o vor primi în cer. Sfântul Serafim de Sarov a strălucit în timpul rugăciunii atât de puternic, încât Motovilov avea să afirme mai târziu că a covârșit strălucirea soarelui. Chipul strălucitor al lui Hristos pe Tabor oferă și Apostolilor puterea de a străluci prin credință, dragoste și fapte bune.

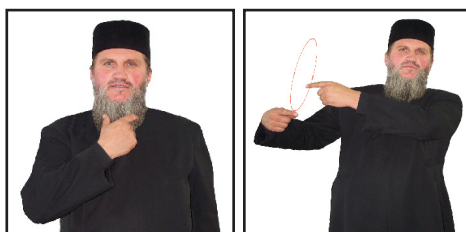
Execuția semnului redă în plan vizual reprezentarea iconică a unui obiect strălucitor, care scânteiază în lumină: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața pieptului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către persoana care face semnul și cu vârfulurile degetelor răsfrate îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de oscilare înainte și înapoi, simultană și sincronă, în plan orizontal, care poate fi repetată de mai multe ori. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „străluci”.

STRĂMOȘ

Execuția semnului indică în plan gestual persoana care a trăit cu câteva generații înaintea cuiva și care aparține aceleiași familii⁵⁹⁸: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei); degetul arătător și cel mare ating bărbia. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*strămoș*”.

STRĂMOȘESC

Este un adjectiv folosit pentru a face o legătură între un anumit lucru și un strămoș, o persoană îndepărtată în timp. Termenul este folosit cel mai adesea pentru a face referire la păcatul strămoșesc. Păcatul reprezintă încălcarea poruncii lui Dumnezeu. Diavolul a amăgit pe Adam și pe Eva care, după neascultare, au fost alungați din Rai și lipsiți de slava pe care o aveau înainte; iar păcatul lor a atras blestemul asupra întregii creații, blestem care culminează în moarte, ca pedeapsă a păcatului: „*Fiindcă în Adam toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu*” (Romani 3, 23; 5, 12-14). „*De aceea, precum printr-un om a intrat păcatul în lume și, prin păcat, moartea, așa și moartea a trecut la toți oamenii, pentru că toți au păcătuit în el*” (Romani 5, 12). Păcatul lui Adam se numește „*păcatul strămoșesc*”, cu care se naște fiecare om. De aceea, se spune că nimeni nu este fără de păcat, chiar dacă viața lui ar fi de o singură zi. Din această stare omenirea nu se poate izbăvi singură.

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de generații anterioare, înaintași care au trăit într-o epocă îndepărtată: STRĂMOȘ (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei); degetul arătător și cel mare ating bărbia); DEMULT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palmele în configurația dactilemei D, cu podurile palmelor așezate unul în fața celuilalt; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară către înapoi, simultană și alternativă, care poate fi repetată de mai multe ori). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*strămoșesc*”.

---

⁵⁹⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

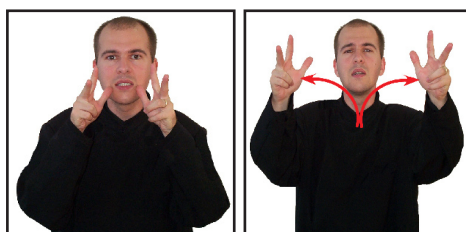
STRÂNGE

Este un verb care indică modalitățile de adăugare a mai multe bunuri. Sfânta Scriptură îl folosește atât cu sens binecuvântat, ce indică mântuirea, cât și pentru a indica modalitățile în care strângând bogățiile acestei lumi, sufletul se risipește până la a se pierde cu totul. Sensul binecuvântat este cel prin care este indicată modalitatea de strângere a faptelor bune pentru a-și câștiga mântuirea. Biserica afirmă că pentru a avea, omul trebuie să muncească. Munca și roadele ei trebuie să fie folosite pentru manifestarea relațiilor de dragoste și ajutorare față de oameni. Strângerea de bunuri și munca devenită scop în loc de mijloc, duce la orbire sufletească. Domnul nostru Iisus Hristos a luptat permanent împotriva acestei tendințe, prin cuvintele și parabolele Sale: „*uitați-vă la păsările cerului: ele nici nu seamănă, nici nu seceră, nici nu strâng în hambare*” (Matei 6, 26). Când Sfinții Părinți fac referire la acțiunea de a strânge, se face referire la două lucruri: fie la strângerea de ajutoare, de milostenie pentru sfinți, fie la strângerea de fapte bune, ca manifestare a dragostei sufletești: „*au avut bunătatea să facă o strângere de ajutoare pentru săracii dintre sfinți*” (Romani 15, 26).

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de apucare cu brațele, pentru a aduna într-un singur loc: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, de o parte și de cealaltă a corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârful degetelor îndreptate în lateral; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă către înainte, simultană și sincronă, până în fața corpului, unde se întâlnesc, având podul palmelor orientat către persoana care face semnul. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*strânge*”.

STRIGA

Este un termen care indică o manifestare puternică de bucurie sau de durere. Ca și strigăt de bucurie, îl întâlnim menționat în Vechiul Testament: „*tot Israelul a scos strigăt de bucurie, de s-a cutremurat pământul*” (I Regi 4, 5). Bucuria manifestată prin strigăte era menită a sărbători victoria purtată în luptă sau pentru a sărbători alăturarea puterii divine celei umane în lupta împotriva păgânilor.

Execuția semnului redă în plan vizual exprimarea cu glas puternic: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața gurii, având palmele în configurația cifrei 3, cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de deschidere către înainte, simultană și sincronă, în lateral. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*striga*”.

STRIVI

Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea pe care o fac mâinile atunci când strivesc ceva: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu palmele lipite, mâna dreaptă fiind așezată peste mâna stângă; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare de răsucire în plan orizontal, paralel cu solul, simultană și alternativă, imitând strivirea unui obiect. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*strivi*”.

SUB

Execuția semnului reproduce în plan vizual ideea de suprapunere, de aplicare, directă sau mediată, prin extensiune, accentuând exprimarea unui spațiu situat în partea de jos, în partea imediat inferioară, sub ceva⁵⁹⁹: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă și este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu fața îndreptată în jos; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și are aceeași configurație cu mâna stângă, cu mențiunea că palma mâinii drepte este orientată perpendicular pe axul mâinii stângi; mișcarea are loc în plan vertical, pe axul central al corpului, în fața abdomenului, mâna dreaptă executând o mișcare amplă, arcuită, pe sub palma stângă. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*sub*”.

---

⁵⁹⁹ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

SUFERI

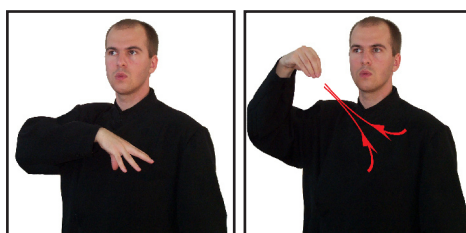
Cu sensul de pătimire, durere fizică sau morală, termenul se întâlnește în Noul Testament, privind atât suferințele lui Hristos, cât și ale Apostolilor și creștinilor. Despre suferințele și patimile lui Hristos ne vorbesc Sfintele Evanghelii și Faptele Apostolilor. Aceste suferințe au fost prevestite de către Iisus Hristos și împlinite de către El, culminând cu exclamația Sa din grădina Ghetsimani sau cea de pe cruce: „*Mi-e sete!*” (I Ioan 19, 28), „*Întristat este sufletul Meu până la moarte*” (Matei 26, 38). Suferințele pe care Hristos le-a purtat în trupul și sufletul Său au fost suferințe nedrepte, deoarece El nu a avut nici un păcat, nici o vină. Suferințele acestea fac parte din ascultarea pe care Fiul o face către Tatăl Ceresc.

Ceea ce e important pentru oameni este faptul că dacă Hristos, ca Dumnezeu, a suferit fără nici o vină, înseamnă că noi toți oamenii, toți fiind păcătoși, trebuie să suferim ca urmare a faptului că trebuie să ne răscumpărăm păcatele și să ne curățăm sufletele. Suferințele lui Hristos trebuie să fie și ale creștinilor, măcar însușite moral, dacă nu și experiate. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel scrie: „*Că precum prisosesc patimile lui Hristos întru noi, așa prisosește prin Hristos și mângâierea noastră*” (II Corinteni 1, 5).

În alt loc, același Sfânt Apostol spune și pentru ce a suferit El și răsplata care a încununat suferința Lui întru slavă: „*Ci pe Cel micșorat cu puțin față de îngeri, pe Iisus, Îl vedem încununat cu slavă și cu cinste din pricina morții pe care a suferit-o*” (Evrei 2, 9). Modalitatea în care Sfinții Martiri și Mucenici au acceptat să sufere din dragoste pentru Hristos și pentru Evanghelie mărturisesc faptul că suferința asumată și purtată ca și cruce aduce cu sine mântuirea.

Execuția semnului redă în plan vizual ideea de durere fizică în general, sau de încercare, suferință, pătimire⁶⁰⁰: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei L, cu vârfurile degetelor mari îndreptate către piept și cu vârfurile degetelor arătătoare îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă circulară către persoana care face semnul, simultană și alternativă, care poate fi repetată de câteva ori pentru a sugera o suferință prelungită. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*suferi*”.

SUFLET

⁶⁰⁰ *Ibidem*

Termenul desemnează suflarea divină de viață sau forța spirituală care însuflețește trupul. „*Sufletul este întipărire a vie a Sfintei Treimi și chipul lui Dumnezeu în om*”⁶⁰¹. Sufletul poate fi luat în întreit sens, ca: suflet, viață și persoana însăși. Astfel, despre Adam se spune că „*a fost făcut cu suflet viu*” (I Corinteni 15, 45), înțelegându-se prin aceasta că Dumnezeu i-a dat sufletul și viața – suflarea care i-a dat viață. Sufletul este darul lui Dumnezeu, Care este Viața și Dătătorul de viață; de aceea, El îl poate cere oricând, căci îi spune bogatului căruia i-a rodit țarina: „*Nebune! În această noapte vor veni îngerii să ceară sufletul tău de la tine*” (Luca 12, 20). Fiind darul lui Dumnezeu, omul trebuie să „*iubească pe Dumnezeu din toată inima lui, din tot sufletul și din tot cugetul*” (Matei 22, 37, Marcu 12, 30). Sufletul se bucură (Luca 10, 17) sau se întristează, în funcție de modul în care Îl iubește sau nu pe Dumnezeu. Sângele Domnului de pe Cruce și harul Sfințelor Taine curăță sufletele de păcate, de întinăciune, le sfințește și le mântuiește. Când este întărit și luminat prin har, având dintru început această menire, sufletul slăvește neîncetat pe Dumnezeu (Luca 1, 46), prin grai și prin jertfele duhovnicești aduse Lui.

Execuția semnului redă în plan vizual caracteristica de spiritualitate asociată în plan semantic zonei inimii: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața inimii, având configurația dactilemei B, cu degetele răsfirate și cu podul palmei orientat către persoana care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de înălțarea în plan oblic până la nivelul capului, completată de tranziția palmei către configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate în jos. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*suflet*”.

SUPĂRA

Este un termen folosit pentru a indica starea de tulburare și apăsare sufletească a celui care încă nu și-a găsit pacea și nu a învățat încă să facă față ispitelor. Ca și principiu de viață, fiecare creștin trebuie să știe că nu are voie să supere pe aproapele său. Aceasta deoarece supărarea îi va fura rugăciunea, îl va face neatent la rugăciune, iar în al doilea rând, el se va transforma în judecătorul și osânditorul fratelui său. Acela care iartă, își câștigă odihnă sufletului său și iertarea păcatelor sale de la Hristos. Creștinul nu are voie să se supere decât pe sine însuși, dacă a cedat ispitelor și a căzut în păcat. Trebuie să urâm păcatul pentru a ne lipsi de el și trebuie să fim supărați pe noi înșine când îl săvârșim. Pe oamenii păcătoși și pe cei care ne aduc ispите nu trebuie să fim supărați și nu trebuie să îi osândim, acest lucru îl face suficient diavolul. Este atât de mare virtutea blândeții, ca virtute opusă celui care se supără și poartă supărarea, încât Sfinții Părinți o cinstesc permanent: Viața lui Avva Gheorghe care nu se înfură: ucenicul acestui bătrân afirma că a stat alături de bătrânul său vreme de „*doisprezece ani și am vrut o dată să îl văd supărându-se, dar nu l-am văzut, cu toate că acum stăpânește multă trândăvie și multă neascultare*”⁶⁰².

⁶⁰¹ Ilie Miniati, *Predici și didahii*, traducere de Pr. Dumitru Fecioru, București, 1945, p. 53-54.

⁶⁰² *Limonariul*, p. 111.

Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea caracteristică a feței, specifică unei persoane supărate: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața capului, având palma în configurația dactilemei C, cu degetele răsfirate și cu podul palmei orientat către partea de jos a feței persoanei care face semnul; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă către înainte, completată de tranziția către configurația dactilemei P, cu vârfurile degetelor îndreptate către persoana care face semnul. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvântului „supăra”.

SURPA

Este un verb folosit de Sfânta Scriptură pentru a indica o acțiune de distrugere, urmată de o prăbușire. În acest sens, este folosit de Sfântul Apostol Pavel, care vorbind despre acțiunile îndreptate de oameni împotriva lui Dumnezeu, afirmă: „pe proorocii Tăi i-au omorât, altarele Tale le-au surpat” (Romani 11, 3). Acțiunile omului nu sunt îndreptate numai către preamărirea lui Dumnezeu. Atunci când omul decade din această situație harică și se rupe de Dumnezeu, chipul lui Dumnezeu din el se întunecă, iar el poate lupta cu rațiunea sa întunecată împotriva lui Dumnezeu. Un alt sens este acela prin care se indică acțiunea dumnezeiască de surpare, de distrugere, a zidurilor răutăților, pentru a fi reabilitată starea de har: „El... a surpat zidul din mijloc care-i despărțea” (Efeseni 2, 14). Acțiunea de distrugere îndreptată împotriva lui Dumnezeu atrage după sine întunecarea omului care o săvârșește. Acțiunea de distrugere îndreptată împotriva răului, distrugerea zidului care îl desparte pe om de Dumnezeu, distrugerea zidului care îl separa pe om de binecuvântarea veșnică „cu moartea pe moarte călcând”, sunt acțiuni izvorâte din dragostea lui Dumnezeu și poartă amprenta veșniciei.

Execuția semnului redă în plan vizual acțiunea de prăbușire prin măcinare, a se dărâma, a se prăvăli⁶⁰³: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podurile palmelor orientate unul către celălalt și vârfurile degetelor orientate către înainte; mâna dreaptă este așezată un pic mai sus decât mâna stângă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, de răsturnare de la stânga la dreapta. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „surpa”.

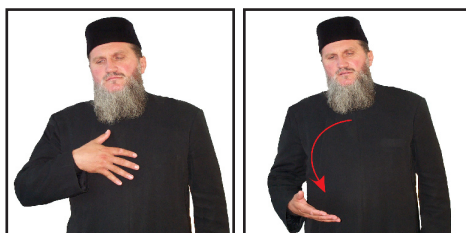
SUS

⁶⁰³ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Execuția semnului redă în plan vizual un loc mai ridicat sau mai înalt decât planul general de formare a semnelor: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat către înainte și cu vârful degetului arătător îndreptat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de înălțare în plan vertical, până peste nivelul capului. Privirea urmărește vectorul mișcării, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „sus”.

SUSPINA

Termenul indică, de cele mai multe ori, o suferință profundă; este o manifestare asociată lacrimilor și arată fie o durere fizică, fie o durere spirituală, provocată de aducerea aminte a păcatelor săvârșite și a modului în care, prin ele, L-am supărat pe Dumnezeu. Prin căderea în păcat a omului, este alterată atât relația omului cu Dumnezeu, dar prin intermediul acestei relații și legătura omului cu natura. Căderea în păcat duce la o scindare a omului, care poate face uneori diferența între bine și rău, dar căruia îi este foarte greu să urmeze binelui, lucru care produce suspinarea întregii făpturi umane, care își pierde legătura binecuvântată cu Dumnezeu și acum rătăcește calea.

Odată cu omul suferă însă și natura, în cadrul căreia elementele se întorc unele împotriva altora și toate împotriva omului: „toată făptura împreună suspină și împreună are durere cu noi” (Romani 8, 22). Suspînul însoțește și rugăciunea desăvârșită, rugăciunea care face întreaga făptură să se cutremure în fața măreției și dragostei lui Dumnezeu, comparativ cu păcătoșenia umană.

Iar această rugăciune, care cere toată stăruința din partea omului, este tot darul lui Dumnezeu: „Însuși Duhul se roagă pentru noi cu suspinuri negrăite” (Romani 8, 26). Suspînul la rugăciune indică străpungerea inimii de durerea păcatelor săvârșite, după cum și dragostea și atotputernicia lui Dumnezeu care-l învăluie pe om.

Execuția semnului redă în plan vizual starea de suferință care dă naștere suspinelor: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața pieptului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat către persoana care face semnul și vârful degetelor răsirate îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare arcuită amplă către înainte, prin răsucirea încheieturii, având, la finalul mișcării, podul palmei orientat în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de o mimică sugestivă și de verbalizarea mută a cuvântului „suspina”.

T

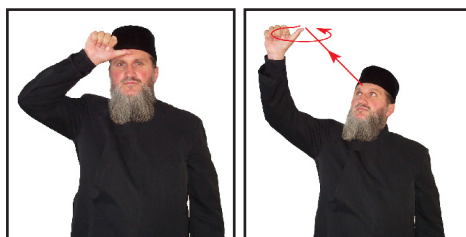
TATĂ

Termenul este folosit pentru a indica pe tatăl pământesc sau pe Tatăl Ceresc. Ca tatăl pământesc, găsim cuvântul în primele capitole ale Evangheliei după Sfântul Apostol și Evanghelist Matei, când se vorbește despre Irod, tatăl lui Arhelau (Matei 2, 22). Apoi se indică: la chemarea lui Iisus, cei doi frați, Iacov și Ioan, au lăsat „*corabia și pe tatăl lor*” și au mers după El (Matei 4, 22). Termenul este folosit pentru a indica relația de paternitate tată – copil. În Sfânta Evangheligie însă primește și sensul că trebuie să depășim dragostea pe care o purtăm familiei, pentru a ne încredința Tatălui Ceresc. Lucrul acesta devine evident atunci când cei care doresc să urmeze calea monahală, se văd nevoiți a renunța la această legătură directă și permanentă cu tatăl pământesc, în favoarea unei legături de dragoste față de Tatăl Ceresc. Al doilea sens este cel care se referă la Tatăl Ceresc. Dumnezeu este Unul în trei Persoane: Tatăl, Care este nenăscut și nepurces, Fiul și Duhul Sfânt. Dumnezeu Tatăl ne face și pe noi fii adoptivi ai Lui, prin dragostea ce o poartă Fiului Său Iisus Hristos (I Petru 1, 3). Hristos spune Mariei Magdalena, după Înviere: „*Nu te atinge de Mine, căci încă nu M-am suit la Tatăl Meu*” (Ioan 20, 17). Dumnezeu Tatăl este Cel Care ne face să răsară soarele și peste cei buni și peste cei răi, Hristos învățându-ne să ne rugăm cu rugăciunea „*Tatăl nostru...*” (Matei 6, 9).

Execuția semnului redă în plan vizual bărbatul care are copii, respectiv persoana considerată în raport cu aceștia⁶⁰⁴: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei P și atingând cu vârful degetelor partea superioară a buzelor; gestul este completat de o ușoară mișcare a degetelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*tată*”.

TATĂL

⁶⁰⁴ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

Termenul este folosit pentru a indica pe tatăl pământesc sau pe Tatăl Ceresc. Pentru primul înțeles, ca și pentru al doilea, sunt nenumărate locuri Sfânta Scriptură⁶⁰⁵. Ca tată pământesc, găsim cuvântul din primele capitole ale Evangheliei după Matei, când se vorbește despre Irod, tatăl lui Arhelau (Matei 2, 22). Apoi se indică – la chemarea lui Iisus – cei doi frați, Iacov și Ioan, care au lăsat „*corabia și pe tatăl lor*” (Matei 4, 22) și au mers după El. Nu menționăm alte asemenea texte, foarte numeroase, căci nu au semnificație deosebită. Sfânta Scriptură indică prin termenul de „*Tatăl*” pe Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, care ne face și pe noi fii adoptivi ai Lui (I Petru 1, 3). Mântuitorul spune Mariei Magdalena, după Înviere, „*nu te atinge de mine, că încă nu M-am suiat la Tatăl Meu. Mergi la frații mei și le spune: Mă sui la Tatăl Meu și la Tatăl vostru...*” (Ioan 20, 17). Același este sensul în care Mântuitorul ne invită să ne rugăm lui Dumnezeu. El ne așază pentru vecie în relația filială față de Tatăl Ceresc, dându-ne forma cea mai cuprinzătoare a rugăciunii creștine, rugăciunea domnească: „*Tatăl nostru, Care ești în ceruri...*” (Matei 6, 9). Și această accepție a termenului abundă în Noul Testament (Ioan 8, 38-42). Domnul Iisus Hristos, născut de la Duhul Sfânt și din Sfânta Fecioară Maria, Îl numește pe Dumnezeu Tată: „*Tatăl Meu până acum lucrează; și Eu lucrez*” (Ioan 5, 17)⁶⁰⁶. Iar înainte de Patimi, I se adresează: „*Părinte, preamărește pe Fiul Tău, ca și Fiul Tău să Te preamărească...*” (Ioan 17, 1-5). Imaginea lui Dumnezeu este dată de El Însuși în actele Sale de manifestare în creație și în venirea Sa prin Întruparea Fiului, în istorie⁶⁰⁷. Dumnezeu, ființă absolută, care există prin Sine Însuși, are plenitudinea tuturor perfecțiunilor, nu este condiționat de nimeni și de nimic afară de El. Ca ființă pur spirituală, nu se poate percepe cu simțurile noastre și deci nu se poate înfățișa în chip. În Vechiul Testament, pe Dumnezeu nimeni nu-L poate vedea (Ioan 1, 18) și veșnicia nu se poate înfățișa prin semne temporale. E în nori, în foc, în tunet. Spre înfățișarea lui Dumnezeu iconografia se vede silită să recurgă la chipuri simbolice. Dumnezeu e înfățișat sau în Treime, sau ca persoană singuratică. Forma omenească i-o dau creștinii după cuvintele: „*Să facem om după chipul și asemănarea noastră...*” (Facerea 1, 26)⁶⁰⁸. Abia prin secolul XIII este înfățișat Dumnezeu Tatăl ca un bătrân șezând pe scaun, în mână cu sceptrul, semnul puterii, conform vedeniei lui Daniil (7, 9): „*și a șezut cel vechi de zile...*”. În forma aceasta e închipuit adesea și ca Creator al lumii. Iar Apocalipsa ni-l prezintă „*cu părul alb ca lâna, ca zăpada, în mâna dreaptă cu șapte stele și șapte Duhuri*”; culoarea albă simbolizează lumina, iar cele șapte stele și șapte duhuri sunt chipul celor șapte daruri ale Duhului Sfânt (Apocalipsa 2, 1). Ca și Creator al lumii, Dumnezeu Tatăl este înfățișat sub chipul unui bătrân, care plutește prin nori arătând cu mâna dreaptă, iar binecuvântând creațiunea e înfățișat cu mâinile întinse spre a simboliza providența, grija și ocrotirea fapturilor. Ca Stăpân al cerului, Dumnezeu e înconjurat de stele, soare, lună și de îngeri ori purtându-se pe norii cerului. Ca Domn al lumii e înfățișat Dumnezeu stând sau șezând pe globul pământesc, fiindcă „*al Domnului e pământul și plinirea lui...*” (Psalmii 23, 1) ori șezând pe tron, îmbrăcat în ornate, pe cap cu coroană ori cu nimb triunghiular, care formă din urmă a nimbului mai simbolizează și pe Dumnezeu în Treime. Dumnezeu Tatăl are adesea o carte în mână: cartea legii, cartea vieții, cartea judecății. La începutul creștinătății Dumnezeu era închipuit, respectiv personificat, prin următoarele simboluri: a) un ochi în triunghi, simbolul providenței (Proverbe 22, 12; I Petru 3, 12), ochiul simbolizând Atotștiința și Atotprezența, cu deosebire în ornamentica de altar și pe monumente sepulcrale; b) o mână dreaptă ieșită din nor (Psalmii 118, 18), ținând adesea o cunună ori o coroană (Sirah 10, 4); c) crucea în cerc, crucea însemnând pe Dumnezeu, cercul simbolizând lumea; d) un foc, conform cuvintelor „*și Domnul este foc mistuitor*” (Deuteronomul 4, 24); e) împărat pe șapte tronuri, soare, coroană, șapte făclii ca simboluri ale atotputerniciei; f) un stâlp de foc (Ieșirea 13, 21): „*Domnul*

⁶⁰⁵ Pr. prof. dr. Ioan Mircea, *op.cit.*, p. 516.

⁶⁰⁶ *Ibidem*, p. 182.

⁶⁰⁷ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 137-139.

⁶⁰⁸ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 124-125.

mergea... noaptea într-un stâlp de foc”; g) ori prin șapte ochi, după Zaharia (4, 10): „șapte ochi ai Domnului privesc...”; h) o mână, care întinde coroana de biruință deasupra martirilor. În Vechiul Testament, Iehova era închipuit printr-un nor des, în care s-a arătat lui Moise în Sinai (Ieșirea 19, 16) ori ca un deget (Ieșirea 13, 16). În nimbul lui Dumnezeu Tatăl și în cel al Fiului de obicei sunt și literele O, ω, N (O ω N = Cel ce este). Nimbul, în formă de disc ori de triunghi luminos, înseamnă puterea și sfințenia lui Dumnezeu; iar literele O, ω, N simbolizează eternitatea⁶⁰⁹.

În momentul inițial al formării gestului, mâna dreaptă în forma dactilemei A atinge cu degetul cel mare mijlocul frunții. Din această poziție va efectua o mișcare ascendentă către dreapta exterior, aproximativ 30 de cm, după care va realiza o mișcare circulară în plan orizontal, în sensul acelor de ceasornic. Privirea deține un rol important în efectuarea acestui semn, urmărind direcția de mișcare a mâinii. Semnul înlocuiește corespondentul laic de TATĂ (brațul stâng se află așezat pasiv pe lângă trup, în timp ce brațul drept este îndoit, cotul fiind la o distanță de 15 cm de trup, iar antebrațul îndreptat spre chip. Mâna activă are configurația dactilemei Q, având orientat interiorul palmei către spațiul din fața trupului. astfel configurată, palma va fi așezată în colțul drept al gurii, degetele mare și arătător arătând înspre buza superioară. Degetele descriu mișcarea de răsucire a unei mustăți) pe temeiul imposibilității de a descrie Dumnezeirea printr-un corespondent iconic trupesc, cum este “mustața” - pe cât de nepotrivit, pe atât de nespecific, de vreme ce nu toți tații au mustață / Dumnezeu Tatăl nu are ca atribut trupul omenesc, nici măcar în plan simbolic (Întruparea este un atribut specific al lui Dumnezeu Fiul).

TĂIEREA-ÎMPREJUR A DOMNULUI

Este cel de-al doilea praznic împărătesc, urmând firul istoric al vieții Mântuitorului, rânduit în amintirea Tăierii-Împrejur după trup a Domnului nostru Iisus Hristos ca prunc, conform Legii Vechi (Facere 17, 12 și Levitic 12, 13), în a opta zi după naștere, când I s-a pus numele de Iisus sau Mântuitor (Luca 2, 21)⁶¹⁰. În aceeași zi, s-a adăugat cu timpul (chiar de la sfârșitul secolului al IV-lea) și sărbătoarea Sfântului Vasile, arhiepiscopul Cezareei Capadociei, a cărui liturghie o și săvârșim în această zi. E totodată și începutul anului civil, pe care Biserica l-a tolerat, consfințindu-l prin serviciul Tedeumului, care se săvârșește în biserici în această zi, după Sfânta Liturghie.

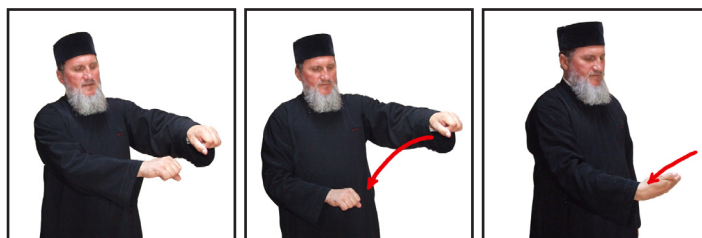
Execuția semnului este construită pe o structură locuționară menită să redea în plan vizual sensul etimologic al evenimentului pe care îl desemnează: DOMNUL (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația cifrei 3, cu podul palmelor orientat către înaintea și cu vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă, către înaintea, de tranziție de la configurația cifrei 3 la cea a dactilemei A); PRUNC (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralel una în raport cu cealaltă, au palmele în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite, cu palmele orientate una către

⁶⁰⁹ *Ibidem*, p. 126.

⁶¹⁰ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 200.

cealaltă, mâna dreaptă situată ușor deasupra celei stângi, gest ce imită ținerea unui prunc; din această poziție inițială, mâinile descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de ridicare a pruncului până aproape de nivelul feței); TĂIERE-ÎMPREJUR (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat către partea dreaptă a corpului și cu vârful degetului arătător îndreptat către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, deasupra palmei stângi, având palma în configurația dactilemei F, cu podul palmei orientat în jos și atingând cu vârful degetelor prima falangă a degetului arătător; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare circulară în plan vertical, în jurul degetului arătător al mâinii stângi). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*Tăierea-împrejur a Domnului*”.

TETRAPOD

Numit uneori și iconostas – este un fel de analog sau pupitru stabil, fix, pe care se așează icoana sărbătorii (a sfântului zilei, a hramului bisericii) ori Sfânta Cruce pe care le sărută credincioșii la intrarea în biserică și când trece să se miruiască; este așezat în fața Icoanei Împărătești a Mântuitorului⁶¹¹.

Execuția semnului redă în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului bisericesc pe care îl desemnează: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, are aceeași poziție și configurație ca și mâna stângă deasupra căreia stă așezată; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă de ridicare pe verticală, similară deschiderii unui tetrapod; al doilea segment al mișcării redă în plan vizual planul de așezare al cărții: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat oblic în sus și cu vârful degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre în plan oblic. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*tetrapod*”.

TOMA

⁶¹¹ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 361.

Numit și „*Geamănul*”, sau „*Didimos*”, Sfântul Apostol Toma este unul dintre cei 12 Apostoli aleși de către Hristos (Matei 10, 3). Era de fel din Galileea, iar ca ocupație era pescar (Ioan 21, 2-12)⁶¹². Îl vedem alături de Iisus și de ceilalți ucenici când pleacă în Betania ca să învieze pe Lazăr. Cu acest prilej, când ceilalți previn pe Învățătorul lor că fariseii și cărturarii vor să-L omoare, Toma, plin de râvnă, de curăție sufletească și de devotament pentru Domnul, le spune: „*Să mergem și noi, să murim cu El*” (Ioan 11, 16).

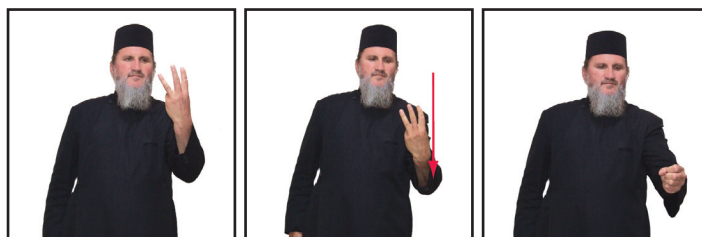
Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual conceptualizarea abstractă a numelui persoanei pe care o desemnează: SFÂNT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, având palmele în configurația dactilemei C, cu degetele unite deasupra capului; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă, semicirculară, de coborâre, de o parte și de cealaltă a capului, urmând conturul acestuia până deasupra umerilor); APOSTOL (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei D, cu podul palmei orientat către înaintea și cu vârful degetului arătător îndreptat în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre în plan vertical, continuată apoi în plan orizontal, printr-o mișcare circulară amplă, în sens invers acelor de ceasornic, care poate fi repetată de mai multe ori); TOMA (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în partea dreaptă a corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor încrucișate orientat în sus și atingând cu vârfurile degetelor mâinii drepte linia laterală a coastelor). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*Sfântul Apostol Toma*”, eventual de dactilarea numelui acestuia.

TREBUIE

Execuția semnului descrie în plan vizual faptul că ceva constituie o necesitate: mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și vârfurile degetelor îndreptate oblic către înaintea; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu degetele ușor îndoite, îndreptate către palma stângă; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de coborâre asupra mâinii stângi. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*trebuie*”.

TRICHER

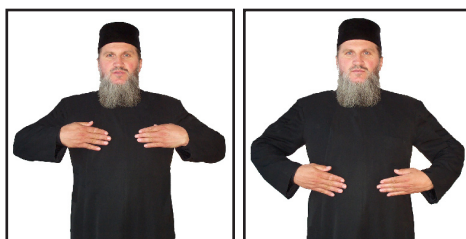

⁶¹² Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 528.

Este un sfeșnic întrebuințat la slujbele arhieresti, având trei lumânări. El își are originea în sfeșnicul pe care îl purtau împărații bizantini spre a binecuvânta poporul și se întrebuințează mai ales la Liturgia arhierescă. Cu acesta și cu dicherul, dimpreună, arhierul binecuvântează pe credincioși în momentele indicate din cursul slujbei, în rest fiind purtate de către diaconi, la vohoad. Tricherul simbolizează cele trei persoane ale Sfintei Treimi⁶¹³.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: semnul pentru 3 LUMÂNĂRI (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, în fața umărului drept, având palma în configurația dactilemei W, cu podul palmei orientat către persoana care execută semnul și cu vârfurile degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare rectilinie scurtă, de coborâre în plan vertical, până la nivelul abdomenului), urmat de marcatorul substantival SFEȘNIC (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „tricher”.

TRUP

Execuția semnului redă în plan vizual partea principală a corpului uman, precum și prezența ei reală în spațiu, dovedită de posibilitatea de a o palpa: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, paralel una în raport cu cealaltă, având palmele în configurația dactilemei B, cu fața către interior, lipite de trup; din această poziție inițială, cele două mâini descriu o mișcare amplă, simultană și sincronă, de coborâre, până în dreptul abdomenului. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „trup”.

---

⁶¹³ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 538.

U

UCENIC

Termenul denumește orice învățăcel, cel ce primește învățătura de la un dascăl⁶¹⁴. La puțin timp după alegerea celor 12 Apostoli, Domnul Iisus a mai ales și alți „70 de ucenici” (Luca 10, 1), cărora trimițându-i doi câte doi în misiune, le-a dat și lor unele harisme, de a tămădui bolnavi, a alunga demoni (Luca 10, 9-17).

Execuția semnului redă în plan vizual statutul unei persoane ca adept și continuator al cuiva într-un anumit domeniu de activitate⁶¹⁵: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, mâna dreaptă (aflată în configurația dactilemei V) fiind așezată în spatele mâinii stângi (aflată în configurația dactilemei D), ambele având podul palmei orientat către înainte și vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă către înainte, simultană și sincronă, prin întinderea brațelor. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „ucenic”.

UNGERE CU SFÂNTUL MIR

Este Taina Împărtășirii Darurilor și Harismelor Duhului Sfânt și ungerea cu Sfântul Mir, prin care cel nou botezat este pecetluit ca „preot” și „rege” în preoția universală a Bisericii (Ioil 2, 28; Fapte 2, 17). Mirungerea își are originea în pogorârea Duhului Sfânt asupra lui Iisus la Botezul Său în Iordan; s-a administrat în Biserica primară prin punerea mâinilor (Fapte 8, 17; 19,

⁶¹⁴ Pr. prof. dr. Ion Mircea, *op.cit.*, p. 539.

⁶¹⁵ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

6) – cunoscută o vreme sub denumirea de „*ungere*” – și se săvârșește în cadrul Sfintei Liturghii, fiind precedată de Sfântul Botez și urmată de Sfânta Euharistie, ca parte integrantă din Tainele de inițiere, care formează un singur act sacramental⁶¹⁶. Cel botezat este uns cu Sfântul Mir la frunte, urechi, ochi, nări, gură, la piept, mâini, picioare și spate spre a se întări împotriva ispitelor de viață cu ajutorul („*pecetea darului*”) Duhului Sfânt, a cărui pecete se imprimă prin Sfântul Mir. Deoarece în Vechiul Testament se ungeau numai preoții, profeții și regii, ungerea cu mir mai înseamnă că unsul Noului Testament, creștinul, să fie aducător de daruri, de fapte bune, să fie învățătorul (profetul) binelui și stăpânitor (rege) pe voința, pe moralul său. Urmând pe preot, botezatul (nașul cu pruncul) înconjoară tetrapodul (eventual și cristelnița) de trei ori, în semn de bucurie spirituală și ca promisiune că va ține totdeauna legătura cu Hristos, cercul, adică, însemnând eternitatea. Căderea se face închipuind înălțarea rugăciunilor. Apostolul și Evanghelia se citesc spre simbolizarea că numai prin învățătura celor sfinte e condus omul la Dumnezeu și că botezul se săvârșește după normele Sfintei Scripturi. În vechime se făcea spălarea noului botezat la opt zile după botez, până atunci purtând o legătură la cap; azi spălarea se efectuează îndată după Sfântul Botez astfel: i se dezleagă fașa și cu capetele ei și ale brâului, muiate în apă, stropește preotul pe cel botezat zicând: „*Îndreptatu-te-ai...*”, apoi cu bumbac, ori cu un burete nou sau și cu hârtie curată se șterg toate mădularele unse cu mir, ca rămășițele lui să nu ajungă la loc necurat și se rostește „*botezatu-te-ai...*”; buretele se spală în fântâna botezului. Spălarea aceasta simbolizează curățirea totală de păcate. Tunderea în chipul Crucii înseamnă supunere către Dumnezeu, precum tunderea sclavilor închipuia supunere către stăpâni; mai înseamnă scăparea din robia păcatului, lepădarea gândurilor rele și consacrarea în slujba lui Dumnezeu. Cuminecarea celui botezat (copil ori major) închipuie intrarea în pământul făgăduinței și primirea Trupului și Sângelui Domnului. Cel botezat acum e uns al lui Hristos, curățit de păcatul originar și de alte păcate, e urmaș al lui Iisus și membru al Bisericii. Spre manifestarea acestei stări preotul îi întinde o lumânare aprinsă, după botez, spre a putea păstra poruncile Domnului și să ajungă la viață luminoasă, eternă și după pilda celor 10 fecioare, în sensul căreia numai aceia pot intra la Nunta Domnului, care îl așteaptă cu lumina aprinsă, adică stăruie numai în fapte bune, totdeauna gata de judecată⁶¹⁷.

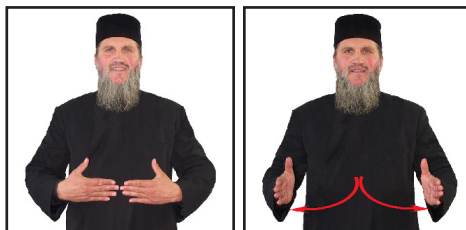
Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual gesturile specifice Sfintei Taine a Mirungerii, prin care aceasta se evidențiază în rândul celorlalte Sfinte Taine: PECETE (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârful degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei S, așezată deasupra palmei stângi; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de lovire a podului palmei stângi, care poate fi repetată de mai multe ori); UNGERE PE FRUNTE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei A și atingând fruntea cu vârful degetului mare; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare compusă din două segmente perpendiculare, corespondente ale celor două axe ale Sfintei Cruci, mai întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta); UNGERE PE BĂRBIE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul pieptului, deasupra umărului drept, având palma în configurația dactilemei A și atingând bărbia cu vârful degetului mare; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare compusă din două segmente perpendiculare, corespondente ale celor două axe ale Sfintei Cruci, mai întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta); UNGERE PE BRAȚE (al treilea segment al mișcării reproduce pe primul, însă deasupra dosului palmei stângi, care îndeplinește

⁶¹⁶ Pr. prof. dr. Ion Bria, *op.cit.*, p. 256.

⁶¹⁷ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 351.

o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în lateralul copului, și are palma în configurația dactilemei A, cu podul palmei orientat în jos; acest ultim gest poate fi repetat și de către mâna stângă, asupra pumnului drept). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „mirungere”.

UȘĂ

Termenul desemnează deschiderea care permite intrarea într-o clădire, cameră sau curte. Cele mai multe texte folosesc termenul în înțelesul său propriu, îndeosebi pentru ușa casei sau a camerei. Mântuitorul Hristos, recomandând rugăciunea ruptă de orice ispite și aduceri-aminte omenești, recomandă credincioșilor: „Când te rogi, intră în cămara ta, încuie ușa și te roagă Tatălui tău, în ascuns” (Matei 6, 6). Sunt, însă, și texte care folosesc termenul în sens figurat. În expresia: „Când veți vedea toate acestea (semne și fenomene legate de venirea Domnului întru slavă), să știți că este aproape, la uși” (Matei 24, 33). Iisus Hristos spune că El este ușa intrării în staulul oilor și a Bisericii, deci a mântuirii: „Eu sunt ușa. De va intra cineva prin Mine, se va mântui și va intra și va ieși și pășune va afla” (Ioan 10, 7). Noțiunea de ușă în sens figurat exprimă faptul că nu putem avea acces la Hristos și la îndumnezeire, decât printr-o serie de virtuți, care se constituie în garantul acceptării noastre. Depășim ușa bisericii, atunci când fie noi, fie nașii, mărturisesc Simbolul de Credință pentru noi; depășim ușa Sfântului Altar când primim harul necesar săvârșirii sfințelor slujbe, depășim ușa păcătoșeniei, având acces la starea de „teofori”, atunci când prin fapte bune și zdrobire de inimă pentru păcate, primim dezlegare de la preotul duhovnic.

Execuția semnului redă în plan vizual mișcarea specifică de deschidere a ansamblului format dintr-un cadrul fix fixat în peretele unei clădiri, de care se prinde o tăblie mobilă de lemn sau de metal care deschide sau închide deschizătura de formă regulată lăsată în perete pentru a permite intrarea sau ieșirea din clădire⁶¹⁸: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, paralele una față de cealaltă, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei B, cu podul palmelor îndreptat către persoana care execută semnul și cu vârful degetelor îndreptate una către cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă arcuită, de deschidere către înainte, simultană și sincronă, astfel încât la finalul mișcării, vârful degetelor de la ambele mâini să fie îndreptate către înainte. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „ușă”.

⁶¹⁸ Cf. *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*, ed.cit.

V

VAS PENTRU CĂLDURĂ

Termenul denumește vasul pentru „căldură“, adică apa caldă binecuvântată care se toarnă în Sfântul Potir înainte de împărtășire⁶¹⁹.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual forma și funcționalitatea obiectului liturgic pe care îl desemnează: BINECUVÂNTARE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă și este îndoită din cot, la nivelul umărului drept, având palma în configurația dactilemei H (adaptare fidelă a monogramului lui Hristos, IC XC, și formă canonică de așezare a degetelor mâinii la binecuvântare); mișcarea amplă are două componente, ce corespund celor două axe ale Sfintei Cruci: mai întâi pe verticală, de sus în jos, apoi pe orizontală, de la stânga la dreapta); VAS CU TOARTĂ (mâna stângă îndeplinește o funcție pasivă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei B, cu podul palmei orientat în sus și cu vârfurile degetelor îndreptate către înainte; mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, deasupra palmei stângi, având palma în configurația dactilemei F, cu podul palmei și cu vârfurile degetelor îndreptate către partea stângă a corpului; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare scurtă de înălțare, similară ridicării unui vas cu toartă); TURNARE (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, este îndoită din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palma în configurația dactilemei A, cu podul palmei în jos și degetul mare întins; din această poziție inițială, mâna dreaptă descrie o mișcare amplă în plan orizontal, compusă din două segmente perpendiculare, corespondente ale celor două axe ale Sfintei Cruci, mai întâi de sus în jos, apoi de la stânga la dreapta). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „căldură“.

⁶¹⁹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *op.cit.*, p. 501.

VECHI

Sfânta Scriptură folosește termenul pentru a indica faptul că un anumit lucru a existat o perioadă de timp mai îndelungată; lucrul creat de multă vreme poartă numele de lucru „*vechi*”, în contrast cu lucrul creat în timpurile noastre, numit lucru „*nou*”: „*Împărăția cerurilor se va asemăna cu un gospodar, care scoate din vistieria sa lucruri vechi și lucruri noi*” (Matei 13, 52). Făptura căzută în păcat era o făptură veche, în vreme ce făptura înnoită prin coborârea și Moartea Domnului nostru Iisus Hristos este o făptură nouă, făptură capabilă să se împotrivescă păcatului și ispitei: „*Dacă este cineva în Hristos, este o făptură nouă. Cele vechi s-au dus*” (II Corinteni 5, 17). Este de remarcat faptul că termenul „*vechi*”, folosit ca modalitate de indicare a trecerii timpului, se aplică exclusiv ordinii create. Dumnezeu este veșnic, iar această amprență o vor purta și raiul și iadul, ca lăcașuri în care, pentru veșnicie, omul va primi binecuvântarea sau blestemul.

Execuția semnului indică în plan gestual o unitate de timp, care din punct de vedere lingvistic, ține de domeniul abstractului: mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei); degetul arătător și cel mare ating bărbia. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*vechi*”.

VECHIUL TESTAMENT

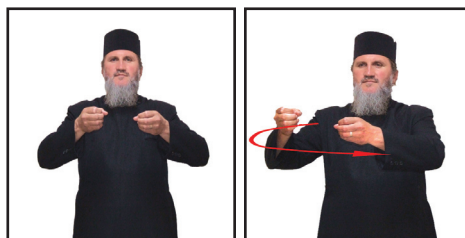

Cărțile Vechiului Testament (în număr de 39) vorbesc despre istoria, religia și instituțiile poporului evreu, iar cărțile Noului Testament (27 la număr) arată viața și învățătura lui Hristos, întemeietorul creștinismului. Cuvântul „*Testament*” înseamnă și moștenire și legământ (înțelegere) și lege. În înțelesul biblic, Testamentul este Legea pe care Dumnezeu a dat-o oamenilor spre a trăi după voia Lui și a fi fericiți, dar înseamnă și Legământul făcut de Dumnezeu cu primii oameni, că le va trimite un Mântuitor care să-i elibereze din robia păcatului strămoșesc. Autorii cărților Vechiului Testament sunt oameni învățați, care au cunoscut istoria și chiar evenimentele despre care au scris; acest adevăr rezultă din titlurile și conținutul acestor cărți și din cercetările specialiștilor asupra lor. Primul autor stabilit este Moise, considerat și primul mare profet al Vechiului Testament, căruia i se atribuie scrierea Pentateuhului (Facerea, Ieșirea, Leviticul, Numeri și Deuteronomul); cărțile Pentateuhului vorbesc despre creația lumii, căderea în păcat a primilor oameni, dezvoltarea societății omenești și planul iconomiei divine de mântuire a omului prin întemeierea unui popor

ales să păstreze credința într-un singur Dumnezeu Creatorul, și prin care să se împlinescă promisiunea venirii unui mântuitor, care să ridice pe om din păcat. Din neamul lui Avraam se vor naște cele douăsprezece seminții ale lui Israel, din care se va forma poporul evreu, numit și Israel, cel „ales”, din care trebuia să se nască Hristos Mântuitorul (Mesia, cel vestit de profeți); se urmărește destinul istoric, viața religios-morală a acestui popor căzut în robia egipteană, eliberat de Dumnezeu prin profetul său, Moise, cel prin care îi va da primele legi și forme de organizare și Legea (Decalogul), și care îi va purta pe drumul de întoarcere în Canaan, țara strămoșilor și a patriarhului Avraam, protopărintele lui Israel. Cărțile următoare Pentateuhului (Judecători, Regi, Cronici) arată viața politică, războaiele de cucerire a întregului Canaan și întărirea statului Israel, care va cunoaște cea mai mare înflorire sub vestiții regi iudei David și fiul său Solomon, cărora se datorează întemeierea capitalei țării la Ierusalim și înălțarea celui mai mare templu pe care l-a cunoscut istoria lui Israel. Un loc important îl ocupă, în Vechiul Testament, cărțile profetice. Autorii lor sunt cei 16 profeți, dintre care patru profeți „mari”, pentru că dau mai multe amănunte privitoare la venirea lui Mesia: Isaia, Ieremia, Iezechiel și Daniel; între cărțile Vechiului Testament avem și un număr de cărți cu conținut poetic și filosofic numite și cărți didactice (de învățătură), deoarece cuprind învățături privitoare la legătura omului cu Dumnezeu, drepturile omului, dar mai ales datoriile față de Dumnezeu. Cea mai frumoasă dintre acestea este cartea Psalmilor scrisă de regele-poet David. Aceasta cuprinde 150 psalmi, care sunt imne și cântări religioase de laudă către Dumnezeu. Psalmii au intrat în cultul Bisericii noastre Ortodoxe, fiind transcriși în cartea de slujbă numită Psaltirea. Alte cărți didactice sunt: Cartea lui Iov, străbătută de ideea rostului suferinței omului drept, aici pe pământ; cărțile lui Solomon: Proverbele (Pilde), Ecclesiastul și Cântarea Cântărilor, Proverbele, colecție de cugetări, maxime și învățături; Ecclesiastul cu înțeles de „cuvântător” dezvoltă problema filozofică a rostului omului pe pământ: toată frământarea lui e „deșertăciune”, singura fericire este împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Cântarea Cântărilor, adică „cea mai frumoasă cântare”, este un poem cu caracter alegoric spiritual, în care se cântă iubirea lui Dumnezeu pentru poporul ales, precum și iubirea lui Hristos pentru Biserică (pentru comunitatea creștină).

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează: VECHI (mâna dreaptă îndeplinește o funcție activă, fiind îndoită din cot, în fața corpului, cu palma în configurația dactilemei C (modificată, în sensul că degetele mijlociu, inelar și mic sunt îndoite în podul palmei); degetul arătător și cel mare ating bărbia); TESTAMENT (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, dunt îndoite din cot, la nivelul pieptului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei X, cu degetele arătătoare înlănțuite la nivelul feței; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare ascendentă oblică, simultană și sincronă). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „Vechiul Testament”.

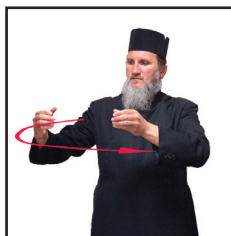
VOHODUL MARE

Vohodul Mare sau Ieșirea cu Sfintele Daruri înseamnă luarea Cinstitelor Daruri de la Proscomidiar, unde au fost pregătite, purtarea lor solemnă în mijlocul naosului, unde preotul, ținând în mâini Sfântul Potir și Sfântului Disc, precedat de un purtător de lumină, iese pe ușa de miazănoapte și se oprește în mijlocul naosului, cu fața spre apus; aici continuă să facă pomenirile, cuprinse în Liturghier, binecuvântează spre răsărit și intrând pe ușile împărătești în altar, depune Cinstitele Darurile pe Sfânta Masă, în timp ce corul continuă să cânte partea a doua a Heruvicei („*Ca pe Împăratul ...*”). Vohodul Mare simbolizează ultimul drum făcut de Domnul Iisus Hristos în Ierusalim, înainte de Patima Sa, jertfindu-Se pentru mântuirea neamului omenesc⁶²⁰.

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a gestului liturgic specific momentului Vohodului Mare: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei S și sunt îndreptate cu podul palmelor către persoana care face semnul; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, în plan orizontal, de la dreapta la stânga. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*vohodul mare*”.

VOHODUL MIC

Vohodul Mic sau Ieșirea cu Sfânta Evanghelie (lat. Introitus = purtarea solemnă a Sfintelor Evanghelii) se face după ce se cântă Ferișirile; preotul face trei închinăciuni în fața Sfintei Mese, cu multă evlavie ia Sfânta Evanghelie și pune în locul ei, pe antimis, Sfânta Cruce; ținând Sfânta Evanghelie în dreptul frunții, ocolește cu ea Sfânta Masă și iese pe ușa de nord a altarului până în mijlocul naosului, precedat de un purtător de lumină (cu lumânare sau sfeșnic), rostește o rugăciune, apoi se îndreaptă spre altar printre sfeșnicele împărătești, se oprește în fața ușilor împărătești și, când la strană s-a terminat de cântat Antifonul III (Ferișirile ori troparul), preotul înalță Sfânta Evanghelie și zice: „*Înțelepciune drepti!*”, apoi intră în altar, ridică crucea de pe Sfântul Antimis și pune în locul ei Sfânta Evanghelie. Semnificația acestui ritual solemn, care se săvârșește în timpul Sfintei Liturghii catehumenilor, este simbolică. Ea înseamnă Epifania Domnului (arătarea Sa către oameni, la Botezul de la râul Iordanului, când a fost mărturisit ca Fiul Lui Dumnezeu de Însuși Tatăl, iar apoi începerea activității publice, prin propovăduirea Evangheliei)⁶²¹. În Sfânta Evanghelie, la Vohodul Mic, credincioșii văd pe Hristos Însuși: „*Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos ... Aliluia!*”.

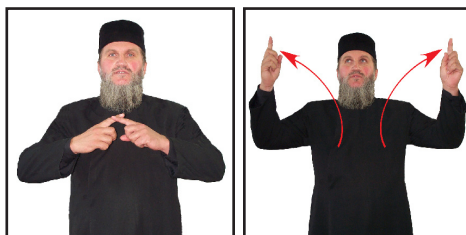
Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea iconică a gestului liturgic specific momentului Vohodului Mic: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă și sunt îndoite din cot, în fața corpului, paralele una în raport cu cealaltă; palmele sunt în configurația dactilemei C și sunt îndreptate cu vârful degetelor către interior, una către cealaltă; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare arcuită amplă, în plan orizontal, de la dreapta la stânga. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvintelor „*vohodul mic*”.

⁶²⁰ Pr. Victor Aga, *op.cit.*, p. 367.

⁶²¹ *Ibidem*.

Z

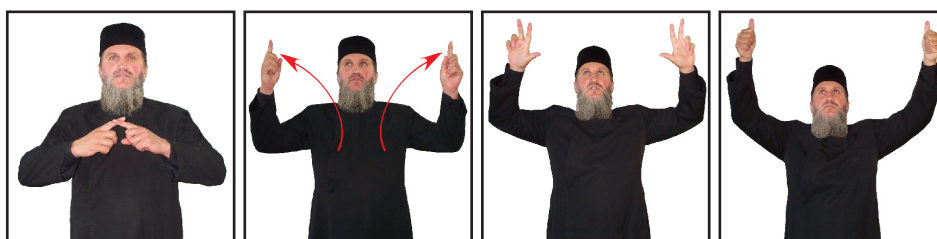
ZI

Termenul desemnează timpul în care se vede lumina soarelui, de dimineața până seara: „Nu sunt oare douăsprezece ore într-o zi? Dacă umblă cineva ziua nu se împiedică, pentru că el vede lumina acestei lumi” (Ioan 11, 9). Ca și la evrei, creștinii ortodocși încep ziua cultică din seara anterioară ei. La evrei, ziua Sabatului începe vineri seara, când apunea soarele, până a doua zi, sâmbătă seara. Tot astfel, la creștinii ortodocși, serbarea zilei de duminică începe de sâmbătă seara, cu slujba vecerniei, și ține până a doua zi, adică până duminică seara. Prin extensie, „zi” se numește și timpul viețuirii pământești: „Până ce este ziuă, trebuie să fac lucrurile Celui ce M-a trimis, căci vine noaptea, când nimeni nu poate să lucreze” (Ioan 9, 4). Ca perioadă de timp cu un specific al său, se folosește termenul pentru a reda metaforic un nume determinat al unui timp. Așa de pildă se folosește termenul în expresia „ziua cea de apoi”, „ziua cea din urmă” sau „ziua eshatologică” ori „ziua cea mare” a învierii morților cu trupurile la Judecata de Apoi, care va încheia acest veac de acum și va începe pe cel viitor, veacul sau timpul veșniciei (Matei 10, 15, Luca 10, 12).

Execuția semnului redă în plan vizual conceptualizarea abstractă a unității de timp pe care o desemnează: ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, în raport de opoziție una față de cealaltă, cu degetele arătătoare încrucișate; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de deschidere în lateral, simultană și sincronă, prin ridicarea palmelor cu vârful degetelor arătătoare în sus. Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „zi”.

ZIUA DOMNULUI

Duminica, ziua Învierii Domnului Hristos; în amintirea Învierii, Biserica a serbat-o ca zi liturgică, zi în care se săvârșește Sfânta Liturghie sau cultul euharistic; este Ziua Pogorârii Sfântului Duh, ziua întemeierii Bisericii creștine. În afară de înțelesul pascal, ea are și un sens eshatologic, anticipând împărăția lui Dumnezeu, în care credem și care va veni, pentru care ne rugăm: „*Tatăl nostru ... vie împărăția Ta!*”. Acolo este Hristos, „*Care șade de-a dreapta Tatălui și iarăși va să vină, să judece viii și morții*”, cum ne învață Simbolul credinței (Crezul), când – spune Sfânta Evanghelie – toți „*vor da socoteală în ziua judecării*” (Matei 12, 36) și spre care e îndeamnă Sfântul Apostol Pavel. Trebuie să ne pregătim: „*Așadar, dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde Se află Hristos, șezând de-a dreapta lui Dumnezeu*” (Coloseni 3, 1). Ziua Domnului este și „*ziua judecării din urmă*”, când fiecare va da socoteală de faptele sale, este ziua Învierii Domnului, zi de bucurie, și ziua liturgică a comemorării Jertfei Sale, pentru mântuirea neamului omenesc. Ea a înlocuit sabatul evreu și este decretată zi de repaos pentru creștini, în mod oficial, prin Edictul de la Milan, din anul 313, dat de împăratul Constantin cel Mare.

Execuția semnului este construită pe o structură locuționară, menită să redea în plan vizual sensul etimologic al termenului pe care îl desemnează: ZI (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul abdomenului, în fața corpului, având palmele în configurația dactilemei D, în raport de opoziție una față de cealaltă, cu degetele arătătoare încrucișate; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare amplă de deschidere în lateral, simultană și sincronă, prin ridicarea palmelor cu vârful degetelor arătătoare în sus); DOAMNE (ambele mâini îndeplinesc o funcție activă, sunt îndoite din cot, la nivelul umerilor, de o parte și de cealaltă a capului, având palmele în configurația cifrei 3, cu podul palmelor orientat către înainte și cu vârful degetelor îndreptate în sus; din această poziție inițială, ambele mâini descriu o mișcare circulară amplă, către înainte, de tranziție de la configurația cifrei 3 la cea a dactilemei A). Privirea este îndreptată către persoana căreia i se comunică informația contextuală, iar gestul poate fi însoțit de verbalizarea mută a cuvântului „*duminică*”.

**DACTILEMELE LIMBAJULUI
MIMICO-GESTUAL ROMÂNESC**

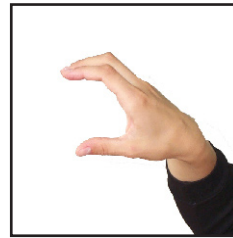
A

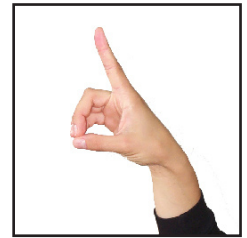
B

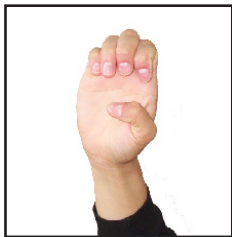
C

D

E

F

G

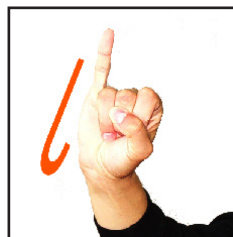
H

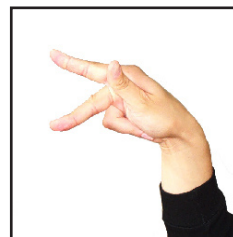
I

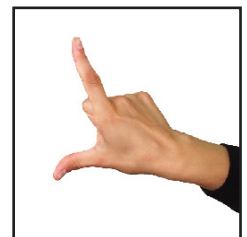
J

K

L

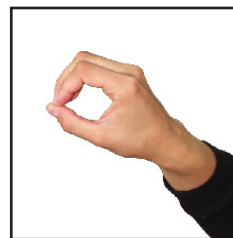
M

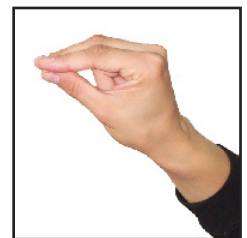
N

O

P

Q

R

S

T

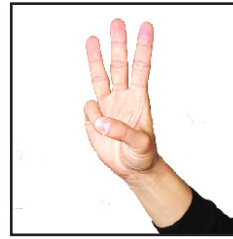
U

V

W

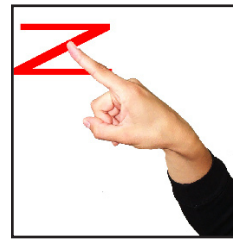
X

Y

Z

BIBLIOGRAFIE

Izvoare

BIBLIA sau *SFÂNȚA SCRIPTURĂ*, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995.

BIBLIA sau *SFÂNȚA SCRIPTURĂ*, ediție jubiliară a Sfântului Sinod, versiune diortosită după Septuaginta, redactată, adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Clujului sprijinit pe numeroase alte osteneli, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

CATAVASIER, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.

ÎNVĂȚĂȚURA DE CREDINȚĂ CREȘTINĂ ORTODOXĂ, tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

MOLITFELNIC, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

MOLITFELNIC, București, 1937.

PENTICOSTAR, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.

TRIOD, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986.

LITURGHIERUL, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000.

*

*   *

Apologeți de limbă greacă, trad. Pr. Prof. T. Bodogae, Pr. Prof. Olimp Căciulă, Pr. Prof. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980.

SFÂNTUL ATANASIE al Alexandriei, *Scrieri I*, trad. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.

FILOCALIA, trad. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, vol. 2 (1947), vol. 3 (1948), Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, vol. 6 (1977), vol. 7 (1977), vol. 9 (1980), vol. 10 (1981), Ed. Episcopiei Romanului și Hușilor, vol 11, (1990).

SFÂNTUL GRIGORE de Nyssa, *Scrieri I*, trad. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae și Pr. Ioan Buga, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982; *Scrieri, II*, trad. Pr. Prof. Dr. Teodor Bodogae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

SFÂNTUL IOAN Damaschin, *Cele trei tratate contra iconoclaștilor*, trad. Pr. Prof. D. Fecioru, EIBMBOR, București, 1998; *Dogmatica*, trad. Pr. Dr. Dumitru Fecioru, Ed. Scripta, București, 1993.

SFÂNTUL IOAN Gură de Aur, *Scrieri I*, trad. de Pr. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.

SFÂNTUL MAXIM Mărturisitorul, *Ambigua*, trad. Pr. Prof. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983; *Mystagogia*, trad. Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000; *Răspunsuri către Talasie*, în *Filocalia*, Vol. 3.

MOSHU, Ioan, *Limonariul sau Livada duhovnicească*, trad. Pr. Prof. Dr. T. Bodogae și pr. Prof. Dr. D. Fecioru, Episcopia Ortodoxă Română, Alba Iulia, 1991.

ORIGEN, *Scrieri alese II*, trad. Pr. Prof. T. Bodogae, Pr. Prof. N. Neaga și Zorica Lațcu, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
Scrierile Părinților Apostolici, trad. Pr. Dr. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995.

SFÂNTUL SIMEON Noul Teolog, *Cateheze*, trad. diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1999; *Discursuri teologice și etice*, trad. diac. Ioan I. Ică jr., Ed. Deisis, Sibiu, 1998.

SFÂNTUL VASILE cel Mare, *Scrieri I*, trad. Pr. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1986.

Dicționare și enciclopedii de cunoștințe religioase

BRANIȘTE, Ene, Pr. Prof. Dr., BRANIȘTE, Ecaterina, Prof., *Dicționar enciclopedic de cunoștințe religioase*, Ed. Diecezană, Caransebeș, 2001.

FLOCA, Ioan N., Arhidiacon prof. Dr., *Canoanele Bisericii Ortodoxe*, tipărit la Romcart S.A., 1991.

LE GOFF, Jacques, SCHMITT, Jean-Claude, *Dicționar tematic al Evului Mediu Occidental*, Ed. Polirom, Iași, 2002.

FOUILLOUX, Danielle, LANGLOIS, Anne, și alții, *Dicționar Cultural al Bibliei*, Ed. Nemira, București, 1998.

STĂNILOAE, Dumitru, Pr. Prof. Dr., *Spiritualitatea Ortodoxă. Ascetica și mistica*, EIBMBOR, 1992; *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, ediția a doua, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, vol. 1, 1996, vol. 2 și vol. 3, 1997.

Cărți și studii de liturgică și iconografie

BARBU, Daniel, *Pictura murală din Țara Românească în secolul al XIV-lea*, Ed. Meridiane, București, 1986.

BOESPFLUG, F., LOSSKY, N., Nicee II (787-1987). *Douze siècles d'images religieuses*, Les Éditions du Cerf, Paris, 1987.

BRANIȘTE, Ene, Pr. Prof. Dr., *Liturgică specială*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1985.

BOGHIU, Sofian, Arhim., *Chipul Mântuitorului în iconografie*, Ed. Bizantină, București, 2001.

BULGAKOV, Serghei, *Icoana și cinstirea sfintelor icoane*, Ed. Anastasia, București, 2000.

CLEMENT, Olivier, *Trupul morții și al slavei*, Ed. Christiana, București, 1996.

COCAGNAC, Maurice, *Simbolurile biblice. Lexic teologic*. Ed. Humanitas, București, 1997.

DIONISIE din Furna, *Erminia picturii bizantine*, Ed. Sofia, București, 2000.

EVDOKIMOV, Paul, *Arta Icoanei, o teologie a frumuseții*, Ed. Meridiane, 1993; *Rugăciunea în Biserica de Răsărit*, Ed. Polirom, Iași, 1996.

OZOLIN, Nikolai, *Iconografia ortodoxă a Cincizecimii*, Ed. Patmos, Cluj-Napoca, 2002.

POPESCU, Dumitru, Pr. Prof. Dr., Hristos, *Biserică, Societate*. EIBMBOR, București, 1998; *Teologie și cultură*, EIBMBOR, București, 1992; *Ortodoxie și contemporaneitate*, Ed. Diogene, București, 1996; *Chipul nemuritor al lui Dumnezeu*, Ed. Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987.

TRISTAN, Frédérick, *Primele imagini creștine. De la simbol la icoană secolele II-VI*, Ed. Meridiane, București, 2002.

TRUBEȚKOI, Evgheni, *3 eseuri despre icoană*, Ed. Anastasia, București, 1999.

Dicționare de limbaj mimico-gestual

BELA, Illesfalvi, *Siketek kepes jeliszotara*, f. e., Budapesta, 1985.

BUTTERWORTH, Rod R. și FLODIN, Mickey, *The Pocket Dictionary of Signing*. Penguin Putnam, New York, 1992; *Signing Made Easy*. Penguin Putnam, New York, 1989.

COSTELLO, Elaine, *Pocket American Sign Language Dictionary*. Random House, New York, 2000; *Webster's American Sign Language Dictionary*. Random House, New York, 1997; *Signing. How to Speak with Your Hands*. Bantam Books, New York, 1995.

CSONKA, Stefan, MISTRİK, Jozef, UBAR, Ladislav, *Frekvencniy slovník posunkovej reci*. Slovenske Pedagogicke Nacladatelstov, Bratislava, 1986.

DRĂGUȚOIU, Iulia, *Limbajul mimico-gestual. Dicționar bilingv ilustrat*. Arhiepiscopia Ortodoxă Română, Sibiu, 1992.

KANNAPELL, Barbara M., HAMILTON, Lillian B., și BORNSTEIN, Harry, *Signs for instructional purposes*. Gallaudet College Press, Washington, D.C., 1969.

LANE, Leonard G., *Gallaudet Survival Guide to Signing*. Gallaudet University Press, Washington, D.C., 1990.

LEWIS, Karen B., HENDERSON, Roxanne, *Sign Language Made Simple*. Doubleday, New York, 1997.

PETERSON, John E., Dr., LSB. *Lingua de sinais brasileira. Comunicando com as maos*. Associacao Caririense de Deficientes Auditivos, Juazeiro do Norte, 2001.

***, *Second Contribution to the International Dictionary of Sign Language. Conference Terminology*. Imprimată de Școala Profesională a Asociației Naționale a Surzilor, Roma, 1971.

***, *Signs of the future. The Scottish Office. Education and Industry Departament*, fără loc și an.

STERNBERG, Martin L. A., *American Sign Language Dictionary*. HarperPerennial, New York, 1987.

STEWART, David A., *American Sign Language. The Easy Way*. Barron's, New York, 1998.

Cărți și studii de lingvistică și semiotică

ALBERTSEN, Karen și RAVN, Tove, *The Status of Signed Languages in Deaf Education in Western Europe – An Intersign Network Study*, Centre for Sign Language and Sign Supported Communication, 1995,

ALINCĂI, Cornel, *Gramatica formelor vizuale*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2000.

ANDERSON, S. R., *Typological distinctions in word formation*, în Shopen, T.(ed.): *Language Typologically and Syntactic Description*, vol. 3, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1985.

BANHAM, D., *Monasteriales Indicia*. Anglo Saxon Books, 1992.

BARAKAT, R. A., *The Cistercian Sign Language: A Study in Non-verbal Communication*. Cistercian Publication, Kalamazoo, Michigan, 1975.

BELLUGI, U. și KLIMA, E., *The roots of language in the sign talk of the deaf*, în: *Psychology Today* 6, 1972.

BIENVENU, M. J., *Third culture: working together*, în *Journal of Interpretation*, vol. 4. RID Publications, Rockville, Md, 1987.

BOYES-BRAEM, P., *Signs of Life: Proceedings of the second European Congress on Sign Language Research*, Institute of Linguistics, University of Amsterdam, Amsterdam, 1986.

BREMMER, Jan, ROODENBURG, Herman (editori), *O istorie culturală a gesturilor*, Ed. Polimark, București, 2000.

BRENNAN, M., *British Sign Language: the language of the deaf community*, în: Booth, T. și Swann, W. (editori): *Including Pupils with Disabilities: Curricula for All*. Open University Press, Milton Keynes, 1987; *Word Formation in British Sign Language*. University of Stokolm, Stokolm, 1990.

CALBRIS, *The Semiotics of French Gestures*. Indian University Press, Bloomington, 1990.

CHARROW, V. și FLETCHER, J., *English as a second language for deaf children*. În *Developmental Psychology*, nr. 10, 1974.

CRAIG, C., *Noun classes and Categorisation*, John Benjamin Publishing Company, Amsterdam, 1986.

DASCĂLU, Pr. Nicolae, *Comunicare pentru comuniune*, Ed. Trinitas, Iași, 2000.

DEUCHAR, M., *British Sign Language*. Routledge și Kegan Paul, London, 1984.

DUMAS, Felicia, *Gest și expresie în liturghia ortodoxă*. Institutul European, Iași, 2000.

EKMAN, P., și FRESEN, V., *Facial Action Coding System*. Consulting Psychologists Press, Palo Alto, CA., 1978

ERIKSSON, Per, *The History of Deaf People. A Source Book*. DawnSignPress, 1998.

EUD – *The Guide. A European Guide to the Deaf Community*, tipărit de Uniunea Europeană a Surzilor, Amsterdam, 1997.

GUÉNON, René, *Simboluri ale științei sacre*. Ed. Humanitas, București, 1997.

HOFFMEISTER, R. și WILBUR, R., *Developmental: The Aquisition of Sign Language*. În Lane, H., și Grosjean F., (editori): *Recent Perspectives on American Sign Language*, Hillsdale, NJ, 1980.

IVĂNIȘ-FREŢIU, Maria, *Limba română și limbajul rugăciunii*, Ed. Anastasia, București, 2001.

***, *Interpreting for Deaf People*, U. S. Dept of New Portland, Maine, 1965

JACKSON, P. W., „*Intrerim Report on a Sociological Study of the Deaf Community*”. Lucrare prezentată la Congresul din 1986 al B.D.A. (British Deaf Association). B.D.A./ University of Durham, 1986; *Britain's Deaf Heritage*. Pentland Press, Edinburgh, 1990.

KENDON, A., *Sign Languages of Aboriginal Australia: Cultural, Semiotic and Communicative Perspectives*. Cambridge University Press, Cambridge, Mass, 1988.

JONES, L. și PULLEN, G., *Inside We Are All Equal: a Social Policy Survey of Deaf People in the European Community*. ECRS, London, 1990.

KLIMA, E. și BELLUGI, U., *The Signs of Language*. Harvard University Press, Cambridge, Mass, 1979.

KYLE, J. G., *Deaf people from school to society*, în TAYLOR, I. G. (editor), *Proceeding of Internationl Congress of the Education of the Deaf*. Croom Helm, London, 1987.

KYLE, J. G. și Allsop, L., *Deaf People and the Community: Final Report to Nuffield*. Bristol University School of Education, Bristol, 1982.

KYLE, J. G. și PULLEN, G., *Cultures in contact: deaf and hearing people, în Disability, Handicap and Society*, 1988.

KYLE, J. G. și WOLL, B., *Sign Language: The Study of Deaf People and Their Language*. Cambridge University Press, Cambridge, 1984.

LAKOFF and JOHNSON, *Metaphors we live by*, University of Chicago Press, Chicago, 1980.

LANE, H., *When the Mind Hears: A History of the Deaf*. Random House, New York, colecția Penguin Books, 1988.

LAWSON, L. K., *The role of the Sign in the Structure of the Deaf Community*, în WOLL, B., KYLE, J. G., DEUCHAR, M. (editori), *Perspectives on British Sign Language and Deafness*, 1981; *Multi-channel signs* în KYLE, J. G., WOLL, B., (eds.), *Language in Sign*. Croom Helm, London, 1983.

LEWIS, Karen B., HENDERSON, Roxanne, *Sign Language Made Simple*. Doubleday, New York, 1997.

LIDDELL, S. K. și JOHNSON, R. E., *American Sign Language: The Phonological Base*. Gallaudet College, Washington, 1985.

LYONS, J., *Semantics*, vol. 1, Cambridge Univ. Press, Cambridge, 1977.

MAHSHIE, S. N. *Educating Deaf Children Bilingually: With Insights and Applications from Sweden and Denmark*, Washington,

MAXHAM, Tamara, *How to Use a Sign Language Interpreter*, 1996 Butte Publications, Inc.

NEWPORT, E. L., *Task specificity in language learning: evidence from speech perception and American Sign Language*, în WANNER, E. și GLEITMAN, L. R. (editori), *Language Acquisition: The State of the Art*. University Press, Cambridge, 1982.

ONU, Pr. conf. univ. dr. Constantin, *Comunicare și slujire prin limbajul mimico-gestual*, editura Universității din Pitești, 2003; *Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur*, editura Universității din Pitești, 2005; *Dumnezeiasca Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare*, editura Universității din Pitești, 2005; *Sfânta Liturghie a Darurilor mai înainte sfințite*, editura Universității din Pitești, 2005; *Semnele credinței*, editura Universității din Pitești, 2005; *Misiunea Bisericii Ortodoxe Române față de credincioșii deficienți de auz și de vedere* (teză de doctorat), editura Universității din Pitești, 2007;

PADDEN, Carol, *The Deaf Community and the culture of Deaf people*, în BAKER, C. și BATTISTON, R. (editori), *Sign Language and the Deaf Community: Essay in Honour of William C. Stokoe*. National Association of the Deaf, Silver Spring, 1980.

PADDEN, C. și HUMPRIES, T., *Deaf in America: Voices from a Culture*. Harvard University Press, 1988.

PEASE, Allan, *Limbajul trupului*, Ed. Polimark, ed. 8, București, 2001.

PETITTO, L. A., *Are signed languages „real” languages? Evidence from American Sign Language and Langue des Signes Quebecoise*, în SIGNPOST, vol 7, no. 3, 1994;

PREISTLER, G. *Deaf Children in Communication*, Stockholm, 1983,

RUHLEN, M., *A guide to the Language of the World*. Stanford University, Paolo Alto, California, 1976.

SACKS, O.: *Seeing Voices*. Picador, London, 1989.

De SAINT-LOUP, Aude, *Les sourds-muets au Moyen-Age. Mille ans de signes oubliés, în Le pouvoir des signes*, Institut National de Jeunes Sourds de Paris, Paris, 1990.

SAUSSURE, F., *Cours de linguistique générale*, Payot, Paris, 1916; Hockett, C.F., *Course in Modern Linguistics*, Macmillan, New York, 1958.

SCHÄFER, Claudia (coord.), *Limbajul corpului*, Ed. Niculescu, București, 2001.

SCHMITT, Jean-Claude, *Rațiunea gesturilor*. Ed. Meridiane, București, 1998.

SCKICK, B. S. , *Classifier predicates in American Sign Language, în International Journal of Sign Linguistics*, vol. 1 și 2, 1990.

SEBEOK, D. J. U. și SEBEOK, T.A., *Aboriginal Sign Languages of the Americas and Australia*, volumele I și II, Plenum Press, London, 1978.

SEBEOK, D. J. U. și SEBEOK, T. A., *Monastic Sign Language*. Mouton de Gruyter, New York, 1987.

TAYLOR, G. și BISHOP, J., *Being Deaf: The Experience of Deafness*. Printer Publishers, London, 1991.

STREMLAU, Tonya M., (editor), *The Deaf Way II Anthology. A Literary Collection by Deaf and Hard of Hearing Writers*. Gallaudet University Press, Washington D.C., 2002.

TREVORT, B. T. (editor), *Sign of Life: Proceedings of the Second European Congress on Sign Language Research*. Institute of Linguistics, University of Amsterdam, Amsterdam, 1986.

VOEGELIN și VOEGELIN, *Index of the World's Languages*. Washington D.C. Dept. Of Health, Education and Welfare, Office of Education, Bureau of Research, 1973.

WILBUR, R. B., *American Sign Language: linguistic and Applied Dimensions* (2nd edition), 1987.

WOODWARD, J., *How You Gonna Get To Heaven If You Can Talk With Jesus: On Depathologizing Deafness*, T.J. Publishers, Silver Spring, 1982; *Implications for sociolinguistic research among the deaf*, în *Sign Language Studies* 1, 1973.

WRIGHT, David, *Deafness, a Personal Account*. Allen Lane. The Penguin Press, London, 1969.

CUPRINS

<i>Cuvânt înainte</i> , de Preafericitul Părinte D A N I E L, Patriarhul României.....	p. 5
<i>Introducere</i> , de Pr. conf. univ. dr. Constantin Onu.....	p. 7
A (Alfa)	p. 11
Abel	p. 11
Acest, aceasta / acesta, aceasta	p. 12
Acolo	p. 12
Acoperămintele Sfințelor Vase	p. 13
Acoperi	p. 14
Acum	p. 14
Adam	p. 15
Adevăr	p. 16
Adora	p. 16
Adormi	p. 17
Adormi întru Domnul (~ a trece la cele veșnice)	p. 18
Adormirea Maicii Domnului	p. 18
Aduce	p. 19
Aduna	p. 20
Aer	p. 21
Afară	p. 22
Afierosire	p. 22
Afla	p. 23
Agheasmă mare	p. 24
Agheasmă mică	p. 24
Agneț	p. 25
Aici	p. 26
Ajuta	p. 26
Aliluia	p. 27
Alt, altă, alți, alte	p. 28
Altar	p. 28
Altfel	p. 29
Amin	p. 30
An	p. 30
Anafură	p. 31
Antimis	p. 31
Apă	p. 32
Apăra	p. 33
Ape / (Întindere de) apă	p. 33
Apleca	p. 34
Apostol	p. 35
Apropia	p. 35
Arăta	p. 36
Arhanghel	p. 36
Arhi-	p. 37

Arhiepiscop	p. 37
Arhiereu	p. 38
Arhiereul Vechiului Testament	p. 39
Ascunde	p. 39
Asemănare	p. 40
Astăzi	p. 41
Asupra	p. 41
Aștepta	p. 42
Atenție	p. 42
Atotțiitor	p. 43
Aur	p. 43
Avea	p. 44
Avraam	p. 45
Batjocură	p. 47
Bătrân	p. 47
Bea	p. 48
Bederniță	p. 48
Belșug	p. 49
Biblie	p. 49
Bine	p. 50
Binecuvânta	p. 51
Binecuvântarea liturgică	p. 52
Binecuvântarea mare	p. 53
Binecuvântarea cu Sfintele Daruri	p. 53
Binefăcător	p. 54
Birui	p. 55
Biserică – comunitate euharistică	p. 56
Biserică – spațiu de cult	p. 57
Blând	p. 58
Bocet	p. 59
Bolnav	p. 59
Botez	p. 60
Botezul Domnului	p. 62
Brâu	p. 63
Bucura	p. 64
Bun	p. 65
Bunavestire	p. 66
Bunătate	p. 67
Burete	p. 67
Busioc	p. 68
Buze	p. 68
Cain	p. 70
Candelă	p. 71
Cap	p. 71
Care / cine / cel / cea	p. 72
Casă	p. 72
Catapetasmă	p. 73
Catehiza	p. 74

Cădelniță	p. 75
Călători	p. 76
Călca (păși)	p. 77
Călca (strivi)	p. 77
Căldărușă	p. 78
Călugăr	p. 78
Călugăriță	p. 79
Către	p. 80
Căuta	p. 80
Când	p. 81
Cânta	p. 81
Cântăreț bisericesc	p. 82
Cârjă	p. 83
Ceată	p. 84
Cel vechi de zile	p. 85
Cer	p. 85
Cerceta	p. 86
Cere	p. 87
Cetele îngerești	p. 88
Cetele sfinților	p. 89
Chema	p. 90
Chin	p. 91
Chip	p. 91
Chivot	p. 92
Chivotul legământului	p. 93
Cine	p. 94
Cinstit	p. 95
Citi	p. 96
Cler	p. 96
Clopot	p. 97
Coborî	p. 97
Colivă	p. 98
Conduce	p. 99
Copie	p. 99
Creator	p. 100
Crede	p. 101
Credincios	p. 102
Cristelniță	p. 102
Cruce	p. 103
Cruce pectorală	p. 104
Ctitor	p. 105
Cuget	p. 106
Cum	p. 106
Cunună de spini	p. 107
Cununie	p. 107
Curat	p. 108
Curcubeu	p. 109
Cutremur	p. 109

Cuvânt	p. 110
Cuvios	p. 111
Da	p. 112
Dar	p. 113
Dă Doamne.....	p. 114
... Dăm Domnului	p. 114
Dărâma	p. 115
Dărui	p. 116
Deasupra	p. 116
Dedesubt	p. 117
Demn	p. 117
Demnitate	p. 118
Demult	p. 119
Deosebit	p. 119
Desăvârși	p. 120
Desăvârșit	p. 121
Deschide	p. 121
Descoperi	p. 122
Despărți	p. 122
Diacon	p. 123
Diavol	p. 124
Dicher	p. 125
Din / Dintru	p. 126
Dinlăuntru	p. 126
Disc	p. 127
Dobânda	p. 127
Domni	p. 128
Domnul	p. 129
Domoli	p. 130
Dori	p. 131
Dragoste	p. 131
Dreptate	p. 132
Drept-măritori	p. 132
Duh	p. 133
Duhovnicesc	p. 134
Duhul Sfânt	p. 135
Duhuri	p. 136
Duminică	p. 137
Dumnezeu	p. 138
Durere	p. 139
Dveră	p. 140
El	p. 142
El însuși	p. 142
Emanuel	p. 143
Engolpion	p. 143
Episcop	p. 144
Epistolă	p. 145
Epitaf	p. 145

Epitrahil	p. 146
Erou	p. 147
Eu	p. 147
Euharistie	p. 148
Eu însumi	p. 149
Eva	p. 149
Evanghelie	p. 150
Evangelist	p. 152
Evlavie	p. 152
Evreu	p. 153
Face	p. 154
Fals	p. 155
Faptă	p. 156
Fariseu	p. 156
Față	p. 157
(În) față	p. 158
Fără	p. 158
Fecioara Maria	p. 159
Felon	p. 160
Fericire	p. 161
Fi	p. 161
Fiecare	p. 162
Ființă	p. 162
Fire	p. 163
Fiu	p. 163
Fiul lui Dumnezeu	p. 164
Floare	p. 165
Florii	p. 166
Foame	p. 166
Foarte	p. 167
Foc	p. 167
Folos	p. 168
Forfecuță	p. 169
Frate	p. 169
Frânge	p. 170
Frică	p. 170
Fugi	p. 171
Furie	p. 172
Gavriil	p. 173
Gând	p. 174
Glas	p. 174
Grai	p. 175
Greși	p. 176
Grijă	p. 176
Gură	p. 177
Har	p. 179
Heruvim	p. 180
Hirotesie	p. 180

Hirotonie	p. 181
Hram	p. 182
Hristofor	p. 183
Hristos	p. 183
Iacov	p. 185
Iad	p. 185
Iar	p. 186
Icoană	p. 186
Iconostas	p. 187
Ierarhie	p. 188
Ieromonah	p. 189
Ierta	p. 190
Ierusalim	p. 190
Ieși	p. 191
Iisus	p. 191
Implora	p. 192
Important	p. 193
Inimă	p. 194
Intra	p. 194
Intrarea Domnului în Ierusalim	p. 195
Intrarea în Biserică a Maicii Domnului	p. 196
Invocare	p. 197
Ioan	p. 198
Ioan Botezătorul	p. 199
Ipodiaton	p. 200
Iov	p. 200
Ispită	p. 201
Iubire	p. 202
Iuda	p. 202
Izvor	p. 203
Îmbelșugat	p. 205
Împărat	p. 206
Împlini	p. 206
Împodobi	p. 207
Împotrivă	p. 208
Împreună	p. 209
În	p. 209
Înainte(a)	p. 210
Înalt	p. 210
Înălța	p. 211
Înălțarea la cer a Domnului	p. 212
Înălțarea Sfintei Cruci	p. 212
Începe	p. 213
Închina	p. 214
Închinăciune	p. 214
Înconjura	p. 215
Îndestula	p. 216
Îndoi	p. 216

Îndruma	p. 217
Îndura	p. 217
Îndurare	p. 218
Înfățișa	p. 219
Înfrunta	p. 219
Îngenunchia	p. 220
Înger	p. 220
Îngropa	p. 222
Înmormântare	p. 222
Însănătoși	p. 223
Însemnat	p. 223
Însetat	p. 224
Înspre	p. 225
Însumi	p. 225
Însuți	p. 225
Însuți, Doamne...	p. 226
Însuși	p. 226
Întâmpinarea Domnului	p. 226
Întinăciune	p. 227
Întreit	p. 228
Întrupare	p. 229
Întrista	p. 229
Întru	p. 230
Înțelepciune	p. 230
Învăța	p. 231
Învățător	p. 232
Înviere	p. 233
Învierea Domnului	p. 233
Jertfă	p. 235
Jertfă euharistică	p. 236
Judecător	p. 237
Jura	p. 237
Lacrimă	p. 239
Lazăr	p. 239
Lăsa	p. 240
Lăuda	p. 241
Legământ	p. 242
Lege	p. 242
Lepăda	p. 243
Libertate	p. 244
Linguriță	p. 245
Litie	p. 245
Liturghie	p. 246
Loc	p. 247
Logodnă	p. 248
Logos	p. 249
Lua	p. 249
Luare-aminte	p. 250

Luca	p. 251
Lucifer	p. 251
Lumânare	p. 252
Lume	p. 253
Lumină	p. 254
Lupta	p. 255
Luptă	p. 255
Mahramă	p. 256
Maica Domnului	p. 257
Mamă	p. 258
Mantie	p. 259
Marcu	p. 260
Mare	p. 261
Maslu	p. 261
Matei	p. 262
Mărire	p. 263
Mărturisire	p. 264
Mâncă	p. 265
Mânecuşe	p. 266
Mângâia	p. 267
Mânia	p. 268
Mântuitor	p. 269
Meu	p. 270
Mihail	p. 270
Mijloc	p. 271
Milă	p. 272
Minciună	p. 272
Minune	p. 273
Mir	p. 274
Mireasă	p. 275
Mireasmă	p. 276
Miruitoar	p. 276
Mitră	p. 277
Mitropolit	p. 278
Moarte	p. 279
Moise	p. 279
Monah	p. 280
Monahie	p. 281
Mormânt	p. 281
Mort	p. 282
Moşteni	p. 282
Mucenic	p. 283
Mult	p. 284
Mulţumi	p. 284
Naş	p. 286
Naşte	p. 286
Naşterea Domnului	p. 287
Naşterea Maicii Domnului	p. 288

Nădejde	p. 289
Născătoare de Dumnezeu	p. 290
Neam	p. 290
Necaz	p. 291
Neliniște	p. 292
Nemilos	p. 293
Nevoie	p. 294
Nimic	p. 294
Noe	p. 295
Noi	p. 296
Nou	p. 296
(Din) nou	p. 297
Noul Testament	p. 298
Nu	p. 298
Nume	p. 299
Nuntă	p. 299
Obosi	p. 301
Ochi	p. 302
Ocoli	p. 302
Odihni	p. 303
Ofrandă	p. 304
Om	p. 304
Omofor	p. 304
Oranta	p. 305
Orar	p. 306
Oraș	p. 307
Orb	p. 307
Ortodox	p. 308
Osana	p. 309
Ostaș	p. 310
Pace	p. 311
Pahar	p. 311
Pantocrator	p. 312
Paracliser	p. 313
Paradis	p. 314
Parastas	p. 314
Parusia	p. 315
Patriarh	p. 316
Pavel	p. 316
Păcat	p. 317
Păcătos	p. 318
Pământ	p. 319
Pătimi	p. 320
Pâine	p. 320
Până	p. 321
Pântece	p. 321
Pecete	p. 322
Pedepsi	p. 322

Pentru	p. 323
Pericol	p. 323
Persoană	p. 324
Peste	p. 324
Pește	p. 324
Petru	p. 325
Piatră	p. 326
Plăcea	p. 327
Plânge	p. 327
Pleca	p. 328
Plecarea capului	p. 328
Plin	p. 329
Pocăință	p. 329
Pocrovăț	p. 330
Podoabă	p. 331
Pogorî	p. 331
Pogorârea Duhului Sfânt	p. 331
Pomană	p. 332
Ponțiu Pilat	p. 333
Popor	p. 333
Post	p. 334
Potir	p. 335
Prăbuși	p. 336
Prea	p. 337
Prefacere	p. 337
Preot	p. 337
Prescură	p. 338
Primejdie	p. 340
Primi	p. 340
Priveghere	p. 340
Privi	p. 341
Profet	p. 341
Proniator	p. 342
Prooroc	p. 343
Proscomidar	p. 345
Proscomidie	p. 346
Prunc	p. 345
Psalm	p. 346
Pune	p. 347
Purcede	p. 347
Pururea	p. 348
Puternic	p. 348
Rai	p. 349
Rămâne	p. 349
Răsplată	p. 350
Răspuns	p. 350
Răstignire	p. 350
Rău	p. 351

Război	p. 352
Rege	p. 352
Reverendă	p. 352
Ridica	p. 353
Ripidă	p. 353
Rob	p. 354
Rod	p. 354
Roman	p. 355
România	p. 355
Rosti	p. 355
Rudă	p. 356
Rugăciune	p. 356
Rupe	p. 357
Sacos	p. 358
Sacrificiu	p. 359
Sat	p. 359
Sănătate	p. 359
Sărac	p. 360
Sărbătoare	p. 361
Săruta	p. 361
Sătura	p. 362
Sânge	p. 362
Scaun	p. 363
Scaunul cel de sus	p. 363
Scânteia	p. 364
Schimba	p. 364
Schimbarea la față a Domnului	p. 364
Scrie	p. 365
Scriptură	p. 366
Scump	p. 366
Seminție	p. 366
Semn	p. 367
Serafim	p. 367
Sfânt (persoană)	p. 368
Sfânt (obiect)	p. 369
Sfânta Masă	p. 369
Sfântă Taină	p. 371
Sfânta Tradiție	p. 371
Sfânta Treime	p. 373
Sfântul Aer	p. 374
Sfârșit	p. 375
Sfeșnic	p. 375
Sfeștanie	p. 376
Sfintele Uși	p. 377
Sfințit	p. 377
Slavă	p. 378
Slujbă	p. 379
Smerit	p. 380

Sobornicesc	p. 380
Sosi	p. 381
Spera	p. 382
Sprijini	p. 382
Spovedanie	p. 383
Spre	p. 384
Spune	p. 385
Sta	p. 385
Stareț	p. 386
Stăpâni	p. 387
Steag	p. 388
Steluță	p. 388
Stihar	p. 389
Strană	p. 390
Străluci	p. 391
Strămoș	p. 392
Strămoșesc	p. 392
Strânge	p. 393
Striga	p. 393
Strivi	p. 394
Sub	p. 394
Suferi	p. 395
Suflet	p. 395
Supăra	p. 396
Surpa	p. 397
Sus	p. 397
Suspina	p. 398
Tată	p. 399
Tatăl	p. 399
Tăierea-Împrejur a Domnului	p. 401
Tetrapod	p. 402
Toma	p. 402
Trebuie	p. 403
Tricher	p. 403
Trup	p. 404
Ucenic	p. 405
Ungere cu Sfântul Mir	p. 405
Ușă	p. 407
Vas pentru căldură	p. 408
Vechi	p. 409
Vechiul Testament	p. 409
Vohodul Mare	p. 410
Vohodul Mic	p. 411
Zi	p. 412
Ziua Domnului	p. 412
Dactilemele limbajului mimico-gestual românesc	p. 414
Bibliografie	p. 416
Cuprins	p. 424

Creația lexicului gestual liturgic: Pr. conf. univ. dr. **Constantin Onu**

Redactarea și adaptarea textului: Asist. univ. **Cristina Arsene Onu**

și Pr. **Marius Eugen Stoica**

Adaptarea gestuală a termenilor: Pr. **Raul Gabriel Popescu**

și Asist. univ. **Diana Marinela Istrate**

Viziunea grafică: Pr. **Florin Ion Iorga**

Lectura textului: Pr. **Narcis Florin Maxim**

Corectarea textului: **Constantin Spăimuș**

TIPOGRAFIA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE ORTODOXĂ

Telefon: 021.4067194; 021.4067193; Fax: 021.3000553

e-mail: tipogr.inst.biblic@rdslink.ro

tipografia@patriarhia.ro

© 2008

**EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE
AL BISERICII ORTODOXE ROMÂNE**